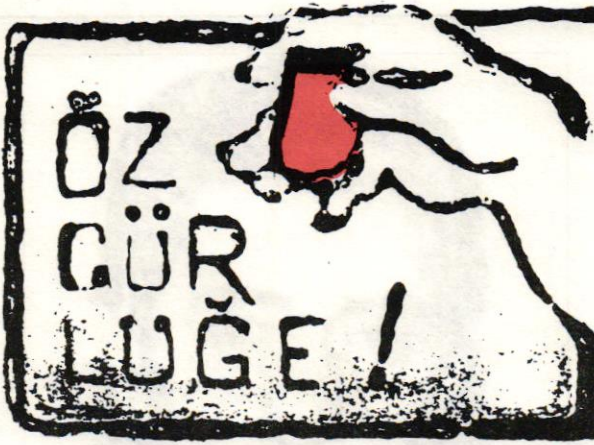

TÜRKİYE
AYDINLARIYLA
DAYANIŞMA
GİRİŞİMİ

HABER BÜLTENİ

Mart 1987, Sayı: 8

Yeni Ceza Yasası ön tasarısı geniş tepkilere yol açtı

- Yeni Ceza Yasası ön tasarısı otoriter sistemi korumayı amaçlayan, kişi özgürlüklerini kısıtlayan, basın özgürlüğünün özünü yok eden değişiklikler içeriyor.

3 Şubat 1987 günü kamuoyuna resmen açıklanan yeni Ceza Yasası ön taslağı, Türkiye Barolar Birliği, Türkiye Gazeteciler Sendikası gibi kuruluşlar, Türkiye'nin önde gelen hukukçuları ve muhalefet partileri tarafından tepkiyle karşılandı. Ceza hukuku Prof. Çetin Özek, TCK ön tasarısını, "Demokrasi kurallarıyla bağdaşmayan, otoriter, yürütmeye üstünlük tanıyan, kişi özgürlüklerini kısıtlayarak devleti korumayı amaçlayan, anayasal sistemle uyumlu siyasal suçlar düzenlemiş, düşünce suçlarını yaygınlaştırmıştır," diyerek eleştirdi.

SHP Genel Sekreteri Fikri Sağlar, taslağın çağdaşıktan uzak bulunduğunu halka, "40 satır mı, 40 katır mı?" uygulaması getirdiğini söyledi. TCY taslağıyla sağ eylemcilere, uyuşturucu madde kaçakçılarına ve fuhuş teşvik konularına af getirilmek istendiğini de belirtti.

TGS Genel Başkanı Oktay Kurtböke, yeni Ceza Yasası tasarısında basına getirilmek istenen yeni sınırlamalarla ilgili olarak yaptığı açıklamada, "İlk bakışta tasarıdaki basına yaklaşım, ülkemizi yönetenlerin kafa yapısını yansıtır. Okumayan, tartışmayan, sadece kendisine verilenle yetinen bir toplum yaratılmak için var güçleriyle çalışıyor," dedi.

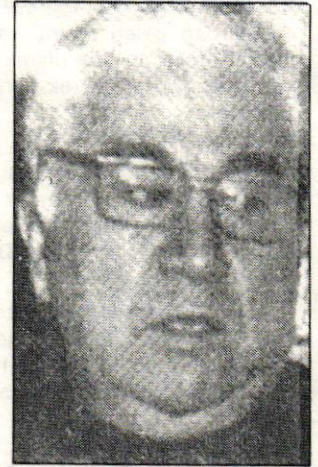
Tasarıyı değerlendiren Adalet Bakanı Sungurlu ise, "Düşünce suçları olmalı" diyerek 141, 142, 163. maddeleri desteklediklerini belirtti ve "Biz iktidar olarak tavrımızı koymuşuz" dedi. İhbarcıların cezalarında indirim yapılmasını, suçluların eşkallerini emniyete bildiren ya da yakalanmasında yardımcı olan yurttaşları parayla ödüllendirmeyi getiren maddeleri savundu.

8. sayfamızda Av. Turgan Arınır'ın yeni Ceza Yasası ön taslağı hakkında bir yorumunu bulacaksınız.

Aziz Nesin, Cumhurbaşkanı Evren'e dava açtı Ancak dava mahkeme tarafından reddedildi

Bilar. A.Ş. Yönetim Kurulu Başkanı Yazar Aziz Nesin, Cumhurbaşkanı Kenan Evren aleyhine 5 Şubat 1987 tarihinde, Asliye Hukuk Mahkemesi'nde 500 bin liralık tazminat davası açtı. Nesin davanın, Evren'in 28 Mayıs 1984'te Manisa'da yaptığı konuşma sırasında, kendisine "vatan haini" diyerek ağır biçimde hakaret etmesi sonucu ortaya çıkan manevi zararın giderilmesi amacıyla açtığını söyledi. Basın açıklamasında A.Nesin devamla, "Yurttaşın Cumhurbaşkanına hakaret etmesi suçsa, Cumhurbaşkanının da yurttaşın hakaret etmesinin bir suç olduğunun anlaşılmasını istiyorum." dedi.

Aziz Nesin'in Cumhurbaşkanı aleyhine dava açılmasını talep eden dilekçesi 9. Asliye Mahkemesi tarafından reddedildi. Gerekece olarak, cumhurbaşkanlarının "vatan hainliği" dışındaki suçlardan dolayı

yargılanamayacakları gösterildi.

Aziz Nesin'in avukatı Emin Değer hakkında, söz konusu dava dilekçesinde Cumhurbaşkanına hakaret ettiği gerekçesiyle Ankara Basın Savcılığınca soruşturma açıldı. Dava dilekçesindeki ifadelerinin yanısıra Emin Değer'in basına yansıyan konuyla ilgili sözleri de soruşturma nedeni olarak gösterildi.

TÜRKİYE BARIŞ DERNEĞİ 10 YAŞINDA

- Barış Derneği yöneticileri 1980 askersel darbesinden bu yana süren yargılamada 3. kez Askeri Mahkeme önünde
- 10. kuruluş yıldönümünde Avrupa'da "Türkiye Barış Derneği" ile dayanışma yükseliyor.

Yazısı 11. sayfada

İnsan Hakları Derneği Genel Başkanı Nevzat Helvacı 149 kişinin işkence ve cezaevi koşulları nedeniyle yaşamını yitirdiğini açıkladı

"1986 Temmuzunda kuruluş hazırlıklarını yaparak tüzel kişilik kazanan "İnsan Hakları Derneği", 6-7 ay içinde yurt içinde ve yurt dışında etkinliklerinden ötürü önemli bir kimlik kazandı. Ne var ki, kendini İçişleri Bakanlığına bir türlü beğendiremedi.

Dışardan gelen resmi, yarı resmi tüm kuruluşlar derneği ziyaret ediyorlar. Son olarak Türkiye'ye gelen Balfe de dernek yöneticileriyle görüşerek, Türkiye'de insan hakları konusunda bilgi aldı.

İnsan Hakları Derneği'nin merkezi Ankara'da Konur Sokak 15/3'te. Yürütme Kurulunda şu kişiler bulunuyor: Başkan Nevzat Helvacı, Genel Sekreter Akın Birdal, Genel Sekreter Yardımcısı Ayukut Başçıl. Yönetim Kurulu üyeleri: Nuri Karacan, Gülten Akın, İbrahim Açı, Bekir Doğanay, Şazimet Sülekoğlu, Erbil Tuşalp."

İnsan Hakları Derneği Genel Başkanı Nevzat Helvacı'nın, Dernek Tüzüğü'nün ikinci kez geri çevrilmesiyle, işkence ve kötü cezaevi koşulları nedeniyle 149 kişinin yaşamı yitirmesiyle ilgili önemli basın açıklamalarını aynen veriyoruz.

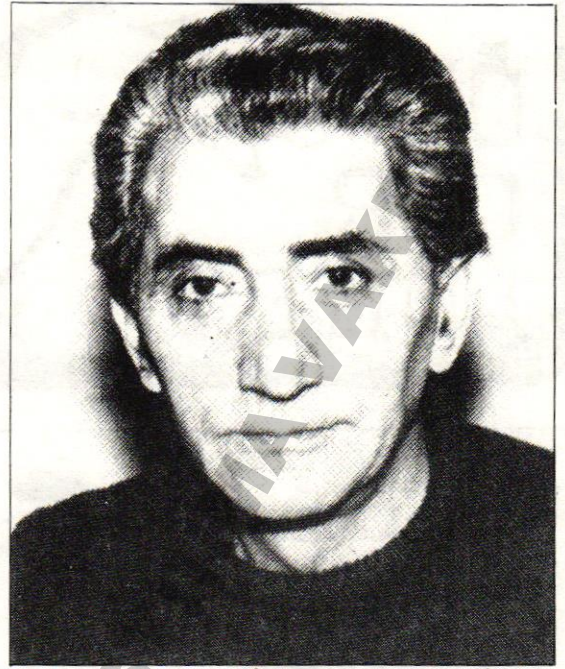
İNSAN HAKLARI DERNEĞİ GENEL BAŞKANI NEVZAT HELVACI'NIN BASIN TOPLANTISI METNİ...

İçişleri Bakanlığı, ikinci kez tüzüğümüzün değiştirilmesini istemiştir. Değişiklik isteği, dernek amacının açık ve belirli olmadığı, derneğin devlete ilişkin bazı yetkileri kullanmak isteyebileceği, siyaset yapabileceği ve faaliyetlerinin her an yasaklanmış biçimlere dönüşebileceği gibi gerekçelere dayandırılmıştır.

Bakanlığın her iki yazısından, işlevi insan haklarını savunmak olan bir derneğin kurulamayacağı anlamı çıkmaktadır. Uzman hukukçularca özenle hazırlanan tüzüğümüzde yer alan amaç ve etkinliklerin yasaya aykırı hiçbir yanı yoktur. Devletin görevi, hak ve özgürlüklerin kullanılmasını güçleştirmek değil kullanabilmesinin koşullarını hazırlamaktır. İleride suç işlenebilir kuşkusuyla, anayasal bir hakkın kullanılmasını engellemek, hukuka uygun bir yol değildir. İnsan Hakları Derneği bir suç işleme örgütü değildir ve etkinliklerini hukuk içinde sürdürmeye kararlıdır.

İçişleri Bakanlığının tüzüğümüzle ilgili yazılarını görüşmek üzere toplanan İnsan Hakları Derneği kurucular ve temsilciler kurulları bu tutumun, dernek kurma hakkının önemli bir ihlali olduğu görüşüne varmıştır. Bu nedenle, ülkemizde insan haklarını savunan bir derneğin kurulup kurulamayacağı sorusunun yanıtını beklemektedir.

13.1.1987
Ankara

İNSAN HAKLARI DERNEĞİ GENEL MERKEZİ'NDE 12 ŞUBAT TARİHİNDE DÜZENLENEN BASIN TOPLANTISINDA DERNEK BAŞKANI NEVZAT HELVACI, İŞKENCE SONUCU ÖLDÜRÜLEN KİŞİLERLE İLGİLİ LİSTEYİ AÇIKLADI

Baskı, işkence ve Cezaevi Komisyonumuz, işkence ile öldürülenler, ölüm nedenleri intihar olarak açıklanan kişiler, işkence sonrası cezaevlerinde gerekli önlemler alınmadığı için ölen kişiler, çatışmada ölü olarak ele geçirildiği iddia edilen kişiler, cezaevlerinde ölüm orucu sonucu ölen kişilerle ilgili bir rapor hazırlayarak Yönetim Kurulu'na sunmuştur.

Yönetim Kurulu'muz bu raporun kamuoyuna açıklanmasına ve ilgili yerlere gönderilmesine karar vermiştir.

Resmi makamlarca gözetilene alındıktan sonra ölüm nedenleri intihar olarak açıklanan 24 kişi,

Emniyet Müdürlüklerinde, karakollarda ve cezaevlerinde işkence sonucu ölen 97 kişi,

İşkence sonrası gerekli tedavilerin yapılmaması ya da tedaviye geç başlanması sonucu ölen 14 kişi,

Resmi açıklamada çatışmada ölü olarak ele geçirildiği iddia edilen 4 kişi,

Cezaevlerindeki kötü koşulları ve insan onuruna yakışmayan uygulamaları protesto amacıyla başlattıkları ölüm orucu sonucu ölen 10 kişi,

olmak üzere toplam 149 kişi çeşitli biçimlerde yaşamını yitirmiştir.

Bunlar bizim komisyonumuzun belirleyebildiği isimlerdir. Bu liste yaşamını yukarıda açıkladığımız biçimde yitirenlerin tamamı olmadığı, eksikler taşıdığı kanısındayız. Bu liste dışında elinde belge ve bilgi bulunanların derneğimize başvurmalarını istiyoruz.

Bu olayların bazıları hakkında soruşturma açılıp sorumlularının mahkum olduğunu biliyoruz. Ancak bazıları hakkında soruşturma açılıp açılmadığını bilmiyoruz. Soruşturması yapılmamış olanlar hakkında ivedilikle soruşturma açılmasını ve sorumluların yargı organı önüne çıkarılmasını istiyoruz.

İşkencenin önlenmesi için daha etkin ve ciddi önlemler alınması gereğine inanıyoruz. Yargıtay işkenceden devletin de sorumlu olduğu yolunda yeni bir karar vermiştir. Böylece işkence suçunun bireysel bir suç olmadığı ortaya çıkmış bulunmaktadır. İşkencenin bir sorgulama yöntemi olarak uygulanmasına son verilmesini istiyoruz.

Kamuoyunun bilgisine sunuyoruz.

İnsan Hakları Derneği Başkanı
Av. Nevzat Helvacı

Aziz Nesin'in mahkeme dilekçesinden alıntılar

ANKARA ASLİYE HUKUK MAHKEMESİ
SAYIN HAKİMLİĞİNE

Davacı : Aziz Nesin (Nehmet Nusret Nesin)
Vekili : Av.M.Emin Deger
Bayındır Sokak No. 25/10 Kızılay/ANKARA

Davalı : Kenan EVREN-DEVLET BAŞKANI
Cumhurbaşkanlığı Köşkü, Çankaya-ANKARA

Dava Konusu : Davalının, Manisa'da yaptığı 26/5/1984 günü konuşma-
da, müvekkile vatan haini demek sureti ile ağır şekil-
de hakaret etmesi sonucu meydana gelen manevi zara-
rımızın giderilmesi.

Açıklama : 1. Müvekkil Aziz Nesin, Türk ve dünya edebiyatında ye-
ri olan ünlü bir yazardır. Şimdiye değin Türkiye'de

4. Cumhurbaşkanının Sorumluluğu, Sorumluluğu Konusu:

Genelde devlet başkanlarının vatan hainliği dışında başka bir suçtan sorumlu olmayacakları düşüncesi yaygındır. Oysa, konu 1924, 1961 ve 1982 Anayasalarının ilgili hükümleri açısından incelendiğinde, Devlet başkanlarının da kişisel eylemlerinden dolayı sorumlu oldukları sonucuna ulaşılır. Bu sorumluluk, 1924 Anayasası'nda açıkça yer almıştır.

1924 Anayasası'nın 41. maddesinde:

"Reisicumhur'un hususatı şahsiyetinden dolayı mes'uliyeti lazım geldikte işbu Teşkilatı Esasiye Kanunu'nun masuniyeti teşriiye taalluk eden 17. maddesi mucibince hareket edilir." denilmektedir. Yani, Cumhurbaşkanının kişisel eylemlerinden dolayı sorumluluğu vardır ve bu sorumluluk milletvekillerinin dokunulmazlığı gibi bir dokunulmazlık şemsiyesi altındadır. Ancak meclis isterse, milletvekilleri gibi, cumhurbaşkanları hakkında da soruşturma açılabilir.

1961 Anayasası'nın konuya ilişkin 98. md.si sorumsuzluğu, 99. md.si sorumluluğu gösterir. Sorumsuzluğu görevi ile ilgili işlerden dolayıdır. Maddede görevi ile ilgili olmayan işlem ve

eylemlerden dolayı sorumsuz olduğuna ilişkin bir hüküm yoktur. Dolayısıyla konuyu, 1924 Anayasası geleneği ile birlikte yorumladığımızda, elbette Cumhurbaşkanı'nın da kişisel sorumluluğuna bulunduğu sonucuna ulaşılır.

Konu, 1982 Anayasası'nda 105. madde de "sorumluluk ve sorumsuzluk hali" başlığı altında düzenlenmiştir. Burada da, Cumhurbaşkanı'nın görevi ile ilgili işlerden dolayı sorumsuzluğunun söz konusu olduğu görülür ve elbet görevi ile ilgili olmayan işlemlerden dolayı bir anayasa gereği olarak, sorumluluğu olduğu sonucuna ulaşılır.

Şimdi burada şu soruya da yanıt aramak gerekir. Cumhurbaşkanı herhangi bir kişiye ya da yurttaş hareket edebilir mi? Görevi içinde insanları küçük görmek, aşağılamak, horlamak, hakaret etmek var mıdır? Elbet bu soruya kimse evet diyemez, vardır diyemez. Bir de Cumhurbaşkanı'nın andı vardır. Bu andı okuduğumuzda Cumhurbaşkanı'nın "İnsan haklarına dayanan demokrasi ve hukuk devleti ilkelerinden ve tarafsızlıktan ayrılmayacağına" yemin ettiği görülür. Şimdi bu yeminle, eylemleri demokrasi ve insan haklarına dayalı bir rejim istemek olan kişilere vatan hainliğini yakıştırmaları nasıl bağdaştırılacaktır? Davalının bu eylemiyle en azından yeminine aykırı davrandığı görülmektedir. Konuşmasının bütünü okunduğunda dilekçeyi imzalayanlara karşı kindar bir tutum içinde olduğu, yurttaşlar arasında ayırım yaptığı ve tarafsızlığını koruyamadığı, yeminiyle uyması gerekli ilkelere aykırı davrandığı görülür.

Böylece davalının en azından yeminine uygun davranmamış olduğu ve ağır kusurunun bir başka yönden de kanıtlanmış bulunduğu anlaşılmış bulunmaktadır.

Davalı Kenan Evren'in Devlet Başkanlığı sorumluluğunu sorumsuzluk olarak anlamak ve bu zırha bürünerek müvekkil Aziz Nesin'e ve öteki dilekçecilere katlanılmasına olanak bulunmayan vatan hainliği suçlamasıyla hakaret etmek istediği açıktır. Bu nedenle davamız haklıdır ve yerindedir.

Yazın

Boşluk : YÜCEER
Adı : CENGİZ

Yer no : 1072
Kısım no : 4937

Yıl : 1977
Harf : AB
Numara : 4998

Yazar : RAN, NAZIM HİKMET
Adı : MEMLEKETİMİZ
İnsan Manzaraları

Tarih : 22.10.1983
İmza : [İmza]

NOT : Kitap Harfleriyle Doldurulmuştur.

"Nazım Hikmet'in yazmış olduğu kitapları vermemiz yasaktır."

Yazın

Boşluk : YÜCEER
Adı : CENGİZ

Yer no : 1072
Kısım no : 4937

Yıl : 1977
Harf : AB
Numara : 4998

Yazar : RAN, NAZIM HİKMET
Adı : SEÇME ŞİİRLERİ

Tarih : 22.10.1983
İmza : [İmza]

NOT : Kitap Harfleriyle Doldurulmuştur.

Okumamak serbesttir

8-14 Şubat tarihli "Yeni Gündem" dergisinde yukardaki başlıkta yer alan ilginç yazı 1980 sonrasında kütüphanelerdeki okuma oranlarının nasıl düştüğünü, 1984'den sonra siyasal ortamın görece yumuşamasıyla kitaba ilginin artmaya başladığını kimi yüksek okullarda kitaplık bile bulunmadığını, üniversitelerdeki mevcut kitaplıkların ise öğrencinin ihtiyacını karşılamaya yetmediğini, ABD'deki üniversite kütüphanelerindeki kitap sayılarıyla da karşılaştırarak veriyor. Yazı, kitap, kültür düşmanı iktidarın kamyonlar dolusu yayını imha ettirdiği, üç yıl içinde siyasal ortamın yumuşadığı dönem diye nitelenen dönemde bile 240 yayın hakkında toplatma kararı çıkartıldığı ortamda bilim-kültür yaşamımızın bir başka göstergesi olarak kitaplıkların durumunu sergiliyor.

"Yasak kitap" olgusunun kütüphanelere yansımalarına ilginç bir örnek olarak yazıdan bir bölümü aktarıyoruz:

"Gerçi Milli Kütüphane'ye girmeyen yayın yoktu ama, okuyucu

neye izin verilirse onu okumak zorundaydı. Savcının yasakladığı yayınları kamu hizmetine sunmak da yasaktı. O nedenle de yapılan araştırmanın nereye ve ne için yapıldığı konusunda kütüphane yetkililerine bilgi vermek ve izin almak zorunlu idi.

Kimi zaman bu yasak kavramı tüm kitapçılarda satılan kitaplara kadar uzanıyordu. Cengiz Yüceer, 22 Ocak günü bu duruma tanık oluyordu. Yüceer, Milli Kütüphane'den iki tane kitap almak için gerekli işleri doldurup görevliye veriyordu. İstenilen kitaplar Nazım Hikmet'in Memleketimden İnsan Manzaraları ve yine Nazım Hikmet'in Seçme Şiirleri'yd. Ancak Yüceer, istediği kitaplar yerine şu yanıtı alıyordu: "Kardeşim Nazım Hikmet'in yazmış olduğu kitapları vermemiz yasaktır." Bu arada Valâ Nurettin'in yazmış olduğu Bu Dünyadan Nazım Geçti adlı kitap okuyucuya veriliyordu; açıklaması ise görevliye göre gayet basitti: "O kitabı Nazım Hikmet yazmamış ki, bizim Nazım Hikmet'in yazdığı kitapları vermemiz yasaktır". Ve Yüceer'e, üzerine yasak notu düşmüş kitap istek formları geri veriliyordu."

KISA HABERLER

39 ton yayın imha edildi

İstanbul Adliyesi tarafından 1980 yılından beri verilen "müsader" kararları sonucu adliye depolarında biriken 39 bin 28 kilo kitap, dergi, günlük gazete 18 Aralık 1986'da 5 kamyonu yüklendi, SEKA fabrikasına gönderildi. Yayınlar, kâğıt hammaddesi olmak üzere imha edildi. (18/2)

336 maddelik imha edilen yayınlar listesinin yaklaşık üçte birini siyasal nitelikli kitaplar oluşturuyor. Listede bu kitaplar için tek tek isim belirtmek sizin "sol kitaplar", "sol yayınlar" gibi deyimler kullanılıyor.

SON ÜÇ BUÇUK YILDA, 240 YAYIN HAKKINDA TOPLATMA KARARI VERİLDİ

Son üç buçuk yılda 240 yayın hakkında toplatma kararı verildi. Yalnızca Eminönü ve Beşiktaş ilçelerini kapsayan İstanbul Merkez Adliyesi ile Şişli Adliyesi mahkemeleri ve İstanbul Devlet Güvenlik Mahkemesi'nce verilen toplatma kararları ile birlikte 240 yayının yazarları, çevirmenleri ve yayınevi sahipleri aleyhine ceza davaları açıldı. Toplatılan yayınlardan, davalara biten bazıları hakkında "müsader" kararı verilir ve kesinleşenler imha edilmek üzere SEKA'ya gönderilirken, bazı toplatma kararları da kaldırıldı. Toplatma kararları ile birlikte binlerce yayına el konularak Adliye Emanet Deposuna kaldırıldı. (19/2)

KİTAP-KÜLTÜR KATLIAMINA KARŞI TEPKİLER *

Necati Doğru: "Kitaba sevgisizlik. Yazara düşmanlık. Okuyana sırtını dönmek. Öylesine 'ince bir oya işler gibi içimize sindirilmiş ki,' CHP arşivinin SEKA'da kâğıt hamuru yapılmasını bile önemsemedik. Oysa o arşivde siyasi hayatımızın 'belkemiği' saklıydı. Atatürk ile Recep Peker'in yazışmaları, partinin kuruluş belgeleri, genelgeler bu arşivle birlikte tarihin karanlıklarına uçup gitti." (26/2)

Fikri Sağlar: "Son kitap olayı aklımıza ister istemez faşist Nazi Almanya'sını getirmektedir. Toplatılarak imha edilen kitapların içinde ansiklopedilerin de bulunması ayrıca utanç kaynağı olmalıdır bu hükümet için." "Kitap katliamının, düşünce suçlarının karşısındayız, hükümetten artık kitap katliamlarına son verilmesini istiyoruz. Ayrıca konuyu Meclise getireceğimizi ve bu konuda bir gensoru vereceğimizi de açıklamak istiyoruz." (19/2)

Hasan Cemal: "1980'lerde ülkemizin yaşadığı dönem şu ya da bu biçimde tartışılabilir, fakat tarih baba, 1980'lere damgasını vuracak nitelikte bir olay aradığı zaman, aklına en önce takılacaklar arasında kuşkusuz 'beş kamyon dolusu 39 ton yayının imha edilmesi' ile son üç yılın kitap kıyımı gelecektir. 240 yayının mahkeme önüne çıkartılan, hapsedilen yazarlarını, çevirmenlerini ve yayınevi sahiplerini anımsıyacaktır, kültüre karşı yaşanan terör uygulamalarını birer birer kaydedecektir." (18/2)

Ahmet Altan: "Kitap imha olayına gelince, şunu söylemek isterim. Her kitap yandığında, bir dünya yanıyor." (26/2)

Muzaffer İlhan Erdost: "Kitap imha edilerek geliştirilen baskı, aslında hem düşüncelere, hem de düşünce arayan insana getirilen baskıdır." (26/2)

* 26/2 tarihli alınteri Milliyet'ten diğerleri Cumhuriyet'ten

Not: Kısa kısa sayfalarındaki kaynağı ayrıca belirtilmeyen alıntılar Cumhuriyet gazetesindendir

ERDOST, ÖZAL'A TOPLATILAN KİTAPLARINI SORDU

Sol Yayınları sahibi ve yönetmeni Muzaffer İlhan Erdost, Başbakan Turgut Özal'a mektup göndererek, Sol Yayınlarına ait 136 yayının toplatılma gerekçesini sordu.

Erdost, Başbakan Özal'a gönderdiği mektupta, herhangi bir gerekçe gösterilmeden ve tutanak tutulmadan Düşün Kitabevinden Sol Yayınlarına ait 136 kitabın alındığını belirtti ve haklarında hiç bir kısıtlayıcı karar bulunmayan bu yayınların kimler tarafından alındığının, emri kimin verdiğinin, yasal kovuşturma söz konusu ise bu konuda nasıl bir işlem yapıldığının kendisine bildirilmesini istedi. (30/12)

SÜLEYMAN EGE'NİN İMHA EDİLEN 133 BİN KİTABI İÇİN AÇTIĞI DAVA SÜRÜYOR

Sıkıyönetim tarafından el konulan ve daha sonra SEKA'ya gönderilerek imha edilen 133 bin kitap için Süleyman Ege'nin açtığı 140 milyon liralık tazminat davasının görülmesine devam ediliyor. Kitaplar, Ankara Sıkıyönetim Komutanlığının 9 Aralık 1983 ve 28 Mayıs 1984 tarihli emirleri doğrultusunda, Ankara Emniyet Müdürlüğüne 13 Ocak 1984 tarihinde imha edilmek üzere SEKA'ya teslim edildiği bildirildi. Yayıncı Ege, Başbakanlığı, kitapların Sıkıyönetim komutanlığının imha emrinden 1,5 yıl önce imha edilmiş gibi göstermekle suçladı. 133 bin kitabın imhasına ilişkin tutanağın, Başbakanlık tarafından henüz İdare Mahkemesi'ne gönderilmediği öğrenildi. (18/2)

İLK ADIM DERGİSİ TOPLATILDI

Aylık olarak yayınlanan "İlk Adım" dergisinin şubat sayısı İstanbul Devlet Güvenlik Mahkemesi tarafından toplatıldı. Toplatılan sayıda yer alan "Tüm Siyasi Tutuklulara Özgürlük" ve "Türkiye İşçi Sınıfının İlk Bilinçli Önderi Mustafa Suphi" başlıklı yazılarda "sınıf düşmanlığı yapıldığı ve komünizmin övüldüğü" gerekçesiyle derginin sahibi Hakan Gültaş ve Sorumlu Müdürü Kemal Gül'ün DGM Savcılığınca ifadesi alındı. (20/2)

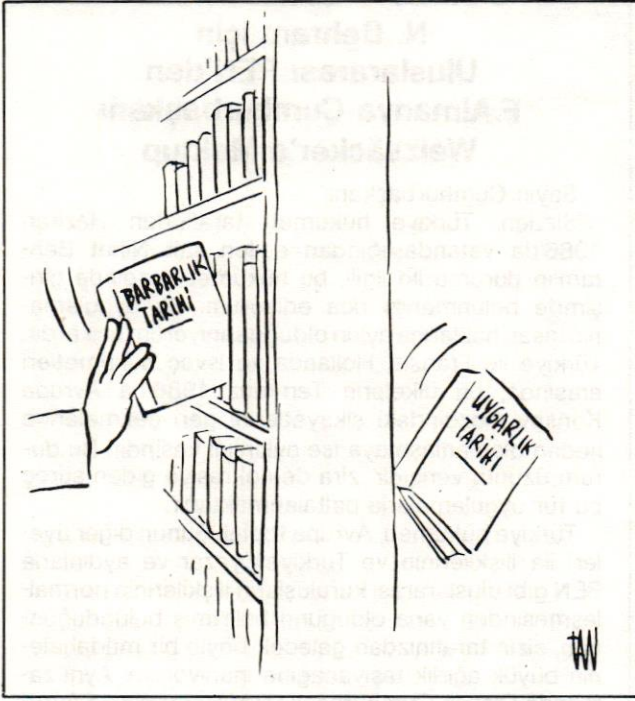
ANSİKLOPEDİ TOPLATILDI

Ana Britannica adlı ansiklopedinin 2. fasikülü DGM kararı ile toplatılırken, ansiklopedinin sorumlu yazı işleri müdürü hakkında da dava açıldı. Ansiklopedide bulunan suç unsuru, 11. ve 14. yüzyıllar arasında Kilikya'da (Çukurova) bir Ermeni devleti kurulduğunun belirtilmesi. TRT danışmanı Mim Kemal Öde'nin verdiği bilirkişi raporunda bu bilginin "tarihi gerçeklere aykırı" olarak değerlendirilmesi üzerine İstanbul DGM Savcılığı, Ana Britannica'nın sorumlu müdürü Hülya Poturoğlu hakkında "yayın yolu ile milli duyguları zayıflatmak için propaganda yapmak" iddiası ile 4,5 yıla kadar hapis istemiyle dava açtı. (Nokta, 21/L2)

YENİ ÇÖZÜM DERGİSİ TOPLATILDI

İlk sayısı Aralık 1986'da yayımlanan Yeni Çözüm dergisi için, sürdürülen bir soruşturma nedeniyle İstanbul DGM'ce toplatma kararı alındı. Toplatma kararı derginin yazı işleri müdürü Ertuğrul Mavioğlu'na dün tebliğ edilirken, gerek soruşturmanın içeriği, gerekse toplatma kararının gerekçesi konusunda herhangi bir açıklama yapılmadı. (16/12)

"İKİBİNE DOĞRU" HAKKINDA SORUŞTURMA

"İkibine Doğru" dergisinin son sayısında yayımlanan, "Evren'in kızlarına 2 milyona 2 daire. Boğaza nazır süper lüks" başlıklı kapak konusu yazı nedeniyle, derginin Yazı İşleri Müdürü Fatma Yazıcı aleyhine açılan soruşturmada, "Cumhurbaşkanına ima yoluyla hakarete bulunduğu" öne sürülüyor. (24/1)

GÖKYÜZÜ DERGİSİ YAZI İŞLERİ MÜDÜRÜ GÖZALTINA ALINDI

Gökyüzü Dergisi yazı işleri müdürü Deniz Ögüt 3 gün gözaltında tutuldu. Deniz Ögüt'ün Gökyüzü dergisinde düzenlenen, bazı sanatçı ve ozanların katıldıkları "Gökyüzü bizim olsun" adlı gece hakkında açılan soruşturma nedeniyle gözaltına alındığı bildirildi. (1/2)

YENİ GÜNDEM DERGİSİNE DAVA

Yılmaz Güney'e ait bilgi ve fotoğrafları yayımlayan "Yeni Gündem" dergisi aleyhine "Olağanüstü Hal Yasası"na aykırılıktan dava açıldı. İstanbul Basın Savcılığınca derginin yazı işleri müdürü Cengiz Turhan aleyhine açılan davada, derginin 41, 42 ve 46. sayılarında Yılmaz Güney ile ilgili bilgi ve fotoğraf yayınlanmasının Olağanüstü Hal Yasası ile yürürlükte bırakılan sıkıyönetim bildirisine aykırı olduğu iddia ediliyor. 15 Nisan 1983 tarihli ve Haydar Saltık imzalı sıkıyönetim bildirisine şöyle deniliyor, "Türk vatandaşlığından çıkarılan Yılmaz Güney ile Cem Karaca'ya ait her türlü resim, yazılı eser, kaset, plak, film ve video bantlarının basımı, yayını dağıtımı, bulundurulması, taşınması ve 1.Ordu ve Sıkıyönetim Komutanlığı sorumluluk bölgelerine sokulması 1402 sayılı kanunun 3/c maddesi uyarınca yasaklanmıştır." (3/2)

İLHAN SELÇUK'A YENİ DAVA

İstanbul Basın Savcılığı, "Cumhuriyet" gazetesi yazarı İlhan Selçuk'un 25 Aralık 1986 tarihli "Hülle Partisi" başlıklı yazısını Milli Güvenlik Konseyi üyelerini "kötüleyici ve küçük düşürücü" nitelikte değerlendirerek, İlhan Selçuk ve gazetesinin yazı işleri müdürü Okay Gönensin aleyhine dava açtı. Bilirkişi raporuna dayanılarak açılan davada Selçuk ve Gönensin'in 6 aydan 2 yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılmaları istendi. Bilirkişi raporunda, "....yazıda 12 Eylül hareketinin sermaye sınıfının güdümünde bir darbe olduğu belirtilerek ve özellikle Kemalizme karşı bir darbe niteliği gösterdiği, Atatürkçülüğün içeriğini boşaltarak Atatürkçülük kılıfı altında bu hareketin yürütüldüğü, MGK'nın Atatürk'ten kalan kurum ve kuruluşların hepsini yok ettiği kaydedilerek, MGK'nın icraatı 'kötülenmekte' dir" denmekte ve yazı bu nedenle yasalara aykırı bulunmakta. İstanbul 2. Asliye Ceza Mahkemesinde açılan davaya 17 Mart'ta başlanacak. (3/2)

GAZETE OKUMAKTAN YARGILANDI

ODTÜ birinci sınıf öğrencisi Hüseyin Bayer, Okul yemekhanesinde yemek yerken, bir gazetenin, bazı öğrencilerin yemek boykotu yaptığına ilişkin haberini arkadaşlarına okuyarak onları "direnişe teşvik etmek" suçundan yargılandı. (21/2)

CAN YÜCEL'İN TOPLATILIP AKLANAN KİTABI "RENGAHENG"İN BAŞINA GELENLER

26 Şubat tarihli Cumhuriyet'deki köşesinde Yalçın Pekşen, "Can Yücel ayasının bokuyla gelmiş anlatıyordu (yanlış okumadığınız.. 'Tozuyla' değil, 'bokuyla'.. Nedenine birazdan geleceğiz..)" diye, Can Yücel'den naklen anlatıyor: "Adliye'nin ayniyat muhasibi ile birlikte aşağıya (depoya) indik. El fenerimiz yok. El yordamıyla sağı solu araştırıyoruz. Kedi kadar bir fare elim üstünden atlamaz mı? Ulan ben kitapları teslim alacağım...Farenin ne işi var burada?...Ayniyat muhasibi şöyle dedi: Can Bey bizim kabahatimiz yok, lağımlar taşıtı..

O zaman ayakkabılarının neden ıslandığını da anladım... Biz kitap deposuna iniyoruz sanırken, bokun içine girmişiz." Can Yücel, Burhan Uygur'un büyük bir titizlikle resimlediği, "Şiir kitabı dediğin böyle olur" diye kuşe kâğıda basılmış 503 adet kitabına almaktan vazgeçmiş, "Ben şiirimi bokun içinden almam," diye düşünerek..."

Can Yücel şimdi şöyle düşünmekteymiş: "Ben bundan sonra çocuklara nasıl söylerim, 'şair olun..adam olun....' diye, yazdıkları kitaplar lağımlar içinde yüzecek olduktan sonra... Fareler yiyip bitirecek olduktan sonra...."

TİP DAVASINDA 18 SANIĞA 5'ER YIL MAHKUMİYET

6 Mart 1984 tarihli iddianameyle TIP - 4 adıyla başlamış olan ve 4 ayrı dosyanın birleştirilmesiyle sanık sayısı 168'e ulaşan dava karara bağlandı. TCY'nın 141/5 maddesi uyarınca, il ve ilçe yöneticileri konumundaki 19 sanığa 5'er yıl ağır hapis cezaları verildi. Mahkeme, 149 sanık hakkında da mahkûmiyetlerine yeterli delil bulunmadığı gerekçesiyle beraat kararı verdi. (19/3)

TSİP DAVASINDA 12 KİŞİ İÇİN 2-15 YIL HAPİS İSTENDİ

İstanbul 2 Numaralı Askeri Mahkemesi'nde görülen 54 sanıklı Türkiye Sosyalist İşçi Partisi (TSİP) davasında esas hakkında görüşünü bildiren savcı, 12 kişi için 2 yıl ile 15 yıl arasında ağır hapis cezası isterken, 41 kişi için beraat kararı, 1 kişi için birleştirme karar verilmesini istedi. (19/3)

SIRA, İŞÇİYE SİYASET YASASINDA

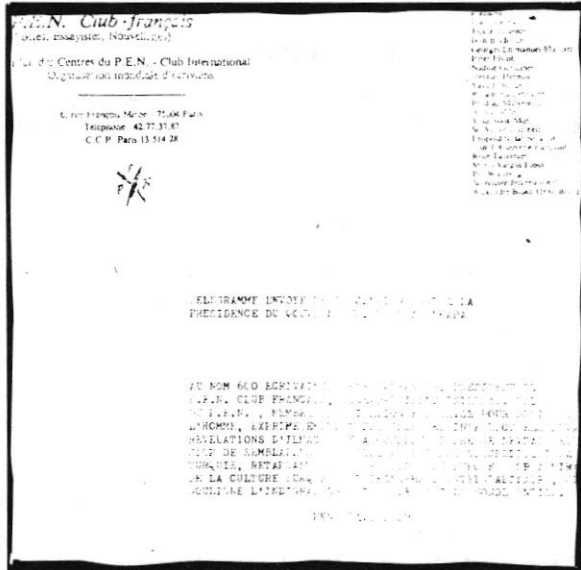
Kamu kesiminde sürdürülen toplu iş sözleşmesi görüşmelerinde, işçilerin siyasi hakları da tartışma konusu oluyor. Kamu İşveren Sendikası TÜHİS toplu sözleşme maddeleri arasında işçilerin belediye meclislerinde görev yapamayacaklarına ilişkin bir madde konulmasını önerdiler. İşyerinde sendika temsilcisine oda veremeyeceklerini de bildiren TÜHİS uzmanları işçi haklarına benzer başka kısıtlamalar da getirmek isterken YOL-İş Sendikası yöneticilerinin, neden böyle maddelere gereksinim duyduklarını sormaları üzerine, bu önerileri bakanlıktan gelen bir yazı üzerine getirdiklerini söylediler. (19/3)

EKİN BILAR BERAAT ETTİ

Ankara'da Olağanüstü Hal Yasası'na aykırı olarak toplantılar yaptıkları iddiasıyla yargılanan Ekin Bilar A.Ş. yöneticileri beraat ettiler.

Ankara 2. Asliye Ceza Mahkemesi'nde yapılan duruşmada sanıkların oluşturdukları Ekin Bilar şirketinin organize ettiği 11 toplantının da ticari amaçlı olduğu, durumun valiliğe bildirildiği, görevli polis memurlarının toplantı tutanaklarla belirleyerek konuşmaları banda aldıkları, çözülün bandlarda suç unsuru görülmediği kaydedilerek, tüm sanıkların beraati kararlaştırıldı. (26/2)

Devamı 12.sayfada

Fransa Pen Klüb Başkanı'ndan Özal'a Kınama

Fransa PEN Kulübü Başkanı, Uluslararası PEN Kulübü Başkan Yardımcısı, Fransa İnsan Hakları Örgütü üyesi olarak René TAVERNIER, 600 yazar adına, Nevzat Helvacı'nın düzenlediği basın toplantısında Yılmaz Onay'ın anlattıkları karşısında duyduğu derin üzüntüyü dile getirir stop Bu türlü polisiye uygulamalar Türkiye'nin saygınlığını azaltmakta ve Avrupa'yla bütünleşmesini geciktirmektedir stop Türk kültürüne hayran ve totaliterliğe tamamen karşı bir insan olarak, tüm dünyada duyulan öfkeyi altını çizerek dile getiriyorum.

René Tavernier

Ekselans Dr. Richard von Weizsäcker
Federal Almanya Cumhurbaşkanı
Cumhurbaşkanlığı, Bonn
FAC

29 Ocak 1987

N. Behram için Uluslararası PEN'den F.Almanya Cumhurbaşkanı Weizsäcker'e Mektup

Sayın Cumhurbaşkanı,
Sizden, Türkiye hükümeti tarafından Haziran 1986'da vatandaşlığından edilen şair Nihat Behram'ın durumu ile ilgili, bu hükümet nezdinde girişimde bulunmanızı rica ediyorum. Bu uygulamanın insan haklarına aykırı olduğu sanıyorum aşikardır. Türkiye ile Fransız, Hollanda ve İsveç hükümetleri arasında, bu ülkelerin Temmuz 1986'da Avrupa Konseyi nezdindeki şikayetlerini geri çekmelerine neden olan anlaşmaya ise aykırılığı kesindir. Bu durum üzüntü vericidir, zira demokrasiye giden süreç bu tür uygulamalarla baltalanmaktadır.

Türkiye hükümeti, Avrupa topluluğunun diğer üyeleri ile ilişkilerinin ve Türkiye'li yazar ve aydınlarla PEN gibi uluslararası kuruluşların ilişkilerinin normalleşmesinden yana olduğunu belirtmiş bulunduğundan, sizin tarafınızdan gelecek böyle bir müdahalenin büyük ağırlık taşıyacağına inanıyorum. Aynı zamanda Fransa Cumhurbaşkanı Mitterand'a ve Avrupa İnsan Hakları Komisyonu Sekreterine yazıyor ve dikkatlerini bu konuya çekiyorum. Üstleneceğiniz herhangi bir girişimden dolayı müteşekkik kalacağımızı belirtmek isterim.

Şimdiden teşekkürlerimle saygılarımı sunarım.

Alexandre Blokh
Uluslararası Yazman
Uluslararası PEN

INTERNATIONAL P-E-N		President	
A WORLD ASSOCIATION OF WRITERS		François Couperin	
38 King Street, London WC2E 8JT, England		Vice President:	
Telephone: 01-379 7939		Jean Bodard	
Telegrams and Cables: Lonspechub London WC2		Georges Emmanuel Cluseret	
		A. Den Doolaard	
		Peter Elshof	
		Nadine Gordimer	
		Stephen Herman	
		Vassili Janaki	
		Søren Jørgensen	
		Ryszard Lichman	
		Prokhor Mitroshin	
		Arthur Miller	
		Youn-Sook Moh	
		International Secretary:	
		Alexandre Blokh	
		International Treasurer:	
		Thilo Koch	
		Administrative Secretary:	
		Elizabeth Paterson	
		29th January, 1987.	
		Dear Mr. President,	
		I write to ask for your intervention with the Turkish Government in the case of Nihat Behram, a poet who was deprived of his Turkish nationality in June 1986. I think it is obvious that such a measure is against human rights agreements, and it is certainly contrary to the agreement that was reached between the Governments of France, The Netherlands, Sweden and Turkey, on the basis of which these countries withdrew their complaints.	

Türkiye'deki durum üstüne Danimarka parlamentosunda görüşme

Danimarka parlamentosuna Sol Sosyalist Parti milletvekilleri tarafından bir önerge sunularak, parlamentonun Türkiye'deki durum hakkında bir karar alması istendi.

Sol Sosyalistlerin karar önerileri şöyle:

"Meclis, hükümeti, aşağıdaki kistasları gözönünde bulundurarak Türkiye'nin insan haklarına saygı göstermesine ilişkin davanın Avrupa İnsan Hakları Komisyonunda yeniden ele alınması sorununu çözümlemeye çağırır:

1. Türkiye'ye karşı davadan kesinlikle vazgeçilmesinin önkoşullarından biri, İnsan Hakları Komisyonunun nihai raporunun Türkiye'de formel olduğu kadar gerçek ve etkin bir işkence yasağının getirildiğini belgelemesidir.

2. Bir diğer önkoşul, nihai raporun, Türkiye hükümetinin tüm politik tutukların, bu arada varlığı iddia edilen ifade özgürlüğünden yararlanmaya çalıştıkları için tutuk-

lanan birçok yazı işleri müdürü, vb.nin serbest bırakılmasını sağladığını belgelemesidir.

3. Son olarak, raporun, Kürt bölgelerinde sıkıyönetimin kaldırıldığını ve Kürt halkının insanca haklarına saygı gösterildiğini belgelemesi de bir önkoşuludur."

Sol Sosyalistler son olarak insan haklarının üstüne hiçbir çıkarın, örneğin NATO çıkarlarının, çıkarılmamasını istiyorlar. Afganistan'daki durumu eleştirirken Türkiye'deki durumu onaylamanın Danimarka'nın insan hakları konusundaki tutumunu kesinlikle güvenilmez göstereceğini, öte yandan bunun Türk hükümetini onaylamak ve ileriki insan hakları ihlallerinde onu desteklemek anlamına geleceğini, bu nedenle böyle bir hatanın önlenmesi gerektiğini ni söylüyorlar.

DİSK Genel Başkanı resepsiyonun açış konuşmasını yaptıktan sonra, "Kadehimi uluslararası sendikal dayanışmaya ve DİSK'e kaldırıyorum" diye konuştu.

DİSK'in 20. kuruluş yılı kutlandı

DİSK'in kuruluşunun 20. Yıldönümü büyük bir uluslararası katılımı İstanbul'da kutlandı. Pera Palas Otelinde düzenlenen kokteyle Avrupa'dan 50'ye yakın yabancı parlamenter ve sendikacı katıldı.

Alman Sendikalar Birliği (DGB) Başkan Yardımcısı Gerd Muhr, "ülkenizin işçilerine karışmak istemiyorum, ancak Türkiye özgürlükçü demokrasiyle yönetilen bir ülke olarak Batı Avrupa'da yerini almak is-

tiyorsa hak ve özgürlüklere saygı göstermek zorundadır," dedi.

Avrupa Sendikalar Konfederasyonu (EGB) Genel Sekreteri ise, "Türk Hükümeti politik gücünü artırmak için DİSK'e vurdu. Bu Avrupa'daki sosyal demokratların suratına indirilmiş bir tokat gibidir." diye konuştu.

Prof. Server Tanilli de DİSK'in 20 yıldönümü nedeniyle bir mesaj gönderdi. Mesajında "Dost ve düşmana

şunu haykarmaktan çekinmeyelim: DİSK davası, hukukun ayaklar altına alınmasıydı, o dava hakkında verilen karar ise düpedüz siyasal bir karardır." dedi.

YURT DIŞINDAKİ KUTLAMALAR

12 Eylül'den sonra yurt dışında yaşamak zorunda kalan sendikacılar Avrupa'nın çeşitli ülkelerinde DİSK'in 20. yılı nedeniyle çeşitli kutlama toplantıları düzenlediler.

• F.Almanya'nın Gelsenkirchen kentinde 28 Şubatta düzenlenen toplantıya Dünya Sendikalar Federasyonu (DSF), Genel İş Konfederasyonu-Fransa (CGT) ve İspanya işçi sendikalarının temsilcileri ve Alman sendikacıları katıldılar.

• Londra'da düzenlenen toplantıya ise İngiliz İşçi Senikaları (TUC) Uluslararası Bölüm Müdürü Michael Walsh, katıldı ve bir süre önce İstanbul'da katıldığı uluslararası DİSK seminerinden izlenimlerini anlattı.

• DİSK'in 20. kuruluş yılı dönümü "DİSK'le dayanışma" belgisi altında yığinsal bir geceyle İsviçre'nin Zürih şehrinde kutlandı. İçerisinde birçok göçmen işçimizin bulunduğu İsviçre Sendikalar Birliği (SGB) geceyi aktif olarak desteklerken, bir dizi DİSK'li sendikacı ve Türkiyeli politik kuruluş geceye katıldı.

"800'ü aşkın davetlinin katıldığı gecede, Türkiye'de süren grevlerle dayanışma için bağış toplandı ve gecenin tüm gelirinin (3800 İsviçre frankı, yaklaşık 1 milyon 900 bin TL) Otomobil-İş, Las Petkim-İş ve DİSK'e gönderildiği öğrenildi."

Amnesty International'de ayın tutuklusu Türkiye'den MEHDİ ZANA

Amnest International, Mart 1987 Bülteninde "Ayın Tutukluları"ndan biri olarak Mehdi ZANA'yı tanıtıyor ve üye ve sempatanlarını Mehdi Zana'nın salıverilmesi için Başbakan T.Özal'a başvuru kampanyasına katılmaya çağırıyor. Çağrıda, bu tür tutukluların kanaatlarından ötürü hapse atıldıkları, şiddete başvurmamaları, şiddete başvurulmasını da öğütlemedikleri, onların hapiste kalmasının BM'ce kabul edilmiş olan İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi'nin çiğnenmesi olduğu belirtildikten sonra, M.Zana'nın iki davada toplam 31 yıl hapse hüküm giydiği, Diyarbakır Belediye Başkanlığı sırasında yolsuzluk yaptığı iddiasıyla da üçüncü bir davada yargılanmakta olduğu, 1984 Nisanında kendisini hapisnede ziyarete gelen Avrupa Konseyi temsilcilerine, gördüğü işkenceleri anlattığı, işkenceler sonunda sol kulağının duymaz hale geldiği ve bir omurunun kaydığı ayrıntılarıyla anlatılıyor.

Askeri Yargıtay

Zana'nın Cezasını Onayladı

Diyarbakır eski Belediye Başkanı Mehdi Zana hakkında "Özgürlük Yolu" davası ile ilgili olarak "örgüt üyeliği" suçundan verilen 15 yıllık mahkûmiyet kararı Askeri Yargıtay 4. Dairesince onaylandı. Böylece Mehdi Zana'nın daha önce başka bir davadan aldığı 8 yıllık ceza ile toplam 23 yıl 6 aylık cezası "tashihi karar" yolu açık olmak üzere onaylandı.

Yeni Ceza Yasası ön tasarısının düşündürdükleri

Avukat Turgan ARINIR

Uzun süredir üzerinde çalışıldığı bilinen yeni Ceza Yasası ön tasarısı, Adalet Bakanı tarafından geçenlerde kamuoyuna açıklandı. Adalet Bakanı tasarımı ulusal, yeni ve çağdaş olarak nitelendirerek, kamuoyunda tartışılacağını ve daha sonra da son şeklini alarak Bakanlar Kuruluna sunulacağını belirtti. Ne var ki, tartışmaların başlaması ile kesilmesi bir oldu. Hukuk çevreleri ve ceza hukuku otoriteleri, tasarımı yoğun bir şekilde eleştirdiler. Bu eleştiriler kısaca şu noktalarda yoğunlaşmaktaydı.

Öncelikle tasarı iddia edildiği gibi "ulusal" değildir. "Devleti Koruma" gerekçesi ile faşist İtalyan Ceza Kanununun felsefesi, bugünkü Ceza Kanununun sistematiği tersyüz edilerek aynen alınmıştır. Nitekim gerekçe açıkça "devlet ve toplumun ana ilkelerini, yani sosyal değerleri korumak amacıyla kişi özgürlükleri çeliştiğinde devlet ve toplumun ihmal edilmemesi" önerilmektedir, böylece kişi özgürlüklerinin güvencesi olarak varılması gereken devlete, bu amaç yok sayılarak ayrı, üstün ve soyut bir kişilik verilerek, bu kişiliğin korunmasının kişi özgürlüğünün korunmasından daha önemli olduğu sonucuna varılmaktadır. Bu sonuca varılınca da kişi özgürlüklerinin ceza hukukunda en temel güvencesi olan **katı** suçta kanunilik ilkesinden vazgeçilerek, suç unsurlarının belirsizleştirilmesi yoluyla takdir hakkı yaratılmakta, tehlike suçlarının sayısı olağanüstü artırılarak "çağdaşlık" adına varla varla ceza hukukunda çoktan terkedilmiş olan pozitivist teoriye varılmaktadır.

Bu açıdan düşünce suçlarının durumu çok önemli olup, tasarı salt düşüncüyü bile "tehlike" saymaktadır. Mevcut yasadaki 141, 142 ve 163. maddelerin esasen son derece belirsiz ve kaypak unsurları daha da belirsizleştirilip, kaypaklaştırılmakta, örneğin suçun manevi unsuru olarak subjektif kasttan da vazgeçilerek, takdir hakkının sınırı olabildiğince genişletilmektedir. Ayrıca, bu suçların cezaları artırılmakta, yeni ceza tedbirleri getirilmektedir.

Diğer temel hak ve özgürlükler bakımından da durum farklı değildir. Birçok temel hak ve özgürlüğün yargısal güvencesi tamamen kaldırılıp, bunlar yürütmenin ve hatta idarenin keyfine terkedilmektedir. Örneğin tasarının 154. maddesinde polis gizli dinlemesi hukuka uygun sayılarak özel yaşamın gizliliği ve haberleşme özgürlüğü idarenin keyfine terkedilmiştir.

Tasarı, basın özgürlüğünü de adeta yok etmektedir. Örneğin tasarının 346. maddesi ile yeni bir suç tipi yaratılarak devlet kararı ve politik nedenlerle yayınlanmayan Bakanlar Kurulu karar ve işlemlerine ait bilgilerin açıklanması suç sayılmıştır. Böylece ülkenin kapalı kapılar ardında yönetilmesi olanağı sağlanmak istenmektedir.

305. maddede ise yine yeni bir suç yaratılmış, devletin ekonomik itibarını sarsacak ve bu konudaki anlaşmaların bozulmasına yol açacak "yalan haber ve havadis" yayınlanması suç sayılarak altı yıla varan hapis cezası ile cezalandırılması öngörülmüştür. Haber ve havadisın yalan olup olmadığını takdir yürütmeye ait olduğundan, iktidarın, hoşuna gitmeyen, aleyhine olan haber ve havadisleri yalan diye nitelendirip dava yoluna gitmesi her zaman mümkün olduğundan basın özgürlüğünün özü yok edilmiş olmaktadır.

Tasarının değinilmesi gereken diğer önemli bir noktası da hukuk çevrelerinde uzun zamandır nasıl bir formül bulunup da affedilecekleri tartışılan MHP'lilere af yolunu açan hükümleridir. Tasarı, bir yandan devlete karşı suçların uygulama alanlarını genişletip cezalarını artırırken, öte yandan MHP'lilerce işlenen suçların cezalarını indirmekte, uygulama alanlarını daraltmakta ve katliam suçunu devlete karşı suç kapsamı dışına çıkararak anayasanın 14. maddesindeki af yasağından da kurtarmaktadır.

Çok kısa olarak değinmeye çalıştığımız nitelikleri ile dahi bu tasarı, iddia edildiğinin aksine ulusal, çağdaş, demokratik, objektif ve tarafsız olmaktan çok uzak olup, ilkel bir ceza hukuku anlayışının ürünüdür.

Türkiye'nin bireysel başvuru hakkını tanıması

Avukat Enis COŞKUN

İnsan Hakları Avrupa Sözleşmesi'nin (SÖZLEŞME) 25'nci maddesinde düzenlenen; bireylerin üye devletlere karşı, İnsan Hakları Avrupa Komisyonu (KOMİSYON) önünde yakınmada bulunabilme hakları geçtiğimiz ocak ayı sonunda Türkiye tarafından tanındı. Son altı yılı demokrasi açısından 5 üye devletin Komisyonuna yakınmada bulunmasına neden olacak şiddette tartışmalarla geçen 33 yıldan sonra Türk hükümetinin bu kararı, doğallıkla geniş yankı uyandırdı. Ama hükümetin başvuru hakkına getirmek istediği sınırlamalara yönelik çekinceler koyması ise aynı biçimde ve hatta belki daha fazla yankı uyandırdı, tartışmalara yol açtı.

Türkiye, bireysel başvuru hakkına üç grupta toplayabileceğimiz çekinceler getirmektedir. Bunlar; zaman, yer ve konu açısından sınırlamaları içeriyor.

Zaman açısından konulan çekince: Başka bazı üye devletler gibi Türkiye de başvuru hakkını belirli bir dönem için kabul etmiş bulunmaktadır. Bu sürenin başlangıcı 28 Ocak 1987, bitimi ise 28 Ocak 1990'dır. Sürenin başlama tarihinden öncesine ilişkin bir başvuruda bulunmak olanaklı değildir. Burada, uluslararası hukukta kabul gören, "geriye yürümezlik" ilkesi geçerlik kazanmaktadır. Bu çekinceye karşı iki ayrı endişe dile getirilmiş bulunmaktadır. Birincisi, sürenin bitiminde yeniden uzatılırken gene geriye yürümezlik ilkesi geçerli olacak mı sorusundan kaynaklanmaktadır. Nitekim aynı soruyu Türk Hükümetinin Batı Trakya Türkleriyle ilgili olarak Yunanistan'a karşı

öne sürdüğü de bu endişenin haklılığını gösterecek kanıt olarak sunulmakta; "Şimdi aynı olasılık kendi uyrukları açısından söz konusu olacak mı?" denilmektedir.(1)

İkinci olarak da, Türkiye'de davaların sonuçlanmasının çok zaman alması olgusundan kalkışarak, Sözleşmenin başvuru için öngördüğü; "iç başvuru yollarının tüketilmesi" koşulunun hiçbir zaman gerçekleştirilemeyeceği, gerçekleştirildiğinde ise zamanın çok gecmiş olacağı ileri sürülmektedir. Bu sakıncayı gidermek amacıyla, belli bir sürenin geçmiş olması halinde iç başvuru yollarının tüketilmiş sayılmasının kabul edilmesi önerilmektedir.(2)

Yer açısından konulan çekince: Başvuru hakkını kabul ederken, Türk hükümeti, bunun, T.C. Anayasasının egemen olduğu topraklarla sınırlı olacağını bildirmektedir. Böylece Türkiye, sınırları dışında kamu görevlilerinin ve makamlarının hareket ve ihmalleriyle, kişilerin sözleşmenin koruması altındaki insan haklarını çiğnediğine ilişkin yakınmalardan sorumlu tutulmamak istemektedir. Nitekim, Dışişleri Bakanı, bir soru üzerine verdiği yanıtta; "Şimdi, Kıbrıs'ta bazıları eski yerlerine dönmek için dava açarsa biz bunu kabul edecek miyiz?" demektedir.(3) Böyle bir başvuru olanaklı mıdır? Bu konudaki doktriner tartışmalar bir kenara; uygulamaya bakıldığında, "Sözleşmenin 1'nci maddesinin ilgili devlet ülkesi ile sınırlı olmadığı(n)....., diplomatik temsilcilerinin ya da ordunun ülke dışında da başka ülke uyruklarını yargı etkisi içine sokabileceğini(n)..." kabul edildiği

görülmektedir(4). Acaba bu çekincenin nedeni yalnızca Kıbrıs ile mi sınırlı? Bence, daha başka nedenler de bu çekincenin konulmasında etkin olmuşlardır. Örneğin, son günlerde üçüncüsü yapılan sınır ötesi askersel operasyonlar, özellikle 12 Eylül sonrasında Jön Türkler'den bugüne tarihimizde ilk kez bu ölçüde yığınsallaşan politik göçmenin ülke toprakları dışında yaşıyor olmaları (5), hergün konsolosluklarda bir dizi sorunla karşı karşıya yurt dışında çalışan göçmen işçiler ve gene 12 Eylül sonrasında yaygın biçimde uygulanan yurttaşlığı kaybettirilmiş kişiler(6) bu karar alınırken gözönünde tutulmuş olabilir.

Konu açısından konulan çekince: Türkiye, konuya yönelik çekinceleriyle başvuru hakkının özünü ve hukuksal yararını ortadan kaldırmaktadır. Çünkü, herşeyden önce, kendi "demokratik toplum" anlayışını Sözleşmedekinin yerine geçerli kılmaya çalışmaktadır. Bunu yapabilmek için de; 1982 Anayasa'sını özellikle de onun Başlangıcı'nı, özgürlükleri özünden ve en geniş biçimde sınırlayan 13'ncü maddesindeki düzenlemenin 33, 52 ve 135'nci maddelerindeki derneklere, sendikalara ve meslek kuruluşlarına yönelik özel sınırlamaların ve yasakların geçerli olmasını önermektedir. Bununla da yetinmemekte; Sıkıyönetim ve Olağanüstü Hal uygulamalarından silahlı kuvvetlere ilişkin yasalardan, özellikle disipline ilişkin uygulamalardan doğacak yarınlmaların da Komisyon'da incelenemeyeceğini bildirmektedir.

Böylece, üye devletlerin kendi yasalarını ve uygulamalarını Sözleşme'yle uyumlaştırma temel ilkesine saygı yerine, onu 12 Eylül hukukunun yasalarına uydurmaya çalışmanın yeğlendiği anlaşılmaktadır.

Bu aşamada yanıtlanması gereken soru, **bu çekincelerin geçerli olup olmadığıdır.**

Bilindiği gibi; "uluslararası hukukta bir anlaşmaya çekince konulması konusu oldukça tartışmalı ve karmaşık bir konudur. Genel kabul; çok taraflı anlaşmalarda, çekince konulmasının uygun olmadığı, uygun ise ne biçimde ve hangi koşullarda olanaklı olduğunu gösteren açık bir hükmün anlaşmada yer alması gerektiği yönündedir."(7) Nitekim sözleşmenin 64'üncü mad-

desinde çekince konusu özel olarak düzenlenmiş bulunmaktadı. Buna göre her devlet çekincelerini ancak Sözleşmeyi imza ya da onaylama aşamasında koyabilecektir. Öte yandan genel çekince konulması da bu maddede kabul edilmemiştir. Maddeye göre, üye devletler, bir sözleşme hükmüne yürürlükteki bir yasasıyla çelişme var ise çekince koyma hakkını kullanabilir, bu halde de o yasa hükmünün kısa bir açıklamasını çekincesinde belirtmek zorundadır.

Çekinceler konusunda 64'üncü maddenin öngördüğü bu özel ve dar düzenlemeye karşın, hem devletler ve hem de Komisyon, doğrusunu söylemek gerekirse, madde amaçlarından uzaklaşan bir tutum izlemektedirler.(8) Böyle olmakla birlikte ve özellikle 25'nci madde açısından çekince konulmasının zamanına ilişkin 64'ncü maddedeki düzenlemeden uzaklaşıldığını gösteren herhangi bir uygulama söz konusu değildir. 25'nci maddede çekince konusunda özel bir düzenleme de bulunmamaktadır. Bu durumda Türkiye'nin koyduğu çekincelerin geçerli olduğunu söylemek olanaklı görünmemektedir. Çünkü Türkiye Sözleşmeyi imzalarken, ya da onaylarken 64'ncü maddedeki çekince koyma hakkını kullanmamıştır. Şimdi artık, 33 yıl sonra çekince koymasına hukuksal olanak kalmamıştır. Ancak, Prof. Daver'in de işaret ettiği gibi; "Sözleşmenin ve bu maddenin (25'nci madde) amacının insan haklarının etkin biçimde kullanılmasını ve korunmasını güvence altına alarak hükümet bildiriminde bazı sözleşme maddeleriyle ilgili olarak yapılacak "açıklamaların" yorumların, sözleşmenin temel hükümlerine ve ilgili hak ve hürriyetlerin özüne dokunmayacak yorumlar, açıklamalar olması gerekir. Bunu da belirleyecek, takdir edecek yetkili organ, başvuru üzerine şikayeti ele alıp inceleyecek olan Avrupa İnsan Hakları Komisyonudur."(9)

Sonuç olarak şunu da söylemek gerekir; önemli olan bu bildirimin yapılmış olmasıdır. Hiç kuşkusuz Türk hükümeti durup dururken ve kendiliğinden bu adımı atmadı. Yaşanan olaylar, demokrasi güçlerinin yükselen savaşı ve gündeme getirdiği istemler bu bildirimin yapılmasını zorunlu kılmıştır. Zaman zaman en azından günümüze göre daha demokrat dönemlerin yaşandığı 33 yıl içinde yapılmayan bu bildirimin, 12 Eylülcülerin iktidarınca gerçekleştirilmesinin de nedeni budur. Şu bir gerçek ki; Özal iktidarı bu adımı, ne geçmiş iktidarlardan daha demokrat olduğu ve demokrasiye onlardan daha çok inandığı, ne de ülkeye demokratik bir düzen geldiği için atmıştır. Konulan çekinceler bunun bir göstergesidir. Yanısıra aynı konunun ikinci bir göstergesi de hükümet sözcüsü ve Devlet Bakanı Güzel'in açıklamasında yer alan; "Biz kişinin başvurusu sırasında ideolojik olayların önemli olmayacağı...konusunda emin olduktan sonra başvuru kararı aldık" biçimindeki sözlerde dile gelen anlamdır. (10)

Bütün bunların gösterdiği bir tek şey vardır. O da, bireysel başvurunun kabul edilmiş olması, Türkiye demokrasi güçlerinin bir kazanımıdır. Şimdi yapılması gereken ona sahip çıkmak, konulmak istenen sınırları aşarak en geniş biçimde işlerlik kazandırmaktır.

- (1) Yeni Gündem, Yıl 3, Sayı 48, 1-7 Şubat 1987, s. 22
- (2) İnsan Hakları Derneği Başkanı Av. Nevzat Helvacı bu endişeyi dile getirmekte ve çözüm olarak da bu öneriyi yapmaktadır.
- (3) Dışişleri Bakanı'nın bu sözleri için Bkz. Cumhuriyet, 30.1.87
- (4) MADRA, Ömer; Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi ve Bireysel Başvuru Hakkı, Ankara, 1981, s. 39
- (5) Politik göçmenlerin ailelerinin Türkiye dışına çıkmaları başta olmak üzere pek çok insan haklarına ilişkin sorunları söz konusu olmaktadır.
- (6) DİNÇ, Güney Av.; Aldatmacayı Gerçeğe Dönüştürmek, Ekonomi ve Politikada GÖRÜŞ, aylık dergi, Mart 1987, İstanbul, s. 25. Dinç bu yazısında Demir Özlü olayını örnek vererek, bu kararın alınma yerinin Ankara olduğunu bu nedenle kapsam dışı tutulamayacağını savunmaktadır.
- (7) ÇELİK, Edip Prof. Dr.; Milletlerarası Hukuk, 1. Kitap, İstanbul 1984, s. 201.
- (8) MADRA, agy. s. 41-42
- (9) DAVER, Bülent Prof. Dr. Hakkın Etkin Kullanımı Engellenemez, İkibine Doğru, Y. 1, s. 6, 8-14 Şubat 1987, s. 26-27
- (10) Cumhuriyet gazetesi; 27.1.1987

BİLAR A.Ş. Bilim Merkezinde Alaaddin Şenel öğrencileriyle

1402'likler YARGI KARARINA KARŞIN ÜNİVERSİTEYE DÖNEMİYOR

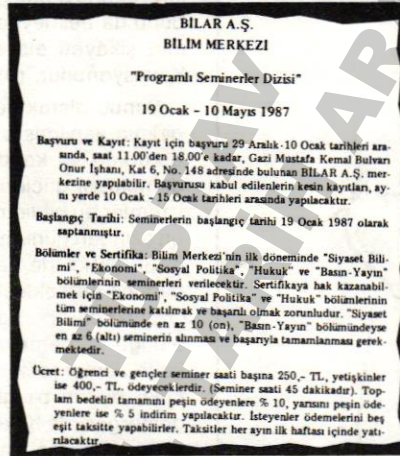
Ankara 6. İdari Mahkemesi kararına göre 1402 sayılı Sıkıyönetim Yasası'na dayanılarak üniversitelerden uzaklaştırılan öğretim elemanları üniversiteye dönebilecekler. Yapılan saptamalara göre bir kısmı mahkemelere dava açmış çeşitli üniversitelerden 1402'lik toplam 68 öğretim üyesi bulunuyor.

Ne var ki, uygulamada durum farklı. SBF Uluslararası İlişkiler Bölümü Öğretim üyelerinden Baskın Oran'ın göreve iadesi

mahkemeye kararlaştırılmış olmasına karşın Üniversite Yönetim Kurulu 1340 sayılı Sıkıyönetim Kanunu hükümlerine göre görevine son verilen personelin bir daha kamu hizmetlerinde çalıştırılmaya çağrı gerekçesiyle Baskın Oran'ın görevine dönme başvurusunu reddetti.

1402'lik SANATÇILAR DA GÖREVLERİNE DÖNEBİLECEKLER AMA...

Bilindiği gibi 12 Eylül'ü izleyen günlerden 39 tiyatro sanatçısı, İstanbul Belediyesi Şehir Tiyatrolarındaki görevlerinden 1402 sayılı Sıkıyönetim Yasasına göre alınmışlardı. Ancak daha sonra Sıkıyönetim Komutanlığı bu sanatçıların durumlarını yeniden gözden geçirerek bir bölümünün göreve dönebileceğini kararlaştırmıştı. Sanatçıların görevlerini sürdürmeleri bu kez de İstanbul Belediye Başkanlığınca engellenmişti. Bunun üzerine sanatçılar mahkemeye başvurdular ve Mahkeme "yürütmeyi durdurma" kararı vermişti. Danıştay 5. Dairesi Başar Sabuncu ve Leyla Altın leyhindeki idari kararı onaylayarak Ankara Belediyesi'nin bozma kararını reddetti. Sabuncu ve Altın görevlerini sürdürme istemiyle Şehir Tiyatrosu Müdürlüğüne başvurdular. Şehir Tiyatrosu Danıştay kararını uygulamayı geciktirdiği takdirde sanatçıların tazminat davası istemini de kapsayan çeşitli yasal yollara başvuracaklar.

BİLAR "ÜNİVERSİTESİ" DERSLERE BAŞLADI

Bılar A.Ş. Bilim Merkezi "Programlı Seminerler Dizisi" 19 Ocak-10 Mayıs tarihleri arasında Ankara'da YÖK zede öğretim üyeleri tarafından gerçekleştiriliyor. Aziz Nesin ve arkadaşlarının girişimiyle başlatılan seminerler büyük ilgi görüyor. "Aziziye Medresesi" diye anılmaya başlayan ve YÖK yüzünden üniversitelerimizde ortaya çıkan bilimsel boşluğu bir ölçüde gidermeye çalışan Bılar Seminerleri programında siyaset, hukuk, sosyal poli-

"1402'likler" kitabı

Ankara Bürosu Öğretim Üyeleri Derneği 1402 sayılı Sıkıyönetim Yasası'nın 2. maddesi uyarınca görevine son verilenleri "1402'likler" adlı bir kitapta toplayacak.

Kitapta yargı kararları, 1402 uygulamaları ve 1402'lik kamu görevlilerinin özgeçmişleri yer alacak. Kitapla ilgili olarak dernekten yapılan açıklamada, "Binlerce kamu görevlisi 1402 sayılı yasayla sıkıyönetim komutanlarıncı, bir satırılık yazı ile görevlerinden atılmışlardır. Bu kişiler 12 Eylül döneminin en belirgin izlerini taşıyorlar. Dernek olarak bu kişilerin unutulup gitmelerini uygun görmedik" denildi. Açıklamada, Türkiye'de pek çok önemli olayın belgesizlik nedeniyle unutulduğuna dikkat çekilerek, bu nedenle tüm 1402'liklerin özgeçmişlerini, varsa belgelerini derneğin "Fevzi Çakmak Cad. 61/3 Beşevler/ANKARA" adresine göndermeleri istendi. 13/2 Cumhuriyet)

1402'ciye hak aramak yasak

1402 sayılı Sıkıyönetim Yasası'yla görevlerinden atılan öğretim üyelerinin haklarını aramak "kamu düzenine ve genel asayişe aykırı" bulundu. İçişleri Bakanlığı, Öğretim Üyeleri Derneği'nin tüzüğüne, "1402'lik öğretim üyeleri derneğe üye olabilirler" maddelerini içerdiği gerekçeyle geri çevirdi. İçişleri Bakanlığı'nın geri çevirme gerekçesinde, söz konusu maddelerin Dernekler Yasası'nın 5/4 maddesine aykırı bulunduğu öne sürüldü. İçişleri Bakanlığı'nın kararıyla ilgili olarak bir açıklama yapan Öğretim Üyeleri Derneği Genel Sekreteri Doçent Doktor Tahir Hatipoğlu, bu kararın, 1402 sayılı Sıkıyönetim Yasası'yla işlerinden uzaklaştırılan kişilerin haklarını aramanın kamu düzenini bozucu ve genel asayişe aykırı bulunduğu anlamına geldiğini belirtti. (14/1 Cumhuriyet)

tika, ekonomi, basın-yayın bölümleri var.

Seminerlere katılmak için 600 kişi başvurmuş. Katılanların yüzde 70'i üniversite öğrencisi. Geri kalanını üniversiteye giremeyen gençler, işçiler ve ça. şanlar oluşturuyor. Seminerlere katılanlar ders başına 250-400 TL. ödüyorlar.

Başvurunun yüksek olma: 1 Ekin-Bılar yöneticilerini 1987 Eylülünden itibaren İstanbul ve Ankara'da daha fazla kişiye hitap edecek büyük merkezlerin açılması kararı almak zorunda bıraktı.

Turgut Kazan'dan TBMM'ye dilekçe

İstanbul Barosu avukatlarından Turgut Kazan, SHP Genel Başkanı Erdal İnönü, DSP Genel Başkanı Raşan Ecevit ile DYP Genel Başkanı Hüsamettin Cindoruk'a gönderdiği 2 sayfalık dilekçesinde, DİSK kararının açıklanmasından 3 gün önce 20 Aralık 1986 günü Resmi Gazete'de yayımlanan bir atama kararıyla İstanbul 2 Nolu Sıkıyönetim Komutanlığı'nda görevli 2 yargıcın görevlerinden alındığını belirtti. Kazan, bu yargıların işkence ile adam öldürme suçundan yargılanan 3 polis hakkında

mahkûmiyet kararı verdiğini, mahkûmiyet kararına muhalif kalan subay üyenin ise görevden alınmadığını açıkladı. Bu örneğin Türkiye'de yargı bağımsızlığı ve yargı güvencesinin "objektif" durumunu gösterdiğine değinen Kazan, dilekçesinde "Yargıya çok açık biçimde müdahale eden ve bu müdahalesiyle işkenceciyi yüreklendiren ANAP iktidarı için anayasanın 98, 99 ve 100. maddelerinde yer alan denetim yollarının işletilmesi gerektiği inancındayız." dedi. (3.2., Cumhuriyet)

1980 askersel darbesinden beri yargılanan TÜRKİYE BARIŞ DERNEĞİ 10 YAŞINDA

Türkiye Barış Derneği ile ilgili ilk soruşturmalar İstanbul Sıkıyönetim Komutanlığı emriyle 1980 Ekiminde başlamıştı. BD yöneticileri, 7 yıldan beri "savaş hali hükümleri" altında devam eden bu yargılama süresince 3 yıl tutuklu kaldılar. Mahkumiyet hükmü Askeri Yargıtay tarafından iki kez bozulan davada, şu sıralar üçüncü kez savunma yapıyorlar ve Türkiye'de barışı ve insan haklarını tehdit eden güçleri ve zihniyeti açıklıkla ve kararlılıkla sergileyerek mahkum ediyorlar.

Son savunmasında Mahmut Dikerdem, Barış Derneği Davasını, Türkiye'de anayasal düzenin, demokratik rejimin, temel hak ve özgürlüklerin askıya alındığı bir dönemin ürünü olarak niteledi ve şöyle dedi: "Bu dava askeri mahkemelerde görülmekte olan diğer siyasi davalar gibi olağanüstü bir yönetimin ülkede kurmayı tasarladığı siyasal ve sosyal düzene ters düşen kurumlarla, ülke için zararlı gördüğü düşünce akımlarının kökünü kazımak ve onları temsil ettiğine inandığı kişi ve kuruluşları tasfiye etmek üzere giriştiği geniş çaplı operasyonların bir parçasıdır."

Reha İsvan ise özgürlükten, eşitlikten, barıştan yana olduğu için beş yıldır şu veya bu şekilde tutsak edildiğini söyledi. İsvan, mahkemenin adaleti, hukuku, ülkenin onurunu her tür siyasal ve kişisel endişenin üzerinde tutmasını ve korumasını isteyerek sözlerini şöyle tamamladı: "Bu ağır mesuliyeti taşıyabilecek gücünüz olduğunu kanıtlamak sizin elinizdedir. Güç durumda olduğunuz aşikâr, ama geçici siyasi koşullardan etkilenmeyerek yalnızca aklın sesine kulak verip adaletin gereğine uyabilerseniz, demokrasiye katkı

sağlamış olursunuz. Bu aşamadan sonra bile, hukuk bilinci ile görevinizi sadece adalet kuralları ile sınırlayabildiğiniz ölçüde, yalnız heyetinizin değil, ülkemizin haysiyetinin kurtulmasına katkıda bulunabilirsiniz."

Ergun Elgin, Barış Derneği Davasında tüm savunmaların, sunulan belgelerin hiç dikkate alınmadığını, savunmanın adeta yok sayıldığını belirterek, "Bu davada infaz yargılama bitmeden gerçekleşmiştir," şeklinde konuştu.

Gencay Şeylan, Haluk Tosun ve Metin Özek, savcının esas hakkındaki görüşünü, "belli bir siyasi görüşün belgesi" olarak nitelendirdiler.

Güner Eliçin ve Asım Bezirci dünyada barış düşüncesiyle barış örgütünün bu denli suçlanıp yargılandığı tek ülkenin Türkiye olduğunu bir kez daha vurgularken, Süleyman Coşkun şöyle konuştu: "...bu dava sonucunda kararınız ne olursa olsun biz insanlık tarihinde çoktan aklандık. Bu davanın sonucunda önemli olan bizlerin değil, bu dava ile ilgili senaryoları kuranların dünya kamuoyunda beraat edip etmeyecekleridir."

10. kuruluş yıldönümünde Avrupa'da Türkiye Barış Derneği ile dayanışma

Nisan ayında Türkiye Barış Derneği davasının kesin karara bağlanması beklenirken, Türkiye Aydınlarıyla Dayanışma Girişimi, nisan ayında 10. yıldönümünü idrak edecek olan Barış Derneği ile dayanışma amacıyla Bremen'de kutlama toplantıları düzenledi.

3 Nisan günü Niederdeutsches Theater-Bremen'de yapılacak olan "Kültür Gecesi"ne Türkiye'den Dernek Başkanı Mahmut Dikerdem'i temsilen bir yöneticinin katılması bekleniyor. Gecede TBD Genel Sekreteri Enis Coşkun, ilk Türkiye barış örgütü Barışseverler Cemiyeti Başkanı ve TİP Genel Başkanı Behice Boran, Dünya Barış Konseyi temsilcisi, Yeşillerden parlamento üyesi Petra Kelly, Gerd Bastian, Amnesty International, Alman Pen Klübü, Barış-Silahsızlanma ve İşbirliği İnisiyatifi, Uluslararası Demokratik Hukukçular Derneği temsilcileri de katılacaklar.

4 Nisan cumartesi günü ise, Bremen Üniversitesinde, "Dünya Barışı ve Türkiye'nin Konumu" konulu bir açık oturum düzenlenecek.

Açık oturuma tartışmacı olarak, Gerd Bastian, Petra Kelly, Enis Coşkun, K.Liebe-Harkort, D.Lüderwaldt, E. Schulz, H.Oskar Vetter, Türkiye'den gelecek BD yöneticisi katılacaklar. Geceye katılacak uluslararası ve ulusal örgüt

temsilcilerinin de açık oturuma katılmaları bekleniyor.

Kültür gecesine, Betin Güneş, Bremen Türk İşçi Derneği Korosu, Bremen Chor Initiative, Melike Demirağ, Orhan Temur, Heval ve Morgenland-Yarınistan Topluluğu yer alıyorlar. Sanatçıların bir kısmı barışseverler için önem taşıyan bu kutlamaya yeni beste ve düzenlemeleriyle katılacaklar.

10. yıldönümünde Türkiye Barış Derneğine Özgürlük

Nisan ayında F.Almanya'da yapılacak olan barış eylemlerinde Türkiyelilerin "10. yıldönümünde Türkiye Barış Derneğine özgürlük" belgisini yükseltecekleri, F. Alman barış inisiyatiflerinin de bu eylemi Ostern boyunca des tekleyecekleri, Avrupa'nın diğer ülkelerinde de benzer eylemlerin planlandığı öğrenildi. F.Alman barışçıların yaygın bir kart kampanyasıyla, Başbakan Turgut Özal'ı, Türkiye Barış Derneği Yöneticilerinin hala yargılanıyor olmaları ve BD üzerindeki yasağın sürmesi nedeniyle protesto etmeleri bekleniyor.

Ferhan Şensoy Mahkemede savunmasını yapıyor

GAZETELER DERGİLER 'MUZIR YASASI' TEHDİDİ ALTINDA

YASA ÇIKTIĞINDAN BU YANA TOPLAM 57 YAYIN ALEYHİNE "MUZIR DAVASI" AÇILDI

"Küçükleri Muzır Neşriyattan Koruma Yasası"nın yürürlüğe girdiği 12 Mart 1986 tarihinden bu yana, yalnızca İstanbul Merkez Adliyesi ile Şişli Adliyesi basın savcılıklarınca 5 günlük gazete ile 12 haftalık ve aylık dergi aleyhine 57 "muzır davası" açıldı. Bunun yanı sıra, birçok yayın "poşet"de satılmak durumunda kaldı. Kitapların yanı sıra birçok kartpostal da "muzır" sayılarak bunların basımcıları ve satıcıları hakkında yüksek para cezaları uygulandı.

Günlük gazeteler içinde en çok "muzır davası" açılanlar sırasıyla, Tan, Sabah, Günaydın, Güneş, Hürriyet bulunuyor. Aylık dergilerden, Playboy, Playmen, Erkekçe, Bravo, haftalık dergilerden, Nokta, Yeni Gündem de "muzır davası" açılanlar arasında bulunuyor. (20/12)

MUZIR YASASI'NIN HIŞMINA UGRAYAN TİYATRO OYUNLARI VE FİLMLER MUZIR MÜZİKALE DAVA

"Muzır Müzikal" oyununun yazarı ve başoyuncusu Ferhan Şensoy aleyhine 6 aydan 1 yıla kadar hapis, 2 milyon liradan 10 milyon liraya kadar para cezası istemiyle dava açıldı. Bir süre önce de oyun sırasında sahneye fırlayan iki kişiden biri Müslüman öğrenci olduğunu belirterek seyircilere "Hepimiz müslümanız, bu oyunu neden izliyorsunuz," demişti.

Davayı açan savcı ise oyunu bazı bölümlerinin "dini tahkir eder ve müstehcen nitelikte" olduğunu ileri sürüyor. (25/12)

"MUZIR MÜZİKAL"IN OYNAMAKTA OLDUĞU TARİHİ "ŞAN" TİYATROSU YANDI

Türk sahne sanatının pek çok ünlü sanatçısının konserler verdiği, birçok başarılı tiyatro oyununun sergilendiği, ünlü müzikallerin oynandığı eski adıyla "Şan Sineması", son adıyla, "Şan Müzikholü" "Muzır Müzikal"ın 7 Şubat 1987 geceki temsilinden sonra yandı. Olay büyük üzüntü ve şaşkınlık yarattı. Olay sanat çevrelerinde oyuna yapılan saldırılar nedeniyle "sabotaj" kuşkusunu yaratırken, İtfaiye Müdürlüğü, yangının elektrik kontağı sonucu binanın damından başladığını bildirdi. Polis ve İtfaiye raporları, alışılmışın dışında, iki günde yangının sabotaj değil kaza sonucu çıktığı yolunda kesin rapor verdiler. Ancak yankılar devam ediyor.

"BİN BİR GECE" OYUNU "EDEP DIŞI"

Fatih Şehir Tiyatrosunda geçen yıl sahnelenen "Binbir Gece" adlı oyunun bazı bölümleri "edep dışı" bulunarak 5 oyuncu para cezasına çarptırıldı.

Fransız yazar Richard Doudee'nin "Binbir Gece" adlı oyunu geçen yıl Luiz Menase tarafından sahneye konmuş, ancak İstanbul Emniyet Müdürlüğü Güvenlik Şubesinin ihbarı sonucu hakkında soruşturma açılmıştı. Polisin oyun sırasında çektiği fotoğrafları delil olarak kabul eden savcılık, bilirkişinin de oyundaki bazı bölümlerde söylenen sözlerin ve oyuncuların hareketlerinin edep dışı olduğu yolundaki raporu üstüne, Gülçin Akçay, Hikmet Körmükçü, Hale Akinli, Oya Aydonat ve Ayşegül Yalçın adlı sanatçıları para cezasına çarptırdı.

Oyunun yazarı Soudee ise, yazdığı oyunda ve oyuna kaynaklık eden "1001 gece masalları"nda pornografiden eser olmadığını, tam aksine bilgelik ve iyi ahlak kuralları aşıladığını söyledi. Soudee, oyunun yedi yıldır müslüman Afrika ülkeleri de dahil birçok yerde sergilendiğini, ancak başına ilk kez böyle birşey geldiğini belirtiyor. (27-29-31/1)

"ASILACAK KADIN" FİLMİ YASAKLANDI

Pınar Kür'ün aynı adlı romanından Başar Sabuncu'nun beyazperdeye uyarladığı "Asılacak Kadın" adlı filmin gösterimi yasaklandı. Denetleme Kurulu filmin gösteriminin yasaklanmasına gerekçe olarak "Genel ahlaka, örf ve adetlerimize ve milli kültürümüze uygun" olmadığını gösterdi. Kurul kararına göre filmin üzerinde bazı değişiklik ve düzeltmeler yapılacak olsa bile film gösterilemeyecek.

"ASILACAK KADIN"IN YASAKLANMASI İLE İLGİLİ NELER SÖYLENDİ, YAZILDI

Pınar Kür'ün romanı 1979 yılında yayınlanmış ve bugüne dek hiçbir soruşturma ya da kovuşturmaya uğramamıştı. Filmin yönetmeni Başar Sabuncu, "Asılacak Kadın"ın genel ahlaka aykırı olması şöyle dursun, nerdeyse ahlakçı bir öykü sayılabileceğini belirtiyor. Sabuncu, filmde antimaşist bir bakış açısı getirildiğini, bunun da bütünüyle "has erkeklerden" kurulu sansür kurulunu rahatsız ettiğini söyledi. (13/1)

Hukukçu gözüyle, Prof.Dr. Çetin Özek, filmi yasaklaan zihniyeti eleştirerek, "Demokratik ülkelerde böyle bir filmin yasaklanmasını düşünmek dahi söz konusu değildir," dedi.

"Düşüncenin her türlü araçla açıklanması hakkının, bilim ve sanat özgürlüğünün kısıtlandığı bir ülkede, sanattan habersiz kişilerden oluşan kurulların böylesi kaypak ve her yana çekilebilen kavramlarla dolu bir denetleme yönetmenliğini nasıl uygulayabileceklerini, şimdiye kadar Türkiye'de çekilen en güzel filmlerden bir olduğuna inandığım bir sinema eserini nasıl sorumsuzca yasaklayabileceklerini göstermek bakımından da bu karar ilginçtir." (13/1)

"DUVAR" FİLMİNE YASAK

Bursa Fotoğraf ve Sinema Amatörleri Derneğinin düzenlediği "Sinema Günleri"nde "Duvâr" filminin gösterilmesi Bursa Valiliği tarafından yasaklandı. Ancak daha sonra derneğin fahri başkanı olan valinin telefon emri ile yasak kaldırıldı. (1/2)

MAHKEME KARARI DA "MUZIR" BULUNARAK RESMÎ GAZETEDEN YAYINLANMADI

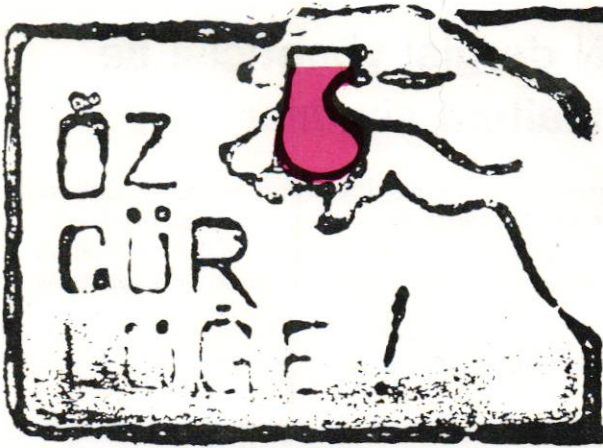
"Muzır ve Müstehcenlik" davalanna bakan İstanbul 2. Asliye Mahkemesi, "Haftaya Merhaba" gazetesi ile ilgili mahkûmiyet kararını yayımlanmak üzere Resmi Gazete'ye gönderdiğinde, kararda müstehcen kelimeler bulunduğundan yayımlanmasını mümkün görmeyerek geri gönderdi. (20/2)

Türkiye Aydınlarıyla Dayanışma Girişimi

**Quellenstr. 82
5337 SWISTALL 1**

Hesap Numarası: D.LÜDERWALDT

**Konto no: 93640-606
BLZ: 500 100 60
POSTGIROAMT FRANKFURT**

TÜRKİYE
AYDINLARIYLA
DAYANIŞMA

HABER BÜLTENİ

OCAK 87 SAYI: 7

Yurttaşlıktan Çıkarmalara Tepkiler

Yazman,
Avrupa İnsan Hakları Komisyonu
Avrupa Konseyi
Posta Kutusu 431
R6-67006 Strasbourg Cedex
Fransa
Sayın İlgili,

11 Aralık 1986

Dikkatinizi şair Nihat Behram'ın durumuna çekmek ve, tüm dünya yazarlarının örgütü Uluslararası PEN adına, Haziran 1986'da vatandaşlığı kaybettilen bu şaire karşı girişilen uygulamaları protesto etmek zorundayım. Bu uygulamaların, insan hakları anlaşma ve sözleşmelerine aykırı oldukları sanıyorum aşikardır; Fransız, Hollanda, İsveç ve Türkiye hükümetleri arasında yapılan, ve bu ülkelerin 1 Temmuz 1986'da İnsan Hakları Komisyonu önünde

şikayetlerinden vazgeçmelerine temel olan anlaşma ile bağdaşmadıkları ise kesindir. Bu esef edilecek bir durumdur, zira demokrasi yolunda atılan adımlar bu tür uygulamalarla baltalanmaktadır.

Bunu, ülkeleri ile Avrupa Topluluğunun diğer üyeleri ve Türkiye yazar ve aydınları ile, onların PEN gibi uluslararası örgütleri arasındaki ilişkilerin normalleştirilmesini isteyen yetkili Türk makamlarına işaret ettiğiniz takdirde minnetdar kalacağım.

Bu mektubun yanı sıra, Fransa ve Federal Almanya Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlarına da yazarak, bu özgün duruma onların da dikkatini çekiyorum. Girişeceğiniz herhangi etkinlik için minnetdar kalacağım.

Şimdiden teşekkürlerimi bildirir, saygılarımı sunarım.

Alexandre Brokh
Uluslararası Yazman

Demir Özlü de Yurttaşlıktan Çıkartıldı

Sayın Alexandre Brokh,
P.E.N. Kulüpleri Genel Sekreteri
LONDRA

Size, Türkiye Hükümetince, Evrensel İnsan Hakları Bildirisi'nden başlayarak, uluslararası andlaşmaların, Anayasanın ve Türk Yurtdaşlık Kanunu'nun çiğnenerek, şair Nihat Behram'ın yurttaşlıktan çıkarılması vesilesiyle yazdığım 4 Kasım 1986 tarihli mektubumda, geleceğe dönük bir kaygımı da dile getirmiş, hatta içime doğmuş gibi Demir Özlü'nün adını da zikretmiştim. O mektubumun üzerinden bir kaç gün geçmeden, sizin de duymuş olabileceğiniz gibi, Demir Özlü de, bu aydın düşmanı insafsız rejimin kahrına uğrayarak, yurtdaşıktan çıkarıldı. 1980 askeri rejimi yüzünden yurtdışında, İsveç'te yaşamak zorunda kalan, çağdaş Türk edebiyatının bu tanınmış öykü ve romancısının sanatsal

kişiliğinden size bahsetmeyi zait bulurum. Demir Özlü, aydın kişiliğinin gereği olarak, inanmış bir anti-faşist ve tam bir demokrattır. Yurtdışındaki faaliyetleri de, kendi ülkesinde bir an önce demokrasinin kurulması amacına dönük olmuştur. Ondan, insan haklarına düşman bir rejime yandaş olmasını bekleyemezdik. Bugünkü rejimin ise, aydınlarda "yurda bağlılık" yerine, "rejime bağlılık", arıyor, yurtdaşlık konusunda bunu ölçüt olarak alıyor. Demir Özlü, insan haklarına düşman bir rejime yandaş olmasını bekleyemezdik. Bugünkü rejim ise, aydınlarda "yurda bağlılık" yerine, "rejime bağlılık" arıyor, yurtdaşlık konusunda bunu ölçüt olarak alıyor. Demir Özlü, bu hukuka ve insan haklarına taban tabana zıt zihniyetin kurbanı olmuştur.

Onun haklarını savunmayı, "Türkiye Aydınlarıyla Dayanışma Girişimi"

doğal görevleri arasında görmektedir ve bu uğurda mücadeleyi sonuna değin sürdürecektir. Ancak, itiraf edeyim, bizim etkimiz, hiç bir zaman sizinki kadar ağırlıklı ve çarpıcı olamaz. Demir Özlü olayı üzerinde sizin çok büyük bir hassasiyetle duracağınıza yürekten inanıyorum. Aydınlara karşı bugüne değin işlenmiş bu büyük haksızlıkların giderilmesinde olduğu kadar, geleceğe dönük yeni haksızlıkların önlenmesinde de, yapacağınız girişimler inanınız büyük rol oynayacaktır. Bu girişimlerden beni de -lütfe- haberdar eder, ya da edebilirsiniz, onların Türkiye kamuoyuna aktarılmasında size yardımcı olmayı zaten bir görev telakki edeceğim.

Derin saygılarımla

Türkiye Aydınlarıyla Day. Gir. adına
Server Tanilli

Devamı 8. sayfada

Yılmaz Onay ve çok sayıda YARIN dergisi yöneticisi ile Öğrenci Derneği üyeleri gözaltına alındılar

Oyun yazarı, yönetmen ve çevirmen Yılmaz Onay, AST'ta yönettiği "Bu Zamlar Bana Karşı" oyununun provasında iken 22 Aralık gecesi, yanında bulunan oğlu Gökhan Onay'la birlikte gözaltına alındı. (Onay'ın eşi Yurdanır Onay, Başbakan'a telgraf çekerek eşi ve oğlunun nerede bulunduğunu öğrenmek istedi ve oğlunun şeker hastası olduğunu bildirerek, yaşamından endişe ettiğini bildirdi. Gökhan Onay bir gün sonra salıverildi.)

Gökhan Onay, gözleri bağlı olarak götürüldüğü Emniyette, babasına işkence yapıldığını duyduğunu, üzerine soğuk basınçlı su sıkıldığını söyledi.

Aynı gün başlamak üzere, Ankara'da, özellikle Yarin ve Öğrenci Postası dergileri ve SBF Öğrenci Derneği çevresinde geniş bir gözaltı "operasyonu" yürütüldü. On kadar kişi gözaltına alındı. Bazı öğrencilerin ard arda gözaltına alınmaları üzerine SHP Genel Sekreteri Fikri Sağlar 24 Aralık'ta Emniyet Müdürlüğü'ne giderek öğrencileri görmek istediysede, buna izin verilmedi. Sağlar'ın işkence yapıldığı bildirilen DAL bölümünde inceleme istemi de geri çevrildi.

Öğrenciler İçişleri Bakanı ile Görüştiler

Çeşitli öğrenci derneklerinden kalabalık bir grup öğrenci TBMM'ne gelerek, SHP yöneticilerinin girişimi ile, İçişleri Bakanı ile görüştiler. Arkadaşlarına işkence yapıldığını söyleyen, ve aralarında daha önce gözaltına alınarak işkence görmüş olanların bulunduğu öğrencilere, Akbulut, "Bunlar mücerret iddialar. Solcuların ve komünistlerin dışardan pompaladıkları propagandalar" dedi. Görüşmeye, gözaltına alınan öğrencilerden Beyhan Sunal'ın annesi de katıldı.

YILMAZ ONAY - NEVZAT HELVACI'NIN BASIN TOPLANTISI

26 Aralık Cuma günü DGM önüne çıkartılarak salıverilen Yılmaz Onay, Cumartesi günü İnsan Hakları Derneği Genel Başkanı Nevzat Helvacı ile birlikte bir basın toplantısı yaptı. Onay gözaltında iken soğuk suyla, elektrikle ve diğer yöntemlerle işkence gördüğünü, ve bunların izlerini üzerinde taşıdığını doktor raporu ile belirlenmiş olduğunu söyledi. Nevzat Helvacı ise, canlı tanıklar ve tıbbi bulguların, son günlerde işkence olaylarının tırmandığını gösterdiğini söyledi.

ÖĞRENCİLER AÇLIK GREVINDE

28 Aralık günü, Ankara'da 4'ü kız 23 öğrenci açlık grevine başladı. Öğrenci dernekleri üzerindeki "haksız gözaltı, baskı ve işkence gibi antidemokratik uygulamaları" protesto etmek amacıyla başlatılan greve, gözaltındaki öğrencilerden Beyhan Sunal'ın annesi ve babası da katıldılar. Ankara Üniversitesi SBF, Ziraat Fakültesi, ODTÜ, Hacettepe Üniversitelerinden öğrencilerin başlattığı grev tüm öğrenci dernekleri tarafından destekleniyordu.

Greve katılanların sayısı ikinci gününde 39'a, ve giderek, Bursa ve İzmir'den de öğrencilerin katılımı ile grevin bittiği 1 Ocak gününe kadar

94'e yükseldi. 29 Aralık'ta, grevci öğrencileri SHP'den Fikri Sağlar ve sanatçı Ahmet Kaya ve eşi ziyaret ettiler. Yılbaşı gecesinin de grevde geçiren öğrencileri yurt içinden ve dışından, yüzlerce kişi telefonla desteklerini bildirdiler. Prof. Dr. Server Tanilli de bir destek mesajı gönderdi.

GÖZALTINDAKİ ÖĞRENCİLERDEN BİRİ TUTUKLANDI

Bu arada okullarından alınarak emniyete götürülmüş olan öğrencilerden biri hariç hepsi birer birer salıverildiler. SBF öğrencisi Vahit Kaniğ ise, "illegal Türkiye İşçi Partisi adına faaliyette bulunduğu" iddiası ile tutuklandı.

HOLLANDA'DAN YILMAZ ONAY'LA DAYANIŞMA

Amsterdam'da bulunan ELKAPISI-Öngören Tiyatro Vakfı yönetim kurulu, Hollanda Tiyatro Yönetmenleri Federasyonu ve yine Amsterdam'da bulunan Amerikalı yönetmen Rufus Collins, Turgut Özal'a birer telgraf çekerek Yılmaz Onay'ın derhal serbest bırakılmasını taleb ettiler.

YILMAZ ONAY'IN BAZI YAPITLARI

İşçi Tiyatroları (Almanca'dan çeviri, 1978)

Edebiyat Bilimi (Pospelov'dan çeviri)

Epik Tiyatro (Kesting'den çeviri)

Bir Halk Düşmanı (Ibsen'den)

Mariana Pineda (Lorca'dan)

Oyunları: Bu Zamlar Bana Karşı, Sanatçının Ölümü (TOBAV ödülü), Dev Masalı (TOBAV ödülü), Sevdalı Bulut, Sarkılarımız Ölmesin.

YÖKLEME

Sıkıyönetimin kalkması üzerine görevlerine iadelerini isteyen "1402"lik öğretim üyelerinin başvurularına, YÖK Başkanlığı adına, YÖK vekili imzası ile, müvekkilleri adına Prof. Rona Aybay'a gönderilen yanıtta şöyle deniyor: "Bu kişiler için, idarenin sıkıyönetim kalktıktan sonra dahi göreve başlatma işlemi yapmasına imkan yoktur.... Bu tür işe son verme işlemleri, sıkıyönetim süresi ile bağlı olmayıp, süreklidir. Sıkıyönetim ilanına neden olan ortamın sıkıyönetim kalkmasından sonra yeniden doğmasına mani olunması için bu zorunlu görülmüştür. ... Bu gibi kişiler, bir daha hiçbir surette kamu hizmetinde çalıştırılmazlar. Bu yasağa uymayan idare, kanuna aykırı işlem yapmış olur." Hatırlanacağı gibi, Doğramacı, habire, 1402'likler başvururlarsa göreve iade edileceklerini söylüyordu. (30 Kasım - 6 Aralık, Yeni Gündem).

ÇİZGİLİK KÂMİL MASARACI

KISA HABERLER

ÖZAL'IN LİMON DERGİSİNE AÇTIĞI DAVAYA BAŞLANDI

Başbakan Turgut Özal'ın kendisi hakkındaki karikatürlerle ilgili olarak haftalık mizah dergisi Limon aleyhine açtığı davaya İstanbul 2. Asliye Ceza Mahkemesi'nde başlandı. Davada dergi sorumluları Murat Kürüz, Şükrü Yavuz, Gani Müjde ve Gürcan Özkan hakkında üç aydan bir yıla kadar hapis cezası isteniyor. (15/10)

TGS GAZETECİLERE KARŞI TUTUMLARI KINIYOR

Türkiye Gazeteciler Sendikası Ankara Şubesi bazı bakanların ve Ankara Belediye Başkanı'nın gazetecilere takındıkları tavnı kınadı. Şube Başkanı İsmet Solak, Belediye Başkanı Altınsoy'un kömür yokluğunu soran gazeteciye, "namussuz gazeteciler" diye yanıt verdiğini, Devlet Bakanı Kazım Oksay'ın da fotoğrafını çeken bir muhabire saldırdığını belirterek, "Herkez kendi işini bilse, demokrasiyi biraz içine sindirse bunlar olmaz" dedi. (15/10)

KÜÇÜK'ÜN DAVASI SÜRÜYOR

"Bir Yeni Cumhuriyet İçin" adlı kitabı nedeniyle yargılandığı İstanbul Sıkıyönetim Komutanlığı Askeri Mahkemesi'nde ağır hapis cezasına mahkum edilen yazar Yalçın Küçük hakkındaki karar, 4. kez Askeri Yargıtay 5. Dairesince bozuldu.

Avukat Gülçin Çaylıgil ve Levent Akyüz'ün savunma yaptığı davada önümüzdeki günlerde 5. kez yargılanmaya başlanacak olan Yalçın Küçük ile ilgili olarak mahkeme kararlarını Yargıtay bir kez esastan, üç kez de usul ve eksik soruşturma gerekçesiyle bozmuş oldu. (17/10)

AST NİYE YARDIM ALAMAMIŞ?

Kültür ve Turizm Bakanı Mükerrrem Taşcıoğlu, bakanlıktan ayrılmadan önce verdiği son demeçte, Ankara Sanat Tiyatrosuna niye devlet yardımı yapılmadığını açıkladı. Taşcıoğlu'na göre AST "sanat için sanat" yapmamaktaymış. Bakanın bu konudaki görüşleri şöyle, "Sen tiyatru miteing meydanına çevirirsen, İbsen'i oynarsan hava alırsın. Söy. lettirmeyin beni. İbsen'i 'İbsen' diye oynayacaksınız. Siz metnine sadık kalınmış diye biliyorsunuz, biz böyle bilmiyoruz. Sanat, sanat içindir değil mi? Ya! Bozmayın, bozmayın." (20/10)

SHP GECESİ DAVASI

SHP Karadeniz Ereğlisi ilçe örgütünün 26 Temmuzda düzenlediği "Türkülerle Anadolu" gecesinde, halkın sınıf, ırk, din, mezhep ayrılıkları işlenerek komünizm propagandası yapıldığı iddiasıyla sanatçılar Sadık Gürbüz, İlyas Salman ve ilçe SHP örgütü hakkında Devlet Güvenlik Mahkemesinde 15 yıl hapis istemiyle açılan dava devam ediyor. Sadık Gürbüz sorgusunda "Türkülerle Anadolu" adlı gecede halk türkülerini söylediğini belirterek, "Türkülerim sevgi üzerine söylenmiştir. Neden bana dava açıldığını anlamadım" dedi. (24/10)

EKİN BİLAR PANELİNE İZİN VERİLMEDİ

Ekin Bilar A.Ş.'nin Ankara'dan sonra İzmir'de gerçekleştirdiği etkinlikler arasında yer alan konsere izin verilirken, aynı konserin arasında yapılması düşünülen panele izin verilmedi. Yasaklama kararına gerekçe

olarak panelin kapalı yer toplantısına dönüşebileceği gösterildi. Bunun üzerine panelin konuşmacıları Reha İsvan, Sadun Aren, Güney Dinç, sadece sahneye çıkarak izleyicileri selamladılar. Ekin AŞ Yönetim Kurulu Başkanı Aziz Nesin yasaklama kararı üzerine yaptığı açıklamada "Panelde insan haklarına saygı duyun, insan haklarına saygı duymazsanız, sizin de insan haklarınıza saygı duymazlar, ben konuşmamda sadece bunları söyleyecektim" dedi. (26/10)

LİMON DERGİSİNE DGM SORUŞTURMASI

Haftalık mizah dergisi "Limon" hakkında İstanbul DGM Savcılığı tarafından "orduya ve Türklüğe hakaret ettiği" iddiası ile soruşturma açıldı. Özal'ın "Limon" aleyhine açtığı dava sürerken, bu kez DGM'de açılan soruşturma üzerine derginin sorumlu yazarları müdürü Tuncay Akgün DGM savcılığında ifade verdi.

Soruşturmanın açılmasının nedeni, Mersin'de oturan bir kişinin DGM'ye gönderdiği bir yazıda "Limon"un 29. sayısında yayımlanan "SHP bil-meceleri" başlıklı karikatürde Türk Silahlı Kuvvetlerine, 30. sayısında da Türklüğe hakaret edildiğini iddia etti. Bu yazıyı ihbar kabul eden DGM Savcılığı, "Limon hakkında soruşturma açtı. (26/10)

YAZAR ALBAYRAK 6 YIL HAPSE MAHKUM OLDU

Yazar Sadık Albayrak, Türk Ceza Kanunu'nun 163. maddesine aykırı hareket etmekten 6 yıl 3 ay hapis cezasına çarptırıldı. "Yürüyenler ve Sürünenler" adlı kitabında 163. maddeyi ihlal ettiği gerekçesiyle daha önce Sıkıyönetim Komutanlığı Askeri Mahkemesi'nde yargılanan ve beraat eden Sadık Albayrak, Konya Devlet Güvenlik Mahkemesi'nde yeniden yargılanıyordu. (27/10)

YENİ GÜNDEM DERGİSİNE DAVA

"Yeni Gündem" dergisinin eşcinsellerle ilgili sayısı "mızır" bulunarak dava açıldı. Derginin 28 Temmuz - 3 Ağustos 1986 tarihli sayısında yer alan "Türkiye'de eşcinseller. Suçu olmayan suçlu" başlıklı araştırma yazısını Basın Savcılığı'nın ihbarı üzerine inceleyen Küçükleri Mızır Neşriyattan Koruma Kurulu, "fotoğraflar ve yazıların küçüklerin manevi-yatı üzerinde mızır tesir yapacak nitelikte" olduğu yönünde rapor verdi. Raporu inceleyen İstanbul Basın Savcılığı, derginin sahibi Vedat Çakmak ve sorumlu müdürü Cengiz Turhan hakkında 1117 sayılı Küçükleri Mızır Neşriyattan Koruma Yasası'na aykırı davranışları iddiasıyla dava açtı. İstanbul 2. Asliye Ceza Mahkemesi'nde açılan davaya önümüzdeki günlerde başlanacak. (31/10)

PANEL KONUŞMACILARI TUTUKLANDI

Saçak dergisinin düzenlediği "Sosyalist partide parti içi demokrasi" paneline katılan konuşmacılar tutuklandılar. Saçak dergisinin 26 Temmuz'da Ses Sineması'nda düzenlediği panelle ilgili olarak Ankara DGM Savcılığı'nca soruşturma açılmıştı. Bilirkişinin verdiği rapor üzerine tutuklanmasına karar verilen konuşmacılar arasında Dr. Halil Berktaş, avukat Ali Kalan, Canan Bıçakçı ve Prof. Sungur Savran bulunuyor. (13/11)

TRT SANSÜR REKORU KIRDI

TRT, 15 Kasım Cumartesi gecesi gösterdiği "Namuslu" adlı filmle

yeni bir sansür rekoru kırdı. Film Sansür Kurulundan gerekli izni alarak sinemalarda oynayan filmin televizyondaki gösterisi sırasında toplam 48 yerinden makaslandığı bildirildi. Filmin en başındaki jenerikle birlikte verilen giriş sahnesi olduğu gibi çıkarıldı. Bu nedenle TRT yöneticileri filme yeni bir jenerik yaptılar. Aralardaki kasmeler nedeniyle seyircilerin hiçbir şey anlamadığı filmin final sahnesi de kesildi.

(17/11)

EVREN'İN İSTEĞİYLE TABLO SERGİDEN ÇIKARILDI

Dolmabahçe Sarayında düzenlenen "Resimlerle Osmanlı Yaşamı" sergisinde yer alan "Cellat" adlı tablo Cumhurbaşkanı Evren'in isteği üzerine sergiden çıkarıldı. Evren'in 1 Kasım'da sergiyi gezerken kaldırılmasını istediği tabloda bir elinde palası, diğer elinde kesik bir baş bulunan bir Osmanlı celladı resimleniyor. Tablonun aslı Londra'daki "Victori ve Albert" müzesinde bulunmakta.

(17/11)

YAYINCIYA İŞKENCE YAPAN POLİSLER YARGILANIYOR

Ayyıldız Yayınları sahibi Bektaş Ayyıldız'a işkence yaptıkları gerekçeyle üç polis memuru hakkında dava açıldı. Bektaş Ayyıldız, Yenimahalle Cumhuriyet Savcılığına verdiği şikayet dilekçesinde, 5 Eylül 1986 günü işyerinde polis tarafından yapılan aramada bazı müstehcen yayınlar ele geçirildiğini belirterek, kendisini emniyete götürülen polis memurlarından Lütfi Denizli, Naci Uğur ve Bekir Bostancı'nın aralarından öteden beri husumet bulunan Film Şubesinde görevli komiser Ayşe Ergün'e rüşvet verdiğini anlatması için üzerine su dökerek elektrik vermek suretiyle işkence yaptıklarını bildirdi. Yayıncının 5 gün süreyle işkenceye tabi tutulduğu belirtiliyor.

(17/11)

BELEDİYE BAŞKANI GAZETECİYİ "AFFETTİ"

Yazdığı bir haberden dolayı tutuklanmış olan Milliyet gazetesi Antalya bürosu muhabiri Abdullah Inal, Antalya Gazeteciler Cemiyeti Yönetim Kurulu'nun da araya girmesi sonucu, "şerefimi korumak gerekiyordu, onu yaptım", diyen Belediye Başkanı Yener Ulusoy tarafından "affedildi". Bunun üzerine Inal salıverildi. (9/12)

ARCAYÜREK DGM'DE

Cumhuriyet gazetesinde çıkan "12 Eylül'e 5 Kala", "Demirel ve Askeri Müdahaleler", "Ecevit'in Hapishane Dönemi" başlıklı yazı dizilerinden dolayı Cüneyt Arcayürek'in, ve Cumhuriyet Yazı İşleri Müdürü Okay Gönnensin'in, "gizli kalması gereken malumatı ifşa etmek" suçundan dolayı 5'er yıl hapisleri istendi (10/12). İstanbul DGM'de görülen dava ikinci duruşmada beraatle sonuçlandı. (24/12)

MUZIR KURUL

Muzır Kurul tarafından "müstehcen" bulunan Dr. Haydar Dümen'in Cinsel Yaşam 2 kitabı ile Can Yücel'in Rengâhenk adlı şiir kitabı beraat etti. (19/12) Buna karşın, Muzır Kurul'un 6 Aralık'ta "küçüklerin maneviyatı üzerine muzır tesir yapacağı" kanısına vardığı, Pınar Kür'ün Bitmeyen Aşk adlı romanı, İstanbul Sulh Ceza Mahkemesi kararı ile toplatıldı. Sudaki İz (Ahmet Altan) ile ilgili mahkeme sürüyor (17/12)

IPI'IN MUZIR RAPORU

Uluslararası Basın Enstitüsü'nün (IPI) geleneksel "Dünya Basın Özgürlüğü" raporunda Türkiye eleştirildi. 1986'nın basın özgürlüğü açısından Türkiye'de zor ve başansız bir yıl olduğu söylenen raporda, yedi ilde süren sıkıyönetim, 11 ilde olağanüstü duruma ek olarak Muzır Yasa'nın da basın özgürlüğünü son derece kısıtladığı belirtiliyor. (25/12)

TİYATRO BASKINI

Ferhan Şensoy'un Muzır Müzikal adlı müzikli güldürüsü, iki kişi tarafından "basılarak", oyun "İslam kurallarına aykırı olduğu" için engellenmeye çalışıldı. (14/12) Şişli Cumhuriyet Savcılığı ise, oyunun yazarı ve başoyuncusu Ferhan Şensoy aleyhine, "dini tahkir etmek" ve "müstehcenlik" iddiası ile 6 aydan bir yıla kadar hapis ve 2 milyondan 10 milyona kadar para cezası istemi ile dava açtı. Sürekli tehdit edildiği için, Ferhan Şensoy polis koruması altına alındı. (26/12)

CEZAEVİNDEKİ GAZETECİYE ONUR ÜYELİĞİ

1981 yılından bu yana Çanakkale Özel E tipi cezaevinde 17,5 yıllık mahkumiyetini çekmekte olan Kitle Dergisi Yazı İşleri Müdürü Feyzulah Özer, Uluslararası PEN'in İngiltere Merkezi'nin onur üyeliğine seçildi. (24/12)

MUHTEŞEM BİTİŞ! YIL SONUNDA KİTABEVLERİNDE OPERASYON

Ankara'da yılın son günleri kitabevleri ve kartpostal satıcıları üzerinde yoğunlaşan "operasyonlar" da, Sol Yayınları'na ait 136 kitap toplatıldı. Üzerinde Nazım Hikmet, Ahmet Arif, Nevzat Çelik, Enver Gökçe, Fırat Can, Abdullah Rıza Ergüven, Mustafa Özgenç ve Arslan Kaynarcağ'ın şiirleri bulunan kartpostallar toplatıldı. Gün Kitabevi'nin sahibi Cumhur Özdemir ile Çark Kitabevi'nin sahibi Haluk Erdost göz altına alındı. Ayrıca, kartpostalları satan bazı öğrenciler de gözaltına alındılar. (28/12) Denizli'de "Muzır Kartpostal" baskını şeklinde başlayan "operasyon" ise, İzmir'de tüm kartpostal satıcılarının standlarında, üzerlerinde şiir olan kartpostalların aranması ve el konulması biçiminde sürdü. (29/12)

Bu arada, Çağdaş Gazeteciler Derneği'nin, "Neden Okumuyoruz" başlığı altında düzenlediği panelde, yıllardır kitabın, bomba, tabanca gibi bir suç aleti olarak gösterilmiş olduğuna dikkat çekildi. (27/12)

GAZETECİYE DAYAK

İzmir TKP davasında yargılanan bir sanığa işkence yapmaktan yargılana iki polis, duruşmada fotoğraflarını çeken gazeteci Yılmaz Bağırhan'ı (Yeni Asır), duruşma sonunda Birinci Şube'ye götürerek dövdüler. (30 Aralık)

BERKTAY, BIÇAKÇI VE KALAN TUTUKLANDILAR

Saçak Dergisi'nin 26 Temmuz günü Ankara'da düzenlediği "Sosyalist Parti'de Parti İçi Demokrasi" paneline konuşmacı olarak katılan Av. Ali Kalkan, Dr. Halil Berktaş ve kapatılan Sosyalist Devrim Partisi eski Genel Sekreteri Cenani Bıçakçı, haklarında Ankara DGM tarafından açılan soruşturma sonucu 12 Kasım'da tutuklandılar. Hakkında giyabi tutuklama kararı verilen Sungur Savran ise aranmaya devam ediyor.

Berktaş ve Bıçakçı'nın tutuklanmaları, Paris VII Üniversitesi profesörlerinden Michèle Perrot, Guy Bois, Claude Liauzu ve Muhammed Harbi ile Sosyal Bilimler Yüksek Okulu yöneticisi Maxime Rodinson tarafından protesto edildi. Ayrıca Birmingham Üniversitesi (İngiltere) öğretim üyeleri de Turgut Özal'a protesto mesajı kampanyası başlattılar.

Devamı 12. sayfada

"6 Kasım'a Doğru"

Öğrenci dernekleri geçtiğimiz Mayıs ayında, kendi aralarında kurdukları iletişim sonucunda YÖK'e karşı bir kampanya başlattılar. Kampanya YÖK'ün aksayan tüm yönlerinin öğrenci yararına değiştirilmesi temel hedefini içeriyordu. Ancak bu yolda adım adım ilerlenecekti...

... Her yıl yaklaşık 40.000 öğrencinin kaydı siliniyordu. Bu öğrencilerin bir bölümü çıkarılan ayla geri dönseler bile bu yeni öğrencilerin atılmayacağı anlamına gelmiyordu. O halde atılmaları neden olan YÖK Yasası'nın 44. maddesi öğrenciler lehine değiştirilmeliydi. Öğrenci dernekleri önce "atılmalar birimleri" oluşturdular. Birimler atılmaların nedenlerini incelediler, yaz boyu atılma durumunda olan öğrencilerle, avukatlarla, öğretim üyeleriyle ve diğer derneklerin birimleri ile ilişkiler geliştirildi... 33 dernek temsilcisi tarafından imzalanan dilekçe, kalabalık bir öğrenci grubu tarafından 15 Ekim 1986'da Meclis Başkanlığı'na iletili. (Yarın, Aralık '86) Dilekçe, imzaya açıldı. 15 gün içinde 13 binden fazla imza toplanacaktı. 23 Ekim - İki dersini veremediği için okuldan atılan Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi öğrencisi İsa Tanrıverdi, intihar etti.

27 Ekim - İsa Tanrıverdi'nin intiharı üzerine Marmara Üniversitesi Rektörlüğü önüne siyah çelenk koymak isteyen iki öğrencinin gözaltına alınmasını protesto etmek için 500'ü aşkın öğrenci, Marmara Üniversitesi Rektörlüğü önünde oturma eylemi yaptılar.

2 Kasım - 44. madde kampanyasını yoğun bir biçimde yürüten "Öğrenci Postası" dergisi Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi'ne sokulmadı. SBF Öğrenci Derneği yöneticileri Öğrenci Postası'nın yasal bir dergi olduğunu, dağıtımının da serbest olduğunu anlatmaya çalıştılar. Dekan'ın yanıtı ise şuydu: "SİZ ÖĞRENCİLERİ KİŞİKİRTMEK İSTİYORSUNUZ, KİŞİKİRTMAYA DEVAM EDERSENİZ BAŞINIZI EZERİZ."

3 Kasım - İzmir'deki Ege ve 9 Eylül Üniversitelerinde okuyan 9 öğrenci ve bir veli, 2547 sayılı YÖK yasa-sının 44. maddesinin değiştirilmesini istemek için İzmir'den Ankara'ya yürüyüşe geçtiler.

4 Kasım - İstanbul'dan da, İstanbul, Marmara, ve İstanbul Teknik Üniver-

siteleri öğrencilerinden üçü kız 15 öğrenci, 44. maddeye ilişkin ve 4000 imza taşıyan dilekçeyi TBMM başkanlığına vermek için Söğütözü'nden yürüyüşe geçtiler. Dilekçe de intihar eden İsa Tanrıverdi'nin de imzası var. 5 Kasım - İzmir ve İstanbul'dan gelen yürüyüşçüler Eskişehir'de buluştular.

"... Ve saat 12:00. Eskişehir'de buluşmanın coşkusunu anlatmak zor. Herkes sarılıyor birbirine. Karanfillerimizi Aysel hanıma veriyoruz. (İzmir'den oğlu ile birlikte yürüyüşe katılan veli). Beş dakikada anlatıyoruz birbirimize olup biteni. Eskişehirli arkadaşlar sarıyor etrafımızı, .. hemen orada yürüyüşçüler adına bir basın toplantısı yapılıyor..." (Yarın, Aralık '86)

Yürüyüşçüler şehir içinde yürüyor, şehir aralarında ise otobüse biniyorlar. Şehir içinde yürürken "aralarında 20-30 metre bırakmak" koşulu var, bir de her öğrenciye en az bir polis düşüyor. Şehirlerde yürüyüşçüler ya güvenlik güçlerince ya da SHP'lilerce karşılanıyorlar. Yürüyüşçüler bu arada İsa Tanrıverdi'nin de mezarını ziyaret ederek çelenk koydular.

6 Kasım - Eskişehir'de bir gün önce buluşan 12 İzmirli, 17 İstanbullu, bir Bolu'lu ve bir Eskişehirli öğrenci Ankara'ya vardı.

"... Evet, gerçekten de görülmeye değer şeydi. Ortadoğu Teknik Üniversitesi'nin Ankara-Eskişehir karayolu üzerindeki giriş kapısından öteye bir kalabalık uzanmıştı. Öyle 10-20 metreden fotoğraf makinelerinin objektifine sığdıramayan bir kalabalık... Ankara'daki hemen tüm fakültelerden, Sivas Cumhuriyet Üniversitesi'nden gelen öğrenciler, kimi veliler, kimi öğretim üyeleri, özellikle 1402'likler, basın mensupları..." (Yarın, Aralık '86)

ODTÜ önündeki karşılamadan sonra yürüyüşçüler TBMM'ye ulaştılar. Aralarından seçtikleri üç temsilci ise, dilekçelerini TBMM başkanına verdi. Öğrenciler daha sonra SHP ve DYP grubuna gittiler.

GÖZALTI

Yürüyüşçü gençlerin Ankara'da karşılanması sırasında minibüs ve dolmuşlarla TBMM'ye gitmek isteyen bir grup öğrenci ise polis tarafından çevrildi. Aralarından 30'u gözaltına alındı. Polis, öğrenciler arasında arananlar olduğunu, hakla-

rında inceleme yapılacağını söyledi. Gözaltına alınanlar arasında Yarın dergisinin bir muhabiri de bulunuyordu. Polis, ayrıca, Yarın dergisinin Sıhhiyedeki yönetim yerini de basarak yürüyüşçü gençlerin oraya bırakılan eşyalarına da el koymak istedi.

İSTANBUL VE ANKARADA AÇLIK GREVİ

7 Kasım - Gözaltına alınan öğrencilerin salıverilmeleri için, İstanbul ve Ankara'da açlık grevine başlandı. İstanbul'da çeşitli fakülte ve okullarda okuyan 18 öğrenci, YÖK yasa-sının 44. maddesinin değişmesi talebi ile üç gün sürecek bir açlık grevine başladılar. Marmara Üniversitesi BYYO lokalinde toplanmış olan öğrenciler, gece saat 22:10'da, dernekler masasından gelen polislerce dışarı çıkartılarak, dernek lokali "mülki amirin emri ile" üç ay süre ile kapatıldı. Öğrenciler bunun üzerine, Sarayburnu'ndaki sabahçı kahvesine gittiler.

Ankara'da ise, DTCF, AÜ Basın Yayın Yüksek Okulu, AÜ Tıp Fakültesi ve Gazi Ü öğrenci dernekleri adına dört öğrenci, açlık grevi başlattılar.

Göz altına alınan öğrencilerden polis sadece 5-6 öğrencinin salıverilmediğini söylerken arkadaşları bu sayının daha yüksek olduğunu belirttiler. Bu arada Yarın dergisinin İzmir ve İstanbul'da görevli 4 çalışan gözaltına alındı.

ÖĞRENCİ - ÖĞRETİM ÜYESİ DAYANIŞMASI

9 Kasım - Öğretim Üyeleri Derneği, grevci öğrencilere barınacak yer buldu. Ankara'daki grevci öğrenciler Doç. Dr. Yalçın Küçük'ün evinde, İstanbul'da ise yazar Bilgesu Erenus'un evinde gecelediler. Öğretim Üyeleri Derneği Genel Sekreteri Doç. Dr. Tahir Hatiboğlu bir dayanışma mesajı yayınladı, ve telefonla İstanbul'daki öğrencilere desteklerini bildirdi. İstanbul'daki öğrenciler Pazar günü Beyazıt'ta üniversitenin önündeki banklarda oturarak pek çok dayanışma ziyareti de kabul ettiler. Ziyaretçiler arasında, La-tife Tekin ve İstanbul Tabip Odası Eski Genel Sekreteri Nejat Yağcıoğlu da bulunuyordu.

BOLU'DA AÇLIK GREVİ

10 Kasım - İstanbul'daki açlık grevi bitti. Gazi Üniversitesi'ne bağlı Bolu İdari İlimler YO'nda 9 öğrenci,

43 öğrencinin 44. madde gereğince okuldan uzaklaştırılacağını belirterek açlık grevine başladılar. Antalya'da grev sürüyor. Hâlâ gözaltında bulunan 4 öğrencinin ne ile suçlandığı bilinmiyor.

İZMİR'DE AÇLIK GREVİ

11- Kasım - 9 Eylül Üniversitesi İktisadi ve Ticari Bilimler Fakültesi'nde bir grup öğrenci açlık grevine başladı. Grev, 44. maddenin desteklenmesinin yanı sıra, İstanbul ve Ankara'daki grevlerin desteklenmesi amacını güdüyor.

Ankara'daki grevci öğrencileri, Karadeniz Teknik Üniversitesi eski rektör yardımcısı Dr. Haldun Özen, öğretim üyeleri Timur Karaçaylı ve Cemal Koç tarafından ziyaret edildiler. AFSAD mensupları, ve diğer bir çok demokrat sanatçı, aydın desteklerini bildirdiler.

Milli Eğitim Bakanı: Biz bu filmi çok gördük, öğrencilerin yürüyüşünün tasvip edilmesi kanısında değilim.

MUGLA'DA AÇLIK GREVİ

14 Kasım - Muğla'da YÖK'ü protesto amacı ile 5 öğrenci açlık grevi başlattı. Grevin "vardiyalı" olarak devam edileceği bildirildi.

Ankara'da açlık bitti. Yaptıkları basın toplantısında, gözaltına alınan bazı arkadaşlarının sonradan savcı önüne bile çıkartılmadan serbest bırakılmalarını kınadılar. Ankara'daki grevci öğrencilerin sözcülüğünü üstlenmiş olan Ege Altun, okuldan götürülerek göz altına alındı.

Bolu'daki grev sona erdi, İzmir'de katılmalarla sürüyor.

15 Kasım - İstanbul'da açlık grevine katılan öğrencilerden biri, üç gün izinsiz olarak yurda gelmediği gerekçesi ile yurttan çıkartıldı.

İzmir'deki grevci öğrencileri 1402'lik öğretim üyeleri ve sanatçılar ziyaret ettiler. Muğla'da da SHP il örgütü desteğini belirtti.

17 Kasım - Muğla'da grev sona erdi. İzmir'de ise, 12 Kasım tarihinde 13 öğrencinin başlattığı açlık grevini 10 öğrenci 72 saatin sonunda sona erdirdi, üç öğrenci 4. ve 5. günlerinde bıraktılar. Açlık grevine değişik tarihlerde başlayan 6 öğrenci ise sürdürüyorlar.

19 Kasım - Evren: Bu talebe derneklerinin vazifesi,... istekleri ilgili makama iletmektir. Sokaklara dökülmek değil. Eğer sokaklara dökülerek yayılmak istenirse, onun altında başka şeyler aramak gerekir. Türkiye'nin huzur ve güvenini bozmak isteyen güçler var. Yığınları etkileyebilmek için her yolu geçerli sayan belirlenmiş komünist taktiklerin en

son ve çarpıcı örneği, dersteki başarisizlığı nedeniyle sınıfta kalan ve fakülte ile ilişkisi kesilecek bir gencin teessüre kapılarak intihar etmesini istismar etmesi teşkil ediyor. (Eskişehir Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi'nin diploma töreninde yaptığı konuşmadan). Cumhuriyet, 20 Kasım 1986.

21 Kasım - Doğramacı: Açlık grevi yapanlar normal öğrenci değil.

24 Kasım - Malatya'da Fen Edebiyat Fakültesi'nden yedi öğrenci gözaltında. Vali Vekili, "Bu bir operasyondur, halen inceleme safhasındadır. Daha sonra açıklama yapılacaktır." dedi.

Ankara'da açlık grevinin bitiminden hemen sonra okulundan alınarak Siyasi Şube'ye götürülen Fatma Yüksel'in üç gündür gözaltında bulunmasına karşın, ailesine "burada yok" dendi.

Danıştay kararı ile gösterime giren "Yılanların Öcü" filmine toplu bilet olarak öğrencilere satan SBF Öğrenci Derneği Yöneticileri hakkında disiplin soruşturması açıldı. (Soruşturma sonucu, bu öğrenciler bir ay okuldan uzaklaştırma cezasına çarptırıldılar. Yeni Gündem, 30 Kasım - 6 Aralık 1986)

6 Aralık - "Sürpriz" öğrenci affı. Üniversitelerarası Kurul: Ara sınavlarda % 40'ın altında not alan öğrencilere üçüncü bir "telafi sınavı" açılacak. 1985-1986 öğretim yılında kaydı silinen öğrenciler bu haktan bir defaya mahsus olarak yararlandırılacaklar. Ara sınavlarda (3 ve 3'ten fazla vize sınavı olan derslerde) % 70 tutturamayan öğrenciler, bu sınavların not ağırlıkları % 90 kabul edilerek, son sınavda düşük not alsalar da sınıf geçebilecekler.

9 Aralık - Üniversitelerarası Kurul toplantısına katılmak üzere Bursa'ya gelen YÖK Başkanı İhsan Doğramacı'ya Türkiye'deki 26 öğrenci derneği adına dilekçe veren Bursa İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Öğrenci Derneği'nin (IBOD) lokali dün mühürlendi. Bursa Valiliği'nin gerekçeli kararına dayanarak mühürlenilen dernek lokalinin yanı sıra IBOD defterlerine de el konulduğu öğrenildi.

Karadeniz Üniversitesi'nde 10 öğrenci, YÖK'e hayır kampanyasına katıldıkları gerekçesi ile Öğrenci Derneği'ne üye olmaktan KÜ Rektörü Kemal Güriz tarafından men edildiler.

19 Aralık - Tabanca ile intihar eden Trakya Üniversitesi Tıp Fakültesi öğrencisi Yusuf Ziya Ünlü'nün durumunu rektöre anlatmak için Edirne'de yürüyüşe geçen 200 Tıp Fakültesi

Öğrencisi polis tarafından dağıtıldı. Öğrencileri kıskırtıkları ve "yürüyüş sırasında aktif rol oynadıkları" gerekçesi ile göz altına alınan 6 öğrenci, daha sonra serbest bırakıldı.

26 Aralık - İstanbul İTÜ, Yıldız ve Marmara Üniversitelerinde öğrenciler yemek boykotu yaparak YÖK uygulamalarını protesto ettiler.

GÜDÜMLÜ BİLİM:

Atom Enerjisi Komisyonu Başkanı Prof. Dr. Ahmet Yüksel Özemre'nin radyasyon kirlenmesine maruz kaldığı belirtilen yiyecek maddeleri için, "getirin onları yiyeyim" demesi, Özal'ın çay için "biraz radyasyonlu daha iyi oluyor"u ve Cahit Aral'ın "Çay zarsız"ından sonra: YÖK'ten radyasyon yasağı.

28 Aralık - Yüksek Öğretim Kurumu radyasyon ölçümleri hakkında, üniversite rektörlüklerine bir genelge gönderdi.

YÖK'ün Sanayi ve Ticaret Bakanlığı'nın ilgili yazısına dayanarak gönderdiği genelgede, Başbakanlık, Genelkurmay Başkanlığı, İçişleri Bakanlığı, Türkiye Atom Enerjisi Kurumu Başkanlığı, Dışişleri, Tarım Orman ve Köyşleri, Sanayi ve Ticaret, Sağlık ve Sosyal Yardım, Kültür ve Turizm Bakanlıkları ile Hazine ve Dış Ticaret Müsteşarlığı, Çevre Genel Müdürlüğü Temsilcilerinden oluşan "Türkiye Radyasyon Güvenliği Komitesi"nin çalışmalarına devam ettiği bildirildi.

Genelge uyarınca, üniversiteler, Türkiye Radyasyon Güvenliği Komitesi'nin bilgisi ve izni dışında herhangi bir yayın yapamayacaklar. Ayrıca, üniversiteler yaptıkları ve yapacakları çalışmalarla ilgili bilgi ve belgeleri de söz konusu komiteye bildirmekle yükümlü bulunuyorlar. (Cumhuriyet)

İTÜ'den Prof. Tolga Yarman'la NOKTA'da yapılan bir söyleşide (Nokta, 28 Aralık haftası) radyasyon tehlikesinden sözedilmişti. Hâlâ "niçin YÖK" diye soran var mı?

TÜBİTAK'TA ÖZERKLİĞE SON

30 Aralık - TÜBİTAK'ın özerkliğini ortadan kaldıracak ve yöneticilerini Başbakanın atamasına olanak sağlayacak yasa taslağı Başbakanlıkça hazırlandı. Yasa taslağına göre, TÜBİTAK Bilim Kurulu'nda bilim adamlarının sayısı düşürülürken, kamu ve özel sektör temsilcilerinin sayısı artırılıyor, ayrıca TÜBİTAK'ın toplu sözleşmeden yararlanma olanağı olmayan ve istenildiği zaman sözleşmesi feshedilecek sözleşmeli personel ile yabancı uzman istihdam etmesine olanak veriliyor.

YÖK DİLEKÇESİNDEN ALINTILAR

TBMM başkanlığına:

Ülkemiz üniversite yaşamına ilişkin görüşlerimiz ve değişiklik istemlerimizden bazıları aşağıdaki dilekçede sunulmuştur. İmzası olan bizler geride bıraktığımız beş yıl içerisinde üniversitelerin bilimsel düşünce üreten, bilimsel yöntemin öğretildiği ve geliştirildiği ortamlar olmanın alabildiğine uzağına sürüklendiğine ve gün geçtikçe korkunç boyutlara ulaşan, her türlü değeri aşındıran işsizliğin sınırlandırılmasında bir araca, liseden mezun olan binlerce gencin iş piyasasına girmesinin engellendiği ve yıllandırıldığı depolara dönüştüğüne inanmaktayız. ...

... Yurtlar, yemekhaneler, harçlar, günlük denecek ölçüde düşük krediler ve bekarlara lütfen kiralanan sağlıksız konutlar bedensel yıpranmanın ve yaşlanmanın koşullarını oluştuyordu. Bunlara bir de bitip tükenmek bilmez olağanüstü dönemin olağanlaşan uygulamalar; fişlenmeler, yurt baskınları, ev aramalar, nedensiz tutuklamalar, işkenceler eklenince YÖK düzeninden, YÖK'lü düzenden beklenen işlev nerede ise gerçekleşiyordu. Yorulmuş, sinmiş, yılmış, yaşama isteğini, öz güvenini yitirmiş, olumlu insani duygulardan uzaklaşmış, bencil, çıkarıcı, teslimiyetçi öğrenci tipi yaratılıyordu. Ne ki YÖK'ün, YÖK düzeninin, YÖK'lü düzenin başarısı söz konusu olamazdı. ...

... Gelecek ise bugün sinmeyen, yılmayan, yaşlanmayanlardır. Türkiye gençliğinin, insan onurunun ve bilimin ifadesi YÖK'e karşı en dar anlarda, en

zor koşullarda bile alınan tavırda yaşar ve iyiden güzelden yana güçlükler yükseleleceği yeşerir. Bugün 2547 sayılı yasanın 44. maddesi değişiklik önerisi ile TBMM'ne başvuran bizlerin temsilcisi olduğumuz dernekler bu tavır alışı, bu yaşlanmayı somut ifadeleri, gençliğin kitleselleşmesinin çıkış noktalarıdır. Öğrenci gençlik, öğrenci dernekleri bünyesinde öğrenci ve genç olmanın gereklerini yerine getirecek, bunun önündeki engelleri de 44. madde örneğinde olduğu gibi birer birer kaldıracaktır.

Gençlik atılarak, geri alınarak, gözlenerek, izlenerek, baskılanarak, oyalanarak bir çember içine alınmak istenmiştir. Gençlik bu çemberi kıracaktır.

44. madde değişiklik önerisi:

– Ders geçme sistemi esastır.

– Derslere devam zorunluluğu kaldırılmalıdır. Ancak uygulamalı derslerden bir kez yüzde 70 devam aranmalıdır.

– Ara sınavın yapılıp yapılmayacağına ve sayısına öğrenci temsilciliğinin katılımıyla, ana bilim dalınca karar verilir. Ara sınavlara girmek zorunlu değildir. Ara sınavlarda, ortalama 70 ve üzerinde alan öğrenciler o dersten muaf sayılmalıdır ve yıl sonu sınavına girmemelidir.

– Ara sınava girme zorunluluğu olmadan ve koşulsuz yıl sonu sınavında yüzde 50 başarı sağlamak geçme için yeterlidir. Bunda başarı sağlanamazsa bütünleme sınavında yüzde 50 başarı sağlamak geçme için yeterlidir. Bütünleme sınavında da başarı sağlanamazsa ta-

mamlama sınavında yüzde 50 başarı sağlamak geçme için yeterlidir. Bunda da başarı sağlanamazsa öğrenim süresince sınav hakkı saklıdır.

– 2 yıl süreli okullarda 2 yıl, 4 yıl süreli okullarda 3 yıl, 5-6 yıllık okullarda 4 yıl olarak belirlenen ek süreler tanınmalıdır. Bu ek süreler sonunda son sınıf ve alt sınıflar da dahil toplam 3 dersten başarılı olmayanlara 2 yıl ek süre daha tanınır. Bu süre sonunda da tek dersten başarısız olanlara 3 yıl ek süre daha tanınır. Ara sınavlar, yazılı, sözlü sınav, uygulama, araştırma ya da bilim dalına uygun çalışmalar biçiminde yapılabilir.

– Bu kanun yürürlüğe girdikten sonra 1981-82 ders yılından bugüne atılmış öğrencileri de kapsayacak biçimde uygulanır.

Saygılarımızla arz ederiz.

(Öğrenci Postası, 15 Ekim 1986)

Anayasa mimarı ve İstanbul Ü Hukuk Fakültesi Dekanı Aldıkaçtı, YÖK'e karşı, Prof. Şener Akyol'un rotasyona gitmesi gerektiğinde direnince YÖK tarafından görevinden alındı. 10 Aralık

Doğramcı'nın İngiltere'de yayınlanan Times dergisinin Yüksek Öğretim Eki'nde, "Türk üniversitelerinin İngiliz üniversitelerinden sonra özgürlük açısından ikinci sırada geldiği" iddiasını yanıtlayan Öğretim Üyeleri Derneği Genel Sekreteri Doç. Dr. Tahir Hatiboğlu, "üniversitelere öğretim elemanı alınması ve yönetici atanmasında Aydınlar Ocağı etkili oluyor" dedi. 20 Aralık

21 Ocak 1983'te Resmi Gazete'de yayınlanarak yürürlüğe giren kıyafet yönetmeliğinde, başörtüsü yasaklanırken "türban" a izin verilmiştir. Evren'in direktifi üzerine, YÖK disiplin yönetmeliğini değiştirerek türban'ı da yasaklıyor. 26 Aralık

Milli Eğitim Bakanlığı Ankara'da sarılık, tifo, grip ve bit salgınları sürerken

İKİ YÜZLÜ DOĞRAMACI

okullara gönderdiği bir genelge ile okullara, "salgın hastalıklar konusunda gazetelere bilgi verme" yasağı koydu. 10 Aralık

Milliyet gazetesinde 25 Aralık günü yer alan haber-araştırma'dan: DOĞRAMACI'NIN 2 ÜNİVERSİTESİ

BURASI YÖK ÜNİVERSİTESİ

- Öğrencinin dernek kurması ateşten gömlek
- Kız-erkek öğrencilerin el ele gezmesi yasak
- Sakal, öğrenciye de öğretim üyesine de yasak
- Giyim-kuşama, "aşırı" gerekçesiyle karışabiliyor
- Derse türbanlı girmek yasak

BURASI BİL-KENT

- Örgütlenme teşvik edildiği gibi, yönetimde de söz hakkı var
- Dinlenme salonlarında samimi oturabiliyorlar
- Sakala, bıyığa karışan yok
- İsteyen istediği gibi giyinip, makyaj yapıyor
- Türbana hoşgörü var

Yurttaşlıktan Çıkarmalara Tepkiler

Sayın Alexandre Brokh,
P.E.N. Kulüpleri Genel Sekreteri
LONDRA

Türkiye'de 12 Eylül 1980'de kurulan, çoğu anti-demokrat niteliği bugün de devam eden rejimin, yurt içindeki aydınlara yaptıkları yetmezmiş gibi, yurt dışındaki Türkiyeli aydınlara karşı giriştiği demokrasi ve insan haklarına zıt uygulamalardan biriyle ilgili son gelişmelerden sizi haberdar etmek gereğini duyuyorum.

Olay şudur: Yeni rejimde başlarına gelecekleri sezip, yurtdışına çıkmak zorunda kalan, şarkıcı, müzikiçi, sendikacı ve politikacıların büyük bir bölümü yurttaşlıktan çıkarılmışlardı. 12 Eylül 1985'te de, Resmi Gazete ile doğrudan doğruya edebiyatçı kişilere "yurda dön" çağrısında bulunuldu ve dönmedikleri takdirde, yurttaşlıktan çıkarılacakları ihtarı yapıldı. Bu çağrıdan sonra, şair Nihat Behram'ın Haziran 1986'da yurttaşlıktan çıkarılması -maalesef- gerçekleşmiş bulunuyor. 1943 doğumlu Nihat Behram inançlı bir anti-faşist olduğu kadar, kendi kuşağı içinde de önemli bir şairdir. Askeri mücadeleden sonra yurtdışına kaçmasa, kaçamasa, salt fikir suçlarından ve sinemacı -rahmetli- Yılmaz Güney'in yardımcısı olduğu için, çok uzun süre hapiste kalacaktı. Avrupa'ya geldikten sonra sı-

Sayın Server Tanilli'nin, Nihat Behram'ın yurttaşlıktan çıkartılması üzerine PEN Kulüpleri Genel Sekreteri Alexandre Brokh'a yazdığı mektubu geçen sayımızda yetmediği için bu sayımızda yayınlıyoruz.

ğınmacı olmuş şimdi de -Heinrich Böll'ün ailesinin verdiği- bir bursla Almanya'da Straelen'de çalışmasını sürdürmektedir.

Yazarlara karşı bu tavır sürmektedir. Gelsenkirchen'de yaşayan romancı Ömer Polat'ın 15 yıldır Berlin'de yaşayan -Kafka ve Karl Marx çevirmeni- arif Gelen'in ve Hanefi Yeter'in pasaportları ellerinden alınmıştır. Öteki yazarlar da her an bu işlemlerden birine uğrayabilirler. Bir gün, romancı ve öykücü Demir Özül'ünün şair Atol Behramoğlu'nun pasaportlarının ellerinden alındığını, ya da yurttaşlıktan çıkarıldıklarını duyarsak hiç şaşırmayalım.

İlk çağdan beri çok doğal ve önemli olan "yurttaşlık hakları"nın ortadan kaldırılmasını, Türkiye'deki rejim, uluslararası sözleşmeleri ihlal etmek bir yana, üstelik iç hukuka karşı da hile kullanarak yapmaktadır; "yurda bağlılığı" değil, "iktidara bağlılığı" ölçütü olarak almaktadır. Demokrasi ve insan haklarının düşmanlığını -bütün çıplaklığıyla- kanıtlamış olan 12 Eylül rejimi ile onun sivil kisve altında devamı olan bugünkü iktidara bağlılığı, hepsi de yurtsever, demokrasiye ve insan haklarına saygılı aydınlardan beklemek ise mümkün değildir.

Sizin, PEN eski Enternasyonal Başkanı Per Wasberg'le birlikte Avrupa Parlamentosu İnsan Hakları Komisyonu'na ve Türk hükümetine zamanında başvurduğumuzu pek iyi hatırlıyorum; ve bu başvuru, Türk basınına da yansarak çok iyi bir etki yaratmıştı. Bugün de bu hukuk dışı uygulamaya bir son verilmesi amacıyla, Nihat Behram olayından hareketle, onun yaşadığı Fransa ve Federal Almanya Cumhurbaşkanı'na başvurumuz düşünebildiğim en etkin yollardan ilki. İkinci olarak -fakat aynı ivedilikle- sizden, Avrupa Parlamentosu İnsan Hakları Komisyonu'na başvurumuzu yineleyerek, bu uygulamaların hukukla bağdaşmadıklarına işaretler, geri alınmalarını istemenizi rica edeceğim. Böylesi bir başvurunun Türk aydın kamuoyunda çok iyi bir etki yaratacağına da yürekten inanıyorum. Başvurunuzdan beni de -lütfedip- haberdar ettiğinizde, Türkiye basınına yansıtılmasında size yardımcı olmayı, zevkli bir görev sayacağım kendime.

Derin saygılarımla

Türkiye Aydınlarıyla Day. Gir. adına
Server Tanilli

GÜVENLİK SORUŞTURMASI

Kamuoyunda uzun süredir "güvenlik soruşturması", "fişlenme", ve bu yolla "sakıncalı vatandaşlar" yaratılmasının hukuk devleti ve demokrasi ile bağdaşmadığı yolundaki tartışma ve uyarılar süredursun, öte yandan 11 Kasım tarihli Cumhuriyet'te, "Güvenlik Soruşturması Yönetmeliği yürürlüğe girdi" diye bir haber yer aldı. Haberde, yönetmeliğin "bir sır gibi saklandığı" da yazıyordu. Dr. Metin Şekercioğlu'nun 3 Aralık günlü yazısında (Cumhuriyet) "Bu haberde açıklanan yönetmeliği Resmi Gazete'de doğrudan okuma olanağı yoktur. Çünkü, 1982 Anayasası'nın 124. maddesi "Hangi

yönetmeliklerin Resmi Gazete'de yayımlanacağı kanunla belirtilir" hükmü ile Resmi Gazete'de yayımlanmadan gizli yönetmeliklerin uygulanmasına açıktır." demektedir. Gerçekten, bu uygulama ile, vatandaşın, kendinden gizli yönetmeliklerle yönetildiği bir düzene adım atılmıştır.

Aslında, gazetelere yansımından epey evvelki bir tarihi, 4 Mart 1986 tarihini taşıyan, Bakanlar Kurulu'nca hazırlanmış olan bu yönetmeliği, yeni elimize geçtiği için Bülten'in bu sayısında yayımlıyoruz.

GÜVENLİK SORUŞTURMASI YÖNETMELİĞİ

I. BÖLÜM

AMAÇ, KAPSAM, TANIMLAR

Amaç

Madde 1: Bu Yönetmeliğin amacı, gizlilik dereceli bilgiler üzerinde ve gizlilik dereceli yerlerde çalıştırılacaklarla görevle alınacak veya yer değiştirecek kamu personeli hakkında yapılacak güvenlik soruşturmasını düzenlemektir.

Kapsam

Madde 2- Bu Yönetmelik, bakanlıklar ile diğer kamu kurum ve kuruluşlarında görevle alınacak, yer değiştirecek veya gizlilik dereceli yerlerde çalıştırılacaklarla gizlilik dereceli bilgilere nüfuz edecek personel hakkın-

da yapılacak güvenlik soruşturmalarını ve soruşturmayı yapacak makamları kapsar.

Tanımlar

Madde 3- Bu Yönetmelikte geçen deyimlerden;

A. Gizlilik Dereceli Bilgiler: Yetkisiz kimselere açıklanması sakıncalı görülen mesaj, doküman, araç, gereç, tesis ve yer hakkında kayıt edilmiş veya kayıt edilmemiş bilgilerdir.

B. Gizlilik Dereceli Yer: Gizlilik dereceli mesaj, doküman, rapor, araç, gereç ve tesislerin bulundurulduğu ve bunların korunması için güvenlik tedbirleri alınmış olan her türlü dolap, kasa, oda, sınırlanmış bölgeyi ifade eder.

C. Gizlilik Dereceleri: Yetkisiz kimselere açıklanması sakıncalı görülen

haberlerin önem derecesine göre sıralanması ve adlandırılmasıdır.

Gizlilik dereceleri dört sınıfa ayrılır.

a. **Çok Gizli:** Müsaadesiz açıklandığı takdirde, milli güvenlik ve menfaatlerimize hayati bakımdan son derece büyük zararlar verecek, yabancı bir devlete faydalar temin edecek ve güvenlik bakımından olağanüstü önemi haiz mesaj, rapor, doküman, araç, gereç, tesis ve yerler için kullanılır.

b. ve menfaatlerimize maddi surette zarar verecek; diğer taraftan yabancı bir devlete faydalar temin edecek mahiyette olan mesajlar, doküman, araç, gereç, tesis ve yerler için kullanılır.

c. **Özel:** Müsaadesiz açıklandığı takdirde milletimizin menfaat ve prestijini haleldar edecek veya bir şahsın zarar görmesine sebep olacak veya yabancı bir devlete faydalar temin edebilecek mahiyette olan mesaj, rapor, doküman, gereç, tesis ve yerler için kullanılır.

d. **Hizmete Özel:** İhtiva ettiği bilgi itibarıyla çok gizli, gizli veya özel gizlilik dereceleriyle korunması gerekmeyen fakat bilmesi gerekenlerden başkası tarafından bilinmesi istenmeyen mesaj, rapor, doküman, araç, gereç, tesis ve yerler için kullanılır.

D. Bilmesi Gereken: Bir gizli evrakı veya dokümanı ancak görevinden dolayı öğrenen, onu inceleyen, uygulayan ve korumaktan sorumlu bulunanlardır.

E. Arşiv Araştırması: Şahsın genel kolluk kuvvetleri tarafından halen aranıp aranmadığı ile kolluk kuvvetleri ve istihbarat ünitelerinde ilişkisi ile adli sicil kaydının ve hakkında herhangi bir tahdit bulunup bulunmadığının mevcut kayıtlardan tesbit edilmesidir.

F. **Güvenlik Soruşturması:** Şahsın genel kolluk kuvvetleri tarafından halen aranıp aranmadığı ile kolluk kuvvetleri ve istihbarat ünitelerinde ilişkisi kaydının ve hakkında herhangi bir tahdit bulunup bulunmadığının, ideolojik faaliyetleri ve ahlaki durumunun, yabancılar ile ilgisinin, sır saklama yeteneğinin mevcut kayıtlardan ve mahallinden araştırılmak suretiyle tesbit edilmesi ve değerlendirilmesidir.

G. Mesaj: Açık veya kapalı olarak her türlü muhabere vasıtasıyla gönderilmek üzere hazırlanmış bir bilgi veya haberdır.

H. Doküman: Mesaj dışında kalan her türlü yazılı, basılı veya teksir edilmiş kitap, dergi, broşür, etüd, mektup, program, emir, mumlu kağıt, kroki, plan, film, fotoğraf, teyp ve video kaseti, harita veya diğer belgelerle kayıt edilmiş veya kayıt edilmemiş bilgilerdir.

I. İstihbaratı çeşitli kaynak ve vasıtalarla elde edilen haberlerin tasnifi, kaydı, kıymetlendirilmesi ve yorumlanmasından çıkarılan sonuçtur.

J. **Yıkıcı Faaliyet:** Devletin ülkesi ve milliyetle bölünmez milli birlik ve bütünlüğünü bozmak, Türk Devletinin ve Cumhuriyetinin varlığını tehlikeye düşürmek, temel hak ve hürriyetleri yok etmek, Devletin bir kişi veya zümre tarafından yönetilmesini veya sosyal bir sınıfın diğer sosyal sınıflar üzerinde egemenliğini sağlamak veya dil, ırk, din ve mezhep ayrımı yaratan veya sair herhangi bir yoldan bu kavram ve görüşlere dayanan bir Devlet düzeni kurmak isteyen kişi ve teşkilatların bu tür zararlı faaliyetleridir.

II. BÖLÜM

ARŞİV ARAŞTIRMASINDA UYULACAK ESASLAR

Arşiv Araştırmasını Yapacak Makamlar

Madde 4- Arşiv araştırması Millî İstihbarat Teşkilatı Müsteşarlığı, Emniyet Genel Müdürlüğü ve mahallin mülki idare amirlikleri tarafından yapılır.

Hakkında Arşiv Araştırması Yapılacak Personel

Madde 5- A. Arşiv Araştırması Millî İstihbarat Teşkilatı Müsteşarlığı ile Emniyet Genel Müdürlüğü tarafından yapılacak personel;

- Müsteşar, Genel Müdür, Başkan ve bunların yardımcıları, Daire Başkanları, Bölge Müdürleri,
- Vali, İl Emniyet Müdürleri ve Kaymakamlar,
- Büyükelçi ve Elçiler,
- Hakim ve Savcılar
- Üniversitelerin Rektör, Dekan, Öğretim elemanları,
- Yurtdışında sürekli görevle görevlendirilecek Devlet Memurları ve ikametgahları yurtdışında bulunanlar,

Arşiv Araştırması Emniyet Genel Müdürlüğünce Fişlenecek

- Bakanlıklar ile diğer kamu kurum ve kuruluşlarının merkez teşkilatında çalışanlarla bu kuruluşların merkez teşkilatında ilk defa bir hizmete alınacak olanlar,
- Bakanlıklar ve diğer kamu kurum ve kuruluşları ile gizlilik dereceli konularda işbirliği yapmak durumunda olan özel kuruluşlarda

alanlar,

- Yabancı memleketlere straj, öğrenim, burs veya kurs maksadıyla veya 6 aydan fazla geçici görevle gönderilen Devlet Memurları,
- Öğrenim görmek maksadıyla yabancı memleketlere gitmek isteyen veya gönderilecek olan öğrenciler,
- Emniyet Teşkilatında bir memuriyete ilk defa atanacaklar,
- Arşiv Araştırması Mahallin Mülki İdare Amirliklerince Yapılacak Personel:
- Bakanlıklar ile diğer kamu kurum ve kuruluşlarının merkez teşkilatı dışındaki kadrolarında çalışanlarla ilk defa hizmete alınacak olanlar,
- Kamu iktisadi teşebbüslerine, sermayesinin yarıdan fazlası Devlete ait kurumlarda kadrolu veya sözleşmeli olarak çalışanlarla ilk defa hizmete alınacak olanlar,
- İl Özel İdareleri ve belediyelerin kadrolarında çalışanlarla ilk defa hizmete alınacak olanlar,
- Özel kanunla veya özel kanunla verilmiş yetkiye dayanarak kurulan Devlet banka ve kuruluşları ile buralara bağlı işyerlerinde çalışan ve çalışacak olanlar.

III. BÖLÜM

GÜVENLİK SORUŞTURMASINDA UYULACAK ESASLAR

Güvenlik Soruşturmasını Yapacak Makamlar

Madde 6- Güvenlik soruşturması Millî İstihbarat Teşkilatı Müsteşarlığı, Emniyet Genel Müdürlüğü ve mahalli mülki idare amirlikleri tarafından yapılır.

Hakkında Güvenlik Soruşturması Yapılacak Personel

Madde 7- A. Güvenlik Soruşturması Millî İstihbarat Teşkilatı Müsteşarlığı ve Emniyet Genel Müdürlüğü tarafından yapılacak personel,

- İlk defa Hakim, Savcı, Kaymakam ve Müfettiş olarak atanacaklarla Savunma Sekreterleri, Şifre Müdür ve Memurları, Özel Kalem Müdürleri, Kozmik evrak personeli, gizli, çok gizli ve özel gizlilik dereceli yerlerde ve gizlilik dereceli bilgiler üzerinde çalışacak personel,
- Daire Başkanlığı dahil daha alt seviyeli görevlendirilen Müsteşar, Genel Müdür, Başkan ve bunların yardımcılıklarına ilk defa tayin edilecekler ile bu görevlere ağıktan tayin edilecekler,
- NATO ile ilgili işyerlerinde çalıştırılacaklar ile NATO'da (A) dereceli görevlere ve NATO burslarına Devlet tarafından aday gösterilenler,
- NATO ile iş yapmak durumunda olan hakiki ve hükmi şahıslar,
- Türk Silahlı Kuvvetlerinin kadro ve kuruluşlarında yer alacak personel (Bu personelin güvenlik soruşturmaları 33-5 sayılı Silahlı Kuvvetler İ.K.K. Güvenlik ve İşbirliği Yönergesi esaslarına göre yapılır.)
- B. Güvenlik Soruşturması Mahallin Mülki İdare Amirliklerince yapılacak olanlar:
- Bu Yönetmelik kapsamına giren Bakanlıklar ile diğer kamu kurum ve kuruluşlarında halen görevli bulunanlardan bu kurum ve kuruluşların merkez teşkilatı dışında çok gizli, gizli, ve özel gizlilik dereceli yerlerde ve gizlilik dereceli bilgiler üzerinde çalışacak personel,
- Bazı kurum ve kuruluşların korunması ve güvenliklerinin sağlanması için görev alacak özel güvenlik teşkilatı personeli.

Kurum Değiştiren Personelin Soruşturması

Madde 8- Kurum değiştiren personel eski işyerlerinde haiz olduğu gizlilik derecesindeki bir hizmette çalıştırılabilir. Ancak daha yüksek gizlilik derecesinde çalıştırılacak ise yeniden güvenlik soruşturması yaptırılır.

Soruşturma ve Araştırma Yenileme Süresi

Madde 9- Güvenlik soruşturmaları her (7) yılda bir, arşiv araştırmaları her (4) yılda bir yenilenir. Ancak gerekli hallerde bu süre beklenmeden de soruşturma veya araştırma istenebilir.

Güvenlik Soruşturmasında Araştırılacak Hususlar

Madde 10- A. Kimlik kontrolü, komik kartlarının doğruluk derecesi, tabiiyetinin tesbiti, geçmişte yabancı bir devletin tabiiyetine girip girmediğinin tesbiti,

B. Şahsın genel kolluk kuvvetleri tarafından, halen aranıp aranmadığı ile kolluk kuvvetlerinin ve istihbarat ünitelerinin arşivlerinde ilişkisi ile adli sicil kaydının bulunup bulunmadığını ve hakkında bir tahdit olup olmadığının tesbiti,

C. Yıkıcı faaliyetleri: Temel hak ve hürriyetlerin kötüye kullanılmamasını öngören Anayasanın 14 üncü maddesine aykırı olarak Devletin ülkesi ve milleti ile bölünmez bütünlüğünü bozmak, Türk Devletinin ve Cumhuriyetinin varlığını tehlikeye düşürmek, temel hak ve hürriyetleri yoketmek, Devletin bir kişi veya zümre tarafından yönetilmesini veya sosyal bir sınıfın diğer sosyal sınıflar üzerinde egemenliğini sağlamak veya dil, ırk, din ve mezhep ayrımı yaratmak veya sair herhangi bir yoldan bu kavram ve görüşlere dayanan bir devlet düzenini kurmak gibi faaliyetlerde bulunup bulunmadığının tesbiti ile bu faaliyetlerde bulunan yerli veya

yabancı dernek, grup, kulüp, teşkilat ve benzeri teşekküllere üye olup olmadığının veya bu çeşit kuruluş mensupları ile sıkı bir ilişki içinde bulunup bulunmadığının, 5816 sayılı Atatürk Aleyhine İşlenen Suçlar Hakkında Kanuna ve Atatürk ilke ve inkılaplarına aykırı davranıp davranmadığının araştırılması,

D. Ahlaki durumu: Şeref ve haysiyetini ihlal edecek şekilde işrete, kumara, içkiye, kadına, paraya ve zati menfaatine düşkün olup olmadığının tespiti

E. Araştırmanın Yabancılarla İlgisi: Yabancı devlet mensupları özellikle hasım veya hasım olması mutemel devlet mensupları ve temsilcileri ile ilgi derecesinin iç yüzü ve sebebinin araştırılması,

10/F. Sır Saklama Yeteneği: Herhangi bir sebeple her şeyi her yerde sonucunu düşünmeden anlatmaya hevesli olup olmadığının tespiti.

IV. BÖLÜM

ARŞİV ARAŞTIRMASI VE GÜVENLİK SORUŞTURMASINDA TAKİP EDİLECEK USUL

Arşiv Araştırmasında Takip Edilecek Usul

Madde 11- Bu Yönetmelik kapsamına giren bakanlık ve bağlı kuruluşları ile diğer kamu kurum ve kuruluşlarınca yaptırılacak arşiv araştırmasında aşağıdaki usul takip edilir:

A. Hakkında arşiv araştırması talep edilecek şahıs için 3 adet personel güvenlik soruşturması ve arşiv araştırması formu (Ek-1) ve 3 adet nüfus cüzdanı sureti (Ek-2) hazırlanır.

Taleplerde her şahıs için bir istek yazısına (2) adet personel güvenlik soruşturması ve arşiv araştırması formu (Ek-1) ve (2) adet nüfus cüzdanı sureti (Ek-2) eklenir. Birer adedi de araştırma isteyen kurumun dosyasında saklanır.

B. Arşiv araştırması en geç (15) gün içinde cevaplandırılır. Ve şahıs hakkında elde edilen bilgiler talep makamına özet olarak aktarılır.

C. Arşiv araştırmalarının nasıl ve ne şekilde yapılacağı araştırma yapmaya yetkili makamların görev talimatları ile belirlenir.

D. Mahallin mülki idare amirliklerince yapılmış olan arşiv araştırmasında sakıncalı durumu tesbit edilmiş olanların tahkikat evrakının bir sureti dosya açılmak üzere Emniyet Genel Müdürlüğü'ne; sakıncalı durumu tesbit edilen askeri personelin cevabi yazıları 33-5 sayılı Silahlı Kuvvetler İ.K.K. Güvenlik ve İşbirliği Yönergesinde gösterilen makamlara gönderilir.

Ancak, Milli İstihbarat Teşkilatı Müsteşarlığınca yapılacak arşiv araştırmalarında, talep doğrudan Başkanlığa iletilir.

Güvenlik Soruşturmasında Takip Edilecek Usul

Madde 12- Bu Yönetmeliğin kapsamına giren bakanlık ve bağlı kuruluşları ile diğer kamu kurum ve kuruluşlarınca yaptırılacak güvenlik soruşturmasında aşağıdaki usul takip edilir:

A. Hakkında Güvenlik soruşturması talep edilecek şahıs için 5 adet personel güvenlik soruşturması ve arşiv araştırması formu (Ek-1) ve 5 adet nüfus cüzdanı sureti (Ek-2) hazırlanır.

Taleplerde her şahıs için soruşturma istek yazısına (4) adet personel güvenlik soruşturması ve arşiv araştırması formu (Ek-1), (4) adet nüfus cüzdanı sureti (Ek-2) eklenir. Birer adedi de soruşturmayı isteyen kurumun dosyasında saklanır.

B. Personel güvenlik soruşturma formundaki sorular ile nüfus cüzdanı sureti noksanzı olarak doldurulur ve istek yazısına personelin hangi gizlilik derecesinde veya hangi gizlilik dereceli yerde çalıştırılacağı soruşturmayı yapan makama bildirilir.

C. Güvenlik soruşturması sonuçları en geç (2) ay içinde cevaplandırılır ve soruşturma sonucunu ihtiva eden bilgi ve belgeler ilgili güvenlik makamlarındaki dosyasında asgari gizli gizlilik derecesinde muhafaza edilir.

Soruşturmayı talep eden makama, şahıs hakkında karar vermeye yeterli bilgiler özet olarak aktarılır.

D. Güvenlik soruşturmasının nasıl ve ne şekilde yapılacağı soruşturma yapmaya yetkili makamların görev talimatları ile belirlenir. Güvenlik soruşturması, soruşturmanın yapıldığı tarihten geriye doğru en çok (10) yıllık bir geçmiş ve 18 yaşından sonraki yılları ihtiva eder.

E. Mahallin mülki idare amirliğince yapılmış olan güvenlik soruşturmasında sakıncalı durumu tesbit edilmiş olanların tahkikat evrakının bir sureti dosya açılmak üzere Emniyet Genel Müdürlüğüne gönderilir.

Gizliliğe Riayet
Madde 13- Güvenlik soruşturmaları ve arşiv araştırmalarının her safhasında, kesinlikle gizliliğe riayet edilir. Soruşturma ve araştırma safahatı ve sonucu, bilmesi gerekenlerden başkasına açıklanmaz.

V. BÖLÜM ÇEŞİTLİ HUKUKLER

Sorumluluk

Madde 14- Yönetmelik hükümlerinin uygulanmasından, güvenlik soruşturması veya arşiv araştırması yaptırmaktan, ilgili bakanlık ile kamu kurum ve kuruluşlarının amirleri sorumludur.

Değerlendirme

Madde 15- Yaptırılan güvenlik soruşturması ve arşiv araştırması sonucunda elde edilen bilgilere göre şahsın memuriyete alınmasına veya alınmamasına, veya yer değiştirerek gizlilik dereceli yerden uzaklaştırılmasına dair hususları incelemek ve sonucu ilgili bakanın takdirine sunmak üzere; bakanlıklarda müsteşarın, diğer kamu kurum ve kuruluşlarında en üst amirin, üniversitelerde rektörün, illerde valinin başkanlığında, personel birim amiri, hukuk müşaviri, varsa güvenlik işlerinden sorumlu birim amirinden müteşekkil, "DEĞERLENDİRME KOMİSONU" kurulur.

Yürürlükten Kaldırılan Kararnameler

Madde 16- Bakanlar Kurulunun 30.3.1964 tarihli ve 6/2860 sayılı Kararı ile yürürlüğe konulmuş olan "GÜVENLİK SORUŞTURMASI YÖNERGESİ" ile ek ve değişiklikleri yürürlükten kaldırılmıştır.

Yürütme

Madde 17- Bu Yönetmelik hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

BİR SEMPOZYUMUN ARDINDAN ADLI TIP'TA DENEYLER

YÖK - CIA - ADALET BAKANLIĞI - GENELKURMAY BAŞKANLIĞI - METRİS

"Turan İtil ve Ayhan Songar isimli profesörlerin, uluslararası ilaç tekelleri için insan sağlığını hiçe sayarak bazı psikotropik ilaçlarla denemeler yaptıkları basında daha önce yer almıştı. Üniversite içinde mesleksi ahlakla bağdaşmayan bu deneylere göz yumulmasına karşı çıkan Prof. Dr. Günsel Koptagel-İlal, 1402 sayılı yasa ile Üniversiteden uzaklaştırılmıştı. Kürşat İstanbul'un Gözaltında Kaybolanlar (Yalçın Yayınları, 1986, İstanbul) kitabından aldığımız bölüm, kadro politikasını sıkı yönetim emirleri ile yürüten YÖK'ün bilimle, insan onuru ile, en temel özgürlüklerle taban tabana zıt bir ucubeyi nasıl doğurduğu belgeleniyor."

Cezaevlerindeki oyuna bazen hekimler de çok bilimsel(!) deneyler yapmak için katıldılar. Türkiye'de 1980' den sonra başlayan bazı ilginç «sempozyumlar» oldu. Birçok yerli ve yabancı bilim adamı(!) «Türkiye'deki teröristlerin Rehabilitasyonu» için «Uluslararası Sempozyum» a çağrıldılar. Sempozyuma katılanların isimleri «çok gizli» tutuldu. Toplantıya katılacak olanlar çok önceden harıl harıl tebliğler hazırlamaya başladılar. Ve toplantıya Adalet ve İçişleri Bakanları, Milli Eğitim Bakanı, YÖK Başkanı İhsan Doğramacı, Prof. Turan İtil, Prof. Ayhan Songar, Prof. Sulhi Dönmezer, Avrupa Konseyi muhafazakar milletvekillerinden çıkan ve terör

olaylarını araştırmak ve tedbirler geliştirmek amacıyla Konsey çerçevesinde oluşturulan komisyon üyeleri, CIA'nın Türkiye ve Orta-Doğu Masası Şefi Paul Hânze, Emniyet Müdürleri, Milli İstihbarat Teşkilatı görevlileri,... v.s., katıldılar. Toplantılarda tutuklularla ilgili bazı tebliğler sundular.

Bu sempozyumda tebliğ sunanlar arasında Prof. Turan İtil ve Prof. Ayhan Songar da bulunuyordu. Sempozyumda tutuklular üzerinde yaptıkları deneylerden bahsediyorlardı. Acaba bu deneyler nasıl yapılmıştı? Kim bunlara tutuklular üzerinde deney yapmaları için izin verdi?

THKP-C (Dev-Sol) davası sanıklarından 18 tutuklu 16.5.1985 tarihli bir dilekçeyle 1. Ordu ve Sıkıyönetim Komutanlığı II Nolu Askeri Mahkeme Başkanlığı'na bir dilekçe suç duyurusunda bulunuyorlardı. Cezaevlerinden birçok arkadaşları ve dilekçede imzaları bulunan bazıların cezaevinden zorla alınarak Adli Tıp'ta üzerlerinde deney yapılmaya çalışıldığını söylüyorlardı. Bu dilekçeye göre gelişmeler nasıl olmuştu?

«.. Bu araştırmanın ilk adımı 1981 sonbaharında atıldı. Sultanahmet ve Metris Cezaevlerinde önceden hazırlanmış formlar doldurtuldu.

... 1982 yılında Metris Cezaevi'ne bir psikolog atandı. Askeri üniforma taşıyan (Asteğmen) hiçbir şekilde ismini ve nereden geldiğini açıklamadı ve bugüne kadar da kimse bu kişinin kimliği hakkında bir bilgi edinemedi... Psikolog gelir gelmez ilk olarak bağımsız olarak isimlendirilen işkence, baskı ile yıkılıp korkutulan bunalım içindeki insanlar ve hemen hergün basını işgal eden itirafçı diye adlandırılan hainlerle ilişkiye geçti. Onları 'tedavi' etmeye başladı. Tedavi bir süre o kadar ilerledi ki bu insanların allelerini de kapsamaya başladı.

Cezaevine bu psikologun gelişinden sonra diğer doktorlar muayeneye çıkan bütün hastaları 'senin hastalığın psikolojik' diyerek psikoloğa göndermeye kalkıştılar. Tedaviye ilk olarak gidenlere söylenen ilk söz şu oluyordu: 'Sizlerin hastalığının nedeni içinde bulunduğunuz baskılardır. Örgütlerin baskılarından kurtulmanız gerek. Öncelikle onların arasından ayrılmalısınız. Ancak o şekilde iyileşebilirsiniz. İyileşmeniz temel koşulu budur. Söylenen bu sözlerden sonra, ne oldukları, etkileri, isimleri belirsiz ve açıklanmayan şişeler içinde numaralanmış ilaçlar içirilmeye başlandı. İlaçların hemen hepsi reçetesiz satılmayan uyuşturucu ilaçlardı. İlaçları alanlar en az iki gün yarı baygın dolaşıyor, kimseyle konuşmuyor, içine kapanıyor, çevresinde olanlara kayıtsız kalmaya başlıyordu. İlaçları psikolog hergün kendi yanında içiriyor ve sonra tutuklu üzerindeki etkilerini not ediyordu...

Bugün bu ilaçların gizli olarak tutuklulara verildiğine dair kuvvetli belirtiler vardır...

Psikologun tedavide(!) kullandığı yöntemlerden biri de tehdittir... Çünkü bir süre sonra psikoloğa kimse çıkmamaya başlayınca zorla koşuşlardan arkadaşlar psikoloğa çıkartılmaya çalışıldı. Psikologun tavsiyesiyle bazı tutuklular ayıklanıp tecride alındı. Lider olarak bilinenlere cezaevinde psikolog nezaretinde işkence yapıldı... Sonuçta arkasında bir sürü hapçı, uyuşturucu düşkünü, yaşama küsmüş, bunalımlı bir sürü insan bırakan psikolog 1984 sonlarında ortadan kayboldu...

Ancak 1983 yazbaşlarında Adli Tıp'ta bir başka deney hazırlanmıştı. Bu bazı örgütlerin «lider» olarak bilinen veya «iflah olmaz» tanısı konmuş kişileri üzerinde uygulanacak bir deneydi.

«.. Bu tarihlerde Metris'te kalan Devrimci Sol davasından 10 kişi (Oğuz Ata Çınar, Mustafa Dalkıran, İbrahim Bingöl, İbrahim Erdoğan, Kadir Güzelçay, Sabri Temel, Refah Modan, Faruk Ereren, Mustafa Kamil Uzun, Murat Karabulut) koşuşlarından zorla alınarak Cerrahpaşa Tıp Fakültesi Adli Tıp binasına götürüldüler.

Tutuklular burada bir odaya kapatılarak burada bir süre misafir edilecekleri belirtildi, elbiseleri alındı, pijama niyetine birşeyler giydirilmeye çalışıldı.

Tutuklular yetkili biri gelip durumu anlatmadıkça herhangi bir şeyi kabul etmeyeceklerini açıklamaları üzerine Ayhan Songar ve Adli Tıp Psikiyatri bölümünden bazı doktorlar ve Cerrahpaşa Tıp Fakültesi Psikiyatri bölümünden Songar'ın ekibi geldi.

Uzun uzun yemeklerin kalitesinden, haftada bilmem kaç defa çıkan tavuktan, köfteden, çorbadan bahseden Ayhan Songar 'terör olayları üzerinde tüm dünyada yayınlanmak üzere bir araştırma yapıyorum. Terörün psikolojik temellerini bilimsel olarak ortaya çıkarmak bu çalışmanın temel amacıdır. Kişinin ruhsal durumu, geçmişi, kişisel özellikleri v.s. v.s.. akla gelebilecek her şeyi araştıracağız. Bu herşeyden önce ülkemize ve bilim dünyasına hizmettir. Sizler de bilime saygılı insanlarsınız. Bana bu konuda yardımcı olmak durumundasınız. Buna inanıyorum. Bu çalışmanın sonuçları hiçbir devlet kurumuna verilmeyecek, aleyhinize kullanılması engellenecek. Sadece sizi değil ben sağcılar ve normal suçluları da inceliyorum. Bir mukayese de söz konusu olacaktır araştırmamızda. Ayrıca araştırma sonucu sizlerde bazı zihinsel hastalıklar çıkarsa bunun davanızda lehinize bir durum olarak kullanılmasını sağlarız. Hatta bazı kişiler için af bile söz konusu olabilir. İki yöntemimiz olacak. Birincisi soru-cevap, karşılıklı konuşma; diğeri de ilaç ve tıbbi araçların kullanılarak çalışılmasıdır. Bu arada zeka düzeyiniz de ölçülecek ve isteyen arkadaşınıza sonuç bildirilecek v.b.. Ayhan Songar'ın çeşitli cıvalarla sunmaya çalıştığı bu durum kobaylıktan başka bir şey değildi...

Tutukluların tepkileri karşısında Songar «Adli Müşavirlikten izin aldıklarını, bu deneyler için Genelkurmay'ın izni olduğunu» söyleyerek bu kez tutukluları tehdit etmeye tutukluları ikna etmek için her birine bir hastalık uydurmaya başladı: «Sende paranoya var. Biz tıpta iki kere aynı kelimeyi söyleyene paranoya deriz.» «Sende şu var», «sende bu var». Ancak tutuklular üzerinde deney yapmayı başaramaz. Tutuklular Cezaevine getirildikten sonra mahkemeye suç duyurusunda bulunurlar. Bu suç duyurusunun «mahkemeyi ilgilendirmediklerine. İlgili mercilere başvurmakta muhtariyet»lerine karar verilir.

Ancak burada yapılan deneyler durmaz ve yeni bir ekip deney alır. Yalnız İstanbul'da Adalet Bakanlığı'na bağlı Adli Tıp Başkanlığı binasında değil, bu deneyler birçok cezaevinde de yapılır. Elazığ Cezaevi'nde yapılan deneyler sonucunda birçok kişi yapılan bu insanlık dışı deneylerden dolayı bütün zihni melekelerini kaybetmiş yaşıyan ölümler haline getirilirler.

21 ve 23 Ocak 1985 tarihindeyse Prof. Turan İtil ve Prof. Ayhan Songar Genelkurmay Başkanlığı'ndan aldıklarını söyledikleri özel izinle tutuklular üzerinde yaptıkları bir deneyin sonuçlarını «Türkiye'de Teröristlerin Rehabilitasyonu Uluslararası Sempozyumunda» açıklarlar.

"DÜŞÜNCE SUÇLARINA" KARŞI AÇIKLAMA

1980'den bu yana gazeteci, yazar, çevirmen ve sanatçılara verilen hapis cezaları toplam yüzyılları bulmuştur. Bugün sırf yazışları müdürü olarak 20 yurtaş cezaevlerinde uzun süreli hapis cezaları çekmektedir. Demokrasiye geçildiği iddiasına karşın, hâlâ yurtdışındaki yayınlarından dolayı yurttan çıkartılanlar vardır, son olarak da bir panelin konuşmacıları tutuklanmıştır. Murat Belge, Demirtaş Ceyhan, Gülçin Çaylıgil, Gençay Gürsoy, Nuri Karacan, Doğu Perinçek, Emil Galip Sandalcı, Mustafa Sönmez, Bülent Tanör, Latife Tekin, Vedat Türkali ve Cemal Süreyya'dan oluşan redaksiyon komitesinin hazırladığı bir basın açıklaması hafta sonunda yayımlandı. Toplam 105 sanatçı, yazar, bilim adamı ve politikacıların imzaladığı "Basın Açıklaması" şu taleplerle sona eriyordu: "Düşünce suçu"ndan dolayı açılan davalarda tutukluluk kararı verilmesi yollundaki hukuk dışı uygulamalara son verilmelidir. Yasalardaki bütün "düşünce suçları" TBMM tarafından ortadan kaldırılmalıdır. (Yeni Gündem, 30 Kasım - 6 Aralık)

KISA KISA

- Gönensin ve Göksel beraat etti (12/12)
- Bilar AŞ Bilim Merkezi 12 Ocak'ta açılıyor.
- Barış Derneği davasında, 37 sanığa 5-15 yıl arasında ceza istendi. (22/11) Barış davasında daha delillerin değerlendirilmesi sürdüğünden, savunmalara geçilebilmiş değil. Mülkiyetler Birliği Vakfı, Uluslararası Barış Yılı dolayısıyla Rüştü Koray ödülünü Mahmut Dikerdem'e verilmemesini kararlaştırdı.

Aydınlar Dilekçesi Savunmalar

İsteme adresi:

- 1) Ortadoğu Kitabevi, Dianastr. 43,
4200 Oberhausen 11.
- 2) Kaynar Kitabevi, Hansastr. 86,
4100 Duisburg 1.

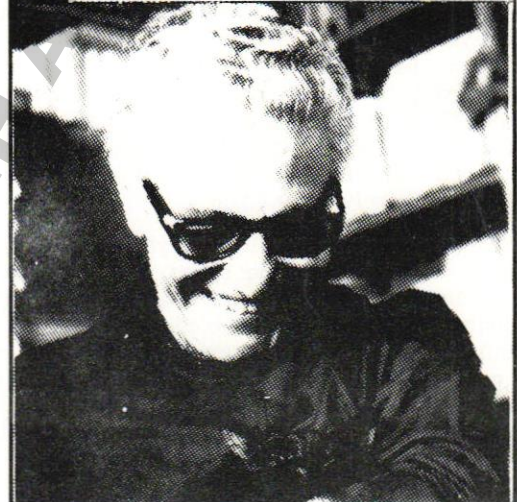
J.D.Bernal Marx ve Bilim

Bilim ve Sosyalizm Yayınlarının "mahkeme kararı ile beraat etmesine" karşın yakılarak imha edilmiş olan 133607 kitabı arasında yer alan bu yapıt, Prof. Server Tanilli'nin bir önsözü ile aynı basım olarak yeniden yayınlanmıştır. 5 DM karşılığında Ortadoğu Kitabevi, Dianastr. 43, 4200 Oberhausen 11 adresinden sağlanabilir.

Ruhi Su gibi
halk ozanları
ölümsüzdür

Ruhi Su

Halk ozanı

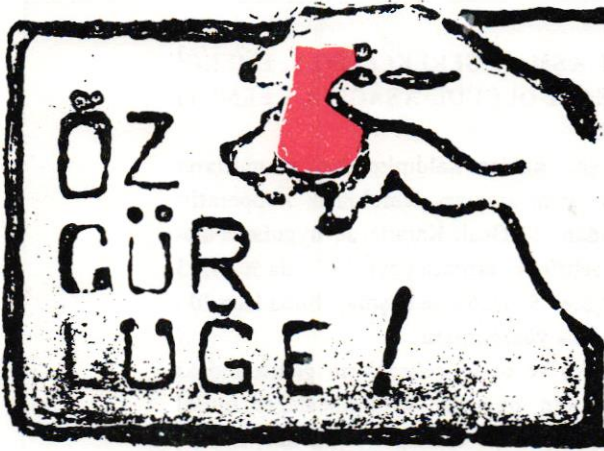

Pläne plak şirketi, Ruhi Su'nun iki uzun-çalarını yayınladı: *El Kapıları* (Fremde Türen) ve *Savaş ve Seferberlik Türküleri - Kurtuluş Savaşı Destanı* (Volkslieder über den Krieg - Epos auf den Befreiungskampf). Adres: Braunschweigerstr. 20, 4600 Dortmund 1.

Türkiye Aydınlarıyla Dayanışma Girişimi
Postfach 2106, 3550 Marburg

Hesap Numarası: D. LÜDERWALDT

Konto no: 93640-606
BLZ: 500 100 60
POSTGIROAMT FRANKFURT

TÜRKİYE
AYDINLARIYLA
DAYANIŞMA
GİRİŞİMİ

HABER BÜLTENİ

KASIM 1986

SAYI:6

EKMEK VE HAK DİLEKÇESİ

"Aydınlar Dilekçesi" adı altında bilinen, demokrasi ve insan haklarına ilişkin gözlem ve talepleri içeren dilekçeden sonra, 23 kişilik bir yazı kurulu tarafından beş aylık bir çalışma sonucu oluşturulan "EkmeK ve Hak Dilekçesi" 17 Eylül 1986'da imzaya açıldı. İlk "Bildirge" olarak düşünülen metin, son anda, ilgililerin deyimi ile, yasal bir takım engelleri ortadan kaldırmak için "Dilekçe" olarak kamuya sunuldu. Dilekçenin en az 10 bin imza toplandıktan sonra Cumhurbaşkanı Kenan Evren, TBMM Başkanı Necmettin Karaduman, Başbakan Turgut Özal ve Meclis'te temsil edilen partilerin başkanlarına verileceği bildirildi.

Türkiye Aydınlarıyla Dayanışma Girişimi, Avrupa'da bulunan tüm diğer demokratik kuruluşlara da bir çağrı yaparak, "EkmeK ve Hak Dilekçesi"ni yurt dışında da olabildiğince geniş bir destek görmesi için elinden geleni yapmaya karar almıştır. Dilekçenin tam metnini Bülten'in bu sayısında ilginize sunuyoruz.

Okuyucularımızı, ekte sunduğumuz imza formlarını doldurarak bir an önce Postfach 2106, 3550 Marburg, F.A. manya adresine göndermeye çağırıyoruz.

EKMEK VE HAK DİLEKÇESİ

ÜLKEMİZ, CUMHURİYET TARİHİNDE GÖRÜLMEMİŞ BOYUTLARA VARAN EKONOMİK BUNALIM İÇİNDEDİR. Özellikle 1980'den bu yana giderek artan bunalım, yaşamın tüm alanlarına yayılmıştır. Geniş halk yığınları, tüm çabalarını, günlük geçim sorunlarını çözmeye harcamakta, ekonomik bunalımın ağırlığı, yığınların yalnızca yoksullaşmasına değil, tüm toplumsal ahlak değerlerinin çürümesine de neden olmaktadır. Rüşvet yaygınlaşmakta; fuhuş, intihar, cinnet, cinayet olayları hızla artmaktadır. Ahlak değerlerinin çürümesi toplumu öylesine sarsmıştır ki, yalnızca yoksul halkımız değil, zengin ve varlıklı çocukları da, bu çürümenin kaskacından kendilerini kurtaramamaktadır.

Halk yoksulluk ve umarsızlık içerisinde kıvrılırken, holding sahipleri, dünyanın en zenginleri sıralamasında ilk sıralarda yer almaktadır. Türkiye'de 94 şirketli bir holdingin yıllık cirosu, Türkiye Cumhuriyeti bütçesinin beşte birini aşmıştır. Yani Türkiye'nin beş zengininin para gücü, devletin para gücünün üstündedir. Bu zenginler arasında, servetini, üç yılda 56 kat artıranlar vardır.

Bu açık soygun ve sömürüyü sürdürmek ve kurumsallaştırmak için, anti-demokratik yasalar ve yasadışı baskılar uygulanmaktadır. Çağdaş insanın vazgeçilmez temel hak ve özgürlükleri yok edilerek, kitleler, kişisel ve örgütsel olarak EKMEK VE HAK arama araç ve olanaklarından yoksun bırakılmaktadır.

EkmeK ve Hak Dilekçesi, halkımızın sesidir. Halkımızın ortak katılımıyla pekişen bu görüşlerimizi ilgililere duyurmayı, bir yurtseverlik görevi sayıyoruz.

24 OCAK KARARLARI, EKONOMİK BUNALIMI AŞMAK GEREKÇESİYLE, EMEKÇİ SINIF VE KATMANLARIN ÜCRET VE GELİRİNİ AZAMI ÖLÇÜDE AŞAĞIYA ÇEKMEYİ SİYASAL İKTİDARA DAYATAN, BİR IMF MODELİDİR.

Sendikal özgürlükler, bu arada grev ve toplu sözleşme hakları kaldırılmadan, memurların örgütlenme hakkı kısıtlanmadan, köylülüğün ekonomik savaşım araçları demokratik kooperatiflerin etkinliği kırılmadan, "genel oy" hakkı askıya alınmadan, 24 Ocak Kararlarını uygulama olanağı bulunamazdı. Bu politikanın sonucu olarak, Türkiye gelirinde, tarımın payı, 1979'da % 24,33 iken, 1985'te % 20,11'e, ücret ve maaşların payı % 32,79 iken % 19,50'ye düşmüş; buna karşılık, kâr, faiz ve rantların payı, aynı yıllarda, % 42,88'den % 58,40'a yükselmiştir.

İşçi, köylü, memur, öğretmen, esnaf, zanaatçı, emekli ve öteki çalışanların gelirlerindeki azalma, emekçi yığınların sürekli yoksullaşmasına yol açarken, onlardan sızdırılan değer, ulusal ölçekte, toplumsal gönenci sağlayacak yatırımlardan çok, küçük bir azınlığın artan kâr, faiz ve rantlarına aktarılmaktadır.

Emeğiyle geçimini sağlayanların aleyhine olan böyle bir ekonomi politikasına süreklilik kazandırmak, kuşku yok ki, 12 Eylül ile başlatılan demokratik hak ve özgürlüklerin kısılmasını süregelenleştirerek siyasal baskının kurumsallaşmasıyla olanaklıdır. Bugün, sendikal özgürlükler, grev ve toplu sözleşme hakları yeteri ölçüde sağlanmıyorsa; ilerici, demokrat ve yurtseverlerin meslek, kitle ve siyasal örgütlenmesi sıkı bir denetim ve baskı altında bulunduruluyorsa; toplumsal barışı sağlayacak olan genel af çıkarılmıyorsa; işkencecilerin cezalandırılması, idam cezalarının kaldırılması gündeme getirilmek istenmiyorsa; yurtdışında kalmak zorunda bırakılan ve yurttaşlıktan çıkarılan nice değerli insanımızın yurda dönmelerine olanak sağlanmak istenmiyorsa; 1402 ile görevlerinden alınmış öğretim üyeleri, bilim adamları, doktorlar, öğretmenler ve memurların göreve başlatılması engelleniyorsa; geleneksel yaşam biçimlerinin ağır basuğu Güneydoğu Anadolu'da, insan onurunu ve aile kavramını derinden yaralayan ve "cinsel kontrol"a dek uzanan uygulamalar devletin "araştırma" yöntemleri olarak benimseniyorsa, tüm bunların nedeni, çalışan halkın ücret ve gelirlerini baskı altında tutma, dolayısıyla çalışanların ekonomik haklarını sağlamanın koşulu olan demokratik ortamın gelişmesini geciktirme ve önleme amacını taşımasıdır.

Ulusun bunalıma düştüğü dar günlerde, halkımız, maddi ve manevi her türlü özveride bulunmaya, her zaman hazır olmuştur. Ne var ki, ekonomik bunalımın, yalnızca halkın omuzlarına yüklenmesi, buna karşılık, çalışanların emeğinden koparılan gelirin, sermaye, servet ve mülk sahiplerinin kazançlarına aktarılması, hele bu gelirin "işbilir" işbitiricilerin kısa zamanda büyük servetler yığmasının kaynağını oluşturması, toplumsal gelişme ve sosyal adalet ilkeleriyle bağdaşmayan bir tutumdur.

ULUSAL EKONOMİ KAVRAMI, MODASI GEÇMİŞ BİR MODELİMİŞ GİBİ, EKONOMİ POLİTİĞİN HURDALIĞINA ATILMAK İSTENMEKTEDİR.

Toplumsal tüm maddi ve manevi üretim güçlerini harekete geçirmeyi, üretimi artırmayı, ekonominin temeli almak yerine, paracı politikalar ekonomiye esas alınmış, ülke, adeta, yalnızca para alınıp para satılan bir "borsa"ya dönüşmüştür. Oysa, esas olan üretimdir, üretimin artırılması ve adaletli bölüşümüdür.

"Ulusal Ekonomi" kavramı, adeta modası geçmiş bir modelmiş gibi, ekonomi politüğün hurdaliğına atılmak istenmektedir. Bilginin, bilimin, teknikbilimin uluslararası nitelik kazandığı bir çağda, biçimsel bakımdan bazı değişmelere uğraması doğal olan "ulusal ekonomi" kavramı, özü ve içeriği bakımından tam anlamıyla yozlaştırılmış, ekonomiye ulusal özerklik kazandırmak yerine, gelişmiş kapitalist ülkelere bağımlı finans kuruluşlarının amaçları doğrultusunda, ülke, bir çeşit hammadde ve yarı-hammadde üretim alanı ve tüketim malları pazarına dönüştürülmüştür.

Bir ülke, tüketim malları üretiminden ayrı olarak, toplumsal üretimin belirleyici kesimini oluşturan üretim araçları üretimine yönelmeden özerk bir ekonomiye, kendine yeterli bir ekonomik düzeye kavuşamaz; ekonomik bağımlılıktan, borçlarını artırmaktan kurtulamaz. Onun içindir ki, Kemalizmin ekonomik bağımsızlık ilkelerinden sapıldığı ve ülke, emperyalist sisteme altbasamaklardan bağlanarak onun bir pazarına dönüştürülmeye başlandığı yıllardan bugüne, yurdumuz, sürekli kan kaybediyor. Toplumsal olarak yaratılan maddi değerlerin önemli bir bölümü, yabancı kuruluşların kâr ve faizleri olarak, sürekli dışarıya akıyor. Bilimde, teknikte, uygulamada üretim bilgi ve becerisi kazanmış gelişkin beyinler, ya dışarıdan emilerek ya da içeride yabancı sermayenin hizmetine çekilerek, ülke, manevi yönden de yoksullaştırılıyor.

Gerek nüfus artışından, gerek sistemin özelliğinden ve gerek dış sömürü sonucu üretimin yetersiz gelişmesinden kaynaklanan işsiz nüfus, hızla artıyor ve bugün faal nüfusun % 17'sini oluşturuyor. Küçük bir iş bulabilmek için herhangi bir sosyal güvence aramadan en düşük ücrete razı olmaya hazır işsiz yığınlar, çalışanlar üzerindeki olumsuz baskısını giderek artırıyor.

Bugün ülkenin en önemli gelir kaynağını işçi dövizlerinin oluşturması, sistemin ve izlenen ekonomik politikanın utanç verici tablosunu oluşturuyor. Toprağından, yurdundan, yuvasından koparılan nice genç insanımız, geçimini sağlamak, üçbeş kuruş biriktirebilmek için, markın hanedanlığından riyalin sultanlığına, riyalin sultanlığından doların karaborsasına sürükleniyor.

Kaldırımları dolduran küçük seyyar satıcılar, bulvarlara sarkmış karaborsacılar, uyuşturucu pazarlayıcıları, kısaca sefaletle sürüklenmiş yığınlar, büyük enerjilerini küçük işlere ve kimi zaman toplumsal anlamda olumsuz yönlerle harcayarak, günlük geçimlerini en zor koşullarda sağlamaya çalışıyor. Devasa değerler üretecek koca bir kitle, üretmeden tüketiyor; toplumsal gövde milyonlarca el tarafından kemiriliyor.

KAMU İKTİSADİ KURULUŞLARI, HALKIN ZARARINA, YERLİ VE YABANCI TEKELLERE PAZARLIK KONUSU YAPILMAKTADIR.

Kamu İktisadi Kuruluşları, Ulusal Kurtuluş Savaşı'nın yıkıntıları arasında, ulusal ekonomik bağımsızlığımızı ve devletin, dışa karşı ekonomik yönden güçlenmesini sağlayan kuruluşlar olarak doğmuştur. Bunun içindir ki, Kamu İktisadi Kuruluşlarına karşı, yabancı ve giderek yerli tekeller, düşmanca bir tutum takınmışlar ve her fırsatta, bu kuruluşların varlığını, pazarlık konusu yapmışlardır. Bugüne değin, halkın gerekli giderlerini ulusal pazardan kolaylıkla sağlayabilmesi ve geçim yükünü hafifletmesi amacıyla daha etkili olarak çalıştırılacak Kamu İktisadi Kuruluşları, halkın ekonomik yükünü hafifletici araçlar olmaktan çıkarılıp, yerli ve yabancı özel sermayenin sömürü mekanizmasının araçları haline getirilmek isteniyor. Bu nedenle de, Kamu İktisadi Kuruluşlarının, yerli ve yabancı tekelere kiralanmasının ya da devredilmesinin yasal yolu açılıyor.

Ulusal bağımsızlık döneminin son ekonomik "kale"leri olan Kamu İktisadi Kuruluşları yerli ve yabancı tekelin eline geçtiği zaman, yoksul halk, gerekli geçim nesnelerini daha pahalıya almak, bir de bu yönden daha fazla sömürülmek durumuyla karşı karşıya kalacak, bunun yanı sıra, burada çalışan binlerce işçi özel sermaye sahiplerinin elinde, işsizliğe ve baskıya maruz bırakılacaklardır. Tütün ve çay işletmelerinde, devlet tekeli kaldırılarak, geniş bir pazar, özel sermayenin eline geçecek, buna karşılık, burada çalışanların önemli bir bölümü, işsizler ordusunun saflarına sürülecektir.

KIRSAL KESİM EMEKÇİLERİ HIZLA YOKSULLAŞMAKTA, AÇLIKLA SAVAŞMAKTADIR.

Türkiye gelirinde tarımın payının 1979'da % 24.33 iken, 1985'te % 20.11'e düşmüş olmasının nedenini, ürünlerin fiyatının, sanai ürünlere göre, sürekli düşürülmüş olmasında aramak gerekir. Köylü, 1979'da 100 litre motorini, 179 kg buğdayla alırken, 1985'te aynı miktarda motorini 292 kg buğdayla alabilmiştir. 1979'da gene 100 litre motorini, 632 kg pancar karşılığında alırken, 1985'te, ancak 1421 kg pancar karşılığında alabilmiştir. Aynı yıllar içerisinde, banka kredi faizleri, % 18'den % 35'e çıkarılmış; makine, gübre, motorin, ilaç, tohum fiyatları, yabancı para kuruluşlarının dayattığı doğrultuda devlet desteğinden yoksun bırakılarak, hızla artırılmış, tarımsal ürünlerin gerçek fiyatları, devletin denetiminde, giderek düşürülmüştür. Dolayısıyla, tarımsal alanda köylülüğün yarattığı kaynaklar, sermayenin artan kârlarına aktarılmış, küçük bir azınlığın hızlı zenginleşmesi amacıyla, köylülük de hızla yoksullaşmaya sürüklenmiştir.

Kırsal alanın nüfusu, 1980'de, toplam nüfusun % 62'sini oluştururken, 1985'te bu oran % 45'e düşmüştür. Bu, özünde, yeni istihdam alanları yaratmaktan yoksun sanai merkezlere emilen bir nüfus değişiminin değil, yoksullaşmış ve umarsız kalmış köylülerin, kırsal alandan kentlere itilmiş olmasının sonucudur.

Cumhuriyet döneminde, köklü bir toprak reformunun yapılamaması, kırsal alanın demokratikleşmesini sürekli geciktirmiş, toprak dağılımındaki eşitsizlik kadar, geri ve geleneksel ilişkiler, gerici ideolojilerin barınma ve yeniden gelişme alanları olarak kalmıştır. Kemalizmin laik eğitim ilkelerinden uzaklaşmaya başladığı yıllardan bugüne, köylülük, kimi bölgelerde bir yandan toprak ağalarının sömürü ve baskısı altında, bir yandan tarikat şeyhlerinin etkisi altında ezilmiştir. Buna karşılık, yoksul ve küçük köylülerin demokratik ve ekonomik savaşım örgütü olan demokratik halk kooperatifleri çalışamaz duruma getirilmiştir.

DİŞA BAĞIMLI EKONOMİK POLİTİKALAR, BİLİM VE TEKNOLOJİ ÜRETİMİNİ DURDURMUŞTUR.

İlk dış borçlanmalar dönemine geçildiği, yabancı sermaye yatırımlarının yolu yasal olarak açılmaya başlandığı dönem, aynı zamanda, köylülüğün bağrından gelerek, köye, çağdaş yaşamın gerektirdiği tekniği ve düşünceyi götürecek olan ve bireyin zihinsel-bedensel-üretimsel yönden dengeli gelişmesini ilk deneyen eğitim kurumları Köy Enstitülerinin, ağır bir saldırıya uğradığı dönem oldu. Bununla yetinilmedi. Laik ve bilimsel eğitim kurumları, gericiğin içten içe beslendiği kurumlara kuşatılmaya başlandı; giderek, ilköğretimden üniversiteye dek, düşünen, araştıran, kişiliğini özgürce geliştiren insan yerine, çağdışı inançlarla boğulmuş, dogmatik insan yetiştirmeye ağırlık verildi. İçeriği boşaltılmış bir "Atatürkçülük", her türlü gericiği gizleyen bir maske oldu, olmaya devam ediyor. Bugün de, üniversiteler, özgürce bilim üreten, teknikbilim üreten, deney üreten kurumlar olmaktan çıkarılıyor, çağdaş ekonomi biliminin, felsefenin, sanatın, yazının dışlandığı, bilimin ve teknikbilimin yalnızca ithal edildiği kurumlara dönüştürülüyor. YÖK, bilimsel düşünce arayışını olduğu kadar, kişiliğin serbestçe gelişmesinin dışa vuran gündelik yaşam biçimlerini, "kışla disiplini" anlayışıyla baskı altına alıyor; dışa bağımlı ekonominin gereksindiği teknolojik pazarın genişlemesine olanak sağlayacak ucuz ve uysal kafalar yetiştirmeyi amaçlıyor.

Kaynağını halkın ilk toplumsal biçimlenmelerinden alan, ulusal kültüre evrimleşen ve kollarını evrensele açan kültürümüzün canlı, dinamik ve devingen özüne, TRT, "cam"ını kapıyor; camını, ölmüş ortaçağ kültürü ile çürümüş kozmopolit kültürün yozlaşmış örnekleriyle boyuyor. Tommiks ve Mızraklı İlmihal, kozmopolit kültür ile ortaçağ kültürü, taze beyinleri, kendine, halkına, çağına yabancılaştırıyor.

Çağdaş dünyaya ve çağdaş düşüncelere pencere açan binlerce kitap, yasal kısıtlılığı bulunmayan, yargının akladığı, aklanmış onadığı binlerce kitap toplatıldı ve bu kez, alanlarda değil, sessizce yakıldı, imha edildi. Düşünce özgürlüğü üzerindeki baskılar, onu bütünleyen basın üzerindeki baskılarla sürüyor. Basının tekelleşmesi, bir yandan, basının "basın olarak" görevini, lotaryaya dönüştürürken, öte yandan, toplu işten çıkarmalar hızlanıyor ve yaygınlaşıyor.

İŞÇİLERİN ÖRGÜTLENME ÖZGÜRLÜĞÜNE YÖNELİK KISITLAMALARIN YANI SIRA BAŞTA KIDEM TAZMİNATI VE ASGARI ÜCRET OLMAK ÜZERE, TEMEL KAZANIMLARA YÖNELİK SALDIRILARIN ARDI ARKASI KESİLMEMEKTEDİR.

Sendikalar ve sendikacı işçiler üzerinde yoğun ve çoğu kez de yasadışı baskı uygulanmakta, yargı kararı bile olmadan sendikalar kapatılmakta, malları elinden alınmakta, doğal hakları olan etkinliklerinden alkonulmakta, sınıf ve kitle sendikacılığını savunanlar yargılanmaktadır. Sendika çalışmaları, sendika kurma, yönetici olma ve özgür irade ile sendika seçme konularında üyesi olduğumuzu iddia ettikleri hiçbir Batı ülkesinde görülmemiş sınırlamalar uygulanmaktadır. Grev yasaklarını ve sınırlandırmalarını alabildiğine yaygınlaştıran iktidar, toplu pazarlık düzenine işveren lehine karışmaktadır. Günümüzde sendikalaşması gereken her dört kişiden ancak biri sendikalıdır. Buna karşılık sendika görüntüsü altında bir yabancı ülke kuruluşu en geniş serbestlik içinde etkinliklerini sürdürmektedir. Memurların sendikalaşması yasaklanmıştır. İşçilerin örgütlenme özgürlüğüne yönelik kısıtlamaların yanı sıra, başta kıdem tazminatı ve asgari ücret olmak üzere, temel kazanımlara yönelik saldırıların ardı arkası kesilmemektedir.

TOPRAKLAR YABANCILARA SATILMAKTA, SERBEST BÖLGELERLE YURT TOPRAKLARI BÖLÜNMEKTEDİR.

Türkiye'de bir yandan ülkenin bölünmezliği edebiyatı yapılırken, öte yandan da topraklarımız yabancılar tarafından ve Serbest Bölgeler kurularak ülke toprakları fiilen bölünmektedir. Serbest Bölgelerde birtakım TC yasaları geçerli olmayacak, yerli ve yabancı sermayedarların çıkarları doğrultusunda yeni düzenlemeler yürürlüğe konulacaktır. Serbest Bölgelerin altyapıları halkın ödediği vergilerle yapılacak ve buralardaki işadamlarının kullanımına verilecektir. Emekçiler buralarda demokratik hak ve özgürlüklerini korumanın aracı olan grev yapma hakkından yoksun bırakılacaktır. Yabancı sermaye ile onların işbirlikçisi yerli tekeller daha çok sömürüp kazansınlar diye yoğun bir soygun düzeni kurulacak, her türlü yasadışı işler ve kaçakçılık kol gezecektir.

DIŞ BORÇLAR SON ALTI YILDA BİR KAT ARTMIŞ, 13 MİLYAR DOLARDAN 26 MİLYAR DOLARA ÇIKMIŞTIR.

Ülkemiz, tarihinde görülmemiş ölçüde dış borçlar altına sokulmuştur. Döviz bunalımı kalmadı diye iktidarcı övünülen bu dönemde son altı yılda dış borçlar bir kat daha artarak 13 milyar dolardan 26 milyar dolara, faizleriyle birlikte 30 milyar doların üstüne çıkmıştır. Bugün Türkiye'nin dış borcu bir yıldaki dışsatımdan elde ettiği paranın üçbuçuk katıdır. Türkiye, her yıl satın aldığı mal ve hizmetlerin bir milyar dolarlık bölümünü borçlanarak satın alabilmektedir. Bundan da önemlisi, yurdumuz, borçlarını yeniden borçlanarak ödeyebilmektedir. Her yıl vadesi gelen borçların anapara ve faizleri yabancı ülkelerden yeniden borçlanarak ödenebilmektedir. Dış borçlarla ilgili yalnızca faiz ödemeleri tutarı yabancı ülkelerde çalışan işçilerimizin yurda gönderdiği dövize eşittir. Türkiye, her yıl daha çok borç ödediği halde, her yıl borcu daha da artan bir kısır döngü içerisine girmiştir.

ASKERİ VE SİLAH HARCAMALARI, BESLENME, EĞİTİM VE SAĞLIK HARCAMALARININ ÇOK ÜSTÜNDE OLUP, ULUSLARARASI SIRALAMADA BAŞLARDA YER ALMAKTADIR.

Yurdumuz beslenme, barınma, eğitim, sağlık gibi temel gereksinimlerin bölüşümünde uluslararası sıralamada sonlarda yer alırken, silah altında tutulan asker sayısı bakımından dünya beşincisidir. Türkiye'deki askeri harcamalar, eğitim ve sağlık harcamalarının çok üstündedir. Bir asker için bütçeden ayrılan para, yaklaşık 300 sivil yapılan harcamaya denk düşmektedir. Bir jet uçağın satın alındığı parayla 50 bin traktör ya da 100 yataklı 75 hastane kurulabilmektedir. Oysa Türkiye'nin jeopolitik konumu, asker sayımızı ve silahlanmamızı artırmayı değil, tam tersine Atatürk zamanında olduğu gibi asker sayısını ve silahlanmayı sınırlandırmamızı gerektirmektedir. Yoksul ülkemiz, silahlanma ve askeri harcamalarda, dünya ortalamasını, hatta NATO ülkeleri ortalamasını bile geçmiştir. Askeri harcamalar 1983 yılında 2,8 milyar dolar, yani 2 trilyon TL olmuştur. Kısacası bu dönemde askeri harcamalar yaklaşık dört kat artmıştır. Uluslararası tekelleşen sermaye, yaşayabilmek için zorunlu olarak silah satışını giderek artırmak amacıyla yurdumuzu ve kimi komşularımızı silahlanma yarışına itmiştir. Buna karşı önlem olarak yurt içinde özel girişim eliyle silah fabrikaları kurdurulması; ulusal değil, tersine ulusallaştırma aykırı bir girişimdir. Çünkü, silah fabrikaları kuracak olan büyük sermaye, niteliği ve doğası gereği, dışa bağımlıdır. Bu, Türkiye'nin askeri ve siyasal kararlarında yerli ve yabancı büyük sermayeyi söz sahibi kılacak demektir.

SAĞLIKLI YAŞAM HAKKIMIZ, DOĞUŞTAN KAZANILMIŞ VE VAZGEÇİLMEZ BİR HAKTIR.

Bütçesinde sağlık işlerine % 2,5 pay ayrılmış bir ülkede sağlıklı yaşam hedefine ulaşmak olanaksızdır. Her 10 çocuğumuzdan biri daha bir yaşına gelmeden ölüyor, sağlık muayeneleri hastanelerde bir-iki dakika içine sıkıştırılıyor; hekimler yarım günde 80-100 hastaya bakmak zorunda bırakılıyor; temiz su, sağlıklı konut, yeterli besin gibi temel gereksinimlerimiz sağlanmıyor; aşı kampanyaları gösterişli gösterilere dönüştürülüyor; yoksul halk ilaç parası bulamıyor. Buna karşılık iktidar, halk sağlığını bile sermayenin yeni bir kazanç alanı haline getirmek için, sağlık hizmetlerini daha çok özelleştirme tasarımları hazırlıyor. Sağlık işlerinin ülke düzeyine dağılımı her bakımdan olağanüstü dengesizdir. Devlet, yurttaşlarına ruh ve vücut sağlığının sağlanması sorumlunu özel girişime devretmemelidir. YÖK uygulamasından sonra tıp fakültelerinde de öğretim ve öğrenimin niteliği hızla düşmektedir. Sağlık bakımından devletin temel görevi, hem hastaların tedavisini sağlamak, hem de koruyucu sağlık hizmetini yapmaktır. Bunun için de sağlık hizmetlerinin sosyalleştirilmesi göstermelik olmaktan çıkarılmalıdır.

SONUÇ

TOPLUMUN VE ÜLKENİN YARARINA OLMAYAN BU EKONOMİK DÜZEN ELBETTE DEĞİŞECEKTİR. VE ELBETTE, HALKIMIZ, KENDİSİNİN VE ÜLKESİNİN GELECEĞİNDE SÖZ VE KARAR HAKKINI ELDE EDECEKTİR. EKONOMİK-DEMOKRATİK HAK VE ÖZGÜRLÜKLERİNİN ÖNÜNDEKİ ENGELLERİ, KENDİ BİLİNCİYLE VE KENDİ GÜCÜYLE AŞACAKTIR. BUNUN İLK KOŞULUNUN DA, HAK VE ÖZGÜRLÜKLERİ SÜREKLİ GELİŞTİREN GERÇEK BİR DEMOKRASİYİ KURMAK OLDUĞUNU BİLMEKTEDİR. TÜM DÜNYADA, İNSANLIĞIN ONURLU TARİHİNİ HALKLAR YARATMIŞTIR. ÜLKEMİZDE DE, HALKIMIZIN KENDİSİ YARATACAKTIR. BUNDAN KİMSENİN KUŞKUSU OLMAMALIDIR.

ADI

SOYADI

MESLEĞİ

ADRESİ

İMZA SI

TÜRKİYE SOSYAL TÜSTAV
TARİH ARAŞTIRMA VAKFI

AZİZ NESİN LONDRA'DA

Aziz Nesin, Mart 1985'te PEN eski başkanı Amerika 11 yazar Arthur Miller ile birlikte Türkiyeli yazarlar la dayanışmalarını dile getirmek üzere Türkiye'ye gelen İngiliz oyun yazarı Harold Pinter'in çağrılısı olarak 20-25 Eylül tarihleri arasında İngiltere'ye gitti. 22 Eylül günü İngiliz Yazarlar Birliği'nin lokali olan "Grauckos"da, Pinter'in onuruna verdiği yemekte ve daha sonra Huckney Belediyesinde konuşan Aziz Nesin'i izleyenler arasında, pekçok seçkin aydının yanı sıra ünlü sinema oyuncusu Julie Christin ve Pakistanlı yazar Salman Ruskdie de vardı.

Aziz Nesin'e 6 yıldır ilk defa bu kez, o da "yalnızca bir defaya mahsus" olmak üzere üç aylık pasaport verilmişti.

YILANLARIN ÖCÜ

Gösterime sokulmayan Yılanların Öcü filmi, Danıştay kararıyla sinemalarda gösterilmeye başlandı.

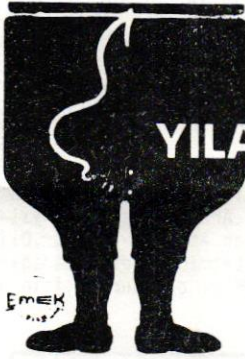
EMEK FİLM NAZMI ÖZER
Türk Sinemasının yüzü aklı,
Bir sanat şaheseri olan bu filmi
siz sinemaseverlere armağan ediyor.

DANIŞTAY
KARARIYLA

YILANLARIN ÖCÜ

EMEK

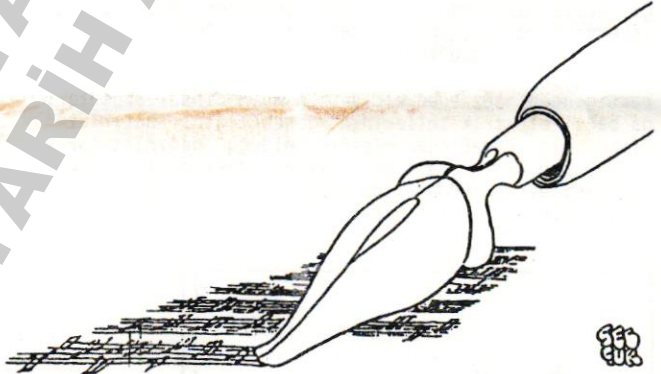

KADIN MAHİR
SERPİL ÇAKMAKLI
NUR SÖNER
ERDAL ÜZÜMÇÜ

VE
FATMA GİRİK

Yönetmen: Şerif Gören
Eser: Fakir Baykurt
Görüntü Yönetmeni: Aytekin Çakmakçı

Şişli KENT - Beyoğlu SİNEPOP -
Cemberlitas ŞAFAK - Bakırköy Sinema 74
Kadıköy SÜREYYA

ÖĞRETİM ÜYELERİ DERNEĞİ KURULDU

Ankara'da, Mareşal Fevzi Çakmak cad. 61/3 Beşevler adresinde "Öğretim Üyeleri Derneği" kuruldu.

Derneğin amacı ve çalışmaları Tüzük'te şöyle belirtilmektedir:

"Dernek, siyasi amaç gütmeyen bilim ve dayanışma derneğidir. Üyeleri arasında birlik ve dayanışma sağlar; haklarını arar ve korur; bilimsel çalışmayı özendirir; üretilen bilimi halkın kullanımına sunar; yükseköğretimi geliştirici çalışmalar yapar.

Dernek, belirtilen amaçlarını gerçekleştirmek için aşağıdaki çalışmaları yapar:

a. Kitap, dergi, bülten, vb. yayınlar.

b. Bilimi ve yükseköğretimle ilgili konuları açıklamak, kamuoyu oluşturmak için açıkoturum, panel, konferans, vb. toplantılar düzenler.

c. Yükseköğretimde ve diğer bilim kuruluşlarından ayrılan, 1402 sayılı Sıkıyönetim Yasası uyarınca görevinden çıkarılan, kendi isteği dışında görevinden ayrılmak durumunda kalan öğretim üye ve yardımcıları ile diğer bilim kuruluşlarından bilim adamlarının haklarını aramak ve korumak ereğiyle yasal düzeyde uğraşlar verir.

d. Üyeleri arasında sosyal gelişim ve dayanışmayı arttırmak amacıyla, balo, konser, kokteyl, eğlence geceleri, geziler, vb. etkinlikler yapar.

e. Başarılı bilim adamlarına ödülleri verir; onların bilimsel çalışmalarına katkıları için burs verir ve parasal destekte bulunur.

ÇAĞRI

Birçoğunuza bu güne kadar karşılıksız olarak gönderdiğimiz Bülten'e, önümüzdeki iki ay içinde abone olmadığınız taktirde, size bundan böyle Bülten'i postalamayacağımızı üzülerek bildirmek zorundayız.

F. Almanya'da bulunan okuyucularımız için ekteki posta formlarının abone ücretlerinin gönderilmesinde yardımcı olacağını umuyoruz. (ABONE BEDELİ 6 SAYI 12,-DM)

Türkiye Aydınlarıyla Dayanışma Girişimi
Postfach 2106, 3550 Marburg

Hesap Numarası: D.LÜDERWALDT

Konto no: 93640-606
BLZ: 500 100 60
POSTGIROAMT FRANKFURT

ALTERNATİF ÜNİVERSİTE

Doğramacı'nın "ülkenin en zeki öğrencilerinin okuyacağını" açıkladığı Bilkent'in kuruluşunu açıklaması YÖK'ün eğitim politikasının iflasının bir başka türü ilan edilmesiydi aynı zamanda. Bu görüşte olan 1402'likler bir araya gelerek Bilar Bilim Merkezini kurmuşlardı. Alternatif Üniversite olarak düşünülen Bilim Merkezi ileride üniversiteye dönüşmenin koşullarını da zorlamak kararında.

Haluk Gerger, Nokta dergisinin 41. sayısında öğrencilerinin özelliklerini şöyle tanımlıyor:

"Üniversitelerde gerekli bilgileri alamayan öğrenciler, boş vakitlerinde bir şeyler öğrenmek isteyen ev kadınları, eski bilgilerini tazelemek, yeni şeyler öğrenmek isteyen emekliler; kısacası, dünyadaki bilimsel ve teknik gelişmeleri izlemek, bilgi ve becerilerini geliştirmek isteyen herkes..."

Bilar Bilim Merkezi'nde öğretilecek "müfredat" ise, iktisat, hukuk, basın-yayın, toplum sağlığı, siyaset bilimi, kamu yönetimi, doğa bilimleri, dış politika, şehircilik, sosyal politika, mimarlık ve tarih alanları olarak sıralanıyor.

Merkezin örgütlenmesi de, üniversitelerdeki "bölüm başkanlıklarına" tekabül eden "bölüm koordinatörlerine" dayanacak. Örneğin Mimarlık Bölümü Koordinatörü, eski rektörlerden Prof. Erdem Aksoy olacak. Bunun gibi, hukuk Doç. Nurdut İnan ve Emin Değer'den, şehircilik eski dekanlardan Prof. Cevat Geray'dan, tarih Doç. Mete Tunçay, sosyal siyaset SBF eski bölüm başkanı Prof. Cahit Talas ve Prof. Alpaslan Işıklı'dan sorulacak.

HAROLD PINTER'İN KONUŞMASI

Oyun yazarı Harold Pinter Hull Üniversitesinin mezuniyet töreninde yaptığı konuşmada Türkiye'ye yaptığı geziye değinerek, düşünceleri yüzünden hapsedilmiş, işkenceye uğramış insanlardan söz etti. Ankara'daki ABD Büyükelçiliğinde, büyükelçinin onurlarına verdiği yemek te, "stratejik, askersel ve politik gerçekleri görmek gerektiğinden" söz eden elçiye, "insanın cinsel organları na bağlı elektrik tellerinin" gerçekliğini hatırlatan Pinter, elçi tarafından misafir olduğu hatırlatılarak kovulmuştu. Pinter, Hall Üniversitesindeki dinleyicileri ne "kaba gerçeklerden, kaba sözcükleri ağza almama gerekçesiyle kaçamayız" dedi.

POLİTİK DAVALARDA ADALETSİZLİK

Uluslararası Af Örgütü'nün 3 Ekim 1986 tarihli raporunda Türkiye'deki politik suçlardan açılmış davalarda büyük ölçüde adaletsiz uygulamaların olduğu saptanıyor. Raporun sonuç bölümünde şöyle deniyor:

- Askéri mahkemeler, yürütmeden ne uygulamada ne de yasalara göre, bağımsız değiller.

- Siyasi suçluları savunan avukatlar, çeşitli biçimlerde baskı görmekte yada görevlerini yapmaları, özellikle müvekkilleri ile görüşmeleri engellenerek yada dinlenerek, olanıksız hale getirilmektedir.

- Siyasi suçlardan sanık olan kişiler, olağanüstü uzun mahkeme öncesi tutukluluk dönemi ve yine olağanüstü uzun süren davalara maruz bırakılmaktadır. Bunlar bazen 5 yılı bulmaktadır.

- Siyasi suçlardan sanık kişileri yargılamakta olan askeri mahkemeler, sanıkların ifadelerinin işkence altında alınmış olduğu iddialarını, hemen hiçbir defasında araştırmamışlardır.

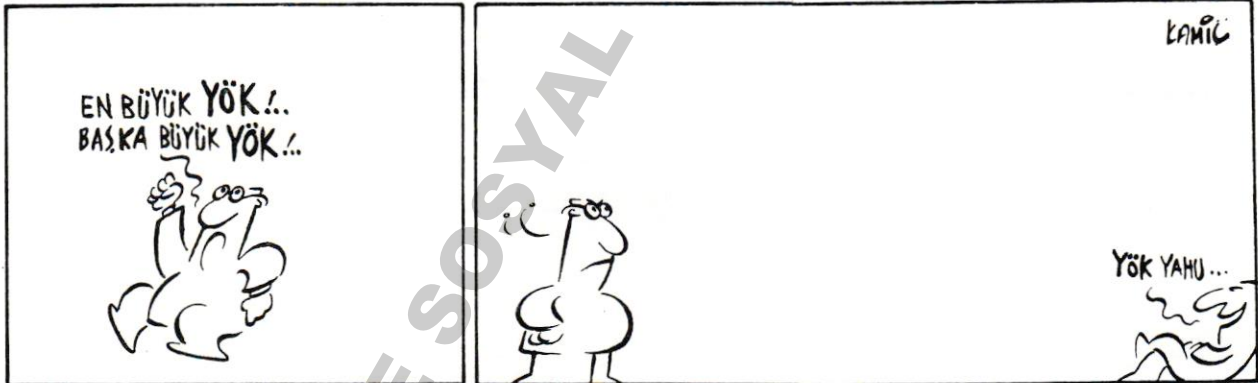
- Bu nedenlerle, 1979 Aralık ayında sıkıyönetim ilanından beri askeri mahkemelerde yargılanmış, ölüm yada hapis cezalarına hüküm giymiş 48,000 sanık, adaletsizce yargılanmışlardır.

- Şu anda sıkıyönetim altındaki illerin sayısı 5'e inmişse de, daha önce sıkıyönetim altında bulunan illerde askeri mahkemeler işlev görmeye devam etmektedir. Bunların önünde en az 800 dava dosyası beklemektedir.

Aynı bültende, yayımcı Recep Maraşlı'nın durumuna da yer verilmiştir. Şu anda 30 yaşında olan Recep Maraşlı, Kürtlerin Tarihi, kültürü ve durumları üzerine yayınladığı kitaplardan ötürü 36,5 yıla varan hapis cezasına çarptırılmıştır. Ocak 1984'te Diyarbakır hapishanesindeki açlık grevine katılan Maraşlı, Şubat'ta kritik durumda hapishane revirine kaldırılmış, hayatta kalmayı başarmışsa da, sağlık durumu iyi değildir. Maraşlı 1980'de, kapatılmadan önce Komal Yayınevi'nin sahibi bulunuyordu.

YENİ TDK

1982 Anayasası'nın emredici hükümlerine göre TDK tarihe karışmak zorunda kalmıştı. Aradan geçen üç yılsürede, eski TDK'nın yerine kurulan Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Kurumu'nun çalışmaları tatmin edici olmadığından eski TDK kadrosu, yeni bir TDK'yi oluşturmak için adımlar atmaya hazırlanıyor.

YÖK YİNE DEĞİŞTİ

Yaz-boz tahtasına döndürülmüş olan Yüksek Öğretim Kanunu, 3 Eylül günü Resmi Gazetede yayınlanarak yürürlüğe giren "Kanun Hükmünde Kararname" ile yeniden değiştirildi. Bu değişikliklere göre;

- Yurtdışına gönderilen araştırma görevlilerinin atama süreleri konusunda sınır konulmayacak, diğer araştırma görevlilerinin de atanma süreleri 2 yıldan 3 yıla çıkarılacak.

- Büyük şehirler dışında kurulmuş üniversitelerde açık bulunan profesörlüklere aynı üniversitedeki doçentler aday olabilecekler.

- Yardımcı doçentlerin de aynı üniversitede 12 yıl kadar bir süre aynı kadroda kalabilmeleri mümkün olacak ve atamaları 3'er yıllık süreler için yapılacaktır.

- Ayrıca doktora çalışmalarını tamamlamış veya tıpta uzmanlık yetkisi almış elemanlar, üniversitelerine yardımcı doçent olarak atanabilecekler.

- Doçentlik sınavını başarıyla vermiş elemanlar da 3 yıl bekleme zorunluluğu olmadan açık doçentlik kadrosuna atanabilecek.

Üniversitelerde eğitim ve araştırma faaliyetleri ni altüst edip iyice çıkmaza sokan YÖK ikide bir "iyileştirilmeye" çalışılıyor. Ama şunu hatırlamakta yarar var: Bu "iyileştirmelerden" hiçbirisi YÖK'ün üniversite ri emir-kumanda zincirinin geçerli olduğu birer kışla ya döndüren anti-demokratik özüne ilmişmiyor. En ufak bir demokratik dönüşümü yada akademik özgürlüklere yönelik değişikliği içermiyor. Önemli olanı da bu. "Madem birçok şey zaten eskisine döndü, bütün bu kavgı gürültü niye yapıldı" sorusunun cevabı da burada yatıyor.

NAZIM HİKMET'DEN ALİ NESİN'E

Konya Batı Bölge Askeri Mahkemesi, Ali Nesin'e beş ay hapis cezası verdi. Mahkeme Ali Nesin'in isyan kışkırtıcılığı suçunu sabit görerek, Askeri Ceza Yasası'nın 94/1. maddesini uyguladı. Aynı maddeden Nazım Hikmet de mahkum edilmişti. Bu madde beş yıldan az olmamak üzere ağır hapis cezasını öngörmektedir.

Ali Nesin'in isyan kışkırtıcılığı cezası oy çokluğuyla çıktı. Yargıç kararın temyiz edilebileceğini bildirdi.

Nevar ki, mahkeme heyeti bugüne kadar gerekçeli kararı yazmadığından, Ali Nesin Yargıtay'a başvuramadığı gibi, yurt dışına çıkışı da engelleniyor. Ali Nesin,

Ali Nesin, Berkeley Matematik Bölümüne, yarıyıl so nuna kadar derslerinin başına dönmeye ihtimaline karşı istifa mektubu gönderdiyse de, bölümü mektubu işleme koymayacaklarını belirtti.

Aşağıda Ali Nesin'in Askeri Mahkemede yaptığı savunmasından bölümler sunuyoruz:

"Hiç kimsenin sebepsiz yere bir başkasının yurt-severliğinden şüphe duymaya hakkı yoktur. Böyle bir şüpheyi ancak kendi yurtseverliğinden emin olmayanlar duyabilirler. Askerliğimin daha ilk günlerinden itibaren içlerinde maalesef rütbelilerin de bulunduğu birkaç asker bana bunu ifade etmişlerdir. Hiç kimseye yurdumu sevdiğimi ispat etmeye mecbur değilim. Kaldı ki yurt sevgisi soyut bir kavram değildir, ne kâğıt üzerinde ne de sözle ispat edilebilir. Zaten böyle bir ispata gerek duymak ancak şüphe edenleri haklı çıkartır, yurtseverliği imi kanıtlamaz. Sahiplerinin kimliklerini saklı tutarak işte bana söylenenlerden bir demet:

- Sen Türkiye'ye niye geldin? Amerika'da kalsaydın... (...)

- Sen Amerika'da, Avrupa'da uzun süre kalmışsın. Türk ordusu seni ilgilendirmez.

Ve içinde bulunduğum on kişilik bir er grubuna

- Bunlar vatan haini köpekler! denmiştir." (...)

"27 Mart sabahı vuku bulan söz dalaşı bir provokasyon sonucudur. Bu tür tertipler sık sık meydana gelmiştir. Belirli kişilerin planladıklarına dair elimde delil olan bu provokasyonlardan sadece iki tanesi söz kavgasına dönüşmüştür. Bir tanesi ise 157 kişilik dört aylık erleri neredeyse boğaz boğaza gelebilecek bir gerilim yaratmıştır. Kuvayı Milliye konulu panel vesile edilerek partürcülüğün göklere çıkartıldığı bir toplantıda ihtaracılarımızın elebaşısı Rahmi Koca'nın arkada şım Sevan Bedros Nişanyan'ı işaret parmağıyla gösterip oturduğu yerden fırlatarak boğazını yırtarcasına "Ermeni, Rum köpekleri" diye bağırmasıyla başlayan provokasyon arkadaşımın olgun sessizliğiyle başarısız kalmıştır."

" (...) Daha ilk günlerden bazı çevrelerce daha suçu saptanmamış bir sanık gözüyle bakılıyordum. Gerçekten sanık durumuna düştükten sonra ise suçlu gözüyle bakıldım."

ÖĞRETİM ÜYELERİ TAŞKIŞLA'YA SAHİP ÇIKIYOR

İTÜ Mimarlık Fakültesinden bir grup öğretim üyesi, yakın zamana kadar İTÜ Rektörlüğünü, Mimarlık Fakültesini ve diğer bazı fakülteleri barındıran tarihi Taş kışla binasında otel yapılmak üzere başlanmış inşaatın durdurulması için Kültür ve Turizm Bakanlığı Eski Eser ler ve Müzeler Genel Müdürlüğü'ne başvurular. Başvuruda bulunan öğretim üyeleri arasında; Pro. Dr. Erol Kulaksızoğlu, Prof. Dr. Yıldız Sey, Doç. Dr. Afife Batur, Doç. Dr. Mete Tapan, Doç. Dr. Atilla Yücel, Doç. Dr. Zeynep Ahunbay, Doç. Dr. Mehmet Küçükdoğan, Doç. Dr. İmre Orhon, Doç. Dr. Uğur Erman, Doç. Dr. Nejat Aral, Doç. Dr. Ay la Ödekan, Dr. Can Elsi, Dr. Nur Akın ve yüksek mimar Uğur Tanyeli bulunuyor.

İNSAN HAKLARI DERNEĞİ

İnsan Hakları Derneği 10 Eylül'de Ankara'da toplanarak çalışmalarına başladı. Toplantıdan sonra yayınlanan basın bildirisinde, dernek yönetim kurulunca belirlenen çalışma konuları şöyle açıklandı:

Yaşanmış ve yaşanmakta olan insan haklarının çiğnenmesi ile ilgili olayların saptanması ve önlenmesi için gerekli girişimlerde bulunulması ve buna bağlı olarak;

İşkence olaylarının saptanması ve işkencenin önlenmesi için her alanda çaba harcanması,

Cezaevlerinde özgürlüğün kısıtlanması amacını taşıyan, eziyete yönelik her türlü uygulamanın saptanması ve cezaevi koşullarının iyileştirilmesi için çaba harcanması,

Kovuşturma, soruşturma, yargılama, savunma ve infazların hukuk devleti ilkelerinin uygulanırılığını sağlamak doğrultusunda hukuksal savaşımın sürdürülmesi,

Türkiye'nin de imzaladığı uluslararası insan haklarıyla ilgili sözleşmelere karşı işkence ve baskılara uğramış insanların sağlık, rehabilitasyon ve hukuk sorunlarıyla ilgilenilmesi,

İnsanın en temel hakkının yaşama hakkı olduğunun anlatımı ve bu hakkın en büyük engeli olan ölüm cezasının kaldırılması yolunda çaba harcanması,

Düşünme, anlatım ve örgütlenme özgürlüğünden, her türlü toplumsal ve ekonomik haklardan yurttaşların yararlanmasının sağlanması.

İnsan Hakları Derneği, ilk faaliyetleri arasında, Bartın Cezaevi'ndeki insanlık dışı koşulları belgeleyen bir raporu Adalet Bakanı'na sunarak gerekli önlemlerin alınması talebinde bulundu.

İnsan Hakları Derneği, ayrıca Kasım ayında Adalet Bakanlığına sevkedileceği bildirilen Türk Ceza Yasası taslağı üzerinde bir açık oturum düzenlemiş bulunuyor.

Tutuklu ve Hükümlü Aileleri Derneği yasal olarak kabul edildi. Dernek Başkanı Mustafa Eryüksel, 3 Ekim'de düzenlediği basın toplantısında dernek üyelerine gözdağı vermek için polisin çeşitli bahanelerle gözaltına alma yoluna gidip baskı yaptığını anlattı. Üye ailelere yapılan baskılarla ilgili en son örnek olarak, ANAP Kadıköy İlçe Merkezinin bombalanmasından sonra, Yönetim Kurulu üyesi 44 yaşındaki 5 çocuklu Sultan Çevik'in 1. Şube'de 25 gün gözaltında tutulduğunu belirtti.

DOKTORLARA BERAAT

Ölüm cezalarının kaldırılmasını içeren bir metni hazırlayıp bunu Cumhurbaşkanı, Başbakan ve milletvekillerine gönderdikleri için Dernekler Yasasına muhalefet suçundan yargılanan Türk Tabipler Birliği yöneticileri, 7 ay süren mahkemeleri sonucu beraat ettiler. Dava, eski Adalet Bakanı Eldem'in suç duyurusu üzerine açılmıştı.

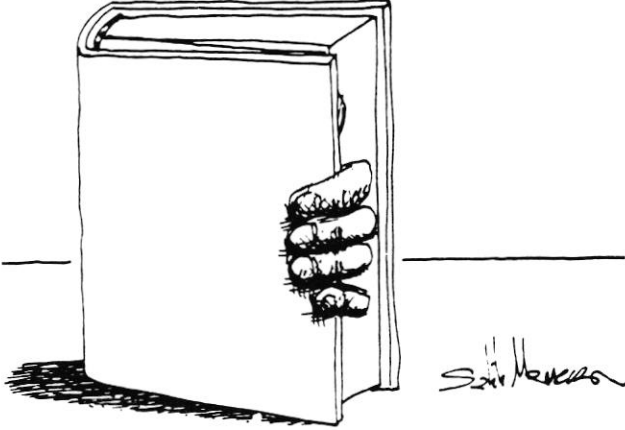
MANTIĞI AŞAN BİR GARABET

Yargıtay 2. Hukuk Dairesinin aldığı kararı eleştiren, 79 yaşındaki avukat Saffet Nezihi Bölükbaşı, "adli heyeti küçük düşürerek hakaret ettiği" gerekçesi ile yargılanıyor. Bölükbaşı dilekçesinde Yargıtay'ın "birçok kanun ve vicdan dışı karar aldığını" ve "karar da düzeltilmesi gereken kaba bir çelişki olduğunu", belirtti, ayrıca kararı, "mantiği aşan, hukuku altüst eden bir garabet" olarak nitelemişti.

Saffet Nezihi Bölükbaşı, Deniz Harb Okulu ile ilgili davada Nazım Hikmet'i savunmuştu.

MUZIR KİTAP

Dr. Arslan Yüzgün'ün, Türkiye'de Eşcinsellik-Dün, Bugün adlı kitabı Küçükleri Muzır Neşriyattan Koruma Kurulunca "muzır" bulundu. Kurul kitabın 18 yaşından küçüklerin maneviyatı üzerinde muzır etki yapacak nitelikte olduğuna karar verdi. Kitap bundan böyle poşette satılacak. (26/9)

PROUST'A MAKAS

TV'de gösterilmesi yasaklanan filmlerin sayısı durmadan kabarıırken, gösterilen filmlerin de büyük ölçüde makaslanması yüzünden filmler anlaşılamiyor. Örneğin Alman yönetmen Volker Schlöndorff'un Fransız yazar Marcel Proust'dan beyaz perdeye uyarladığı "Swann'ın Aşk" filmini televizyondan seyredenlerin filmde hiçbir şey anlamadıkları bildiriliyor. Özellikle de yerli filmlerin kesilmesinden gelen yakınmaların artması üzerine, TRT yeni bir yerli film denetleme komisyonu kurarak filmleri satın alınmadan önce denetleyeceğini, böylece de makaslamaları azaltmaya çalışacağını açıkladı. (2/10)

TGS

Türkiye Gazeteciler Sendikası'nın 11. Genel Kurulunda basın üstündeki ağır baskılar eleştirildi. Genel Kurula sunulan raporda şunlar belirtildi:

"Türkiye'nin yeniden bir demokratikleşme süreci yaşadığı günümüzdeki basın üzerindeki kısıtlayıcı özel koşulların hafifletilmesi ve kaldırılması değil, ağırlaştırılması ve sıklaştırılması söz konusudur... Basın üzerinde her geçen gün artan baskı eğilimleri, ne yazık ki Türkiye'nin demokrasiye geçiş dönemlerinden birine rastlamıştır. Askeri bir yönetimden sivil bir yönetime geçiş sırasında ortaya çıkan bu uygulamalar son derece dikkat çekicidir."

TGS Genel Başkanı Oktay Kurtböke de kongrede yaptığı konuşmada "özgür bir basının olmadığı yerde özgür bir toplumdan söz edilemeyeceğini" belirterek, "Düşünce özgürlüğünü yok eden bütün maddeler, başta anayasa olmak üzere çeşitli yasalardan kaldırılmadıkça özgür bir basından söz etmek olanaksızdır" dedi. Kongrede, kurulma çalışmaları yapılan Basın Konseyi de eleştirilerek TGS'nin buna katılmaması kararı alındı. (5/10)

YARATICILIĞIN ŞARTLARI

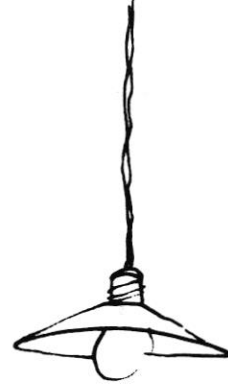
TBMM tarafından "ressamlarımızı yaratıcı yeni faaliyetlere yöneltmek" amacıyla "Milli Egemenlik ve Barış" konulu bir resim yarışması açıldı. Ama yarışma şartnamesi bunun ancak "koşullu bir yaratıcılık" olabileceğini gösteriyor. Şartnameye eklenen hükümlerde şunlar belirtiliyor:

"1. Yarışmaya katılan eserler, yukarıdaki şartlara ilaveten milli birliği bozucu, moral yıkıcı, belli bir politikayı övücü görünümde olamaz.

2. Yarışmaya katılan eserler, Anayasanın dayandığı temel görüş ve ilkelerle, Cumhuriyetin niteliklerini benimsetici ve bu görüş ve ilkelere uygun düşünce ve davranış tarzını geliştirici nitelikte olmalıdır. Eserler, Atatürk ilkelerine ters düşen ve belli ideolojileri yansıtır bir görünüm ve kompozisyonda olmamalıdır."

KİTAPSIZ CEZAEVİ

Tutuklu ve Hükümlü Aileleri Yardımlaşma Derneği'nin bildirdiğine göre, askeri cezaevlerindeki tutuklulara yakınlarınınca gönderilmek istenen kitapların büyük çoğunluğu içeri alınmamaktadır. Cezaevi yönetimlerinden ambargo konulan kitaplar arasında, Türkiye'nin Düzeni (Doğan Avcıoğlu), Sosyal Demokrasi Nedir, Ne Değildir (İsmail Cem), Eleştiriye Beş Kala (Bedrettin Cömert), Milli Kurtuluş Tarihi (Doğan Avcıoğlu) gibi kitaplar da bulunuyor. (4/10)

MUZIR'DAN BERAAT

"Cumhuriyet" gazetesinde çıkan dört haberde Kükleri Muzır Neşriyattan Koruma Kuruluna "muzır kurul" denildiği için 3 yıla kadar hapis istemiyle yargılanan gazetenin yazı işleri müdürü Okay Gönensin beraat etti. Duruşma yargıcı, "muzır kurulu" sözünü bir hakaret olarak değil, "günün esprisi olarak nitelendirdiğini" belirtti. (10/9)

BÖLÜCÜ HARİTA

Kuşadası'nda Osmanlı dönemine ait haritayla "bölücülük" yaptığı gerekçesiyle hakkında "komünizm propaganda yapmak" dava açılan turist rehberinin yargılanmasına başlandı. DGM savcısı, sanığın 15 yıla kadar ağır hapsini istedi.

Savcı duruşmada turist rehberi olarak çalışan sanık Muzaffer Ersin Konum'un işyerinde güvenlik kuvvetlerince yapılan aramada, Osmanlı döneminde 1911 yılından önce Almanya'da basılmış bir Türkiye haritasının bulunduğunu belirtti. Savcı, ele geçen harita üzerinde Türkiye'nin Doğu Anadolu bölgesinin Ermenistan, Kuzeydoğu Anadolu bölgesinin Lazistan ve Güneydoğu Anadolu bölgesinin ise Kürdistan olarak gösterildiğini ifade ederek, sanığın bu harita üzerinde bölücülük yaptığını öne sürdü ve 15 yıla kadar ağır hapis cezasına çarptırılmasını istedi. (10/9)

OKUYANA CEZA

SHP Genel Başkan Yardımcısı Tefik Çavdar'ın yaptığı bir açıklamada, Denizli'nin Çal ilçesi Belevi köyünde "Öğretmen Dünyası" dergisini okuyan İbrahim Kasapoğlu adlı öğretmenin maaşının kesildiği ve daha sonra da başka bir köye sürgüne gönderildiği bildirildi. (12/9)

ACARSOY'A SORUŞTURMA

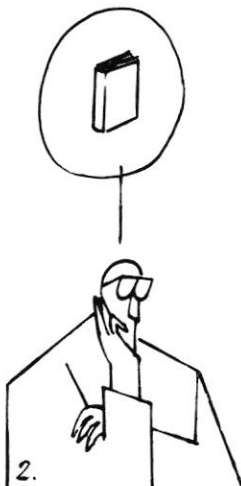
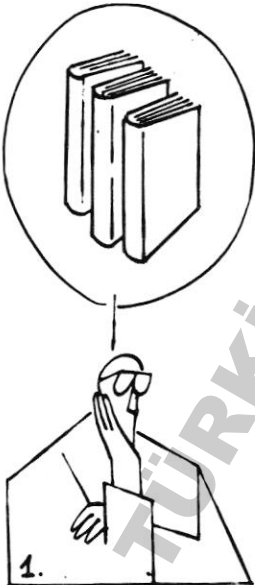
Ege Üniversitesi Tıp Fakültesi öğretim üyelerinden Prof. Dr. Müfit Acarsoy hakkında Cumhuriyet gazetesinin 1.9.1986 tarihli sayısında yayınlanan "Yükseköğrenim Yasası ile ilgili sorunlar" başlıklı makalesinden dolayı rektörlük tarafından disiplin soruşturması açıldı. Prof. Acarsoy sözü geçen yazıda bu yasayla üniversitelerin "çağdışı kaldıklarını, dinamizm ve gelişme potansiyelini tamamen kaybettiklerini" belirtmekte, "bu nedenle hiçbir zaman bir reform yasası olarak kabul edilmesi düşünülmeyen bu yasanın, en kısa zamanda gerekli değişimlere tabi tutularak çağdaş üniversitelere ya kısır düzeyde uygulamalara geçilmesi üniversitemizin büyük özlemidir", demektedir. (18/9)

KANAL DAVASI

TRT, güldürü sanatçısı Müjdat Gezen hakkında "TRT'ye ve TRT çalışanlarına hakaret ettiği" gerekçesiyle dava açtı. Dava nedeniyle karakolda ifade veren Gezen şunları söyledi: "TRT'nin pisliklerini akıtmada birinci kanal yetmediği için ikinci kanalizasyonu açtılar, dedim... Vatandaş olarak bizim TRT'ye hakaret davası açmamız gerekir. Çünkü oynattığı üçüncü sınıf Amerikan artıkları ve taraflı haberciliğiyle bize hakaret etmektedir." (20/9)

BERTOLUCCI'YE İZİN

İtalyan yönetmen Bertolucci'nin 1984'te çektiği ve gösterildiği ülkelerin sanat çevrelerinde büyük ilgi gören filmi "1900", geçen yıldan beri Türkiye'de gösterilmek için izin bekliyor. 1985 yılında ithal edilen filme, sansür kurulu, "Bir sınıfın diğer bir sınıf üzeri ne tahakkümünü özendirmediği, bu konuda propaganda yaptığı, cinsel ilişkileri genel ahlaka ters anlayışla yansıttığı, içki, kumar ve uyuşturucuya özendirmediği, şiddet ve vahşet öğelerini kullanarak toplumun ruh sağlığını bozucu nitelik taşıdığı" gerekçesiyle izin vermemiştir. Film i ithal eden firma bu kararın kaldırılması için mahkemeye başvurdu. (21/9)

HABERLER

EKİN-BİLAR DAVASI

İzinsiz toplantı ve gece düzenledikleri iddiasıyla haklarında dava açılan Ekin Danışmanlık Bilar A.Ş. yöneticilerinin yargılanmalarına Ankara 2. Asliye Ceza Mahkemesinde devam edilecek. Ankara'da AST ve Çankaya sinemalarında düzenlenen gece ve toplantıların izinsiz olduğu savıyla aralarında Aziz Nesin, Yalçın Küçük ve Cevat Geray'ın da bulunduğu Ekin-Bilar yöneticileri ile AST ve Çankaya sineması yöneticileri hakkında Ankara DGM'de dava açılmış, ancak DGM dava hakkında görevsizlik kararı vererek dosyayı savcılığa geri göndermişti. (16/8)

MUHABİR DÖVEN KOMİSER

Bayramın son günü çevreyi rahatsız eden bir grubu şikayete giden Anadolu Ajansı muhabiri Talip Aktaş, Kocasinan karakolu komiseri İsmail Bozdağ tarafından dövüldü. Türkiye Gazeteciler Sendikası İstanbul Şubesi olayı kınayarak ilgilileri göreve çağırdı. Şube Başkanı, "Sıradan bir olayı karakola şikayet etmesine dahi o lanak verilmeyen gazeteci nabil haber alıp kamu görevi ni yapacaktır", diyerek başta İçişleri Bakanı olmak üzere tüm ilgilileri gazetecilere yönelik bu tür saldırıların durdurulması için göreve çağırdı. Olayla ilgili olarak gazetelerde çıkan haberleri suç duyurusu olarak kabul eden Bakırköy Savcılığı da komiser İsmail Bozdağ hakkında soruşturma açtı. (21/8)

DİPLOMATİK FİLM YASAĞI

Başbakan Turgut Özal'ın SSCB gezisi sırasında Gorbaçov tarafından kabul edilmemesi üzerine TRT Micheal Curtis'in "Moskova Görevi" (Mission to Moscow) adlı filmi yayın programından çıkardı. Gerekçe olarak filmin "Türkiye'nin dış politikasına uygun olmaması" belirtildi. Bunun nedenini soran gazetecilere bir TRT yetkilisi şu yanıtı verdi: "Filmin konusu 1940'larda Roosevelt'in Moskova'ya gönderdiği bir elçinin günlüğünden oluşuyor. Filmde Ruslar son derece iyiliksever, barışçı ve insancıl bir ulus olarak gösteriliyor. Film 1950'ler de, McCarthy döneminde gösterildiğinde Rusları övdüğü için Amerika'da büyük patırtılar koparmış. Bizim de, başbakanımıza randevu vermeyen Gorbaçov'un ulusunu öven bu filmi göstermemiz dış politikamıza uygun olmazdı."

Micheal Curtis'in 1943 yapımı filmi, Roosevelt'in 2. Dünya Savaşından önce Sovyetler Birliği'nin savaş tehlikesine karşı tavrını öğrenmek amacıyla SSCB'ye bu yücelki olarak atadığı Joseph Davies'in bu görevini anlatır. O dönemde S. Birliği'nin politikasını tarafsız bir gözle değerlendiren ender diplomatlardan biri olan Davies, Avrupa'nın güvenliğinin sağlanması için SSCB'nin dahil olacağı geniş kapsamlı bir işbirliğinden yanadır. Ancak diğer devletler savaş tehlikesini ve Hitler'i ciddiye almazlar.

TRT bir süre önce de "Yunanlılar tüm dünyanın bize karşı cephe almasına çalışıp savaş çıkartmak için uğraşırken biz televizyonda Yunan kültürünün propagandasını yapamayız" gerekçesiyle Don Chaffey'in "Jason ve Argonotlar" filmi yasaklamıştı. (21/8)

GÖKYÜZÜ

Aylık Gökyüzü dergisi sahibi M. Adnan Akfırat hakkındaki tutuklama kararı Gaziantep 1. Sulh Ceza Mahkemesi tarafından bozuldu ve Akfırat serbest bırakıldı. Adnan Akfırat 7 Ağustos tarihinde dergi bürosuna gelen sivil polislerce hiçbir açıklama yapılmaksızın götürülüş ve niçin gözaltına alındığı konusunda bilgi edinilememişti. (21/8)

YAYINCI KIVANÇ

"Yayın yoluyla komünizm propagandası yaptığı" iddiasıyla hakkında 60 yıldan 120 yıla kadar hapis cezası istemiyle tutuklu olarak yargılanan Hüseyin Kıvanç'ın tahliye istemi mahkemece kabul edilmedi. Ancak üye hakimlerden Mahmut Buğdaycı suçun fikir suçu olması ve sanığın tutuklu kaldığı günlerin dikkate alınması görüşleriyle bu karara karşı oy kullandı. (26/8)

FAK-FUK'A BAŞVURU

Muğla'da kurulan Fak-Fuk-Fon'a ilk başvurusu, bir yazısı nedeniyle 1 yıl hapis yattığı için gazetecilik mesleğini sürdürmesi tehlikede olan gazeteci Özcan Özgür yaptı. Özgür dilekçesinde şöyle dedi: "Birinci derecede sakat ve eski hükümlüyüm. Şu anda "İlkadım" gazetesinde çalışmaktayım. Basın Yasasına göre, eski hükümlülerin gazetecilik yapamayacağını ileri süren Muğla Cumhuriyet Savcılığı bana iş veren Tufan Doğu hakkında dava açmış bulunmaktadır. Davanın Doğu aleyhinde sonuçlanması durumunda işsiz kalacağım. Kendime küçük de olsa bir iş kurabilmek için fondan yararlanmak istiyorum. (4/9)

KAPATMA

Şanlıurfa'nın Viranşehir ilçesinde haftalık olarak yayımlanan "Karacadağ" gazetesi süresiz olarak kapatıldı. Gazete bir süre önce Şanlıurfa'nın Muratlı köyünde jandarma bölük komutanı yüzbaşı Kadir Aslan'ın köylülere işkence yaptığını, yaşlıları sıra dayadığını, çektiğini yazmıştı. Gazetenin Genel Yayın Müdürü Ferhat Özer'in olayı önce haber, sonra da köşe yazısı olarak dile getirmesi üzerine Şanlıurfa Veliliği, Olağanüstü Hal Kanununun 11/E maddesine göre gazetenin basılmasını, yayımlanmasını ve dağıtılmasını süresiz olarak durdurdu. 1 Eylül tarihinde verilen karar, gene valiliğin 7 Ekim tarihindeki bir açıklamasıyla kaldırıldı.

SANSÜR DEĞİL DENETİM

Yeni kabul edilen Sinema Video ve Müzik Eserleri'nin Denetlenmesi Hakkındaki Yönetmeliğe göre bundan böyle video kasetleri ve müzik eserleri de Kültür ve Turizm Bakanlığı'nda kurulacak bir denetleme kurulu tarafından sansürden geçirilecek. Yapıtların ön incelemesini yapmak üzere Bakanlık elemanları arasından seçilecek kişilerin başkanlığında İçişleri Bakanlığı ve Genelkurmay Başkanlığı temsilcilerinden oluşacak alt komisyonlar oluşturulacak. Alt komisyonlar denetlenmesine gerek görmedikleri yapıtları, "olumlu, eserin denetlenmesine gerek görülmemiştir" deyişini kullanarak; denetlenmesi zorunlu görülenleri de "Denetleme Kurulunca denetlenmesi gereklidir" deyişini kullanarak rapor hazırlayacaklar. Kültür ve Turizm, İçişleri, Dışişleri, Milli Eğitim Gençlik ve Spor Bakanlıkları ile Genelkurmay Başkanlığı, Milli Güvenlik Kurulu Genel Sekreterliği ve Emniyet Müdürlüğü temsilcileri ve bir yapımcı ve ithalatçı ve bir sanatçı üyeden oluşacak olan Denetleme Kurulu, alt komisyonun denetlenmesine gerek gördüğü yapıtları denetleyecek.

Bu denetim sonunda devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğü, milli egemenlik, cumhuriyet, milli güvenlik, kamu düzeni, genel ayaşış, kamu yararı, genel ahlak, genel sağlık açısından suç veya suça teşvik unsuru nu içeren, dış siyasete aykırı, milli kültür, örf ve adetlere uygun olmayan film, video ve müzik eserleri için, "Dağıtım ve gösterilmesi uygun bulunmamıştır" ifadesini taşıyan bir rapor düzenlenecek. Kurul isteyen yapımcının senaryosunu da denetleyecek.

Kurulun film, video ve müzik eserlerinin kamuya sunulmasının hiçbir biçimde uygun bulunmadığı yolundaki kararına itiraz edilemeyecek, yalnızca idari yargı yoluna başvurulabilecek. (5/9)

ÖZ
GÜR
LÜĞE!

TÜRKİYE
AYDINLARIYLA
DAYANIŞMA

HABER BÜLTENİ

EYLÜL 1986

SAYI:5

TÜRKİYE'DE DEMOKRASİ VE İNSAN HAKLARI FORUMU

KATILANLAR

Prof. Server TANILLI Prof. Klaus LIEBE-HARKORT

Nevzat HELVACI Fakir BAYKURT

İnsan Hakları Derneği Başkanı Yazar

Demir ÖZLÜ Cevdet SELVİ

Hukukçu Petrol-İş Sendikası Genel Başkanı (Türk-İş)

Ahmet ABAKAY Oskar VETTER

Çağdaş Gazeteciler Derneği Başkanı DGB Eski Genel Başkanı

Kemal DAYSAL Ahmet EROL

DİSK Genel Yürütme Kurulu üyesi İş Müfettişleri Derneği Genel Başkanı

Bireylerin,hatta kurumların yaşamında olduğu kadar,ulusların yaşamında da,süregiden gelişmenin altını çizerek bir toplam yapmak,olan-bitenlerin tümü üzerinde düşünmek gereksinimi zaman zaman ortaya çıkar.Yurdumuz Türkiye'de 12 Eylül 1980'den sonraki gelişmeler de bugün böyle bir gereksinimi duyuruyor.Çünkü günümüzde:

- Gerçekten "ucuz işgücü cenneti" haline gelmiş ül kemizde,emekçi halkımızın lokması ufalıyor;

- İnsan hakları üzerindeki kısıtlamalar,baskılar sürüyor.Birçok düşünürümüzün bir "kışla talimnamesi"yle karşılaştırdıkları Anayasa düşünce,vicdan,anlatım,her tür örgütlenme özgürlüklerine,biçimsel görüntüler dışın da işlerlik tanımıyor;

- Ahlaksal çürüme gitgide yaygınlaşıyor,derinleşiyor.Kültürün hemen her dalında uygulanmış sayısız yasakla

rın ve kısıtlamaların yol açtığı genel kültürsüzleşme,bu süreci daha da etkiliyor;

- Yurdumuzun insan ve doğa varlığı çok-uluslu te kellerin amansız sömürsüne hedef oluyor;ekonomimiz,kat kat çoğalan dış borçların ağırlığı altında gitgide onla rın güdümüne giriyor;

- Atatürk dönemindeki,komşularla dayanışmaya ve iş birliğine dayalı barış,ulusal güvenlik ve ulusal egemen lik politikasından apayrı bir doğrultuda sürdürülen dış politika,ülkemizin komşularıyla ilişkilerini gerginleşt iyor,ülkemizde kalkınmayı güçleştiriyor ve ülkemizi böl ge ve dünya barışını tehdit eden konumlara sokuyor;

- Tüm bunlar,içinde bulunduğumuz "Uluslararası Ba rış Yılı"nda büsbütün çığdırsı bir tablo oluşturuyor.

haber bülteni

Bu gerçekler,değişik inanış ve görüşlerde olsalar da,tüm yurtsever,demokrat,barışsever aydınlarımız ve namuslu insanlarımız için olduğu kadar,Türkiye'nin Avrupalı dostları için de,sürüp gitmesi kabul edilemeyecek olgulardır.

Elbette,ülkemizde bu gerçekleri bizzat yaşayan hal kımız,aydınlarımız,gerçekçi,dürüst politikacılarımız,din adamlarımız bunlara ilişkin görüşlerini,ülkede ki kısıtlı anlatım olanaklarını sonuna kadar kullanarak,değişik araçlarla dile getiriyor ve çıkış yolları arıyor.

"Türkiye Aydınlarıyla Dayanışma Girişimi"miz,ülkemizle canlı bağlarını sürdüren aydınlarımızın,göçmen iş-

çilerimizin yanı sıra,Avrupalı dostlarımızın da,o arayışa bir katkı sağlayacak biçimde,görüş ve düşüncelerini a çıkılmalarının yararına inanmaktadır.

Bu inançla,Sizi,13 Eylül 1986 BÜRGERHAUS NORDWEST-STADT 2 6000 FRANKFURT 50 adresinde saat 10'da yapılacak olan "Türkiye'de demokrasi ve insan hakları" forumuna katılmaya ve olanaklı ise orada görüş ve düşüncelerinizi dile getirmeye çağırımdan kıvanç duyuyoruz.

İçten Selamlarımızla

Prof. Server TANILLI

BASIN KONSEYİ ÇALIŞMALARI SÜRÜYOR

Basın üzerine ek bir "özenetim" yada ek bir baskı aracı oluşturacağı çeşitli gazeteler ve meslek örgütleri tarafından dile getirilen "Basın Konseyi"nin kuruluş çalışmaları sürüyor.Hasan Cemal,Güreri Cıvaoğlu,Yalçın Doğan,Oktay Ekşi,Orhan Erinc,Teoman Erel,Yurdakul Fincancı,Oktay Kurtböke ve Rauf Tamer'den oluşan çalışma grubu,gazetecilerin tartışmasına açtıkları "Basın Meslek İl keleri Tasarısı" (önceki adıyla Basın Ahlak Yasası)na da ha sonra son şeklini verecekler.

Basın Meslek İlkeleri Tasarısı'nın metni şöyle:

"Basın özgürlüğünü,ülkemizde insanca yaşamının ve demokratik sistemin temel şartı sayan biz gazeteciler:

Anayasanın değiştirilemeyen maddeleri arasına,basın özgürlüğünü kısıtlayıcı hiçbir hükmün getirilemeyeceği ilkesini yerleştirilinceye kadar mücadele etmeye kendi özgür iradelerimizle söz vererek,

Basın özgürlüğünü,kamuoyunun gerçekleri öğrenme hakkının bir aracı sayarak;

Halkın gerçekleri öğrenme hakkını engellemeyi amaç layan açık-kapalı sınırlamalarla savaşmanın,basın özgürlüğünü koruma ve yüceltmenin doğal gereği olduğuna inana rak;

Gazetecilikte temel işlevin gerçekleri bulup,bcзма dan,abartmadan kamuoyuna yansıtmak olduğunu göz önünde tutarak;

Aşağıdaki meslek ilkelerine uymayı,sözünü ettiği-miz temel inançlarımızın bir gereği saydığımızı kamuoyu önünde açıklarız:

1- Bir kamu müessesesi olan gazetecilik mesleği,bu mesleğin dışında kalan özel veya ahlaka aykırı amaç ve çıkarlara alet edilemez.

2- Kişileri ve kuruluşları,eleştirir sınırlarının ötesinde küçük düşüren,aşağılayan veya iftira niteliği taşıyan ifadelere yer verilemez.

3- Kişilerin özel yaşamı,kamu çıkarlarının gerektirdiği durumlar dışında,yayın konusu olamaz.

4- Genel ahlak anlayışını,din duygularını,aile kurumunun temel dayanaklarını sarsıcı yada incitici,kişilerin estetik duygularını örseleyici yayın yapılamaz.

5-Soruşturulması gazetecilik olanakları içinde bu-

lunan haberler,soruşturulmaksızın veya soruşturmanın hangi nedenlerle sonuç vermediği belirtilmeksizin veya doğruluğuna emin olmaksızın yayımlanamaz.

6- Kamu yararı gerektirmedikçe,saklı kalması kaydıyla verilen bilgiler yayımlanamaz.

7- Gazeteci,kaynaklarının gizliliğini korur.Kaynağın kamuoyunu kişisel,siyasal,ekonomik,vb. nedenlerle ya nıltmayı amaçladığı haller bunun dışındadır.

8- Yayın tarihi için konan zaman kaydına saygı gös terilir.

9- İlan ve reklam niteliğindeki yayınların bu nite

likleri tereddüde yer bırakmayacak şekilde belirtilir.

10- Suçlu olduğu yargı kararıyla belirlenmedikçe hiç kimse "suçlu" ilan edilemez.

11- Yasaların suç saydığı eylemler,gerçek olduğuna inandırıcı makul nedenler bulunmadıkça kimseye atfedilemez.

12- Hiç kimse,dini inançları,ırkı,cinsiyeti,sosyal düzeyi nedeniyle kınanamaz,aşağılanamaz.

13- Bir yayının dağıtım süreci tamamlanmadan,başka sı onu kendi ürünümüş gibi kamuoyuna sunamaz.

14- Gazeteci,mesleğin saygınlığına gölge düşürebilecek yöntem ve tutumla haber araştırmaktan sakınır.

15- Yayın organları,yanlış yayınlardan kaynaklanan cevap ve tezip hakkına saygı duyarlar."

(Cumhuriyet,25 Temmuz 1986)

TGS BASIN KURULU'NA KARŞI

TGS İstanbul Şubesi Genel Kurulunda oybirliği ile alınan kararda,"Basına yeni kısıtlamalar anlamına gelen Basın Konseyi'ne karşıyız" denildi.Daha önce TGS Ankara Şubesi ve Çağdaş Gazeteciler Derneği de,Basın Konseyi'ne karşı çıkmışlardı.

Çağdaş Gazeteciler Derneği Başkanı Ahmet Akabay,Yeni Gündem dergisinde (19-22/6) şu sakıncaları dile getirmişti:

"Basının kontrolü ve böyle bir kurum oluşturulması düşüncesi gayri resmi olarak ANAP iktidarı tarafından ortaya atılmıştır.Basının ahlak kurallarına uymadığı ve yayın haber yazdığını sık sık iddia eden Başbakan Özal ve onun çevresidir...Bu konsey basın tekellerinin denetiminde görev yapacak bir yapıya sahiptir.Son yıllarda özellikle artış gösteren işten çıkarmalara yeni bir gerekçe yaratılmaktadır."

SANAT ESERLERİ

KATLİAMI SÜRÜYOR

ANAP iktidarının resim ve heykel tahribatçılığı boyutlanarak sürüyor.Bir süre önce İstanbul'da Beşiktaş'taki bir heykel Belediye Başkanı Mümtaz Kola'nın emriyle buldozerle yıktırılmıştı.Buna Antalya'da yeni örnekler eklendi:

Antalya'da daha önceden Mehmet Aksoy'un "İşçi ve Çocuğu" heykeli kaldırılmış,sonra da Orhan Taylan'ın "Prometheus" adlı büyük duvar resminin üstü boyanmıştı. Son olarak ise yontucu Kuzgun Acar'ın "El" heykeli yerinden sökülerek bilinmeyen bir yere kaldırıldı.Artık hayat ta bulunmayan Acar'ın,eşi heykelin bulunduğu yerde yalnız birkaç kırık parçanın kaldığını söylüyor.ANAP'lı belediye başkanı ise heykelin yerinden kaldırılmasıyla ilgili olarak;"Daha önce onları oraya kim koyduysa kolaysa gelsin yeniden koysun" dediği öne sürüldü.

CEZAEVLERİNDE İNSANLIK ONURU

"Bugün cezaevlerinin nüfusu geçmiş hiçbir dönemle karşılaştırılamayacak kadar yüksek kültürlüdür. Bu, bir açıdan devletin kendi aydınlarına karşı tavrını göstermesi bakımından ilginçtir. Bu insanlar en doğal ihtiyaçları olan okumaktan yoksun bırakılmışlardır. Türkiye'de kitap, dergi ve gazete hâlâ tehlikeli bir nesnedir. O yüzden cezaevlerine ancak kimi tarih ve dini kitaplar girebilmektedir.

Eski Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürü Veli Deveci oğlu'nun bu sözleri 1980 sonrasında cezaevlerindeki uygulamaların kısa ama gerçekçi bir değerlendirmesidir.

Türkiye'nin her alandaki aydın birikimi nasıl YÖK ile üniversitelerde, ceza ve sansür yasalarıyla basın-yayın ve sanatta tahrif edilmişse, aynı şekilde cezaevlerinin de tahrif edilmektedir.

Cezaevlerindeki mevcut koşulları işkence olarak tanımlamak artık olanaksızdır. Daha doğrusu işkence sözcüğü yapılanları açıklamakta yetersiz kalmaktadır. Cezaevlerinin de "işkence vardır" demek ve bununla yetinmek gerçeğin sadece bir bölümünü açıklamak ve daha da önemlisi asıl uygulamayı göremektir.

Cezaevlerinde başta dayak olmak üzere işkencenin birçok çeşidi vardır. Ama amaç esas olarak tutuklulardan yeni bilgiler edinmek veya onlara birtakım suçları yüklemek değildir. Amaç kişiliğin ezilmesi, insanın tüm değer yargılarına ters düşmesi, kendine yabancılaşması ve sonunda kendinden nefret ederek çökmesi veya tümüyle cezaevi yönetimine teslim olmasıdır. Dayak, zorunlu eğitim, hücre cezası, çırpılçılak soyup arama, sürekli aşağılama, vb. her şey bu amaca ulaşmak için uygulanmaktadır.

Aralarında doktorların ve psikologların da bulunduğu çeşitli meslek gruplarından kişiler bu uygulamalar sırasında önemli görevler almışlardır. İşkencelere göz yuman ve hatta bizzat katılan doktorlar olduğu gibi, tutukluların psikolojik olarak yıpratılması uygulamalarında yer alan psikologlar da vardır.

Bir psikolog, Dr. Emre Konuk, Yeni Gündem'de gördüklerini şöyle anlatıyor:

"Herhangi bir işkence yöntemine benzemiyor yapılanlar. Yani ortada bir örgüt bulma, istihbarat yapma, herhangi bir amaç için çalışma yok. Bunları çoktan aşmışlar. Mesela, büyük bir salona çok kalabalık bir topluluk alıyorlar, sonra yorulana kadar herkesle uğraşıyorlar."

Bu uygulamalar Türkiye'deki yetkililerin buldukları yeni bir yöntem değil. Uluslararası Af Örgütü'nün işkence kurbanlarının rehabilitasyonu için kurduğu merkezlerden bir tanesi de Danimarka'dadır ve bu merkez 1985'de yayınlanan raporunda, işkence tekniklerinin son 15 yıl da büyük gelişme gösterdiğini ve işkencenin tamamen farklı amaçlara yöneldiğini açıklamaktadır:

"Bugün amaç mahkumların kimlik ve kişiliklerini mahvetmek. Bu amaç, kişiliğin davranışsal ve yapısal kalıplarına doğrudan saldırıyla gerçekleştiriliyor. Yönetenler bu yolla siyasi muhaliflerini farklı ırk ve inançta olan

ları ezerek, insanlara çaresizlik aşılayıp terörize etmeyi başarıyorlar. Aşırı acıya maruz bırakılan kurbanların fiziksel ve sinirsel sistemleri bozuluyor. Ortaya güçsüzlük, aşırı çaresizlik ve aşağılanma gibi durumlar çıkıyor. Kişiliğe saldırılar, sonuçta bireyi fiziksel ve psikolojik olarak kendini tanıyamaz hale getirmeyi amaçlıyor."

Türkiye'nin askeri cezaevlerinde bu amaçla uygulanan yöntemlerin oldukça 'bilimsel' oldukları söylenilebilir. Tutuklular çeşitli gruplara ayrılmışlar. İlk gruptaki ler "iflah olmazlar" olarak adlandırılıyor. Bu grupta daha çok politik hareketlerin yöneticileri bulunuyor. Bunlar yıllardan beri güneş ışığı almayan havasız hücrelerde tutuluyorlar. Havalandırmaya çıkartılmıyorlar. Psikolojik ve fiziksel baskı en fazla bunlara uygulanıyor.

İkinci bölüm koğuşlardaki 'militanlar'. Bunlara yukarıda anlatılan baskılar uygulanıyor.

Üçüncü bölüm 'bağımsızlar'. Çeşitli hareketlerden ayrılmış insanlardan oluşuyor. Bunlar da ikiye ayrılmış; işbirliği yapanlar ve yapmayanlar olarak. İşbirliği yapanlar da kendi içinde ikiye ayrılıyor: Pazarlıkçılar ve ötekiler. Pazarlıkçılar salıverilmesi koşuluyla 'itiraf' buluyorlar... Ötekiler ise eski kavgaya arkadaşlarının üzerine copla saldırarak duruma gelmiş, getirilmiş insanlardır...

Bu 'bilimsel' ayırım temelinde her kesime ayrı bir muamele yapılıyor. Amaç aynı; ezmek, direncini kırmak ve tümüyle teslim almak. Farklı kişiler için farklı yollar deneniyor.

Ancak uygulayıcıların önceden tahmin edemeyecekleri, ummadıkları düzeyde bir direniş var. Kaba fiziksel ve psikolojik baskının yanı sıra gazeteden, kitaptan, satranç oynamaktan, kısacası akla gelebilecek her türlü meşgalele ve haberleşme olanaklarından yoksun bırakılmak istenen tutuklular büyük bir yaratıcılıkla karşı yöntemler geliştirmişler.

Neyyire Özkan, "Cezaevi-Cezaevi" kitabında koğuş araması ve sıra dayatısından sonra kadınlar koğuşunda nasıl halay çekildiğini anlatır. Bir başka örnekte ise yaratıcılığı sergiliyor:

"Herşey yasak. Ama biz örneğin küçük küçük tahtalar kesip domino yapmıştık. Ranzalar da tahtaydı, ranzaları birbirine tutturarak çivilerin dışında demir aksam yoktu. Bazen kantinden alışveriş olduğu seyrek günlerde kasaların da geldiği olurdu. İşte bu kasalardan bir tane alakoyduğumuz bir seferinde, kasanın tahtalarını kullanarak yaptık dominoyu. Bir iki tane kullanılmış permatik kaldıysa elimizde -ki onlar da sayılıp verilir, sayılıp alınırdı- bunu kırıp, tahta sandıktan çıkarıp, ayak kabıların topuklarına vurarak düzelttiğimiz çivileri, içine sokarak elde ettiğimiz 'kesici alet'imizi tahtalara sürte sürte yaptığımız küçük parçaları domino taşları. Böyle küçük bir çiviyle sürterek ne denli uzun zaman aldığını hesabedin. İşte böyle eş büyüklükte tahtaları, daha sonra lavabo aralığında gizli denli yakıştırdığımız kağıt üzerinde kızdırdığımız yağın içine atarak dayanıklı hale getiriyor ve yağ emerek sağlamlaşmasını sağlıyorduk."

İnsanlık onuru direniyor, inanılmayacak yöntemlerle yasakları aşıp kendini koruyor.

ORTADOĞU KİTABEVİ

Epeydir hizmetinizde

- Yurtta çıkan en yeni kitaplar
- Kendi yayınımlarımız güvenilir Türkçe ders kitapları
- Türkçe-Almanca kendi yayınımlarımız şiir, öykü, masal ve öteki türden kitaplar
- Grafik, dizgi, baskı...

Hizmetimiz, güveninizle birlikte sürecektir

ORTADOĞU Kitabevi / Yayınevi

Yönetmeni: Hüseyin Çölgeçen
Diana str.43 4200 Oberhausen 11
Tel. (Saat 14.00'ten sonra): 0208-644826

BASIN VE SANATA BASKILAR

UYUŞTURUCU KULLANANLARLA İLGİLİ DİZİYE PARA CEZASI

Cumhuriyet gazetesinde yayınlanan uyuşturucu kullananlarla ilgili bir yazı dizisinde "evlenme yasağı bulunan kişiler arasındaki cinsel ilişkilerden" söz etmek suçundan yargılanan Okay Gönensin ve Erhan Akyıldız mahkemece suçlu bulunarak para cezasına çarptırıldılar. (18/6)

YAYIMCI KIVANÇ'A 75 YIL HAPİS İSTENİYOR

Yayımcı Hüseyin Kıvanç'ın "yayın yoluyla komünizm propagandası yaptığı" iddiasıyla 10 yıl önce açılan davalarına tutuklu olarak devam ediliyor. 1975 yılında yayınlanan 5 broşürde komünizm propagandası yapıldığı iddiasıyla yargılanan Kıvanç'ın tahliye istemi reddedildi. (19/6)

GAZETECİ ÖĞRETMENE İŞKENCE

Öğretmen Dünyası dergisinin eski sahibi öğretmen Ayhan Saruhan'a işkence yapan polisler yargılanıyor. Saruhan 6 Aralık 1984 tarihinde İsveç'ten gelen bir heyete rehberlik yaptığı iddiasıyla gözaltına alınmıştı. Uzun süre emniyette tutulan Ayhan Saruhan'a yapılan işkenceler arasında kollarından elektrik vermek de bulunuyor. İşkenceci Ali Kaymakçı adlı polis memurunun 3 ay ile 3 yıl arası hapis ile cezalandırılması isteniyor. (19/6)

İLHAN SELÇUK BERAAT ETTİ

Cumhuriyet gazetesinde yayınlanan "Kurtarıcı" adlı yazısında Cumhurbaşkanı'na hakaret suçundan yargılanan gazeteci İlhan Selçuk beraat etti. (21/6)

BELEDİYE BAŞKANI GAZETECİ DÖVDÜRÜYOR

Eminönü Belediyesindeki yolsuzluk iddialarını araştıran Milliyet gazetesi muhabirleri Aydın Özdağ ve Mücahit Biber, belediye başkanı Tahir Aktaş'la görüşükten sonra kendilerini taksiyle izleyen bir grup saldırgan tarafından dövüldüler. İki gazeteciyi döven kişilerin Tahir Aktaş'ın arkadaşları oldukları ileri sürülüyor.

Milliyet gazetesi muhabirleri daha önce Tahir Aktaş'la belediyedeki yolsuzluk iddialarını görüşmek istemişlerdi. Belediye Başkanı ise önce gazetecilere diğer ilçe belediye başkanları ve meclis üyeleri içinde hakaret etmiş, sonra da üzerlerine yürümüşü. Etraftaki diğer belediye başkanlarının araya girmesi ile olay yatıştırılmış, ancak gazeteciler görevlerini yarıda keserek oradan ayrılmak zorunda kalmışlardı. Gazetecilerin bindikleri taksisi bir süre sonra kendilerini otomobille izleyen 5 kişi tarafından durduruldu ve gazeteciler arabadan indirilerek dövüldüler. Gazetecileri dövenler daha sonra yakalana rak tutuklandılar. (5/7)

CUMHURİYET MUHABİRİ ÖLÜMLE TEHDİT EDİLDİ

Cumhuriyet gazetesinde yer alan bir haberle ilgili olarak Siirt Milli Eğitim Müdürü Abdurrahman Yıldız gazetenin Siirt muhabiri Cengiz Mumay'ı ölümle tehdit etti.

Gazetenin 30 Haziran tarihli sayısında yer alan, "Siirt Milli Eğitim Müdürü, öğrenci dövme yasak değil dedi" başlıklı haberden dolayı hakkında bakanlık soruşturması açılan Abdurrahman Yıldız, daha sonra Cengiz Mumay'ı tehdit ederek, "Seni yaşatmayacağım. Döveceğim, dövdürecekim, Cumhuriyet'te benim hakkımda yazı yazmak neymiş gös-

tereceğim. Seni en sonunda öldürecekim", dedi. Olaydan sonra kenti terkeden Milli Eğitim Müdürü hakkında soruşturma yapılıyor. (14/7)

SANSÜRÜN KALDIRILIŞININ YILDÖNÜMÜ

Basından sansürün kaldırılışının yıldönümünde gazeteciler ve parti yöneticileri basına uygulanan baskıları kınadılar. Gazeteciler Cemiyeti Başkanı Nezih Demirkent yaptığı konuşmada çeşitli yasalarla gazetecilik mesleğinin kısıtlandığını söyledi. SHP Genel başkanı Erdal İnönü radyo ve televizyonda yaptığı seçim konuşmasında, Türk basınının özgür çalışmadığını ve yasaklar yüzünden gerçek haberciliğin yerini magazin dedikodularının aldığını bildirdi. DSP'nin yazılı açıklamasında ise, "Sansürün kaldırıldığını kutlayacak halimiz kalmadı" denildi. (25/7)

MEHMET BARLAS: "SORUMLU GAZETECİ ÜLKEYE ZARAR VERECEK OLAYLARI GÖRMEZLİKTE GELEBİLİR"

Milliyet gazetesinin cuntaya yakınlığıyla tanınan başyazarı Mehmet Barlas Rotary Klübünün bir yemeğinde yaptığı konuşmada, basında otosansürün önemini vurgulayarak, "Türkiye'de her an demokrasi kesilebilir, burada basının büyük sorumluluğu vardır", dedi.

Barlas'ın "Ülkeye zarar vereceği" gerekçesiyle yayınlanmasını eleştirdiği haberler arasında Başbakan Özal'ın kızı Zeynep Özal'a 52 milyon lira değerinde Jaguar bir araba hediye edilmesi de bulunuyor. Barlas ayrıca, "bir süre önce eline geçen ve ülkenin önde gelen birçok işadamı hakkında adli soruşturma açılmasına neden olabilecek bir belgeyi bu nedenle basına yansıtmadığını" da söyledi.

Barlas'ın sözleri hem gazetecilik anlayışı, hem de ülkede "demokrasinin sona erebileceği" konusundaki görüşü dolayısıyla Türkiye basınında büyük tepki gördü.

Barlas, birkaç gün sonra sözlerinin yanlış yansıtıldığını iddia ettiyse de, haberi veren Anadolu Ajansı muhabeti haberin doğruluğunda ısrar ediyor. Anadolu Ajansı Müdürü haberin yalan olduğunun yinelenmesi üzerine istif etti. (25/7)

MİLLİYET SANAT DERGİSİ İÇİN SUÇ DUYURUSU

Milliyet Sanat Dergisinin 1 Ağustos tarihli sayısında yer alan bir şiirde Allaha, peygamberlere ve kitaplarına hakaret edildiği gerekçesiyle suç duyurusunda bulunuldu. Dergide İsmail Uyaroglu imzasıyla yayınlanan "Kıyas-ı En Biya-ı Şuara" başlıklı şiirde, TCK'nın 175. maddesinin ihlal edildiği öne sürüldü. İstanbul Cumhuriyet Savcılığına yapılan suç duyurusunda İsmail Uyaroglu ile derginin sorumlu yazışmaları müdürü hakkında kamu davası açılması istendi. (9/8)

GÖKYÜZÜ DERGİSİ SAHİBİ GÖZALTINDA

Aylık Gökyüzü dergisinin sahibi M. Adnan Fırat bürosuna gelen siyasi polis elemanlarınca gözaltına alındı. Fırat'ın gözaltına alınış nedeni hakkında dergi çalışanlarına yada ailesine hiçbir bilgi verilmedi. (9/8)

MUZIR YASASI

Muzir yasası "muzirliklerine" devam ediyor. Halen, Sudaki İz romanının yazarı Ahmet Altan ve yayımcısı Erdal Öz hakkında 10 milyon lira para cezası istemiyle açılan dava sürüyor. "Playboy" ve "Playmen" dergilerinin yayımcıları için istenen para cezaları ise 2 milyar liraya vardı. "Erkekçe" dergisinin Haziran sayısı da muzir bulunarak toplatıldı. Muzir kurulu "muzir" dendiği gerekçesiyle yargılanmakta olan "Cumhuriyet" gazetesi yazı işleri müdürü Okay Gönensin'in davası sürüyor.

Öte yandan Haziran ayı içinde Dr. Haydar Dümen'in Cinsel Yaşam II adlı kitabı müstehcen bulunarak toplatıldı. Türkiye toplumunun sosyal, cinsel ve psikolojik sorunları üstüne bilimsel araştırmaları içeren kitap, ilk kez 1979 yılında basılmış, 1981 yılında ise 2. baskısı yapılmıştı.

Muzir Kurulu aynı şekilde Dr. Emin Derman'ın cinsellik ile ilgili 7 kitabını da muzir buldu.

İstanbul Festivali çerçevesinde düzenlenen İngiltere Güzel Sanatlar Kurulunun "70 fotoğraf" sergisi ise so-

haber bülteni

nunda yalnızca 69 fotoğrafla gerçekleşti. Düzenleyiciler, muzır kurulunun korkusundan fotoğraflardan birini sergilemeye cesaret edemediler.

EKİN-BİLAR YÖNETİCİLERİ YARGILANIYOR

İzinsiz toplantı düzenledikleri iddiasıyla haklarında dava açılan Aziz Nesin ve Ekin-Bilar şirketinin üç yöneticisinin yargılanmasına 24 Haziran tarihinde Ankara Devlet Güvenlik Mahkemesinde başlandı. Ankara Valiliği Olağanüstü Hal Bürosu tarafından izin verilmediği halde konser, konferans ve müzik geceleri düzenledikleri öne sürülen Ekin-Bilar yöneticileri Aziz Nesin, Cevat Geray, Mehmet Özsüca ile Yalçın Küçük'ün 1 yıl hapis cezasına mahkum edilmeleri istendi.

Aynı davaya bu toplantılara salon tahsis eden Ankara Sanat Tiyatrosu İdare Müdürü Koray Ergün ile Çankaya Sineması yöneticisi Tekin Yücebakan da sanık olarak dahil edildiler. Ancak DGM daha sonra davayla ilgili görevsizlik kararı alarak, dava dosyasını Ankara Cumhuriyet Savcılığına gönderdi. (25/7)

TOSKAY'A GÖRE YILMAZ GÜNEY HABER DEĞERİ TAŞIMİYOR

Gazetecilerle yaptığı bir görüşmede TRT'nin yayın politikasını anlatan TRT Genel Müdürü Tunca Toskay bir soru üzerine Yılmaz Güney'in "Yol" filminin Cannes film festivalinde birincilik ödülünü almasının TRT açısından haber değeri taşımadığını söyledi. Tunca Toskay ayrıca Nazım Hikmet'in şiirlerinden yapılan bestelerin TRT'de yer almasının söz konusu olmadığını söyleyerek şunu ekledi: "Bizim devletle ihtilafı olanlarla işimiz yok." (3/7)

AZİZ NESİN DİKİLİ FESTİVALİNDE KONUŞTURULMADI

Yazar Aziz Nesin'in Dikili'de düzenlenen kültür ve sanat festivalinin açılışından bir saat önce yapacağı basın toplantısı, programda olmadığı gerekçesiyle engellendi. Aziz Nesin olayla ilgili olarak, "Ekin Bilar AŞ'nin etkinlikleri ve Dikili'de Olof Palme parkının açılmasıyla ilgili şeyler söyleyecektim. Birkaç kişiyi karakola davet etmişler, bizi de konuşturuyorlar", dedi. (11/7)

"TEYZEMLE SEYAHAT" FİLMİNE TRT YASAĞI

George Cukor'un 1972'de çektiği "Teyzemle Seyahat" adlı film önceden programa konduğu halde TV Yayın Denetim Müdürlüğü tarafından "Türk polisini ve Türk insanını küçük düşürdüğü" gerekçesiyle yasaklandı. Sansürden geçtiği halde filmin yayından çıkarılmasının nedeninin, Türkiye'de çekilen bölümlerinde Türk polisinin rüşvet aldığı göstermesi olduğu belirtildi. (15/7)

TÜRKÜCÜ SELDA WOMAD FESTİVALİNE KATILAMADI

Türkücü Selda Bağcan çağrılı olduğu İngiltere'de düzenlenen WOMAD festivaline pasaport işlemlerinin tamamlanmaması nedeniyle katılamadı. Bilindiği gibi Selda 12 Eylül'den sonra türküleri nedeniyle birçok kez yargılanmış ve hapis yatmıştı. (18/7)

FESTİVALDEKİ DOKUZ FİLMDEN SEKİZİ YASAK

25. Uluslararası Sanat ve Kültür Festivali etkinlikleri nedeniyle Bursa'da düzenlenen Sinema Günlerinde gösterilmesi planlanan 9 filmden 8'inin gösterimine Bursa Valiliğine izin verilmedi. İzin verilmeyen filmler arasında Avusturya yapımı "Zaferin Bedeli", "Kontes Mizzi", "Oscar Kokoşka'nın Portresi" ve Alman yapımı "Kırmızı Ço rap" ve "Lina Braake" filmleri de bulunuyor. Yasak dolayıyla program ancak dört gün gecikmeli ve tek film gösterisiyle yapılabildi. (23/7)

AST'A DEVLET YARDIMI VERİLMİYOR

Özel tiyatrolara yapılan devlet yardımıdan bazı tiyatrolar gerekli başvuruyu yaptıkları halde yararlanamıyor. Yardım alamayan tiyatrolar arasında Ankara Sanat Tiyatrosu, Ortaoyuncular, Nejat Uygur Tiyatrosu ve Kartal Sanat İşliği de var. Kurulun kararını Ankara Sanat Tiyatrosundan Rutkay Aziz şöyle değerlendirdi: "Kanımızca

yardım verilmeme olayı, toplumcu-gerçekçi tiyatro savaşında gelecek dönem 25. yılını kutlayacak olan AST'nin doğrudan varlığını yok etmeye yönelik bir girişimdir. Üstelik salt AST'la sınırlı değil, ülkemiz tiyatrosunun özgürlüğü, yaratıcı gelişimine indirilen bir darbe niteliğindedir. Bu karar, her alanda sıkça uygulanan anti-demokratik keyfi uygulamaların tiyatro alanına da sıçraması olarak değerlendirilebilir." (26/7)

TIYATRO SANATÇISI KOCATÜRK YARGILANIYOR

İstanbul Belediyesi Şehir Tiyatrosu sanatçılarından Kemal Kocatürk hakkında, kendisinin yazdığı ve sahneye koyduğu "Nasreddin Hocalardan Biri" adlı oyunda, metin dışı "Orak yok, çekiç yok" sözcüğünü kullanarak komünizm propagandası yaptığı gerekçesiyle İzmir Devlet Güvenlik Mahkemesinde açılan dava başladı. Savcı, sanığın 15 yıl ağır hapis cezasıyla cezalandırılmasını istedi. (8/8)

YASAKLANAN KONSER

Rahmi Saltuk'un 17 Ağustos günü Bodrum kalesinde kalesinde vereceği konser, Kaymakamlık tarafından hiçbir gerekçe gösterilmeden yasaklandı. Daha sonra, Rahmi Saltuk'a, konserini kalede değil Yeni Sinema'da gerçekleştirebileceği bildirildi. Rahmi Saltuk, "Bunlar idarenin her türlü eylem ve işleminin yasal dayanakları olması kuralına taban tabana zıt uygulamalardır" dedi. (16/8)

KISA KISA...KISA KISA...KISA KISA...

- İstanbul Tabip Odası'nın 26-27 Nisan 1986 tarihinde yapılan kongresi için izin alınmadığı ve kongre sırasında "bildiri dağıtıldığı" savları ile İstanbul Tabip Odası'nın önceki yönetim kurulundan 7 kişi hakkında dava açıldı. (4/8)

- Bu yıl eğitim sistemi değiştirilen ve eğitim süresi dört yıla çıkartılan Bursa Belediye Konservatuarına giriş için aranacak şartlar Bursa Belediyesi'nce açıklandı. Açıklamaya göre, ilkökul mezunu olmak, beden yapısı ve kulak yönünden uygun olmak gibi koşulların yanında "Sabıkalı olmamak ve yapılacak gizli tahkikat sonucu sakıncalı durumu bulunmamak" gerekiyor. (6/8)

- Ege ve 9 Eylül Üniversitelerine bağlı dokuz fakültenin öğrenci derneği yöneticileri, öğrenciler üzerine baskıları kınayan bir açıklama yaptıkları için 27 Ağustos'ta yargıç önüne çıkacaklar. Dernek yöneticileri, 19 Mayıs nedeniyle TBMM Başkanlığına öğrencilerin sorun ve istemlerini içeren bir dilekçe sunmak için İzmir'den Ankara'ya yola çıkan öğrencilerin 12 saat gözaltında tutulmalarını, İnciraltı öğrenci yurtlarının polis tarafından arannmasını, yurttan ölen öğrencinin cenaze töreni için toplanan öğrencilerden 20'sinin yurttan ayrılmasının istenmesini ve 1 Mayıs'ta bazı öğrencilerin göz altına alınmalarını, yaptıkları bir açıklama ile protesto etmişlerdi. (21/8)

- 1402 sayılı sıkıyönetim yasası ile üniversitedeki görevlerinden sıkıyönetim komutanlıklarınca alınmış olan öğretim üyeleri, Karadeniz Teknik Üniversitesi eski rektörü Prof. Erdem Aksoy'un başkanlığı altında dernek kurma girişiminde bulundular. Haklarında "sakıncasıdır" bile dense (bir bilim adamı için bu ne demek oluyorsa) üniversitelerince bu kez, "YÖK izin vermiyor", yada "kadromuz yok" gerekçeleri ile görevlerine iade edilmeyen, Doğanramazanoğlu'nun haklarında "Başbakan olur derse alırız" buyurduğu ve en son uygulama olarak "bizde kadro yok ama başka (uzak) bir üniversitede işe başlayabilirsiniz" denilen öğretim üyeleri, haklarını savunmaya ve üniversitelerdeki bu düzenin (düzensizliğin) böyle devam etmeyeceğini, bir gün mutlaka onların da onurlu yerlerini alacakları bir üniversiteye kavuşacağımızı -pek kclay unutanlara- hatırlatmaya kararlılar.

- Tutuklu ve Hükümlü Aileleri Yardımlaşma Derneği'nin kuruluş başvurusu, dernek kurucularının çocuklarının devlet aleyhine işlenen suçlardan yargılandıkları gerekçesi ile geri çevrilmişti. SHP'li Barış Can, konuyu TBMM'ye getirerek, dernek kurma hakkının gasp edilmesinin demokrasi ile nasıl bağdaştırıldığını sordu (24/8)

ENTERNASYONAL MARŞI DAVASI VE SÜMEYRA

Türkiye'de, 12 Eylül'den hemen birkaç ay sonra açılan "dava"lardan biri de, "Enternasyonal Marşı Davası"dır. Bu dava, dünya demokratik kamuoyuna yeterince maledil meyen davalardan biri olarak bir-iki gazetenin kısa haberleri arasında kaldı. "Enternasyonal Marşı Davası"nda yargılananlardan biri de değerli halk sanatçımız SümeYra'dır.

SümeYra da, birçok sanatçımız gibi, çalışmalarını yurt dışında sürdürmek zorunda kalanlardan... 12 Eylül'den hemen sonra, Batı Berlin Senatosu'nun konuğu olarak, "Türkiye Kültür Haftası"na katılmak üzere Berlin'e geldi. Batı Berlin'deyken, DiSK'e bağlı Maden-İş Sendikası yöneticileri, Maden-İş işçi Korosu üyeleri ve koronun yöneticisi olarak kendisi hakkında, sendikaların bir kongresinin açılışında Enternasyonal Marşı'nı söyledikleri iddiaıyla ve ağır hapis cezası istemiyle dava açıldığını öğrendi.

"Maden-İş Kongresi'nde 'Enternasyonal' marşı söyleyen 26 kişi hakkında dava açıldı"

"İstanbul Sıkıyönetim Komutanlığı Askeri Savcılığı DiSK'e bağlı Türkiye Maden-İş Sendikası'nın 19-22 Aralık 1979 tarihinde Yeşilköy Çınar Otelinde yapılan Genel Kurul Toplantısı'nda açılıştaki ve kapanışta "Enternasyonal" marşını söyleyerek komünizm propagandası yaptıkları gerekçesiyle 26 kişi hakkında dava açtı.

Aralarında halen firarda olan Maden-İş Sendikası yönetim kurulu üyeleri Mehmet Karaca, Bahtiyar Erkul, Kemal Daysal ve Metin Denizmen gibi isimlerin olduğu sanıklar hakkında askeri savcılık 6 yıl 8 ay ile 13 yıl 4 ay arasında hapis cezaları isteminde bulunarak dosyayı 3 nü maralı askeri mahkemeye gönderdi.

Öte yandan halen bulunamayan ve koroyu yönettiği belirlenen Atilla adlı kişi ile SümeYra Çakır, Mümtaz Suat Esinel ve Şahir Özkök haklarında dosya bulundukları zaman işleme konmak üzere ayrıldı." (Hürriyet, 6 Şubat 1981)

Bu davada yargılanmakta olanlara, daha sonra askeri mahkemelerce ağır hapis ve sürgün cezaları verildi.

"Enternasyonal marşından 13 Maden-İş'li 5,5'ar yıl hapse mahkum oldu"

"DiSK'e bağlı Türkiye Maden-İş Sendikası'nın 19-22 Aralık 1979 tarihinde yapılan 23. Genel Kurulu'nda "Enternasyonal Marşı"nı söyledikleri gerekçesiyle 3 Numaralı Askeri Mahkemesinde tutuklu olarak yargılanan 13 kişi 5'er yıl 6'şar ay 20 gün, 1 kişi ise 3 yıl 8 ay 13 gün hapis cezasına çarptırıldı.

Ayrıca sanıkların TCK'nun 172/Son Maddesi gereğince 1'er yıl 10'ar ay 6'şar gün Bursa'da emniyet gözetimi altında bulundurulmalarına ve ömür boyu kamu hizmetlerinden yasaklanmalarına karar verildi. Sanıklardan Ayşe Bayram'ın cezası ise yaşının küçük olması nedeniyle 3 yıl 8

ay, 13 gün hapis cezasına çevrildi." (Cumhuriyet, 20 Haziran 1981)

Enternasyonal Marşı Davası ile ilgili olarak sürdürülen "harekât" bununla kalmadı:

Eylül 1982'de, Frankfurt Konsolosluğu'nda, "talimat gereğince" SümeYra'nın pasaportuna el konuldu. Daha sonra da, "Resmi Gazete"de, "vatandaşlığı kaybettirilenler" arasında ilan edildi.

SümeYra sanatsal çalışmalarını bugün yurt dışında sürdürüyor. Helsinki Barış Şarkıları Festivali'nden, Ati-

1981 yılında, Helsinki'de yapılan Barış Şarkıları Festivali'nde, SümeYra Amerikalı şarkıcı Pete Seegers ve Güney Afrikalı şarkıcı James M. Philips ile beraber sundukları bir türküler akşamında

na'da Barış Kongresi'ne, Amsterdam'da 8 Mart Dünya Kadınlar Günü kutlamasından, Ulm'de grev toplantılarına kadar, türkülerimizi insanlığın barış ve özgürlük türkülerine katıyor. Anadolu insanlığının ve onun gönlünde, dilinde yaşadığı, "DÜNYA BENİM RIZKIMDIR / HALKI BENİM HALKIMDIR" diyen, Yunus Emre'lerin yüzyıllar ötesinden insanlığı kardeşliğe, birliğe çağıran, haktan ve haklıdan yana olan, zalime karşı çıkan ENTERNASYONALCI geleneğini sürdürüyor.

BİR PORTRÖ

1969'da İstanbul Teknik Üniversitesi'ni mimar olarak buturin SümeYra, bu öğrenimi sırasında ve daha sonra 1971 yılına kadar İstanbul Belediye Konservatuvarı ses eğitimi bölümüne devam etti. Konservatuvar'da; antik arylar ve Schubert, Schumann, Brahms gibi Alman romantik bestecilerinin lied literatürü üzerinde ses ve müzik teorisi eğitimi gördü.

Bundan sonraki dönemde çalışmalarını halk türkülerinde yoğunlaştıran SümeYra, 1971 yılında, halk türkülerinin yorumlanması ve söylenişinde yeni bir ekol oluşturarak Ruhi Su ile ses, türküler ve saz sanatı üzerinde çalışmaya başladı. Bu dönem 5 yıl sürdü. Ruhi Su ile birlikte İstanbul'da kurulan "Dostlar Korosu" çalışmalarını yönetti. Bu çalışmalar 1976'da "El Kapıları" ve 1977'de "Sa bahin Sahibi Var" plaklarının yayımı ile sürdü. SümeYra bu çalışmalarla birlikte sendikaların, meslek kuruluşlarının, Türkiye Barış Hareketinin düzenlediği kültürel eylemlerde de yer aldı.

1977'de davetli olarak gittiği İngiltere'den sonra Fransa ve İsveç'te konserler verdi. Aynı yıl Batı Berlin'de yapılan "Nazım Hikmet Haftası"na katıldı.

1978'de Havana'da yapılan "11. Dünya Gençlik Festivali"ne, Atina'da yapılan "Akdeniz Ülkeleri Barış Festivali"ne ve 1979'da Bulgaristan'da yapılan "Alen-Mak" festivaline çağrılı olarak katılan SümeYra, gene 1979'da DiSK'e bağlı Türkiye Maden-İş Sendikası'nın korosunu yönetmeye başladı. 1980'de "Batı Berlin Türk İşçi Korosu" ile birlikte yaptığı "Barış ve Gurbet Türküleri" plak çalışması F. Almanyada Plaene Yayınevi tarafından yayımlandı. Aynı yıl Batı Berlin Senatosunun düzenlediği "Türkiye Kültür Haftası"na katıldı.

SümeYra F. Almanyada bulunduğu süre içinde, Berlin-DAC'de 1981 yılındaki "Politik Şarkı Festivali"ne, aynı yıl Helsinki'de yapılan "Laulu Festivali"ne ve F. Almanyada, Alman ve Türkiyeli sanatçıların ortaklaşa düzenlediği "Ich Liebe mein Land - Nazım Hikmet" adlı konserler dizisine katıldı. Bunlarla birlikte, F. Almanyada, Batı Berlin, Fransa, Hollanda, Danimarka, İngiltere, Belçika, Yunanistan ve Kıbrıs'ta sendikaların, demokratik kuruluşların, barış hareketinin ve kent yönetimlerinin davetlisi olarak kültür programlarına katıldı ve konserler verdi. Radyo ve televizyon programlarında yer aldı.

1983'de Dortmund'da yapılan "Gençlik Festivali"ne katılan SümeYra, 1984 yılında "Kadınlarımızın Yüzleri" adlı plağını yaptı.

SümeYra çalışmalarını halen F. Almanyada sürdürmektedir.

Reha İsvan

GERÇEK DEMOKRASİ ANCAK TÜRKİYE HALKININ GÖNLÜNDE MEVCUTTUR

Avrupa Konseyi Parlamentosu'nun 30 Haziran-4 Temmuz tarihleri arasında İstanbul'da yapılan mini oturumuyla ilişkili faaliyetler çerçevesinde Sosyalist Grubun 30 Haziran'da İstanbul Şeraton otelinde düzenlediği Demokrasi ve İnsan Hakları Semineri'nde Reha İsvan'ın yaptığı konuşma.

"Türkiye'de insan haklarının geliştirilmesi gereksinimi sorunu"na geçmeden önce, Avrupa Konseyi Sosyalist Grubuna bize sorunlarımızı ortak değerlendirme olanağı verdiği için teşekkür ederim.

Türkiye'de demokrasinin kurulması Türk toplumu için temel önemde olduğu kadar Avrupa için de hayati bir sorundur.

Avrupa Konseyi Parlamentosu Sosyalist Grubu üyelerinin sabırlı ve kararlı çabaları sonucu, Avrupa Konseyi'nin tüm üye ülkeleri için tek türden demokratik kıstasların vazgeçilmezliği kabul edilmiş bulunmaktadır. Türkiye için Türk usulü bir demokrasinin yeterli olduğuna inananlar en sonunda Avrupa demokrasisi içinde çifte standartların olmaması gerektiğine ikna olmuşlardır.

Avrupa Konseyinde temsil edilen üyeler sorunlarını işbirliği içinde çözme çabalarında bazen birbirlerini eyleştirmek zorunda olan taraflardır. Böylesi bir yaklaşımı birbirlerinin işlerine müdahale yada gereksiz yere karışma olarak tanımlamak haksız olduğu kadar akılcı da değildir.

Bence, ülkemizde "demokrasiye geçişin tamamlanmasını" engelleyen başlıca sorun öncelikle insan haklarının sağlanması zorunluluğudur. Kuşkusuz hukukçular ve bilim adamları gözyumması olanaksız hapishane koşulları ve yasal boşluklar konusunda süregiden sorunları ele alacaklardır. Benim vurgulamak istediğim nokta, demokrasinin en temel önkoşulları olan ifade ve örgütlenme özgürlüklerinden ayrılması mümkün olmayan düşünce özgürlüğü konusunda ki yaygın kaygılardır.

Bizzat barış hareketinin geleceğini ele alalım. Bugünkü dernekler yasasına göre gerçek bir Türk barış hareketinin oluşturulması hemen hemen olanaksız görünmektedir. "Gerçek" bir barış hareketinden kastım, barışın silahlanma yarışını hızlandırarak sağlanabileceği, sözde "güç yoluyla barış" ilkesi doğrultusundaki son derece tehlikeli hayallere karşı bir barış hareketidir. Düşündüğüm, savaş değil silahsızlanma, silahlanma yarışının sürmesi değil detantın yeniden kurulması, nükleer silah yığınlarıyla uygarlığın yıkımı değil onun barış içinde gelişmesi için uğraşı verecek bir harekettir.

Bu nedenle de barış hareketinin özgür ifade ve öz-

gür örgütlenme haklarını açıkça kullanma olanağı sağlanmadan Türkiye'de demokrasinin kurulmasından söz edemeyeceğimizi söylüyorum. Ancak bu haklar sayesinde barışın, arında silahlanma yarışının en ateşli savunucularının saklandığı bir cephe olarak kullanılması önlenebilir.

1982 Anayasası, bir barış ortamının yolunu açmak yerine, 1924 ve 1961 anayasalarıyla oluşturulan ve hatta 1971'deki değişikliklerle öngörülen farklı yeni bir düzenin temelini oluşturmaktadır. Bu yeni düzeni kurmak ve korumak amacıyla, 1982 Anayasası bu sisteme karşı olan tüm fikirleri yasaklamaktadır. Bu yeni düzenin yaratıcılarının öngördüklerinden farklı tüm görüşler zararlı sayılmakta, suçlanmakta, yasaklanmakta ve cezalandırılmaktadır.

Oysa muhalefet hakkı demokrasinin denektaşındır.

Türkiye'de TCK'nın 141 ve 142. maddeleri bu hakkın uygulanmasını yasaklamaktadır. Bu maddelerin yalnızca belirli politik görüşleri kapsamayıp, iktidardakilerin görüşlerine ters her türlü fikrin ifadesine uygulandıkları nın en açık örneği bizim Barış Derneğinin maruz kaldığı baskılardır. Eğer demokrasi farklı görüşlerin açıkça tartışılması demekse, o zaman 141. ve 142. maddeler bunun kurulmasını engellemektedir. Ötesi, TCK'nın 140. maddesi devlet çıkarlarına zararlı olabilecek bilgilerin yabancılara verilmesini yasaklamaktadır. Burada ülkemizde demokrasinin kurulması doğrultusundaki ortak çabalarımıza bir katkı olarak samimi görüşlerimizin belirtilmesi bile tamamen keyfi olarak yabancılara sakıncalı bilgilerin verilmesi sayılıp 140. maddeye göre ihanet olarak değerlendirilebilir.

Özetle, Türkiye'de demokrasinin kurulması, vatandaşların iktidara karşı muhalefetlerini açıklayabilmeleri, bunu sözle ve yazıyla özgürce ifade edebilmeleri ve bu muhalefet çevresinde örgütlenebilmeleri hakları temelinde yükselmelidir.

Türkiye'de bu doğrultuda bazı gelişmeler olmuştur, ama gerçek demokrasi hala çok uzaktır. Çok daha fazla ve hızlı değişiklikler yapılmalıdır.

Türkiye'de demokrasiye hızlı bir geçişin başlıca engeli, demokratik hakların önemli bir bölümünü reddeden ve gerçek bir demokrasiye doğru yaklaşımları önleyen 1982 Anayasasının bizzat kendisidir. Bu anayasa böylesi kısıtlamaların sonucu olarak doğacak kaçınılmaz tepkileri bastırmak üzere sivil yönetimin içinde sivil olmayan bir yürütme erki öngörmektedir.

Barış ortamının önkoşulu gerçek bir demokrasi oldu ğuna göre 1982 Anayasası barış için de bir engeldir.

Eşitsizlik, ayırıcılık, kısıtlı özgürlükler, taraflı ve yetersiz bir adalet sistemi, baskı ve sömürü yalnız sa vaşın nedenleri değildir. Aynı zamanda topluma dolaylı o larak savaş sonuçlarını dayatırlar. Halk yetersiz beslen me, güvensizlik, yetersiz sağlık koşullarına mahkum edi lir. İnsanlar birçok açıdan kısıtlanırlar, potansiyel yete neklerini geliştiremez, eşit eğitim ve istihdam fırsatla rından yoksun kalırlar. Dolayısıyla da mutluluk ve refah hakları sınırlanır.

Kendilerine güvenleri yokedilmiş, ezilmiş, suskunlaş tırılmış insanlar dünyaya yabancılaşır, hatta yaşamın di- şına düşerler. Demoralize ve depolitize bir gençlik kendi sine ilahlar arama eğilimindedir. Bir umutsuzluk ve güven sizlik duygusu içinde neden ve nereye götürüldüklerini sormadan liderlerin peşinden giderler.

Yaşadıkları toplumun önemli sorunları konusunda söz söyleme olanağından yoksun bırakılan, basın, aydınlar ve saygın liderler susturulduğu için herhangi bir yönver meden yoksun kalan insanlar, ezilen ve sınırlandırılan genç ler, gerçeği arama, hakları için savaşıma içgüdüünü yiti- rir, gerçek demokrasiyi kuracak güç ve iradeden yoksun ka lırlar. Böylesi koşullarda yığınlar barışın nimetlerinden yararlanmaz, tersine savaşın sefaletini yaşar, savaş koşul larının tüm acılarıyla ezilirler.

Burada halen süren davalara ve Türkiye'deki hapis- hanelerin koşullarına değinmek istiyorum:

Hala sürmekte olan Barış Davasını ele alalım. İki dava birleştirilmiştir ve şu anda 50'den fazla sanık 15 yıla varan hapis cezalarıyla karşı karşıyadır. 1. Barış Da vası sanıklarının yattıkları süre şimdiden onları koşul- lu tahliye hak kazandırmaktadır. Onların bir daha hapi- se girmek zorunda olmadıkları belki de doğrudur. Ama ikin ci davadaki kırktan fazla sanığın böyle bir güvencesi yoktur.

Herhalükarda, sanıkların biri veya hepsi için mahku miyet kararının diğer bazı sonuçları da olacaktır. Bunlar dan biri sürgündür. Örneğin tekrar hapse atılmayabilir, a ma benim durumumda Konya olmak üzere iki yıl sekiz ay sürgüne gönderilebiliriz. Devlete karşı suçlardan yargıla nan kişiler olarak, eğer bizzat başbakanı seyahatimizin hayati önemde olduğuna ikna edemezsek, pasaport alamayız. Yani, mahkumiyet süresi tamamlanmış olmama rağmen, ülkeden çıkmama izin verilmeyebilir.

Ama sanık olarak bizim herbirimizin karşılaştığı- mız sorunların dışında sorunların dışında, bu davaların, konuşmanın başında değindiğim, örgütlenme ve muhalefet öz gürlüğüne ilişkin doğrudukları büyük politik sorunlar vardır.

Türkiye'deki hapisane koşullarına gelince: Son za- manlarda hazırlanan raporlar hapisanelerimizdeki koşul- ların iyileştiği izlenimini vermektedir. Ama geçmiş ve şu anki deneylerimiz bu raporları doğrulamamaktadır. Askeri hapisanelerde işkence ve kötü davranışlar hala yaygın- dır. Daha dün gazetelerde çıkan bir habere göre, eğer amir lerinin emirlerine göre hareket ettiklerini kanıtlayabi- lirlerse işkenceden mahkum olan polislerin cezaları, veri len hükmün 1/6'sına indirilecektir.

Bütün bunlara rağmen Türk hükümeti demokrasinin sağlandığını iddia etmektedir. Evet, Türkiye'de demokrasi mevcuttur. Ama şunu kabul etmek zorundayız ki, gerçek an- lamda demokrasi ancak Türkiye halkının gönlünde mevcut- tur.

Önümüzdeki görev bunu yaşama geçirmektir.

Kişisel ve toplumsal fedakarlıklar gerektirse bile bu gö rev üstleneceğiz. Demokrasi için kararlı savaşımızda Avrupa Konseyini şerefli bir destek ve tavizsiz bir gü- ven ve yüreklendirme kaynağı olarak görüyoruz. ●

VATANDAŞLIK HAKKININ KAYBINA İLİŞKİN NOT

Aralarında pek çok tanınmış kişiliğin de yer aldı- ğı çok sayıda politik sığınmacı olarak yurt dışında bulu nan kişinin vatandaşlığının kaybettirilmesine Bakanlar Kurulunca karar verilmiştir. Bugün için, kaç kişinin vatan daşlığının kaybettirilmiş olduğunu gösteren bir istitis- tikten yoksunuz. Çeşitli kaynaklar bu konuda değişik ra- kamlar veriyorlar. Ancak hepsinin üzerinde birleştiği bu sayının 1000'in altında olmadığıdır.

Asıl önemli olan olayın nicelik yanından çok nite- liksel yanındır.

Politik nedenlerle kişinin vatandaşlık hakkından yoksun kılınması cumhuriyet tarihinin yeni bir olgusu- dur. 12 Eylül sonrası devletin temel hukuksal yapısı yeni den ve kökten kurulurken öngörülmüş ve yasalaştırılmış- tır. 12 Eylül öncesinde yürürlükte bulunan 403 sayılı va- tandaşlık kanununda böyle bir düzenleme yoktur. Bu yasaya 13 Şubat 1981 tarihinde 2383 sayılı yasa ile fetirilen değişiklik, politik sığınmacıları böyle bir tehdit altına sokmuştur.

Yasada yapılan değişikliklerle; doğumla Türk vatandaşı olanlar ile sonradan Türk vatandaşlığını kazanmış olan- lar hakkında, vatandaşlık haklarının alınmasına ilişkin yeni bir düzenleme getirmiştir. Buna göre; doğumla Türk va- tandaşları olanların, belli nedenlerin varlığı halinde Bakan lar Kurulunca vatandaşlık hakları alınabilmektedir. Öteki lerin de aynı durumda vatandaşlıktan çıkarılabilmelerine karar verilebilmesi öngörülmüştür.

VATANDAŞLIKTAN ÇIKARMA KARARLARININ ORTAK NEDENLERİ

403 sayılı yasanın 25. maddesine (g) bendi olarak getirilen getirilen ek ile 26. maddede yapılan değişik- likler aynı nedenleri içermektedir. Buna göre:

a) Hakkında vatandaşlığın kaybına karar verilecek kişi (M.25) yada vatandaşlıktan çıkarılacak kişi (M.26) yurtdışında bulunmalıdır;

b) Bu kişi yurtdışında iken, Türkiye Cumhuriyeti- nin;

- iç ve dış egemenliği ile,
- kanunun suç saydığı şekilde iktisadi ve mali gü- venliği aleyhine faaliyetlerde bulunacaktır,

c) Yada bu kişi, bu tür faaliyetlerde ülkede bulun- muş ve daha sonra herhangi bir biçimde yurt dışına çık- mış olacaktır.

d) Böylece bu kişi hakkında Türkiye'deki bu faali- yeti nedeniyle;

- kamu davası açılmasına,
- ceza kovuşturmasına
- hükmün infazına

olanak bulunmayacaktır.

e) Bu kişiye yurda dönmesi için duyuru çıkarılacak tır;

haber bülteni

f) Duyuruya rağmen üç ay içinde (sıkıyönetim ve olağanüstü hallerde bir ay) yurda dönülmesi durumunda;

Böylesi bir kişi hakkında Bakanlar Kurulu;

- şayet o kişi doğumdan Türk vatandaşı ise vatandaşlığını kaybettirmeye.
- Türk vatandaşlığını sonradan kazanmış bir kişi ise vatandaşlıktan çıkartılmasına, karar verebilir.

Yasanın 26. maddesinin 2. fıkrası Türkiye'nin sa-
vaş halinde bulunduğu bir sırada böylesi faaliyetlerde
bulunan kişi doğumdan Türk vatandaşı olsa bile çıkarma
kararı verilebileceğini hükme bağlamaktadır.

Değişiklik öncesinde gerek kişi ve gerekse neden-
ler açısından daha dar kapsamlı bir düzenleme vardır. Sa-
dece Türk vatandaşlığını sonradan kazanmış kişiler vatan-
daşıktan çıkartılabilmekteydi. Doğuştan Türk vatandaşı
olanlar için herhangi bir düzenleme yoktu. Yani onlar iç-
in ne vatandaşlığın kaybına ne de vatandaşlıktan çıkar-
tılmaya karar verilebilirdi.

İkinci olarak; bu faaliyetin devletin iç ve dış gü-
venliği aleyhine olması gerekti. Mali ve iktisadi güven-
lik diye bir kavram maddede öngörülüyordu.

Üçüncü olarak da bu faaliyetin yurt dışında yapı-
lması koşulu aranmaktaydı. Yurt içinde böyle bir faa-
liyetle bulunmuş, sonra yurt dışına çıkmış olanlar madde-
de öngörülmemişlerdi. Böylece de politik sığınmacılara yö-
nelik, onları kapsayan bir düzenleme 12 Eylül öncesinde
yoktur.

VATANDAŞLIĞIN KAYBETTİRİLMESİ İLE

VATANDAŞLIKTAN ÇIKARTMA KARARI ARASINDAKİ FARKLAR

Birincisi; yukarıda da belirtildiği gibi, Türkiye sa-
vaş halinde olmadıkça doğumdan Türk vatandaşları olanlar
hakkında vatandaşlıktan çıkarma kararı verilemez.

İkinci ve en önemli fark; vatandaşlıktan çıkarılan
kişinin hiçbir şekilde yeniden Türk vatandaşlığını kaza-
namamasıdır. Vatandaşlık Kanunu, Türk vatandaşlığıyla iliş-
kisi çeşitli nedenlerle kesilmiş olanların, sonradan bunu
yeniden kazanmalarını olanaklı kılmayı öngörmüştür. Tek
fark vatandaşlıktan çıkarılma halinde bulunmaktadır. Va-
tandaşlık kanununun düzenlenmesi böyle olmakla beraber,
mutlak değildir. Çıkarılacak bir af yasasında yapılacak
düzenleme ile bu yasaklamaya ayrıcalıklar getirme olana-
ğı vardır. Ama onun dışında, yani bir yasal düzenleme olma-
dıkça, vatandaşlıktan çıkarılan kişinin yeniden vatandaş-
lığı kazanması bu kanun çerçevesinde mutlak olarak yasak
lanmıştır.

Kaybettirmede ise durum farklıdır. Vatandaşlığı kay-
bettirilmiş kişinin her zaman için yeniden başvuru hakkı
açık tutulmuştur. Vatandaşlığa yeniden alma kararını, kay-
bettirme kararını veren organ yani Bakanlar Kurulu vere-
cektir. Bakanlar Kurulunun takdir yetkisi vardır. Takdir
yetkisi keyfilik anlamına gelmeyeceği için, başvuru B.
Kurulunun takdir yetkisini kullanarak yanıtlaması zorun-
ludur. Kaybettirmenin hukuksal nedenini ortadan kaldıran
bir gelişmeye dayanarak yapılacak bir başvuruya B. Kurulu
nun olumlu yanıt vermesi, takdir yetkisinin bu gelişmeyle
sınırlı olacağı kabul edilmelidir. Örneğin; bir ceza kovuş-
turmasının yürütülmesi için çağrılan kişinin, süresinde
çağrıya uymadığından vatandaşlığı kaybettirilmiş ise, o
kişinin daha sonra çağrıya uyması halinde, yasal gerekti-
rici neden ortadan kalkacağı için vatandaşlığı yeniden
kazanma başvurusu kabul edilmelidir.

KAYBETTİRME VE ÇIKARTMANIN SONUÇLARI VE UYGULAMA YÖNTEMİ

Her iki halde de kişi yabancı konumuna geçmekte-
dir. Türkiye'deki malları hazinece tasfiye edilmekte, para-
sı bir milli bankaya yatırılmaktadır. Tasfiye işlemine Da-
niştay'a başvuru süresi geçtikten veya Danıştay'a dava a-
çılmadığı anlaşıldıktan sonra başlanmaktadır.

KAYBETTİRME VE ÇIKARTMA NEDENİ OLARAK T.C.'NİN İÇ VE DIŞ EGEMENLİĞİ İLE MALİ VE İKTİSADİ GÜVENLİĞİ KAVRAMLARI

Yasada öngörülen bu kavramları yönetmelik açıkla-
maktadır:

- TCK'nun 125 den 163 (dahil) maddelerine kadar o-
lan bölümde öngörülmuş suçlarla Askeri Ceza Kanununda ay-
nı amaca yönelik düzenlemeler, silah kaçakçılığı, vb. suç-
lar vatandaşlık kanununda 25. ve 26. maddelerde sözü edi-
len T.C.'nin iç ve dış güvenliğinin aleyhine faaliyetle-
rin konusunu oluşturmaktadır.

Bu durumda 141, 142, 146, 163'ncü maddelerde düzenlen-
miş eylemlerin sanıkları 403 sayılı yasanın bu maddeleri-
nin tehdidi altında bulunmaktadır. Düşüncelerinden do-
layı insanlar Türkiye'de hapse yada mezara girme tehdidi
nin yanısıra vatandaşlığını da kaybettirilmesi tehdidi
altında bulunmaktadır.

- Ekonomik ve mali güvenlik eylemlerinin konusu i-
se; mali, döviz, altın, uyuşturucu madde, hileli vergi kaçak-
çılığı, vb. eylemlerden oluşmaktadır.

Her iki hal için de kullanılan "benzeri" deyimi
kapsamın sınırlarını belirsizleştirici bir özellik taşı-
maktadır. İkinci olarak; yasa faaliyetten söz etmektedir.
Bu durumda kişinin ülkedeki bir eyleminin niteliksel ola-
rak iç ve dış güvenliğe aykırı olduğunun kararı için mah-
keme kararı aranmayacaktır. Burada nitelendirme yetkisi
politik bir organa, Bakanlar Kuruluna verilmiş bulunmakta-
dır.

ÇAĞRI

12 Eylül'den sonra
politik nedenlerle
vatandaşlık hakları
ellerinden
alınanların
isimlerinin
dergimize
bil dirilmesini
rica ederiz.

Hukukun saptırılmasına bir örnek daha

ALİ NESİN'E KURULAN TUZAK AZİZ NESİN'İ HEDEF ALIYOR

Aziz Nesin'in oğlu Ali Nesin, dört aylık kısa dönem askerliğini yaptığı Isparta'da, 3 Haziran 1986 günü, "Üstlerine gıyabında hakaret" ve "askeri yönetmeliklere itaatsizliği teşvik" suçlarından Askeri Mahkemede yargılanmak üzere tutuklanarak Isparta Askeri Cezaevine kondu. 8 Temmuz'daki duruşmada avukatları Emin Değer ve Veli Devecioğlu'nun hakimleri red istemlerini kabul etmeyen mahkeme heyeti, yargılama üzerine yayın yasağı koydu. Askeri Yargıtay'ın avukatların itirazını yerinde bulması üzerine, davaya Konya Askeri Mahkemesinde 21 Ağustos günü devam edildi. Konya Askeri Mahkemesi, yaklaşık üç aydır tutuklu bulunan Ali Nesin'in salıverilmesine karar verdi. Bir dahaki duruşma tarihi ise 9 Eylül olarak saptandı.

Her türlü yasa çiğnenerek, bir grup MHP'li erin ihbarlarına ve kaba tehdit altında alınan ifadelere dayanılarak istenen bu dava 12 Eylül hukuk düzeninin küçük ama çarpıcı bir örneğini oluşturuyor. Bu nedenle, avukatların hakimleri red istemi ile verdikleri dilekçeden alıntılarını belgeler olarak yayınlıyoruz.

"Bizler bugün "Adalet Üçlüsü"nün savunma makamında bulunuyoruz; ancak çok yakın zamanlara dek yargı organı içinde resmi görevliler olarak uzun yıllar hizmetten sonra ayrılmış, adaletle hem gönül hem de ömür vermiş insanlarız. Bu nedenle, yasaların tanıdığı bir hakkın olağan ve doğal sonucu bile olsa, Yargılama Yöntemi Yasamızın gerekçesinde yazıldığı gibi "En meşru haklardan" biri de sayılısa, bir yargıcın ya da bir mahkeme kurulunun reddindeki anlamın önemi karşısında, bunun büyük bir özenle kullanılması gereğine inanırız."

(...)

"Red dileğimizin gerekçelerini -ayrıntıya girmeden- şöylece özetleyebiliriz:

1- Dava dosyalarının mahkemeye verilmesinden sonra tensiple tanıklar çağrılırken, hazırlık aşamasında ifadesi alınan tanıklardan yalnızca aleyhte beyanları olan kişiler istenmiş, diğerleri davet edilmemiştir. (16.5.1986 ve 3.6.1986 tarihli tensip tutanakları).

Bu çarpıcı ayırım, dosya incelenirken hemen dikkati çektiğinden daha duruşma başlamadan önce Sayın Yargıcın odasına gidilerek kendilerinden sorulmuş, duruşma dışında dosya hakkında konuşmak istemediği gerekçesiyle sorumuz yansız bırakılmıştır.

"kamu tanığı" olarak çağırılan bu kişilerin bir bölümünün, tanık kavramıyla ilgilerinin bulunmadığı, olayların odağında "taraf", "hasım" ve hatta onların tertipleyi cisi oldukları, gerek hazırlık ifadeleri ve gerekse mahkeme medeki anlatımlarından açıkça belli olduğu halde, tarafsız tanıklar çağrılmayarak davanın, bu kişilerin etkisi ve ağırlığı altında kalmasına, dolayısıyla yeterince aydınlanmasına olanak verilmemiştir."

(...)

"Duruşma boyunca tanık dinlenmesine ilişkin genel kurallar ile 353 Sayılı Yasanın 178. maddesi sürekli ihmale uğramıştır. Tanıklar söze başlar başlamaz çoğu kez hemen sözü kesilerek telkin edici çeşitli sorularla belli yanıtlar vermeye adeta zorlanmışlardır. Oysa bilindiği gibi tanık önce sözü kesilmeden dinlenir; eğer konunun da ha fazla "tenvir"i gerekiyorsa, ancak o zaman ve bu nedenle sorulabilir.

Hele belli amaçlı, yön verici sorular kesinlikle sorulamaz ve bu tutum yargılama makamının yansızlığı ile

asla bağdaştırılamaz. Oysa, duruşmalar boyunca bu tür olaylar sıklıkla meydana gelmiş, Sayın Duruşma Yargıcının zaman zaman da bizlerle açık tartışmaya girmiştir.

Örnekleme gerekirse; tanık Çetin Karakoç'un dinlenmesi sırasındaki olay belirtilebilir. Bu tanık tek iğneyle bazı hastalıkların bulaşabileceği yolunda genel bir kaygının söyleneceği şeklinde varlığını anlatırken, "Aşı olmayın diye askerler arasında söyleniyordu, kim söyledi bilmiyorum" dedi. Ve bu sözleri iki kez yineledi. O zaman yargıç ısrarla "Bu sözleri Aliden mi, Sevandan mı duydu?" dedi. Bunun üzerine usul hakkında söz istedik. Yargıç söz vermemekte direndi. Kendisine "Bunlar karara etkili olur" dedimizde "Temyiz edersiniz" yanıtını verdiler. "Şimdi den ne biliyorsunuz, belki beraat ederler" dedimizde de aynı yanıtı tekrarladılar; ama öfkeyle: "Temyiz edersiniz"

Biz bu sözlerden, kararın önceden verilmiş olduğu gibi bir izlenim edindik ve derin bir kaygıya kapıldık."

4- Önce müşteki komutanlar, sonra As. savcı ve en sonunda da Sayın Mahkeme tarafından belirlenen sözde "kamu tanıkları" tam on saat, yani tanık başına ortalama bir saat süreyle dinlenmişlerdir. Hem de kendilerinin özel "yorum"larına ve değerlendirmelerine de fırsat verilecek...

Ancak, hazırlıkta ifadeleri alındığı halde mahkemeye çağrılmayan öteki tanıklarla, bizim bölümlük gelişigüzel gösterdiğimiz tanıkların çağrıldığı oturumda bunların serbest anlatımlarına fırsat tanınmadan kısa ve kesin sorularla, aynı biçimde yanıt vermek durumunda bırakılmışlardır. Böylece, kimi tanıklar 10 dakikadan daha az süreler içinde ifadelerini tamamlamışlardır. (...)

5- Daha önce dinlenmiş olan "Kamu tanıkları"ndan kimileri açık çelişkilere düştükleri, hatta mahkemede tam tersine beyanda bulundukları (tanık Yusuf Erdemir gibi) halde, bunlara gösterilen hoşgörü, savunma tanıklarından e sirgenmiş, bazıları (Gürsel Sağlamöz gibi) duruşma yargıcının tarafından "Atarım haa!" denilerek açıkça korkutulmuş tur."

11- Sayın Mahkemenin yansızlığı konusundaki kaygılarımızın nedenlerinden biri de, tanıklardan Rifat Atak'ın dinlenmesi sırasındaki yöntemidir.

Bu tanık, "kamu tanıkları" arasında 8. sırada dinlenmiştir. Ve 34 sanık içinde müvekkil Ali Nesin'in komutanlarına sövdüğünü söyleyen tek tanıktır. Bu bakımdan ifadesi yaşamsal bir önem taşımaktaydı. Mutlaka en büyük bir dikkatle dinlenmesi gerekiyordu.

Ve de yargılamanın tüm kuralları gözetilerek...

Ancak, Sayın Duruşma Yargıcının, daha önceki itirazları mızı unutarak bu çok önemli tanığı hiç dinlemeden, kendisi "Ben bu konuda hazırlık tahkikatı sırasında Askeri Savcıya ve Disiplin Mahkemesine ifadeler vermiştim, aradan zaman geçti, mümkünse o ifadelerim okunsun dedi" diye yazdırdı. Ve aleyhteki eski ifadelerini okuyarak onları tekrar ettiğini bildiren beyanlarını tutanağa geçirdi.

Oysa, 333 Sayılı Yasanın 178. maddesi hiç bir duraklamaya yer bırakmayacak denli açık ve kesindir. Tutanağa yazılması gereken noktaları birer birer açıklayan bu madde şöyle demektedir: "Tutanak, duruşmada geçen iddia ve beyanları... (tanıkların) evvelce bir hakim tarafından alınmış ifadeleri yoksa AGİZLARINDAN ÇIKTIĞI GİBİ davayı aydınlatmaya yarayan sözlerini... kapsar ve duruşmada yargılama usulünün esaslı kurallarına uyulduğunu da gösterir."

Bu yasal kuralların hiç birine uyulmamıştır. Bizim tepkimizi dile getiren sözlerimiz de tutanaklara geçirilmiştir."

(...)

"Ulusumuzun onur duyabileceği pırıl pırıl bir beynin ellerine suçsuz yere kelepçe takılmıştır. Şu anda bizim için temel sorun ADALET'tir. Yürekten sarsılmış insanların acısıyla adalet arıyoruz: "Yansız bir mahkemede yargılama hakkı"nızı arıyoruz ve SİZLERİ REDDEDİYORUZ?"

Eğer Türkiyemizde adalet varsa, onu mutlaka bulacağımıza da kuşku yoktur. Bu haksızlığa sonuna dek direneceğiz."

haber bülteni

ALİ NESİN İÇİN ÇAĞRI

Kalifornia Üniversitesi (Berkeley) Matematik Bölümünde öğretim üyesi olan Dr. Ali Nesin, 3 Haziran 1986 günü, "üstlerine gıyabında hakaret" ve "askeri yasalara itaatsizliği teşvik" suçlarından, Isparta Askeri Mahkemesince tutuklanmıştır. Tutuklandığında Ali Nesin Isparta'da dört aylık askerliğini yapıyordu.

Yaygın kanı, Ali Nesin'in, seçkin bir yazar ve rejimin açık bir eleştiricisi olan babası Aziz Nesin'e bir nevi baskı uygulamak için uydurulmuş bir komplonun kurbanı olduğu yolundadır. Savcının hakkında 24 yıl istediği Ali Nesin, mahkemede suçlamaları reddetmiş, bunların ancak söylediği şeyler kabaca tahrif edilerek imal edilmiş suçlamalar olduğunu söylemiştir. Avukatları, suçlamaların, 1980'den beri yasaklanmış aşırı sağcı Milliyetçi Hareket Partisi yandaşı bir avuç askerinin ifadeleri üzerine temelendirilmiş olduğuna dikkati çekmişlerdir. Mahkeme, konu üzerine yayın yasağı koymuştur.

Ali Nesin'i hapisten kurtarmaya yardımcı olabilirsiniz.

Aşağıda sunduğumuz sorumlu adreslere yazarak ya da telgraf çekerek Ali Nesin'in derhal serbest bırakılması ve hakkındaki tüm iddialardan vazgeçilmesini istemenizi, üyelerinize bu konuda çağrıda bulunmanızı; ayrıca Ali Nesin'in kendisine ve babası Aziz Nesin'e yazarak ya da telgraf çekerek dayanışmanızı belirtmenizi rica ediyoruz. Ali Nesin'e mesleki yayınların gönderilmesinde yarar vardır. Ali Nesin'in özgeçmişi ve dava safahatına ilişkin kimi belgeleri size ayrıca gönderiyoruz.

Davanın aceleyle sonuçlandırılıp, Ali Nesin'in bir an evvel mahkûm edilmesi gibi bir eğilim sezildiğinden, bunları bir an evvel yapmanızda yarar bulunduğu kanısındayız.

Dostça selamlarımla.

Türkiye Aydınları İle
Dayanışma Girişimi adına
Prof. Dr. Server TANILLI

Adresler:

Orgeneral Nejdet Üruğ
Genel Kurmay Başkanlığı
Ankara, Turkey

Başbakan Turgut Özal
Başbakanlık
Ankara, Turkey

Ali Nesin
Isparta Askeri Cezaevi
Isparta, Turkey

Aziz Nesin
Aziz Nesin Vakfı
P.K. 5 Çatalca
İstanbul, Turkey

ALİ NESİN'İN KISA ÖZGEÇMİŞİ

Ali Nesin 1956 yılında doğdu. Ortaokulu İstanbul'da St. Joseph'de, liseyi ise İsviçre'de, Lozan kentinde okudu. Daha sonra Paris (IV) Üniversitesinde matematik öğrenimi yapan Ali Nesin, Matematik ve Lojik doktorasını Yale (ABD) Üniversitesinden aldı. Ali Nesin ABD'nin en seçkin üniversitelerinden olan Berkeley'de "Assistant Professor" olarak görev yapıyor.

ALİ NESİN'LE DAYANIŞMA

Ali Nesin'in tutuklanması haberi üzerine Amerikan Matematikçiler Derneği (AMS) İnsan Hakları Komisyonu başkanı Prof. Chandler Davis Türkiye Aydınları ile Dayanışma Girişimi'ne telgrafla başvurarak ne yardımıda bulunabileceğini soruyordu. Bir yandan da Amerikan Matematikçiler Derneği Başkanı Aziz Nesin'e dayanışmalarını belirten bir telgraf gönderdi.

Prof. Server Tanilli'nin tüm matematik dernekleri, öğretim üyesi ve bilim adamları örgütlerine ulaştırılan çağrı mektubunun Türkçesi'ni ilişikte sunuyoruz.

Ayrıca, AMS İnsan Hakları Komisyonu'nun Türkiye'nin ABD Büyükelçisi Şükrü Elekdağ'a gönderdiği mektubu da yayınlıyoruz.

Bunların yanı sıra Berkeley Üniversitesinden aralarında John Addison ve AMS Başkanı Leon Henkin'in de bulunduğu 20 matematikçi Ali Nesin'in serbest bırakılması için Başbakan Özal'a mektupla başvurudular.

ŞÜKRÜ ELEKDAĞ'A MEKTUP

Ekselansları;

Genç Türk matematikçisi Ali Nesin, araştırma alanında büyük bir saygınlığa sahiptir. Meslektaşları ve arkadaşları, ağır suçlamalar altında Isparta'da yargılanmayı beklediği haberi üzerine derin kaygıya kapılmışlardır. Böyle bir durum, uluslararası düzeyde, tüm matematikçileri ilgilendirecek bir konudur. Bu nedenle sizden, Dr. Ali Nesin'in tutukluluk koşulları ve hakkındaki davanın safahatı hakkında acilen bilgi rica ediyoruz. Bu konudaki yanıtınızı,

Prof. Chundler Davis
78 Alexander Street
Princeton NJ 08540

ve

Prof. Joshua Leslie
Dep. of Mathematics
Northwestern Uni.
Evanston III. 60201

adreslerine gönderebilirsiniz.

Bu konuya göstereceğiniz ilgiye büyük değer verdikimizi bilmenizi isterim.

Saygılarımızla

Başkan, Chandler Davis
Amerikan Matematikçiler Derneği
İnsan Hakları Komisyonu

SCHULBUCHVERLAG ANADOLU

Yönetmeni: Ahmet Çelik

Çağdaş Türkçe eğitim ve öğretimi
Avrupa'da gerçekleştiren kuruluş

- Okul kitapları
- Ders araçları
- Türk edebiyatı
- Çocuk kitapları
- İki dilde kitaplar

Lütfen katalog isteyiniz!..

Schulbuchverlag Anadolu
Burgstr. 13 5142 Hückelhoven
Tel. 02433-6650

Türkiye Aydınlarıyla Dayanışma Girişimi
Postfach 2106, 3550 Marburg

Hesap Numarası: D.LÜDERWALDT

Konto no: 93640-606
BLZ: 500 100 60
POSTGIROAMT FRANKFURT

haber bülteni

İnsan Hakları Derneği 17 Temmuz 1986'da kuruldu

İNSAN HAKLARI DERNEĞİ'NİN ORGANLARI

İnsan Hakları Derneği'nin Kurucular Kurulu, Derneğin organlarını oluşturdu. Buna göre;

GENEL YÖNETİM KURULU'na

Nevzat HELVACI, Leman FIRTINA, Akın BİRDAL, Aykut BAŞÇIL, Vecihi TİMURÖĞLU, Nuri KARACAN, Bekir DOĞANAY, İbrahim AÇAN, Erbil TUŞALP, Gülten AKIN ve Şaziment SÜLEKOĞLU seçilmişlerdir.

Genel Yönetim Kurulu da kendi arasında iş bölümünü şöyle yapmıştır:

Genel Başkan : Nevzat HELVACI
Genel Başkan Yrd. : Leman FIRTINA
Genel Sekreter : Akın BİRDAL
Genel Sekreter Yrd. : Aykut BAŞÇIL
Genel Sayman : Vecihi TİMURÖĞLU

DENETLEME KURULU

Ali BOZKURT
Jülide GÜLİZAR
İzzet Eray

ONUR KURULU

Halit ÇELENK
Cevat GERAY
Veli DEVECİOĞLU
Emin DEĞER
Didar ŞENSOY

İNSAN HAKLARI DERNEĞİNİN KURULUŞU İLE İLGİLİ BASIN AÇIKLAMASI

İnsan Hak ve Özgürlüklerinin Korunması ve Geliştirilmesi gereğini duyan bizler, bu konularda çalışmalar yapmak üzere, İNSAN HAKLARI DERNEĞİ'nde bir araya geldik.

Bu derneğin kurucuları olarak, ülkemizin imzaladığı Uluslararası Belgelerde yer alan, insanlığın özgürlük mücadelesi tarihinden ve insan olma onurundan kaynaklanan, Uygar Dünyanın benimsediği çağdaş özü ile belirlenen İNSAN HAKLARININ toplumumuzda tüm boyutlarıyla yaşama geçirilmesi için uğraş vermek amacı ile çalışmalar yapacağız.

Derneğin amacı doğrultusundaki etkinliklerini gerçekleştirmeyi çağımıza, ülkemize ve toplumumuza karşı insan olmanın hak ve sorumluluklarını yerine getirmenin bir gereği sayıyoruz.

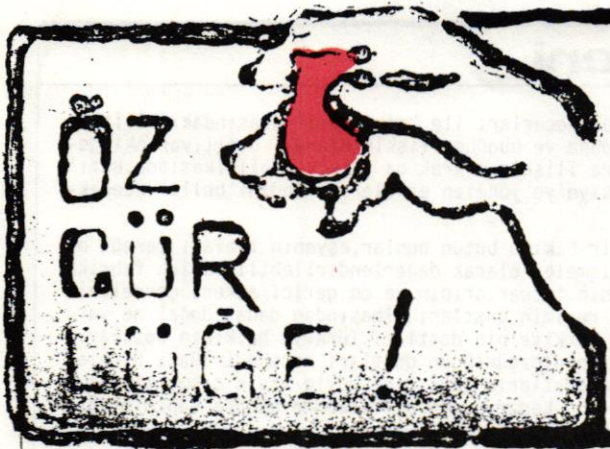
Bizler, yurdumuzda temel hak ve özgürlükler başta olmak üzere insan hakları ve ihlallerini araştırıp, saptayıp, önlenmesi yolunda her türlü girişimde bulunacağız.

İç hukukumuzun Türkiye Cumhuriyetince imzalanmış, insan hakları konusundaki uluslararası belge ve antlaşmalarla çelişen yada bağdaşmayan hükümlerin ayıklanması, çağdaş koşul ve yaklaşımlar doğrultusunda düzenlenmesi için çaba göstereceğiz.

Bizler tüm hükümlü tutuklu ve gözetim altında bulunanların, ırk, renk, cinsiyet, dil, din ve siyasal görüş ve inanç ayrımı gözetmeksizin, yaşamlarının insan onuruna yaraşır maddi ve manevi koşullar içinde geçmesi için her türlü çabayı vereceğiz.

Bizler, ülkemizde imzalanmış belgelerdeki insan haklarının yerine getirilmesinin yanı sıra, insan haklarının ihlallerinden ötürü yurttaşlarımızın Avrupa İnsan Hakları Komisyonuna kişisel başvuru hakkının tanınmasına çalışacağız.

İNSAN HAKLARI DERNEĞİ'nin, amaç ve etkinliklerinin yaşama geçirilmesindeki güç, bu hak ve görevlerinin bilincinde olan insanlarımız olacaktır.

TÜRKİYE
AYDINLARIYLA
DAYANIŞMA

HABER BÜLTENİ

TEMmuz 1986

SAYI:4

TÜRKİYE'NİN DOSTLARI - BUGÜNKÜ REJİMİN DOSTLARI

Milliyet gazetesinde Mayıs ayı başında pek dikkat çekmeyen bir haber yer aldı. Gazete doğrudan doğruya Genel Kurmay Başkanlığından sağladığı bilgilerle 12 Eylül'den buyana Türkiye'de askeri harcamalardaki artışı açıkladı.

- Son beş yılda bütçeden askeri harcamalara ayrılan pay 8 kat artmış, 114 milyar liradan 861 milyar lira ya yükselmişti. Böylece 1980 bütçesinde yüzde 19'luk bir paya sahip olan askeri harcamalar 1985 bütçesinde yüzde 35'e çıkmıştı.

- 1980'de gayri safi milli hasılanın yüzde 3,3'ünü oluşturan tüm askeri harcamalar 1985'te yüzde 8'e ulaşmıştı; bu kişi başına düşen askeri harcama miktarında beş yılda 11 katlık bir artışı ifade ediyordu.

- Genel Kurmay Başkanlığı 1985 yılında silah altında bulundurulmuş kişi sayısının 732,622 kişi olduğunu bildirmekteydi.

Sağlık, eğitim ve benzeri sosyal fonların büyük bir düşme gösterdiği 1980-1985 döneminde, askeri harcama lardaki artışlarla ilgili bu genel bilgiler Türkiye'de varolan rejimin niteliği hakkında da önemli ipuçları taşımaktaydı.

Mayıs ve Haziran ayları boyunca, askeri harcamalar ve "savunma sanayii" konusunda yerli ve yabancı basına yansıyan yeni yeni ilgi çekici gelişmeler oldu. ABD'den, İngiltere'den, Fransa'dan kalabalık heyetler Türkiye'ye geldi. İngiltere'den gelen ve 15 İngiliz silah yapımcısı firmanın temsilcisinin de katıldığı heyetin başkanlığını Devlet Bakanı Norman Lamont yapıyordu. Fransa'nın temsilcisi ise doğrudan doğruya Savunma Bakanı Andre Giraud idi ve bu ziyaretin 12 yıllık bir aradan sonra bir Fransız hükümet üyesinin Türkiye'ye yaptığı ilk gezi olması ayrı bir önem taşıyordu. Türkiye basınına "Silahçılar Üşüştü", İngiliz Bakan: "Silahlarımız pahalı ama kaliteli" dedi, "Fransız Savunma Bakanı memnun ayrıldı" gibi başlıklarla yansıtılan bu gezilerin ana konusu Türkiye'ye silah satışı ve ortaklaşa silah fabrikalarının kurulmasıydı. Gazeteler 100'e yakın yerli şirketin Amerikan, İngiliz, Fransız ve Federal Alman silah tedarikleriyle ortak iş yapmak için yoğun hazırlıklar içinde olduğunu bildiriyordu. Türkiye'de ordu ihtiyaçları için "tedarik programı" kapsamında gelecek 10 yılda 15-20 milyar dolarlık bir harcama yapılacağına açıklanması, Savunma Sanayi Fonuna, daha şimdiden yıllık 400-600 milyon dolar sağlayacak kaynaklar ayrılması bu yoğun faaliyetin nedenlerini ortaya koymaya yetiyordu.

12 Eylül'den hemen sonra başlatılan NATO içi ve i kili ilişkiler, imzalanan anlaşmalar, yalnız askeri çevre ler bakımından değil yerli ve yabancı silah firmaları

bakımından da beklenmedik bir hızla sonuçlarını ortaya koyuyor. 1984'de General Dynamics, General Electric ve Westinghouse ile imzalanan ve 5 milyar dolara malolacak Ankara yakınlarındaki bir fabrika ile F-16 uçakları nın bazı parçalarının üretilmesini ve Türkiye'ye 1988'den itibaren 10 yıl içinde 152 F-16 uçağı teslim edilmesini öngören anlaşma, projeler, anlaşmalar dizisinin en büyük rakamlı anlaşmasını oluşturuyor. Ancak öteki projeler ve uygulamalar da bunun çok gerilerinde kalmayacak. Örneğin, Frankfurter Rundschau'da 10 Haziran'da yayınlanan Bilim ve Politika Vakfı'nın bir raporunda, Arifiye'de Krupp firması tarafından gerçekleştirilen fabrika "Avrupa'nın en modern tank tamir-yenileme tesisi" olarak tanımlanıyor. En büyük f. Alman gemi yapım firmalarından HDW'ye bağlı kuruluşların gerçekleştirdikleri ya da ortak olarak katıldıkları savaş gemisi yapım projelerinin tutarı da birkaç milyar markı buluyor. Öte yandan 1982 yılı sonunda Türkiye'de hükümetin ABD Çevik Kuvvetlerinin destekleneceğini açıklamasından, ABD ile ikili anlaşmalar imzalanmasından, Konya'da F. Alman hava kuvvetlerinin alçak uçuş eğitimleri yapmalarının kabul edilmesine kadar uzanan bir dizi kararın sonucunda Türkiye'de özellikle Doğu Anadolu'da, askeri havaalanı ve üs inşaatı yoğun şekilde sürüyor.

Washington'daki Politika Enstitüsüne bağlı olarak yürütülen Silahlanma ve Nükleer Silahlar Araştırma Projesi Direktörü William M. Arkin, Ekim 1985'te Bulletin of Atomic Scientists'da yazdığı bir yazıda ABD'nin, Türkiye'nin askeri değeri konusunda hiç bu kadar duyarlı olmadığını belirtmişti. Bay Arkin, iki noktaya, Türkiye'de silah altında tutulan asker sayısının Afganistan ve İran sınırındaki birlikler de dahil aynı bölgedeki Sovyet askerleri sayısının iki katını bulduğuna ve son sıralar Türkiye'ye boyuna yeni nükleer başlıklı silahlar yerleştirildiğine dikkat çekerek bunun "yatay-tırmandırma stratejisi"nin bir parçası olabileceğini belirtmekte dir. Dünyanın herhangi bir bölgesinde başlayan bir savaş ABD'nin kendi seçtiği bir başka bölgedeki saldırıyı la tırmandırması biçiminde özetlenebilecek olan bu strateji çerçevesinde Türkiye'de yapılan askeri harcama ve yatırımların ne kadar Türkiye'nin çıkarlarını ilgilendirdiği daha da açığa çıkmaktadır. Bay Arkin'in yorumunun doğruluğu giderek daha iyi belli olmaktadır.

Yeni Gündem dergisinin askeri harcamaların Meclis içinde herhangi bir muhalefetle karşılaşp karşılaşmadığını soran muhabirine ANAP'lı komisyon başkanının verdiği cevap ilgi çekicidir: "Benim komisyonum 21 kişidir. 4 emekli orgeneral var, bir de eski başbakan var, 2 tane kurmay subayımız var, 3 tane albay rütbesinde arkadaşımız var, 2 tane de binbaşı var. Bunlar ordudan gelen insanlar. Bu yüzden burada hiçbir işimiz itiraza mahal kalmadan, hep aşağı yukarı komisyondan ittifakla çıkıyor.

Meclis'e geldiği zaman da, zaten komisyonda bütün partiler temsil edildiği için, hemen çıkıyor... Türk ordusunun ihtiyaçlarını karşılamak sadece bizim değil, her Türk vatandaşının görevidir. Çünkü bu ordu bizi, vatanımızı savunuyor. "Dünyanın en büyük silah tekelleri ile ortak iş yapmak için koşuşan yerli holdinglerin, Türkiye'nin büyük sermayesinin katılmasıyla yukarıdaki çerçeve tamamlanmaktadır.

Türkiye ile Batı Avrupa ülkeleri arasındaki "havanın yumuşaması"ndan bahsedilirken, "Türkiye'deki demokrasiye dönüş" ardi ardına hemen bütün Batılı uluslararası platformlarda selamlanırken, bir dizi büyük alt yapı yatırım ihalesinin Fransız, İngiliz, Alman, İsveç, vs. sermayesini ne kadar yakından ilgilendirdiği hep belirtilmişti. Son ayların gelişmesiyle bu çirkin alışverişin en çirkin bölümü de iyice aydınlanmaktadır. Silah fabri-

katör ve tüccarları ile "demokrasi" arasındaki ilişki, yalnız düne ve bugüne ilişkin olarak değil, yarınki gelişmelere ilişkin olarak da Türkiye politikasında, Batı'dan Türkiye'ye yönelen etkilerde kendini belli edecektir.

Bir bakıma bütün bunlar, eşyanın tabiatı gereği olan gelişmeler olarak değerlendirilebilir. Silah fabrika türlerinin, tüccarlarının ve en gerici askeri çevrelerin bugünkü rejimin dostları olmasından daha doğal ne vardır? Ama Türkiye'nin dostları, Türkiye halkının dostları, demokrasinin, özgürlüğün dostları nerededir? Batı ülkelerinde bu dostların sesi niye böyle kısık çıkmakta, her o yun niye bu kadar büyük bir aldatma gücüne sahip olabilir?

Asıl üzerinde durulması gereken bu son sorudur.

5. YILINDA YÖK

YÖK uygulaması 5. yılına girerken yarattığı yıkım öylesine açık seçik ve öylesine büyük boyutlarda ortaya çıktı ki, YÖK'e karşı muhalefet oluşturacak, köklü çözümler önerebilecek öğretim görevlilerinin üniversitelerden tasfiye edilmiş olmalarına karşın, şimdi YÖK'e ayak uydurmaya çalışan öğretim üyeleri YÖK'e karşı eleştirilerini dile getirmeye başladılar. Geçtiğimiz aylar, 1984 yılında beri sık sık ülke gündeminde yer alan YÖK'ün sürekli gündemde kaldığı aylar oldu. Üniversite içinden, parlamentodan, basından, toplumun hemen her kesiminden YÖK'e karşı eleştiriler yükseldi. Kimi YÖK yandaşları ise, üniversiteleri medreseye çeviren, Prof. Dr. Yahya Zübünoğlu'nun deyişiyle: "Türkiye'yi 50-100 yıl geriye götüren" bu uygulamaları eskisi gibi savunamaz oldular. Mart ayında YÖK tarafından yayınlanan ve fiyatı dolarla belirlenen iyi cins kağıda özenle basılmış fakat içeriğinde aynı titizliğin bulunmadığı "Yükseköğretim Bülteni"ndeki propaganda yazıları da eleştirilere karşı önlem olarak bir işe yaramadı.

Üniversitedeki görevine gerekçesiz olarak son verilenlerden Prof. Dr. Tuncer Bultay, Hürün'ün sorusu üzerine; "Ortada geri dönülecek bir üniversite kalmadı" derken, YÖK'ten sonra üniversiteden istifa eden ilk öğretim üyesi olan Doç. Dr. Şirin Tekeli de Cumhuriyet Gazetesinden Şahin Alpay'a; "Lokanta açarım da üniversiteye dönmem" diyor. YÖK konusunda ilginç değerlendirmelerden birini de Prof. Dr. Cahit Talas yapıyordu: "YÖK üniversiteyi araştırma ve bilimin gelişmesine katkıda bulunma işlevinden soyutlayarak onu aynı zamanda yetersiz bir yüksek okula dönüştürmüştür. Bunun da anlamı her ülkenin bir bilimi olması düşüncesini önemsememektir. Bilsel bakımdan sürekli olarak dışarıya bağımlı kalmayı ve çekemektir."

BOŞ KÜRSÜLER

Toplam 5000 dolayındaki öğretici tasfiyesine çok sayıda öğrenci alınması da eklenince öğretim üyesi açığı hızla büyümüştür.

Bugün Ankara Hukuk Fakültesi'nin Kamu Hukuku ve İdare Hukuku kürsülerinde öğretim üyesi bulunmamaktadır. SBF'de ise öğretim üyesi yokluğundan uluslararası ilişkiler dalında yüksek eğitim programı tümünden kaldırılmış durumda. YÖK'le birlikte, asistanlık kurumu, doçentlik tezi kaldırılmıştır. Yüksek lisans ve doktora çalışmaları bölümlerin elinden alınmış ve birbirleriyle bağlantısız bölümlerden oluşan enstitülere verilmiştir. Edebiyat fakültesinde lisans tezleri kaldırılmıştır. Ama fakültemiz yeni birtakım derslerle takviye edildi. Örneğin ar-

tık siyasal bilgiler öğrencileri müzik, resim dersleri görüyor, kara tahta üstüne çizilen resimlerden bir futbol sahasının büyüklüğünü öğreniyorlar.

YÖK'ün dilinden düşürmediği büyük başarısı, Anadolu'ya götürdüğü üniversitelerde ise durum daha içler acısı. Konya Hukuk Fakültesinde daha doktorasını bile tamamlamamış emekli bir vali ders veriyor. İzmir Hukuk'ta Hukuk Başlangıcı dersleri meslekten olmayan bir vali muavini tarafından okutuluyor. 1984-85 öğretim yılı, öğretmen açığı nedeniyle derslerin boş geçtiği Karadeniz Mimarlık Mühendislik Fakültesi'nde yalnızca tek bir doçent bulunuyor. Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi'nde 498 kişilik akademik kadroya karşılık 28, Fırat Üniversitesi'nde 594 kadroya karşılık 281, 19 Mayıs Üniversitesi'nde 1683 kadroya karşılık 300 öğretim üyesi görev yapıyor.

YÖK KONUSUNDA MECLİS

ARAŞTIRMASI İSTEMİ REDDEDİLDİ

21 Nisan'da Ahmet Sırrı Özbek (SHP milletvekili) tarafından TBMM'ne verilen "Yüksek Öğretim Kurulu ve üniversitelerin uygulamaları ile ilgili" meclis araştırması önergesi, 24 Nisan'da tartışılarak derdedildi. Böylece gerek üniversite çevreleri gerek toplumun diğer kesimleri tarafından girecek daha geniş ölçüde paylaşıldığı kuşku götürmez olan ve basına da etraflıca yansıyan "YÖK'ün iflası" yargısının "galiba bir şeyler değişecek" umudu suya düşmüş oldu.

Nokta dergisinin tartışmalara neden olan kapağı (23 Mart), aynı sayıda "YÖK Topun Ağzında" başlığı altın da, bugüne kadar YÖK sistemi ile uyumlu çevrelerden bile şikayetlerin yükselmekte olduğu haberi, ANAP'ın İstanbul'da bir dizi üniversite öğretim üyesi ile düzenlediği toplantıda özal'ın bile "fikir değiştirdiği" kanısı bu umutların büyük ölçüde beslenmesine neden olmuştur. SHP, meclis araştırma önergesinin "YÖK planı" içinde ilk adım olduğunu, bunun arkasından bir yasa değişikliği tasarisını meclise getireceklerini söylüyordu. Bu tartışmalar, Mayıs başından itibaren bıçakla kesilircesine sona erdi.

Bugünkü üniversite yıkımı, sadece YÖK yasasının değiştirilmesi ile onarılması mümkün olmayan bir biçimde, 1982 Anayasası ile getirilen düşünce yasakları ile örülmüş bir sistemin parçası. Bugünkü rejimin, her türlü ölçüye göre başarısızlığı kanıtlanmış olan beş yıllık YÖK uygulaması konusunda meclis araştırmasına bile tahammül gösteremeyişi, bu sistemin demokratikleşme yönünde en ufak bir ödün bile veremeyecek durumda olduğunu bir kez daha gösterdi.

haber bülteni

•İzmir 9 Eylül Üniversitesi'nde bir kız öğrencinin polis tarafından dövülmesi büyük tepkilere neden oldu. Valilik polisin üniversitelerden çekilmesini istedi..

ÖĞRENCİ DERNEKLERİ:

ÖNEMLİ DEMOKRATİK KAZANIM

Geçirdiğimiz ders yılı, üniversite gençliği açısından önemli bir sınav yılı oldu. Öğrenciler, örgütlenme özgürlüğüne getirilen bir dizi engeli bilfiil aşarak, hemen hemen tüm yüksek okul ve fakültelerde, sayıları 69'u bulan (15 Mayıs, Öğrenci Postası) Öğrenci Derneği'ni kurmayı başardılar. Aynı zamanda örgütlenme yasaklarıyla pekiştirilmeye çalışılan, gençliğin "depolitizasyonu" politikasına da, önemli bir darbe indirmiş oldular.

Üniversite bütünüün bir parçası olan öğrencilerin yaşam ve yetişme koşullarını derinden etkileyecek olan bu gelişmeyi, Bülten'in bu sayısında sizlere akıratra yı, yarının aydınlarının, bugünden karşılaştıkları baskıları ve bunlara karşı verdikleri mücadeleyi bir ölçüde de olsa tanıtabilmeyi istedik.

İLK BAŞVURULAR YAPILIYOR

Öğrenci derneklerinin kurulması için ilk başvurular, ders yılının başlamasıyla birlikte, dernekler yasası uyarınca, mülki amirliklere yapılmaya başlandı. Öğrencilerin karşısına, Yüksek Öğretim Yasası'nın hem Anayasa hem de Dernekler Yasası ile çelişen, "öğrencilerin dernek kurmaları için rektörlükten izin almalarını" gerektiren 59. maddesi çıkartıldı. Valilik ve kaymakamlıklar, başvuru dilekçelerini, rektörlük izni olmadığı gerekçesi ile almamak için direndiler.

Engellemeler, bu "bürokratik" düzeyde kalmadı. Dernek kurmak için başvuru yapan öğrencilerden bir çoğu, evlerinden ya da kaldıkları yurtlardan gece yarısı alınıp, "ne demeye dernek kurmaya kalkıştıkları" konusunda sorgulamalara, bazen günlerce süren gözaltılarına götürüldüler. En son olarak, ODTÜ, Gazi Üniversitesi, DTCF, Ankara Üniversitesi BYYO, Hacettepe Üniversitesi ve Siyasal Bilgiler öğrenci dernekleri, 11 Mayıs'ta yaptıkları açıklamada, "Hiçbir gerekçe gösterilmeden, aralarında dernek kurucularının da bulunduğu 16 öğrencinin 48 saat gözetimsiz sonra 14'ünün serbest bırakılmasını" protesto ediyorlardı. Bir yandan SHP milletvekilleriyle ilişkiye geçen öğrenciler, YÖK'ün 59. maddesinin değiştirilmesi konusunda yasa tasarısı hazırlanmasına önyak olurken, diğer yandan, dernekler yasasına göre yaptıkları başvuruların kabul edilmediği gerekçesiyle İdare Mahkemelerine dava açıyorlar, bütün bunların yanında da, rektörlük izni koşulunu da yerine getirerek, çok yerde derneklerini kurmayı başarıyorlardı.

"ÖĞRENCİ DERNEĞİ İÇİN İZNE GEREK YOK"

Ankara 6. İdare Mahkemesi üniversitelerde öğrenci derneği kurulması için rektörlük iznine gerek olmadığı kararını alarak, ilk kez, bu yoldaki Ankara Valiliği ve rektörlük işlemlerini hukuka aykırı buldu ve dernek kurmanın Anayasa ile güvence altına alınan bir hakkın kullanılışı olduğunu belirtti (19 Mayıs, Cumhuriyet). Ne var ki, mahkeme ayrıca, YÖK'ün adı geçen maddesinin, "rektörlük izninin sadece kurulu derneklere üye olmak isteyen öğrencileri kapsadığına" karar vererek, bu "anayasal hak kın" kullanılışı konusunda 1980 sonrası hukukun parlak örneklerinden birini daha verdi.

Öğrenci dernekleri, ilk kurulma aşamalarından sonra, rektörlüklerin, kurucu üyelerin üyeliklerini reddetmeleri, vb. gibi ilginç -ve beklenir- engellemelerle de karşılaştılar, karşılaşıyorlar.

ÜNİVERSİTELERDEN KISA KISA ...

İDEOLOJİK EĞİTİM

Gazi Üniversitesi öğrencileri, "Türkiye'de anarşi ve terörün sebepleri ve hedefleri" adlı bir dizi konferansa katılmaya zorunlu tutuluyorlar, gelmeyenlerin adları alınıyor ve izlemeyenler için konferanslar tekrarlanıyor. Derslerde ele alınan konular ilkin 12 Nisan 1985'te YÖK binasında verilen konferanslarda işlenmiş, ardından da yine YÖK tarafından önce gizli, sonra da "hizmete özel" olarak bastırılmış, gizlilik derecesi kaldırılarak kitap haline getirilmişti.

Bu kitaba bir önsöz yazan YÖK Başkanı İhsan Doğramacı, kitabın oluşturulma amacını, "Atatürkçülüğe karşı dit oluşturan yıkıcı ve bölücü akımları bilmek ve öğretmek olarak" açıklamıştı. (Yeni Gündem, 19-25 Mayıs 1986)

POLİS DAYAĞI

İzmir Dokuz Eylül Üniversitesi İktisadi İdari Bilimler Fakültesi 4. sınıf öğrencisi Deniz Nencan, "ramazan gününde askılı elbise giydiği, açık saçık okula geldiği için" fakülte kapısında dövüldü. 200 öğrenci olayı protesto için dekanlığın önünde oturma eylemi yaptı. Üniversite dekanlığı bu öğrenciler hakkında disiplin soruşturması açtı. (Cumhuriyet, 5-6.6.1986)

BARIŞ

Barış için yazdılar çizdiler

Barış Sevgisi
Derleyen: Haluk Gergin

BİLİM VE SANAT

TÜRKİYE KİTABEVİ

Her çeşit Türkçe
ve Almanca yayınlı

KÖLN'DE
hizmetinizdedir

Bu yazı Nisan 1986'da yayın hayatına giren, "abecce, aylık eğitim, kültür ve sanat dergisi"nin 2. sayısından alınmıştır. Eğitim ve öğretmen sorunlarına ağırlık veren "abecce" dergisi ilk sayısında çıkış amaçlarını şöyle dile getiriyor:

"abecce'nin eğitimin demokratikleştirilmesine, öğretmenlerin ekonomik ve demokratik taleplerine, köklü sorunların çözümüne getireceği katkı, genel demokrasi mücadelesinin kazanacağı ivme ile başarıya ulaşacaktır."

MUZIR YASASI VE TEMELDEKİ NEDENLERİ

HALİT ÇELENK

Kamuoyunda "Muzır Yasası" adıyla anılan, 3266 sayılı yasa yoluyla 1117 sayılı yasa ve Ceza Yasasının 426, 427 ve 428. maddelerinde değişiklik yapan yasayı değerlendiren; konunun önem ve kökenine açıklığa kavuşturabilmek bakımından, 1961 Anayasasını, 1971 yılında bu yasa ile yapılan değişiklikleri, bu değişikliklerin siyasal, ekonomik ve toplumsal nedenlerini ve neler getirdiğini ve daha sonra da 1982 Anayasasının ilgili maddelerini kalın çizgileri ile anımsamakta yarar vardır.

Çünkü 1961 Anayasasının kabulünden bu yana, egemen sınıflar ve temsilcileri tarafından bu temel yasaya karşı çıkmış, "Bu Anayasa ile memleket idare edilmez", "hayırdır hayır vardır" sloganları ile bu direniş biçimlendirilmiş, daha sonra da anılan Anayasa Lüks ilan edilerek değiştirilmesi istenilmiştir. Sonunda, 12 Mart döneminde Anayasanın insan hakları ve kişinin hak ve özgürlüklerine ilişkin tüm maddeleri değiştirilmiştir. 12 Eylül hareketinden sonra da 1982 Anayasası kabul edilerek 1961 Anayasası tümden yürürlükten kaldırılmıştır.

Bütün bunlar, temelde, bir bütünün parçalarıdır. Amaç, ülkemizde demokratik bir yönetim yerine, otoriter ve yasakçı bir rejimi gerçekleştirmek, basın özgürlüğü, düşünce ve örgütlenme özgürlüklerini kısıtlamak ve gide-rek düşün yaşamını baskı altına almaktır.

Muzır Yasası da bu bütünün başka bir parçasını oluşturmaktadır.

I.

İnsan hakları'na ve demokratik ilkelere büyük oranda saygılı bir Anayasa olan 1961 Anayasası, basın özgürlüğüne gereken önemi vermiş, basının özgür olduğunu ve sansür edilemeyeceğini kabul etmiş, kitap ve broşür toplatmaya ancak hakim tarafından karar verilebileceği ilkesini getirmiştir.

1961 Anayasasının 22. maddesinin gerekçesinde şöyle denilmiştir: "...Zira bugün artık basın hürriyeti, sadece sansürün kaldırılması anlamında değil, basının fiilen serbest ve tesirli olması görevini yerine getirebilmesi için karşılaşılabileceği, siyasal, idari, iktisadi

bütün engellerden kurtulması ve devletin gerekli yardımı görmesi olarak anlaşılmaktadır."

"...Gazete ve dergilerin toplatılması, basın hürriyetini en ciddi surette tehdit eden bir tedbirdir. Ancak, kesin zaruret olan hallerde başvurulabilmesini temin maksadıyla modern anayasalardaki formüle uygun olan bu yola ancak kanunun açıkça gösterdiği hallerde gidilebilmesi Anayasada bir direktif olarak konulmuş ve basının kanunlarının toplatma ile ilgili hükümlerinin bu istikamette düzenlenmesi sağlanmıştır. Toplamaya ancak mahkeme karar verebilecektir. Gerçi acele hallerde bu hüküm bazen mahzurlar doğurabilirse de idari makamların toplatmaya yetkili kılınmasının toplum hayatı için doğu racağı mahzurlar çok daha ağır basacağından ehveni şer tercih edilmiştir."

Anayasanın metninde ve gerekçesinde de açıkça belirtildiği gibi, 1961 Anayasası, basın özgürlüğü ve kitap, broşür ve gazete toplatma konularında sadece bağımsız mahkemelere yetki vermiş, idare'ye böyle bir yetki tanımamıştır.

II.

1961 ANAYASASI DEĞİŞTİRİLİYOR

Yukarıda da açıklandığı gibi, 27 Mayıs Anayasası'na, halkoylamasına sunulduğu günden başlayarak karşı çıkmış, eleştirilmiş ve değiştirilmesi istenilmiştir. Bu karşı çıkışın temelinde demokratik ilkeler değil, dış destekli sermaye çevrelerinin çıkarları yatmaktadır.

Ülkemizde bu çevrelerin sözcülüğünü yapan bir gazetede yayınlanan düşünceler, değişiklik isteklerinin neden kaynaklandığını göstermektedir. Gazetede şöyle deniliyor:

"...Bugün artık Anayasayı ve buna müteferri kanunları tadil etmeksizin ortadaki anarşiyi söküp atamazsınız. Memlekette kol gezen anarşi bizzat Anayasanın dibacesinde yazılı direnme hakkından ayrıca bir kuvvet alıp kullanarak bu hakkı zabıta kuvvetlerinin yüzlerine karşı haykırmaktadır. Bugün artık Anayasayı ve buna müteferri kanunları tadil etmeksizin üniversiteyi ve ilmi muhtariyetini üniversite binalarında karargah kurmuş anarşiden kurtaramazsınız. Bugün Anayasayı ve buna müteferri kanunları tadil etmeksizin birtakım öğretmen sendikalarını ve bunları mesajlarla teşvik eden bir kısım politikacıları dükkü köy enstitülerinin ihyası için 17 Nisan günleri Aşırı Muharrem ayınları tertip etmekten alıkoyamazsınız. Anayasayı ve buna müteferri kanunları tadil etmeksizin bugün artık Teşri cihazını da, İcra cihazını da milli mizacın icabettiği bir milli eğitim siyaseti ittihazına imale edemezsiniz. Anayasaya ve buna müteferri kanunları tadil etmeksizin Marksist-Leninist olmadıkları halde bir kısım parlamento azalarını genel greve müsaade eder ve seçim yasasının ruşt yaşına indirilmesini talep eder kanun tekliflerini parlamentoya sunmalarına engel olamazsınız." (2)

Aynı gazetede şu düşünceler de savunuluyor:

"Anayasadan başlamak suretiyle mevzuatı icaplarına göre müessir hale getirilmeden tehlikeleri bertaraf etmeye bugün artık imkan kalmamıştır. Eldeki mevzuat milli bir koalisyon hükümeti veya iktidarı ile zamanında tatbikata geçirilse idi memlekette Marksist cereyanın doğurduğu anarşi daha sürfe halinde iken önlenip söndürülebilirdi. Camiada Anayasayı ve buna müteferri kanunları anlayış havası o zamanlar buna pekala müsait idi. Düşünü nüz ki, Ceza Kanunundaki 141-142. maddeleri bizzat kolektivist parti tarafından Anayasa Mahkemesine götürülmüştür. Mesela Milli Birlik Komitesi yerini devrin siyasi heyetine terkettiği günlerde veyahut hiç olmazsa 21 Mayıs 1963 ayaklanmasına müteakip ortadaki cereyan eden kanun dışı parti mahkemeye verilip kapıları seddü-bend edilmiş olsaydı, maksad da hasıl olurdu. Olmadı, olamadı. Ne için olmadı? Şimdiye kadar burası dahi karışık ismi fail bir mesele olarak kalmıştır. Anayasa Mahkemesinin, kurulu nizamı sosyalizme müsait görerek partinin meşruiyetine karar vermesi ihtimalinden mi endişe edildi? Böyle bir ihtimal de nazarlara pek zayıf görünür. Zira 141-142. maddelerin Anayasaya aykırı olmadığı yolunda mahke

meden çıkan kararı müteakip olsun,o menfi ihtimale kıymet verilmemek ve partinin kapatılması için mutlaka teşebbüse geçilmek iktiza ederdi.Yoksa partiyi kapatmak için önüne geçilmez daha başka engeller mi yol üzerinde belirliyordu?Buralara hala pek vuzuha çıkmış değildir." (3)

Böylece 12 Mart döneminde 1961 Anayasasının insan hak ve özgürlüklerine ilişkin tüm maddeleri geriye doğru değiştirilmiş,temel hak ve özgürlükler kısıtlanmıştır.

YARGI'NIN YETKİSİ YÜRÜTME'YE VERİLİYOR

Bu değişiklikler,Anayasanın temel ilkelerinden biri olan "Güçler Ayrılığı" ilkesini bozmuş,Yargı erkinin bağımsızlığını sınırlamış,Yürütme organının yetkilerini Yargı aleyhine genişletmiştir.Bu tutum,demokratik rejimi bir kenara iten baskı rejimlerinin önde gelen özelliğidir.

Bozulan ve bir kenara itilen "Güçler ayrılığı" ilkesinin Anayasa hukuku bakımından önemini Sayın Prof. Munci Kapani şöyle açıklamaktadır:

"Ancak bu prensibin,dün olduğu kadar bugün de önem ve değerinden hiçbir şey kaybetmeyen bir yönü vardır ki,o da Yargı organının diğer organlar karşısında bağımsızlığıdır.Gerçekten,Yargı organının -yani mahkemelerin- siyasi organların her türlü etkisinden uzak bulunması ve onlara karşı tam bir bağımsızlığa sahip olması,demokratik rejimin temel şartlarından birini teşkil

eder.Montesquieu'nün bu konuda söyledikleri,bugün hiç şüphe yok ki aynı tazelikte tekrarlanabilir.Mahkemelerin Yasama ve Yürütme organlarından ayrılmadığı ve hakim teminatı'nın gerçekleştirilmediği yerlerde,hürriyetlerin güvenlik altında olduğundan söz etmek de imkansızdır.Devlet kudretinin sınırlandırılması ve kamu hürriyetlerinin etkili olarak korunmasını sağlamak için mahkemelerin özellikle Yürütme organı karşısında bağımsızlığının sağlanması gerekir.Kuvvetler ayrılığı prensibinin bugün için bütün önem ve ağırlığı bu noktada toplanmaktadır." (Kamu Hürriyetleri adlı yapıt).

Gerçekten,1971 yılında Anayasanın basın özgürlüğü,kitap ve broşür toplatma ile ilgili 22. maddesi değiştirilmiş,maddenin beşinci fıkrası ile Yürütme organı na yani İdareye kitap toplatma yetkisi tanınmıştır.

Değiştirilen madde şu biçimi almıştır:

"Türkiye'de yayınlanan gazete ve dergiler,kanunun gösterdiği suçların işlenmesi halinde hakim kararıyla;devletin ülkesi ve milletiyle bütünlüğünün,millî güvenliğinin,kamu düzeninin veya genel ahlakın korunması bakımından gecikmede sakınca bulunan hallerde de,kanunun açıkça yetkili kıldığı merciin emriyle toplatılabilir." (4)

1982 ANAYASASI

1982 Anayasası da 28. maddesinde,"Basın hürdür,sansür edilemez" dedikten sonra,maddenin devam eden hükümleri ile sansürü dolaylı olarak yeniden getirmiş ve tüm yayınların,gecikmede sakınca bulunan hallerde İdarece dağıtımın önlenileceğini kabul etmiştir.Yani İdarece makamları herhangi bir yayının dağıtımını önlemeye yetkili kılınmıştır.

Bu Anayasa;28. maddesinin yedinci fıkrası ile süreli ve süresiz tüm yayınların İdarenin emri ile toplatılabileceği ilkesini kabul etmiştir.Madde şöyle demektir:

"Süreli ve süresiz yayınlar,kanunun gösterdiği suçların soruşturma ve kovuşturmasına geçilmiş olması hallerinde hakim kararıyla;Devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğünün,millî güvenliğinin,kamu düzeninin,genel ahlakın,korunması ve suçların önlenmesi bakımından gecikmesinde sakınca bulunan hallerde de kanunun açıkça yetkili kıldığı merciin emriyle toplatılabilir."

"Gecikmede sakınca bulunup bulunmadığı" da kuşkusuz İdare makamları tarafından takdir edilecektir.Yani böylece bir kitabın ve yayının toplatılması İdarenin keyfine bırakılmış olmaktadır.

1982 Anayasası da böylece,7,8 ve 9. maddelerinde kabul ettiği "Güçlerin ayrılığı" ilkesini bozmuş ve bağımsız mahkemelere ait olan bir yetkiyi Yürütme organına tanımıştır.

Böylece düşün yaşamında,basında,yayında söz hakkı siyasal iktidara verilmiş olmaktadır.İşte Muzır Yasa'sını bu gelişmelerin ışığı altında değerlendirmek ve amacını yerli yerine oturtmak gerekmektedir.

III.

MUZIR YASASI

Bu yasa,yukarıdan beri açıklanan Anayasa değişikliklerinin amacı doğrultusunda düzenlenen bir yasadır.Basın özgürlüğünü sınırlayan,"dolaylı sansür"ü getiren bu yasa,kitap ve yayın toplatma konusunda karar verme yetkisini Yürütme organı tarafından seçilen bir kurula tanımıştır.

Böylece,bir yandan Anayasanın "Güçler ayrılığı" ilkesi yaralanmış,öte yandan da bağımsız mahkemelerin yetki alanları sınırlandırılmıştır.

Yasaya göre,başbakanlık bünyesinde,Yürütme organı tarafından seçilecek 11 kişilik bir kurul oluşturulacak ve bu kurul Türk Ceza Yasasının 426,427 ve 428. maddeleri ile ilgili konularda Resmi Bilirkişi görevi yapacaktır.Yani bir yazı ya da kitapta "müstehcenlik" bulunup bulunmadığını ve yapıtın "muzır" sayılıp sayılmaması gerektiğini bu kurul saptayacaktır.

Görülüyor ki bu yasa,bağımsız mahkemelere ait olan bir görevi İdarece seçilen bir kurula devretmektedir.

Denilebilir ki mahkemeler,kendilerine getirilen konularda bağımsız olarak bilirkişi seçebilir ve görüş alarak buna göre karar verebilir.Ancak bu konuda Ceza Yargılamaları Usulü Yasası'nın 66. maddesini anımsatmak ta yarar vardır.Bu madde "Bilirkişi tayini" başlığı altında şöyle demektedir:

"Belli hususlar hakkında rey ve mütalaalarını beyan ile kanun tarafından görevlendirilmiş resmi bilirkişi varsa,hususî sebepler olmadıkça başkası tayin edilemez." (Fıkra:3)

3266 sayılı "Muzır Yasası" yukarıda açıklandığı gibi,"Resmi bilirkişi" tayin etmiştir.Yukarıda anılan yasa hükmüne göre,mahkemelerin saptanan "Resmi bilirkişi"ye başvurmaları gerekecektir.

Bu bilirkişilerin yürütme organı yani İdare tarafından görevlendirildiği düşünülürse,objektif görüş bildirmelerinin güçlüğü kendiliğinden anlaşılır.Bir hakim inle,bağımsızlık açısından,Yürütme organı tarafından görevlendirilmesi sakıncalı görülürken,bir bilirkişi kurulunun siyasal iktidar tarafından görevlendirilmesinin sakıncalarını açıklamaya gerek yoktur.Bu,Yargının bağımsızlığı bakımından önemli bir sakıncadır.

Yasanın sakıncalı yönlerinden birisi de,ikinci maddenin ikinci fıkrasında görülmektedir.Bu fıkraya göre:"Kurul,basılmış eserlerin küçükler için muzır olup olmadığı hususunda yapacağı incelemede,1739 sayılı Millî Eğitim Temel Yasası'ndaki genel amaç ve temel ilkeye ri gözönünde bulundurmak zorundadır."Böylece yasa,18 yaşından küçük çocukların cinsel sorunları dışına da taşmış bulunmaktadır.Böylece yapılacak incelemede siyasal düşünceler ve dünya görüşleri de rol oynayacaktır.

Bu yasa ile,siyasal iktidar,kendi görüşlerine ve siyasal programına uygun olmayan görüşleri ve düşünceleri yasaklama olanaklarını elde etmiş olmaktadır.

1- Bu Anayasanın 24. maddesi,kitap ve broşür toplatılması konusunda da aynı hükümlerin uygulanacağını kabul etmiştir.

2- Türkiye İktisat Gazetesi,9.7.1970

3- Aynı gazete,11.2.1971

4- Bu Anayasanın 24. maddesine göre kitap ve broşür de aynı hükme bağlıdır.

MUZIRLIK ÜZERİNE

Bir süre önce çıkartılan "Küçükleri Muzır Neşriyattan Koruma Yasası" veya kısa adıyla "Muzır Yasası", ülkemiz tarihinin ünlü yasalarından birisi olmak hakkını şimdiden kazanmışa benziyor. "Küçüklerin manevi duygularını, moral ve ahlakını muzır etkilerden korumak amacıyla çıkartılmış olan bu yasa, büyükleri de koruyucu kanunları altına almış durumda. Büyüklerin "ar ve haya duygularını rencide edecek" her türlü yapıta karşı duran Muzır Yasası'nın bu anlam ve önemini birçok yetişkinin henüz kavrayamamış olması da önemli bir sorun oluşturuyor. Fiyatları arttırılan ve poşete konulan muzır neşriyatın satışı artmış durumda.

Yönetimin halkın ahlakını korumak doğrultusunda gösterdiği kararlılık özellikle aydınlar arasında gerekli takdir ve desteği henüz sağlayamamış durumda. Oysa ki Evren ve Hükümet bu konuda, ülke içine ek olarak, ülke dışından çeşitli yollarla getirilmeye çalışılan her türlü muzır neşriyata karşı bile çok hassas davranıyorlar. Böylece muzır yasa uluslararası alanlara da çıkarak ününü pekiştirme yolunda ilerliyor.

Kültür ve Turizm Bakanlığının düzenlediği 1. Asya-Avrupa Sanat Bienali'nde Polonyalı ressam Jan Dubkowski'nin tablosu "muzır yasasına" aykırı bulunarak kaldırılınca yabancı sanatçılar da söz konusu yasa hakkında bilgi edinmek gereğini duydular.

Hükümet "muzır"la mücadele ederken çeşitli muzır sesler de duyuluyor. Bunlara göre Türkiye'de muzırlığın asıl kaynağını mevcut yönetim oluşturuyor. Bu hayat pahalılığı ve baskı altında halkta doğal olarak manevi duyguların yıpranması gündeme geldiğine göre en önemli muzır faaliyeti "hükümetin icraatı" oluşturuyor.

Hükümetin bu muzırlığını gizlemek için açtığı "gü leryüz kampanyasının" da başarılı olamayacağı anlaşılıyor. Durumu hiç de iç açıcı olmayan memurlarda gülecek kalmamış bulunuyor.

Aşağıda "muzır yasanın" bazı uygulamalarını sunuyoruz.

MUZIR TABLO KALDIRILDI!

Cumhurbaşkanı Kenan Evren' Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından düzenlenen "Asya-Avrupa Sanat Bienali'nin Ankara Devlet Resim ve Heykel Müzesi'nde açılan sergisini gezerken Polonyalı sanatçı Jan Dubkowski'nin tablosunu "ahlaka aykırı" buldu ve hatta daha da öteye giderek, "Bu yapılan sanat değildir, herkesin de bana hak vereceğini sanıyorum" dedi.

Evren'in bu düşüncesi üzerine söz konusu tablo Kültür ve Turizm Bakanının emriyle sergiden kaldırıldığı gibi, Polonyalı ressamın yapıtlarının sergilendiği bölüm de tünden kapatıldı.

27 MUZIR SORUŞTURMA!

Muzır Yasası'nın yürürlüğe girdiği 12 Mart 1986 tarihinden itibaren, Küçükleri Muzır Neşriyattan Koruma Kurulu tarafından müstehen bulunan üç yayın hakkında İstanbul Basın Savcılığı'na 7 ayrı dava açılırken, 10 ayrı gazete ve dergi hakkında da 27 soruşturmaya başlandı.

Kurul tarafından incelendikten sonra, cinsel duyguları tahrik ve halkın ar ve haya duygularını rencide edici olduğu belirtilerek müstehen bulunan Playmen der-

Kitap her yerden darbe yedi

Erdal ÖZ

Ömer SEYFETTİN

Atilla İLHAN

Orhan Veli KANIK

Fedor DOSTOYEVSKI

Dede Korkut'un enflasyonu yüzde 800

• Barlas YURTSEVER

SON yıllarda kitap fiyatlarında oryaya çıkan artış hem okuru, hem yazarı zor durumda bıraktı. Yayıncılar artışı enflasyonun altında kaldığını vurgularken, okurun azalmasıyla birim maliyetlerinin arttığından yakınıyorlar. Bu arada her kitap da aynı bir enflasyon "yaşıyor". Kimindeki 6 yıllık artış yüzde 200'lerde kalırken, bir "Dede Korkut" yüzde 800'ü buldu.

Bilgi, Can ve Varlık Yayıncıları 1980 yılında basılan kitaplarının 6 yıl önceki ve şimdiki fiyatlarından örnek vererek, "kriz"i şöyle değerlendirdiler:

• 6 yıl önce serbest piyasada bir top kâğıt 800 TL. iken, şimdi 4 bin 700 lira. Matbaada 5 bin baskı için bir forma fiyatı 4 bin lira iken, şimdi 25 bin lira.

• 6 yıl önce bir kitap için asgari baskı 5 bin idi, şimdi 3 bin-3.500. 1980'e kadar iki ay içinde 2 bin 500 satış yaparken, şimdi bu sayıya 5 ayda ulaşabiliyoruz.

• TV rekabeti kitap satışlarını etkiledi.

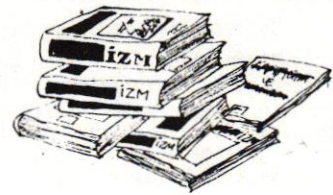
• Türkiye'de kitap okuru öğrenci ve memur kesimi. Bunların cebinde kitaba ayıracak para kalmadı. Gelen büyük ekonomik kriz, olağanüstü karışıklık çek ve protestolu senet olayını getirdi. Yayıncılar büyük kentlerin dışına çıkmadı.

• Son 6 yılda kimi kitabın fiyatı yüzde 800 artarken, kiminki yüzde 200'lerde kaldı. Öğrenci ve memurun cebinde kitaba ayıracak para kalmadı. Yayıncılar protestolu senetlerle boğuldu. Okullara kitap giremezken, bir ara parlayan çocuk yayıncılığı can çekişiyor

Kütüphanedeki enflasyon

Kitabın adı/Yazarı	1980 (TL)	1986 (TL)	Yüzde artış
• Kurnaz Tilki/Goethe.....	90	650	622
• Beyaz Geceler/Dostoyevski.....	75	500	566
• Bütün Şiirleri/Orhan Veli.....	250	950	380
• Alçakçaktan Kar Yağar/Erdal Öz.....	85	550	547
• Budala/Dostoyevski.....	750	3.000	300
• Ağla Sevgili Yurdum/Alan Patton.....	300	1.400	366
• Dede Korkut Hikâyeleri.....	80	750	837
• Mutlu Olmak Sanatı/Alain.....	60	500	733
• Edebiyatımızda İsimler Sözlüğü/Behçet Necatigil.....	200	1.400	700
• Atatürk Yolu/Yaşar Nabi Nair.....	100	500	400
• Aganta Burina Burnata/H. Balıkcısı.....	200	700	250
• Efruz Bey/Ömer Seyfettin.....	125	400	120
• Sırtlan Payı/Atilla İlhan.....	350	1.300	271
• Hostesler Eğleniyor/Baker-Jones.....	250	900	260
• Satranç/Kahraman Olgaç.....	175	550	214
• Çocuk Bakımı ve Eğitimi/Dr. B. Spock.....	450	1.600	255

Milliyet 15 Mayıs 1986

Kitap fiyatlarındaki artışı gösteren "muzır" bir tablo

gisi hakkında 2, Playboy dergisi hakkında 1 ve Tan gazetesini hakkında 3 ayrı dava açıldı. Yine aynı kurul tarafından incelendikten sonra hakkında yasaya aykırı yayın da bulunmak raporu hazırlanan Tan Gazetesi'nin 11, Günaydın Gazetesi'nin 6, Hafta Sonu Gazetesi'nin 2, Playmen'in 2 ayrı sayıları, Süper Gazete, Playboy, Bravo, Sinesex, Çıplaklar Kampı dergilerinin birer sayıları ve Dr. Haydar Dümen'in Cinsel Yaşam-2 kitabı hakkında basın savcılığınca soruşturma başlatıldı.

TRT, KAN DAVASI'NI YASAKLADI!

TRT Yayın Denetleme Kurulu ünlü İtalyan yönetmen Lina Wertmüller'in "Kan Davası" adlı filminin televizyonda yayımını yasakladı. Film 1940-45 yılları arasında, İtalya'daki faşist ve sosyalistlerin mücadelesini anlatması nedeniyle Türkiye'de yayımlanamayacak kadar politik bulundu.

Film hakkında ilginç yorumlarda bulunan bir TRT yetkilisi Türkiye'de demokrasi ve muzır yasanın uygulanışı konusunda da önemli ipuçları verdi:

"Biz daha yeni bir sıkıyönetim geçiren, demokratik düzene yeni giren bir toplumuz. Böyle filmlerle halkın kafasını karıştırmak yanlış. Üstelik filmde günümüze meşajlar da iletiliyor" diyen yetkili; muzır yasasının diğer yasalarla birleştirilerek nasıl uygulandığını da şöyle açıkladı:

"Filme Muzır Yasası'nın ve TRT Kanunu'nun yasakladığı her şey vardı. Homoseksüellikten tutun, bir kadının iki erkekle yaşaması, kaçakçılık, faşizm, komünizm, halkın hükümete isyanına kadar her şey. Televizyonda halka halka izlettirilecek gibi değildi. Üstelik Türkiye'de faşizm, komünizm yasak. TRT Kanunu bize halkta karamsarlık, umutsuzluk, kargaşa, dehşet, saldırganlık gibi olumsuz duyguları uyandırmak ve telkin etmek amacıyla yönelik yayın yapmamayı emrediyor. Böyle filmlerle halkın kafasını karıştırmaya ne gerek var? Televizyonda hissi aşk hikayelerinin, macera, uzay filmlerinin, müzikallerin yayımlanması daha uygun." Cumhuriyet, 1.5.1986

KİTAP DA POŞETE GİRDİ!

Aylık çeşitli magazin dergilerinden sonra, ilk defa bir kitap poşet içinde piyasaya çıktı.

Dağıtım şirketleri ve kitapçılara poşet içinde gönderilmesine başlanan Jolan Chang'ın kitabı "Taocu Sevişme ve Seks" in üzerinde ayrıca "Küçüklerle Zararlıdır" yazısı yer alıyor. Dağıtım şirketleri sahipleri, kitabın poşete girmesiyle satışının arttığını belirterek, "Okuyucular böylece kitaba daha çok ilgi gösteriyor. Kitabın içeriğini merak ediyorlar" dediler. (22.5.1986)

MUZIR YASASININ DİĞER UYGULAMALARINDAN

- İzmir'de çalıştırdığı içkili lokantada seks filmi göstererek hasılatını yükseltmeye çalışan lokanta sahibine "Muzır" yasaya muhalefetten iki milyon lira para cezası verildi ve lokanta 10 gün kapatıldı. (Cumhuriyet, 12.4.1986)

- Gülhane Askeri Tıp Akademisi'nde düzenlenen "Seksüel Fonksiyon Yetersizlikleri" konulu panelde Prof. Dr. Saim Mermut, "Muzır Neşriyat Yasası nedeniyle bazı slayt ve filmleri gösteremeyeceğini belirtti." (Cumhuriyet, 13.4.1986)

- Muzır Kurulu zamanının büyük bölümünü de gazete lerde çıkan kadın fotoğraflarını inceleyerek geçiriyor. Örneğin kurulun yeni getirdiği tanımlara göre "ellerini başının arkasında birleştirmiş" ve "kısmen örtünmüş" ya da yüzüne "cinsi tecessüs uyandıracak" bir ifade vermiş kadın fotoğrafları "küçüklerin maneviyatı üzerinde muzır tesir yapacak nitelikte."

- Muzır yayınların konacağı poşetin kalınlığı da önemli. Örneğin Playboy dergisinin Mayıs sayısı poşete konduğu halde, poşet üzerinden dergi kapağında bulunan fotoğraf ve yazıların "en ince detayına kadar" görülüp okunabildiği belirtilerek dergi yine de muzır bulundu. (Cumhuriyet, 26.5.1986)

- Muzır kuruluna "muzır" diyen Cumhuriyet gazetesini hakkında dava açıldı. Gazetede yayınlanan 4 ayrı yazı da "küçükleri muzır neşriyattan korumak için resmi idari bir görev üstlenen kurula yayın yoluyla hakaret ettiği" savıyla gazetenin yazı işleri müdürü Okay Gönensin hakkında 9 ay ile 4.5 yıl arasında değişen hapis cezası isteniyor. (Cumhuriyet, 9.6.1986)

DAYANIŞMA HABERLERİ

TÜRKİYE'DEN "SUSTURULMUŞ SESLER"

Oyun yazarı Arthur Miller ve Amerikan yazarları bu yıl PEN'in "Susturulmuş Sesler" dizisinde Türkiye'den yazar ve şairlerin eserlerine de yer verdiler. 1 Mayıs günü New York PEN merkezinde düzenlenen okuma forumunda Amerikalı yazarlar Nazım Hikmet, Yaşar Kemal, Ali Taygun ve Dr. İsmail Beşikçi'nin eserlerinden parçalar okudular.

TÜRKİYE'DE AYDINLARIN DURUMU

Amsterdam Üniversitesi'nin, "Türkiye'de Demokrasi Sorunu" konusunda 29 Nisan 1986 tarihinde düzenlediği, Prof. Dr. G. Borgers (Hollanda PEN Klübü Başkanı), H. Hogenbrück (Kiliseler Birliği Barış Hareketi'nden), P. Dankert (Avrupa Parlamentosu Üyesi), Prof. C. Mulvard (Amsterdam Üniversitesi Etnik Azınlıklar Kürsüsü) da katıldıkları toplantıda, "Türkiye Aydınlarıyla Dayanışma Girişimi" adına Prof. Server Tanilli "Türkiye'de Aydınların Durumu" başlıklı bir konuşma yaptı. Tanilli konuşmasının bir bölümünde şöyle dedi:

"Görünüşteki demokratik çıkışlar ve hareketlilik, rejimin rağmına olan şeylerdir; aydınlar, demokrasi adına bugün bir şeyler yapılabiliyorsa, hele yığınla tehlikeyi göze alarak yapmaktadırlar bunu. Onları Batı'nın demokrat kamuoyu gerçi desteklemiştir, destekliyor; ancak, Avrupa Konseyi gibi demokrasi ve temel insan haklarını koruyup gözetmek göreviyle yükümlü kuruluşlar bu desteği haydi haydi sağlamak zorundadırlar. Anayasa, parlamento, seçim gibi bir takım görünüşlere bakıp, olan bitenin iç yüzünü arayıp araştırmadan, "Türkiye'de demokrasiye dönüşüyor, dönüldü" kanısına kapılmak yanlıştır. Hele hele kısa bir süre önce beş ülkenin "şikayetlerini geri almaları" son olarak da Avrupa Konseyi'nin verdiği karar gibi uzlaşmalara girmek ise çirkindir. Batılılar şunu unutmamalıdır: Türkiye'de çiğnenen bir yerde kendi değerleridir; bu bakımdan Türkiye'li aydınların demokrasi mücadelesi, onların gözardı edeceği bir mücadele değildir, olmalıdır."

ORTADOĞU

Kitabevi/Yayınevi epeydir hizmetinizde.

- Yurtta çıkan en yeni kitaplar
Kendi yayınımlarımız güvenilir Türkçe ders kitapları
Türkçe-Almanca kendi yayınladığımız şiir, öykü, masal ve öteki türden kitaplar

Hizmetimiz, güveninizle birlikte sürecektir.

ORTADOĞU Kitabevi/Yayınevi

Yönetmeni: Hüseyin Çölgeçen

Brandenburger Str. 22 4200 Oberhausen 11
Tel. (Saat 14.00'dan sonra): 0208-66 17 43

BASIN VE SANATA BASKILAR

"TOMBULUN TÜRKÜSÜ" YARGILANIYOR

"Tombulun Türküsü" adlı plağın yapımcıları Başbakan Özal'a hakaret suçundan yargılanıyorlar. Plakta geçen, "Bu gidişle dolsuz kalacağız, hep şu tombulun yüzünden fesuphanallah" sözleriyle Özal'ın kastedildiği iddi asıyla açılan davada sanıklar "hükümetin manevi şahsiye tini tahkir ve tezyif etmekle" suçlanıyorlar. Söz yazarı Giray Elmalı, plak şirketinin sahipleri ve iki türkücü hakkında TCK'nın 159. maddesine göre 1 yıldan 6 yıla kadar hapis cezası isteniyor. (12.4.1986)

GAZETECİ KARAKOL MAHKUM OLDU

Eski Kars Valisi Muhittin Keskin'e yayın yoluyla hakaret savıyla bir ay önce tutuklanan Serhat Kars Gaze tesı Yazı İşleri Müdürü Baki Karakol, 7 ay hapis, 35 bin lira ağır para cezasına çarptırıldı. Baki Karakol, gazete sinde valinin uygulamalarını eleştirmişti. (2.5.1986)

GAZETECİ YILMAZ'IN HAPSİ İSTENİYOR

Başbakan Özal'a ve hükümete hakaret ettiği edildi ği iddiasıyla Sabah gazetesi sorumlu yazı işleri müdürü Metin Yılmaz hakkında açılan dava başladı. Bültenimizin geçen sayısında bildirdiğimiz gibi, Yılmaz hakkında "Özal'ı korkuttuk, Özal iktidarının ve TRT'nin ipliğini pa zara çıkarmaya devam edeceğiz" şeklindeki bir haberden ötürü 6 yıla kadar hapis cezası isteniyor. (7.5.1986)

GÖNENSİN VE AKYILDIZ YARGILANIYOR

Cumhuriyet gazetesi yazı işleri müdürü Okay Gönensin ve gazeteci Erhan Akyıldız, gazetede bir yıl önce yayınlanan "Sahte Cennetin Tutsakları" adlı yazı dizisi dolayısıyla yargılanıyorlar. Uyuşturucu madde kullanımı la ilgili dizinin, "kokain içen genç annesiyle yattı" başlıklı bölümünde "evlenme yasağı bulunan kişiler arasındaki cinsi münasebete dair haber yayımlandığını" öne süren savcı, Gönensin ve Akyıldız'ın cezalandırılmasını istiyor. (10.5.1986)

İKİ KİTAP MAHKEMEDE

Henri Miller'in dünyaca tanınmış "Oğlak Dönencesi" adlı kitabını yayınladığı nedeniyle yayıncı Erdal Öz hakkında açılan davada mahkeme kitabı "Edebi mi yoksa müstehcen mi olup olmadığının belirlenmesi için" Küçükleri Muzır Neşriyattan Koruma Kurulu'na gönderdi.

Sudaki iz adlı kitabı müstehcen bulunarak toplatı lan Ahmet Altan hakkında da dava açıldı. (10.5.1986)

130 İMZALI PROTESTO

130 sanatçı ve yazar, Kültür ve Turizm Bakanlığı'n ca düzenlenen 1. Asya-Avrupa Sanat Bienali sergisinde Polonyalı sanatçı Jan Dubkowski'nin yapıtlarının "müstehcen" ve "muzır yasasına aykırı" olduğu gerekçesiyle engellenmesini ortak bir duyuruyla protesto etti. 130 im zalı kamuoyuna duyuru şöyle:

"Biz, Türk sanatçıları, özgür ifadeden yana olan lar, sansürün ve baskının her türüne karşıyız. Ulusların birbirlerini anlayıp tanımasını olanağını sağlamak ama cına yönelik kültürel ve sanatsal etkinliklerin özgür ve demokratik ortamlarda, hoşgörü temelinde oluşacağına inanarak, Uluslararası 1. Asya-Avrupa Bienali'nde konuk sanatçı Jan Dubkowski'nin yapıtlarının sergilenmesinden engellenmesinden duyduğumuz üzüntüyü belirtir, gerekçesi ne olursa olsun bu karara katılmadığımızı kamuoyuna du yururuz." (11.5.1986)

YAZAR APAYDIN'A PASAPORT VERİLMEDİ

Yazar Taliup Apaydın, pasaport verilmediği için, yurt dışından aldığı bir davete katılamadı. Apaydın'a pa saport verilmeyişinin nedeni açıklanmadı.

Talip Apaydın, 1984 yılında iki kez yurt dışına gittiğini, o tarihten bu yana hakkında herhangi bir so ruşturma açılmadığını, yargılanmadığını bildirdi. Yetkili ler ise, "Pasaportunuz hazırlandı, ancak veremeyeceğiz ve nedenini açıklamaya da yetkili değiliz" dediler. (2.6. 1986)

"DİPTEN GELEN DALGA" TAHLİYE BEKLİYOR

İlyas Ehrenburg'un yazdığı dünyaca tanınmış roman Dipten Gelen Dalga 2.5 yıldır Türkiye'de tutuklu bulunu yor!

Mazlum Bayhan tarafından dilimize çevirilen Dip- ten Gelen Dalga 1978'de Sosyal Yayınları tarafından ilk kez basıldı. Kitap 12 Eylül'den sonra ikinci baskısını yaptı. İlk iki baskı için soruşturma açılmadı. Ancak Ekim 1982'de yapılan üçüncü baskı için soruşturma açıldı. İ- çinde suç unsuru olup olmadığının tespiti için kitap bi lirkişiye gönderildi.

Bilirkişi Prof. Sulhi Dönmez, Ekim 1983'de verdi ği raporunda kitapta "komünizmi övme" suçunun işlenmiş olduğunu belirtti. Kitabın son basımından itibaren 1 yı- lı aşkın bir süre geçtiği için, kitabın çevirisini yapan Mazlum Bayhan hakkında tekipsizlik kararı veren İstan- bul 1. Sulh Ceza Mahkemesi, savcılığın istemi üzerine ki tap hakkında Ekim 1983'de toplatma kararı verdi. 2300 a- det kitap polis tarafından kitapçılardan toplanarak Ad- li Emanete alındı.

Daha sonra savcılığın müsadere istemini de mahke- me benimsedi. Ancak müsadere konusunda Adalet Bakanlığı ve Yargıtay Ceza Genel Kurulu'nda farklı görüşler orta- ya çıktı. Müsadereye hangi mahkemenin yetkili olduğu tar tışılardursun Dipten Gelen Dalga da tutuklulukta 2.5 yı- lını doldurmuş bulunuyor. (15.5.1986)

ÇALIŞLAR'IN 8 YILLIK CEZASI KESİNLEŞTİ

12 Eylül sonrası Ordu Dil ve İstihbarat Okulunda- ki tutuklu siyasi parti yöneticilerinin yaşamını Lider- ler Hapishanesi adlı kitapta anlatan gazeteci Oral Çalı- şlar'ın 8 yıllık hapis cezası Askeri Yargıtay Daire- ler Kurulunun kararıyla kesinleşti. (25.5.1986)

"YILANLARIN ÖCÜ" SANSÜRE TAKILDI

Metin Erksan 1961'de Yılanların Öcü'nü sinemaya u yarladığı zaman film sansürden geçmemiş ve ancak devrin Cumhurbaşkanı Cemal Gürsel'in filmi izlemesi ve lehinde müdahalesiyle gösterilebilmişti. Yılanların Öcü'nün 24 yıl sonra yapılan ikinci çevrimi de sansüre takıldı. Bu kez yönetmenliğini Şerif Gören'in yaptığı ve başrolleri ni Kadir İnanır, Fatma Girik, Nur Sürer ve Serpil Çakmak- lı'nın paylaştıkları film sansürden geçemedi.

Yine Fakir Baykurt tarafından yazılan Kaplumbağa- lar romanının da sinemaya uyarlanması sansür engeliyle karşılaştı.

YAYIMCI KIVANÇ TUTUKLANDI

Eylem Yayınları sahibi Hüseyin Kıvanç, yayımladığı 2 kitap ve 2 broşür nedeniyle 1976 yılında açılan 4 da- va nedeniyle İstanbul 2. Ağır Ceza Mahkemesince tutuk- landı. Kıvanç hakkında "yayın yoluyla komünizm propagan- dası yapmak" suçundan en az 30 yıl hapis cezası isteni- yor. Mahkeme 18 Şubat 1986 tarihinde Kıvanç hakkında "du ruşmalara gelmemesi nedeniyle giyabi tutuklama kararı" verdi. Bunun üzerine Kıvanç 11 Mayıs 1986 günü 01.00'da evinden alınarak cezaevine götürüldü. (15.5.1986)

1 MAYIS:

100. YILDA YASAK ALTINDA!

Tüm dünya ülkelerinde emeğin bayramı olarak kabul edilen 1 Mayıs'ın 100. yılı da Türkiye'de yasak altında geçti. Dünyanın, politik rejimleri nasıl olursa olsun, hemen hemen tüm ülkelerinde 1 Mayıs'ta işçiler, emeğiyle yaşamını kazananlar birlikte düşünce ve talepleri ni bir kere daha açıklarken Türkiye'de yönetim değil 1 Mayıs'ın kutlanmasına, sözünün edilmesine bile karşı olduğunu gösterdi.

Mecliste "1 Mayıs emek bayramıdır" diyen SHP eski Genel Başkanı Gürkan, ANAP ve MDP'lilerin saldırısına uğradı.

Cumhurbaşkanı Evren ise 9 Mayıs'ta Malatya'da yaptığı konuşmada 1 Mayıs'a "komünist bayramı" diyerek sahip olduğu geniş bilgiyi bu konuda da gösterdi. Evren ye ni bir işçi bayramı da önererek şöyle dedi:

"Yakın bir tarihte 1 Mayıs'ı geçirdik. Her gün yurt dışında yurt içinde neler olduğunu, yurt dışındaki işçilerin elindeki pankartta neler yazdığını, yurdun dört köşesinde neler olduğunu öğreniyor ve vatandaş uyarıyorum. Eğer işçi bayramını kutlamak gerekiyorsa, komünist ülkelerin kabul ettiği günü değil, mesela 15-25 Mayıs kutlayabiliriz. Fedakar işçi kardeşlerimizin başının üzerinde yeri var."

1 Mayıs öncesinde polis işçi semtlerinde ve öğren ci yurtlarında geniş bir operasyon yaparak çok sayıda kişiyi gözaltına aldı. Gözaltına alınanların sayısı resmen 90 olarak açıklandı ancak bu rakamın daha fazla olduğunu belirtiyor. Özellikle alınıldıktan kısa süre sonra salıverilenlerin sayısı fazla.

İzmir'de gözaltına alınıp salınanlar poliste kendilerine işkence yapıldığını ve çeşitli suçlar yüklenme ye çalışıldığını açıkladılar. Gözaltına alınanlardan 22 kişi DGM'ye gönderildi. Bunlardan 14 tanesi DGM tarafından tutuklandı.

Genellikle 30 Nisan gecesi gözaltına alınanlar, ancak 13 Mayıs'da DGM'ye çıkarıldılar.

Yasak altında geçirilmek zorunda kalınan 1 Mayıs'ın 100. yılı, Türkiye'de 1 Mayıs'ın kutlanabilmesi için önemli bir potansiyelin mevcut olduğunu, tüm baskılara karşın gösterdi.

İki

TIYATROCU

GÖZALTINA

ALINDI

İzmir Karşıyaka Güzel Sanatlar Parkında düzenlenen etkinliklerin son gecesinde Anton Çehov'un *Rezale-tim* adlı yapıtını oynayan İstanbul Tiyatrosu sanatçılarından Can Doğan'ın sahnede kullandığı bazı tümcelerden dolayı polis, sanatçıya müdahale etti. Bu olay karşısında sanatçı Kemal Kocatürk, polisin müdahale nedenini sormaya kalkışınca olay büyüdü ve oyun polisin müdahalesiyle yarıda kaldı. Siyasi polis daha sonra iki sanatçıyı gözaltına aldı. Doğan ve Kocatürk hakkında soruşturma sürüyor. (9.6.1986)

ECEVİT'İN HAPSI İSTENDİ!

18 Mayıs'da DSP Kurucular Kurulu toplantısında yaptığı konuşma nedeniyle Ankara Basın Savcılığı Bülent Ecevit hakkında 1-3 yıl ceza istemiyle dava açtı.

Ecevit konuşmasında; "Yasaklara karşı konuşup yazma, düşüncelerimi açıklamak hakkım. Bu hak elimden alındığında da kullandım ve kullanırım. Çünkü bence bu, devleti yönetenlerin kısılabileceği siyasal hak değildir. Bu, kimse nin dokunamayacağı bir insanlık hakkıdır" demişti. (Cumhuriyet, 5.6.1986)

YEŞİLLER'İN PROTESTOSU

F. Almany'a Meclisi Yeşiller Grubu, 6 Haziran'da başına açık bir mektupla Devlet Başkanı Weizsacker'in Türkiye ziyaretini kınadı. Mektupta, Weizsacker'in bu gezisiyle, dünyada yaygın saygınlığını, Evren ve yandaşı Özal'ın itibarının iadesi için harcamış olmasından duyulan üzüntü belirtiliyor. Ardından şöyle deniyor: "Aslında generallerin işi kolay. Açık ki, F. Almany'a ve diğer NATO üyesi ülkeler bakımından, ittifakın vazgeçilmez güney karnadı üyesi olarak silahlandırılmış bir Türkiye'nin oynayaacağı rol; ülkede, işkence, sıkıyönetim, basına yasaklar ve insan hakları ihlallerinin sona erdirilmesinden daha önemlidir."

AZİZ NESİN:

"AYDINLAR DİLEKÇESİNDEN DAHA BÜYÜK ÇAPTA HAZIRLIĞIMIZ VAR"

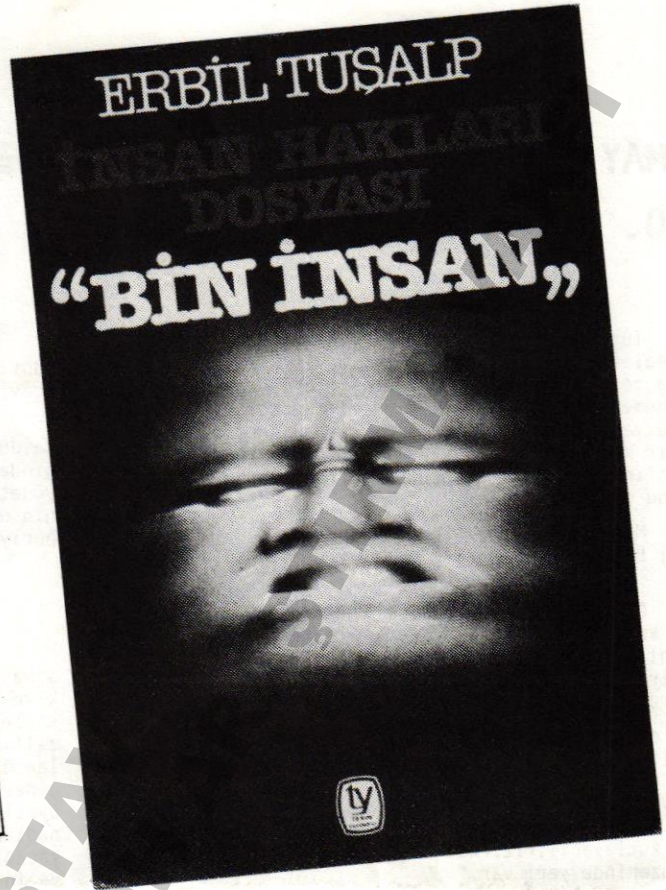
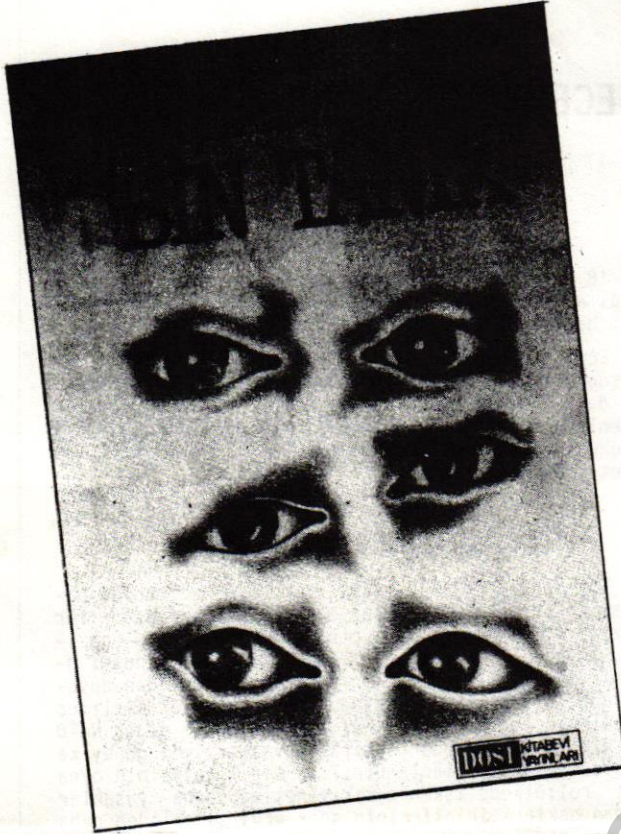
Aziz Nesin, haftalık *Yankı* dergisinin 19-25 Mayıs tarihinde yaptığı bir söyleşide yeni hazırlıkları olduğunu söyledi. Aziz Nesin özetle şöyle dedi:

"Yeni bir hazırlığımız, Aydınlar Dilekçesi'nden daha büyük çapta bir hazırlığımız var. Bu hükümeti sürekli rahatsız etmek lazım. Uyarmak değil, rahatsız etmek lazım, çünkü uyarılmaz bir iktidardır bunlar." (...)

"Biliyorsunuz Aydınlar Dilekçesi'nde sonuç alındı. Aydınlar Dilekçesini yapanlara ve imzalayanlara "vatan haini" dendiğini biliyorsunuz. Mahkeme kararı "vatan haini" olmadığımızı tescil etti. Karar verdi ki "vatan haini" değiliz. O zaman sonucun ne olduğunu söylemek bana düşmez. Aydınlar Dilekçesi'nde hiçbir zaman ekonomik sorunlara değinmedik. Bu kez Türkiye'deki ekonomik sorunlara değineceğiz ve ekonomik sorunların yaşamın başka alanlarına, ahlaksal, sosyal alanlara nasıl yansıdığını anlatacağız. O zaman da 5 kere 10 kere vatan haini olacağız tabii..."

- Aydınlar Dilekçesi'nde yaşanan olaylar imza atarlarda belirli bir tedirginlik yaratmış olabilir mi? Yani bu çalışmada beklediğiniz katılım gerçekleşecek mi?

"Tam tersine, herkes daha yürekli, daha birlik, daha güçlü olarak yeni çalışmaya katılmak istiyor. Ve bu kez imza sayısı 1500-2000 olmayacak. Bu kez 10 bin imzayla başvuracağız, ayrıca da imzayı sürekli açık tutacağız. Böylece her hafta belki elli bin, yüz bin imza katılacak. Bu kez çok daha güçlü bir hareket olacak."

ERBİL TUŞALP

1945 yılında Akşehir'de doğdu. Evli ve bir çocuklu.

1965'de Harbokulundan mezun oldu; 1974'de sağlık nedeniyle ordudan ayrıldı ve gazeteci olarak çalışmaya başladı. 1978'e kadar TRT'de, Günaydın'da, Vatan'da, Dünya'da, Anka Ajansı'nda çalıştı. 1978'den beri ise Cumhuriyet'te çalışıyor. 1981-85 arasında bu gazetenin Ankara Bürosu İstihbarat Şefliği yaptı.

1979 ve 1980 yıllarında Çağdaş Gazeteciler Derneği'nin "Haber Ödülü"nü aldı. Bir süre Türkiye Gazeteciler Sendikası Yönetim Kurulu üyeliği yaptı. Dilek Çe Davası sanıkları arasında yer aldı.

İlk kitabı İnsan Hakları Dosyası, ikinci kitabı Bin İnsan bir senede 5. baskısını yaptı. Son kitabı Bin Tanık'ın 2. baskısı geçtiğimiz günlerde çıktı. Bin İnsan'la ilgili açılan davası devam ediyor.

İnsan hakları, insanların her toplumdaki temel konumunu, özellikle onların, devletle ilişkisini düzenleyen ilkelerin bir bütünü olarak karşımıza çıkıyor.

Devletle ilişkisi bakımından insan haklarına, gerek Anayasalar gibi temel hukuk belgelerinde, gerekse Birleşmiş Milletler ve Avrupa Konseyi örgütleri düzeyindeki uluslararası belgelerde, kapsamlı olarak yer veriliyor. Uluslararası belgeler, ulusal hukuk belgelerini etkiliyor. Örneğin, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin Anayasalarımıza esin kaynağı olduğu biliniyor. O zaman şu sorunun karşılığını bulmak zorunda kalıyoruz:

İnsan haklarının çiğnenmesi durumunda, Anayasal ve yasal güvencelere niçin işlerlik kazandırılmıyor, ulusal ve uluslararası yaptırımlar niçin yetersiz kalıyor ya da tepki görüyor?

Günümüzde, bu sorunun yanıtını, İnsan Hakları Bilimi araştırıyor. Bu bilimin ölçütü ise, insan onuru ve buna saygıyı sağlayan hakların ve özgürlüklerin araştırılması ile anlatılıyor.

Erbil Tuşalp

Türkiye Aydınlarıyla Dayanışma Girişimi

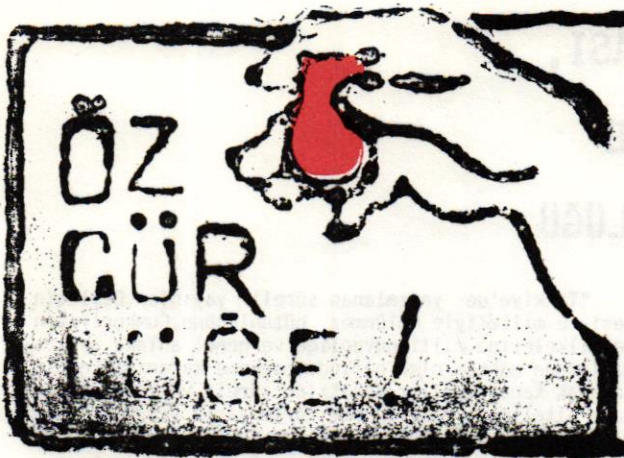
Postfach 2106, 3550 Marburg

Hesap Numarası: D.LÜDERWALDT

Konto no:93640-606

BLZ:500 100 60

POSTGIROAMT FRANKFURT

TÜRKİYE
AYDINLARIYLA
DAYANIŞMA

HABER BÜLTENİ

MAYIS 1986

SAYI:3

ANAYASA'DAN MUZIR YASA'YA

Türkiye kamuoyunda yoğun protestolarla karşılanan 1117 no.lu "Küçükleri muzır neşriyattan koruma yasası" 6 Mart tarihinde TBMM'de ANAP'lı milletvekillerinin oylarıyla kabul edildi ve Cumhurbaşkanı tarafından onayla narak yürürlüğe girdi.

Yeni yasanın getirdikleri şunlar:

- Başbakanlık bünyesinde oluşturulacak 11 kişilik bir kurul mevkuteler ve diğer basılmış eserlerin 18 yaşından küçükler için zararlı olup olmadığını inceleyecek.

- Kurul, müstehcenlik ile ilgili suçlarda resmi bir lirkışılık yapacak.

- Kurulda Milli Güvenlik Kurulu, Başbakanlık, Adalet Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı, Milli Eğitim Gençlik ve Spor Bakanlığı (2 kişi), Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı, Kültür ve Turizm Bakanlığı, YÖK, Diyanet İşleri Başkanlığı tarafından saptanan görevlilerle bir gazete-ci yer alacak. Gazeteci, Ankara, İstanbul ve İzmir Gazeteciler Cemiyetleri tarafından önerilecek adaylar arasından Basın Yayın ve Enformasyon Müdürlüğüne seçilecek.

- Kurulun küçükler için zararlı olduğuna karar verdiği eserlerin ön yüzlerine "küçüklere zararlıdır" damgası vurulacak ve bunlar açık yerlerde satılmayacak. Bunların satışı için reklam yapılamayacak. Okul ve benzeri yerlere sokulmayacak, büyüklere de içi görülmeyen poşetlerde satılabilecek.

- Küçüklere zararlı görülen eseri kendiliğinden poşet içine koyanlar satış bedelinin yüzde 25'i oranında, kurul kararı ile bu işi yapanlar da satış bedelinin yüzde 40'ı oranında Toplu Konut Fonuna pay verecekler.

- Kurul kararına karşı "küçüklere zararlıdır" damgasını vurmayanlara 2-10 milyon lira arasında ceza verilecek.

- Müstehcen yayın yaptığı belirlenen yayın organlarının sahipleri ortalama tirajın satış bedeli ile çarpımının 5-15 katı tutarında ağır para cezası ödeyecekler. Yayın organlarının sorumlu müdürleri ise bunun yarı sı kadar ceza verecekler.

Yasa hükümetin iddiasına göre masum ve iyi niyetli bir amaç taşıyor: Çocukları gittikçe sayıları artan pornografik yayınlardan korumak. Ancak varolan basın ve ceza yasalarıyla "müstehcenlik" zaten yasaklanmış bulunuyor. Üstelik bu yasalar çoğu kez bir baskı aracı olmak üzere hem de bol keseden uygulanıyor. O zaman bu yeni yasa gerek ne? Acaba "Playboy" dergisini Türkiye'de yayınlamaya başlamasından dolayı kutlayan ANAP milletvekilleri neden böyle birdenbire "iffet ve namus" temsilcileri kesildiler? Bazıları bunun nedenini "selametçi" kesimlere bir taviz, yaklaşan erken seçimlerde dindar yığınardan oy toplama çabası olarak görüyor. Oysa varolan yasaların biraz daha sertleştirilmesi de aynı işi görebilirdi. Üstelik Hazreti Muhammed'in aşk hayatını anlatan bir kitabın rekor düzeydeki tirajı, bugün Türkiye'nin en çok satan dergilerinin "erkek dergileri" adı verilen yayınlar olması, gene tirajı en yüksek günlük gazete telerinin açık saçık resim ve haberlere yer verenler olması, böyle bir yasanın yığın desteğini oldukça kuşkulu kılıyor.

Gerçekte ANAP dışında, sağdan sola bütün partilerin, tüm gazete çalışanları ve sahiplerinin, hukukçu, bilim adamı ve yazarların birleştiği nokta, bu yasanın git tikçe konumlarını zayıflayan hükümet tarafından muhalefe-

ti susturmak amacıyla çıkarıldığıdır. Muzır yasası, sözde müstehcenliğe savaş bahanesiyle getirilen yeni bir sansür yasasıdır. Basın ve ceza yasalarındaki ağır cezalarla baskı ve tehdit altındaki basın böylece maddi yöntemlerle yıkıma uğratılabilecektir.

Bu görüşe yurtdışından uzmanlar da katılıyor. Uluslararası Basın Enstitüsü (IPI) Müdürü Gallinger yasayı "Çok, ama çok üzücü ve çok olumsuz bir adım" olarak nitelemekte.

Yasaya yöneltilen yaygın eleştirileri şu noktalar da toplamak mümkün:

- Yasa hukukun üstünlüğü ilkesini çiğnemektedir. Bir yayının müstehcen olup olmadığı bundan böyle mahkemelerce değil, idare tarafından atanan, maaşlı memurlardan oluşan bir kurul tarafından saptanacaktır.

- Neyin "küçükler için muzır" olup olmadığı çok muğlak bir kavramdır. Yalnızca "müstehcen" değil, çocuklara bugün verilmeye çalışılan militarist, gerici, faşizan anlayışın dışındaki her şey bu anlayışa göre "muzır" sayılabilir.

- "Müstehcenlik" de göreceli bir kavramdır. Bugüne dek Çetin Altan'ın *Bir Avuç Gökyüzü*'sünden Nedim Gürsel'in *Kadınlar*'ına kadar birçok demokrat yazarın yapıtları yasaklanırken, hiçbir sanatsal değeri olmayan, salt cinsel duyguları sömürmek için yapılmış pek çok filme, ya yına, kitaba dokunan olmamıştır. Ama bu yasayla, işkenceci Sedat Caner'in anlattığı işkence yöntemlerini aktaran yayın organlarının derhal "muzır" damgası yiyeceği kesindir.

- Hiçbir sorun yasaklarla çözümlenemez. Eğer bugün Türkiye'de fuhuş, tecavüz, hırsızlık vb., sorunlar büyüyor sa, bunların nedeni müstehcen yayınlarda değil, bu hükümete tin yoksulluğu ve işsizliği hızla artıran politikaların da aranmalıdır.

- Hedef alınan "porno" dergileri değil, özellikle de günlük olmak üzere diğer yayınlardır. Çünkü porno yayınlarının okuyucusu bunları kapalı zarf içinde de alacak, gerekirse kuyrukta bekleyecektir ve nitekim de öyle olmaktadır. Ama diğer yayınlar için muzır damgasını yapmak öldürücü bir darbe olabilir.

Yasanın daha kesinleşmesini beklemeden başlayan ilk uygulamaları, bu eleştirilerin haklılığını kanıtlıyor, yasanın hangi amaca hizmet için çıkarıldığını gösteriyor. 9 Mart tarihinde yürürlüğe konulan "Vakıflar Orta öğretim öğrenci yurtları Yönetmeliği"ne göre, "müstehcen yayın, yazı, resim, ses bandı, film, fotoğraf ve benzeri araçları" yurda ve bağlı yerlere sokanlar ya da yanında bulunduranlar yurtlardan "kati" olarak atılacaklar. Aynı şekilde yurt içinde "yabancı ve zararlı ideolojilerin" propagandasını yapan, "ahlaka, adaba, iffete" aykırı davran ve toplantı ve yürüyüşlere katılan öğrenciler de yurtlardan çıkarılacaklar.

Gene yasa daha yürürlüğe girmeden bu yeni sansür yasanın işgüzar uygulayıcılarının harekete geçtikleri ne bir örnek Yozgat'tan geliyordu. Yozgat'ın Akdağmadeni Milli Eğitim, Gençlik ve Spor Müdürü Ahmet Taşçı öğretmenlerin öğretmen evine gelirken beraberlerinde gazete ve dergi getirmelerini yasaklamıştı. Müdürlük genelgesinde öğretmen evi için yalnızca "Tercüman, Hürriyet ve Milliyet" gazetelerine abone olunmasına izin verildiği bildiriliyordu.

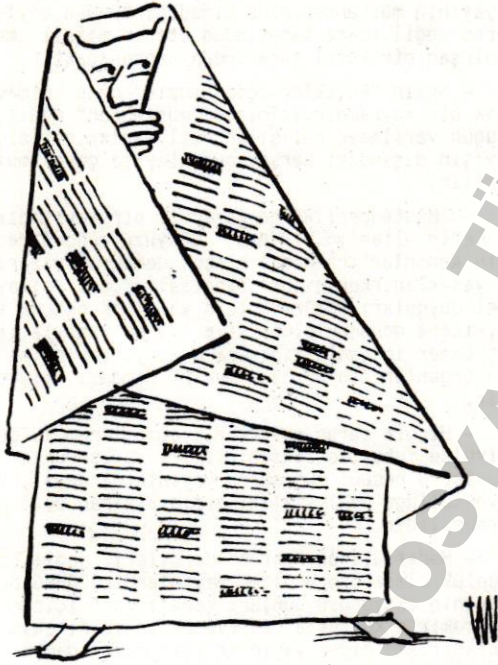
1982 ANAYASASI,

YASALAR VE

BASIN ÖZGÜRLÜĞÜ

Bugün,Türkiye'de basın ve yayın alanında varolan anti-demokratik kısıtlamaların "hukuki" kaynağı 1982 Anayasasının ilgili maddeleridir.

1982 Anayasasının "düşünceyi açıklama ve yayma hürriyeti"(!) arabaşlığını taşıyan 26. maddesi "radyo,televizyon,sinema ve benzeri yollarla yapılan yayımların izin sistemine bağlanması" kuralını getirmiştir.Bu madde ile,düşünceyi açıklama ve yayma hürriyetinin kullanılmasının "suçların önlenmesi,suçluların cezalandırılması,devlet sırrı olarak usulüne belirtilmiş bilgilerin açıklanması,başkalarının şöhret ve haklarının,özel ve aile hayatlarının yahut kanunun öngördüğü meslek sırlarının korunması veya yargılama görevinin gereğine uygun olarak yerine getirilmesi amaçlarıyla sınırlanabileceği" belirtilmiştir.Aynı madde üçüncü paragrafında anti-demokratikliğin ötesinde şoven milliyetçiliğin en aşırı bir örneğini ortaya koymakta ve esas olarak anadili Kürtçe olan milyonları hedef alarak şu kısıtlamayı getirmektedir:"Düşüncelerin açıklanması veya yayılmasında kanunla yasaklanmış olan herhangi bir dil kullanılmaz.Bu yasaya aykırı yazılı veya basılı kağıtlar,plaklar,ses ve görüntü bantları ile diğer anlatım araç ve gereçleri usulüne göre verilmiş hakim kararları üzerine veya gecikmesinde sakınca bulunan hallerde kanunla yetkili kılınan merciin emriyle toplatılır."

— BASINA TESETTÜR —

1982 Anayasasının "basın hürriyeti" başlıklı 28. maddesi,"devletin iç ve dış güvenliği,ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğünü tehdit eden veya suç işleme ya da ayaklanmaya veya isyana teşvik eder nitelikte olan veya Devlete ait gizli bilgilere ilişkin bulunan her türlü haber ya da yazıyı,yazanlar veya bastırınlar veya aynı amaçla basanlar,başkasına verenler,bu suçlara ait kanun hükümleri uyarınca sorumlu olurlar" demektedir.Aynı madde yayınların toplatılma ve kapatılması konularında da şu hükümleri içermektedir:

"Sürelili ve süresiz yayınlar,kanunun gösterdiği suçların soruşturma veya koğuşturmasına geçilmiş olması hallerinde hakim kararıyla;Devletin ülkesi ve milleti ile bölünmez bütünlüğünün,millî güvenliğinin,kamu düzeninin,genel ahlakın korunması ve suçların önlenmesi bakımından gecikmesinde sakınca bulunan hallerde de kanunun açıkça yetkili kıldığı merciin emriyle toplatılabilir."

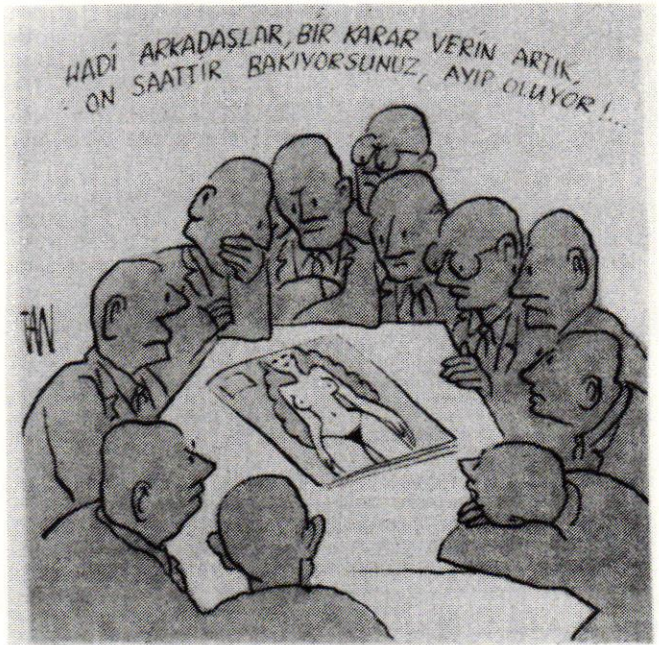
"Türkiye'de yayımlanan sürelili yayınlar,Devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğüne,Cumhuriyetin temel ilkelerine,millî güvenliği ve genel ahlaka aykırı yayımlardan mahkum olma halinde,mahkeme kararıyla geçici olarak kapatılabilir.Kapatılan sürelili yayının açıkça devamı niteliğini taşıyan her türlü yayın yasaktır;bunlar hakim kararıyla toplatılabilir."

Kısıtlama ve yasaklamalar konusunda dünyada eş görülmedik ölçüde ayrıntılara indiği hukukçular tarafından sık sık belirtilen 1982 Anayasası,yalnız yayınların toplatılması ve kapatılmasını düzenlemekle yetinmemiştir."Basın araçlarının korunması" başlıklı 30. madde,doğal bir ifade ile hangi durumlarda basımevlerine elko nulaçığını belirtmektedir:

"Kanuna uygun şekilde basın işletmesi olarak kuru lan basımevi ve eklentileri,Devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğü,Cumhuriyetin temel ilkeleri ve millî güvenlik aleyhine işlenmiş bir suçtan mahkum olma hali hariç,suç aleti olduğu gerekçesiyle zapt ve müsadere edilemez ve işletilmekten alıkonulamaz."

1982'de 'hayır' oyu kullanılması için propaganda-nın yasaklandığı koşullarda yapılan bir referandumla kabul edilen bugünkü anayasa sıkıyönetim ve olağanüstü hal durumlarında -Türkiye'de çok sayıda ilde halen bu koşullar geçerli olmaya devam etmektedir- basın,yayın özgürlüklerine konulan kısıtlamalar daha da ileri ölçülere varmaktadır.Yukarıda değinilen hükümler olağan koşullar için geçerli olan hükümlerdir.

Anayasanın kabulünden sonra basın,radyo ve televizyon kurumu ve sinema ile ilgili olarak çıkartılan bir dizi yasa Anayasadaki hükümlerin ayrıntılandırılmasından ve yer yer daha da ağırlaştırılmasından ibarettir.Bu yasaların henüz tümünün 7 Kasım 1983 seçimlerinden sonra ancak yeni parlamentonun toplanmasından önce beş generalden oluşan Millî Güvenlik Konseyince kabul edilmiş yasalar olması dikkat çekici bir noktadır.Örneğin suçlu bulunacak basın mensuplarına verilecek cezaları eski miktarlarına göre 30 kata kadar arttıran yeni basın yasası 11 Kasım 1983'de kabul edilmiştir.

Türkiye'de demokratik hak ve özgürlüklerin gidererek işlerlik kazandığı görüşünde olan herkes,bu özgürlüklerin hangi hukuksal güvencelere sahip bulunduğu sorusuna cevap vermeli ve en azından 1982 Anayasasını dik kate olarak değerlendirme yapmalıdır.

"DOKTORLAR DAVASI" yazısından dolayı Prof. Hüsnü Göksel hakkında dava açıldı.

Türk Tabipler Birliği Merkez Konseyi Onur Kurulu üyesi Prof. Hüsnü Göksel ve Cumhuriyet Gazetesi Yazı İşleri Müdürü Okay Gönensin hakkında, Prof. Göksel'in 24 Ocak tarihinde Cumhuriyet Gazetesi'nde yayımlanan "Doktorlar Davası" başlıklı yazısından dolayı dava açıldı.

Prof. Göksel'in aynı yazıdan dolayı, 27 Mart'ta, "hakkında ceza davası açılan bir konuda dava dosyasında gizli olan bilgiyi açıkladığı ve yargıca etkide bulunduğu" iddiası ile ifadesi alınmıştı. İfadesinde Göksel, yazının yayımlandığı sırada bir ceza davasının açılması'nın dahi söz konusu olmadığını, Tabipler Birliği Merkez Konseyi hakkında bir hukuk davası açılmış olduğunu, ve ilk duruşması yapılmış olan davanın da gizli bir tarafının kalmamış olduğunu belirtmişti. Buna karşın, İstanbul Cumhuriyet Savcılığı, Prof. Göksel ve Okay Gönensin hakkında 13 Nisan günü dava açtı. Davanın görülmesine önümüzdeki günlerde başlanacağı bildiriliyor.

Prof. Göksel'in yazısını sunuyoruz.

ARADA BİR

Prof. Dr. HÜSNÜ A. GÖKSEL

Doktorlar Davası

Barış Davası, Dilekçe Davası, Doktorlar Davası... Türk aydınının Tanzimatla başlayan yüz elli yıllık özgürlük ve insan hakları yürüyüşünde, dar bir geçitten geçerken bıraktığı ayak izleri bunlar. Barış ve Dilekçe Davaları tüm ayrıntıları ile yayımlandı. Dilekçe Davası'na konu olan "Türkiye'de Demokratik Düzene İlişkin Gözlem ve İstemler" başlığı ile Cumhurbaşkanlığı ve Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlık'larına sunulan dilekçe, bu dilekçeyi imzalayan 1300 kişinin ad dizelgesi ile birlikte kitapçık olarak bile yayımlandı. Doktorlar Davası konusunda ise kamuoyunun yeterli bilgisi olmadığını sanıyorum.

Doktorlar Davası Türk Tabipler Birliği Merkez Konseyi'nin ölüm cezasına karşı olduğunu bildiren bir başvurusu için açıldı. Sulh Hukuk Mahkemesi'nde açılan bu davada Merkez Konseyi üyelerinin görevden alınıp yerlerine başkanların getirilmesi öngörülmüştü.

43 yılını insan sağlığı ve insanları yaşatma mesleği olan hekimlikte geçiren bir kişi olarak, bu konuda düşüncelerimi açıklamayı zorunlu gördüm. Önce, Türk Tabipler Birliği Merkez Konseyi'nin, mahkeme dosyasında bulunan başvuru yazısını ayne alıyorum:

"Türk Tabipler Birliği Merkez Konseyi 28.9.1985 tarihinde yaptığı toplantısında, son günlerde kamuoyunda yoğun bir biçimde tartışılan "İdam cezaları" konusunu tıp meslek ahlak kuralları açısından incelemiş ve aşağıdaki iki önemli nedenden ötürü hekimlerin ölüm cezasına karşı olduklarının kamuoyuna açıklanmasına ve ölüm cezasının Türk Ceza Yasası'ndan kaldırılması için Türkiye Büyük Millet Meclisi'ne, hükümete ve Cumhurbaşkanlığı makamına başvurulmasını oybirliği ile karar verilmiştir.

1 — İdam bir bakıma, cezadan çok ilkel bir intikam duygusunun tatminidir. Kutsal olan "hayat" kavramına ters düşer. Bu nedenle gelişmiş olan toplumlar idam cezasını yasalarından çıkarmaktadır. Hekimlik mesleğinin temel ahlak kurallarından birincisi insanları yaşatmak olduğuna göre, hekimlerin de hayata sona erdirecek olan her eyleme karşı olması doğaldır.

2 — Yürürlükteki yasalarımız hekimlere, idam cezasının uygulanmasında görev vermektedir. Bu konuyu tartışan meslek kuruluşlarının görüşü bu uygulamanın tıp meslek ahlakına aykırı olduğudur. Hekim bir öldürme işleminde yer almamalı ve bir ölüm olgusunun "izin vereni" ve sonucun pasif bir bekleyicisi durumunda olmamalıdır. Dünya Tabipleri Birliği de 1981 yılında toplanan 34. Asamblesinde hekimlerin, ölüm cezasının uygulanmasında görev almalarının meslek ahlakına aykırı olduğu konusunda bir bildiri kabul etmiştir.

Kan davasının güdülebildiği bir toplumda yaşayanlar, kültürlerinin baskısı ile idam cezasının savunucusu olabilirler. Türkiye çağdaş uygarlık düzeyinde en ileri aşamada olmaya kararlı bir ülke olduğuna göre, milletvekillerimizin geleneksel bakışların etkisinden kurtularak ölüm cezasını yasalarımızdan çıkarmalarını ve Cumhurbaşkanımızın da bu gelişmeyi desteklemesini diliyoruz ve bekliyoruz."

Ben de ölüme karşıyım. İsim bu. Duygularım bu. İnancım bu. Ölüme karşı olduğum kadar öldürmeye, savaşa, işkenceye, insan onurunu kıran, insanı insan değerinden aşağı gören her davranışa da karşıyım. Ölüm cezası kişiyi sadece öldürmek değildir. Ölüm cezası işkencedir. "Karar"dan "İnfaz" ve "İnfaz"ın başından "Gerçek Ölüm"e. "Biyolojik Ölüm"e kadar süren bir işkenceler zinciridir. İşkence insanlık suçudur. Ölüm cezası da insanlık suçudur. Öldüren için onur kırıcıdır. Öldüren için insanlık suçudur. Yargıç, yasa uygulayıcı olarak ölüm cezası vermek zorunda kalabilir. Ama, her infaz toplumu için onur kırıcı olmuyor mu?

Ölüm cezası üzerine düşüncelerim beni hekim olarak, insan olarak Türk Tabipler Birliği Merkez Konseyi'nin bu konudaki düşünceleri ile aynı çizgide buluşturuyor. Kaldı ki ben bir de Türk Tabipler Birliği Merkez Konseyi Onur Kurulu üyesiyim. Buraya, köşemde oturup "ahkâm kesmek" için seçilmedim herhalde. Onur Kurulu'na seçilmiş olmamın bana bir sorumluluk yüklediğinin bilincindeyim. Bu sorumluluk bilinci ile Merkez Konseyi'nin başvurusunu dikkatle okudum. Her sözcüğüne katılıyorum ve altına imzama atıyorum. Hekim olarak hiçbir suç unsuru görmediğimi belirterek...

Prof. Hüsnü Göksel kimdir?

Prof. Hüsnü Göksel, dünyaca tanınmış bir kanser uzmanı. Yakın zamana kadar Hacettepe Üniversitesi Tıp Fakültesi'nde öğretim üyeliği görevini sürdürüyordu. Prof. Göksel, "Demokratik Düzene İlişkin Gözlem ve İstemler" başlıklı dilekçenin hazırlanması, imzaya açılmasında aktif olarak görev almış, ve nihayet 15 Mayıs 1984'te, dilekçeyi Cumhurbaşkanlığı Köşküne götüren heyete de başkanlık etmişti. Dilekçe sahiplerinden 59'u hakkında açılan davada, Prof. Göksel de yer alıyordu. Her ne kadar bu dava 7 Şubat 1986'da beraatla sonuçlanmışsa da, Prof. Göksel, YÖK tarafından açılan bir soruşturma sonucu, bu dilekçeyi imzalamış olmaktan dolayı "ihtar" cezasına la-yık görülmüştü.

Hüsnü Göksel geçen Şubat ayında üniversitedeki görevinden emekliye ayrıldı. Kendisi için, Ekin Danışmanlık-Bilar A.Ş. tarafından düzenlenen "Hüsnü Göksel'e armağan" gecesi de, Ankara'da çeşitli engellerle karşılaştı. "Hocam Hüsnü Göksel" adlı bir metni dia gösterisi eşliğinde okuyarak Hüsnü Göksel'i tanıtacak olan Prof. Mehmet Haberal'a "üniversite izin vermedi" Ekin yöneticileri, emekli olan bir profesör için dünyanın her hangi bir yerinde böyle bir uğurlama töreninin üniversite tarafından düzenleneceksen burda böylesi bir engellemeye girişmelerini hiç yadırgadıklarını belirttiler.

İşkenceli doktorlara meslek yasağı

İstanbul Tabip Odası, 15 Mart'ta kamuoyunu, "İşkence olaylarına yardım eden, karışan ve katılan hekimleri, varsa suç kanıtları ve belgeleriyle birlikte TTB Merkez Konseyi'ne bağlı odalara bildirmeye" çağırdı.

Cumhuriyet gazetesinde 12 Nisan'da çıkan bir habere göre, "İşkenceye göz yummak ve işkence konusunda meslek ahlakına aykırı rapor düzenlemek" iddiası ile, 30 doktor hakkında soruşturma açıldı. İstanbul Tabipler Odası, Adli Tıp Kurumu'nda çalışan 25 doktorla İrfan Cüre adlı sanığın kendisine işkence yapılırken odada bulunduğunu söylediği Dr. Erkan Mete hakkında; Nevşehir Tabipler Odası Kırşehir Devlet Hastanesi başhekim ve iki doktoru hakkında; TTB Merkez Konseyi ise Gaziantep'te görevli bir doktor hakkında "Hipokrat yemini", meslek ahlakına aykırı hareket etmekten dolayı meslekten men istemi ile soruşturma açmış bulunuyor.

"DOKTORLAR DAVASI" sürüyor

İdam cezasının kaldırılması istemiyle Cumhurbaşkanlığı ve TBMM Başkanlığına bir dilekçe verdikleri için, Adalet Bakanı Nejat Eldem'in suç duyurusu ile, "idam cezalarına karşı çıkan bildiri yayınladıkları" gerekçesiyle yargılanmakta olan Türk Tabipler Birliği Merkez Konseyi üyeleri hakkında bir de Ankara 2. Asliye Ceza Mahkemesinde dava açıldı.

BEKLENTİLER VE YENİ İNFAZ YASASI

Gerek ülkemizde gerekse ülke dışında Avrupa Konseyi vb. gibi uluslararası platformlarda uzun süredir tartışılmakta olan af konusu, 19 Mart 1986 tarihli Resmi Gazete ile yayımlanarak yürürlüğe giren 3267 yasa ile şimdilik noktalandı.

Yasanın getirdikleri, bir af yasası niteliğini taşıyıp taşımadığı vb. gibi konulara geçmeden önce, bu noktaya nasıl geldiğini kısaca açıklamakta yarar olduğu kanısındayım.

12 Eylül 1980'den bu yana ülkemizde insan hakları'nın en kaba biçimlerde çiğnendiği, bu nedenle Avrupa Konseyi, Ortak Pazar gibi kuruluşlarla olan ilişkilerin kopma noktasına geldiği ve hatta Türkiye Cumhuriyeti'nin tarihinde ilk kez bu nedenle Avrupa Konseyi İnsan Hakları Komisyonu önünde dava edildiği bilinmektedir. Yine bu nedenle ülkemiz, uluslararası örgütlerin gündemlerinde devamlı ön planda yer almakta, kararlarına konu olmaktadır. Bu kararlarda diğer konular yanında bir "Genel Af" çıkarılması ve yapılan haksızlıkların önlenmesi istenildiği gibi, uluslararası örgütlerin çeşitli düzeylerdeki temsilcileri de gerek resmi gerekse gayri-resmi açıklamalarında bu istemlerini dile getirmektedirler.

Ülke içinde ise af tartışma ve isteklerinin 6 Kasım 1983 seçimlerinden sonra yoğunlaştığı gözlenmiştir. Özellikle 1984 den bu yana iki yılı aşkın bir süredir sanık ve hükümlü yakınlarının bu yoldaki istemlerini Cumhurbaşkanına, Meclis Başkanına, Hükümete ve siyasi partilere ilettikleri bilinmektedir. Basında da konuya geniş yer verilmiş, siyasi partiler içinde, aydınlar arasında da, Barolar'da ve Türkiye Barolar Birliğinde çeşitli vesilelerle bu istek dile getirilmiştir.

Bu arada, 1985 yılı içinde kaçakçılar için bir af yasanın kabulü, genel af bekleyen çevrelerde, kaçakçılara öncelik tanınması nedeniyle bir yandan kızgınlığa yol açarken bir yandan da küçük de olsa af için bir umut ışığı oldu.

Ne varki, genel affa ilişkin bu istemler, her seferinde, hükümet çevrelerince, Anayasanın 14. maddesinin genel ve eşit bir affa olanak tanımadığı, af yoluna bugüne kadar çok başvurulduğu, ülkenin 12 Eylül öncesinde gelmesinde büyük ölçüde 1974 affından yararlananların parmağı bulunduğu gibi gerekçelerle geri çevrildi. (x) Cumhurbaşkanı ise bu yoldaki istemlere çok daha şiddetli tepki gösterdi. Hatta TBMM'nin son açılış toplantısında, 2.9.1985 günü Meclis kürsüsünden yaptığı konuşmada; af isteklerini "iç ve dış muhbirlerin çatlak sesleri" olarak nitelendirerek, Meclisin bu çatlak seslere "itibar etmeyeceğine inandığını" belirtti ve böylece adeta Meclisi manevi baskı altına aldı.

Bu arada muhalefet partisi SHP tarafından birçok çevrede ağır eleştirilere uğrayan bir af tasarısı hazırlanmakla birlikte, bu tasarı da reddedildi.

İşte tüm bu gelişmelerden ve özellikle beş Avrupa ülkesinin Avrupa Konseyi İnsan Hakları Komisyonu önünde açtıkları davadan vazgeçmek için T.C. Hükümeti ile yaptıkları "gizli anlaşma"dan sonra, Adalet Bakanlığı tarafından Şubat 1986 içinde söz konusu tasarısı hazırlanarak Meclise sevk edildi.

Yasa ne getiriyor?

3267 sayılı yasa, bir "tadil" yasasıdır. Bu yasa ile 647 sayılı "Cezaların İnfazı Hakkında Kanun"un 19 ve Ek-2. maddeleri ile yine infaza ilişkin hükümler içeren TCK'nun 304. md'nin III. bendi değiştirilmektedir. 3267 sayılı yasanın getirdiği değişiklikler kısaca şöyle özetlenebilir:

- Cezasını normal olarak çekmekte olan müebbet hapse mahkûm hükümlüler bu cezanın 20 yılını (evvelce 24 yıldır), muvakkat hapis cezasına mahkûm hükümlüler 1/2 sini (evvelce 2/3 dü)

- Cezaevinden çeşitli biçimlerde firar etmiş olan hükümlülerden müebbet hapse mahkûm olanlar bu cezalarının 26 yılını (evvelce 30 yıldır) diğerleri ise cezalarının 3/4 ünü (evvelce 4/5 idi) çektiklerinde şartla salı verileceklerdir.

- Şartla salıverilmede iyi halli olma şartı aranmayacaktır. Yalnız ikinci gruba girenler için 9 aylık ye ni bir deneme süresi uygulanacaktır. Bu mahkûmlar bu süre içinde iyi halleri görüldüğünde şartla salıverileceklerdir.

- Şartla salıverilmede ayrıca 647 sayılı yasanın

Ek-2.md'deki bir aya 6 günlük ek süre yine uygulanacaktır.

Böylece, bundan böyle cezalarının kabaca yüzde 40' ı infaz edilen hükümlüler şartla salıverilme hakkından yararlanacaklardır.

Yasa ayrıca idam cezalarının onaylanmaması haline ilişkin teknik bir düzenlemeyi de içermektedir. İdam cezalarının Meclis tarafından onaylanmaması halinde nasıl infaz edileceğine ilişkin açık bir hüküm bugüne kadar mevcut değildi. Uygulamada ceza hukukunun genel ilkeleri ne aykırı olarak yorum yoluna başvurulmakta ve onaylanmayan idam cezaları, müebbet hapis cezası olarak infaz olunmaktaydı. İşte yasa bu boyluğu doldurmakta, Meclis tarafından onaylanmayan idam cezalarının, hükümlünün cezaevinden firarı söz konusu değilse 30 yıl, firar etmişse 36 yıl olarak infaz edileceğini hükme bağlamaktadır.

Beklentilere cevap mı?

görüldüğü gibi 3267 sayılı yasa, sürekli olarak uygulanmak üzere kabul edilmiş bir infaz yasasıdır. ANKA Ajansının bildirdiğine göre bu yasadaki ilk etapta 20 bine yakın hükümlü yararlanacaktır. İnsanların kısa da olsa bir an önce özgürlüklerine kavuşmalarını sağlayan böyle bir yasanın kabulünün iyi olmadığı söylenemez. Ne varki, yasa beklentilere asla yeterli bir cevap teşkil etmemektedir. Gerçekten de bu yasadaki yararlananlar, normal salıverilme sürelerine esasen 1-2 yıl gibi çok kısa bir süre olan büyük çoğunluğu adi hükümlü sayılan kişilerdir. Bu hali ile yasa, 12 Eylül sonrası hakları kabaca çiğnenen siyasi tutuklu ve hükümlülerini doğrudan hedef alan nitelikte değildir.

Yasa, ölüm cezaları bakımından yukarıda değindiğimiz teknik düzenleme hariç, beklentilere uygun açık ve kesin hiçbir çözüm getirmemiştir. Bugün 88 idam dosyasının Mecliste onay beklediği bilinmektedir. Ayrıca devam eden davalarda da birçok idam cezası verilmektedir. Bu cezaların akıbeti ise yine eskiden olduğu gibi TBMM tarafından siyasal tercihe göre yapılacak bir oylama ile belirlenecektir. Meclisçe onaylandığı takdirde idam ceza ları yerine getirilecektir. Görülüyor ki, idam hükümlülerinin ıstıraplı beklentileri sona erdirilmemiş, yakınlarının acıları dindirilmemiştir. 12 Eylül'den bu yana 48 kişinin idam edildiği ülkemizde, kişi vicdanını rencide eden bu çağ dışı cezanın tehdidi halen sürmektedir.

Yasa diğer yönleri ile de beklentilere vevap verememiştir. Bilindiği gibi af, suçu tüm sonuçları ile ortadan kaldırır. Oysa 3267 sayılı yasa bir af yasası olmadığından suçun tüm hukuki sonuçları olduğu gibi kalmaktadır. Bunlardan çok önemli birkaçını şöyle sıralayabiliriz:

- Şartla salıverilenler, bu tarihten itibaren mahkeme kararlarında belirtilen "emniyeti umumiye nezareti-genel gözetim- altında bulundurulma cezalarını" çekmek üzere, gösterilen mahallerde mecburi ikamete tabi tutulacaklardır. TCK'nun 42.md'nin açık hükmü karşısında bu cezanın infazına derhal başlanması gerekmektedir. Böyle bir ceza, uygulamada kişinin tanıdığı, bildiği olmayan, iş bulmasına imkan olmayan bir mahalde açlığa mahkûm edilmesi demektir.

- Şartla salıverilenler, yeniden bir suç işledikleri takdirde şartla salıverilmeden yararlanarak çekmedikleri cezalarını da çekmek zorundadırlar. Bu ise, özellikle siyasal suçlular için her zaman bir "Demoklesin Kılıcı" anlamını taşıyacaktır.

- Şartla salıverilen kişi, yasa önünde "hükümlü-sa bıkalı"dir. Öyle olduğu için de örneğin bir memuriyete yeniden dönmesi, eski işine atanması, öğretim üyeliği, avukatlık, vb. gibi eski mesleklerini yapabilmeleri, ya da bu mesleklerle sonradan girebilmeleri mümkün değildir.

Bu örnekleri çoğaltabiliriz. Kısaca belirtmek gerekirse, 3267 sayılı yasa, ölüm cezalarına beklenen, kesin bir çözüm getirmemiş, af yasası niteliğinde olmadığından birçok hukuki sorunu çözmemiştir. Yasa, yapılan haksızlıkların neden olduğu acıları biraz olsun dindirmekten, sosyal barışı sağlamaktan çok uzaktır. Bu nedenlerle de beklenenlere cevap verememiştir.

(x) Adalet Bakanı 31.3.1986 tarihli demecinde gazetecilerin sorularını yanıtlarken, 74 affından yararlananların kaçının 80 öncesi olaylara neden oldukları konusunda bir araştırma ve istatistik bulunmadığını bildirmiş, dolayısıyla bu iddianın bilimsel bir dayanağı bulunmadığını dolaylı biçimde ikrar etmiştir.

BİR BELGE

Ankara, 07.04.1986

Sayın Prof.Dr. İhsan Doğramacı
YÖK Başkanı
Bilkent/Ankara

Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı'na,

İstanbul'da ve Ankara'da son günlerde yapılan iki önemli toplantıdan sonra geçirdiğiniz fıtık ameliyatından sağlıklı çıktığınızı bugünkü gazetelerde okudum. Geçmiş olsun dileklerimi sunarım. Aynı şekilde, YÖK'ün de yakında sağlığını kavuşacağını ümit etmek isterim. Zira aşağıda belirteceğim durum, YÖK için çok önemli bir sağlıksızlık işaretidir:

1. İstanbul toplantısı ANAP İstanbul İl örgütü tarafından düzenlenmiştir. Bir parti toplantısıdır. Derneklere girmesi bile rektörün iznine bağlı tutulan(2547/59) öğretim elemanlarının rektörleriyle ve YÖK yetkilileri ile birlikte bu toplantıya katılmaları 2547 sayılı yasanın 53. maddesine göre Kurulunuzca değerlendirilmek durumundadır.
2. Ankara toplantısına bazı dernek ve kamu meslek kurumu temsilcileri çağrıldığı halde bazıları, örneğin TMMOB temsilcileri, nedense çağrılmamıştır. YÖK Üniversitelerinin "Onursal Doktoru" olmak ve büyük sermayenin temsilcisi olmak bir ayrıcalık yaratıyorsa, bu açıklanmalıdır.
3. Üniversite öğretim elemanlarına "tembeller" dediğiniz yazılmaktadır. Ya bunu yalanlamalısınız, ya da size bağlı olan YÖK görevlilerine hakkınızda "suç duyurusu" yapmalısınız. Yapmalısınız ki, ilk soruşturma yapılabilsin ve konu aydınlığa çıkabilsin.
4. Gazeteler bu toplantılarda YÖK'ün çalışmalarını hatta rakamlarla açıkladığınızı belirtmiştir. YÖK'de gerçekten istatistik veriler ve bilgiler varsa 1981-1986 dönemini Üniversiteler düzeyinde yansıtan dokümanları adresimize gönderebilerseniz biz de aydınlanmak olanağı bulmuş oluruz.

Mayıs oyu verdiğim 1982 Anayasası'na ve yürürlüğe girmesi Üniversiteden ayrılmama neden olan 2547 sayılı yasaya, yürürlükte olduğu sürece, ben nasıl saygılı isem sizler de saygılı olmak zorundasınız.

Bilgi verilmesini diler, saygılarımı sunarım.

Maldun Ozen
Dr. Maldun Ozen

Batı Berlin'de, 22 Şubat'ta, Berlin Teknik Üniversitesi'ne bağlı Yabancılar Komisyonu (ASTATU), Dünya Üniversiteler Birliği (WUS), Demokratik Öğrenciler Birliği (DÖB), Eğitim ve Bilim Sendikası (GEW), Hristiyan Öğrenciler Birliği (ESG), Akademik Yabancılar Kurumu (AAA) örgütlerinin girişimiyle "Üniversite Özerkliği" konusunda önemli bir açık oturum düzenlendi. Kimi Alman profesörlerinin de konuşmacı olarak katıldığı oturumda "Türkiye Aydınlarıyla Dayanışma Girişimi" adına söz alan Prof. Server Tanilli, "Türkiye'de Üniversitelerin Durumu" konusunun da bir tebliği sundu. Tanilli'nin konuşmasını aşağıda sunuyoruz:

1970'li yılların sonlarına gelindiğinde, Türkiye'de yüksek öğretim sistemi, şöyle bir görünüm kazanmıştı: Değişik işlevlere sahip, farklı statülerde yüksek öğretim kurumları oluşmuş; bunlar, -oldukça geniş- bir idari ve bilimsel (akademik) özerkliğe kavuşmuştu. Ne var ki, iki şey de göze çarpıyordu: Yüksek öğretim kurumları arasında koordinasyon eksikliği ve yüksek öğretimin ülke gereksinimleri gözetenilerek planlanması ihtiyacı. O güne değin, yüksek öğretime olan yoğun isteği karşılamak amacıyla -yeterli hazırlık yapılmadan- açılmış olan yeni üniversitelerin çeşitli sorunları çözüm beklemekteydi.

Bu koşullar altında, üniversiteler kanununda yapılması gereken değişiklikler, üniversitelerde ve kamuoyunda uzun süre tartışıldı. Sonunda, 1978 yılında, yeni bir üniversiteler Kanun Tasarısı hazırlandı. Bu tasarı, Üniversitelerarası Kurul'u, üniversite özerliğini zedelemeye çalışarak, yüksek öğretim kurumları arasında işbirliğinin ve eşgüdümünün sağlanması ve yüksek öğretimin planlanmasıyla görevli bir organ haline getirmeyi amaçlıyordu. Ancak, bu tasarı kanunlaşmadı.

12 Eylül 1980 askerî darbesinin arifesindeki durum budur.

12 Eylül'le kurulan askerî yönetim, aslında kaynakları çok daha başka yerlerde olan anarşi ve terör olaylarının baş sorumluları arasında özerk üniversiteyi görüyordu. Üniversiteyi -kendi deyimiyle- "anarşi yuvası" olmaktan çıkarıp, disiplin altına almak, yeni yönetimin başlıca hedeflerinden biri oldu. Bu amaçla, 1981 kasımında, Yüksek Öğretim Kanunu adıyla bir kanun çıkarıldı. Bu kanun, 5 kişilik bir cuntanın eseridir; ve, o güne değin, Türkiye'de üniversite reformu üstüne berraklaşan düşüncelere ters düştüğü gibi, başta üniversiteler olmak üzere, kimseye danışılmadan, ya da üniversite ve bilim özerkliğine öteden beri düşman bir takım mihraklarca işbirliği halinde çıkarılmıştır; ayrıca, o günkü Anayasaya da aykırıdır.

Çıkarılacağına ilişkin haberlerle birlikte, bu kanun, üniversite çevrelerinde tepkiyle karşılandı; o kadar ki, yeni bir Anayasa hazırlamakla görevlendirilen ve düzmece bir meclis olan Danışma Meclisinde bile tartışılma ra yol açtı.

Bugün de yürürlükte olan bu kanun nasıl bir sistem getirmektedir?

Yüksek Öğretim Kanunu ile, üniversiteler, merkeziyetçi ve tek tip bir yapıya büründürülmüştür. Kanunun amacı, ilk maddesinde de açıkça belirtildiği gibi, tüm yüksek öğretim kurumlarını -tepeden tırnağa ve her açıdan- "bir bütünlük içinde düzenlemek"tir. Bu "bütün"ü örgütlemek ve denetleme işlevi de, olağanüstü yetkilerle donatılmış tek bir merkeze, Yüksek Öğretim Kurulu (YÖK)'na bira kılmıştır. Yalnızca silahlı kuvvetler ve emniyet teşkilatına bağlı yüksek öğretim kurumları, bu bütünlüğüne düzenlemenin dışında tutulmuştur. Bu kanun ve ona eklenen başka kanun ve yığınla yönetmeliğin ortaya çıkardığı sistem, koyu merkeziyetçi, alabilirdiğine otoriter, müdahaleci ve denetleyici bir yapıyı sergilemektedir. Sadece bir "plan ve koordinasyon organı" olduğu ileri sürülmesine karşın, YÖK'ün yetkilerine bakıldığında, bu organın sistemin temel taşı olduğunu görüyoruz. Aslında idari, mali ve akademik tüm yetkiler bu organın elindedir.

Dikkatimize çarpan başlıca noktalar şunlar:

- Tümü bir çatı altında toplanan üniversite ve yüksek okullar, piramit biçiminde bir yapının içine oturtulmuştur. Piramidin tepesinde, son derece geniş yetkilerle donatılmış YÖK bulunuyor. Bu, merkezi bir karar, yürüt-

me ve disiplin organıdır. Üniversitelerin iki akademik organı olan Senato ve Fakülte Kurulları da içinde olmak üzere, bütün sistem, bir atamalar zincirine dayanıyor. Seçimle oluşturulmuş tek bir organ bile yoktur. Dolayısıyla, akademik (yani bilimsel araştırma ve öğretimle ilgili) organları bile üniversite kendisi seçmiyor. Üniversitelerin temel ögesini oluşturan öğretim üyelerinin, tüm sistem içinde -doğrudan seçim yoluyla- seçtikleri yegâne temsilciler de, Fakülte Kurullarındaki 3 profesör, 2 doçent ve 1 yardımcı doçentten ibarettir.

Üniversitelerin idari özerkliği diye bir şey yoktur bugün.

Sistemin temel taşı olan YÖK'ün oluşturulması biçimi, aslında nasıl üniversiteye yabancı bir mekanizmanın harekete geçirildiğini bize göstermektedir: YÖK'ün Başkanı ile 7 üyesini doğrudan doğruya Cumhurbaşkanı seçiyor; geri kalan üyeleri de -Cumhurbaşkanının onayıyla- Bakanlar Kurulu (6 üye), Genel Kurmay Başkanı (1 üye), Milli Eğitim Bakanı (2 üye), Üniversitelerarası Kurul (8 üye) seçiyor (hepsi 24 üye). Piramidin aşağısına doğru, rektörleri belirleyip -seçmesi için- Cumhurbaşkanı öneren bu Kuruldur; her fakültenin dekanını seçen de yine bu Kurul. YÖK'te bir Genel Kurmay temsilcisinin de oy hakkı sahibi olması, YÖK'ün üniversiteye yabancı öğelerden oluşan bir nitelik taşıdığının tipik bir örneğidir.

- Bütün demokratik ülkelerde, kesinlikle üniversitenin akademik (yani bilimsel araştırma ve öğretimle ilgili) organlarına bırakılan yetkiler de, bizde bu YÖK'e verilmiştir. Burada da özellikle dikkatimizi çeken nokta, **öğretimin üyelerinin bağımsızlıklarının yitimidir**: Çünkü YÖK akademik ünvanların kazanılmasından, ders programlarına varıncaya dek müdahale etmektedir. Pek gülünç kaçsa da söyleyelim: Bu müdahale, öğretim üyelerinin sakal ve bıyıklarına kadar uzanmıştır. **İdeolojik sınırlamalar** da var: Yüksek öğretimin amaçları arasında, "Atatürk milliyetçiliğine bağlı", "Türk olmanın şeref ve mutluluğunu duyan" öğrenciler yetiştirmek gibi şöven öğeler de sokulmuştur. Akademik özgürlüğün temeli olan "yöntem özgürlüğü" bu yollarla ortadan kaldırılmıştır.

Böylece, bugünkü Türkiye'de, üniversitelerin idari özerkliği olmadığı gibi, bilimsel özerkliği de yoktur. Üniversitede "reform" yapıyoruz diye ortaya çıkanlar, üniversiteye aslında bir kışla olarak bakmış ve onu bir emir-kumanda zinciri içine sokmuşlardır. Emir-kumanda zinciri belli kuruluşlar için kaçınılmazdır; örneğin, orduda ve poliste böyledir. Bu kuruluşlarda verilen hizmetin niteliği de bunu gerektirir; tartışma olmaz. Ancak, üniversite gerçekliği başkadır. Üniversiteler, içinde bilimin ürettiği ve bu üretilen bilimin de öğretiminin yapıldığı kuruluşlardır. Bilim adamları ve öğrenciler, bir üniversitenin temel iki ögesidir. Bilim adamları için yaşamsal olan da araştırmalarında özgür olmalarıdır; çünkü, bilim özgürlük ister. "Akademik özgürlük" de dediğimiz bu bağımsızlık, her şeyden önce "yöntem özgürlüğü"dür: Bilim adamı, başta doğruluğuna inandığı bir dünya görüşü ve onun önerdiği yönetime göre yola çıkar, araştırmasını yapar, sonuçlandırır ve yayar; buna kimsenin müdahale hakkı yoktur; o, sadece ve sadece akademik çevrelerin bilimsel eleştirisiyle karşı karşıyadır, o kadar. **"Çoğulcu düşünce ortamı"**, üniversitenin ruhudur, varlık nedenidir. İşte, üniversitelerin idari özerkliği de, başta bu akademik özgürlüğü, bu yöntem özgürlüğünü, bu çoğulcu ortamı güvence altına almak içindir.

Türkiye'de, bugün üniversitelerden istenen ise bu değildir; istenen, tek tip düşünce, tek tip bilim adamı, tek tip öğrencidir.

RSİTELERİN DURUMU

TANILLI

Modern Üniversite anlayışına ters düşen böylesi bir uygulamaya geçerken,öte yandan üniversitede **korkunç bir tasfiyeye** de girişildi;ilerici,demokrat ve devrimci öğretim üyelerinin çoğunlukta olduğu yüzlerce öğretim üyesi ve yardımcısı üniversitelerden atıldı.Bunların üniversiteden uzaklaştırılması,yine Cunta'nın sıkı yönetim komutanlarına "görevlerinde sakınca gördükleri memurları" işten atma yetkisini veren bir başka sözde kanuna dayanılarak gerçekleştirildi.Yüzlerce öğretim üyesi,bu kanun gereğince,yaşam boyu bir başka kamu kuruluşunda çalışma hakkından da yoksun kılındı.Tüm bu süreç boyunca,çok sayıda öğretim üyesi,yaratılan koşullarda artık çalışmalarını sürdüremeyeceklerini belirterek istifa ettiler.Bu arada,emekli olabilecek durumdaki bazı öğretim üyeleri de,normal sürelerinin bitiminden önce görevlerinden ayrıldılar.Bugüne değin yapılan tasfiyeler ya da üniversitelerde estirilen terör sonucu görevden ayrılan öğretim üye ve yardımcılarının sayısı 1300'ü aşmaktadır.Türkiye gibi yoksul ve bilim adamının yetişmesi için koşulların alabildiğine zor olduğu bir ülkenin yaşama için ne kadar hazin bir rakamdır bu;bilimin evrensel niteliği de gözönünde tutulursa,bir yerde salt bilim vurulan darbenin korkunçluğunu nasıl da sergiliyor bu yekün!

Bunun bir sonucu da şu olmuştur ki,birçok fakülte lerde dersler sürdürülemez duruma gelmiş ve dış ülkelerden öğretim üyesi getirmek için temaslara geçilmiştir.

tarihi boyunca elde ettiği tüm demokratik kazanımlarını çığner ve yokederken,özerk üniversitesini de yıkmıştır. Olan biteni,aslında onun bakımından doğal karşılamalıdır;çünkü faşizmin bilime gereksinmesi yoktur ve her in sanı ve güzel şeyin olduğu gibi,bilimin de amansız düşmanıdır o.

Konuya bu tanıyı koyunca,Türkiye'de,çağdaş,yani başta özerk üniversiteyi yeniden kurmanın yolu da aydınlığa çıkmış oluyor:Özerk üniversite için mücadele,Türkiye'de tümilerici,demokrat ve devrimci güçlerin faşizme karşı yürüttükleri ortak mücadelenin dışında değildir;her iki mücadele içiçedir.

Bu mücadele sürerken,dünya üniversiteleri ve bilim çevreleri de,Türkiye üniversitelerinde olup bitenlere seyirci kalamazlar,kalmamalıdır.Faşizmin gadrine uğramış Türkiyeli bilim adamlarıyla dayanışmak ve bu da yanışmayı somut biçimlere dönüştürmek,onlar için de,öne mi git gide artan bir görev haline gelmiş bulunmaktadır.Bu saygın çevreler,şu gerçeği hiç bir zaman unutmamalıdır:Biz,bilim adamları,aslında ortak bir atadan geliyoruz;biz,gerçekte güneşin ve aydınlığın tanrısı Apollon'un çocuklarıyız,ve hepimiz,önce bir Bilgi Cumhuriyetinin yurttaşlarıyız.Başta akla ve hümanizmaya dayanan bu Cumhuriyeti,karanlık güçlerin saldırısına karşı savunup korumak zorundayız.Önce,Alman üniversitelerini göreve çağırıyorum.Bir anı,beni bu çağırışı yapmakta daha da cesaretlendiriyor.Vaktiyle,Hitler faşizmi,Alman ü

İngiltere ve Belçika'da bilim çevrelerinin protestosuyla karşılaşan bu tür temaslara Federal Almanya'da da devam edilmiş ve bugün de edilmektedir.

Özetle söylemek gerekirse,otoriter,monolitik ve katı hiyerarşik yapısıyla çağdaş üniversite anlayışına ters düşen bu düzenleme sonucu,bugün Türkiye'de akademik yaşam sönmüştür;bilimsel araştırma ve yaratıcılık kısırlaştırılmıştır.Mevcut öğretim üyeleri akademik yaşama büyük bir yabancılaşma içindedirler.Dersler tepeden gelen emirlere göre düzenlenip verilmektedir;eğitimin bütünlüğü diye bir şey ise yoktur.Atomize olmuş,bir birlerinden kopuk öğretim üyeleri,belirli saatlerde gelip,derslerini verip, gitmektedirler.Eğitimin kalitesi de düşmüş,üniversiteler yüksek okul düzeyine indirilmiştir.Öğrenciler,bir tür bitkisel yaşamdadır.Türkiye,beş yıl öncesine kadar Orta-Dogu'nun bir bilim merkezi,teknoloji geliştirme merkezi olma istidadında idi;bu sistem sürerse,Türkiye,bütün bu liderlik umutlarını kaybedecektir.

İşte,Türkiye'nin Üniversitelerinde son dört-beş olanlar ve bugünkü durum.

Şimdi soracaksınız:Bir ülkenin bilim yaşamına bu denli korkunç darbeler indirenler,bu ülkenin düşmanları mı?Evet düşmanları!Türkiye,12 Eylül 1980'de,hem de en korkunç bir düşmanın işgaline uğramıştır;yani,Türkiye'ye faşizm gelmiştir.12 Eylül faşizmi,Türkiye'nin,çağdaş

üniversitelerinden yığınla bilim adamını -acımasız- koparıp attığında, o mümtaz insanlara kapılarını,hem de seve seve açan başta Türkiye üniversiteleri olmuştur;onlar da gelip Türkiye'nin bilim yaşamına unutulmaz katkılarda bulunmuşlardı.Ben,öğrencilik yıllarını,o hocaların dağıttığı büyük aydınlıkta geçiren mutlu kuşaklardayım.Türkiye,bunu yaparken,aslında,bu büyük hocaların kişiliğinde,dünya bilimine karşı soylu bir hizmette bulunmuş oluyordu;bilim tarihinde,Türkiyenin onurları arasındadır bu.Bugün,faşizmin Türkiyede,bilim üretimine,bilimin evrensel niteliği göz önünde tutulduğunda da insanlığın kültür gelişimine vurduğu korkunç darbe karşısında,Türkiyeli bilim adamlarının kişiliğinde bilime sahip çıkmak gibi bir görev ortada durmaktadır.Başta bilime sahip çıkmak:Türkiye'li bilim adamlarıyla dayanışmanın özü budur;yoksa,onlara acınilacak kişiler,ekmek kapısı arayan insanlar olarak bakmak,konuya yanlış bir yaklaşma olur.Bilime sahip çıkmak;bu,bir yerde,faşizmin kirli suratına indirilmiş sendeletici bir şamar anlamını da taşıyacak.Bu görevin,Alman üniversitelerine hatırlattıkları,başka ülkelerin üniversitelerine hatırlattıklarından çok daha fazladır,fazla olmalıdır.

Anılarımızın sesine de kulak verelim;nice doğruları görmemizde onlar da yardımcı olacaktır.

Evet,anılarımızın sesine de kulak verelim!

1402 VE ÖTESİ

Kıfayet ÖZAYDIN

1402 sayılı Sıkıyönetim Yasasına 12 Eylül sonrasına eklenen bir maddenin Sıkıyönetim Komutanlıklarına verdiği yetkiyle onbinlerle ifade edilebilecek sayıda memur, işçi, öğretmen, doktor, teknik eleman, hukukçu, öğretim üyesi... suçları belirtilmeden, kendilerine savunma olanağı verilmeden ve yargılanmadan işlerinden çıkarıldılar, ya da çalıştıkları bölge dışında zorunlu «ikamete tabi» tutuldular.

Bağımsızlığı, demokrasiyi, düşünce ve örgütlenme özgürlüğünü, insan haklarını, hukukun üstünlüğünü savunan bu insanlar açlığa, işsizliğe itildiler, sürgüne gönderildiler.

Tasfiye bu kadarla da kalmadı. Başbakanlık genelgeleri, Disiplin Kurulu Kararları, Personel, İş ve Erken Emeklilik Yasaları, buna dayanılarak «re'sen emeklilik», başka bir göreve atayarak istifaya zorlama vb. yöntemlerle kapsamı genişletildi.

1402'liklerin % 75'inin görevlerine döndürülmelerinde sakınca görülmediği Sıkıyönetim Komutanlıklarınca ilgili kurullara bildirildiği halde bu insanların pek azı yeniden göreve başlatıldı. Ama, eski görevlerine dönemeler.

Artan % 25'e ek olarak yönetimce görevlerine döndürülmeyenlerin yanı sıra ellerinde yargı kararı bulunduğu halde bir türlü göreve başlatılmayanların çileleri sürüp gidiyor.

1402 uygulaması ile ortaya çıkan haksız durum düzeltilmeden, bu uygulamanın «Güvenlik Soruşturması» adı verilen antidemokratik bir yöntemle sürdürülmeye çalışıldığı görüldü. Öyle görünüyor ki, sıkıyönetim ve olağanüstü hal tümüyle ortadan kalksa bile, insanların renk renk fişlere bağlanarak «sakıncalı» ilan edilmeleri yönteminin kurumlaştırılması yolları aranmaktadır. Böylece, ihbar ve iftiradan başka hiç bir dayanağı bulunmayan bir suç türü ve «sakıncalı» insan tipi yara-

tılmaktadır. «Sakıncalı»ların hiçbir kamu görevine girmelerine olanak yoktur. Uygulama, özel kesimde de yayılma eğilimi gösterdiğine göre bu kapı da onlara kapalıdır. «Sakıncalı», işsizliğe, açlığa ömür boyu mahkûm edilmiş, geleceği karartılmıştır.

Son günlerde 1402'liklerin af yasası kapsamına alınmaları ve sorunun bu yolla çözülmesi yaklaşımları gözlenmektedir. Böyle bir çözüme katılmaya olanak yoktur. Çünkü, 1402'likler yargılama sonunda hüküm giymiş degillerdir. Ortada ne bir suç, ne de yargı kararı vardır.

1402 olayı ve onun uzantısı olan Güvenlik Soruşturması, eşine hiç bir demokratik ülkede rastlanmayacak bir uygulamadır. Sorun, insan hakları boyutunda ele alınmalı, demokrasi ve hukuk devleti ilkeleri doğrultusunda çözüme kavuşturulmalıdır.

Yani, 1402'likler af kapsamında düşünülemez. 1402 sayılı yasanın ilgili maddeleri tüm sonuçlarıyla birlikte ortadan kaldırılmalı ve alıkonulan tüm akçal ve özlük hakları geri verilmelidir.

Güvenlik soruşturması adı verilen antidemokratik uygulamaya son verilmeli; ihbar ve iftiralar sonucu haklarında fişler tutulmuş kişilerle ilgili tüm kayıtlar ortadan kaldırılmalıdır.

İktidarcaya âdeta özendirilen, türlü yollarla organize biçimde yönlendirilen, yönetimle bütünleşen üst düzey yöneticilerince de benimsenen, insanlık ve ahlak dışı ihbar ve iftiralara itibar edilmemeli, ihbarcular cezalandırılmalıdır.

Bunlar yalnızca, haksızlığa uğramış bir grup insanın değil, demokratikleşme sürecinin ivme kazanmasını yaşamsal bir sorun sayan toplumumuzun talepleri olarak görülmelidir. ●

OKURLARIMIZA ÇAĞRI

Haber Bülteni'nin Mart 1986 sayısında yayınlanan bir yazıda İsmail Beşikçi'nin ülke dışına yazdığı bir mektup nedeniyle nasıl ağır hapis cezasına çarptırıldığını anlatmış ve adresini vermiştik. Aldığımız habere göre İsmail Beşikçi'ye çok sayıda mektup gönderilmiştir. Bu mektuplar nedeniyle cezaevi yönetimi Beşikçi'nin avukatıyla görüşmesi de dahil olmak üzere çeşitli haklarını kısıtlamıştır.

Okurlarımızı bu yeni baskı uygulamasını protesto için Ankara'ya, Adalet Bakanlığı'na protesto mektupları yazmaya çağırıyoruz.

12 EYLÜL
GÜNÜ
TANK
SESİYLE
UYANMAK
HASAN CEMAL
1 HAFTADA 2 KİTAP
Çıktı: Bütün Kitapçılarda...

BASINA BASKILAR

Bültenimizin geçen sayısında yayınlanan "Pencere" adlı yazısından ötürü hakkında dava açılan İlhan Selçuk ve Cumhuriyet gazetesi yazı işleri müdürü Okay Gönensin için savcı iddianamesinde 2.5 yıldan 10 yıla kadar hapis cezası istiyor. Selçuk ve Gönensin için ayrıca cezalarının üçte birinden az olmamak üzere mahkemeye belirlenecek bir ilde genel gözetim altında bulundurulma cezası istenmekte. (Cumhuriyet, 6 Şubat 1986)

Sabah gazetesi sorumlu yazı işleri müdürü Metin Yılmaz hakkında "hükümetin manevi şahsiyetini tahkir" savıyla dava açıldı. İstanbul Basın Savcılığınca Adalet Bakanlığının izni alınarak açılan davada, gazetenin 14 Ocak tarihli sayısında yayınlanan bir haberde "Özal iktidarının ve TRT'nin ipliğini pazara çıkarmaya devam edeceğiz" dediği için, Metin Yılmaz hakkında 1 yıldan 6 yıla değin hapis cezası isteniyor. (Cumhuriyet, 6 Mart 86)

Bozkurt Efsaneleri ve Gerçek adlı kitabında "milli duyguları zayıflatmış" iddiasıyla hakkında dava açılan Doğu Perinçek'in yargılanması sürüyor. Mahkeme, dava dosyasındaki iki bilirkişi raporundan biri yazarı suçsuz, öteki suçlu çıkardığı için yeni bir bilirkişi raporu alınmasını kararlaştırdı. (Cumhuriyet, 8 Mart 1986)

Muğla'da yayınlanan İlkadım gazetesi sahibi Tufan Doğu, daha önce yazdığı bir yazı nedeniyle bir yıl hapis cezasına çarptırılan Özcan Özgür'e iş verdiği gerekçeyle yargılanıyor. Yeni Basın Yasası'yla getirilen, hüküm giymiş gazetecilere iş vermeme yasağının ilk kurbanı olan Tufan Doğu Muğla Asliye Ceza Mahkemesinde verdiği ifadede şunları söyledi: "Özcan Özgür daha önce de benim yanımda çalışmış. Sıkıyönetimde yargılandı ve ceza aldı... Özgür'e cezasını çektikten sonra gazetemde gazeteci-yazar olarak iş verdim. Kendisi yüzde 50 sakattir. Başka bir iş yapamaz. Uşşu anda görevini sürdürmektedir." Tufan Doğu hakkında açılan davanın iddianamesinde, 5680 sayılı Basın Yasasına göre gazete sahibi tarafından çalıştırılan muhabirlerin bazı nitelikler taşıması gerektiği belirtilerek, "Bu vasıfları taşımayan muhabirleri çalıştıranların ceza göreceği hükme bağlanmıştır", deniliyor. (Cumhuriyet, 18 Mart 1986)

Adalet Bakanı Necati Eldem, TBMM Genel Kurulunda Basın ve Matbuat yasalarına aykırı hareket etmekten son 2 yıl içerisinde 203 kişi hakkında soruşturma açıldığını bildirdi. Genel Kurulda verilen bir soru önergesini yanıtlayan Eldem'in açıklamasına göre bu kişilerden 29'u hakkında soruşturma sürüyor. 73 kişi hakkında takipsizlik kararı verildi, 101 kişi hakkında ise kamu davası sürüyor. (Cumhuriyet, 20 Mart 1986)

Cumhuriyet gazetesi yazarlarından Erbil Tuşalp'ın Bin İnsan adlı kitabında "kesinleşmemiş mahkeme kararı hakkında mütalaada bulunduğunu" ve "mahkeme üyelerini küçük düşürüp tahkir ettiği" iddialarıyla yargılanmasına başlandı. (Cumhuriyet, 25 Mart 1986)

İstanbul Sıkıyönetim Komutanlığının birkaç yıl önce film şirketleri, arşiv ve yazıhanelerden Yılmaz Güney'in bütün filmlerini toplattığı bildiriliyor. Bu biçimde toplanan ve akıbeti meçhul olan filmlerin sayısının 160' bulduğu söyleniyor. (Cumhuriyet, 12 Mart 1986)

Cumhuriyet Gazetesi sinema eleştirmeni Atilla Orsay, 12 Mart günlü yazısında, Kültür Bakanlığı Sinema Dairesi veya bizzat Kültür Bakanlığının, bir araya toplamış bulunan Yılmaz Güney filmleriyle ilgilenmeleri çağrısını yaparken, bu filmlerin de başına Yorgun Savaşçı'nın akıbetinin gelebileceği endişesini belirtiyordu.

Uluslararası İstanbul Sinema Günleri 86 kapsamında yer alan İspanyol yönetmen Manuel Gutierrez Aragon'un "Camada Negra-Kara Kuluçka" adlı filmine sansürce izin verilmedi. Filmin "teröre övgü niteliği taşıdığı ve müstehcen" olduğu gerekçeyle denetimden geçmediği bildiriliyor. (Cumhuriyet, 18 Mart 1986)

Hülya Koçyiğit, "Kurbağalar" adlı filmini Antalya Film Festivalinden son anda çekmesinin nedeninin "jüride sinema otoritelerinden çok hükümet temsilcileri bulunması" olduğunu açıkladı. (Cumhuriyet, 19 Mart 1986)

VIDEOLU BASKI YÖNTEMİ

Neredeyse seyirciler kadar kalabalık ve ellerinde

ses ayarı sonuna kadar açılmış telsiz aygıtları ile toplum polisleri, tiyatroya ya da bir konsere gitmeyi baştan toplum düşmanı ilan edilmeyi göze almayla eşdeğer hale getirircesine, kültür etkinliklerinin vazgeçilmez(!) öğeleri oldular. Son günlerde ise bu uygulamaya bir yenisi eklendi: Ekin Danışmanlık-Bılar A.Ş.'nin düzenlediği Ekin Düşünleri sırasında olduğu gibi (Bak. Bülten, Mart 1986) polis sahneyi -ve eğer öyle uygun görürse seyircileri- videoya alıyor.

26 Şubat Ozan Hasan Hüseyin'in ölüm- yıldönümü idi. Öğleden sonra Ankara Sanat Tiyatrosu'nda Hasan Hüseyin'i Anma Şenliği, kalabalık bir seyirci kitlesi ve birkaç yakın toplum polisi tarafından izlendi. Polisler, tüm sunuyu videoya aldılar, konuşmaları da kaydettiler.

Kültür ve Turizm Bakanlığı ülkedeki 300 halk kütüphanesine gönderdiği genelgede kütüphanelerin yalnızca "Hürriyet", "Milliyet" ve "Tercüman" gazetelerinden birine abone olmalarını istiyor. (Cumhuriyet, 25 Mart 86)

Prof. Dr. Hüsnü göksel Cumhuriyet gazetesinde 24 Ocak tarihinde yayınlanan "Doktorlar Davası" adlı yazısından ötürü yargılanıyor. Türk Tabipler Birliği Merkez Konseyi üyesi olan Göksel, idam cezalarına karşı çıktıkları için yargılanan doktorlar hakkındaki yazısında "hakkında ceza davası açılan bir konuda dava dosyasında gizli kalan bilgiyi açıklamak ve yargıya etkiye bulundurma" suçlanıyor. (Cumhuriyet, 28 Mart 1986)

Amerikalı yazar Henry Miller'in Oğlak Dönencesi adlı kitabını yayınlamaktan ötürü yazar ve yayıncı Erdal Öz yargılanıyor. Öz, "müstehcen nitelikli kitap yayımlamakla" suçlanıyor. Savcı, kitabın çeşitli sayfalarında müstehcen cümleler olduğunu iddia ediyor. Erdal Öz savunmasında insan cinselliğinin insandan ayrılmayacağını ve edebiyatın da insanı ele alırken onun cinselliğini gözardı edemeyeceğini belirtti. (Cumhuriyet, 5 Nisan 86)

SANATÇILARA VE YAPITLARINA BASKILAR

İzmir Valiliği, amatör bir tiyatro grubunca oynanacak olan Uğur Mumcu'nun Sakıncasız adlı oyununa izin vermedi. 1984 yılında sıkıyönetim altında Ankara ve İstanbul'da oynanmış olan oyunun yasaklanmasının gerekçesi bildirilmedi. (Cumhuriyet, 22 Şubat 1986)

TRT, daha önce yaktırılan Yorgun Savaşçı adlı televizyon filminin Milliyet gazetesinde fotoroman olarak yayımına mahkeme aracılığıyla "tedbir kararı" koydurdu. (Cumhuriyet, 27 Şubat 1986)

Rahmi Saltuk, "Hasan Dağı" adlı türküyle devletin emniyet kuvvetlerine hakaret nedeniyle yargılandığı mahkemede beraat etti. (Cumhuriyet, 7 Mart 1986)

TEHLİKELİ MESLEK

Hiçbir ülkenin iş yasalarında böyle tanımlanmamasına rağmen, Türkiye'de gazetecilik en tehlikeli mesleklerden biri. Hem de öyle savaş muhabirliği filan değil, gazetede bürosundan yazı yazıp redaksiyon yapanlar için. 3 Mart tarihli Cumhuriyet gazetesinde bildirildiğine göre, 12 Eylül öncesinde çıkan bazı gazete ve dergilerin yazı işleri müdürlerine verilen cezaların toplamı tam 3 bin yıl hapis.

4 günlük gazete ile 20 derginin yazı işleri müdürü olan bu 27 gazeteci hakkında başkalarının yazdığı yazılardan dolayı açılan dava sayısı 404. Aydılları üç bin yıl hapis cezası ise daha bu davalardan bugüne dek sonuçlananlardan.

Bu gazeteciler arasında Veli Yılmaz kuşkusuz bir rekor kırıyor. 3 yıl boyunca "Halkın Kurtuluşu" ve "Halkın Kurtuluşu Yolunda Gençlik" dergilerinin yazı işleri müdürlüğü yapmasından dolayı hakkında açılan yüzlerce davadan tam 1170 yıl hapis cezasına çarptırılmış bulunuyor.

Yönettikleri yayınlarda yazı yazar kişilerin politik ya da toplumsal görüşlerinden ötürü yıllarca, belki de bütün ömürleri boyunca hapis yatıp sürgüne gidecek yazı işleri müdürlerinden bazıları ve yedikleri cezalar da şöyle:

Aydınlık gazetesinden Aydoğan Büyükoğuz:Onayla-
cezası 29 yıl.Halen devam eden 33 davada toplam 80-150
yıl hapis cezası isteniyor.

Politika gazetesinden Tamer Kayaş:Kesinleşen ceza
sı 7.5 yıl.

Demokrat gazetesinden Hasan Basri Çıplak:Kesinleş-
en cezası 1.5 yıl.Diğer davaları sürüyor.

Halkın Sesi dergisinden Hasan Fikret Ulusoydan:Ke-
sinleşen cezası 8.5 yıl,57.5 yıllık hapis cezası Yargı-
tayda onay bekliyor.Süren 10 davada en az 64 yıl hapsi
isteniyor.

Halkın Yolu dergisinden Alaattin Şahin:Toplam 108
yıl hapis cezasına çarptırıldı.Bu ceza yasaya göre 36
yıla indirildi.En az 163 yıl hapis istemiyle açılan di-
ğer davalarının bazıları şimdilik kaydıyla durduruldu.
Eğer 36 yıllık cezası düşerse bu davalara yeniden başla-
nacak.

Kitle ve İlke dergilerinden Feyzullah Özer:Kesinleş-
en cezası 12 yıl.Süren bir davada 7 yıl daha isteni-
yor.

Bağımsız Türkiye ve Devrimci Militan dergilerin-
den Mehmet Özgen:Kesinleşen cezası 33 yıl 6 ay hapis.

İlerici Yurtsever Gençlik ve Gençlik Dünyası der-
gilerinden Erhan Tuskan:Kesinleşen cezası 48 yıl 10 ay.

Halkın Sesi dergisinden Mustafa Tütüncübaşı:Kesinleş-
en cezası 42 yıl.Süren 12 davada 90 yıl hapis cezası
daha isteniyor.

Aydınlık dergisinden Doğan Kurdakul:Kesinleşen ce-
zası 18 yıl.Süren 16 davada en az 120 yıl daha isteni-
yor.

Halkın Kurtuluşu dergisinden Mustafa Yıldırım-
türk:Toplam 215 yıla mahkum oldu.Cezası yasaya göre 36
yıla indirildi.Ayrıca 12 yıl sürgüne ve ömür boyu kamu
hizmetlerinden yasaklanmaya mahkum.

Barış ve Sosyalizm Sorunları dergisinden Haluk
Seçkin Meriç:Kesinleşen cezası 7 yıl 6 ay.

Birlik Yolu dergisinden Ali Rabuş:Onaylanan ceza-
sı 18 yıl.

Savaş Yolu dergisinden Candemir Özler:Onaylanan
cezası 23 yıl 10 ay.

Genç Sosyalist dergisinden Hüseyin Ülger:Onayla-
nan cezası 8 yıl 3 ay.

Partizan dergisinden İrfan Aşık:Toplam 111 yıl
hapse mahkum oldu.Cezası yasaya göre 36 yıla indirildi.

27 gazeteciden halen 20'si cezaevinde,4'ü giyabi
tutuklu,3'ü tutuksuz bulunuyor.

KISA HABERLER

Londra büyükelçisi,İngiliz parlamenter Robert Mc
Corindale'in 31 Kasım 1985 tarihli mektubunu 8 Ocak 1986
da yanıtladı.Bu mektubunda büyükelçi Rahmi Gümrükçüo-
ğlu,işkence iddialarının dış mihraklarca üretildiğini,Ba-
rış Derneği yöneticilerininise nükleer silahsızlanmayı
savundukları için fikir suçlusu olarak değil,Türk Barış
Derneğini kendi yasa dışı faaliyetlerine paravan olarak
kullanmaktan dolayı yargılandıklarını iddia etti.(Cumhu-
riyet,24 Şubat 1986)

TRT Yüksek Kurulu'nun dört üyesi yenilendi.Başkan
Kamuran Gürün,Prof. Nevzat Atlığ,Güngör Mengi ve Leyla
Elbruz'dan boşalan yerlere Atlığ ve Elbruz yeniden ata-
nırken,kurula yeni üye olarak Prof. İsmet Giritli ve
bir süre önce PTT Genel Müdürlüğünden ayrılan Servet
Bilgi getirildiler.Kurulun başkanlığına ise Prof. Yıl-
Büyükerşen getirildi.Yeniden atanan üyelerin üyelik sü-
releri,bu durumda yasal olan 6 yıl 1 ay olarak 8 yıl 1 ay
bula-
cak.(Cumhuriyet,26 Şubat 1986)

Türkiye'de ilk defa tutuklu ve hükümlü aileleri a-
rasında maddi ve manevi dayanışmayı sağlamak amacıyla
Tutuklu ve Hükümlü Aileleri Yardımlaşma Derneği kurul-
du.Emekli öğretmen Mustafa Eryüksel'in geçici başkanlı-
ğında kurulan dernek,Yıldırım Mahallesi Kutlu caddesi
19-A'da etkinlik gösterecek.(Cumhuriyet,27 Şubat 1986)

40'dan fazla ülkede şubesi bulunan PEN Klüpleri
49. Uluslararası Kongresi,22-27 Nisan 1986 tarihleri a-
rasında Hamburg'da toplanacak.12 Eylül 1980'den sonra
yapılan bazı yasa değişiklikleri nedeniyle PEN Klüp Tür-
kiye Şubesi kapanmak zorunda kaldığından,bu uluslararası
kongrelere Türk yazarları katılamıyorlardı.Ancak 49.
Uluslararası Pen Kongresi Düzenleme Komitesi,Aziz Nesin
ve Demirtaş Ceyhan'u kongreye resmen davet etti.(Cumhu-
riyet,1 Mart 1986)

- Öğretmen Yayınları yöneticisi Zeki Sarıhan ve e-
şi Avukat Şenal Sarıhan gözaltına alındılar(1 Mart Cum-
huriyet)

Devlet Personel Dairesi Başbakan Turgut Özal'ın
direktifi ile tüm kamu kuruluşlarında çalışan memurlar-
ın ücret,kadro derece kademe ve diğer tüm özlük hakları
ile memurların sosyal yapısı hakkında bilgi toplu-
yor.(Cumhuriyet,2 Mart 1986)

Müslüman olmayan öğrencilere zorunlu din dersi

Diyanet İşleri Başkanlığı'nda 4 bin dolayında Hristiyan ailenin
ilk ve orta dereceli okullara devam eden 1500 dolayında
çocuğu,zorunlu olarak din derslerine devamı tabi tutulu-
yor.Öğrenci velileri,bölge idare mahkemesine yaptıkları
başvuruda yalnız din dersine devam etmeyen çocukların
tam gün devam etmemiş gibi devamsız sayıldıklarını ve
tasdikname ile okuldan uzaklaştırıldıklarını belirttiler.
Buna karşın,Milli Eğitim Gençlik ve Spor Bakanlığının
dan gelen yazıda,din kültürü ve ahlak öğretimi ile il-
gili anayasamızın 24. maddesindeki açık hüküm uyarınca bu
tüm öğrencilerin din kültürü ve ahlak derslerini okuma-
ları zorunludur denmektedir.Vicdan ve ibadet özgürlüğü
ile ilgili olan bu maddeden bu sonucun nasıl çıkartıldı-
ğı ise anlaşılamamıştır.(Cumhuriyet,4 Mart 1986)

Film sanatçıları Yargı Önünde

Müştehcen video filmi yapmak,ithal etmek ve sat-
mak iddiasıyla haklarında dava açılan film sanatçıları
Tugay Toksöz,Hadi Çaman,Aydemir Akbaş,Ali Poyrazoğlu,Fi-
gen Han ile Metin ve Murat Şentürk,Tarık Şimşek,Nazmi Ö-
zer,Metin Acar,Günay Kosova ve Yaşar Tunali'nin yargı-
lanmalarına dün İstanbul 10. Asyile Ceza Mahkemesi'nde
devam edildi.12 sanık hakkında 6 aya kadar hapis cezası
isteniyor.Yapımcı Yaşar Tunali ile aktör Tugay Toksöz'
ün hazır bulunduğu dünkü oturumda sorgusu yapılan Tok-
söz,hakkındaki iddiaları reddederek Fiğen Han ile şimdi-
ye değin film çevirmediğini bildirdi.Toksöz,söz konusu
"İkimiz Bir Fidanız","Çukolata Tarlası","Ne Alırsan 2.5
Lira" adlı filmlerde oynamadığını ve bu filmlerdeki ken-
disi ile ilgili sahnelerin tamamen montaj olduğunu sa-
vundu.(Cumhuriyet,5 Mart 1986)

Uğur Dündar TRT'den Uzaklaştırıldı

"Olay" programı ile TRT'de ender bir gazetecilik
örneği veren Uğur Dündar,son gerçekleştirdiği "Bakırköy
Sinir Hastalıkları Hastanesinin Dünü-Bugünü" programın-
dan sonra,"Hizmetine gerek kalmamıştır" gerekçesiyle
sözleşmesi sona erdirilerek TRT'den uzaklaştırıldı.Uğur
Dündar,programlarının bazı kişileri rahatsız etmiş ola-
bileceğini söyledi.(Cumhuriyet,8 Mart 1986)

8 Mart Dünya Kadınlar Günü Nedeniyle

Kadın Hakları İçin Dilekçe

Aralarında Türkiye'nin kültürel ve sosyal yaşamın
da önemli yer tutan birçok kadının da bulunduğu 2861 ka-
dının imzasını taşıyan bir dilekçe TBMM Başkanlığına ve-
rildi.Dilekçede,kadınlara karşı her türlü ayrımcılığın
önlenebilirliğini öngören ve TBMM'de kabul edilmiş olan yasa-
nın kağıt üzerinde kalmaması ve yaşama geçirilmesi iste-
niyor.Haberde imza kampanyasının üç ay daha süreceği be-
lirtiliyor.

TBMM,11.6.1985'te,"Kadınlara Karşı Ayrımcılığın
Önlenebilirliği Uluslararası Sözleşmesi"ni onaylamış ve söz-
leşme Resmi Gazete'de yayınlanarak yasa niteliğini ka-
zanmış bulunuyor.(Cumhuriyet,8 Mart 1986)

Esin Afşar'ın Fransa'da vereceği konserlerin afiş-
leri,"yurt dışına çıkarılacak her yayın için Emniyet Mü-
dürlüğünden izin alınması gerektiği" gerekçesiyle Hay-
darpaşa gümrüğünde mühürlendi.Afişler ancak sanatçının
Emniyet Genel Müdürlüğü'ne başvurması üzerine,Fransa'ya
gönderilebildiler.(Cumhuriyet,9 Mart 1986)

5 Nisan Avukatlar Günü Nedeniyle Düzenlenen

Baro Semineri "Zorunlu Nedenlerle" İptal Edildi

Marmara çevresinden dokuz Baro'nun ortaklaşa düzenlediği ve 5 Nisan'da Bursa'da yapılmış olması gereken "Hukuk Açısından Ulusal Barış" konulu sempozyum, "zorunlu nedenler" gerekçe gösterilerek düzenleme komitesi nin 3 Nisan'da yaptığı bir açıklama ile iptal edildi.

Bursa'daki sempozyuma konuşmacı olarak çağrılı bulunan Süleyman Demirel ve Aydın Güven Gürkan, toplantının iptalini oldukça sert dille kınadılar. Turgut Özal gazetecilerin soruları üzerine olayla herhangi bir ilişki kileri olmadığını öne sürdü. Buna karşın, tüm sütun yazarları, sempozyumun gayri resmi yollarla ve en yetkili makamlar tarafından engellenmiş olduğu kanısında birleştiler.

Öte yandan herhangi bir baskıya uğramadıkları halde, kamuoyunda böyle bir kanı yaratmak amacı ile sempozyumu iptal ettikleri iddia edilen Marmara çevresi Baro yöneticilerinden, Bursa Barosu Yönetim Kurulu, 9 Nisan'da "Provokatorluk suçlamasını reddederiz" diyerek, bir açıklama yaptı. Açıklamada sempozyum için gerekli iznin alınmasından sonra, Danıştay Başkanı Orhan Özdeş, Anayasa Mahkemesi Üyesi Yekta Güngör Özden ile eski Anayasa Mahkemesi Başkanı Ahmet Boyacıoğlu'nun hep birden Bursa'ya gelemeceklerini bildirmeleri üzerine toplantının iptal edilmiş olduğu belirtiliyor.

4 Nisan günlü Cumhuriyet gazetesinde Yalçın Doğan'ın yazısında, sonradan Bursa Barosu'nun açıklamasını doğrular nitelikte, "hukukun üstünlüğünü korumakla görevli" bazı üst düzey bürokratlara ya da şu anda devletle ilişkisi bulunmayan kimselere, telefonla baskı yapılarak toplantıya katılmamalarını sağlandığı savı yer alıyordu. Aynı yazıda, "toplantının iptalini garantiye almak amacıyla ilgili baroların bulunduğu illerde emniyet görevlilerinin, "toplantıya dinleyici olarak kimlerin katılacağını" araştırdıkları bildiriliyor.

Öngören Hakkında Soruşturma

yök, Gazi Üniversitesi öğretim elemanı Mahmat Tali Öngören hakkında, Cumhuriyet'e "köşe yazarlığı yaptığı" gerekçesiyle disiplin soruşturması açtı.

YÖK Başkan Vekili Tahsin Özgüç, Öngören'in görevli olduğu Basın Yayın Yüksek Okulu'nda "izinsiz ve mazeret siz olarak 29.5 gün göreve gelmediğini ve köşe yazarlığı yaptığı" belirterek hakkında kamu görevinden çıkarma cezası teklif edilmesi nedeniyle ifade vermek üzere YÖK'e çağırıldı.

Öngören'in savunmasını vermesinden sonra YÖK Yüksek Disiplin Kurulu toplanarak konuyu karara bağlayacak.

Mahmut Tali Öngören'in, mahkeme kararına karşın Gazi Üniversitesi'ndeki görevine ikinci kez son verilmişti. Bundan dört ay sonra Öngören hakkında YÖK, kamu görevinden çıkarılma cezasını içeren bir disiplin soruşturması açarak, mahkeme kararıyla öğretim elemanlığına dönüştürün engellemek istediği öne sürüldü.

Halen, üniversitelerde bazı öğretim elemanları çeşitli gazetelerde köşe yazarlığı yapıyorlar. Bu arada YÖK'ün başkan vekili Prof. Kemal Karhan'ın da bir İzmir gazetesinde haftalık köşe yazıları yayımlanıyor.

EKİN DANIŞMANLIK-BİLAR A.Ş.

Ekin Danışmanlık-Bilar A.Ş.'nin Yönetim Kurulu üyeleri, 24 Şubat 1986'da Ankara Emniyet Müdürlüğü ve DGM de ifade verdiler. İfade için sabah 9'dan gece 20'ye kadar bekletilen Yalçın Küçük, Cevat Geray ve Mehmet Özsuca, DGM savcısının tutuklama istemini reddetmesi üzerine serbest bırakıldılar. Bu arada, Ekin Danışmanlık-Bilar A.Ş.'nin Yönetim Kurulu Başkanı Aziz Nesin'in de ifadesine başvurulması için İstanbul Emniyet Müdürlüğüne telex emri gönderildi.

Ekin yöneticilerinin izinsiz toplantı düzenleyerek Olağanüstü Hal Yasasını 11 kez ihlal ettikleri gerekçesiyle tutuklanmaları isteniyordu. Buna karşın, Ekin yöneticileri "Devlet toplantılarımızı yasaklamak isteseydi iki kişi gönderip yasaklardı. Şirketimizin kurulmağını öne sürdüler... Öyle ise biz burada hangi sıfatla sorguya çekiliyoruz?" dediler.

Öte yandan Ticaret Bakanlığı müfettişlerinin Ekin Danışmanlık-Bilar A.Ş. merkezinde araştırma yaptıkları öğrenildi. (Cumhuriyet, 25.2., 1.3.1986)

Ekin Bilar Genel Kurulu Yapıldı

12 Nisan'da yapılan Genel Kurul'da, Yönetim Kurulu başkanlığına Aziz Nesin, başkan vekilliğine Prof. Cevat Geray, murahhas üyeliğe ise Haluk Genger getirildi. Ekin, yeni kültür etkinlikleri planlıyor. (Cumhuriyet, 13 Nisan 1986)

474 AVUKAT TBMM'YE ORTAK DİLEKÇE VERDİLER

İstanbul, Kocaeli, Sakarya, Ankara, Diyarbakır, Bursa, İzmir, Antalya, Zonguldak, Adana, Edirne, Çanakkale Baroları na bağlı 474 avukat siyasi parti genel başkanlarına, TBMM siyasi parti gruplarına ve Türkiye Barolar Birliği'ne 24 Nisan'da verdikleri dilekçede işkence iddiaları, af konusu, infaz yasası ve anayasa konularındaki düşüncelerini belirterek bu konudaki çözüm önerilerini bildirdiler.

Dilekçede şu görüşlere yer veriliyor:

- İşkence iddialarını soruşturmak için Parlamento bünyesinde bir komisyon kurulmalı, bu komisyonun çalışma raporu belgeleriyle yayınlanmalıdır.

- Siyasi suçlularla ilgili yeni bir infaz statüsü düzenlenmeli.

- Devlet kavramında "Kutsal devlet" kavramı yerine "demokratik sosyal hukuk devleti" kavramı kabul edilip özümselemelidir.

- Gözaltı süresi her ne nedenle olursa olsun 24 saati geçmeyip, yargı kapsamına alınmalıdır.

Dilekçenin sonuç bölümünde, "Biz avukatlar anayasa dahil hiçbir hukuk düzenlemesinin 'dokunulmaz, değiştirilmez' kuralları olduğunu kabul edemiyoruz" deniyor.

"İÇERDEN DIŞARIYA SEVGİLERLE"

Gırgır ile Gazeteciler Derneğinin ortaklaşa açtıkları karikatür sergisini 4 gün sürmesine karşın, 25.000 kişi izledi. Sergi İstanbul'dan sonra Ankara'da da yinelenildi.

Yaşadığımız dönemin tüm sorumluluğunu yüklenmek durumunda bırakılan içerdekilerin emek ürünü bu karikatürlerin önemi, sanatsal yeterlik türünden ölçütlerin ötesinde değerlendirilmeliydi. Ve izleyicilerin "izlenim defterine" yazdıklarından birkaç satır, bu etki ve çarpıcılığı şöyle dile getiriyor:

"9 yaşındayım. Sizleri düşünerek büyüyorum."

"Zindanlardan bir ışık sızmış dediler, geldik gör-dük."

"Bir dahaki sefere bu arkadaşlardan ve diğerlerin den 'dışarıdan dışarıya sevgilerle' sergisini görme dileğiyle."

Oğuz Aral ise içerdekilerle dışardakilerin durum tesbiti -ya da çekilen acıların tesbiti- amacına yönelik, bu ortak bilinçleri konusunda şunları diyor:

"Bu sergi bir ilginin ürünü bence. Bir dönem topluma olan ilgi, daha sonra insanın kendisine, bireye yöneldi. Buradan ise, boşluğa kaydı, toprağa gitti. Bu sergi bir ilginin eseridir. İlgi derken boş bir ilgiyi kastetmiyorum. Belki daha da önemlisi bir emeğin ürünü bu sergi. Karikatürleri çizen 'içerdekiler' insanın emeğinden sergiyi gezmeye gelen insanların emeğine kadar." (Yarın, Nisan 1986)

BARIŞ DERNEĞİ DAVASI

Bilindiği gibi Barış Derneği yöneticilerinden tutuklu olanlar, 10 Mart 1986'da, davanın üçüncü kez görülüşünün ikinci celsesinde salıverildiler. Böylece, Ali Sirmen, Erdal Atabek, Hüseyin Baş, Ergun Elgin, Ali Taygun ve Orhan Taylan Tahliye oldular. Mahkeme ayrıca haklarında giyabi tutuklama kararı bulunan Şefik Asan, Aybars Ungan, Nedim Tarhan, Ataol Behramoğlu ve Nurettin Yılmaz hakkındaki kararların kaldırılmasına karar verdi.

19 Mart'ta ise İstanbul Sıkıyönetim Askeri Mahkemesi, Barış I ve Barış II davalarının birleştirilmesine karar verdi. Sanık avukatlarının, bu durumda birinci dava da avukat, ikincisinde ise sanık durumunda bulunan kişilerin savunuculuk görevlerine devam etmelerini imkansız hale getirecek olan bu uygulamaya itirazları dikkate alınmadı. Mahkeme ayrıca, tutuklama sebepleri ortadan kalkmadığı gerekçesi ile, Ayfer Coşkun ve Turgan Arınır'ın giyabi tutukluluk hallerinin sürdürülmesine karar verdi.

TÜRKİYE'DE İNSAN HAKLARI

İŞKENCE VE DİĞER KÖTÜ DAVRANIŞLAR HAKKINDA

Türkiye'de insan haklarının çiğnenmesi çeşitli uluslararası kuruluşların gündeminde yer almaya devam ediyor. Son olarak bu konuda belgesel özellik taşıyan yeni bir rapor yayınlandı. Danimarka Sosyal Demokrat Partisi Milletvekili ve eski Adalet Bakanı Ole Espersen 5-12 Nisan tarihlerinde Türkiye'yi ziyaret ederek 5 Avrupa Ülkesinin Strasbourg'daki İnsan Hakları Komisyonu'ndan Türkiye'ye ilişkin şikayetlerini geri çekmelerinden son raki durumu inceledi. Ole Espersen geçen yıl da Türkiye'ye giderek Barış Derneği davasını izlemiş ve dernek yöneticileriyle görüşmüştü.

Aşağıda Espersen'in Danimarka ve Avrupa Konseyi yetkililerine sunduğu son ziyareti hakkındaki rapordan bazı bölümleri veriyoruz:

TÜRKİYE'DE İNSAN HAKLARI

"1985 yılı Aralık ayı başında Danimarka, Fransa, Hollanda, Norveç ve İsveç Türkiye ile Avrupa İnsan Hakları Komisyonu tarafından da kabul edilen dostça bir çözüme vardılar. Buna göre 5 şikayetçi ülke 12.12.1980 ile 1.7.1982 tarihleri arasında insan haklarının ihlaline ilişkin şikayetlerini sürdürmekten vazgeçtiler."

"Bir nedeni de anlaşmanın imzalanmasından sonraki gelişmeleri değerlendirmek olmak üzere, 5-12 Nisan 1986 tarihleri arasında Türkiye'de İstanbul ve Ankara kentlerini ziyaret ettim. Gezim sırasında, vaad edilen af, hapis-hanelerde ve bu arada askeri hapis-hanelerde işkenceler, ifade özgürlüğü ve politik partiler kurma ve seçimlere katılma özgürlüğü konuları üstünde yoğun biçimde durdum."

AF

"Mart ayı başında parlamento hükümetin cezaların indirilmesi yasa önerisini kabul etti. Bu yasa afa hiçbir ilişkisi olmaması ve idam cezalarının infazını önle memesi açısından SHP tarafından şiddetle eleştirildi. Tartışmalar sırasında başbakan özal bunun bir af yasası olmadığına katıldığını, ama hükümetin de zaten böyle bir şeyi söz vermediğini söyledi. Günlük basının bildirdiğine göre şunları da ekledi:

"Af, yeni bir kral tahta çıkar ya da bir diktatör iktidarı ele geçirirse çıkar. Ama Türkiye demokratik bir ülkedir. Bir daha hiçbir zaman af çıkarmayacağımızı umarım. Ayrıca parlamentonun ölüm cezalarını kabul ya da red etmesini de istemiyoruz."

Türkiye'de hiçbir politikacı ya da sendikacı herhangi bir tür af çıkacağına inanmıyor. Genel görüş, Türkiye'nin bu konuda, bir anlaşmaya varma eğilimi olan ülkelerde umut yaratma amacıyla muğlak vaatler verdiği doğrultusunda. Ya da belki politik olarak davanın sürdürülme istenmediği bir durumda böyle bir umudu ifade edebilmek için temel yaratmak üzere.

Dışişleri Bakanlığı Avrupa Konseyi Dairesi yöneticileriyle yapılan görüşme bu görüşü doğruladı. Hiç bir koşulda hükümet ya da iktidar partisi tarafından şu ya da bu biçimde bir affa ilişkin öneri getirilmeyecektir. Tüm suçlar için geçerli olan çok sınırlı ceza indirimi bir af ifadesi değil, yalnızca hapis-hanelerdeki yer sorunu hafifletme isteğinin sonucudur. Af konusundaki olumsuz tutumun ciddiyeti, bir af yasasının tabii ki halkı oy lamasına sunulabileceği ama halkın afa yana oy kullanacağı konusunda kesinlikle emin olunmaması gerektiği yolundaki bir ifadeyle vurgulandı. Bu, Dışişleri Bakanlığının, Cumhurbaşkanının bir af yasasına karşı veto hakkını kullanacağı ve eğer parlamento yasayı yeniden onaylarsa o zaman referanduma sunulacağını dolaylı biçimde ifadesidir.

Bu nedenle, 5 ülke, Türkiye ve İnsan Hakları Komisyonu arasındaki anlaşmanın af konusundaki çok önemli maddesinin yerine getirilmeyeceği ve muhtemelen hiçbir zaman da yerine getirilmesi niyetinin olmadığı kuşkuya yer vermeyecek şekilde söylenebilir. Bu son konuyu söyleyebilmem nedeni, Türk hükümetinin yurt dışındaki açıklamalarında olumlu bir yaklaşım izlenimi vermeye çalışırken, yurt içinde affa ilişkin tüm açıklamalarında sürekli olumsuz olma olmasıdır."

"İşkence iddiaları çoğu kez, bunun Türkiye'ye dost ça olmayan tutumdaki ulus ya da kişilerin uluslararası bir taktiği olduğu yolundaki karşı iddialarla karşılanmaktadır."

Öte yandan, sayısız işkence olayları bildirilmeye devam etmektedir. Ve bunlar her açıdan güvenilir gözükten raporlardır."

"Öte yandan Türkiye'nin genel olarak işkencecilerin büyük çapta resmen cezalandırıldığı tek ülke olması da ilginçtir. Meclise verilen bilgilere göre 1985 Eylül ayı sonuna kadar 4623 polis ya da subayı kapsayan 2120 dava açılmıştı. Bunlardan 439'u hüküm giymiş, 2052'si serbest bırakılmıştır. 410'u delil yetersizliğinden bırakılmış, 1722'si hâlâ soruşturulmaktadır. Başbakanın New York Times'a verdiği bilgiye göre 130 kişi işkenceden hüküm giymiştir. Ama işkence iddialarıyla karşılaştırıldığında hüküm sayısı son derece azdır ve genellikle ancak işken cenin ölüme yol açtığı durumlarda ceza verilmektedir. Bu durumlarda bile çoğu kez verilen 5 yıl ile 10 yıl arasındadır. Buna ek olarak sanıkların normal olarak ne mahkeme sırasında ne de davanın temyizi sırasında hapsedilmedikleri de söylenmelidir."

Aynı zamanda sorgu sırasındaki ölümler, sorgulananın kaçma teşebbüsü sırasında vurulduğu ya da emniyetin pencesinden atlayarak intihar ettiği iddialarıyla saklanmaya çalışılmaktadır."

Konuştığım politikacılardan biri polisler arasında hızla artan intiharların gerekçesi olarak, polislerin içinde bulunduğu açmazı gösteriyor. Çünkü polis bir yandan -gerekirse işkenceyle- bilgi toplamakla yükümlendiriliyor, öte yanda ise işkence yapıldığı kanıtlanabilirse cezalandırılmak tehlikesiyle karşı karşıya kalıyor. Öte yandan genel görüş, verilen cezaların çevreden gelen baskı sonucu olduğu, ama bu baskının hiç bir şekilde yetkilileri genel olarak işkenceyi önlemeye yönlendirmediyi yolundadır."

POLİTİK HAKLAR

"(...)10 yıl boyunca politikadan yasaklanan politikacıların yasağı sürmektedir (...) Tabiiler Birliği i dam cezasına karşı çıkmaya kalktığında mahkemeye verilmiştir. Genel olarak tüm kamuya açık toplantı ve gösteriler hakkında sıkı kısıtlamalar vardır. Sıkıyönetimin kaldırılmasına karşılık dernek ve toplanma özgürlüğünü büyük ölçüde sınırlayan bir olağanüstü hal yasası getirilmiştir. Kısa süre önce hükümeti eleştiren bir gazeteci hakkında dava açılarak hapse atılmıştır."

SONUÇ

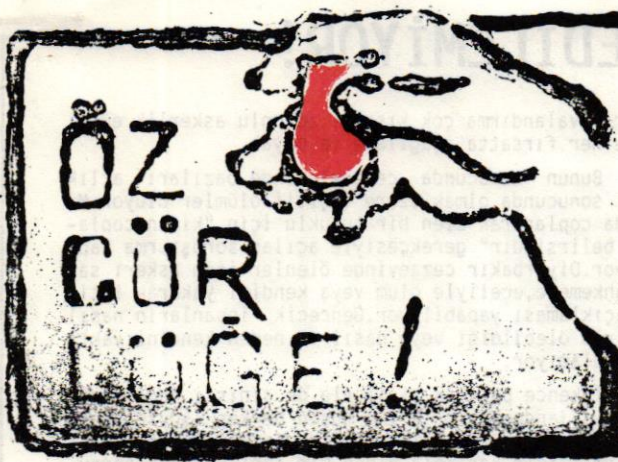
"İnsan hakları politik pazarlık konusu olamaz. Bunlara saygı göstermeyi üstlenenlerin görevi bunu koşulsuz sürdürmektir. İnsan haklarına saygı gösterilmesini kontrol etmeyi yükümlenenler, bunu yapmak zorundadırlar ve biz açık ve kaba ihlaller söz konusu olduğunda bu zorunluluğu ne geri çekebiliriz ne de çekmeliyiz. İnsan Hakları Komisyonu kendisi dava başlatamaz. Bu nedenle insan hakları sisteminin sürdürülmesi, tek tek ülke ya da kişilerin bunlara uyulup uyulmadığını kontrol etmesine bağlıdır. Oportünist nedenlerle bunu yapmadıkları zaman insan haklarına ihanet etmektedirler."

Bu durumda bu hakların ihlali onlar da bizzat suçludurlar."

Türkiye'nin şu anda Avrupa Konseyi üyeliğinin koşullarına uygun olmadığı konusunda hiçbir kuşku yoktur. Türkiye'nin çıkarılmasını tavsiye etmeyeceğim. Ama buna karşılık Türkiye'yi sorumluluklarını yerine getirmeye zorlamaya çalışılmasını kuvvetle önermekteyim. Bu yapılmamıştır. Tersine, Türkiye'yi İnsan Hakları Komisyonu'na şikayet eden 5 ülke hiçbir belirgin ya da güvence li iyileşmenin ortada gözükmediği bir zamanda mevcut durumu kabullenmiştir. Komisyonun bu anlaşmayı kabul etmesi şaşırtıcı, ama bu ülkelerden bazılarının muhtemelen ya da kesinlikle davadan çekileceği görüşünden hareketle, anlaşılabilir."

Türkiye Aydınlarıyla Dayanışma Girişimi
Postfach 2106, 3550 Marburg

Bağış Hesap Numarası: C.Weber, Spendkonto Initiative
f.türk.Intellektuelle
BfG-Hannover
Kto. 12 26 22 02 01
BLZ 250 101 11

TÜRKİYE
AYDINLARIYLA
DAYANIŞMA

HABER BÜLTENİ

MART 1986

SAYI:2

REJİMİ MAHKUM EDEN AYDINLAR BERAAT ETTİ

15 Mayıs 1984'de "Türkiye'de Demokratik Düzene İlişkin Gözlem ve İstemler" başlıklı, 1256 imzalı bir dilekçeyi hazırlayıp yaygınlaştırdıkları için yargılanan 59 aydın hakkındaki dava beraatle sonuçlandı. Hatırlanacağı gibi, "Aydınlar Dilekçesi" diye bilinen açıklamalarından hemen sonra dilekçeyi imzalayan aydınlar yüzlerce kişilik gruplar halinde askeri savcılıklara çağırılmış, haklarında soruşturma açılmıştı. Ankara/Sıkıyönetim Komutanlığınca açılan soruşturma Milli Güvenlik Komseyinin çıkarttığı 2969 sayılı yasaya karşı gelme iddiasıyla açılmış bir soruşturmaydı. "12 Eylül 1980 öncesindeki siyasi çekişme ve çekişme ortamına benzer bir durumun yeniden doğmasına yolaçacak, sözlü ve yazılı beyanda bulunma"yı ve "Milli Güvenlik Komseyinin karar bildiri ve icraatı ile (cunta üyelerinin) beyanlarını sözlü ve yazılı olarak kötüleyici veya küçük düşürücü şekilde tartışma ve eleştirme konusu yapanlar"ı 3 aydan 1 yıla kadar hapis cezası ile cezalandırmayı öngören bu kanun daha sonra soruşturma gerekçesi olmaktan çıkarıldı. Sıkıyönetim savcısı dayayı Sıkıyönetim Komutanlığı emirlerine aykırı olarak izinsiz bildiri yayınlamaktan açtı. Böylece dava, dilekçesinin içeriğinin tartışılmasından bu metnin bir dilekçe mi yoksa bir bildiri mi olduğu gibi biçimsel bir alana hapsedilmek istendi.

Haklarında dava açılan aydınlar sorguları ve savunmaları boyunca kendilerini bu biçim sorunu ile sınırlamadan, bu fırsatları bir kere daha Türkiye'deki 12 Eylül rejimini mahkum etmek için kullandılar. Her biri kendi seçtikleri bir alanda Türkiye'de demokratik hakların ayaklar altına alınışını sergilediler. Bu nedenle yalnız sanıklardan Erbil Tuşalp hakkında Türkiye'de yapılan işkenceler konusunda bilgi verdiği için soruşturma açılmakla yetinilmedi, tanık olarak dinlenen Hasan Fehmi Güneş ve Ayla Kutlu hakkında da aynı işleme başvuruldu. Böylece, daha Aydınlar Dilekçesi'nin açıklanmasından hemen sonra, Cumhurbaşkanı Evren'in dilekçeyi hazırlayıp imzalayanları "vatan hainliği" ile suçlamasıyla başlayan karalama ve sindirme

kampanyası mahkeme boyunca da devam ettirildi. Sanıklar ve tanıklar baskı altına alınmaya çalışıldı.

Türkiye içinden ve dışından binlerce kişinin ve çok sayıda kuruluşun dilekçe sahipleriyle ve yargılanan 59 aydınla güçlü bir dayanışma içine girmesi, soruşturma açılırken güdülen amaçlara ulaşamamasında önemli bir etken oldu. Dünyanın çeşitli ülkelerinden 3300'ü aşkın bilim adamının, sanatçının, hukukçunun, politikacının ... açıklamasındaki görüşlere tümüyle katıldıklarını ve Türkiye'deki meslektaşlarıyla dayanışma içinde olduklarını ilan etmeleri, hem Türkiye içinde, hem Türkiye dışında geniş yankılar yarattı. Dilekçenin çevrilerek Le Monde, Frankfurter Rundschau, Die Tageszeitung gibi gazetelerde yayınlanması dayanışma kampanyasını Kolombiya'dan Norveç'e, Cezair'den Kanada'ya kadar yaygınlaştırdı. Gerek Türkiye'de gerekse Türkiye dışında Aydınlar Dilekçesi'ni savunmak için yükseltilen sesler davanın 59 kişiyle sınırlı kalmamasında ve bu kişilerin değil, insan hak ve özgürlüklerine saldıranların yargılandığı bir dava halini almasında büyük rol oynadı. Tüm belli başlı uluslararası forumlarda dava Türkiye'deki rejimin değerlendirilmesi için bir "örnek olay" niteliğini kazandı.

7 Şubat 1986'da verilen kararla 59 aydının beraat etmiş olmaları, ülke içinde ve dışında Türkiye'de demokrasiden yana olanların ortak bir başarısıdır. Aydınlar Dilekçesi daha sonraki yeni yeni karşı çıkışların öncülüğünü yaparak, günümüz Türkiye'sinin temel gerçeklerini Türkiye'nin yetiştirdiği en usta, en değerli aydınların ağızından ortaya koyarak, halkımızın taleplerini özetleyerek büyük bir görev yaptı. Bu görevi gerçekleştirenler şimdi aynı mücadeleyi yeni alanlarda, yeni biçimler altında sürdürüyorlar. Onlarla dayanışmayı daha da yoğunlaştırarak ve sistemleştirerek sürdürmek ise Türkiye dışındaki tüm demokratlara düşür.*

Sayın Aziz Nesin,

Strasbourg/ 10 Şubat 1986

"Aydınlar Dilekçesi Davası"nın beraatle sonuçlandığını, büyük bir sevinçle haber almış bulunuyoruz. Türkiye aydınlarının, ülkemizde, demokrasinin çağdaş anlamıyla kurulup işlemesi adına ileri sürdükleri -pek haklı- istemlere karşı, çağdaşı bir tepkiyle açılmış olan bu davayı, sizler, unutulmaz savunmalarınızla tarihe mal ederken, "Türkiye Aydınlarıyla Dayanışma Girişimi" içinde toplanmış, biz -Türkiye dışındaki- Türkiye'li aydınlar da, başından sonuna, büyük bir ciddiyet içinde izledik; onu, dünyanın demokrat kamuoyuna ve aydınlarına duyurmak ve desteklerini sağlamak için, elimizden geleni yapmaya çalıştık. Aslında, görevdi bu bizim için, onu yerine getirdik. Şu anda, büyük bir huzur duyuyoruz içimizde; varılan sonucu da, başında sizlerin bulunduğunuz bir haklı mücadelenin zaferi olarak karşılıyoruz.

Hatırlatmaya hiç gerek yok: Bu dava, gerçi beraatle sonuçlanmıştır; ama, ülkemizde, demokrasinin gerekleri yerine getirilinceye kadar, Türkiye aydınlarının soylu mücadelesi sürecektir. Ben ve arkadaşlarım, sizle ri, bu aşamada da, -bütün gücümüzle- desteklemeye devam edeceğiz.

Size ve -sizin kişiliğinizde- bu davanın onurlu savunucularına, şimdilik göz aydını diliyor, selam, sevgi ve saygılarımızı yolluyoruz.

"TÜRKİYE AYDINLARIYLA DAYANIŞMA GİRİŞİMİ"
adına

Server TANILLI

İŞKENCELER ÖRTBAS EDİLEMİYOR!

Doktoruyla,gazetecisiyle,yazarıyla Türkiye aydını işkenceler karşısında giderek daha kararlı ve yükses sesle tavrı alıyor.

İşkence üzerine tartışma gündemin ilk sırasında. Her gün geçmişte veya bugün yapılmış bir işkence uygulaması basına yansıyor. İşkencenin belirli bir yeri de yok. Emniyet müdürlüğü siyasi şubeden polis kara kollarına, hapishanelerden jandarma karakollarına kadar her yerde uygulanıyor. Polis, jandarma, subay, komiser, gardiyan ve hatta savcı değişik dozda dayak atıyor, işkence yapıyor.

Çeşitli düzeyden yetkililer Türkiye'de işkencenin olmadığını, işkence uygulamalarının bireysel olduğunu ve sorumluları hakkında da soruşturma açıldığını yineliyorlar. İnandırıcı olmuyor. O kadar çok insan işkence görmüş ki, değişik toplum kesimlerinden o kadar çok örnek var ki; işkencenin bir devlet politikası olarak uygulandığı açık olarak ortada. Hele polis **Sedat Caner**'in **Nokta** dergisine yaptığı açıklamalarla birlik te yayınlanan işkence araçlarının şemaları uygulamanın korkunç boyutlarını yadsınamayacak şekilde gözler önüne seriyor.

Günümüzdeki işkence tartışması, tüm önemine karşın aslında buzdağı örneğinde olduğu gibi görülebilen küçük bir parçası. Pek çok işkence uygulaması başta korku nedeniyle kamuoyuna yansımamış durumda ve işkencenin amaçları da ilk anda algılanabilenin çok daha ötesine uzanıyor.

İşkence sol görüşlü sanıkları "konuşturma" yöntemi değil sadece. Polis **Caner**'in açıkladığı gibi işkence sağ görüşlülere de (aynı oranda olmasa da) yapılıyor. Üstelik "konuşmak" da işkenceden kurtuluş olmuyor. Şöyle diyor **Caner**:

"Tutuklu şahıs normal olarak konuşmuş olsa dahi belli bazı şeyler yapılıyordu yani tekme tokat, falaka, elektrik gibi üvertür şeyler yapılıyordu. Yani konuşsa da konuşmasa da bu işkenceyi görüyordu."

Burada işkence uygulamasının çok yoğunlaştığı yakın tarihimizin iki dönemi arasında da belirgin bir fark ortaya çıkıyor: 12 Mart 1971 sonrasında işkencenin asıl amacı "konuşturmak", "bilgi toplamak", "suç yüklemek" iken; 12 Eylül sonrasında asıl amaç kişileri tüm yaşamları boyunca etki altında tutacak bir etkilendirme ve korku yaratmak olarak ortaya çıkıyor. Amaç bu olunca işkence ne karakolda bitiyor ve ne de politik kişilerle sınırlı kalıyor.

Cezaevine ilk girişte atılan "hoşgeldin sopası"ndan sonra tutuklular mahkemeye gidiş ve gelişlerinde, ziyaret öncesi ve sonrasında çırılçıplak soyulup a raniyor. Bu aramalara dayak da eşlik ediyor. Yazar **İlhan Erdost** da cezaevinde dayakla öldürülenlerden bir tanesi oldu.

Koşuşlar arama gerekçesiyle sık sık altüst edi-

liyor, havalandırma çok kısıtlı, zorunlu askerlik eğitimi ve her fırsatta aşağılama ve dayak.

Bunun sonucunda cezaevlerinde bazıları açlık grevi sonucunda olmak üzere çeşitli ölümler oluyor. Ma mak'da coplanarak ölen bir tutuklu için, "kimin copladığı belirsizdir" gerekçesiyle açılan soruşturma kapa tılıyor. Diyarbakır cezaevinde ölenler için askeri savcı mahkemede, eceliyle ölüm veya kendini yakarak intihar açıklaması yapabiliyor. Gençcek insanların nasıl eceliyle ölebildiği veya nasıl ve neden kendini yaktığı sorulmuyor.

İşkence politik kişilerle de sınırlı değil. Polis in veya jandarmanın eline düşen herkes şöyle ya da böyle işkence görüyor. İstanbul'da askerlik yoklaması yaptırmak için karakola giden bir işçi emniyet görevlileri tarafından hastanelik ediliyor. Gerekçe ayak ayak üstüne atarak oturmak. Bir emniyet görevlisi kendini şöyle savunuyor: "O gün hava sisli olduğu için mora limiz bozuktuk. Arkadaş öyle oturmasaydı bunlar olmazdı."

Bu savunma bir anlayışı simgeliyor: Güvenlik güçlerinin vatandaşa her şeyi yapabileceği anlayışını.

TERÖRİZE EDİLMİŞ TOPLUM

Bir korku toplumu amaçlanıyor. Konuşurken, yazarken, bir yere giderken, düşünürken, en doğal hakkını ararken bile korkan bir toplum. Öyle bir toplum ki, kafasını kaldırdığında dayak yemeyi olağan karşılasın...

12 Eylül sonrasında dayak ve askeri disiplin geniş olarak kullanılan eğitim araçları oldu. Son olarak 23 İlköğretim Yatılı Bölge Okuluna emekli subaylar müdür olarak atandı. Bazı öğrenci yurtlarında gece koğuş nöbeti tutmak zorunlu durumda. Ankara'da yanında sürekli cop taşıyan bir yurt müdürü, "Benim copum demokrasi nin ve Demokles'in kılıcıdır" diyebiliyor. Yalnızca üniversitelerde mi; ilk ve orta öğretimde dayaktan sakat kalan hatta ölen öğrenciler basında sık sık yer alıyor. Bir öğrencisini döverek öldüren **Zehra Cinci**, "So pa değil cetvel kullanırım, vicdanen rahatım" diye açıklama yapabiliyor.

Hakkında soruşturma açılan yazarlar, gazeteciler; Şebinkarahisar'da işkencelerden söz ettiği için gazetesi yedirilen muhabir **Mehmet Yele** ve niceleri. İnsanlık suçu işkenceyi duyurmak bile suç olarak kabul ediliyor. İşkenceleri açıklayan **Nokta** dergisinin i ki sayısı toplatılıyor.

Baskı ve işkence bu kadar yaygın olunca kimi yetkililere göre bunu artık olağan karşılamak gerekiyor. İşkence yalanlanırken yapılan açıklamalar bu yönden çok aydınlatıcıdır. İstanbul eski emniyet müdürü **Nihat Kaner**, işkence yoktur dedikten sonra şunları ekliyor:

"Polis gözaltına aldığı sanığa yapsa yapsa bir iki tokat atar, birkaç cop patlatır. Ya da halk arasına yaygınlaşan terimle falakaya yatırır."

Böylesi uygulama o kadar yaygın ki, işkence fala kadan sayılmıyor.

Diğer bir bölüm yetkili ise eğitilmemiş personel ve ilkel araçlarla işkence yapmaktan yakınıyor. Onlara göre konunun bu kadar güncelleşmesinin en önemli nedeni, modern araçların olmayışı. Sinop cezaevi müdürü şöyle diyor işkence iddialarına karşı;

"İşkence sistemli yapılır. İşkenceyi herkes yapamaz. Bunun bir eğitimi olur. Bizde öyle bir kadro yok, onun için işkence de yok. Kadrodaki gardiyanlar cahil. Vur dersin, öldürürler", diyor.

ANAP Milletvekili **Rezzan Şahinkaya** ise şöyle diyor:

"Avrupa'da, Amerika'da, Demirperde ülkelerinde işkence görülenlerde yara bere olmuyor. Bizde oluyor. Çünkü, bizim zavallılar henüz eski yöntemleri kullanıyorlar."

İşkenceyi kanıtlamakla uğraşmak da ayrı bir işkence konusu. İşkenceci iki polis hakkında açılmış davalara mağdur vekili olarak katılan ve bu nedenle göz altına alınıp işkence gören Avukat **Sami Çakmak** şunu söylüyor:

"Ben bugüne kadar Ankara Emniyet Müdürlüğü'nden Yenimahalle Sağlık Ocağı'na gidip de "işkence görmüş-tür" diye rapor alan birine rastlamadım."

VE OKAY GÖNENSİN İÇİN

2,5 YILDAN 10 YILA KADAR

HAPİS CEZASI

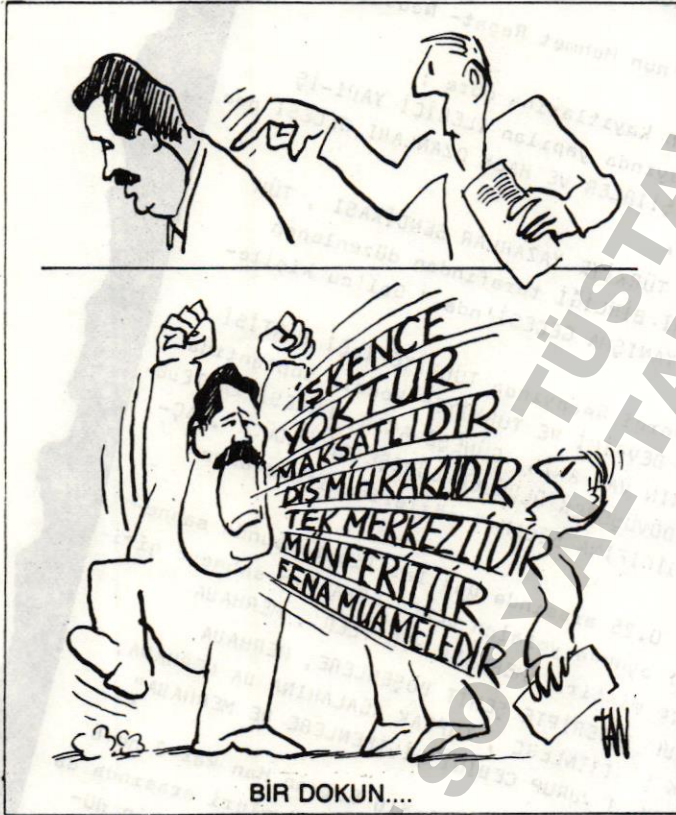
İnsanlığın hizmetinde olması gereken kimi doktorlar da böylece işkencenin yanında yer alıyorlar. Bu na karşılık Tabipler Birliği, böylece doktorları meslekten çıkartacağını açıkladı.

Böylesine örgütlenmiş ve korunmuş işkencenin ya rattığı korkuyu Sami Çakmak bir olayla şöyle anlatıyor:

"...ben bir tarihte teşhis için Emniyet'e gidecektim. Altında Cumhuriyet Savcısı beni bir yazı ile Emniyet'e göndermek istedi. Ben de, "Tek başıma gitmem, yanıma bir savcı verin, birlikte gidelim", dedim. Altında Cumhuriyet Savcısı bir savcıya telefon edip, benimle birlikte emniyete gitmesini söyledi. Savcının verdiği cevap aynen şu: "Ben tek başıma oraya gidemem. Ya beni de DAL'a çekerlerse..." Bir savcı bu korkuyu duyuyorsa, varın işkencenin boyutlarını ve nasıl korunduğunu siz düşünün."

Ve işkenceyi koruyan mahkeme kararları... Bir yargıçlar kurulunun, "İşkence tasvip edilemez ama bu işkenceyle alınmış ifadenin yanlış olacağı anlamına gelmez" olarak özetlenebilecek kararını Erbil Tuşalp, (hakkında soruşturma açılan) "Bin İnsan" kitabında açıkladı. Bir başka örnekte; işkenceyle adam öldürmekten yargılanan polis Haskırı hakkında hakim kararını açıklarken şunu söylüyor:

"12 Eylül şartlarında anarşi ve terörden yeni çıktığımız bir sırada bu olay meydana geldiği için 59. maddeyi uygulayalım buna..."

"İŞKENCE SALT BİR YASAĞIN ÇİĞNENMESİ DEĞİL
DOĞRUDAN İNSANIN YADINMASIDIR"

"Bin İnsan"ın bir ara başlığı böyle yazılmış. İn sanı yadsıyan işkence bu nedenle ağır bir insanlık suçu oluyor.

Türkiye'de işkence terörize edilmiş bir toplum, gölgesinden ve düşüncesinden korkan insanlar yaratmayı amaçlıyor. Bunun bir sonucu ise, aydın'ın yaşam koşullarının ortadan kaldırılmasıdır. Değişik, yeni, resmi görüşe aykırı her şeyden korkmaya yöneltilen bir toplumda aydınlar var olamaz.

"Aydınlık Dilekçesi Davası"nda, gazetelerde, dergilerde; resim, yazı, karikatür ve sözle işkencenin teşhir edilmesi, sorumlularının tüm kamuoyu önünde açığa çıkartılması genel olarak insanlığın savunulması olduğu gibi, aydının kendi yaşam hakkını savunmasıdır da.*

Cumhuriyet gazetesinin "pencere" köşesinde 2 Ocak 1986 tarihinde yayınlanan "Kurtarıcı" başlıklı yazısıyla ilgili olarak açılan soruşturma sonucunda yazar İlhan Selçuk ve Yazı İşleri Müdürü Okay Gönensin hakkında İstanbul 2. Ağır Ceza Mahkemesi'nde dava açıldı.

Cumhurbaşkanına ima yoluyla hakarete bulundukları iddiası ile açılan davada İlhan Selçuk ve Okay Gönensin'in 2,5 yıldan 10 yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılmaları isteniyor.

İlhan Selçuk'un dava konusu olan yazısını sunuyoruz.*

PENCERE

Kurtarıcı?..

Adam sordu:

—Sen 12 Eylül öncesine dönmek mi istiyorsun?

Genç yanıtladı:

—Evet!...

—Niçin?

—Çünkü beni 12 Eylül'den sonra gözaltına alıp tutukladılar; ancak dört yıl sonra mahkeme karşısına çıkarıldığımda suçsuz olduğum anlaşıldı; salıverildiler. Bu dört yılı bana şimdi kim ödeyecek?

*

Adam sordu:

—Sen 12 Eylül öncesine mi dönmek istiyorsun?

İşçi yanıtladı:

—Evet!...

—Niçin?

—Çünkü 12 Eylül'den önce işim vardı, sendikall haklarım vardı, şimdi ne işim var, ne sendikall haklarım...

*

Adam sordu:

—Sen 12 Eylül öncesine mi dönmek istiyorsun?

Profesör yanıtladı:

—Evet!...

—Niçin?

—Çünkü ben üniversitede bilim için çalışıyordum, 12 Eylül'den sonra sorgusuz kapı dışarı edildim. Neden 12 Eylül öncesini aramıyayım? Hukuk daha çok işliyordu o dönemde...

*

Adam sordu:

—Sen 12 Eylül öncesine mi dönmek istiyorsun?

Gözetilen holdingin başı:

—Hayır.

—Niçin?

—Şaka mı ediyorsun Beyefendi? Ben holdingimi 12 Eylül'den sonra kurdum, milyarları 12 Eylül'den sonra istif ettim, her şeyimi 12 Eylül'e borçluyum

*

Adam sordu:

—Sen 12 Eylül öncesine mi dönmek istiyorsun?

Türk Lirası:

—Evet.

—Niçin?

—12 Eylül'den önce 70'imiz bir araya geldik mi, bir Amerikan Doları'na karşı çıkabiliyorduk; şimdi bir dolara karşı 600'ümüz bir araya gelsek yetmiyoruz; rezil olduk...

*

Adam yığınlara baktı; işçilere, memurlara, esnafa, bilim adamlarına, aydınlara, gecekondularda yaşayanlara, işsiz kitlere, yasaklı politikacılara, köylülere, şoförlere, kiracıya, öğretmene, bakkala, emekliye, kadına, erkeğe, politikacıya, yazarla, sanatçıya bağırıyordu: başlıca:

—Kim ister 12 Eylül'den öncesini? Sokaklarda kurşunlanıyordunuz, evin kapısı önünde vuruluyordunuz, günde kırk kişi öteki dünyaya geçiyordu, birbirinizi boğazlıyordunuz, biz sizi kurtardık, 12 Eylül kurtardı!...

*

Biz bu filmi daha önce çok görmedik mi?

Görmez olur muyuz?

Kovboy filmidir bu; hep aynı senaryo üzerine işlenir; oğlan kız kurtarır...

Sonra da...

*

İnsanlar ve toplumlar bir kez kurtarılmasınlar; kurtarıcılardan kurtulmak, çok, ama çok daha zordur...

İlhan Selçuk

TÜRKİYE'DE SANATÇILARA YAPILAN BASKILAR

BİR BELGE

Türkiye'de sanatçılar; hapisten sürgüne, yasaklamalardan sansüre, seyahat özgürlüğünün kısıtlanmasına kadar, yoğun ve sistemli bir şekilde baskı altında tutuluyor.

Aşağıda okuyacağınız belge bu baskıların vardır. Ölçüleri göstermek bakımından ilgi çekici olacaktır.

T. C.
İSTANBUL İLİ
EMNİYET VE MÜHÜR KOMUTANLIĞI
GAYİRETİPE
16707

10 MART 1983

11.3.983
8/1209
N.G.

ŞUDE: 1. Send.M.2.
KONU: ERKAL GENCO HK.

SIKİYÖNETİM ASKERİ SAVCILIGINA

SELİMİYE

İLGİ: a) 8.3.1982 gün ve 901/1209 M.G. sayılı yazınız.
b) 25.11.1981 gün ve Em.Şb.1. Send. M.1. 66411 sayılı yazınız.
Yurtdışına gitmek üzere pasaport verilmesi talebinde bulunan Tiyatro sanatçısı Nebahat oğlu, 1930 doğumlu ERKAL GENCO hakkında yaptırılan incelemede;

Pasaport talebinde bulunan ERKAL GENCO'nun Mehmet Resat- Nebahat oğlu 1938 İstanbul doğumlu olduğu anlaşılmıştır.
Adı geçen arşivlerimize 1 tikel eden kayıtlarına göre ;
7.3.1975 tarihinde Spor ve Tergi Sarayında yapılan İLERİCİ YAPI-İŞ SENDİKASI tarafından düzenlenen "EVİRİMCİ ŞİİRLER VE HALK OZANLARI GECE"nde FAZİM HİKMET'in (15) adet şiirini okuduğu,

25 Kasım 1978 günü Şişli Simg. Caddesinde TÜRKİYE YAZARLAR SENDİKASI, TÜM ÜNİVERSİTE VE YÜKSEK OKULLAR ASİ TANLARI BİRLİĞİ tarafından düzenlenen "DOĞENT Dr. SERVER BEDİİ TANILLI ile SERGI Sarayında TÜRKİYE İŞÇİ PARTİSİ'nin yazdığı şiir ve öyküleri okuduğu, 6 Kasım 1977 tarihinde Spor ve Tergi Sarayında TÜRKİYE İŞÇİ PARTİSİ mensupları tarafından düzenlenen "AKIN VAR AKIN, GÜNEŞ AKIN, GÜNEŞİ ZAPTEDE- KASIMIN YEDİSİ", "SOVYETLER LENİN" DÖVÜŞEREK ÖLDÜLER GÜNEŞE GÖMÜLDÜLER. AÇ- GEĞİZ, GÜNEŞİN ZABTI YAKIN ÖLEMLİ DÖVÜŞEREK ÖLDÜLER GÜNEŞE GÖMÜLDÜLER. AÇ- LİK ORDUSU YÜRÜYOR VE TÜRKİYE İŞÇİ SİNİFİNE SELAM " sözlerini ifade eden şiirler okumuştur.

24 Nisan 1981 günü saat 18.30- 0.25 arasında Dostlar Tiyatrosunda sahne- ye konan "MERGÜN YENİ VAŞTAN" adlı oyununda yer alan ERKAL'ın sahneye giri- şinin sırasında şu sözleri dikkati çekmiştir. "MERHABA YİĞİTLER, MERHABA MÜCADELE VERENLERE, MERHABA MÜCADELE VERİPTE ŞEHİT DÜŞENLERE, MERHABA, ENSESİ KALINLANA, MERHABA GÖDEK KİŞİLERE, TOPRAK AĞALARINA DA MERHABA, TELEFONLA ALAVERE DALAVERE MİLYONLUK KURUP CEBİNİ ŞİŞİRENLERE DE MERHABA",

11 Şubat 1970 tarihinde Genel Merkezi Cankaya'da Sorkon Han kat 3 no:6 da olmak üzere kurulan TÜRKİYE SANATÇILAR BİRLİĞİ DERNEĞİ ÜYELERİ ARASINDA DA bulunan ERKAL genellikle Sos. list Partiler ile solcu derneklerin dü- zünüldükleri toplantı ve eğlence g. elerine katılarak şiirler okuduğu arşiv- lerimizin tetkikinden anlaşılmıştır

GENCO ERKAL'ın yurtdışına giderek bazı TIP'li kişilerle temas kuracağı ve ayrıca YILMAZ GÜNEY'le de görüşme- eği yolunda duyum elde edilmiştir. Eski geçene pasaport verilip verilmeyeceği, yurtdışına çıkmasında sakın- -ca olup olmadığının bildirilmesini arz ederim.

Süreyya SAN
Emniyet Müdür Muavini
Müşavir Em.Müdürü Y.

VEDAT TÜRKALİ

"Aydınları böyle bir uyarıya zorlayan ülke gerçekleri üzerinde,dilekçede yer alan ayrıntılara girme den,önemli iki noktaya değinmeyi yararlı görüyorum.12 Eylül'den sonra Anayasa değişikliği ile neler getirildi diye?Rastgele değinelim:Adaletin bağımsızlığına gölge düşürüldü.İşçi sendikaları sendika olmaktan çıkarıldı,işçilerin hemen bütün hakları ellerinden alındı,kolları kanatları kırıldı.Üniversiteler medreseleşti tirildi,en azından yüksek okul durumuna düşürüldü.Kariyer akademik'teki bilim adamları ya kovuldu,ya bağımlı kılındı.Emekçi halk yığınlarının,gençlerin,öğrencilerin örgütlenme hakları sınırlandı,giderek yok denecek kadar kısıtlandı.Basın olduğunca susturuldu,çoğu acı gerçekleri yazamaz duruma sokuldu.Cezaevlerinde,karakollarda sonu gelmez işkenceler yapıldı...Peki,bütün bu olumsuz tablonun altında yatan gerçek nedir?Ne den bunlara gerek görüldü?Biraz dikkatli ve namuslu bir göz,gerçek nedenleri hemen görüp anlayacaktır.Sadece çevresine şöyle bir baksa,sadece basına yansıyan olup bittileri şöyle bir görsün bile...Aslında her şey doğaldır Türkiye'de!Bir avuç azınlık için her şey yerli yerine oturtulmuş,çok dar bir zümrenin çıkarları doğrultusunda işler tezgahlanıp yoluna konmuştur.Milletin üstüne çökmüş mülti milyarder,tirilyoner bir kaç yüz aile,halkın nesi var,nesi yoksa,dış ortaklarıyla birlikte soyup soğana çevirecekler,geniş yığınları iyice mülklerinden edip,bütün gücü daha da ellerinde toplayacaklar,endüstri,endüstri ötesi gelişmesindeki bir dünyada bu yol,bu yöntemle Türkiye'nin de pay kapmasını sağlayacaklardır!..Enflasyonu aşağı çekiyoruz yalanı ile,ülkenin kanını sürekli bu tekeli ku yularına akıtmak,zam üstüne zam yaparak ülkeyi gün günden bitkin düşürmek doğaldır bu ortamda.Rüşvet,vurgun,yağma,talan,baskı,işkence hepsi doğaldır.Kimsenin konuşmasını istememek de doğanın doğalıdır.Bir tek doğ al olmayan şey vardır,o da buna demokrasi adını koymak!İşte bu doğal değildir.Hem de dünyayı kendimize güldürecek kadar doğal değildir.

İmrenip özendiğimiz batılı ülkeler,adına ilkel birikim denilen bu kanlı soygun oyununu,yüzyıllarca önce,çoğu kez de başka ülkelere çalıp çırpılarak kendi ülkelerine taşımak yoluyla,özgür atılımı,görece bir özgürlük ortamında oynayıp bitirmişlerdir.Yüzyıllarca sonra bizdeki bu çirkin oyun,kendi fukara halkı mızın sırtından,işçinin,memurun,emeklinin,köylünün,milletin en büyük çoğunluğunun derisi yüzülmek pahası na,hem de çalınıp çırpılanlardan yabancı ülkelere aslan payı aktarılacak biçiminde,yani bu çirkin oyun daha da dayanılmaz bir çirkinliğe dönüştürülerek,doğal ki vatanımızın bağımsızlığı sözde bırakılarak ve doğ alın doğal ki en kanlı baskı yöntemleri ile oynamak istenmektedir.

İmrendiğimiz,özendiğimiz batıda bugün,bir yanda aynı sömürüyü,soygunu yürütmek isteyen tekeli grup lar,onların borusunu öttüren siyasal kuruluşlar varsa,karşısında emekçi sınıfların,katmanların haklarını savunan komünist,sosyalist,radikal,çeşitli siyasal örgütlenmeler de vardır.Acımasız sömürü için işveren sendikaları varsa,karşısında,sömürüye savaş açmış işçi sendikaları da vardır.Rotary klüpleri varsa,her türden halk dernekleri de,yönetime ağırlığını koymak için yasal savaşım yürütür.Oyunu kurallarıyla oynayacaksa çağın oyunu budur.Ancak iki otomobili olan ailelere özgürlük tanıyan bir dünya görüşüyle,Türkiye' mizin böyle bir demokratik aşamaya varacağını beklemek de düşüldüktür.

Batılı bir dış işleri bakanı,bizim dış işleri bakanımıza,"Sizde komünist partisi kurulmadıkça demok rasiden söz edilemez" demiş.Bu batılı bakanın,komünistlikle bir ilgisi olduğu sanılamaz.Belki de karşısındadır bu düşüncelerin.Ama belli ki demokrasinin karşısında değildir.Ama belli ki,öcülerle,umacılarla yönetilen bir toplumda demokrasi olmayacağını bilincindedir.Ayrı ayrı,çoğu birbirine karşıt çıkarlar peşindeki,çeşitli katmanlar ve sınıflardan oluşan bir toplumda özgürlüğü hem de yasalarla ayrıcalıklı biçim de parçalamanın bunalımlara neden olduğu,sancılı yıkıntılara,çöküntülere düşüldüğü;sanatta,bilimde,düşün alanında,giderek ekonomide gerilemeler başladığı,çağdaş uygar dünyanın,tarihsel sağ duyusuna yerleşmiş or tak bir yargıdır bugün;batılı bakanın bizim sayın bakanımız için pek şaşırtıcı olan sözlerinin anlamı da

budur.Karşısında olduğunuz düşüncelerin,özellikle de onların yasal haklarını savunmuyorsanız,böyle bir ortamda,ne demokrasiden yana,giderek ne de güvenlik içinde sayılamazsınız.Bir gün sizi suçlamak çıkartında olanlar,o yasaklanmış düşüncede olup olmamanız hiç önemli değil,salt ellerindeki yasak silahından yararlanmak için suçlayacaklardır sizi.Yakın tarihimiz bunun çok sayıda,çoğu da gülünç örnekleriyle doludur... Mareşal Fevzi Çakmak'a komünist suçlaması gibi...Bu yasakların ekonomik gelişmeyi de önlediğine gene en iyi örnek bizim toplumumuzdur.İşçi sınıfımızın en ilkel haklardan yoksun bırakılarak amansız sömürüldüğü uzun yıllar boyu,Türkiye hiç bir ekonomik,teknik gelişmeyi başaramamıştır.İnsan emeğini sınırsız,sorumsuz biçimde yağmalayanlardan,teknik gelişmeyi sağlayacak yatırım risklerine kalkışmak beklenemez.Ancak örgütlenip haklarını arayan bir işçi sınıfı,emeğini,becerisini kiralamadıklarına,zorunlu biçimde sorumluluk lar yükler;o emeğin,o becerinin verilen süre içinde daha verimli kılınması için teknik gelişmeleri izlemek,uygulamak zorunlulukları yaratır.Toplumlari geliş tiren itici güç de budur.Kurbanlıklar gibi sınıksız bağlanmış ucuz işçiler sunduğumuz yabancı sermaye de, hiç kuşku olmasın,çağın gerisinde kalmış tekniği i le gelecektir ülkemize;icili endüstri gelişmesi görü nümündeki Türkiye,ilerlemek ne söz,aslında çağın daha da gerisine düşecektir.Kurbanlık olarak sunulan yalnız işçiler değil tüm ülkedir.Anayasal kısıtlamalarla ülkemize oynanan oyun da budur.İşte ben,bu nedenlerle,ülkesine,halkına tarihsel sorumlulukla bağlı bir yazar olarak,karanlık bir geliş,görece ileri bir anayasa yıkılarak yerine oturtulan 82 Anayasa'sının ge tirdiği tüm karanlık gidişlere karşıyım;dilekçeyi bunun için imzaladım.Halkımın,vatanımın kendine yakışır bir anayasaya "kırk katır mı,kırk satır mı?" yeğlemesine düşürülmeden,kendi özgür istemiyle,er geç kavuşa cağına inanıyorum.O güne kavuşuncaya dek böylesi her dilekçeyi imzalamaya her gün,her zaman hazırım.*

ERBİL TUŞALP

"Demokrasi kavgasını gündeminden çıkarmayan her ülkede adına ister dilekçe,ister bildiri denilsin ay oınların siyasi içerikli metinler hazırlayıp görüş ve isteklerini yöneticilere ve halka duyurma haklarının olduğuna inanıyorum.

Bu hakkın kaynağı demokrasiye inançtır.

Siyasal yazgıları Türkiye gibi olan ülkelerde aydınlara için uyarıcılık ödevinin yaratıcılık ödevinden önce geldiği kanısındayım."

*

"13 Eylül'den sonra olanları eleştirmek için de ğil çok dikkatli gözlediğim için dilekçeyi imzaladım.

13 Eylül'den sonra ne oldu?

Yargıç kararı olmadan yönetim dilediği insanları gözaltına almaya başladı.Bunlar arasında yaşamları boyunca kendilerini demokrasiye adanmış sağdan ve soldan siyaset ve devlet adamları vardı.Bilim adamları, işçi ve sendika liderleri,sanatçılar,yaşlı ve genç in sanlar,işçiler ve köylüler vardı.

Çocuklar bile vardı.

Sol görüşlü Hakan Bayraktaroğlu 13 yaşında,sağ görüşlü Aydın Sezer 14 yaşında savcı karşısına çıkmış lardı.

Daha küçükler de vardı.

Balıkesir'de yargılama yapan bir askeri mahkeme nin huzuruna (Buyur amca) diyerek çıkan 11 yaşındaki çocuk,anarşi ve terörün nasıl önlediğinin kanıtlanması için bir gösterge değil midirler?

(...)

*

"Dilekçenin hazırlanmasına katkıda bulunmamın, dilekçeyi imzalamamın nedenlerinden biri de işkence-

nin yaygın hale gelmesi ve kurumlaşmasıdır."

*

"Gözetim süresi,işkenceye geniş olanaklar sağlayacak biçimde 90 güne çıkarılırken,yasalar değiştiriliyor hukuk da başta aşağı yenileniyorken,Anayasa'ya ve yasalara azami tutukluluk süreleri ile ilgili hükümler her nedense konulmuyordu.

3 yıla kadar daha sonra 6 aya kadar olan hapis cezaları temyiz hakkı kaldırılmış,bu suçlarda sanığın savunması alınmadan gıyapta karar verebilme yolu açılıyor.

Cezaların kişiselleştirilmesi ilkesine aykırı olarak mahkemenin takdir hakkını sınırlayıcı bir biçim de TCK maddesinin uygulama alanı daraltılıyordu.

Sıkıyönetim mahkemelerinde görülen davalarda ve rilenlerin iki katına çıkarılması sağlanıyor,eşitlik ilkesi çiğneniyordu.

Savunma süreleri 15 güne kadar kısıtlanabiliyordu,sıkıyönetim komutanlıklarına görevli mahkemeyi sapama yetkisi tanınıyordu.Savunma görevini üstlenen avukatlar salon dışına çıkarılıp sanık savunmasız bırakılabiliyordu.Cezaevlerinde avukat,tutuklu görüşmeleri görevlilerce dinleniliyor,konuşmalara müdahale ediyor,mahkeme kararına rağmen dava ile ilgili belgeler sanıklara verilmeyebiliyordu.

(...)

*

Akla hemen gelen bu birkaç örnek insan hakları evrensel bildirisinin,eski ve yeni anayasalarımızın a çık hükümlerinin ihlal edildiğinin kanıtları değil midirler?"

"Gazetecilik mesleğimin gereği insan hakları ihlalleri ile karşılaşmış,işkence ve kötü muamele görmüş yüzlerce insanla karşılaştım.

İnsan onuruna yakışmayan davranışlar,neredeyse, yaşamlarının bir parçası olmuş bu insanların yakınmalarını dinledim.

Ana-baba-eş ve çocukları ile dostluklar kurdum. Sorgulama,yargılama ve cezaevi aşamalarını inceledim.

Özgür yaşamlarını izledim.

Sonuçta,

Sorgulama sırasında gördükleri işkence sonucu yaşamlarını yitiren insanların,bir ölçüde ölere kurultuklarına inandım.

Sorgulama ve cezaevi koşullarına dayanamayarak intihar olaylarının nedeninin de işkence olduğunu saptadım."

*

"İnsan hakları ihlallerinin kurumlaşmasının temel nedenlerinden birini de,geride bıraktığımız dönemde baş vurulan yeni bir yöntem oluşturmuştur.Bu yöntem gerek güvenlik güçlerinin,gerekse yargı organlarının elinin kolunun bağlanmasına neden olmuştur.Bu yöntem,yargılanmadan önce mahkûm etme yöntemidir.

Soruşturma ve yargılamalar sürerken,devletin en yüce katında bulunan kimseler,örneğin Devlet Başkanı Kenan Evren,DiSK yöneticileri için Adana konuşmasında "illegal örgüt" suçlamasında bulunmuştur.Yargılanmamıza neden olan "Dilekçe Davası" daha soruşturma aşamasındayken bizler için "vatan haini" denmiştir.Bu gide rek bir alışkanlık haline gelmiş,Başbakan Sayın Turgut Özal'da DiSK ve Barış Davası sanıkları için aynı tür suçlamalarda bulunmuştur.

Bu tutum,anayasa ve yargılama hukukumuz açısından kabul edilebilir bir tutum değildir.

İş giderek öyle noktaya varmıştır ki,"davalar gidişatını etkileyecek tavırlar" miting meydanlarında toplanan yurttaşlara idam kararlarının onaylatılması aşamasına gelmiştir.Miting meydanlarında toplanan insanlara,"Bunları asmayacak mıyız,besleyecek miyiz?" diye sorular yöneltilmiş onay alınmıştır.

Yargılama aşamasında devletin en yüce katlarından gelen bu telkin ve tavsiyeler soruşturma yapanları bu yönde kanıt toplamaya zorlamıştır.

Sonuçta dönemin en geçerli kanıtı olan "İkrar ve itiraf" yargılamanın temel unsurunu oluşturmuştur.

Askeri Yargıtay Daireler Kurulu'nun eksik soruşturma nedeniyle mahkeme kararını bozmasından sonra üçüncü kez başlatılan Barış Derneği Davası'nda 6 barışçı için tahliye kararı verildi.Mahkemenin oy çokluğu ile aldığı karara göre:Reha İsvan,Metin Özek,Cemal Tahsin Usluoğlu,Harun Aykut Göker,Gencer Şaylan,Haluk Tosun tahliye edildi.Ali Taygun,Orhan Taylan,Ergun Elgin,Hüseyin Baş,Ali Sirmen,Erdal Atabek'in tutuklulukları sürüyor.

17 Şubat 1986'da yapılan duruşmada,barışçıların avukatları tahliye talebinde bulundular.Askeri savcı da tutuklu olarak geçirilen süre ve infaz yasasında yapılması düşünülen değişiklik gözönüne alınarak tutuklu ve gıyabi tutukluların tahliyesini istedi.Ancak duruşmada yalnızca 6 barışçının tahliyesine,diğerleri hakkındaki tutuklama kararının kaldırılması isteminin gelecek oturumda düşünülmeye karar verildi.

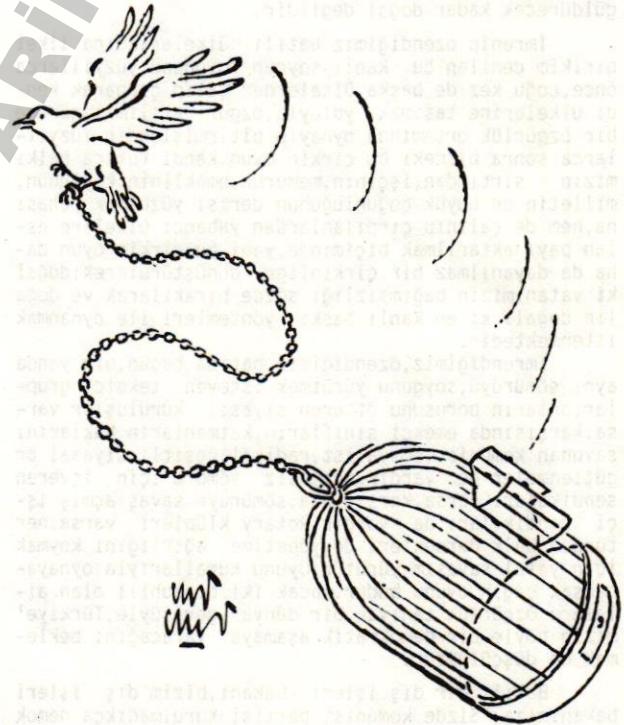
Çok sayıda izleyicinin bulunduğu duruşmada,daha önce tahliye edilen,Barış Derneği Başkanı Mahmut Dikerdem şöyle diyordu:

"Bu bir ceza davası değil,Türk ve dünya kamuoyunda barışın yargılanması,özgür düşüncenin suçlanması,insan haklarının ihlali davası olarak algılanmıştır."

Reha İsvan ise;

"Yazılı yasaları uygulayacak,somut ve yansız belgelere dayalı yargılamada bana suç ilaştırılemeyecektir.Zaten özgürlük bilinçle ilgilidir,mekanlarla sınırlı değildir.Atıfet değil,adalet istiyorum.Tutukluluk konusunda dilediğiniz gibi karar verebilirsiniz."

Barış Derneği Davasının yeniden başlatılması ve 17 Şubat tarihli kararı,Türkiye ve dünya kamuoyunda,12 Eylülcü yönetimin şimdi yeni taktiklerle barışçıları bölmeye ve kamuoyunu oyalamaya yeltenişini olarak değerlendiriliyor.*

Haklarında henüz iddianame bile hazırlanmamış, binlerce insan radyo ve televizyondan,gazetelerden,"suçlu" ilan edilmişlerdir."

"Türkiye'de demokratik düzene ilişkin gözlem ve isteklerimizin gerekçelerini elimden geldiğince açıklamaya çalıştım.Dileğim,bundan böyle bu tür istekleri içeren belgelerin Türkiye'nin gündemine bir kez daha gelmemesidir."*

(Erbil Tuşalp'ın savunmasına yayın yasağı konulmuştur).

ANISI

YAŞAYACAK

İnsan hakları savunucusu,barışçı Orhan Apaydin, 1 Mart 1986 günü 60 yaşında hayata gözlerini yumdu.

1948 yılında İstanbul Üniversitesi'ni bitiren Apaydin,1949 yılında İstanbul Barosu'nda avukatlık yapmaya başladı.

Avukatlık mesleğinin yanı sıra gazetecilik ve yazarlık da yaptı.1975'te Türkiye Yazarlar Sendikası yönetim kurulu üyeliğine,1976'da İstanbul Barosu Başkanlığı'na seçildi ve üç dönem Baro Başkanlığı yaptı.

12 Eylül'den sonra tutuklanan DİSK yöneticilerinin savunmasını üstlenen avukatlar arasında yer aldı.

1982 yılında Barış Derneği kurucuları arasında yer aldığı gerekçesiyle tutuklandı.22 ay tutuklu kaldı.

Aynı yıl,savunma görevindeki etkinliklerinden dolayı kendisine Uluslararası Hukukçular Birliği'nin Pierre Cot ödülü ve Paris Vincenne Üniversitesi'nden Hukuk Doktoru ünvanı verildi.Orhan Apaydin Barış Derneği Davası ile ilgili savunmasında şöyle diyordu:

"Dünyanın neresinde olursa olsun,zorbalığa,inhaklarının ihlaline,insan yaşamına kıyan teröre karşı çıktım.Halkımın en ileri sayılan toplumların uyguladığı demokratik düzene layık olduğuna bugün de içtenlikle inanıyorum.Demokratik anayasal düzenin korunması ve bütün öğeleriyle yaşama geçmesi için amansız bir mücadele verdim.Bizim gibi ülkelerde bunun faturasının çok ağır olduğunu biliyordum.

İnsanların düşüncelerinden dolayı yargılandıkları bu davada,bu faturayı ödemekte olduğumu sanıyorum."

Tedavi olmak amacıyla bir süre önce yurt dışına gitme talebinde bulunan Apaydin'a "sakınca" gerekçesiyle izin vermediler.Onu son vatanına kadar uğurlamak isteyenlerin,son görev yürüyüşünü engellediler.Ama,Orhan Apaydinların anısı unutulmayacak ve ülkemizin demokratik,barışçı geleceğinde yaşayacaktır.*

KARŞI ÇIKAN DOKTORLAR

YARGILANIYOR

Ankara Cumhuriyet Savcılığınca hazırlanan iddia nameye Türk Tabipler Birliği Merkez Konseyi üyelerinin ölüm cezalarının kaldırılması için Cumhurbaşkanı, Başbakan ve TBMM üyelerine mektup yazmaları nedeniyle görevlerine son verilmesi istendi.

Adalet Bakanı Necdet Eldem'in suç duyurusu ile başlatılan kovuşturmada TTB Merkez Konseyi Başkanı Nusret Fişek'in "ölüm cezasının tabiplik mesleği ile bağdaşmadığı,mesleğin asıl amacının insanı yaşatmak olduğu ve bu nedenle ölüm cezasının kaldırılmasını istedikleri" belirttikten sonra,bir doktorun ölüm cezasının infazında bulunmasının meslek ahlakı ile bağdaşmayacağını söylediği öğrenildi.

Bilindiği gibi,Türk Tabipler Birliği'nin üye olduğu Dünya Tabipler Birliği,doktorların infazlarda bulunmalarının meslek ahlakı ile bağdaşmadığını üye ülkelerine bildirmiş bulunuyor.

Türk Tabipler Birliği Merkez Konseyi üyelerinin yargılanmasına 23 Aralıkta başlandı.Haklarında dava açılmış bulunan Başkan Prof. Nusret Fişek,Üye Prof. Atalay Yörükoğlu, Doç. Haluk Özbay,Doç. Nevzat Eren, Doç. Ragıp Çam ve Doç. Hüsnü Çuhadar'ın savunma avukatlarından Faruk Erem,davanın TTB Merkez Konseyi üyelerinin tasfiyesi için bir bahane olduğunu ve "adaletin buna araç edildiğini" söyledi.

Doktorların birçok uluslararası kuruluşu,TTB konsey üyeleri ile dayanışmalarını belirttiler.

TTB merkez konseyi,ayrıca,işkenceci polis Sedat Caner'in itiraflarının yayınlanmasından sonra,işkence lere bulunan meslekdaşlarının isimlerini bundan böyle ihbar kabul edeceklerini ve haklarında meslekten ihraç edilmeleri için işlemde bulunacaklarını açıkladılar.

TBB davasının 19 Şubat günü yapılan duruşmasında savcı,dernekler yasasına aykırı davrandıkları gerekçesi ile Konsey üyelerinin ikişer yıl hapsini ve TTB'nin kapatılmasını talep etti.*

DİSK DAVASI

DİSK davasında askeri savcı,eski İstanbul Belediye Başkanı Ahmet İsvan ile Prof. Dr. Sadun Aren'in beraatini isterken,DİSK uzmanları ve demokratik kuruluş temsilcilerinden oluşan 16 kişi için 6 yıl 8 ayla 16 yıl arasında değişen hapis cezaları istedi.

Şu anda Barış Derneği davasında da yargılanmakta olan ressam ve Görsel Sanatçılar Derneği Başkanı Orhan Taylan ile TÜTEB Başkanı Harun Aykut Göker için 16'şar yıl isteniyor.

Savcı,DİSK Yönetim,Yürütme,Onur ve Denetim Kurulu üyeleri ile bölge temsilcileri,eski yöneticiler,uzmanlar ve demokratik kuruluş temsilcileri ile bağlı sendikaların yöneticilerinin 62'si hakkında,"İllegal örgütün yöneticileri oldukları" savıyla Ceza Yasası'nın 141-6 maddesi uyarınca 10 yıl ile 20 yıl arasında ağır hapis cezası istedi.Bilindiği gibi dört yıl önce görülmeye başlanmış olan DİSK davasında savcının iddia namesinde bu 62 sanık için idam talebinde bulunmuştu. 1477 sanıklı davada,toplam 647 sanık için beraat kararı verilmesi istendi.

DİSK davasında savunmalar 25 Şubat'ta,Abdullah Baştürk'ün savunması ile başladı.

Öte yandan yurt içinde ve yurt dışında,DİSK'in tekrar faaliyetine başlayabilmesi için talepler gide-rek artıyor.*

ORHAN TAYLAN'LA DAYANIŞMA

20 Şubat'ta toplanan "Trakt B" isimli İsviçre'li ressamlar grubu,Zürich'te yaptıkları Genel Kurulunda,ülkemizin tutuklu barış savaşçısı,ressam Orhan Taylan'la dayanışma kararı aldılar.Aralarında Maja Klemm-Stockmann,Rosina Kuhn,Helen Bragner,Jürg Schwer mann,RicoMattioli,Samuel Scherrer gibi sanatçıların yer aldığı 28 imzalı bir protesto mektubunu da K.Evren ve T.Özal'a gönderen sanatçılar meslektaşları Taylan'ın barışı savunduğu için mahkum edildiğini oysa barışı savunmanın insanlık suçu değil,insanlık görevi olduğunu belirttiler.Aralarında topladıkları çeşitli resim malzemelerini de tutuklu meslektaşlarına gönderen sanatçılar,ayrıca Orhan Taylan'a gönderdikleri or tak imzalı mektuplarında barış için resim yapan tüm sanatçıların Taylan'ı unutmadıklarını belirttiler.

SIKIYÖNETİM

KOMUTANLIKLARINCA

İŞLERİNE SON VERİLENLER

HAKLARINI ARIYORLAR

Çeşitli illerde Sıkıyönetimin kalkmasının ardından, buralarda işlerine Sıkıyönetim tarafından (1402 sayılı Sıkıyönetim yasanın verdiği yetki ile) son verilmiş kamu görevlileri,üniversite öğretim üyeleri, Şehir Tiyatrosu sanatçıları, haklarındaki işlemin hukuksal dayanağının ortadan kalkmış olduğu gerekçesi ile,görevlerine iadelerini talep ediyorlar.

Üniversite rektörlüklerine yapılan başvurular ilkin, "kadro yok" diye geri çevrilirken,İdare Mahkemelerinin birbiri ardına verdiği göreve iade kararlarına karşın, bu kararlar yürürlüğe konmuyor. Bu arada YÖK'ün, 14/8/85 günlü bir yazı ile, "1402 sayılı yasa uyarınca Sıkıyönetim tarafından görevlerine son verilenlerin bir daha kamu hizmetinde çalışmaları mümkün olmadığı"nı yüksek okul ve üniversitelere bildirmiş olduğu öğrenildi.Mahkeme kararlarını hiçe sayarak yasaya ilginç yorumlar getirmeye devam eden YÖK başkanı,6 Ocak'ta ise,aynı öğretim üyeleri için "Başbakanlığın "sakıncalı değildir" diyeceklerini göreve almaya hazırız" şeklinde konuştu.Türkiye'de böylece hukuk devletini,yasa üstünlüğünü hiçe sayan bir "sakıncalı" kategorisi yerleştirilmeye çalışılıyor.

Bu arada,İstanbul Üniversitesi ve Boğaziçi Üniversitesinden 1402 sayılı yasaya göre işlerinden alınmış öğretim üyeleri,Prof. Nuri Karacan,Prof. Üstün Koruman,Prof. Oya Köymen,Prof. Gencay Gürsoy,Prof. Gülşen Koptagel,Prof. Kıvanç Ertop,Doç. Dr. Bülent Tanır,Prof. H.Hatemi ve Prof. Rona Serozan göreve iade istemlerinin reddi üzerine İstanbul İdare Mahkemesine dava açtılar.

"YORGUN SAVAŞÇI" NIN İNFAZI

TRT için çekimi yapılmış olan Yorgun Savaşçı filminin TRT televizyonunda gösterimi sakıncalı bulunduktan sonra yakılması olayının,zamanın başbakanı Bülent Ulusu'nun yazılı emri ile,Başbakanlık,Milli Savunma ve İçişleri Bakanlıkları ve Tanıtma Müsteşarlığı'ndan seçilen birer temsilci önünde gerçekleştiği öğrenilmiştir.

EKİN

DANIŞMANLIK

VE BİLAR A.Ş. KURULDU

Kısa adı "Bilar A.Ş." olan,"Bilim Araştırma,Proje,Danışmanlık ve Organizasyon A.Ş." Türk Ticaret Kanunu hükümlerine göre kuruldu.Haziran 1985 tarihinde ticaret siciline tescil edilerek tüzel kişilik kazanan şirketin 57712 ticaret sicil numarasıyla merkezi Ankara'dadır.

Ekin Danışmanlık şahıs firmasıyla birçok konuda ortak çalışmak üzere protokol imzalanarak çalışmaların sürdürülmesi kararlaştırılmıştır.

EKİN DANIŞMANLIK VE BİLAR A.Ş. NEDİR?

Ekin Danışmanlık ve Bilar A.Ş.,pazarlanabilecek bir meta ve değer olduğuna inandığımız kültürle ilgili işler üreten ve pazarlayan,hizmetler yapan ve karışılığında kazanç sağlamayı amaçlayan bir ticari ortaklıktır.Sermayesi ortaklarının katkılarıyla oluşmuştur.Yaşayabilmesi için kazancını yatırıma dönüştürmesi gerekmektedir.

EKİN DANIŞMANLIK VE BİLAR A.Ş.'nin

KURUCU VE ORTAKLARI KİMLERDİR?

Ekin Danışmanlık ve Bilar A.Ş.'nin kurucu ve ortakları,ülkemizin zenginlik kaynağı olan sanatçılar, yazarlar,bilimciler,sendikacılar,hukukçular,üniversite öğretim üyeleri,teknisyenler,öğretmenler ve genel olarak ileriden,doğrudan,iyiden ve güzelden yana olan aydınlardır.

EKİN DANIŞMANLIK VE BİLAR A.Ş.NİÇİN KURULDU?

Yurdumuzda,ne yazı ki,yöneticiler ve kimi politikacılar bilim ve sanata gereken ve layık olduğu değeri ve önemi vermemektedirler.Özellikle son yıllarda bu yanlış tutum,aydınlara dışlanmasına dek varmıştır.Ekin Danışmanlık ve Bilar A.Ş. Türkiye aydınlalarının derlenip toparlanması ve birlikteliğini,dayanışma sını sağlaması için kurulmuştur.Ayrı politik görüşlerde olan her aydın ortağımız olabilir ve olmalıdır.Anca Ekin Danışmanlık ve Bilar A.Ş.'nin hiçbir politik amacı yoktur ve özellikle güncel politikayla ve parti politikalarıyla -bilimsellik dışında- uğraşmaz.

EKİN DANIŞMANLIK VE BİLAR A.Ş.

KURULUŞLARI NERELERDE KURULACAK?

Önce Ankara,sonra İstanbul ve İzmir olmak üzere üniversite bulunan bütün kentlerimizde Ekin Danışmanlık ve Bilar A.Ş.'nin kuruluşları kurulacak,ayrıca ge rekli görülen başka yerlerde şubeler ve sanatevleri açılacaktır.

Ankara'da Ekin Danışmanlık ve Bilar A.Ş. kurulmuştur.

EKİN DANIŞMANLIK VE BİLAR A.Ş. NELER YAPACAK?

Ekin Danışmanlık ve Bilar A.Ş.'nin tasarladığı pekçok iş,25 Haziran 1985 tarihli "Türkiye Ticaret Sicili Gazetesi"ndeki tescil ilanımızda sıralanmıştır. Bu işlerden kimisi şunlardır:

- Türklerin çok eski geleneği olan "Kıraathane" leri canlandırarak bu yeni kıraathanelerde her akşam paralı konferanslar düzenlemek.(Değerli bilim adamları ve sanatçıların konuşmaları çok ucuz fiyatla izlenecektir).

- Verilen konferansların yayımlanması.Ayrıca ki tap ve dergi yayını.

DANIŞMANLIK VE BİLAR A.Ş.

DEVLET GÜVENLİK

MAHKEMESİNDE

- Öğrencilerin,işçilerin,emeklilerin,ev kadınlarının,işsizlerin,gençlerin ve isteyen her yurttaşın ucuza bir içit(çay,kahve,ayran,vb.) içerek yararlanabilecekleri okuma salonunda bütün gazeteler,dergiler bulunacaktır ve bir kitaplık kurulacaktır.

- Olanakları oranında Ekin Danışmanlık ve Bilar A.Ş. Türk bilim-kültür ve sanatını başka ülkelere aktarmakta köprü görevi görmeyi çok önemli saymaktadır. Bu nedenle;

a)Sanat-kültür merkezleri kurmak ve şubeler açmak,

b)Yurt içinde ve yurt dışında kültür haftaları ve sanat günleri,sergiler,sanat gösterileri,konferanslar,açıkoturumlar,paneller,sempozyumlar benzeri etkinliklerde bulunmak da şirketimizin görevleri arasındadır.

- Kendi uzmanlık alanları dışında bırakılmış bilimcilere bir oranda çalışma olanağı ve alanları açmak.

- Türkiye'nin büyük insan gizilcücünü,bilimin ışığında,yine olanakların elverdiğince doğruya,iyiye günele yönlendirmek.

BİLAR A.Ş. 'YE NASIL ORTAK OLUNUR?

1-Ortak olmak isteyenler lütfen şu adreslerden bilgi istesinler:

-Ortadoğu Sitesi 3. Cad. No.25 Karakusunlar Köyü/ ANKARA

- Gazi Mustafa Kemal Bulvarı Onur İş Hanı No.62 Kızılay/ ANKARA
kendilerine gerekli bilgi gönderilecektir.

2-Ortaklık hissesi 50 bin liradır.Bu 50 bin lirayı ortaklar dört taksitte ödeyeceklerdir.(Her taksit 12.500 TL'dir.)

3-Ortaklar birden çok hisse alabilirler.Şirketin şimdiki Yönetim Kurulu Üyeleri,olanağı bulunan ortakların birden çok hisse almalarını diler.

4-Yurt dışındaki Türkler ortak olabilir.Yabancıların şirkete ortak olmaları da yasalıdır.

EKİN DANIŞMANLIK VE BİLAR A.Ş. ORTAKLARINA ÇAĞRI!

Türkiye'nin aydınları,bilimcileri,sanatçıları,yazarları,sendikacıları,işçileri,emeklileri,ev kadınları,hepinizi,Bilar A.Ş.'ye ortak olmaya çağırıyoruz. Ekin Danışmanlık ve Bilar A.Ş.'nin ortaklarına sağlayacağı olanaklardan sizler de ortaklaşa yararlanınız. Ortaklık için vereceğiniz paranın her kuruluşunun hiç ziyan edilmeden yerine ve en yararlı biçimde harcancasına güveniniz.

Saygılarımızla

Ekin Danışmanlık / Bilar A.Ş. Yönetim Kurulu Başkanı

AZİZ NESİN

EKİN DANIŞMANLIK —
BİLAR A.Ş.

Yönetim Kurulu Başkanı : Aziz NESİN
Yönetim Kurulu Başkan vekili : Prof.Dr. Cevat GERAY
Murahhas Aza : Yalçın KUÇUK
Yöneticiler : Demirtaş CEYHUN
Bilgesu ERENUS
Haluk GERGER
Ergün UĞUR
İstanbul Düzenleme Kurulu : Aziz NESİN
Prof.Dr. Gencay GURSOY
Bilgesu ERENUS
Ankara Düzenleme Kurulu : Prof.Dr. Cevat GERAY
Yalçın KUÇUK
Mehmet ÖZŞUCA

Başvuru Adresi:
ANKARA : Onur İşhanı 6. Kat, No: 148, Kızılay
İSTANBUL : Akademi Kitabevi, Teşvikiye Caddesi,
119/2, Teşvikiye
İZMİR : Sanat Koop. Birinci Onur İşhanı, Kat: 7, No:
715, Çankaya

Ekin Danışmanlık ve Bilar A.Ş.'nin,24 Ocak günü bir basın toplantısı ile çalışmalarına başladığının açıklanması ve Şubat ayını kapsayan programının ilanından sonra,yeni tür engelleme ve baskılar ortaya çıktı.

Hatırlanacağı üzere,Haber Bülteni'nin geçen sayısında Ekin Anonim Şirketi'ne getirilen bürokratik engellemeleri ve nihayet Ekin Danışmanlık ve Bilar A.Ş.'nin kuruluşunu okuyucularımıza ilettiğimiz.Bu gelişmeleri Aziz Nesin,İstanbul'da Gazeteciler Cemiyeti'nde yaptıkları basın toplantısında,kendine has üslubu ile şöyle özetliyor:"Ekin A.Ş.'ye izin verilmeyince biz de başka bir şirket kurduk ve onu satın aldık.Türkiye'de ticaret için her türlü yasal dalavere yolunu açmışlar.Sonunda şirketimiz Ekin Danışmanlık ve Bilar A.Ş. adı ile kuruldu ve çalışmalarına başladı."

Ekin'in Şubat ayı programı,3 Şubat'ta İstanbul'da Şan Tiyatrosunda,5 Şubat'ta ise Ankara'da Çankaya Sinemasında yapılacak olan "Ekin Düşünü" adlı müzikli gecelerle başlıyordu.İstanbul'daki gece büyük bir seyirci kitlesinin katılımı ile kutlanırken,Ankara'da, son dakikaya kadar gecenin valilik tarafından,"böyle bir şirketin varlığından haberleri olmadığı" gerekçesi ile izin verilmedi.Yapılan temaslara sonucunda,"şirketin hukuksal varlığının kabul edildiği,ancak şirketin ana sözleşmesinin incelenip bu etkinliklerin yapılması yapılamayacağına ilişkin araştırılması gerektiği" öne sürüldü.Bütün bunlardan sonra izin verilen geceyi polis bir süre bilet satışlarını engellemeye çalışarak sabote etmeye uğraştı.En sonunda ise,geceye katılanların hepsini video ile tesbit etme istemini ileri sürdü.Şirket yöneticilerinin,bunun seyirciler üzerinde bir baskı oluşturacağını ve bu durumda yasal yollara başvuracaklarını bildirmeleri üzerine ise,tüm gece boyunca polis sahneyi videoya aldı.

Ne var ki engellemeler bununla kalmadı.Ankara'da çeşitli etkinliklerin düzenlenmiş olduğu Çankaya Sineması ve Ankara Sanat Tiyatrosu,valilik tarafından kapatılıyor ve İstanbul'daki Ali Poyrazoğlu Tiyatrosu ile Şan Tiyatrosu ise,gösterilerin yapılması halinde kapatılacakları,valilikçe bildiriliyordu.Aziz Nesin,bunun üzerine 14 Şubat'ta düzenlediği basın toplantısında,"Türkiye'de sıkıyönetim kalktı mı?" diye soruyordu.

22 Şubat tarihli habere göre ise,Ekin Danışmanlık ve Bilar A.Ş. yöneticilerinden Aziz Nesin,Cevat Geray,Yalçın Küçük ve Mehmet Özsuca,24 Şubat günü ifa etmek üzere Ankara Güvenlik Mahkemesi'ne çağırılmış durumdalar.Yöneticilerin,"izinsiz toplantı yaptıkları" savı ile ifadeleri alınacak.Öte yandan Ticaret Bakanlığı müfettişi ise şirketle ilgili denetleme yapma istediğini bildirmiş bulunuyor.

ULUSLARARASI PEN KONGRESİ

Uluslararası PEN'in New York'taki kongresinde Türkiye'de tutuklu yazarların durumu ele alındı.Türk yazarlarıyla ilgili genel kurul görüşmelerinde en çok Ali Taygun ve Ali Sirmen'in üzerinde duruldu.Amerikan ve Batı Alman PEN Klüpleri yurt dışında bir Türk Pen klübünün kurulması için ortak öneri verdiler. Yapılan konuşmalarda Ali Sirmen,Mahmut Dikerdem,Hüseyin Baş,Özkan Özgür,Hüseyin Aktaş ve Behçet Mangal'ın durumları da söz konusu edildi.Genç yaşına karşın Muğla'da tutuklu Özkan Özgür'ün sağlık durumunun çok kötü olduğu belirtildi.

Türkiye'ye ilişkin karar tasarısında,"PEN Kongresi,Türk Hükümetini Avrupa İnsan Hakları Konvansiyonu'nun 10. maddesiyle ilgili tahaddüdüne uymaya ve yazarlara karşı izlediği tutumu gözden geçirmeye çağırır.Bu konuda özellikle Yargıtay kararına karşın Ali Taygun ve arkadaşlarının tutukluluk durumunun sürmesi ne dikkati çeker" deniliyor.

KISA HABERLER

Haber Bülteni'nin ilk sayısından sonraki haberleri kısaca sunuyoruz.

- TÜYAP 4. Kitap Fuarı açıldı. F. Alanya Pen Klübü Başkan Yardımcısı Angelika Mechtel konuk olarak İstanbul'a geldi ve TÜYAP adına yazar Demirtaş Ceyhan tarafından karşılandı.

- ANAP Gaziantep Milletvekili Ata Aksu ve 42 arkadaş, ANAP Grup Başkanlığına verdikleri, **Küçükleri Zararlı Yayınlardan Koruma Yasası** değişikliği önergesinde, küçüklere zararlı neşriyatı Başbakanlık bünyesinde oluşturulacak bir kurulun saptaması öngörülüyor.

- **AT filmi** denetimden geçemediği için TV'de gösterilemeyecek. (Filmin 23 Kasım'da "Türk Sineması" programında gösterileceği açıklanmıştı).

- Rahmi Saltuk'un, Ankara'da 11-23 Ekim tarihleri arasında verdiği bir dizi konserde söylediği "Hasan Dağı" türküsünden dolayı ifadesi alındı. "Hasan Dağı"nın dizeleri şöyle:

Hasan Dağı, Hasan Dağı
Eğil eğil eğil de bir bak
Sıkıyor zincir bileğim
Jandarmada hiç iman yok.

- **Doğramacı TBMM Bütçe Plan Komisyonunda** eleştirileri yanıtladı. Üniversitelerde okuyan 470 bin öğrenciden 15 bininin başarısızlığından dolayı okulla ilişkilerinin kesildiğini belirtti.

- **70 hekime siyasal görüşleri nedeniyle görev verilmemesi**, Türk Tabipler Birliği Genel Yönetmeni Dr. Uğur Cilasun tarafından, bu konudaki Dünya Tabipler Birliği kararları da anımsatılarak protesto edildi.

- **Türkiye Yazarlar Sendikası davasında** İstanbul Sıkıyönetim Komutanlığı 1 Numaralı Askeri Mahkemesince verilen beraat kararı, Askeri Yargıtay 1. Dairesi tarafından "eksik soruşturma" gerekçesiyle bozuldu. TYS şa'nıkları; Genel Başkan Aziz Nesin, Bekir Yıldız, Adnan Özalp, Osman Saffet Arolat, Atilla Özkırımlı, Ataol Behramoğlu, Haşmet Zeybek, Orhan Apaydın, Asım Bezirci, Tekin Sönmez, Aziz Çalışlar, Emin Galip Sandalcı, Kemal Süker, Mehmet Ali Sebük, Can Yücel.

- İstanbul Sıkıyönetim Komutanlığı 1 No.lu Askeri Mahkemesinde, "laikliğe aykırı propaganda yapmak" savıyla yargılanan Millî Gazete sorumlu müdürü Mustafa Kurtulan 1 yıl 4 ay ağır hapis cezasına çarptırıldı.

"TÜRKİYE'DE BASIN DİZGİN ALTINDA"

İspanya'nın Sevilla kentinde yapılan Avrupa Konseyi "Basın Özgürlüğü Sempozyum"unda, İngiliz uzman Lord Gregor'un raporunda, Türkiye'de basının "dizgin altında tutulduğu" ve "başyazar ve gazetecilere yapılan baskının olağan hale geldiği" belirtildi.

FELSEFE YERİNE DİN DERSİ

Liselerin son sınıflarında okutulan Felsefe Kitabı (İsmail Tunalı) MEB Metin Emiroğlu'nun emri ile öğretimden kaldırıldı. 2195 sayılı Tebliğler Dergisinde yayınlanan felsefe dersinin konuları ise, daha çok din dersinin konularını andırıyor.

- Türk sineması 7. Montpellier Sinema Günleri'nde Ali Özgentürk'ün "Bekçi" adlı yapıtı ile tanıtıldı.

- Latife Tekin'in **Sevgili Arsız Ölüm** adlı romanını İtalyanca, İngilizce ve Arapça'ya, **Berci Kristin'in Çöp Masalları** ise Almanca, İngilizce ve Arapça'ya çevriliyor.

- Yaşar Kemal ve Demirtaş Ceyhan, Pire Yazarlar ve Sanatçılar Birliği tarafından Pire'de düzenlenecek "Çağdaş Türk Edebiyatı" konulu bir toplantıya katılmak üzere Yunanistan'a çağırıldılar.

YASAK FİLMİ NEDENİYLE GÖZALTI

Üç TRT çalışanı, televizyonda 1977 yılında yayınlanan Ali Özgentürk'ün "Yasak" adlı filmi dolayısıyla göz altına alındı. Altan Kınal, Sedat Örsel, Emin Gerçeker söz konusu filmi gerekli denetim mekanizması işlemlerden yayına sokmakla suçlanıyorlar. "Yasak" Seydişehir'de bir işçi çocuğunun çocuk bahçesine olan öyle mini konu ediyordu.

İSMAİL BEŞİKÇİ İLE DAYANIŞMA

İsveç Pen Klübü, fahri üyeleri olan İsmail Beşikçi'nin derhal serbest bırakılması için Adalet Bakanı'nı Nejat Eldem'e bir mektup yolladılar.

- **"Yasak" filmi** ile ilgili TRT görevlileri DGM'de yargılanacaklar. Filmin ise, 1975 yılında sansürden geçmiş olduğu bildirildi.

- **Ali Sirmen** Danimarka PEN klübü onur üyeliğine seçildi.

- **"Yasak" filmi** ile ilgili soruşturmada savcının görevsizlik kararı vermesi üzerine, göz altında bulunan ve sayıları beşe çıkmış olan TRT görevlileri serbest bırakıldılar. Ali Özgentürk de bu arada göz altına alınarak ifadesi alındı ve sonra serbest bırakıldı.

- Avukat Burhan Apaydın, sıkıyönetimin kalkmış olduğu illerde Sıkıyönetim Mahkemelerinin göreve devam etmelerinin Anayasa'ya aykırı olduğu gerekçesiyle Askeri Yargıtay'a başvuruda bulundu.

- **Abidin Dino** 5 Aralık'ta Ururt Sanat Galerisinde açılan bir sergide ilk kez heykellerini sergiledi.

- **DİSK davası**, avukatların Askeri Mahkemenin sıkıyönetimin bitiminden sonra da göreve devam etmesinin Anayasa'ya aykırı olduğunu belirtmelerine karşın, askeri mahkemede sürecek.

- **Rahmi Saltuk** 12 Haziran 1985 tarihinde Marmaris Festivali'nde verdiği konserde söylediği "Tanrı Baba" adlı parça nedeniyle İstanbul'da yargılandı. Şarkının sözleri 13. yüzyılda Fransız şair papaz Brengé tarafından yazılmış.

- 133 bin kitabı imha edilen **Bilim ve Sosyalizm Yayınları** sahibi Süleyman Ege, Başbakanlık aleyhine de va açarak 140 milyon liralık tazminat isteminde bulundu. Ankara Sıkıyönetim Komutanlığı emriyle 30 çeşit ve 133 bin 607 kitabı Ağustos 1982'de Ankara Emniyet Müdürlüğü Siyasi Şube görevlileri tarafından kamyonlara yüklenerek Mamak'a götürülen ve daha sonra 28 Mayıs 1985'te komutanlık emriyle imha edilen kitapları için Başbakanlığa başvuran Ege, dilekçe tarihini izleyen 60 gün içinde yanıt alamamıştı.

Dava dilekçesinde, adli organlar tarafından akıllanmış kitapları, kimsenin "sakınca taşıdıklarını belirtmek" imha edemeyeceği vurgulanıyor.

- Piyasada satılan birçok kitabın öğrenci yurtlarına sokulması ve öğrenciler tarafından bulundurulması, Yüksek Öğrenim Kredi ve Yurtlar Kurumuna bağlı yurt idarecileri tarafından, listeler oluşturularak ya saklanıyor. Yasaklar listesinde, Platon'un "Devlet", A. Asım Bezirci'nin "10 Şair, 10 Şiir", İlhan Selçuk'un bütün kitapları, Maksim Gorki'nin bütün kitapları, Times Tarihi Atlası ve Time dergisinin bazı sayıları var.

- **Barolar Birliği** başkanı Teoman Evren, Ankara Barosu Başkanı Önder Sav, İstanbul Barosu Başkanı Sulhi Tekinay ve İzmir Barosu Başkanı Güneş Atabey, Cumhuriyet Gazetesinin sorusu üzerine yaptıkları açıklamalarda, sıkıyönetim kalktığı halde askeri mahkemelerin sürmesinin "patolojik" olduğunu belirttiler.

- **"Yasak" filmi** ile ilgili olarak 5 TRT'ci için kovuşturmaya gerek olmadığına karar verildi.

- İçişleri Bakanlığı yönerge hazırladı: "Komünist zanlısı yakını olana güvenlik belgesi yok." Pasaport verme konusunda benzer bir uygulamanın zaten epey zamandır yürürlükte olduğu biliniyor.

- İzmir ve Muğla Baroları genel kurullarında iş kence ve ölüm cezası kınandı.

- İstanbul 1 Numaralı Askeri Mahkemesi'nin haklarında verdiği beraat kararı Askeri Yargıtay 1. Dairesince "eksik soruşturma yapıldığı" gerekçesiyle bozulan **Türkiye Yazarlar Sendikası**'nın 18 yöneticisiyle bir üyesinin yargılanmasına başlandı.

Davanın sanıklarından 81 yaşındaki Mehmet Ali Sebük, TYS yöneticisi olmamasına karşın Nazım Hikmet'i övmeye suçundan mahkemeye verilmiş bulunuyor. Nazım Hikmet'i seven kişilerle birlikte yargılanmaktan şeref duyduğunu belirten Sebük, davanın üç yıldır sürmekte olduğunu ve bu nedenle yurt dışında tedavi görmesi gereken hastalıkları olmasına karşın kendisine pasaport verilmediğini ekleyerek, "Bu gidişle ben de Ruhi Su'nun yayına gideceğim" dedi.

Bölge İdare Mahkemesinin haklarında yürütmeyi dur-

durma kararı verdiği **Şehir Tiyatroları Sanatçılarından** Başar Sabuncu, Aliye Uzunatağan, Ersan Uysal ve Gökhan Mete Tiyatro Müdürlüğüne "görev istediklerini" be lirtten bir dilekçe sundular. Sanatçılar, halen kadrosun da bulundukları Şehir Tiyatrolarında görev almayı ve biriken aylıklarının ödenmesini istediler. (İstanbul Belediyesi Şehir Tiyatrolarından 39 sanatçı Sıkıyönetim tarafından 1402 sayılı yasaya dayanarak görevden alınmış, ancak 2766 sayılı yasa hükmünden yararlanarak haklarındaki "sakıncalılık" durumu Sıkıyönetim Komutanlığına kaldırılmış olmasına karşın, belediye başkanlığına göreve başlamak için başvuran 19 sanatçı "kadro yok" gerekçesiyle kabul edilmemişlerdi.

- Yeni seçilen Ankara Barosu yönetim kurulu **ölüm cezasının** kaldırılmasını istedi.

- Plastik sanatlar, opera, bale, edebiyat ve Türk müziği dallarında, içinde YÖK temsilcilerinin de bulunacağı bir kurul tarafından **Devlet Sanatçıları** seçileceği, Cumhurbaşkanı'nın bundan böyle bu seçimleri onaylayacağı, Kültür ve Turizm Bakanı tarafından duyuruldu.

- Henry Miller'in "**Oğlak Dönencesi**" kitabı müstehcenlik iddiasıyla toplatıldı. **Playmen** dergisi, "hal-kın ar ve haya duygularını rencide ettiği" gerekçesiyle toplatıldı.

- **Güvenlik soruşturması** "basitleştiriliyor". İçişleri Bakanlığının güvenlik soruşturmalarını basitleştiren bir yönetmeliği hazırlayarak Başbakanlığa sunduğu belirtildi. Buna göre kamu sektöründe çalışanlar "alt" ve "üst" düzeydekiler olmak üzere ikiye ayrılacak. "Üst" düzeydekiler için MİT soruşturması gerekirken, "alt" düzeydekiler için polis soruşturmasıyla yetinilecek. İçişleri Bakanlığı tarafından daha önce hazırlanan Güvenlik Soruşturması Yönergesi'nde, "akrabası içinde komünistlik suçundan hükümlü veya komünist zanlısı kimseler bulunması", "Türklük ülküsüne bağlı olduğundan şüphe edilen kimselerle evli bulunması", "Devletin idare şeklini değiştirmek için kuvvet kullanılmasının lüzumuna inanmak" gibi hallerde güvenlik belgesi verilmiyor.

- Erbil Tuşalp'in "**Bin İnsan**" adlı kitabı için soruşturma açıldı.

- **Bariş Derneği** davasında kararı bozma gerekçesi: 1) Polis raporlarının yetkili hükümet komiseri raporları olup olmadıkları sıkıyönetim mahkemesi tarafından araştırılmamış 2) Suç kanıtı olarak kabul edilen konuşmalara ilişkin bant çözümleri bilirkişi tarafından yapılmamış.

- **Hürriyet gazetesi** yazarlarından Necmi Onur, "Kör Sait'in Oğlu" adlı kitabı ile Prof. Turhan Feyzi oğlu babasına hakaretten ve müstehcenlikten kesinleşen 19 aylık cezasını çekmek üzere cezaevine kondu.

- "Hakkında arama kararı bulunduğu" gerekçesiyle göz altına alınmış olan **Arolat** serbest bırakıldı. Arama kararının ise, 1980 Ekim'inde meydana gelen Diyarbakır uçağının kaçırılması olayıyla ilgili tanık olarak dinlenmesi için olduğu öğrenildi. Dava bir süre ön ce sona ermişti. Uçakta yolcu olarak bulunan Arolat, uçağın kaçırılma ile röportaj yapmıştı.

SANSÜR YASASI

Sinema ve Video Yasası TBMM'den geçti. Yasanın a macını ANAP Grubu adına konuşan Nihat Akpak, "Sinema-nın zapt-ı rapt altına alınması ve desteklenmesi" olarak nitelendirdi.

Yasa ile üç kademeli bir sansür uygulaması getiriliyor. "Eserler" ilk önce Kültür Bakanlığında kurulan ve bakanlık memurlarından oluşan üç kişilik bir alt komisyon tarafından incelenecek. Denetlenmesi gerekli görülmeyen eserlerin tescilli yapıp işletme belgeleri verilirken, "denetlenmesi gerekli ya da zorunlu" görülenler, "Denetim Kurulu"na gönderilecek. Denetim Kurulu 9 üyeden oluşuyor. Kültür ve Turizm Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı, Dışişleri Bakanlığı, Milli Eğitim, Gençlik ve Spor Bakanlığı, Emniyet Genel Müdürlüğü, Milli Güvenlik Kurulu Genel Sekreterliği, bir yapımcı ve bir sanatçı kurulda temsil ediliyorlar.

Bunun ötesinde, Yasa'nın 9. maddesinde, "Mülki idare amirleri, bölgenin özellikleri sebebiyle toplumsal bir olaya meydan vermesi muhtemel eserlerin dağıtım ve gösterimini, gerekçesini de belirtmek sureti ile, yetki ve görev sınırları içerisinde yasaklayabilirler."

"Bakanlık ve mülki idare amirlerince yapılacak herhangi bir denetim sonucunda eserin, devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğü, milli egemenlik, kamu düzeni, genel asayiş, kamu yararı, genel ahlak ve genel sağlık, örf ve adetlerimize aykırı bulunması halinde eser yasaklanır ve kanuni takibat açılır", deniyor.

Sinema ve Video Eserleri Yasası, müzik yapıtları nı kapsayacak biçimde genişletildi.

- Milli Eğitim, Gençlik ve Spor Bakanlığı'nın bildirdiğine göre, **öğrenciler**, ilkokuldan başlayarak orta öğretimin sonuna kadar, sosyal ve psikolojik profillerini içeren 17 ayrı boyuta göre fişlenecekler.

- "Kitab-ı Mukaddes" in satışı 1941 yılında alınmış bir Bakanlar Kurulu kararına dayandırılarak durduruldu.

- İçişleri Bakanlığı 1953 yılında alınan bir Bakanlar Kurulu kararı ile Nazım Hikmet'in "İvan İvanoviç Var mıydı, Yok muydu?" adlı eserini toplattı. Karar, yurt dışında basılmış eserlerin yurda sokulmasıyla ilgili.

- İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nin açtığı sınavları kazanan Mehmet Tefrik Özvan'ın ataması, "güvenlik soruşturması nedeniyle" uygun bulunmayarak yapılmadı. İstanbul 1. İdare Mahkemesi, "somut nedenler gösterilmesi gerektiğini belirterek, atamanın yapılması doğrultusunda karar verdi. Danıştay bu kararı onayladı. Buna karşın Özvan'ın ataması yapılmıyor.

- Sözleri Nazım Hikmet'e, bestesi ise Mesut Cemil'e ait iki şarkı İstanbul Radyosu repertuarından çıkartılarak, notaları dolaba kilitlendi.

SAYIN ÖĞRETİM ÜYELERİNİN DİKKATİNE!

Doğramacı Üniversitesi gelecek yıl öğrenime başlıyor. Bilkent Özel Üniversitesi için, Doğramacı, "Amerika ve Avrupa'nın en ünlü Türk profesörlerini Türkiye'ye getireceğim" dedi. Bilkent Üniversitesinin ders programını Mart ayı sonlarında Türkiye'ye gelecek ABD'li profesörler yapacak.

- NOKTA dergisinin işkenceci polislerin itiraflarını içeren iki sayısı toplatıldı. NOKTA sorumluları hakkında, "devletin emniyet kuvvetlerini küçük düşürmek" suçundan soruşturma yürütülüyor.

- Erbil Tuşalp'ın "Bin İnsan" kitabı için 1-6,5 yıl hapsi istendi.

- **Türk Tabipler Birliği Genel Başkanı**, Diyarbakır Askeri Savcısının, Diyarbakır Cezaevindeki ölümler konusunda açıklama yapması üzerine görüşlerini bildirdi. Askeri savcının, cezaevinde meydana gelmiş ölümlerin üçte biri için gerekçe belirtmediğine değinen Nusret Fişek, "Tipta 'normal ölüm', 'eceliyle ölüm' diye bir şey yoktur" dedi.

- Tiyatrocu Fusun Erbulak, "Burgu" kitabı dolayısıyla, "müstehcenlik"ten suçlu bulundu.

- **Üç gazeteciye** 6'şar yıl hapis cezası verildi. "İktibas" dergisi sorumlu yazı işleri müdürü Ercüment Özkan ve dergi yazarlarından Mehmet Çoban ve "Demokrasi Risalesi" kitabının yazarı Yaşar Kaplan 6 yıl 3 ay hapis cezasına çarptırıldılar.

YURT DIŞINDAN KISA KISA

- İngiltere'de Muhafazakar, İşçi ve Liberal Parti üyesi toplam 50 milletvekili, Genel Kurmay Başkanı Necdet Ürüg, Başbakan Turgut Özal ve TBMM Başkanı Necmettin Karaduman'a gönderdikleri bir telgrafta, "barış ve silahsızlanma" uğruna mücadele ettikleri ve politik görüşleri nedeniyle mahkum edildiklerini belirttikleri 23 Barış Derneği yöneticisinin derhal serbest bırakılmasını talep ettiler.

- Onyedinci Avrupa ülkesinin yazarları, Kenan Evren'e yazdıkları bir mektupla, Aziz Nesin'in VII. Avrupa Yazarları Kongresi'ne katılmasına izin verilmeyişini protesto ettiler.

- Recklinghausen bölgesi yazın girişimi "Letteratour" Kenan Evren'e ve Bonn'daki Türkiye Büyükelçiliğine yazdıkları mektuplarla, meslektaşlarının hapse ve göz altında uğradıkları kötü muameleyi protesto ettiler ve Avrupa'nın kabul etmesi olanaksız gerekçelerle haklarında soruşturma açılan meslektaşlarının yanında olduklarını belirttiler.

DOKTOR İSMAİL BEŞİKÇİ ÖRNEĞİNDE TÜRKİYE'DE DEMOKRASİ

İsmail Beşikçi sağlığı gitgide bozularak Gazian tep Cezaevinde son hapis cezasını çekmeye devam ediyor. Bu değerli Türk bilim adamı ve yazarı, Türkiye'de demokrasi yolunda olumlu gelişmeler olduğu yalanının karşısına somut bir cevap olarak çıkıyor. Belki de bu yüzden özellikle unutturulmaya çalışılıyor.

İsmail Beşikçi 1939'da İskilip'te doğmuş ve yaşamının ilk 20-25 yılını Türkiye'nin "Batı"sında geçirmiş değerli bir sosyologdur. 1965'ten sonra Erzurum'daki Atatürk Üniversitesinde çalışmaya başlaması ve bölgenin sosyal, ekonomik ve etnokültürel yapısı ile ilgili araştırmalar yapmaya başlamasıyla birlikte "tanrıların gazabına" uğramaya başlamıştır. Kürt halkı'nın "dağ Türkleri" değil ayrı bir halk olduğunu bilimsel bir gerçek olarak savunup, tabulara karşı çıktığı için önce üniversitedeki görevinden uzaklaştırılmış, daha sonra 1971'de tutuklanarak yargılanmış, mahkum edildiği ağır hapis cezasından ancak 1974 affı ile kurtulabilmiştir. 1979'da resmi tarih tezine karşı çıkan bilimsel araştırmasından dolayı yeniden hapse atılmış, böylece bu yasaklara uymamanın ne kadar ağıra mal olacağını isbat için kullanılmıştır.

Nisan 1981'de hapiste kalması gereken süreyi tamamlarak tahliye olan Beşikçi, Haziran 1981'de yeniden tutuklanmıştır. Bu kez suçu İsviçre Yazarlar Birliği başkanına yazdığı bir mektupta "Türkiye Devletinin dışta itibarını zedelemek"tir. Beşikçi, kendisine yöneltilen tüm baskılara karşı susmayı kasul etmemiş olduğu için bu kez Askeri Mahkeme tarafından 10 yıl hapse mahkum edilmiştir.

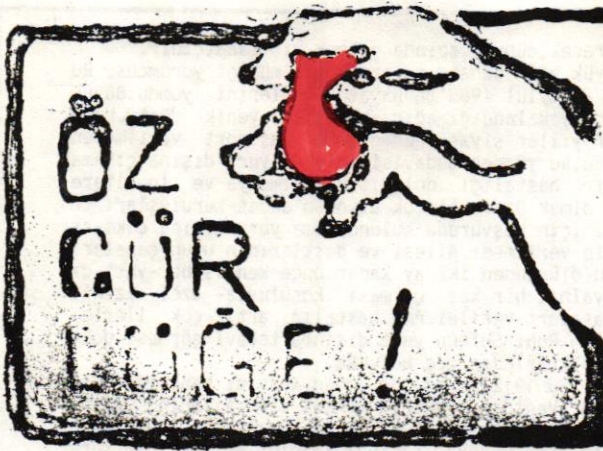
Büyük yazar Tolstoy, "Doğrudan doğruya yalan söylemek yetmez. İnsan susarak yalan söylemekten de çekinmelidir" diyor. Dr. İsmail Beşikçi örneği, Türkiye'de, hele de kimi "hassas" konularda susarak yalan söylememenin bedelinin ne kadar ağır olduğunu ortaya koymaktadır. Türkiye'nin demokrasiye doğru adım adım ilerlediği yolunda toz pembe hayaller yaratmaya, gerçekleri çarpıtmaya çalışanlara karşı İsmail Beşikçi'nin karşılaştığı ve şu anda karşı karşıya bulunduğu durum en somut bir cevaptır.

Dr. İsmail Beşikçi'ye yazmak isteyenler "Gazian tep Özel Kapalı Cezaevi-Gaziantep-Türkiye" adresine yazabilirler. *

Türkiye Aydınlarıyla Dayanışma Girişimi
Postfach 2106, 3550 Marburg

Bağış Hesap Numarası: C.Weber, Spendkonto Initiative
f.türk.Intellektuelle

BfG-Hannover
Kto. 12 26 22 02 01
BLZ 250 101 11

TÜRKİYE
AYDINLARIYLA
DAYANIŞMA

HABER BÜLTENİ

EKİM 1985

SAYI:1

iş güzel kendi güzel içi güzel

AZİZ NESİN

Tarihi 1985 yıl önce İsa'nın doğumuyla mı başlatıyoruz? Yoksa dörtbin yıl önce yazının bulunuşuyla mı? Yoksa onbin yıl önceki insanın mağara resimleriyle mi?

İnsanlık tarihi kaç onbin yıllık olursa olsun, tarihin hiçbir zamanında ve dünyanın beş anarhasının hiç bir yerinde ve bugün de dünyanın 160 küsur ülkesinde insanlar milletvekili sıkıntısı çekmemişlerdir ve bakan sıkıntısı çekmemişlerdir ve başbakan sıkıntısı çekmemişlerdir ve devlet başkanı sıkıntısı hiç çekmemişlerdir. Niçin? Çünkü bunlar tarihin her döneminde ve coğrafyanın her yerinde her zaman istenilenden, gereksinilenden daha çok olmuşlardır. Değil, bir tek dünyaya, yüzlerce dünyaya yetecek keredede vardır bunlardan. Ama tarihin her döneminde ve dünyanın her yerinde her zaman Ruhi Su'lar yoktur. Ruhi Su'lar çok değil, gereğince bile bulunmazlar ve Ruhi Su'lar bir gelir bir giderler.

İşte tarihin her zamanında ve dünyanın her yerinde gereğinden çok bol bulunanlar, dünyaya pek seyrek gelen -ne mutlu bize ki yurdumuza gelen- Ruhi Su'ya tedavisi amacıyla yurt dışına çıkması için, hiçbir nedenden olmanın, hiçbir bahane de uydurulmadan pasaportunu vermediler. Uygur ülkelerin sanatçıları, bilimcileri, aydınları, Türkiye'nin her zaman gereğinden pek çok bulunan yetkililerini Ruhi Su'ya pasaport verilmesi için başvuru yağmuruna tuttuktan sonradır ki, Ruhi'ye pasaportunun verilmesi zorunda kalındığında, Ruhi ölüm yolculuğuna, dönüşü olmayan göçe hazırlanıyordu. Artık hiç kullanmadığı ve kullanamayacağı pasaportuyla öldü. O kullanılmayan pasaport özenilerek saklansın; çünkü bizden sonraki kuşaklar bugünü öğrenmek ve anlamak için o kullanılmayan pasaportu müzede görmelidirler.

Her sanat dalında yeni bir okul kuran öncülerin, o okulun en iyi yapıtlarını verdikleri pek seyrek görülür. Ruhi Su, Türk halk müziğinde hem yeni bir okul kurdu, hem o okulun en güzel yapıtlarını yarattı. Bugün, O'nun kurduğu okulun aramızda övündüğümüz pek çok ustaları var.

Elbette Ruhi'yi ölümsüzleştiren salt sesinin biricikliği ve güzelliği değildir. O'nun büyük değeri, Türk halk müziğini çağdaşlaştırarak yenileştirmesi, yeni ürettimlere yol açması, böylece Türk sesini dünya sesi yapabilmiş olmasıdır.

Sesi güzel, işi güzel, kendi güzel, içi güzel bir insanı yitirdik. Kendisinden geriye, dünyamızda durmadan su gibi akanak güzellikler kaldı.

Seyh Galip'in Nefi için söylediği "Eyvah ki bir çorak vadide akıp gitmişsin" dizesindeki gibi Ruhi Su da, çorak yönetimlerin çölünde akıp gitti, ama gönüllerimizdeki yerini alarak. Bütün bir Türk halkının, hepimizin sesi olduğu için dünyanın da sesi olmuştu.

Türk halkının başı sağolsun, hepimizin başı sağolsun, dünyanın başı sağolsun.*

ölülerden korkanlar

Müziğimizin büyük ustası Ruhi Su'nun cenaze töreninde bağrılan sloganlardan biri de buydu. On bini aşkın kişinin katıldığı tören aynı zamanda, görkemli ama sessiz bir demokratik protesto gösterisi olarak bitecekken, törene katılanların büyük çoğunluğunun mezarlığa yürümesinin engellenmek istenmesi ve 164 kişinin gözaltına alınmasıyla yeni bir baskı uygulamasına dönüştü. Ruhi Su'yu yurtdışında tedavisi için gerekli pasaportu vermeyerek ölüme gönderenler, korkularının O'nun ölümünden sonra da sürdüğünü gösterdiler. Cenaze töreninin sessizliğini bozdular.

Yalnız katılan kişilerin sayısı bakımından bile son yılların en büyük kitle toplantısı ile toprağa verilen Ruhi Su, bugün 55-60 yaşını aşmış kuşağın verdiği onurlu kavgayı yaşamıyla en açık bir biçimde temsil eden kişilerden biriydi. Yıllar, onyıllar boyu karanlıkla, antidemokratik baskılarla boğuşup ayakta kalmayı, üstelik doğruyu güzeli dünden alıp yarınlara aktarmayı, üretmeyi başaran bir kişi olduğu için hem kendisi, hem de cenaze töreni saldırıya uğradı.

Törene Türkiye'nin tüm önde gelen demokrat bilim, kültür sanat ve politika adamları katıldılar. Ayrıca, halen hapishanelerde ya da yurtdışında bulunan kimi dostları ve Günter Grass gibi yabancı aydınlar çelenkleriyle Ruhi Su'yu uğurladılar.

Törende Ruhi Su'nun mezarı başında Aziz Nesin ve Genco Erkal'ın konuşması planlanmıştı. Değerli tiyatro sanatçısı Erkal mezarlığa polis tarafından sokulmayan grupta olduğu için tek konuşmayı Aziz Nesin yaptı.

Aziz Nesin, konuşmasında "...Dünyanın 160 küsur ülkesinde insanlar milletvekili sıkıntısı çekmemişlerdir ve bakan sıkıntısı çekmemişlerdir ve başbakan sıkıntısı çekmemişlerdir ve devlet başkanı sıkıntısı hiç çekmemişlerdir... Ama tarihin her döneminde ve dünyanın her yerinde her zaman Ruhi Su'lar yoktur. Ruhi Su'lar çok değil, gereğince bile bulunmazlar ve Ruhi Su'lar bir gelir bir giderler... O kullanılmayan pasaport özenilerek saklansın; çünkü bizden sonraki kuşaklar bugünü görmek ve anlamak için o kullanılmayan pasaportu müzede görmelidirler... Sesi güzel, işi güzel, kendi güzel, içi güzel bir insanı yitirdik..." dedi.*

Çağdaş Gazeteciler

Sendikası Başkanı

A. Abakay'ın

Açıklaması

Ruhi Su ölmedi, öldürüldü. Pasaportuna elkondu ve bilerek ölüme mahkûm edildi. Basit bir katarakt ameliyatı olmak için devlet parasıyla ABD'ye gidenler, Ruhi Su'nun kendi parasıyla yurt dışına gitmesine izin vermediler. Suçlu bugünkü ve ondan önceki hükümettir.*

RUHİ'LER ÖLMEZ

Sümevra Çakır

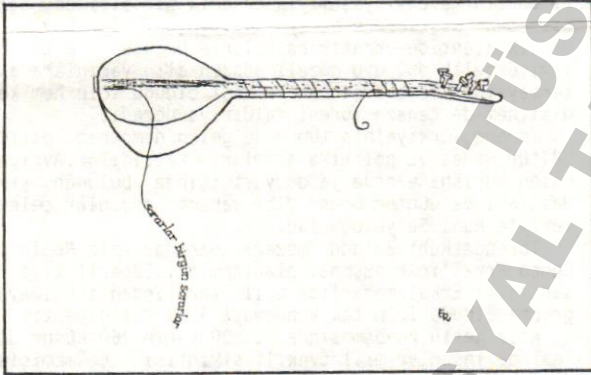
Halktan yana,halkın mutluluğu için düşünen,uğraşan halk aydınlarımız da halkımız gibi;çileli,dertli,halkımız gibi boyun eğmez...

Büyük halk sanatçımız Ruhi Su:0,yıllarca,binbir türlü engellemeye,acılara,yoksulluklara,hapislere,sür günlere,göğüs gere gere,halkımızın yüzyıllardır gönlünde ve sesinde yaşattığı Pir Sultan Abdal'lara,Yunus Emre'lere,Köroğlu'lara yeni bir nefes,bir taze can verdi.Gericiliğin yüzyıllardan beri yozlaştırmaya,unutturmaya çalıştığı,barışseverlik,insanseverlik,doğruluk,yiğitlik,özgürlük değerlerini halkın belleğinde yeniden diriltti.Ülkemizin pek çok yöresinden binlerce türkü derledi,halk aşıklaıyla tanıştı.İzlenimlerini ve derlediği türkülerini,insan sevgisinin,halk sevgisinin,müzik bilgisinin,gelişkin estetik duyusunun süzgecinden geçirip,derlediği güzelliklere bin güzellik daha kattı.Ruhunun aynası olan o güzel,yalın,derin,cömert ve sıcak sesiyle bu güzellikleri sonsuza kadar halkına armağan etti.Onun türkülerini dünya bezendi,çoğaldı,güzelleşti.O,halkına ve halkının mutluluğu davasına sarılmıştı.Halkımız da onu bağrına bastı.

Ruhi Su'nun cenaze törenine ülkemizin dört bir yanından gelen on bin'in üzerinde insan katıldı.Bütün baskı ve engellemelere rağmen onu son vatanına kadar türkülerle uğurladılar."Ruhi'ler ölmez" diye seslendi binlerce insan.Polisi saldırdılar.200'e yakın insanı göz altına aldılar...

Pir Sultan'ları astıran saray,sarayın paşaları köküp,yıkılıp gittiler.Pir Sultan'lar,Köroğlu'lar halkın gönlünde yaşadı,sesinde sürdü,geldi,Ruhi Su oldu.Yunus Emre Ruhi Su,Pir Sultan Abdal Ruhi Su,Köroğlu Ruhi Su,Karacaoğlu Ruhi Su halkımızın gönlünde ve sesinde sürüp tazelenecek...

Bu dünya zalimlere ve zorbalara kalmayacaktır.*

RUHİ SU BİR TÜRKÜ DEVRİMCİSİ

"Bir Alman müzikolog beni -yeni bir halk ozanı tipi- olarak niteledi.Doğrusu ben de,bu halimle benimse dim bu nitelemeyi.Okumuş,müzik eğitimi görmüşüm.Ama elimde saz ve halk ozanları gibi söylüyorum,halkın ezgileriyle söylüyorum,çağdaş yorumlar getiriyorum" diyor Ruhi Su kendisi ile yapılan bir söyleşide.

Müzikolog,kompozitör Francis Bebey de Ruhi Su için şöyle diyor:"Dünyanın en büyük sanatçılarından biri olan Arjantin'li gitarist Atahualpa Yupanki ne ise ben ce Ruhi Su da odur.Ben Türkçe bilmiyorum,ama Ruhi'nin türkülerini,müziğini anlıyorum.Ruhi'nin muazzam bir sesi var,müthiş bir nefesi var.Bu öyle bir şey ki sanatçının sözlerini anlamadan ne söylediğini,ne duyduğunu anlıyorsunuz.Çok sıcak şeyler söylüyor.Dünyanın her yerinde anlaşılacak şeyler söylüyor.Bazen şiir okuyor,ama o da bir çeşit müzik.Hiç anlamadığım halde bunları da hiç bıkmadan dinliyorum.Ruhi sesi ile sazi arasında çok başarılı bir uyum yaratmasını bilmiş.Bir bakıyosunuz saza geçiyor,aynı sesi sürdürüyor saziyla...Ruhi Su Türkiye'yi ve Türk müziğini tanıttacak ve

sevdirecek,dünya çapında gerçek bir sanatçıdır."

Büyük halk sanatçısı,ozan,halk müziği yorumcusu Ruhi Su 20 Eylül 1985'te hayata gözlerini yumdu.Büyük sanatçı yakalandığı ağır hastalığa yenik düştü.Uzun yıllar yıllar siyasi nedenlerle pasaport verilmeyen Ruhi Su,bu yüzden tedavisi için de yurt dışına çıkamadı.Ağır hastalığı dolayısıyla Almanya ve İngiltere başta olmak üzere birçok ülkeden sanat kuruluşları te davisi için başvuruda bulundu.Ama yurt dışına çıkması na izin verilmedi.Ailesi ve dostlarının uzun çabaları sonucu ölümünden iki ay kadar önce kendisine -yurt dışına yalnız bir kez çıkması koşuluyla- özel izinli bir pasaport verildi.Ama hastalığı artık çok ilerlemiş olan Ruhi Su'nun yurt dışında tedavi görmesi doktorlar tarafından geç bulundu...

Ruhi Su 1912'de Van'da doğdu.Anasını babasını hiç tanımadı.Van'dan Adana'ya yoksul bir ailenin yayına geldiğinde çok küçük yaşlardaydı.Adana, İngiliz ve Fransız işgalindeydi.Yanında kaldığı ailenin bir süre Toroslar'a sığınmasından sonra yeniden Adana'ya dönen Ruhi Su,orada öksüzler yurduna girdi.Yatılı olarak kaldığı bu yurttan müzik öğretmeninin desteği ile kema na başladı.

Daha sonraları bir süre Halıcıoğlu Askeri Lisesi ve Adana Lisesi'nde okuyan Ruhi Su,1936'da Ankara Müzik Öğretmen Okulu'nu,1942'de Ankara Devlet Konservatuvarı Opera Yüksek Bölümü'nü bitirdi.Aynı yıl Devlet Operası'na girdi."Maskeli Balo","Figaro'nun Düğünü","Madam Butterfly","Tosca","Satılmış Nişanlı","Sevda İksiri","Fidelio" gibi operalarda oynadı.

Opera çalışmalarını sırasında halk müziğine yönelen Ruhi Su,halk türkülerine sesi ve saziyla yeni yorumlar getirdi.1943-45 yılları arasında Ankara Radyosu'nda da,daha sonra,1950'de konuk sanatçı olarak İstanbul Radyosu'nda türküler söyledi.1952'de,Türkiye Komünist Partisi'ne katıldığı savı ile tutuklandı.Beş yıl hapis,bir yıl sekiz ay Konya'nın Çumra kasabasında göze tim altında yaşamaya mahkûm edildi.

Uzun bir işsizlik döneminin ardından "Karacaoğlu","Barbaros","Lale Devri" adlı filmlerde türkü söy leyen Ruhi Su,daha sonra İstanbul'a yerleşti,çalışmalarını bütünüyle halk türkülerine yöneltti.Anadolu'yu yöre yöre dolaşıp binlerce türkü derledi.Çağında yaşa yan aşıklaırın çoğuyla tanıştı.Halk ozanlarının ve çağ daş şairlerin şiirlerini besteledi.Çalışmalarını plak lar da derledi.Türkiye'nin her yanında ilerici parti ve kuruluşların düzenledikleri toplantılarda dinletiler verdi.1975'te İstanbul'da,Sümevra ile birlikte,"Dostlar Korosu"nu kurdu.Koro ile birlikte İstanbul'da,Pir Sultan Abdal,Köroğlu,Türküler Resitali gibi se ri dinletiler verdi ve koro ile yaptığı çalışmalar üç plakta derlendi.

Ruhi Su müzik çalışmalarının yanı sıra şiirler de yazdı.Bu çalışmalarını 1933 yıllarında "Varlık" ve "Değirmen" dergilerinde,1977-79 yıllarında da "Cumhuriyet" gazetesinde yayımlandı.

Türkiye dışında,çağrılı olarak gittiği F.Almanya,Avustralya,Bulgaristan,Hollanda,İngiltere ve İsveç'te şenliklere katılarak dinletiler veren Ruhi Su,ABD'den Yunanistan'a,Fransa'dan Arjantin'e kadar bir çok ülke radyosunda,bantlarda ve plaklarda geniş yığınlara sesini dinletti.Ama ancak çok kısa bir dönem dışında kendi ülkesinin radyo ve televizyonunda kendi halkına Ruhi Su'yu dinlemek yasaklandı.

1984 yılına kadar 16 tane 45'lik ve 11 tane de uzunçalar plak yapan Ruhi Su,son olarak "Dadaloğlu" uzunçaları üzerinde çalışıyordu.Ruhi Su'nun Halk Klasikleri Dizisi'nden:"Yunus Emre"(1972),"Karacaoğlu"(1973),"Pir Sultan Abdal"(1974),"Köroğlu"(1976) plakları yanında çağdaş şairlerden yaptığı besteler ve türkülerden oluşan plakları şu adları taşıyor:(seferberlik Türküleri"(1970),"Şiirler ve Türküler"(1975),"El Kapıları"(1977,Sümevra ve Dostlar Korosu ile birlikte),"Sabahın Sahibi Var"(1978,Dostlar Korosu),"Se-mahlar"(1979,Dostlar Korosu),"Çocuklar,Balıklar Göç-ler"(1980),"Zeybekler"(1982).

Ruhi Su'nun şiirleri,türkü sözleri ve marşları,Ruhi Su için yazılmış şiirler,yazılar ve söyleşiler de "Ezgili Yüreke" adlı bir kitapta bir araya getirildi.

Türkiye'nin ünlü düşünür ve edebiyatçılarından Sebahattin Eyüboğlu Ruhi Su için şöyle diyor:

"Bir gür ses,yalın bir söyleyiş ve saygılı bir anlayışla halk türkülerimize bir başka anlayış,bir başka renklilik kazandırırverdi birden,yıllar önce.Kabuk-ları kırıp öze giden,özü sözü bir eden bu ses Ruhi Su'nun sesiydi ve gücünü halk sevgisinden,bilgili ve sabırlı bir çabadan alıyordu;çağdaş bir yorumla eski değerlere yeni bir soluk getiriyordu.O gün bu gündür bir köşeden,tek başına,süreklili bir çağrı gibi yükselir durmadan bu Türkçe ve insanca ses."*

TÜRKİYE AYDINLARIYLA DAYANIŞMA BİLDİRİSİ

VE TANILLI'NİN AÇIKLAMASI

12 Eylül'ün beşinci yıldönümü dolayısıyla,dünyanın birçok ülkesinden,ülkelerinin en ileri gelen kişilikleri arasında yer alan bir grup aydın,ortak bir açıklamayı imzalayarak,Türkiye aydınlarıyla dayanışmaları nı dile getirdiler ve Girişimimizin bu doğrultuda yaptığı çalışmaları desteklediklerini bildirdiler.

Bu uluslararası dayanışma bildirisini ve Prof. Dr. Server Tanilli'nin 12 Eylül günü girişim adına yaptığı açıklamayı aşağıda sunuyoruz.

TÜRKİYE AYDINLARI İLE DAYANIŞMA BİLDİRİSİ

Türkiye'de 12 Eylül askeri darbesinden bu yana beş yıl geçti.Tüm "demokrasiye dönüş" iddialarının tersine,bugün bu ülkede demokratik bir rejimden söz etmek olanaksızdır.

Demokratik hak ve özgürlükler,terörle mücadele gerekçesi ile ya tümüyle ortadan kaldırılmıştır ya da sürekli tehdit altındadır.Düşün,basın ve örgütlenme özgürlükleri yok edilmiştir.Eğitim kurumları,üniversiteler kısılaya dönüştürülmüştür.Ülkenin aydınları,sahip oldukları,ya da sahip oldukları iddia edilen,düşüncelerden dolayı suçlu ilan edilerek,işlerinden uzaklaştırılmaktan hapse atılıp işkence edilmeye kadar varan yoğun baskılarla karşı karşıyadırlar.Sanatın ve bilimin karşısına ilkel,kalın duvarlar dikilmiştir.

Bizler,eğer Türkiye'de yaşasa idik,bir yazar,sanatçı,hukukçu ya da bilim adamı olarak büyük bir olasılıkla paylaşacağımız "suç"lardan dolayı baskıya uğrayan meslektaşlarımızla tem bir dayanışma içinde olduğumuzu açıklıyoruz.

Bizler,Türkiye'de düşünce ve basın "suç"larından ötürü yürütülen tüm koğuşurma ve davalara son verilmesini,bu gerekçe ile gözaltında ve tutuklu bulunanların serbest bırakılmalarını,ülkede düşün,basın ve örgütlenme özgürlüğüne konan tüm sınırlamaların ortadan kaldırılmasını talebediyoruz.

Aşağıda imzası bulunan bizler,Türkiye'de ağır baskılar altında bulunan meslektaşlarımızı saran sessizliği yırtmak gibi bir sorumluluğumuz olduğuna inanıyor,bu amaçla bir Türkiye Aydınlarıyla Dayanışma Girişiminin oluşturulması çalışmalarını olumlu karşılıyor ve destekliyoruz.Dünyanın tüm ülkelerindeki meslektaşlarımızı bu çabalara katılmaya çağırıyoruz.

İmzalayanlar:

Bibi Anderson-Film sanatçısı (İsviçre)
Amar Bentoumi- Uluslararası Demokratik Hukukçular Birliği Genel Sekreteri (Cezayir)
Noam Chomsky- Prof.,Dilbilimci,Nobel Barış Ödülü Sahibi (ABD)
Pieter Dankert- Avrupa Parlamentosu Başkanı (Hollanda)
Ingeborg Drewitz- Yazar (Federal Almanya)
Max Frisch- Yazar (İsviçre)
Costa Gomes-Eski Cumhurbaşkanı,Mareşal (Portekiz)
Anker Jorgensen- Eski Başbakan,SPD Genel Bşk. (Danimarka)
Yannis Ritsos- Ozan (Yunanistan)
Selman Rushdie- Yazar (Pakistan)
Dora Russel- Bernard Russel'in eşi (İngiltere)
Antoine Sanguinetti- Amiral (Fransa)
Otto Schily- Parlamento üyesi-Yeşiller grubu (Federal Almanya)
Alain Tanner- Film Yapımcısı (İsviçre)
Mikis Teodorakis- Besteci (Yunanistan)
Per Westberg- Uluslararası Pen Klüpleri Başkanı (İsviçre)
Susannah York- Film Sanatçısı (İngiltere)
Jean Ziegler- Prof.,Sosyolog (İsviçre)

PROF. SERVER TANILLI'NİN

1256 AYDINLA DAYANIŞMA

GİRİŞİMİ ADINA

YAPTIĞI AÇIKLAMA

12 Eylül darbesi ile başlayan dönem beşinci yılını doldurmuş bulunuyor.Bu beş yıl boyunca,Aydınlara Dilek Çeşni'nde de belirtildiği gibi,ülkemizde "demokrasinin kendi öz değer ve kurumlarına yabancılaştırılması"na,hukuk devleti kavramı ile bağdaşmayan düzenleme ve uygulamaların kural durumuna getirilişine ve "düşünceyi özgürce açıklama,geliştirme ve etrafında örgütlenme" hakkının ortadan kaldırılışına tanık olduk.Başta Üniversiteler olmak üzere tüm eğitim sisteminin antidemokratik ve bilim dışı bir anlayışla yeniden örgütlenmesi,radyo ve televizyonun resmi ideolojinin propaganda araçlarına dönüştürülmesi,düşün ve sanat ürünlerinin karşısına dikilen bir dizi hukukî ve dahası fiiî engel,kültür alanında hızlı bir çölleşme eğilimine yolaçtı.

Türkiye aydınları sansüre,yasaklamalara,koğuşurma ve yargılamalara,işsiz bırakılmaya,hapse hatta işkencelere göğüs gererek,görevlerini yerine getirmeye çalıştılar.Yazarlarımız,karikatüristlerimiz,müzik,sinema,tiyatro sanatçılarımız,ressamlarımız,hukukçularımız,teknik elemanlarımız,öğretmenlerimiz,bilim adamlarımız,kendi etkinlik alanlarında,insanlığın ortak değerlerini,halkımızın kültür zenginliğini,aydınlığı savundular.Örgütlerinin neredeyse tümünün yasaklanmış,kapatılmış olmasına karşın,biraraya gelmenin ve sesle rini yükseltmenin yollarını buldular.

Bu onurlu direniş,biz,yurtdışında yaşayan Türkiye aydınları ve tüm dünyadaki meslektaşlarımız için,sorumluluklarımızı yerine getirmede bir esin kaynağı olmaktadır.Ülkemiz aydınlarının mücadelelerini,sorunlarını,taleplerini en yaygın bir biçimde duyurmak,öteki ülkeler aydınlarının Türkiye aydınlarıyla ilişki ve dayanışmalarını geliştirmek gün geçtikçe ivedileşmektedir.Öte yandan,yurtdışında yaşayan aydınlarımızın içinde bulundukları düşün,sanat,eğitim,bilim etkinliklerinin Türkiye'de demokrasi mücadelesine daha doğrudan katkılarını sağlamak için sistemli ve sürekli bir çalışmaya duyulan gereksinim giderek büyümektedir.

Yurtdışında bulunan demokrat,yurtsever aydınlarımla,öteki ülkelerden meslektaşlarımızı yukarıdaki hedefler etrafında birleştiren Türkiye Aydınları ile Dayanışma Girişimi,bu gereksinime cevap vermeyi amaçlamaktadır.Aydınlara Dilekçe'sini imzalayan 1256 arkadaşımızla dayanışma için yürütülen ve 12 ülkeden 3,300 aydının desteklediği imza kampanyasından beri sürdürülen çalışmalar,giderek daha sağlam ve kalıcı bir yapıya ulaşmaktadırlar.Böylece,bir bütün olarak Türkiye Aydınları ile dayanışma,tek ve gür bir sese kavuşmuş olacaktır.

Tüm aydınlarımızı bu çalışmalara katılmaya çağırıyor ve bizimle dayanışma içinde olan dünya aydınlarına gösterdikleri dostluk ve destek için yürekten teşekkür ediyoruz.*

4

savunmalar

AZİZ NESİN

Bu davanın özünün anlaşılması için, bu dilekçeyi hangi koşulların zorlaması ve hangi gerekçelerle yazdığımızın bilinmesinde yarar vardır. 12 Eylül 1980'de askerlerin yönetimi ele geçirmesiyle, Türkiye'de anarşi ve terörün durdurulmuş olmasından kıvanç duymayan hiçbir namuslu ve aklı başında yurttaş düşümlenmez. Ancak çok kısa bir süre sonra, Cumhuriyet tarihimize bir eşi daha görülmemiş oranda yönetsel baskı, anti-demokratik gidiş, insan haklarını çiğneyen davranışlar ve insan onurunu hiçe sayan eylemler başladı. Politik, hukuksal ve kurumsal uygulamalar temel insan haklarına aykırıydı. Aydınlar demokratik ilkelere aykırı ve ters düşen bu davranışlardan tedirgin olmaya ve acı duymaya başladılar. Öyle ağır bir baskı vardı ki aydınlar bu acılarını hiçbir biçimde dile getiremiyor, hiç-

ye'deki izlenimlerine dayanarak üniversitelerle ilgili olarak hazırladığı raporunda, başta politik baskılar ve işten atılma tehdidi olmak üzere YÖK uygulamaları sonucu Türkiye'de bilimsel araştırmanın adeta imkânsız hale geldiğini saptamaktadır.

Nisan 1983'den beri uygulanan merkezi dökümantasyon sistemi nedeniyle, üniversiteler istedikleri dergi ve yayınlara doğrudan abone olamamakta araştırma için gerekli birçok kaynağa ulaşamamaktadır.

Ağustos 1984'ten beri, üniversite öğretim üyelerinin yabancı ülkelerdeki bilimsel toplantılara katılmaları kendi bölümlerinin izni ve MİT soruşturmasının yanı sıra YÖK'ün onayına da bağlı kılınmış ve bu kural bir baskı ve cezalandırma aracı olarak kullanılmaya başlanmıştır.

Doğramacı'nın üstüne basa basa, ısrarla belirttiği "yüksek öğrenimde başarı oranının artışı"nın ne türlü yollarla gerçekleştirildiğini, iki örnek somut olarak göstermektedir: Ankara Üniversitesi Fen Fakültesi ve Diyarbakır Üniversitesi Temel Bilimler Fakültesi dekanlarının, bu başarı patlamasına katkıda bulunmak için, gerektiğinde sınav kâğıtlarını yeniden düzeltme yoluna gittikleri basına bile yansımıştır.

TEK TİP ÖĞRENCİ

YÖK'ün "tek tip öğretim üyesi" yanında, "tek tip öğrenci" yaratmaya da kararlı olduğu anlaşılmaktadır. Temmuz ayında üniversite rektörlüklerine gönderilen Öğrenci, Eğitim ve Öğretim Elemanlarını Yetiştirme-Oryantasyon Planı, "inanç, düşünce ve fikir birliğine oturtulmuş gençlik yapısı oluşturma" amacını ortaya koymaktadır. Bu planda, ders notlarında, okutulan kitaplar da ve dershanelerde işlenen konularda "vazife" maddesindeki isteklere ters düşen görüşlere engel olmak üzere YÖK tarafından etkin bir kontrol sistemi kurulacağı belirtilmektedir. Prof. Liebe-Harkort'un sözü edilen raporda belirttiği kimi unsurlar yaşanan koşulları çarpıcı bir biçimde özetlemektedir: Derslerde öğretim üyesinin ya da öğrencilerden birinin söyleyebileceği bir sözün ya da sorunun ihbar ve ceza konusu olması, her binada kurulmuş polis karakolları, sınavlarda harfi harfine tekrarlanmak üzere fotokopi ile ders notu çoğaltma koşuşturması, parasızlığın kemiğe dayandığı koşullarda her yıl arttırılan ücretler...

12 Eylül sonrasında, öteki derneklerin yanı sıra öğretim üyelerinin demokratik örgütü Tüm Öğretim Üyeleri Derneği'ni (TÜMÖD) ve öğrenci kuruluşlarını da yasaklayan rejim, üniversitelerde her türlü örgütlenmenin önünü tıkamaya çabalamaktadır. Yasaya göre her yüksek öğretim kurumunda kurulabilecek dernek sayısı birle sınırlanmışken, bu bir tek örgütü kurmak için öğrenciler tarafından yapılan başvurular da rektörlük ve dekanlıklarca geri çevrilmektedir. Öğrencilerin kendi eğitim sorunlarıyla ilgili toplu dilekçe verme girişimlerinin, bu öğrencilerin tutuklanmalarıyla cevaplanmasından, üniversite öğrencilerinin çalıştıkları işyerlerinde sendikalarla üye olmalarının yasaklanmasına kadar tüm benzeri konularda alınan tutum 12 Eylül rejiminin kendi yasalarına bile aykırı düşmektedir.

Ne var ki, Türkiye'de üniversite ve bilim yaşamının yeniden düzenlenmesinde yasalık, akılcılık, bilimsellik gibi ölçülere yer olmadığı her vesileyle tekrar ortaya çıkmaktadır.*

bir tepki gösteremiyorlardı. Uygulanan ağır baskının gerekçesi olarak, terör ve anarşi olsa daha mı iyi ola cağı varsayımını ortaya koyuyordu. Yani, ya bu ağır baskıya razı olacak, ya terör ve anarşiye katlanacaktık. Terör ve anarşinin tek seçeneği baskıydı. Yönetsel baskının da terör ve anarşi kertesinde, hatta daha çok zararlı olduğunu anlatabilmek için eleştiri olanağı yoktu, düşünce özgürlüğü yoktu. Ancak aramızdaki özel söyleşilerimizde, dertlerimizin, sorunlarımızın ortaklaşalığı ortaya çıkınca, bu konuya ağırlık veren özel toplantılar yapmaya başladık. İlk toplantıyı yazar arkadaşlarımla 1983 Eylülünde benim evimde yaptık.

Aydınlar dilekçesi davasını açtıranlara ve açanlara teşekkür etmek birkaç bakımdan görevimizdir. Çünkü, demokratik düzene girdiğimiz yetkililerce iddia edildiği yurdumuzda, tek yanlı olarak bize yapılan ağır aşağılamalara karşı yanıt vermek ve savunma hakkımız elimizden alınmışken, ancak bu yüzden kendimizi savunmak hakkını elde etmiş bulunuyoruz. Burdaki savunmalarımıza bir basın yasağı konularak kamuya duyurulması önlense bile, hiç olmazsa savunmamızı bir belge olarak mahkememiz aracılığıyla tarihe teslim etmiş olacağız. Bundan başka, bir örgüt olmayışımızın sonucu, dilekçemizin metnini halkımıza duyuramama eksikliğimizi de, gerek aleyhimizdeki TRT yayınlarıyla ve gerek bu duruşmaların az çok basında yer almasıyla kamuya iletmış oluyoruz.

12 Eylül 1980'den sonraki askeri yönetimin hukuksal uygulamaları şöyle oldu: 1980'den üç yıl, beş yıl, hatta yedi-sekiz yıl önceki işlem ve eylemlerden dolayı, bu eylem ve işlemler zamanlarında yasal bile olsalar, kişiler ve örgütler askeri mahkemelere verildi, insanlar cezaevlerine atıldı, hatta cezalarına hükmedildi. Sanırım ki bu konudaki rekor bendedir. Beni, tam yirmioç yıl önce öncü adlı bir gazetede yazdığım bir yazıdan dolayı mahkemeye verdiler. Bu yazı beş kez basılmış bir kitabımda da yer almıştı. Kitabı da topladılar ve yasakladılar. Bu yazı yirmioç yıldan beri -ki şimdi yirmioç yıl olmuştur- hiçbir kovuşturmayla uğramamıştı, yani zamanında yazıda suç yoktu. Yayınlanışından yirmioç yıl sonra yazıda suç görülerek mahkemeye verildim. Elbet bu davanın açılmasının asıl amacı, bu dava vesilesiyle pasaportumu alıp, çağrılı olduğum ABD'deki bir büyük kongreye gitmemi ve Amerika'da kalp ameliyatı olmamı önlemektir. Demokratik düzene girildiği söylenen yurdumuzda o gün bugündür bana hâlâ pasaport verilmemektedir. Amacım, kendi sorunumu anlatmak değil. Çünkü Türkiye'de pasaport verilmeyen tek kişi ben değilim. Binlerce, onbinlerce yurttaş, yasadışı olarak birtakım bahanelerle pasaport verilmeyerek bu güzel yurdumuz geniş bir cezaevi durumuna sokulmuştur. Askeri yönetim, çok eski tarihlerde işlenmiş ve işlendiği tarihteki yasalara göre suç sayılan işlem ve eylemlerden dolayı insanları mahkemeye vermiş, hapse atmış ve türlü acı çekmelerine neden olmuştur.

Yine aynı askeri yönetimin çıkardığı 2969 sayılı yasa ise, seçim tarihinden (6 Kasım) geriye doğru 12 Eylül 1980 tarihine dek askeri yönetimin yaptıklarının eleştirilmesini bile yasaklamaktadır.

Cumhuriyet tarihimize ilk kez kurumların yıkılması bu yönetimle başlamıştır. Padişahlar bile fermanlarına destek olarak şeyhülislamın fetvasını gereksinirlerken, hiçbir mahkeme, hatta özel mahkeme kararı bile olmadan, hiç bir yasaya dayanılmadan siyasal örgütlenme kurumu temelinden yıkılmış, partiler kapatılmış, parti başkanları sürülmüş ve bu siyasetçiler TRT'den en ağır biçimde suçlanarak, kendilerine savunma hakkı bile verilmemiştir ve daha da acısı bu partilerin mallarına da el konulmuştur. Hiçbirinin üyesi ve yandaşı olmadığı, hatta düşünsel düzeyde karşılarında olduğum bu partilere yapılan haksızlıklara tepki gösterme hakkımızın bile elimizden alınmış olması vicdanlarımızı anlatılmaz biçimde tedirgin etmiştir.

Sendikalar ve yöneticileri de yine savunmalarına olanak verilmenden en ağır biçimde suçlanmış ve aşağılanmış ve taşınır ve taşınmaz malları, yapıları ellerinden alınmıştır. Özellikle bu mal almanın ne demek olduğunu söylemek istemiyorum. Çünkü bu mallar, kimi kurumların malları gibi, devlet bütçesinden ayrılan paralarla değil, işçinin alınterıyla kurulmuş, yani onların öz hakları olan taşınır ve taşınmaz mallardır.

Yıkılan kurumlardan en önemli biri de Türk Üniversitesi'dir.YÖK yöntemiyle Üniversitenin temelinden yıkılma başarısı da gösterilmiştir.Bu konuda o denli yerinde ve doğru eleştiriler yazıldı ve söylendi ve bunların hiçbirisine akıl almaz bir duyarsızlıkla,hatta vurdumduymazlıkla aldırış edilmedi ki ben bunlara bir yenisini eklemek istemiyorum.Ancak,YÖK'ün Üniversite-lerimize sağladığı bu bilgi ve kültür duzeysizliğinin,bu araştırmacı kafa düşmanlığının yurdumuza uzun yıllar büyük zararı olacağını vurgulamak istiyorum.

Türkiye,tarihinin en kültür düzeyi düşük yöneticilerinin elinde,rüşvetin,haracın,ekonomik dalavera ve kargaşanın da en yüksek orana vardığı bir çağı yaşamaktadır.Üç günden beri Milliyet Gazetesi,F-16 uçaklarını satın almamız için ABD'nin verdiği 12 milyar 500 milyon lira rüşveti kimin aldığını sorup durmaktadır. Bu rüşvetin verildiğini,rüşveti veren Amerikalı söylemektedir.ABD'de çıkan Time Dergisi'nin bir sayısının neden Türkiye'ye sokulmasının yasaklandığını,o Time sayısında neler yazılı olduğunu Türk aydınları çok iyi bilmektedir.

Otuz,otuz beş yaşında delikanlıların üç-dört yılda namuslarıyla çalışarak mülti milyoner olduğu,batan ya da batırılan bankaların ve şirketlerin yardımsever devletçe kurtarıldığı Türkiye'de,memurun aylığını ve işçinin asgari ücretini yabancılara,uluslararası en büyük tefeci kuruluşu IMF'nin belirlediğini gözönüne getirirsek,aydınların ekonomik konularla ilgilenmeleri bir borç olarak yurt görevleridir.

Ölkemize,dünyanın yaşayan iki büyük yazarı geldi:Amerikalı Arthur Miller ve İngiliz Harold Pinter...Yöneticilerin bundan pek haberleri olmadı.Başbakanlığın dan az önce Cumhuriyet Gazetesindeki bir röportajında,Tom Miks ve Teksas'tan başka kitap okumaya zamanı olmadığını söyleyen Özal'ın başbakanlığı dönemindeki yöneticilerin kültür düzeyleri,Arthur Miller ve Harold Pinter ile ilgilenmelerine elverişli değildi.Bu iki yazar incelemelerini yapıp İstanbul'dan ayrılacakları gün yaptıkları basın toplantısındaki konuşmaları sıkıyönetimce yasaklandığından gazetelerde yayınlanmadı.Siyasi polisler arkalarına düşüp bu iki dünya çapındaki yazarı aradıkları ve nerde olduklarını Türk gazetecilerinden sordularsa da,o sırada uçağa binmiş olduklarından haklarında bir işlem yapılmadı.Bu iki yazar,birada yasaklanan konuşmalarından çok daha genişini,tirajları milyonların üstündeki gazetelerde yazdılar.Bu yazıları,bütün Türk okurlarının,ama en çok yetkili kişilerin okumalarını çok isterdim.Arthur Miller'in 18 Mayıs 1985 tarihli "The Nation" gazetesinde ki yazısından bir bölümü buraya aktarıyorum:Darbe sırasında başbakan olan Süleyman Demirel gibi,kimileri de iki yıl boyunca şiddetin önüne geçmeyi başaramamış olan askerlerin iktidara el koyduktan çok kısa bir süre sonra sükuneti sağlamış olmalarını kuşkuyla karşılıyorlar.Demirel'in görüşüne göre generaller kargaşanın sürmesine bile bile seyirci kalarak duruma el koymalarının kaçınılmazlığı kabul edilsin istediler.Askeri yönetimin desteklenmesinin başlıca nedeni,yeniden şiddetin başgöstermesinden duyulan kaygı."

Süleyman Demirel'in Arthur Miller'e söylediği bu kuşkuyu taşıyan Türkiye'de pek çok yurttaş vardır.Onlardan biri de benim...Bütün olup bitenlerde hepimizin sorumu varken,en çok sorumlu olanların,on-yedi-onsekiz yaşlarındayken suç işlemiş çocukları asarak adaleti sağladıklarını sanmalarına karşıyım.Sayın Evren'in idamlar konusunda Batı ülkeleri aydınlarına TRT ve gazeteler yoluyla söylediği şu sözler çok ilginç:"Bizim idam etmemize karşı çıkıyorlar.Bu bizim işimizdir.Onlar idam etmiyorlar diye biz onları tenkit ediyor muyuz?"

İdamın lehinde ve aleyhinde tarih boyunca çok sözler söylenmiştir ama,idam cezasını bu türlü savunmak kimsenin aklına gelmemiştir.

Demokrasinin tam karşıtı yönetimlerin özelliği nedir?Kitap yakmalar,Türkiye'de mahkeme kararı olmadan yüzbinlerce kitap yakılmaktadır.Bu kitaplar için hiçbir kovuşturma açılmamıştır.Kitapları yakılan kişiye bedeli ödenmemiştir.Bunun adı demokrasi midir?Türkiye'de film yakılmaktadır,hem de TRT'nin milyonlar har cayararak yaptığı film yakılmaktadır.Bunun adı demokrasi midir?

En önemli konu olan işkenceye çok kısa olarak değinmek zorundayım.

İşkence,bir kimseye maddi ya da manevi olarak yapı

lan aşırı eziyet demektir.1980,12 Eylül'ünden sonra yapılan korkunç işkenceler resmi görevlilerce de belgelenmiştir.2969 sayılı eleştiriye engelleyen yasanın kalkmasıyla bu işkenceler ortaya konulunca,çağımızın yüz karası olaylar yaşandığı anlaşılabacaktır.Her şey bir yana,işkencelerin en hafifi ama insan onurunu kırıcı olanını söyleyelim:Kim söyleyebilir,hangi makamdaki kişi,hangi yetkili iddia edebilir ki,sorgulamalarda sanıkların ifadeleri gözleri bağlı olarak alınmamaktadır.

Zamanın yetersizliği bakımından sözlerimi kesiyorum.

Bu savunmamı yazarken konuşmama bütünüyle izin verilip verilmeyeceğini bilmiyorum.Ama ben konuşabili- rim düşüncesiyle yazdım.Bu savunmam salt mahkeme've savcı için değildir.Asıl okumaları gerekıp yararlanacakların okumalarını dilerim.

Bu davayı açan ve açtıranlara,bana bu konuşma fırsatını verenlere,söylemek istediklerimin pek azını bile olsa açıklama şansını verenlere çok teşekkür ederim.

Saygılarımla. *

PROF. DR. GENCAY GÜRSOY

Öncelikle belirtmek isterim ki,bu davada sanık olmaktan onur duyuyorum.

15.8.1984 tarihinde karşınızda verdiğim ifademde belirttiğim gibi,yargıladığınız dilekçenin içeriğinde dile getirilen tüm görüşlere aynen katılıyor,kaleme alınışından,ilgili makamlara sunulmasına kadar geçen sürecin her aşamasındaki tüm sorumlulukları paylaşıyorum.

Yargıladığınız metnin dilekçe mi yoksa bildiri mi olduğu sorunu beni hiç ilgilendirmiyor.

Sayın Yargıç,siz de biz de gayet iyi biliyoruz ki,burada bir biçim arkasına sığınarak yargılanmak istenen,bizim düşüncelerimizdir.

Demokratik hak ve özgürlüklere ilişkin,düşünce,gözlem ve isteklerimizi içeren dilekçemizi,eylemimizin son aşamasında,belirli makamlara sunduğumuzu söylemiştim.

Doğrusunu isterseniz,yaptığımız eylemin bu son aşamasını,en azından estetik yönden benim ve sanırım çoğu arkadaşımın içine sindiremediğini itiraf etmek zorundayım.Bu son aşamanın,bizler için,ölkemizin geleceği adına katlanmak zorunda kaldığımız bir özveri anlamı taşıdığını belirtmek isterim.

Devlet Başkanı Kenan Evren,çoğu Batılı ülkede olduğu gibi Türkiye'de de ölüm cezalarının kaldırılması ile ilgili istemlerin dile getirildiği sırada yaptığı bir konuşmada,dosyaları çeşitli aşamalarda bekleyen,ölüm cezası giymiş yüzlerce genci kastederek,"Onları asmayız da cezaevlerinde besleyelim mi?" dedi.

Sahibi kim olursa olsun,bu sözlerle değil aynı coğrafyayı,aynı çağı bile paylaşmaktan çok derin üzüntü duyuyorum.

21 Mayıs 1984 tarihinde hakkımızda kovuşturma açıldı.28 Mayıs 1984'de,yani daha sorgulamamız bile yapılmadan,Aziz Nesin'in,yayın yasağı konulan savunmasında ki ifadesiyle,"YÖK Üniversitesinin Fahri Hukuk Profesörü olan Devlet Başkanı Kenan Evren",bizleri "Vatan Hainliği"yle suçladı.

Sizler de,tıpkı Devlet Başkanı gibi çok iyi biliyorsunuz ki,bu 59 kişi arasında,ne bazı süper devletlerle yapılan ve ülkenin bağımsızlığını,geleceğini ipotek eden antlaşmaların altına imza koymuş olan var; ne aldığı 1. dereceden maaş ve tazminatlarla,her nasılsa birkaç yılda karısı adına büyük şirket payları edinebilen,adı uluslararası rüşvet skandallerine karıştığı halde,hakkında soruşturma açılmayan yüksek düzeyde görevliler var;ne milyarlık vergi borçlarını ödemedikleri halde,devletin isimlerini açıklamayı bile göze alamadığı,yabancı ülkelerdeki iş gezilerinde "ulusal itibarımızı" yerle bir eden büyük işadamları var;ne de üniversiteleri uzun yıllar onarılamayacak köküntülere sürükleyerek ülkenin bilim hayatına en büyük kötülüğü yapan yasa ve uygulamaların sorumluları var.

Bu 59 kişi içinde,her biri kendi alanlarında değerlerini ulusal ve uluslararası düzeyde kanıtlamış,kur-saklarından,haksız bir tek lokma geçmemiş,çile çek-miş,baş eğmemiş ve en önemlisi Sayın Yargıcı şu yaşadığı günlerde insana her türlü melaneti yaptırın,-korku- denen o illetli,insani ölçüler içinde yemesini bilmiş sanatçılar,hukukçular,düşünürler,bilimci-ler,gazeteciler,yazarlar var.

Gazeteci arkadaşım Erbil Tuşalp'ın savunmasında ay rıntılıyla dile getirdiği,işkence uygulamalarından geçmiş gençlerden bazılarını,tutukluluk süreleri bi- tip serbest bırakıldıktan sonra bir hekim olarak tanı- dım.Resmi açıklamalarda,sorgulama sırasında ya da ce- zaevlerinde yattıkları sırada intihar ettiği ileri sü- rülen evladını,kardeşini,eşini kaybetmiş analar,baba- lar,kardeşler,eşler tanıdım.

Bunlar arasında adalete güvenini çoktan yitirmiş ve sadece acılarını dindirmeye çalışan insanlar var- dı.Kardeşi,yazar İlhan Erdost'un elleri kelepçeli hal de iken,devletin güvenlik güçleri tarafından dövüle dövüle öldürülüşüne tanık olan ve şimdi acıyı sevgiye dönüştürmeye çalışan,yazar Muzaffer Erdost'u tanıdım.

Bu olayların sorumluları hakkında kovuşturma açıl- lıp açılmaması belki hukukçulara birşeyler ifa- de eder ama bir hekime fazla birşey ifade etmez.

Sayın Yargıcı,bir hekim ve bir aydın olarak,bütün bu acıların yaşadığı bir ülkede,şimdi yargıladığınız dilekçeye imza koymaktan daha fazla birşey yapamamış olmamdan dolayı kendimi suçluyorum.

Onun için iddia makamının suçlamaları bana fazla birşey ifade etmiyor.

Ben kendimi bu ülkenin aydınlarından biri saydığım ve kimilerinin hiçbir zaman kavrayamayacağı bir sorum- luluk duygusuyla,"üzüme vazife" olanlar kadar,olma- yanlara da karışmak gereğini duyduğum için bu dilekçe yi imzaladım.

12 Eylül öncesi dönemin anarşi ve terör ortamına geri dönmek tehditleriyle,ülkemizde demokratik düze- nin en temel ilkeleriyle çelişen,kişi hak ve özgürlük lerini askıya alan bir yaşam üslubunun yerleştirilme- sini ve kurumsallaştırılmasını reddettiğim için bu dilek çeyi imzaladım.

Anarşi ve terör ortamının bütün acılarını tatmış, insanlıkdışı cinayetler dizisi içinde en yakın dostla- rını yitirmiş ve ölümlerle burun buruna gelmiş insanlar- dan biri olarak,böyle bir tercih karşısında bırakılma- yı kabul etmediğim için bu dilekçeyi imzaladım.

Üniversiteler başta olmak üzere,bütün öğretim ve e- ğitim kurumlarında,çalışma hayatında,işçi sendikaları ve bütün meslek odalarında egemen kılınan otoriter, baskıcı,bürokratik,monolitik ve anti-demokratik yapı- nın ülkemizin geleceği adına en büyük talihsizlikler- den biri olduğunu düşündüğüm için bu dilekçeyi imzala- dım.

Ülkemizin ve halkımızın,en yetkin demokrasi ve öz- gürlük örneğini geliştirip yaşatabilecek bir iç dına- miğe sahip olduğuna,en büyük güçlüklerin,ancak en yet- kin demokrasilerde en az sarsıntı ile aşılabileceğine inandığım için bu dilekçeyi imzaladım.

15.8.1984 tarihinde verdiğim ifadede belirttiğim gibi, demokratik hak ve özgürlükler,burada yargılanan birçok vatandaş gibi benim de,aynı zamanda kişisel so- runumdur.1983 yılında,1402 sayılı Sıkıyönetim Yasası- na dayanılarak,hiçbir gerekçe gösterilmeden,"bir daha kamu görevinde çalıştırılmamak üzere",İstanbul Tıp Fa- kültesi'ndeki öğretim üyeliği görevime son verildi. 1981 yılından beri,yine hiç bir gerekçe gösterilme- den,yurt dışına çıkmama izin verilmiyor.

Nihayet Sayın Yargıcı,en temel kişisel hak ve özgür- lüklerime getirilen bu haksız sınırlamalara karşı,ya- sal yollardan hesap sorabilmeme olanak verecek ortama bir an önce kavuşabilmek için bu dilekçeyi imzaladım.

Savunmam bundan ibarettir.*

HALUK GERGER

Payımı açıklığa kavuşturarak başlamak istiyorum.Da- va konusu dilekçenin oluşumuna,yazımına,imzalatılma- sına,imzacılar listesinin hazırlanmasına,yani ana a- şamalarının tümüne aktif olarak katıldım.Dilekçenin hazırlanış sürecinde sorumluluk almış olmayı kıvançla üstleniyor,ülkemizin demokrasi tarihinin şerefli say- falarından birini oluşturacak böylesi bir olayın için de bulunmuş olmaktan onur duyuyorum. Bunu, ülkeme ve halkıma olan sorumluluklarımın, demokrasiye, özgürlüğe,

hukuk devletine bağlılığımın ve yurtseverliğimin kaç- ınılmaz bir sonucu kabul ediyorum.Bir anayasal hakkımı kullanırken,aynı zamanda,üzüme düşen bir görevi de yerine getirdiğime inanıyorum.

Ayrıca,şunu da açık yüreklilikle belirtmek iste- rim:Dava konusu olan metnin hazırlanışının çeşitli a- şamalarına katılırken,bunun yasal bir süreç olduğunu bilmekle birlikte,belirli riskleri de üstlendiğimizin bilincindeydim.Biliyorum ki,yüzyıllar boyunca her yer de,özgürlükten,adaletten,insan haklarından yana olmak beraberinde hep çeşitli riskler getirmiştir.Hele tari- hin belirli dönemlerinde,belirli yerlerde,böyle bir tavır,suçlanmayı,haksızlığa uğramayı peşinen kabul et- mek anlamına gelmiştir.Özellikle mazlum ulusların dün- yasında öyle dönemler olabilir ki,yurtseverce tutum- lar,demokrasi ve özgürlük yandaşlığı,kişiyi 'vatana i- hanet' suçlaması ile dahi karşı karşıya bırakabilir. Ama yine çok iyi biliyorum ki,her ulus,toplumsal ge- lişmesini,özgürlük ve bağımsızlığını,bu amaçlar uğru- na suçlanmayı,acı çekmeyi,çileyi göze alan evlatları- nın özverilerine dayandırmıştır.Tarihin her döneminde ve her yerde,özgürlük,demokrasi,barış ve adalet,bunla- rın bedelini ödemeyi üstlenmiş,gerektiğinde de en a- ğır bir biçimde ödeme yürekliliğini göstermiş olanla- rın fedakârlıkları sonunda gerçekleştirilebilmiştir.

Elbette gerçek bireysel özgürlük ve iç barış zama- na ve mekâna bağlı değildir.Dışarıda olup da düşüncel- lerini açıklayamayan,temel bireysel haklarını kullan- mayan ya da kullanmayan bir kişi kesinlikle özgür de- ğildir.Buna karşılık,dışarıda ruhunu korkuya,şiddete, baskıya veya tehdide tutsak ettirmekense,içerde,dört duvar arasında,alabilirdiğine özgür ve mutlu olmak müm- kündür.Bunu,özgürlüğün,özgür olabilmenin,insan olarak yaşamanın bazen ödenmesi gereken bedeli sayarım.İnsan oğlu henüz özgür bireyleri insan olmaktan kaynaklanan haklarını kullanmaktan,ülkelerine karşı ödevlerini ye- rine getirmekten alakoyacak bir yaptırım keşfedebil- miş değildir.Tarih bunun kanıtlarıyla doludur.Bu an- lamda,uygar insanlar olarak yasalara uymak zorunlulu- ğunu duymak bir yana,savunma yapıp yapmamak,aklanma i- le mahkûmiyet,kişinin özgür insan olup olmama terci- hiyle sıkı sıkıya bağlıdır.Türkiye'de özgür insan olma- nın tercihinin yapılmış olanların varlığı bu dava ile bir kez daha kanıtlanmıştır.Bu durumda kendi adıma isteye- bileceğim tek şey,bu irade gücüne ve yürek sağlamlığı- na sahip olmaktır.

Ayrıca daha huzurunuzdaki ilk ifadesi yüzünden hak- kında hapis cezası istenmiş bir arkadaşımın aramız- da bulunması ve geçen celsede yapılan savunmalara 'ya- yın yasağı' konmuş olması,içinde yaşadığımız koşullar da savunma hakkımızın ne denli güçlüklerle tabi oldu- ğu nu açıkça göstermektedir.Yasalara ve Mahkemenize say- gılı bir yurttaş olarak kendimi kamunun önünde yasal güvenceler altında savunamıyorsam ya da böyle bir kuş- ku altında bırakılmışsam,savunma yapmamın benim açı- m- dan en önemli nedenlerinden biri daha ortadan kalkmış demektir.

Tüm bu nedenlerle,burada sadece kendimi savunuyor- olsaydım,bu hakkımı kullanmazdım.

Ne var ki,bu dava siyasi bir davadır ve burada salt kendimizi savunduğumuz kanaatinde değilim.Açık yüreklilikle ve içtenlikle belirtmek isterim ki,savun- mamı yaparken herhangi bir kişisel kaygı,düşünce ya da talep içinde değilim.Burada kendimi değil,ülkemi, Türkiye'yi savunuyorum.*

PROF. DR. HÜSNÜ GÖKSEL

Yargılanmam sonunda hüküm giymemle aklanmam arasın- da kişi olarak benim için bir ayırım olmayacaktır.Çün- kü sonuç ne olursa olsun bu salondan başım dik ve o- nurlanmış olarak çıkacağıma inanıyorum.

Şimdi,beni karşınıza sanık sıfatı ile getiren kamu- oyunda "Aydınlar Dilekçesi" olarak adlandırılan dilek- çenin hazırlanıp yazılmasında,Cumhurbaşkanlığı ve Tür- kiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına sunulduğunda ak- tif olarak rol almamın,yetenek ve olanaklarımı son sı- nırına kadar zorlamamın neye dayandığını açıklamaya çalışacağım.Önce şunu belirteyim ki bu sadece bir te- sadüf değil yıllar yılı sürdürdüğüm çizginin kaçınıl- maz ve doğal bir varış noktasıdır.

BÖYLESİ REJİME

BÖYLE EĞİTİM,

BÖYLESİ EĞİTİME

BÖYLE KİTAP...

Son ayların en çok tartışılan konularından biri Milli Eğitim, Gençlik ve Spor Bakanlığı tarafından yapılan yeniden düzenlemeler oldu. Bakan Dinçerler öylesine büyük politik gaflar yaptı ve öylesine yıprandı ki Başbakan Özal kendisinden istifa etmesini istemek zorunda kaldı. Ne var ki, Dinçerler hükümet içinde bir başka göreve atanmış olsa da, bu politikanın süreceği, yeni bakanın ilk açıklamalarıyla bir kere daha belli oldu.

Eğitimde girişilen yeniden düzenlemelerin en dikkat çeken yanı ders programlarının ve kitaplarının değiştirilmesi alanında grüldü. Daha 1984 yılı Ağustos ayında Milli Eğitim Bakanı bir eğitim reformuna gidileceğini, ders programlarının yeniden hazırlanacağını açıklamıştı. Hemen arkasından bakanlığa bağlı okullarda okutulan ve toplam sayısı resmi açıklamalara göre 1,275'i bulan derslerin- ders kitaplarının yazımı için bir "kitap yazma seferberliği" başlatıldı. Yeniden kitap yazma çalışmalarına katılan kişilere dağıtılan Bakanlık genelgesinde, diğerlerinin yanı sıra, "12 Eylül öncesi duruma da atıfta bulunarak milli birlik ve bütünlüğün öneminin anlatılması, başlangıçtan bugüne Türk kültürüne, milli ve manevi değerlere ağırlık verilmesi, Ermeni propagandalarının asılsızlığının ortaya çıkarılması, Atatürk düşüncesinin ilke ve inkılaplarının öğretilmesi" isteniyordu. İlkokul kitaplarının yazımında bile "iç ve dış tehdide karşı uyanık"lık ya ratmaktan bahsediliyordu.

"Seferberlik"le yazılması gereken kitapların büyük bölümü bu ders yılına yetişmedi. Bunun üzerine Bakanlıkça bir broşür yayınlanarak kitaplar kullanılırken yapılacak değişiklikler ve kullanılması yasaklanan sözcükler bir liste halinde okullara gönderildi. Örneğin hazırlanan broşürlerden birinde Darwin Teorisi ile ilgili bölüme ayrıca "Yaradılış Teorisi"nin eklenmesi ve ilgili bölümün "bu teorilerin isbatı bugüne kadar mümkün olmamıştır" cümlesiyle bitmesi öngörüldü. *

Beni bu dilekçeye katılmaya zorlayan güç, demokrasiye olan inancımdır. Bu inancıma göre demokrasi, yönetilenlerin bilinçli isteği ile kök salar. O, yönetenlerin, yönetilenlere bağışladığı bir sadaka değildir.

Keşke böyle bir dilekçe olayı hiç olmasaydı. Ben böyle bir olaya katılma zorunluluğu duymasaydım keşke. Çünkü demokrasinin tüm kurum ve kuralları ile yürürlükte olduğu bir ülkede, benim gibi bir Cerrahi Profesörü, bir kanser cerrahı, hem de ömrünün otuz yılını yalnız bir organın kanserini tedaviye odaklamış bir kanser cerrahı kalkıp ta Devlet Başkanına demokrasi konusunda dilekçe verirse onu mahkemeye değil, Psikiatri servisine götürürler. Ama ne yapalım ki, gelişmekte olan ülkelerin aydını, ülkesinin çeşitli sorunlarına eğilmek zorundadır.

Ben burda kişi olarak kendimi savunmuyorum. Ben burda, Dilekçe'de belirttiğimiz düşünceleri savunuyorum. Ben burda demokrasiyi savunuyorum. Birleşmiş Milletler ilkelerinden olan herkes için "Onurlu ve yaşama değer bir hayat" olmasını savunuyorum. Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Evrensel Bildirisinde özlendi belirtilen "...Korkudan ve yokluktan kurtulmuş insanların, içinde konuşma ve inanç özgürlüklerine sahip olacakları bir dünyanın" kurulmasını savunuyorum. *

RESMİ AÇIKLAMALAR

VE İŞKENCE

Büyük Millet Meclisi'nde bir soruya verilen cevap dolayısıyla Türkiye'de işkencenin ne kadar yaygın olarak uygulandığını gösteren yeni bir bilgi ortaya çıktı. Yapılan açıklamaya göre, askeri darbeden bu yana resmi kurumlara 5,138 işkence ve kötü muamele şikayeti yapılmış, bunlardan 2,052'si hakkında açılan soruşturmalar sonuçlanmış ve 439 polis ve görevli cezalandırılmış. Polis ve askerler tarafından işkence edilen kişilerin ne kadar küçük bir bölümünün bunları resmi kurumlara iletebildiği, bu iddialarını incelemekle görevli makamların, bunları örtbas etmek için uğraştıkları da göz önüne alındığında, "Türkiye'de işkence kural dışı ve koşuşturulup cezalandırılan bir davranıştır" kanısını yaygınlaştırmak isteyenlerin, bu rakamlarla kendi suçlarını ele verdikleri ortadadır. *

EKİN ANONİM ŞİRKETİNE

HALA İZİN YOK

EKİN DANIŞMANLIK VE

BİLAR ANONİM ŞİRKETİNİN

KURULUŞU TAMAMLANDI

Hazırlıkları 1984 yılı ilkbaharında başlayan ve Temmuz 1984'de kuruluşu için gerekli işlemler tamamlandı Ekin A.Ş.'ye hala faaliyet izni verilmedi. Bir yılı aşkın süredir "kâr gayesi gütmeyen" gibi bir gerekçe ile Sanayi ve Ticaret Bakanlığı tarafından resmi kuruluşu yapılmayan Ekin'in bu durumunun Cumhuriyet tarihinde eşi olmadığı belirtiliyor. Siyasi partiler, dernekler, sendikaların kapatılması ve yenilerinin kurulmasına izin verilmemesi gibi, ne yazık ki, Türkiye'de artık kanıksanan uygulamaların yanı sıra, ilk defa bir ticari şirkete faaliyet olanağı tanınmıyor.

Aralarında Erdem Aksoy, Esin Afşar, Cevat Geray, Yalçın Küçük, Uğur Mumcu, Aziz Nesin, Yılmaz Onay, Cahit Tallas, Mete Tuncay ve Fehmi Yavuz'un da bulunduğu 34 sanatçı, bilim adamı ve yazar tarafından kurulan Ekin A.Ş.'nin amacını kurucuları şöyle açıklıyorlardı:

"Ekin A.Ş. ile, gazete, dergi, kitap okunabilen geleneksel kiraathaneden ücret ödenerek dinlenebilen konferanslara, piyasa için kamuoyu araştırması da dahil her türlü proje yapmaktan çeşitli sanat ürünlerini de değerlendirilmeye kadar uzanan bir kapsamda, bilim, ekin, sanat sektörlerinde üretim yapmayı ve pazarlamayı planlıyoruz. Ekonomik ve ticari açıdan yaşayabilir olmayı ve finansman bakımından gerçekçi bir hızla, güçlenmeyi temel amaç ediniyoruz.

Etkinliklerimizi Ankara'da başlatıp, bundan sonra hemen ve sırasıyla tüm üniversite kentlerine yerleştirmeyi düşünüyoruz."

Bir dizi oyalamadan sonra Ekin A.Ş.'ne ilgili Bakanlık tarafından 5 Şubat 1985'te yazılan bir yazıyla kuruluş izni verilmediği bildirilmiştir. Bunun üzerine, şirket ana sözleşmesinin amaç maddesinde değişiklik yapılarak, hukuk dışı baskılar tümüyle gerekçeden yoksun kılınmış ve yeniden başvuru yapılmıştır. Ayrıca Şirket Yönetim Kurulu bir açıklama yaparak tüm gelişmeleri ortaklara ve kamuoyuna özetlemiş, "Türkiye'de hukukun üstünlüğü ve demokratik hakların kullanılabilmesi ilkelerinin egemen olacağı inancı"ndan asla vaz geçilmeyeceğini, "aydın onurunu gereklerinin yerine getirilmesi"nden, hakların savunulmasından kaçınılmaya

KISA HABERLER

● İngiltere'de Sanat-Bilim ve Düşünce Özgürlüğü İçin Dayanışma Komitesi, "Türkiye Aydınları İle Dayanışma Bildirisi"ni, en seçkin 100 İngiliz aydınının imzaları na açtı. Bültenin yayınlandığı tarihe kadar bize ulaşan imzalar şunlar:

Juliet Stevenson, Andy de la Tour, Susanah York, Margaret Drabble, Maria Tolly, Alan Plater, Dora Russel, Ken Follet, Miriam Karlin, Pam Gems, Constance Cummings, Tom Robinson, C. Dunn, Rik Mayall, Howard Brenton, Frankie Armstrong, Victoria Wood.

● Türkiye Barış Derneği'nin ağır cezalara çarptırılmış bulunan yöneticileri Kennedy İnsan Hakları Ödülüne aday gösterildiler. Bu nedenle bir açıklama yapan Washington Post gazetesi yazarlarından Kohlman McCarthy, Barış Derneği yöneticilerinin ve öteki politik tutukluların durumunun Türkiye için küçültücü ve onur kırıcı olduğunu, tüm bu kişilerin serbest bırakıl maları gerektiğini söyledi.

● Özal Hükümeti tarafından kamuoyundan gelen baskı ü zerine hazırlanan af tasarısı hakkındaki ilk açıklama lar, tasarının düşünce suçlarını tümüyle kapsam dışı bıraktığını ve politik terör olayları ile ilgili hükümleriyle de yalnızca sağcı, faşist hükümlülerin yararlanabileceği bir affı örgördüğünü gösteriyor. SODEP ve Halkçı Partinin Ortak Af Komisyonunun hazırladığı öneride ise düşünce suçlarında 10 yıla kadar cezalar için ertelenmesi öngörülmüyor. Bu öneride ayrıca Sıkıyö netim Komutanlıkları tarafından görevlerine son verilen memur ve işçilerin 60 gün içinde işlerine dönebil meleri yolunda bir madde yeralıyor.

● Milli Eğitim, Gençlik ve Spor Bakanlığı, Manisa Sarı göl Lisesinden bir öğretmeni "zina yaptığı" gerekçe siyle ilanla arıyor. Bakanlık Yüksek Disiplin Kurulu, Resmi Gazete'deki ilanla sözkonusu öğretmeni adresin de bulunamadığı için savunmasını yapmaya davet etmiş oluyor.

çağı açıklanmıştır. Bu yöndeki çabalar çeşitli yönlerden sürdürülmektedir.

Öte yandan Ekin Danışmanlık ve Bilar Anonim Şirketi adıyla yeni bir şirketin kuruluşu, gerekli tüm resmi işlemler yapılarak tamamlanmıştır.

25 Haziran 1985 günlü Ticaret Sicili Gazetesinde yayınlanan kuruluş tescil ilanına göre, Ekin Danışmanlık ve Bilar A.Ş.'de benzer amaçlarla yola çıkmaktadır. Tescil ilanında ayrıca Ekin Danışmanlık ve Bilar A.Ş.'nin ülkemiz bilim-kültür ve sanatını başka ülkelere aktarmakta köprü görevi görmeyi amaçladığı da belirtilmektedir. Bu amaçla "sanat-kültür merkezleri kurmak ve şubeler açmak" ve "yurt içinde ve yurt dışında kültür haftaları, sanat günleri, sergiler, sanat gösterileri, konferanslar, açık oturumlar, paneller, sempozyumlar düzenlemek ve benzeri etkinliklerde bulunmak" şirket kendine görev seçtiği işler arasında yer almaktadır.

Ekin Danışmanlık ve Bilar Anonim Şirketi, ayrıca "kendi uzmanlık alanları dışında bırakılmış olan bilimcilere bir oranda çalışma olanağı ve alanları açmayı" da öngörmektedir.

Kurucu ve ortaklarını "ülkemizin zenginlik kaynağı olan sanatçılar, yazarlar, bilimciler, sendikacılar, hukukçular, üniversite öğretim üyeleri, teknisyenler, öğretmenler ve genel olarak yeniden, ileriden, doğrudan, yiden ve güzelden yana olan bütün aydınlar" olarak tanımlayan şirkete, en az 50,000 TL'lik pay senedi alarak ortak olmak için başvurulabilecektir.

Konu ile ilgili ek bilgi ve açıklamalara, bize ulaş tığında, Haber Bülteni'mizin gelecek sayılarında yer verreceğiz. Girişimimiz, yurt dışında olsun, yurt içinde olsun, tüm ilerici, demokrat sanat ve kültür faaliyetleri ne, geniş kitleleri yakından ilgilendiren bilimsel çalışmalar ve bu alanlardaki örgütsel çabalara olanakları ölçüsünde destek olmayı, bunlarla ilgili haberlerle Bülten'inde yer vermeyi doğal görevleri arasında saymaktadır. *

● Uzun yıllardan beri Paris'te yaşayan değerli sanat çımız Abidin Dino, son çalışmalarını gelecek aylarda Ankara'da sergileyecek. İki ayrı galerideki sergilerden birisi sanatçının heykellerini, ikincisi ise renkli desenlerini kapsayacak. İkinci sergide, ayrıca Abidin Dino'nun 1957'de ölen ağabeyi Arif Dino'nun resimleri de sunulacak.

● Nesin Vakfı "araştırma-inceleme", "gülmece yazını" ve "çocuk yazını" alanlarında üç yarışma düzenliyor. Öte yandan bu yılki Nesin Vakfı Yıllığı da yayınlandı.

● Yeni adli yılın başlaması dolayısıyla yaptığı açık lamada, Türkiye Barolar Birliği Başkanı Teoman Evren, "savunmanın onur kırıcı sorunlarla karşı karşıya bulunduğunu" söyledi. Barolar Birliği Başkanı özellikle askeri mahkemelerde savunma yaparken engellenen, mahkeme başkanı tarafından duruşmadan çıkartılan, hakkında soruşturma açılan, tutuklanan avukat sayısının hızla arttığını, bunun "fevkalade tehlikeli" bir durum olduğunu belirtti. Teoman Evren, "çok onur kırıcı bir durumda karşı karşıyayız ve bu uygulamayı hiçbir demokratik ülkenin savunma makamına uygun ve layık bulmuyoruz" dedi.

● Başrolünü Ali Aykol'un oynadığı bir Federal Alman yapımı çocuk filmi İtalya'daki Gioffoni Film Şenliği'nde altın madalya aldı.

● Şimdiye kadar İstanbul Belediyesi'ne bağlı olan İstanbul Konservatuvarı, Yüksek Öğretim Kurulu'na (YÖK) devredildi. Belediye Meclisinde bu konuda görüşlerini belirten SODEP'li üyeler İstanbul Konservatuvarı öğretim üyelerinin iş güvenliği bakımından duydukları kaygıları dile getirdiler. Bir belediye meclis üyesi "inşallah bu değerli insanlar doğranmazlar" dedi.

● Erden Kırıl'ın "Ayna" filmi Portekiz'de düzenlenen Figuera da Foz Uluslararası Film Şenliği'nde büyük ödülü aldı.

● Polonya'nın Varşova ve Krakov kentlerinde 1 Ekim'den başlayarak iki hafta süre ile bir Türkiye'den Filmler Gösterisi düzenleniyor. Gösteride 7 uzun (Pehlivan, Herhangi Bir Kadın, Askerin Dönüşü, Vahşi Gelin, Selvi Boylum Al Yazmalım, Yaz Bekarları ve Bizim Aile) ve 5 kısa metrajlı (Güneşin Sevdığı Ülke, Sultanahmet, Minyatür, Topkapı Sarayı ve Türkiye) film yeralıyor.

● Turhan Selçuk'un üç yapıtının Bulgaristan Gabrova Müzesince satın alınması dolayısıyla Müze Müdürü Turhan Selçuk'a bir belge gönderdi. Belgede şöyle deniliyor: "Tanrı katının Gabrova Mizah Evi'ne verdiği yetki ye dayanarak: Gülen insanlarla dolu mutlu bir dünya yaratılmasındaki ortak çabalarımıza moral ve destek sağlayan, yaratıcılığıyla, mizah sadakatıyla yardım eden, katkıda bulunan Turhan Selçuk'un dünya katındaki tüm günahlarını, varsa kötü niyetini bağışladık. Takdisimiz onun manevi kılıcı olsun ve insanların içindeki şeytan onun yüceliği karşısında yok olsun." Turhan Selçuk'un Gabrova'ya gönderdiği karikatürlerden biri din adamları ile ilgiliydi.

● Halen yurt dışında yaşayan 14 demokrat ses ve müzik sanatçısı, "Kursun Neylesin Türkiye" adlı ortak bir kaset yaptılar. "Sanatçıların yurtlarındaki insan hakları ve demokrasi savaşına küçük bir armağanı" olarak hazırlanan kasette şu sanatçıların türkülleri yer alıyor:

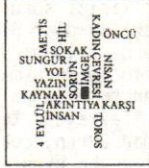
Delal, Emekçi, Gülistan, Heval ve Çocuk Korosu, Mehmet Koç, Melike Demirağ, Nedim Hazar ve Yarınistan, Nizamettin Ariç, Orhan Temur, Rıza Aslandoğan, Tahsin İncirci-Kreuzbergli Dostlar-Sema, Tülay German, Şıvan Perver, Ufuk Adalı. Kasetin fiyatı 10 DM. *

YAYINEVLERİNİN BAŞLATTIKLARI KAMPANYA: "KİTABI GERİ GETİRELİM"

Yıl 1985, şimdi yeniden
kitaba dönmenin zamanıdır.
'Kimiz, neyiz, dünya nerede?'
Zamanı eski sorulara
yeni yanıtlar aramanın!

Bu akşam eski dostları karıştıralım.
Yarın yeni bir kitap alalım.

'kitabı geri getirelim'

12 Eylül 1980 sonrasında Türkiye'de kitap yayımı genel bir duraksama içine girdi. Sosyal bilimler ve edebiyat alanında yayınlanan kitap sayısında ise bir düşme eğilimi var. Kitabın bir suç aleti sayıldığı, onbinlerce kitabın yakıldığı, onbinlercesinin depolarda hapsedildiği bir ülkede, bundan daha doğal ne olabilir ki?

Büyük sermaye gruplarının, basın tröstlerinin yayın piyasasını neredeyse tümüyle kontrolleri altına almasının, emekçileri en temel ihtiyaçlarını karşılamaktan yoksun kılan enflasyonun yanı sıra yoğunlaşan "kitap düşmanlığı" ilerici yayıncılığın yaşam alanını iyiden iyiye daraltıyor. 16 yayınevi tüm bu koşulları dikkate alarak "kitabı geri getirelim" sloganıyla bir kampanya başlattılar.

Akıntıya Karşı Yayıncılık, Dört Eylül Yayıncılık, Hil Yayıncılık, İmge Yayıncılık, İnsan Yayınları, Kadın Çevresi Yayınları, Kaynak Yayınları, Nisan Yayınları, Öncü Yayınevi, Sokak Yayınları, Sorun Yayınevi, Sungur Yayınları, Toros Yayınları, Yazın Yayıncılık ve Yol Yayınları'nın kampanyası Kasım ayı sonuna kadar sürecek. Sözü edilen yayınevleri ortaklaşa bir kitap kataloğu da hazırlayarak tüm kitapçılara dağıttılar. Kitap yayımını ve satımını yeniden artırmayı amaçlayan kampanya ile ilgili olarak gazetelerde yer alan ilanlarda şöyle deniyor: "Dünya yasaklarla dolu. Bir de biz kendi kendi mize kitabı yasaklamayalım..."

TÜRKİYE'DEN İKİ YENİ KİTAP

aziz nesin AH BİZ ÖDLEK AYDINLAR

Aziz Nesin'in en son yapıtı, bir bölümü daha önce yayınlanmış 42 yazısına ek olarak, çeşitli dillere çevrilen kitapları için yazdığı 18 önsözü kapsıyor. Bu önsözlerden 6 Ağustos 1985 tarihinde yazılmış olan sonuncusu "Çinli Okurlarımla Zübük Üzerine Söyleşi" başlığını taşıyor. Adam Yayınlarının bu kitabı 262 sayfa ve 900 TL.

Ruhi Su Ezgili Yürek

Şiirleri ve türküleri okurken bir anda onun görkemli sesinden dinlediğimiz ezgilerin kaynağına iniyoruz; yazılarını ve söyleşileri okurken de yaratıcılığında ulaştığı düzeyi nasıl sağladığını, eğitimini, çalışma yöntemini, kültür birikimini anlıyoruz.

Ezgili Yürek, Ruhi Su'nun şiirlerini, türkü ve marş sözlerini, çeşitli dergilerde yayınlanmış yazılarını, Ruhi Su için yazılmış şiirleri ve kendisiyle yazılmış söyleşileri bir araya getiriyor.

İstanbul'da Adam Yayınları tarafından basılan bu 192 sayfalık derleme 1,000 TL.

SANAT VE DÜŞÜN DERGİLERİNİN EYLÜL VE EKİM SAYILARINDA NELER VAR?

BİLİM ve SANAT

Eylül sayısını af ve Helsinki Andlaşmasının 10. yıldönümüne ayırmış olan derginin yeni sayısının iki ana konusu demokrasi ve "Konuşan Türkiye".

Bilim ve Sanat'ın yıllık abonesi Avrupa ülkeleri için 40 DM, ABD için 30 dolar.

DÜŞÜN

Düşün'ün Eylül sayısındaki yazıların önemli bir bölümü Latin Amerika üzerine idi. Derginin Ekim sayısında birçok başka alanlardaki yazıların ve şiirlerin yanı sıra Güney Afrika'da Irkçılık ile Gençlik Yılı üzerine olan incelemeler ve bir açık oturum ana yazıları oluşturuyor.

Düşün'ün yurtdışı yıllık abonesi 4500 TL.

YARIN

Eylül sayısını af, ulusal kurtuluş savaşları ve Orta Amerika şiiri konulu katkılara ağırlık tanıyarak yayınlayan Yarın'ın bu ayki sayısında yer alan başlıca yazılar şunlar: Ruhi Su, Türkiye'de Son Beş Yıl ve Demokrasî, E. İnönü ile Konuşma, Üniversitelerden Atılanlar.

Yarın'a bir yıl süre ile abone olabilmek için 30 DM ya da karşılığı parayı göndermek gerekiyor.

Varlık

Varlık, Eylül sayısını çağdaş Alman edebiyatına ayırmıştı. Derginin Ekim sayısında ise T. Uyar ve A. Bulut'la ilgili anılar ve değerlendirmeler ile Doğu-Batı sorunu üzerine bir genelleme ana yazıları oluşturuyor.

Varlık'ın yurtdışı yıllık abonesi 20 dolar.

KARIKATUR AUSSTELLUNG
TURKISCHER KARIKATURISTEN

ERCAN AKPOL
SEMİL BALÇIOĞLU
ERDOĞAN BOZOK
SAMI ÇAĞER
YALÇIN ÇETİN
DEM
SELÇUK DEMİREL
SADI DİNGÇE
FERRUH DOĞAN
GÜRZEN DOĞAN EKİNGİL
MAHMUT KARATOPRAK
MUSA KARİ
KAMİL MASARACI
SALİH MEMECAN
SAİT MUMŞUR
TAN ORAL
TUTKAN SELÇUK
MEHMET SÖMEEZ
İBRAHİM TAPA
TONGUT
ALİ ULVI

12-25.9.85 DGB HAUS FRANKFURT

GEW(Eğitim ve Bilim Adamları Sendikası)'nın düzenlediği,göçmen işçi derneklerinin ve "Türkiye Aydınlarıyla Dayanışma Girişimi"nin katılımlarıyla 12-15 Eylül 1985 tarihleri arasında Frankfurt'ta yapılan Türkiye Haftası etkinlikleri içinde "Girişim" in hazırladığı bir karikatür sergisi açıldı. "**Diktakatur**" isimli bu serginin aynı adı taşıyan Karikatür Albümü yayınlara satışa sunuldu.

Önümüzdeki günlerde Hollanda,Avusturya,İngiltere ve İsviçre'de açılacak olan karikatür sergisi büyük bir ilgi uyandırdı.

Geliri "Girişim"e kalacak olan söz konusu karikatür
albümünün ederi 10,- DM'dir.İsteme adresi:Postfach
2106 3550 Marburg.

"Türkiye Aydınlarıyla Dayanışma Girişimi" ülkemi-
zin aydınlarıyla dayanışma amacıyla sanatçılar arası
bir İMECE kampanyası başlatıldı. İMECE'ye sanatçılar ya-
pıtlarıyla katılıyorlar ve yapıtların satışından elde
edilen gelir "Girişim'e" bağış olarak kalıyor.

ilk imce Prof. Server Tanilli'nin de katıldığı, 15 Haziran 1985 günü Frankfurt'ta yapılan ve konusu "Türkiye ve Aydınlar" olan açık oturum sırasında yapıldı.

Bu imeceye, **SümeYra** plaklarıyla, **Melike-Şıvan** kasetleriyle, **Fakir Baykurt**, **Fethi Savaşçı**, **Özdemir Başargan** ve **Engin Erkiner** kitaplarıyla katıldılar.

Önümüzdeki günlerde bu imce daha da yaygınlaştıracaktır.

Belgeler, İmzalar, Kronolojii

TÜRKÇE-ALMANCA Nisan 1985, Dinkburg

5,-DM

„PETITION“ TRIAL

On the 15th of May 1984, a delegation on behalf of 1756 intellectuals submitted a six-page petition to the President of the Republic and the Speaker of the Parliament, voicing their "Opinions and Demands in relation to a Democratic Regime in Turkey."

President Ezer accused the petitioners of treason in a speech relayed three times in a row in one day. The Ankara Martial Law Command ordered an investigation against the petitioners for infringement of Art No.2969 prohibiting the criticism of deeds, measures and practices of the military regime in the past 12 September period.

The investigation culminated in a court case against 59 of the petitioners. However, two things had suddenly changed. In the indictment, the document which had led to the point being referred to as the "petition" had now become the "Declaration." Secondly, the charges had now become "infraction of Martial Law in Accordance With" the law. It had become impossible to convict people on a document of Art. 108, since they had now declared "traitors" on national radio and television. Moreover, a public display of the contents of the petition had to be avoided at all cost. Thus the issue was reduced to the formal and semantic one of whether the document in question was a "petition" or a "declaration."

We feel called upon to disport this manuscript and publish it as widely as possible the impact of this trial and the contents of the petition. We hope to make a modest contribution to this end by publishing excerpts from the last words in court of Ayiz Nesin, prominent author and one of the 59 defendants in this trial.

2.-DM

TÜRKÇE-İNGİLİZCE-FRANSTZCA-ALMANCA

Özgürlüğe!

Türkiye Aydınlarıyla Dayanışma Girişimi, çalışmalarının yeni bir adımı olarak, elinizdeki Haber Bülteni'nin yayınına başlamış bulunmaktadır.

Çalışmalarına "Aydınlar Dilekçesi" ni imzalayan 1256 kişiyle uluslararası dayanışmayı geliştirmek gibi somut bir amaçla başlayan Girişimimiz, bu çalışmaları adım adım geliştirerek bir bütün olarak Türkiye aydınlarıyla dayanışmanın örgütlenmesini hedefliyor. Doğal olarak bilim, sanat, düşünce özgürlüğüne yöneltilmiş her türlü baskının sergilenmesi, bu baskılara karşı yurt içinde ve dışında gelişen direnişin duyurulması çalışmalarımızın en önde gelen yönlerinden birini oluşturuyor.

Türkiye Aydınlarıyla Dayanışma Haber Bülteni, düşüncelerinden dolayı hapisanede bulunan sanatçılarımızdan birinin, oradaki bilinen koşullar içinde çizip çoğalttığı bir kartın desenini baş köşesine yerleştirerek çıkıyor. "Özgürlüğe!" diyerek çıkıyor. Türkiye için deki ve dışındaki kendi alanı içine giren tüm haber, bilgi ve belgeleri, birkaç dilde, şu anki sınırlı olanakların elverdiği en yaygın çevrelere ulaştırmak üzere çıkıyor. Sınırlı bir alanda da olsa, Türkiye'de demokrasi için verilen mücadeleyi bir adım daha geliştirmek için çıkıyor.

Bu haber bültenini güçlü, hızlı bir bilgi alışverişinin aracı yapmak, Türkiye aydınlarının kendi aralarında ve Türkiye aydınlarıyla dünya aydınları ve demokratik kurum ve kuruluşlar arasında bilgi, belge, haber alışverişini geliştirmek, eğer yararlı bir çabaysa, bu çabanın başarı derecesi sağlanacak tek tek somut katkılarla belirlenecektir.

Haber Bültenimiz sizden katkı bekliyor. Haber Bültenimiz Türkiye'den ve Türkiye dışından, tüm demokrat, ilerici kişi ve kurumlardan haber, bilgi, belge, fotoğraf, yayın bekliyor; başış ve maddi olanakları genişletecek her türlü katkı bekliyor.

Saygılarımızla.

BU BÜLTEN BAĞIŞ KARŞILIĞIDIR. BAĞIŞLARINIZI AŞAĞIDAKİ HESAP NUMARASINA GÖNDEREBİLİRSİNİZ.

Türkiye Aydınlarıyla Dayanışma Girişimi
Postfach 2106, 3550 Marburg

Bağış Hesap Numarası: C.Weber, Spendkonto Initiative
f.türk.Intellektuelle
BfG-Hannover
Kto. 12 26 22 02 01
BLZ 250 101 11

ÖZ
GÜR
LÜGE!

Initiative
für
Solidarität
mit den
Intellektuellen
der Türkei

INFO BULLETIN

MAI 1986

"OBSZÖNITÄTSKLAUSEL"

*

DUBKOWSK'S AUSSTELLUNG WURDE ZENSIERT

*

DER GEFÄHRLICHSTE BERUF IN DER TÜRKEI: JOURNALIST

*

REPRESSALIEN AUF KÜNSTLER, IHRE WERKE UND PRESSE

*

DER STAND DER HOCHSCHULEN IN DER TÜRKEI - Prof. S. Tanilli

*

FOLTER: DER FALL SIDDIK BILGINS

*

EINE STRAFBARE TAT: SICH GEGEN TODESSTRAFE EINZUSETZEN

*

88 MENSCHEN WARTEN AUF IHRE HINRICHTUNG

*

FREILASSUNG OHNE AMNESTIE

*

ZWEI BERICHTE ÜBER DIE MENSCHENRECHTE IN DER TÜRKEI

Ein neues Demoklesschwert über der türkischen Presse:

" O B S Z Ö N I T Ä T S K L A U S E L "

Am 6. März 1986 wurde im türkischen Parlament mit Zustimmung der Abgeordneten der Partei ANAP, die zur Zeit an der Regierung ist, ein neues Gesetz verabschiedet. Dieses Gesetz, das "Schutz der Minderjährigen vor Obszönität" heißt, wurde vom Staatschef Kenan Evren abgesegnet und ist in Kraft getreten. Obwohl die Regimeanhänger behaupten, daß die Türkei schon zur Demokratie zurückgekehrt ist, beweist dieses Gesetz, wie weit die Türkei noch von der Demokratie entfernt ist. Gegen dieses Gesetz wurde auch in der türkischen Bevölkerung protestiert.

Seine Hauptpunkte sind folgende:

- Eine Kommission beim Ministerpräsidenten, die aus 11 Personen besteht, wird kontrollieren, was an Gedrucktem für Minderjährige gefährlich ist.
- Diese Kommission wird bei Übertretungen des neuen Gesetzes (also im "Pornobereich") als offizielle Beratungsstelle tätig.
- Die Mitglieder dieser Kommission werden vom Sicherheitsrat, vom Ministerpräsidenten, von den Ministerien für Inneres, für Jugend, Erziehung und Sport, Gesundheit und Soziales, für Kultur und Tourismus, schließlich von der Organisation der Hochschulen und vom Präsidium für religiöse Angelegenheiten vorgeschlagen. Außerdem wird auch ein Journalist an der Kommission teilnehmen.
- Druckwerke, die von dieser Kommission für "Minderjährigenschutz" als gefährlich befunden worden sind, werden auf der Vorderseite mit der Bemerkung "Für Minderjährige nicht geeignet" gestempelt und dürfen nicht öffentlich verkauft werden. Es wird auch keine Reklame für sie erlaubt. In Schulen und ähnliche Orte dürfen sie nicht eingeführt werden. An Erwachsene werden sie nur in undurchsichtigen Hüllen verkauft.
- Diejenigen, die freiwillig solche undurchsichtigen Hüllen benutzen, müssen 25% des Verkaufspreises an den Unterstützungsfond des Bauwesens bezahlen; diejenigen, die erst nach dem Beschluß der Kommission diese Hüllen benutzen, müssen 40% des Verkaufspreises entrichten.
- Wer trotz Kommissionsbeschluß keinen Stempel benutzt, muß 2-10 Mill. TL. (7.-30.000 DM) Strafe bezahlen.
- Die Besitzer der ungestempelten Pornodrucke müssen als Strafe das 5-15fache des durchschnittlichen Aufwerts bezahlen.

Die Regierung behauptet, diese neue "Obszönitätsklausel" hätte einen guten Zweck, nämlich die Kinder gegen die täglich anwachsende Pornoliteratur zu schützen.

Was meint ihr Jungs?
Sollen wir's "Obszön" nennen? - Zensurrat

"Pornos" sind aber nach anderen, schon längst existierenden Gesetzen verboten. Diese Gesetze wurden bis jetzt schon oft als Druckmittel benutzt. Warum also war ein neues Gesetz nötig? Außer einer Partei, der herrschenden ANAP, sind alle anderen, rechte und linke Parteien der Meinung, daß dieses Gesetz jetzt gegen die Opposition benutzt werden kann: ein neues Presseverbot unter dem Vorwand "Kampf gegen Obszönität". Die Presse, die mit dem Pressestrafgesetz bis jetzt schon unterdrückt wurde, wird jetzt auch finanziell vernichtet. Das ist auch die Meinung internationaler Beobachter. Der Direktor der IPI z.B. bewertet dieses Gesetz als "einen sehr traurigen und negativen Schritt". Die Kritikpunkte im Einzelnen:

Dieses Gesetz verstößt gegen das juristische Entscheidungsprinzip, d.h. ab heute wird eine Beamtenskommission darüber entscheiden, ob Druckwerke "Obszön" sind. Die Gerichte sind nicht mehr zuständig.

- Der Begriff "Obszönität" ist ein sehr weiter, abstrak-

DER GEFÄHRLICHSTE BERUF IN DER TÜRKEI: JOURNALIST

Auf die Frage, "welcher Beruf in der Türkei der gefährlichste sei", mit "Journalist" zu antworten, wird wohl nicht unzutreffend sein.

Das Ausmaß der Gefahr ist nicht mit Kriegsreportagen begründet, sondern mit dem Schreiben im Büro, mit der Tätigkeit als Redakteur. 404 rechtshängigen Strafverfahren gegen 27 Redakteure, die vor dem 12. September 1980 diesen Beruf ausübten, sind inzwischen rechtskräftig geworden. Die Gesamtstrafe beträgt für diese 27 Redakteure 3000 Jahre. Von diesen 27 sitzen 20 schon in den Gefängnissen, 4 werden mit Haftbefehl gesucht, 3 haben Haftverschonung. Laut "Cumhuriyet" vom 3. März 1986, sind Redakteure einiger Tageszeitungen und Zeitschriften, die vor dem 12. September 1980 erschienen sind, zu insgesamt 3000 Jahren verurteilt. Die 27 Redakteure der 4 Tageszeitungen und 20 Zeitschriften wurden in 404 Fällen, wegen Veröffentlichungen anderer Mitarbeiter, angeklagt. Diese Strafzumessung bezieht sich auf einige Fälle der 404 Anklagen, die Rechtskraft erlangt haben.

Den Rekord hat zweifelsfrei Veli Yilmaz erreicht. Er war 3 Jahre lang Redakteur der Zeitschriften "Halkin Kurtulusu" und "Halkin Kurtulusu Yolunda Genclik". Er wurde in hunderten von Fällen angeklagt und bekam eine Gesamtstrafe 1170 Jahren:

Hier einige von diesen 27, die auf Grund ihrer politische Auffassung Jahre, vielleicht ihr Leben in Gefängnissen oder Verbannung verbringen müssen.

- Aydoğan Büyükdözen: Rechtskräftig verurteilt zu 29 Jahren. Schwebende Verfahren 33, geforderte Strafe zwischen 80-150 Jahren.

- Tamer Kavas: Rechtskräftig verurteilt zu 7,5 Jahren.

- Hasan Basri Ciplak: Rechtskräftig verurteilt zu 1,5 Jahren.

- Hasan Fikret Ulusovdan: Rechtskräftig verurteilt zu 8,5 Jahren. 57,5 ist zur Entscheidung beim Obersten Ge-

richt. 10 Verfahren laufen mit einer Gesamtstrafe von 64 Jahren

- Alaattin Sahin: Rechtskräftige Strafe von 108 Jahre, gesetzlich auf 36 Jahre reduziert. Andere Verfahren mit einer Gesamtstrafe von mindestens 163 Jahren sind lediglich ausgesetzt. Sobald die 36 Jahre weiter reduziert wird, sind die ausgesetzten Verfahren wiederaufzunehmen.

- Fevzullah Özer: Rechtskräftiges Urteil 12 Jahre. 1 Verfahren dauert noch an; geforderte Strafe hierfür ist 7 Jahre Freiheitsentzug.

- Mehmet Özgen: Rechtskräftiges Urteil 36,5 Jahre.

- Erhan Tuskan: Rechtskräftig verurteilt zu 48 Jahren und 10 Monaten.

- Mustafa Tütüncübasi: Rechtskräftig verurteilt zu 42 Jahren. Bei 12 noch laufenden Verfahren wird 90 Jahren Freiheitsentzug gefordert.

- Dogan Yurdakul: Rechtskräftiges Urteil 18 Jahre, geforderte Strafe für 16 Anklagen 120 Jahre.

- Mustafa Yildirimtürk: Rechtskräftiges Urteil 215 Jahre. Gesetzlich auf 36 Jahre reduziert. Dazu kommen ein Berufsverbot sein ganzes Leben lang und 12 Jahre Verbannung.

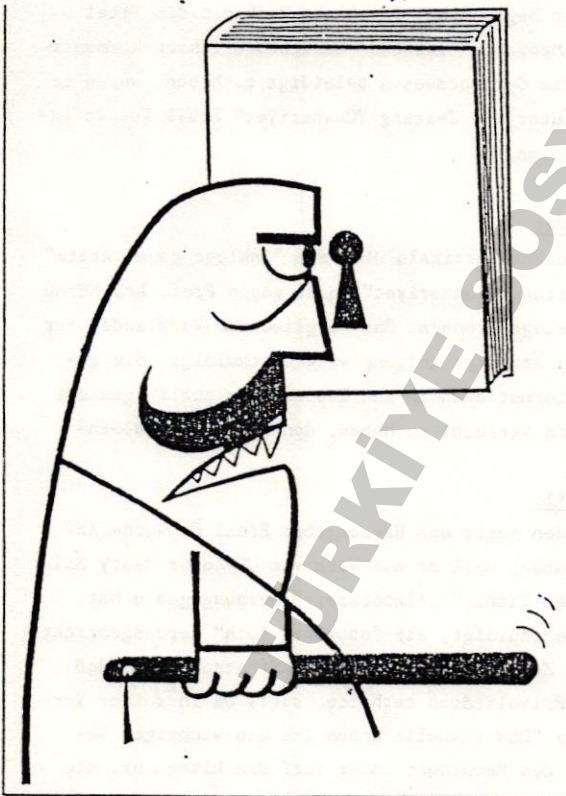
- Haluk Seckin Meric: Rechtskräftig zu 7,5 Jahren verurteilt.

- Ali Rubas: Rechtskräftiges Urteil 18 Jahre.

- Candemir Özler: Rechtskräftig verurteilt zu 23 Jahren und 10 Monaten.

- Hüseyin Ülger: Rechtskräftig verurteilt zu 8 Jahren und 3 Monaten.

- Irfan Asik: Rechtskräftiges Urteil 111 Jahre, gesetzlich auf 36 Jahre reduziert.

Die Ansprache, die von Server Tanilli bei der Sitzung über "Autonome Universität" in der Technischen Universität Berlin gehalten wurde, organisiert von verschiedenen Studentenorganisationen sowie auch von der GEW, dem World University Service (WUS) und dem Komitee für Ausländische Akademiker am 22. Februar 1986. Server Tanilli wurde 1931 in Istanbul geboren. Er studierte Jura an der Universität Istanbul. Er begann seine Lehrtätigkeit mit einem Lehrstuhl für Zivilrecht an der Juristischen Fakultät Istanbul. 1959 promovierte er. Am 7. April 1978 wurde er von Faschisten angeschossen. Tanilli konnte überleben, war jedoch an den Rollstuhl gefesselt. Zur Zeit lehrt er an der Universität Strassbourg am Institut für Türkeistudien "Kulturgeschichte der modernen Türkei".

DER STAND DER HOCHSCHULEN IN DER TÜRKEI

Prof. Server TANILLI

Ende der siebziger Jahre sah das Hochschulwesen in der Türkei folgendermaßen aus: Es hatten sich Hochschuleinrichtungen mit verschiedenen Funktionen und unterschiedlichen Statuten herausgebildet. Diese hatten eine relativ hohe leitungsmäßige und akademische Autonomie erlangt. Zwei Aspekte waren jedoch augenscheinlich: Der Mangel an Koordination zwischen den Hochschuleinrichtungen und die Notwendigkeit der Hochschulplanung hinsichtlich der Erfordernisse des ganzen Landes. Verschiedene Probleme neuer Hochschulen warteten auf eine Lösung, die ohne große Vorbereitung eingerichtet worden waren, um dem großen Andrang auf die Hochschulen gerecht zu werden.

Vor diesem Hintergrund wurden die notwendigen Veränderungen im Hochschulgesetz lange Zeit an den Hochschulen und in der Öffentlichkeit diskutiert. 1978 wurde schließlich ein neuer Hochschulgesetzesentwurf vorbereitet. Dieser Entwurf verfolgte das Ziel, den Landeshochschulrat zu einem Organ der interinstitutionellen Kooperation und Koordination und der Planung des Hochschulwesens zu formieren. Gleichzeitig war dieser Entwurf bestrebt, die Autonomie der Hochschulen unangetastet zu lassen. Dieser Gesetzesentwurf wurde jedoch nicht verabschiedet.

Dies ist der Stand der Hochschulen am Vortag des Militärputsches vom 12. September 1980.

Die Militärregierung vom 12. September sah als eine Hauptverantwortliche der Terrorereignisse, deren Quellen eigentlich ganz woanders zu suchen sind, die autonome Hochschule an. Eines der wesentlichen Ziele der neuen Regierung war es, die Hochschulen als einen, mit ihren Worten "Hort der Anarchie" umzukrempeln und zu disziplinieren. Um dieses Ziel zu verwirklichen brachte sie im November 1981 ein Gesetz mit der Bezeichnung "Hochschulgesetz" heraus. Dieses Gesetz ist das Werk einer fünfköpfigen Junta. Es widerspricht den bis dahin entwickelten Vorstellungen einer Hochschulreform. Bei der Ausarbeitung dieses Gesetzes wurde, die Hochschulen eingeschlossen, niemand konsultiert. Ja, es entstand in Zusammenarbeit von Kräften, die seit eh und je Feinde der Hochschulen und der akademischen Autonomie sind. Außerdem widerspricht dieses Gesetz auch der damaligen Verfassung. Als die Ab-

sicht der Regierung, ein derartiges Gesetz zu verabschieden, bekannt wurde, erweckte es den Unmut der Hochschulkreise. Dies ging so weit, daß es sogar in der Beratenden Versammlung, einem Pseudoparlament mit der Aufgabe, eine neue Verfassung auszuarbeiten, zu heftigen Diskussionen führte.

Was für eine Ordnung sieht dieses Gesetz, das heute noch in Kraft ist, vor?

Mit dem Hochschulgesetz haben die Hochschulen eine zentralistische und einheitliche Struktur erhalten. Das Ziel dieses Gesetzes ist es, wie auch im ersten Abschnitt offen bemerkt wird, alle Hochschuleinrichtungen von Kopf bis Fuß und in jeder Hinsicht "in eine Einheit zu fassen." Die Organisation und Kontrolle dieser "Einheit" ist in einem mit außerordentlichen Vollmachten ausgestatteten Zentrum, dem "Hochschulkomitee" (HSK) überlassen worden. Lediglich die mit den Militärischen Streitkräften und der Sicherheitsbehörde in Verbindung stehenden Hochschuleinrichtungen wurden außerhalb dieser Einheitsverordnung gelassen. Dieses aus diesem Gesetz und weiteren hinzugefügten Gesetzen und Verordnungen bestehende System bietet ein streng zentralistisches, ausgesprochen autoritäres, interventionistisches und kontrollierendes Bild. Obwohl vorgehalten wird, das HSK sei nur ein "Planungs- und Koordinationsorgan", sieht man, wenn man einen Blick auf die Kompetenzen des HSK wirft, daß dieses Organ der Grundstein dieses Systems ist. Alle Leitungs-, Finanz- und akademischen Befugnisse obliegen diesem Organ.

Folgende Aspekte sind besonders auffällig:

Alle unter einem Dach vereinigten Universitäten und Hochschulen sind zu einer pyramidenförmigen Struktur geformt. An der Spitze der Pyramide ist das mit außerordentlichen Befugnissen ausgestattete HSK. Dieses ist ein zentrales Entscheidungs-, Ausführungs- und Disziplinierungsorgan. Das ganze System, einschließlich der zwei akademischen Organe, Senats- und Institutionskomitee, stützt sich auf eine Kette, deren Glieder von oben bestellt werden. Es gibt kein einziges gewähltes Organ. Infolgedessen kann die Hochschule nicht einmal ihre eigenen akademischen, d.h. die wissenschaftliche Forschung und Ausbildung betreffenden Organe selber wählen. Die Hochschullehrer, die ja die Eckpfeiler der Hochschulen sind, können in dem ganzen System lediglich die drei Professoren, zwei Dozenten und einen

und Kreativität siecht auf einem unfruchtbaren Boden. Die Hochschullehrer stehen dem akademischen Leben entfremdet gegenüber. Die Lehrveranstaltungen werden gemäß der Verordnungen von oben abgehalten. Es gibt keine Einheitlichkeit in der Ausbildung. Atomisierte, voneinander isolierte Hochschullehrer kommen zu bestimmten Zeiten, unterrichten und gehen. Auch das Niveau der Ausbildung ist gesunken. Die Hochschulen sind auf das Niveau von Gymnasien gefallen. Die Studenten führen eine Art vegetarisches Leben. Noch vor fünf Jahren war die Türkei ambitioniert, ein Wissenschafts- und Technologieentwicklungszentrum im Mittleren Osten zu werden. Wenn dieses System weiterhin aufrecht erhalten bleiben wird, wird die Türkei wohl alle Führungshoffnungen verlieren.

Dies ist der Umriss dessen, was in den letzten fünf Jahren an den Hochschulen der Türkei passiert ist und die Situation der Hochschulen heute.

Kütüphane Haftası başladı...

Schweigen Sie!

Jetzt werden sie vielleicht fragen: "Sind diejenigen, die dem wissenschaftlichen Leben einen derartigen Schlag versetzen, die Feinde ihres Landes?" Ja, das sind sie! Die Türkei wurde am 12. September 1980 vom schrecklichsten aller Feinde besetzt, vom Faschismus. Der Faschismus des 12. September hat alle demokratischen Errungenschaften der jüngeren Geschichte der Türkei zermalmt und vernichtet. Gleichzeitig hat sie die autonome Hochschule zerstört. Alles, was vorgefallen ist, muß man wohl von seinem Standpunkt als ganz natürlich ansehen. Denn der Faschismus braucht die Wissenschaft nicht. Er ist ein erbitterter Feind der Wissenschaft, ein Feind alles Menschlichen und Schönen.

Wenn man an das Thema auf diese Weise herangeht, erhellt sich auch der Weg, wie die autonome Hochschule in der Türkei wiederaufgebaut werden kann: Der Kampf um eine autonome Hochschule, läßt sich nicht trennen vom gemeinsamen antifaschistischen Kampf aller fortschrittlichen, demokratischen und revolutionären Kräfte in der Türkei. Beide Kämpfe gehören zusammen.

Während dieses Kampfes können und dürfen die Hochschulen und akademischen Kreise auf der Welt den Vorgängen an den Hochschulen der Türkei nicht zusehen. Die Solidarität mit den Wissenschaftlern aus der Türkei, die von den Angriffen des Faschismus getroffen sind, und die Konkretisierung dieser Solidarität ist auch für sie zu einer Pflicht geworden, deren Bedeutung ständig wächst. Diese geachteten Kreise dürfen eines nicht vergessen: Wir Wissenschaftler stammen eigentlich von einem gemeinsamen Vorfahren ab. Wir sind in Wirklichkeit die Kinder des Sonnen- und Helligkeitsgottes Apdlo und zuallererst Bürger der Republik des Wissens. Wir sind verpflichtet, diese Republik, die sich auf den Verstand und den Humanismus stützt, gegen die Angriffe finsterner Kräfte zu verteidigen und zu schützen. Zuerst rufe ich die deutschen Hochschulen auf, ihre Pflicht zu erfüllen. Eine Erinnerung ermutigt mich zu diesem Appell. Als seinerzeit der Hitlerfaschismus ein Heer von Wissenschaftlern gnadenlos von den deutschen Hochschulen gerissen hatte, waren es die Hochschulen der Türkei, die diesen hervorragenden Menschen mit Freuden die Tore öffneten. Diese waren gekommen und hatten das wissenschaftliche Leben der Türkei mit unvergessenen Werken bereichert.

Ich gehöre der glücklichen Generation an, die ihre Studienjahre im Licht dieser Lehrer einen ehrenhaften Dienst an der Weltwissenschaft getan. In der Wissenschaftsgeschichte ist diese Tatsache eine der Ehrenseiten. Wenn man sich den fürchterlichen Schlag vor Augen hält, den der Faschismus der wissenschaftlichen Arbeit in der Türkei im besonderen, und auf universeller Ebene der kulturellen Entwicklung der Menschheit versetzt hat, erkennt man, daß jetzt die Verteidigung der Wissenschaft in der Persönlichkeit der Wissenschaftler der Türkei auf der Tagesordnung steht. Sich der Wissenschaft anzunehmen - das ist der Kern der Solidarität mit den Wissenschaftlern der Türkei. Falsch ist eine Herangehensweise, die die verfolgten Wissenschaftler der Türkei als bemitleidenswerte Personen ansieht, als Menschen, die Arbeit brauchen, um an ihr Brot zu kommen. Sich der Wissenschaft anzunehmen - dies wird dem Faschismus eine gehörige Ohrfeige auf seine schmutzige Fratze versetzen. Diese Pflicht ruft an den deutschen Hochschulen mehr Erinnerungen hervor als an den Hochschulen anderer Länder. Sie muß hier mehr Erinnerungen hervorgerufen!

Laßt uns der Stimme unserer Erinnerungen Gehör schenken! Sie wird uns helfen, das Richtige zu erkennen.

Ja, laßt uns der Stimme unserer Erinnerungen Gehör schenken!

88 Todesstrafen stehen auf der Tagesordnung des Parlaments

EINE STRAFBARE TAT : SICH GEGEN TODESSTRAFE EINZUSETZEN

Seit dem 12. September haben die türkische Gerichte für 500 Gefangene die Todesstrafe gefällt. Vom obersten Gericht ist die Todesstrafe für 88 Gefangene endgültig bestätigt worden. Nun hat das Parlament das letzte Wort.

Während das Parlament in die Henker-Position gedrängt ist und unruhiger wird, wird gegen Personen, die für die Aufhebung der Todesstrafe eintreten, prozessiert.

Wir hatten schon in unserer letzten März-Ausgabe berichtet, daß gegen die Mitglieder der zentralen, türkischen Ärztekammer, die einen gegen die Todesstrafe gerichteten Antrag an den türkischen Staatspräsidenten Kenan Evren überreicht hatten, ein Prozeß eröffnet worden ist.

Während dieser Prozeß noch andauert, hat die Staatsanwaltschaft von Istanbul gegen Prof. Hüsnü Göksel, der Ehrenmitglied des Zentralen Türkischen Ärztekammers ist, wegen seines Artikels in der Zeitung "Cumhuriyet" vom

24.1.1986, in dem er gegen die Todesstrafe eintritt, am 13. April 1986 einen Prozeß eröffnet.

Auch der Chefredakteur von "Cumhuriyet" Okay Gönensin wird wegen desselben Artikels angeklagt.

Prof. Göksel ist ein weltweit bekannter Krebsforscher. Er ist einer der Unterzeichner des bekannten "Manifests der Intellektuellen" und einer der Personen die diesen Antrag Kenan Evren überreichten.

Wir führen einige Abschnitte dieses Artikels unten an. Andererseits wurden, 88 von den von Gerichten seit dem 12. September gefällten 500 Todesstrafen vom Obersten Gericht bestätigt.

Nach türkischen Gesetzen aber, bedarf der Vollzug der Todesstrafe der Unterredung und der Bestätigung durch das Parlament.

Anstelle der Amnestie erlassenes "Frühentlassungsgesetz" hat keine Regelungen in Bezug auf die Todesstrafe.

ÄRZTE-PROZESS

Prof. Hüsnü GÖKSEL

Friedens-Prozeß, Intellektuellen-Prozeß, Ärzte-Prozeß... Das sind Spuren, die die türkischen Intellektuellen seit 150 Jahren auf dem Wege zur Freiheit und Menschenrechte hinterlassen.

Der Ärzte-Prozeß wurde wegen des Antrages des Zentralen Türkischen Ärztekammers gegen die Todesstrafe eröffnet.

Ich bin auch gegen den Tod. Es ist meine Aufgabe, Menschen am Leben zu erhalten. So sind meine Gefühle und mein Glauben. Wie ich gegen den Tod bin, so bin ich gegen das Töten, gegen den Krieg und Folter, gegen jedes Verhalten, daß die Menschenwürde verletzt, ihn erniedrigt.

Todesstrafe bedeutet nicht nur das Töten. Die Todesstrafe ist auch Folter. Vom "Urteil" bis zum "Vollzug" und vom Anfang des "Vollzugs" bis zum "tatsächlichen Tod", dem "biologischen Tod": Das sind Glieder einer Kette, der Folter.

Die Folter ist eine Menschenrechtsverletzung. Die Todesstrafe ist auch ein Menschenrechtsverletzung. Für den Vollzieher ist es eine Erniedrigung. Der Richter kann zwar als Anwender des Gesetzes gezwungen werden, die Todesstrafe zu fällen, aber ist dann jeder Vollzug dieser Strafe nicht eine Erniedrigung der Gesellschaft?

Meine Auffassungen über die Todesstrafe bringen mich als Arzt und Mensch zu derselben Position, die die Zentralen Türkischen Ärztekammer vertritt.

Darüberhinaus bin ich auch Ehrenmitglied dieser Institution.

Als Ehrenmitglied bin ich auch nicht dazu gewählt worden, um zu schweigen. Ich weiß als Ehrenmitglied, die aufgetragene Verantwortung zu schätzen.

Im Bewußtsein dieser Verantwortung habe ich den Antrag des Zentralen Türkischen Ärztekammers sehr sorgfältig gelesen und bin einverstanden mit jedem Wort.

Da ich als Arzt nichts strafbares sehe, unterzeichne ich diesen Antrag.

88 MENSCHEN WARTEN AUF IHRE HINRICHTUNG

Die Namen von 65 politischen und 23 anderen Häftlingen, die auf die Bestätigung ihrer Todesstrafe durch das Parlament warten, sind:

Politische Gefangene:

Mehmet Onur Miman, Seyfettin Top, Veli Bicer, Rasit Tuz, Mustafa Yurukoglu, Sezai Saritas, Hayati Ozkan, Nasim Silaci, Abdulkadir Konuk, Harun Kartal, Aslan Tayfun Ozkok, Ahmet Fazil, ERCüment Özdemir, Aslan Sener Yildirim, Saadetin Güven, Baki Altin, Mehmet Bozbay, Hüseyin Taskin, Ali Akgün, Mehmet Tekbas, Cumhuriyet Yavuz, Osman Yilmaz, Muhsin Kehya, Mustafa Gülnar, Cumali Ayhan, Marwan, Mustafa Hüseyin, Muhammad, Ahmet Erman, Ibrahim Yalcin Arkan, Mehmet Ucaroglu, Fevzi Isik, Necdet Sözbir, Gürsel Bastas, Burhanettin Dogan, Haydar Yilmaz, Muhlis Bozkurt, Muzaffer Öztürk, Sedat Yilmazsoy, Kenan Dogan, Mustafa Özdemir, Feridun Ihsan Berkal, Sehzade Kaygusuz, Alaattin Akcay, Ergün Aydas, Mahmut Dogan, Mustafa Bahar, Ahmet Denizdolduran, Hüseyin Faruk Köse, Sevkett Ünal, Süleyman Tomurcuk, Mustafa Alta, Murat Görmez, Hasan Cepik, Ahmet Öğretmen, Kemal Teksoz, Mustafa Cepik Salih Sezgi, Musa Aslan, Mehmet Kaya, Sükrü Göktaş, Ahmet Kinali, Hüseyin Kaymaz.

Andere Häftlinge:

Dudu Gül, Sevgiye Ersen, Mehmet Ali Uslu, Mehmet Selen, Kasim Caliskan, Abdulkadir Özyirtici, Mehmet Can, Hayati Acet, Mehmet Ali Eyidayi, Celal Bayarbay, Osman Karagöz, Hasan Ari, Lütfü Polat, Gül Cemal Arslan, Sami Erdogan, Ahmet Yildirimli, Sami Cin, Mehmet Ali Elmek, Osman Simkaya, Mahmut Irksari, Izzet Kesekler, Imam Yilmazer, Salih Yildiz, Ahmet Fethi Tazan, Ibrahim Ködyouran.

ZWEI BERICHTE ÜBER DIE MENSCHENRECHTE IN DER TÜRKEI.

Im April 1986 hat der Ministerrat des Europarates beschlossen, den Vorsitz in dieser Periode an die Türkei zu geben. Außerdem hat er beschlossen, die Lage in der Türkei nicht mehr auf die Tagesordnung zu setzen. Diese beiden Beschlüsse haben das Regime in der Türkei sicherlich erheblich erleichtert. Aber die Zweifel der Weltöffentlichkeit über die Lage in der Türkei sind dadurch nicht geringer geworden. Für unsere Leser die sie nicht mit den Beschlüssen des Europarates begnügen und sichere Zeugnisaussagen erwarten, bieten wir Auszüge aus zwei Berichten. Der erste ist von einer Organisation in der USA abgefasst: "Freedom and Fear - Human Rights in Turkey, March 1986, A Helsinki Watch Report". Der andere ist der Bericht des Abgeordneten der Sozialdemokratischen Partei Dänemarks und ehemaligen Justizminister Dänemarks, Ole Espersen, der vom 5.4. bis 12.4.1986 die Türkei besucht hat.

FREIHEIT UND ANGST

MENSCHENRECHTE IN DER TÜRKEI

Jüngste Fälle von Folterungen

Die gesammelten Informationen stammen aus den Interviews die wir geführt haben und aus den Veröffentlichungen der türkischen Presse. Es wurden uns viele Fälle von Folterungen mitgeteilt, die seit dem Putsch 1980 stattgefunden haben; mehr als wir in einem Bericht dieses Ausmaßes aufzählen können. Hier haben wir uns auf die jüngsten Fälle beschränkt. Diese beweisen die Tatsache, daß man mit den Folterungen in der Türkei trotz aller offizieller, entgegengesetzter Aussagen, noch nicht Schluß gemacht hat. (...)

Polizeiliche Festnahmen

Der größte Teil der stattgefundenen Folterungen, von denen uns während unseres jüngsten Besuchs berichtet wurde, fanden meistens nicht in entfernten Ortschaften statt. Viele von diesen fanden in den Haftanstalten im Herzen von Istanbul und Ankara statt. Folter wird auf Menschen angewendet, die für gewöhnliche Straftaten als auch für politische Taten in Verdacht stehen. Sie ist zu einem elementaren Bestandteil des Verhörwerkzeugs geworden, zu einer Methode, Informationen und Geständnisse zu erzwingen. (...)

*

Für die Leute, die wir trafen und die in Polizeiwachen festgehalten worden waren, war es unmöglich, uns genaue Beschreibungen der Haftanstalten zu geben, zumal ihnen die Augen zugebunden waren. Es war ihnen jedoch möglich, ihre Erfahrungen dort und das angewandte Folter-Werkzeug zu beschreiben. Das Standard-Werkzeug enthält die Maschine für Elektroschocks - bekannte als das "mahyetolu telefon"; die an der Wand befestigten Handschellen, an denen man Menschen hängen läßt; die Knüppel für das Schlagen und Vergewaltigen; einen Gummireifen, der die verdächtige Person während des Schlagens und Tretens bewegungsunfähig macht. Gatte/in und Kinder sind oft anwesend. (...)

Man sollte zur Kenntnis nehmen, daß die meisten politischen Straftaten als "kollektiv" -begangene Straftaten betrachtet werden, und daß die Möglichkeit besteht, einen Häftling zu entlassen und sofort wieder festzunehmen, wenn die Polizei ihn länger festzuhalten gedenkt. Die neuen Gesetzesänderungen des Polizeirechts erlauben ihr Gefangene auch von Haftanstalten oder Gefängnissen vorzuladen und sie über andere Straftaten, als die, für die sie festgenommen worden waren, zu vernehmen. Die vorgeladenen Personen können bis zu einer maximalen Haftdauer von 24 Stunden für "individuelle" Straftaten und 15 Tage für "kollektive" Straftaten festgehalten werden. Ihnen ist erlaubt, sich einer medizinischen Kontrolle nach Verlassen und Rückkehr in die Haftanstalt oder dem Gefängnis zu unterziehen. Amnesty International berichtet über "viele Fälle" von Gefangenen, die zum Verhör zurückgeholt und gefoltert wurden. (...)

Bestrafung der Folterer

In den letzten Jahren haben die türkischen Behörden Schritte "unternommen", die Folterer zu bestrafen. Nach dem Bericht vom 22. November 1985 des parlamentarischen Ausschusses über die Inspektion der Gefängnisse und der Haftanstalten, sind seit dem Putsch 1980 in 2.120 Fällen, die 4.623 Personen des öffentlichen Dienstes betreffen, Ermittlungen angestellt worden und von bürgerlichen, juristischen Autoritäten untersucht worden. Von dieser Zahl sind 439 verurteilt, 2.052 freigesprochen worden. 410 erstattete Anzeigen sind abgewiesen worden und 1.722 Fälle werden noch bearbeitet. Zusätzlich wurden ca 941 Fälle an die zuständigen militärischen Ermittlungsbehörden weitergeleitet. Von diesen sind 624 erstattete Anzeigen abgewiesen, 265 freigesprochen, 105 für schuldig erklärt worden und für die restlichen Fällen sind die Ermittlungen noch nicht abgeschlossen. In einem Interview mit "The New York Times" hat Ministerpräsident Özal im September 1985 geäußert, daß 600 erstattete Anzeigen wegen Folter vom Gericht überprüft und 130 Personen davon verurteilt worden sind.

Diese Statistiken, obwohl sie sich von Quelle zu

denjenigen Ländern erwecken will, die dazu neigen, sich mit der Türkei zu verständigen. Um dieses Ziel zu erreichen, mache die Türkei verwaschene Versprechungen. In einer Situation, in der die Prozesse nicht mehr weiter fortgeführt werden wollen, wird versucht, die Grundlage zu schaffen, weitere Hoffnungen zu erwecken.

Unterredungen mit dem Vorsitzenden der Sektion des "Europarats des Außenministeriums" ergaben, daß sie diese Auffassungen teilen. Unter keinen Umständen wird die Regierung in irgendeiner Form Vorschläge zum Erlaß der Amnestie bringen. Begrenzte Strafminderungen für alle Häftlinge sind kein Ausdruck einer Amnestie, sondern nur das Ergebnis des Wunsches, das Platzproblem in den Gefängnissen zu lindern.

Deshalb kann ohne jeden Zweifel behauptet werden, daß ein wesentlicher Punkt des Abkommens der fünf Länder mit der Menschenrechtskommission, die Amnestie, eventuell nie verwirklicht werden wird. Diese Behauptung kann auf die Tatsache gestützt werden, daß die türkische Regierung, dem Ausland gegenüber stets den Anschein erwecken will, daß sie in dieser Richtung positive Schritte unternimmt, in der Türkei dagegen dieses Thema beharrlich umgeht oder ablehnt.

Wer die gleiche Meinung mit mir nicht teilt,
ist Schuldig! - Meinungsschuld!

Über Folter und andere menschenunwürdige Behandlungen

Das Interesse des Auslands an den verbreiteten Folterpraktiken in der Türkei, hat die Regierung in gewissem Maße verunsichert. Auf der einen Seite wird behauptet, daß zuständige Regierungskreise, an der Spitze die Regierung, den Folterpraktiken nicht zustimmen.

Man begegnet Gegenbehauptungen, daß Vorwürfe der Folter zumeist von Nationen und Personen eingebracht werden, die der Türkei nicht freundschaftlichgesonnen sind. Diese Vorwürfe würden von ihnen im Zuge einer internationalen Taktik inszeniert.

Auf der anderen Seite werden zahllose Folterungsfälle gemeldet. Dabei handelt es sich um Berichte, die äußerst glaubhaft sind.

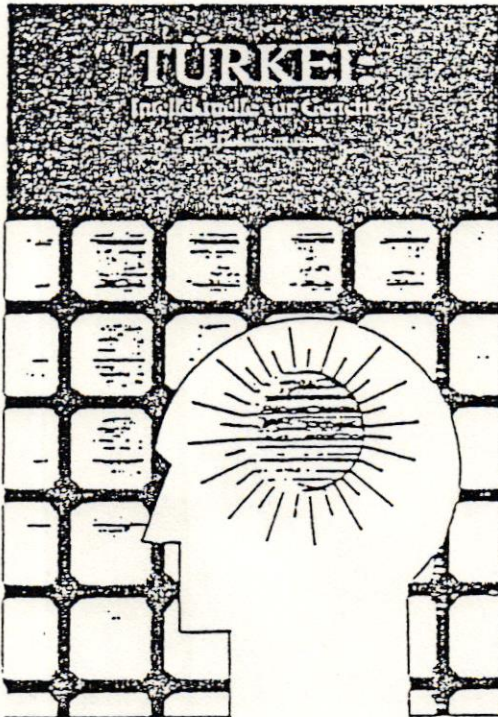
In letzter Zeit ist die Tagespresse darunter auch die "Cumhuriyet" näher auf einen Foltervorfall eingegangen.

Die Sozialdemokraten haben das Problem der Folter oft vor das Parlament gebracht, konnten dabei aber keine wesentlichen Erfolge erzielen. Ein Gesetz ist vorgeschlagen worden, daß jeder Verhaftete das Recht haben soll, unmittelbar nach seiner Verhaftung einen Rechtsanwalt zu berufen. Die Annahme dieses Gesetzesentwurfes scheint jedoch unwahrscheinlich.

Andererseits ist es interessant, daß die Türkei das einzige Land ist, das die Folterer im großen Rahmen offiziell bestraft. Nach Informationen, die dem Parlament gegeben worden sind, sind bis Ende September 1985, 2.120 Verfahren eingeleitet worden, die 4.623 Polizisten oder Offiziere einschließen. Davon sind für 439 Personen offiziell Strafen vollstreckt worden. 2.052 sind freigelassen worden, 410 sind wegen Beweismangels freigelassen worden, gegen 1.722 Personen dauern die Verfahren noch an. Nach einer Information, die der Ministerpräsident der "New York Times" gegeben hat, sind gegen 130 Personen Strafen wegen Folter verhängt worden. Wenn man diese Zahl mit den vorgebrachten Anklagen vergleicht, ist sie doch äußerst klein. Strafen werden im Allgemeinen verhängt, wenn die Folter zum Tod geführt hat. Meistens werden aber auch in solchen Fällen Freiheitsstrafen von fünf bis zehn Jahren verhängt. Erwähnt werden sollte auch, daß die Angeklagten normalerweise weder während des Prozesses noch während ihrer Revision in Haftstrafe bleiben.

Gleichzeitig wird auch oft versucht, mit Gegenbehauptungen von Todesfällen während der Verhörungen, Erschießungen bei vermeintlichen Fluchtversuchen, Selbstmordfällen über das eigentliche Problem hinwegzutäuschen.

Einer der Politiker, mit denen ich reden konnte, meinte, daß die steigenden Selbstmordraten unter den Polizisten ein Zeichen für die Ausweglosigkeit ihrer Situation sei. Auf der einen Seite verpflichtet sich der Polizist, Informationen, wenn nötig mit Hilfe von Folter, zu sammeln, andererseits ist er dem Risiko ausgesetzt bestraft zu werden, wenn die Folter nachgewiesen werden kann. Darüberhinaus wird angenommen, daß Folter aufgrund des Drucks der Öffentlichkeit bestraft wird. Dieser Druck bewegt aber die Zuständigen nicht, die Folter im Allgemeinen zu verhindern.

AZİZ NESİN'S

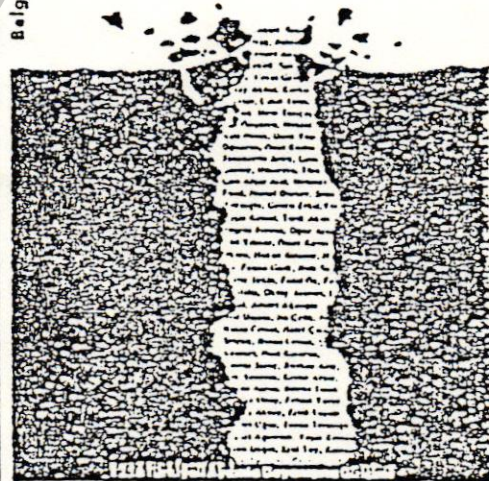
letztes
plädoyer
in dem
"petition"
prozess

Belgeler, İmticalar, Kronoloji

TÜRKİYE: AYDINLAR YARGILANIYOR

ULUSLARARASI DAYANIŞMA

INITIATIVE FÜR SOLIDARITÄT MIT DEN INTELLEKTUELLEN DER TÜRKEI

Kontakt-
Adresse : Postfach 2106
3550 Marburg
BRD

Konto: C. Weber
Spendenkonto f. Initiative
f. türk. Intellektuelle
BfG-Hannover
Kto. 12 25 22 02 01
BLZ 250 101 11

Marburg, 31 Temmuz '84

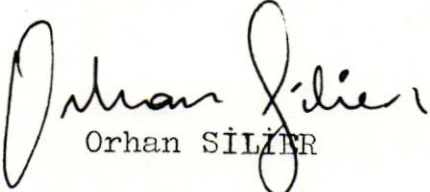
Sevgili Arkadaşlar,

Haziran ayı sonunda yaptığımız basın açıklaması ile, daha önceki üç hafta boyunca imzalarını topladığımız kişilerden 12 ülkeye mensup 200 seçme adı duyurarak 1256 Türkiye'li aydınla dayanışma çalışmasının ilk aşamasını tamamlamıştık. Bu ilk aşamada ulaştığımız en önemli sonuçların bir dökümünün çıkartılması, henüz tamamlanmamış bazı işlerin hatırlatılması ve önümüzdeki aylarda aynı kapsamda yapılabilecek somut çalışmaların neler olabileceğinin tartışmaya açılması, birkaç haftadır, yapılması zorunlu bir görev olarak ortada durmaktadır.

1256 Türkiye'li Aydınla Dayanışma İnsiyatifi'nin oluşum biçiminden v yapısından doğan nedenlerle, böylesi bir görevin önceden belirlenmiş bir sorumlusu yoktur. Hatta, kısmen yine aynı nedenlerden, kısmen de yaz aylarının başlamış olmasıyla açıklanabilecek aksaklıklardan ötür böylesi bir değerlendirme ve öneri çalışmasının gerektirdiği verilerden önemlice bir bölümü de henüz kampanyanın yürütüldüğü ülkelerdeki arkadaşlarımız tarafından iletilmiş değildir. Tüm bunlara rağmen, çalışmamızın başarı düzeyinin yükseltilerek sürdürülebilmesi için, bir durum saptaması ve öneriler raporunun şu ya da bu biçimde hazırlanma gerektiği açıktır.

Çalışmanın ilk aşamasında kimi pratik işlerin koordinasyonunu sağlamak ya çalışmış ve şu anda da imzaların ve mali duruma ilişkin bilgileri toplandı arkadaşınız olarak, Server Tanilli Hocamızın onayıyla, bu tür bir kısa ara-raporu hazırladım. Rapora yer yer önemli gördüğüm kimi kişisel değerlendirmelerimi de ekledim. Bu metni ekte iletiyorum Raporun gereklerini ve her türlü başkaca öneri, eleştiri ve görüşlerinizi gecikmeden ulaştırmanız durumunda, tüm yeni gelişme, öneri ve görüşleri kapsayan bir sonuç-raporu hazırlayıp sizlere yollamayı da üstleniyorum. Başarılar ve iyi günler dilerim.

Sevgi ve saygılarımla.

Orhan SİLİNER

Çalışmanın Örgütlenişi ve Yürütülüşü :

1256 Aydınla Dayanışma İnsiyatifi çalışmaları yalnızca birkaç günlük bir ön hazırlıktan sonra, Mayıs ayının son günlerinde, imza formlarının ve Aydınlar Bildirisi metninin ve çevirilerinin Avrupa'nın 12 ülkesine ve A.B.D.'ye gönderilmesi ile başladı. Başlangıçta septanan amaç, SSCR'ın ülkelerin herbirinde, yalnızca en tanınmış demokrat, ilerici aydınlardan 25-30'unun imzasının alınması ve bu çalışmanın iki hafta içinde tamamlanmasıyla Türkiye'de bildiri sahiplerinin karşı karşıya bulundukları baskılara en seri ve etkili bir cevabın verilebilmesiydi. Buna ek olarak, halen kişisel ya da mesleki nedenlerle yurtdışında bulunan Türkiye'li tanınmış aydınların da imzalarının alınması ve eğer anlamlı bir nicelik ve niteliğe ulaşılabılırsa, bunların Türkiye'deki arkadaşlarımızın imzalarının yanısıra açıklanması da düşünülmüştü.

İkinci haftanın sonlarına doğru, çeşitli ülkelere gelen öneriler üzerine, kampanya süresinin bir hafta daha uzatılması yoluna gidildi. Bu arada, gerek bazı ülke ve şehirlerdeki ilişkilerin en tanınmış kişilerden imza alınmasına elvermemesinden, "tanınmışlık" kavramının farklı farklı değerlendirilmesinden, deneyim eksikliğinden, zaman sınırlamasından, çalışmanın önemini kavrayış güçlüklerinden dolayı ve gerekse bazı örgüt ve arkadaşların kendi insiyatifleriyle yaptıkları çalışmaların sonucu olarak, önerülenden daha geniş bir kapsamda kişilerden alınmış, hesapta olmayan yüzlerce imza da iletilmeye başlandı. Böylece amaçlanan grup dışındaki kişilerden alınan imzaların nasıl değerlendirilebileceği sorunu ortaya çıkmış oldu.

İmza toplama çalışmaları sürerken ortaya çıkan ve bu güne kadar herhangi bir kesin sonuca bağlanamayan bir başka problem Türkiye'li aydınların imzaları alanında kendini belli etti. Kampanyanın ilk haftalarında, özellikle Paris, Berlin gibi Türkiye'li aydınların sayıca toplu olarak bulundukları merkezlerde bir bölümü kişisel nedenlere dayanan çekingenlik ve karşı çıkışlar bu alandaki çalışmaların geniş bir kapsama ulaşmasını engelledi. Ayrıca, bazı arkadaşlarımız yurtdışın-

da bulunan aydınların toplu bir çıkışının Türkiye'deki Bildiri'yi imzalayanlar bakımından zararlı sonuçlar doğurabileceği, üstelik Batılı aydınların desteğinin etkisini zayıflatabileceği görüşünü belirttiler. Türkiye'de Aydınlar Bildirisi'ni yeni yeni imzalarla sürdürme yolunda bir girişimin gözlenmediği/haber alınmadığı, Batı Avrupa'da toplanabilen imzalardan önemli bir bölümünü politik nedenlerle yurt dışında bulunan kişilerin imzalarının oluşturduğu koşullarda, bu imzaları değerlendirebilmek mümkün olmadı.

Haziran ayının ilk üç haftası boyunca başlangıçta düşünülen ülkelerde biri hariç öteki tüm ülkelerde, ilişki kurma olanağı bulunabilen yerler ve Türkiye'li 100'ün üstünde kişi ve aralarında Federal Alman Eğitim ve Bilim İşçileri Sendikası (GEW), World University Service (WUS), Türkiye Demokratlarıyla Dayanışma İnsiyatifi, Deutsche Volkszeitung ile FİDEF ve HDF gibi örgütlerin de bulunduğu demokratik kuruluş ve örgütler kampanyaya katkıda bulunmak için aktif çaba gösterdiler. İngiltere'de, Portekiz'de, Danimarka'da, Avusturya'da, Belçika'da; şehir olarak Bremen, Bonn, -koordinasyon eksikliklerine rağmen- Batı Berlin'de; somut çalışma alanı olarak Alman Sendikalar Birliği (DGB) Genel Merkezinde, Eğitim ve Bilim İşçileri Sendikası içinde, Frankfurter Rundschau Gazetesi ile ilişkiler kapsamında, Fransa'da Öğretim Üyeleri arasında imza toplanması için çaba göstermiş arkadaşlarımızın başarılarını vurgulamak zorunludur kanısındayım. Kuşkusuz, çeşitli çalışmaların sonuca yansıyış derecesi birbirinden çok farklı oldu. Örneğin Federal Almanya'nın Hannover şehrinde yalnızca 4 imza gönderen bir arkadaşın bu 4 imzasının tümü basın bildirisine girerken, tümüyle bamsız olarak ama İnsiyatifin imza formlarıyla çok sayıda imza toplanarak bunları ileten KOMKAR'ın bu girişimi, toplanan imzaların tümüne yakınına öğrenci, işçi, evkadını vb. kişilerden alınmış imzaların oluşturması yüzünden maalesef hemen hemen hiç değerlendirilemedi.

Bu arada, kampanyanın sürdürüldüğü ülkelerin sayısını, İtalya, İspanya, Avusturalya ve Japonya gibi aynı kapsamda düşünülebilecek ülkeleri de kapsayarak daha da artırmak için herhangi bir girişim yapılmadı. İsviçre'deki çalışmaların asgari bir girişkenlik ve izleyicilik ile

için birçok açıdan önem taşıyan bir tecrübe olma potansiyeli ile, başarılı bir çalışma olmuştur.

Kanımca, bu çalışma, eğer : (1) Türkiye'deki Bildiri çalışmasına paralel asgari bir hazırlık daha önceden gerçekleştirilebilmiş olsaydı; (2) Yurt dışındaki demokratik dayanışma çalışmaları üzerine dar-milliyetçilikle, teslimiyetçilikle ya da affedilmez bireysel hesaplarla açıklanabilecek/kuşku ve şerhli durmalar daha yaygın bir biçimde ve kökünden yok edilebilseydi; (3) Aydınlar Bildirisi'nin demokratik mücadele bakımından taşıdığı anlamı doğru ve hızla kavrayarak seyircilik ve alkışçılığın ötesinde, aktif ve etkin katkıda bulunma tutumu daha da yaygınlaştırılabilseydi; (4) Böylece dayanışma çalışması baştan başlanarak daha nitelikli ve geniş bir ekip tarafından yürütülebilseydi; ve (5) Mali konunun taşıdığı öneme uygun bir biçimde kavranması ve bir özveri yarışması havasının yaratılması başarılabilsen, başarı düzeyi çok daha yükselebilirdi.

Dayanışma Çalışmasının Yansımaları ve Yankıları :

Raporun başlangıcında da belirtildiği gibi çeşitli ülkelerden dayanışma çalışmasının basındaki yansımaları ve öteki yankıları üzerine yeterli bilgiler henüz gelmiş değildir. Bununla birlikte, en azından bu tür bir haberleşmenin başlangıcı olarak ve zorunlu bir biçimde Federal Almanya'daki ve Türkiye'deki yansıma ve yankılara yoğunlaşarak yapılan bir özetleme aşağıdadır.

Saptanabildiği kadarıyla, dayanışma eylemi Türkiye'de iki yayın organına yansıyabilmiştir. Milliyet Gazetesi 28 Haziran '84 günlü sayısında çalışmayı kısa bir haberle duyurmuş, Nokta dergisi ise 20. sayısında seçme imzaların tam listesini yayınlamıştır. Konunun basına yansıması 56 kişi hakkında dava açılmasının hemen ardından olduğu için ayrı bir değer taşımış, demokrat aydınlar arasında genel bir memnuniyet, hatta sevinç yaratmıştır.

Yurtdışında yayınlanan demokrat, ilerici yayın organlarından birçoğu basın açıklaması ve imza listesine yer vermişlerdir; bu tür yayınlar

muhtemelen önümüzdeki günlerde de devam edecektir.

Saptanabildiği kadarıyla, türkçe yayın yapan radyolardan BBC Türkçe Yayın Servisi, WDR Türkçe Yayın Servisi ve Bizim Radyo/TKP'nin Sesi dayanışma çalışmasının sonuçlarına geniş yer vermişlerdir. Türkiye'de ve Türkiye dışında birçok kişi dayanışma eylemini bu kanalla öğrenmiştir.

Aydınlar Bildirisi'nin tam metni Federal Almanya'da Cumhuriyet Gazetesi ile aynı zamanda Tageszeitung'da çıkmıştı. Dayanışma kampanyasından sonra, ^{tam metin} Federal Alman ilerici-sol çevrelerinin en yaygın olarak okudukları haftalık politik gazete olan Deutsche Volkszeitung ile Federal Almanya'nın en saygın, demokrat, günlük gazetesi Frankfurter Rundschau'da (13/7, 20/7) yayınlanmıştır. Bunlardan Deutsche Volkszeitung Bildiri metnine ek olarak Federal Almanya'dan birkaç yüz önemli imzalayıcı da kısa bir haber duyurusuyla birlikte açıklamış, ayrıca bir imza formu yayınlayarak okuyucularını kampanyayı desteklemeye çağırmıştır. Frankfurter Rundschau ise Bildiri metnini imzalardan bazılarını kapsayan kısa bir değerlendirme yazısı ve iki fotoğrafla birlikte dokümantasyon sayfasında yayınlamıştır. Saptanabildiği kadarıyla, basın bülteni, bunlar dışında şimdilik yalnızca kimi Alman Komünist Partisi yanlısı yayın organları ile, Hannover ve Berlin şehirleri yerel basınında yer alabilmiştir. Aralarında Der Spiegel ve Stern'in de bulunduğu kimi haftalık ve aylık dergilere yansıtılması ile ilgili çalışmalar devam etmektedir.

Federal Alman televizyonun üçüncü kanalında geçen hafta içinde yayınlanan bir kültür programında Bildiri ve dayanışma çalışması üzerinde hayli geniş açıklamalarda bulunulmuştur. Başkaca olanakların yaratılmasına çalışılmaktadır.

Alman Sendikalar Birliği Başkanı 56 kişi hakkında dava açılmasını ve sile ederek Evren'e Aydınlar Bildirisi imzalayıcıları hakkındaki soruşturma ve baskıları kınayan bir mektup yazmış, bu DGB Haberler Bülteni aracılığıyla tüm basına ve sendikalara iletilmiştir. Eğitim Sendikası Genel Başkanı daha kampanyanın başında sendika ödütüne bir

Genelce yayınlayarak bu kampanyayı desteklemelerini istemişti. TÖB-DER ile GEW arasındaki iyi ilişkilerin mümkün kıldığı bu destek sonucu 200'den fazla imza sendika örgütleri kanalıyla iletilmişti. GEW bu desteğini sürdüreceğini belirtmektedir. Nitekim, DGB'nin Türkiye'li işçiler için çıkarttığı bülten olan DGB Haberler'e ek olarak, GEW'nin yayın organlarında da konuyla ilgili haberler yayınlanmaya başlamıştır.

Fransa'da Uluslararası İnsan Hakları Federasyonu'nun bülteninde Aydınlar Bildirisi tam metin olarak yer almıştır. Fransa'da Le Monde, Liberation, Le Matin ve L'Humanité'de başka haber ve yorumlar içinde Aydınlar Bildirisi'nden bahsedilmiş, bunlardan Liberation ayrıca dayanışma imzalarını küçük bir çerçeve içinde duyurmuştur.

New York Times A.B.D. Dışişleri Bakan Yardımcısının Türkiye gezisi ile ilgili bir haber yorumunda Bildiri'den bahsetmiştir.

Portekiz'de Jornal de Noticias imzalardan örnekler vererek dayanışma eylemini duyurmuştur.

Saptanabilen ve iletilen haber, yansıma ve yankılardan benim bilebildiklerim bunlardan ibarettir.

Görülebileceği gibi dayanışma çalışmasının türkçe yayınlar dışındaki saptanabilen yansımaları, eylemin çapına ve haber değerine göre sınırlı kalmıştır. Bunun nedenlerini doğru bir biçimde deyiş çalışmamız ve buna dayanarak şimdiden sonra yapılabilecekleri somutlamamız gerekmektedir.

Nedenlerden bir bölümü kampanyayı aşan, temel unsurlara bağlı olanlardır. Dünya politikasında Türkiye'nin yeri, Türkiye'deki demokratik mücadelenin genel boyutları, Türkiye'deki demokratik güçlerin bir bütün olarak yarıtdışı ilişkilerinin sınırlılığı, demokratik-sol hareketin Batı basına ile ilişkilerinin sınırlılığı bu türden nedenler arasındadır. Burada bunlar üzerinde durmakta fazla yarar yoktur. Yalnız şu noktayı belirtmekte yarar vardır: Bu tür unsurlar önemlidir ama her şeyi açıklayabilen unsurlar değildir. Bu gruptaki engeller aşılamaz, en azından zorlanamaz türden değildir.

Dayanışma çalışmasının basında yeterince yansımamasının ikinci grup nedenleri doğrudan bu çalışmadaki kendi aksaklıklarımıza bağlı olanlardır. Burada bir örnek saptama anlamlı olabilir. Yukarıda Türkiye ve Federal Almanya'ya ya ilişkin olarak belirtilen basına yansıma durumlarının tümü basın bülteni iletmene çok öncesinde ilgili kuruluşların yöneticileri, muhabirleri, editörleri ile yapılan öntemasların/yazışmaların bir sonucu olarak ortaya çıkmıştır. Bunların bir bölümü birden çok arkadaşımızın ısrarlı çabalarının ürünüdür. Demek ki, olabildiğince çok basın kurumlarıyla önceden, doğrudan ilişkiler kurmak ya da bu tür ilişkileri olan yerli ve Türkiye'li kişilerin yardımını almaktaki eksiklerimiz, işi şansa, kendi gelişmesine bırakmamız olumsuzluklara hizmet etmiştir. Kimi ülke ve alanlarda bu olumsuzluk girişkenlik ve çaba eksikliğinden değil, ne yazık ki yalnız bir politik çevreden arkadaşların kampanyayı yürütmeleri, dolayısıyla kurabildikleri ilişkilerin kendi varolan ilişki çevreleriyle sınırlı kalması sonucu olarak ortaya çıkmıştır. Kampanyayı imzaları ile destekleyen Batılı aydınlardan komünün basına yansıtılmasında da yardım istenmesi genel olarak ihmal edilmiştir. Basın bültenin hazırlanmasına ve çeşitli ülkelere iletilmesine ayrılan zaman çok az olmuş, bültenin daha gösterişli bir biçimde hazırlanması ve tüm ülkelere belli bir cünde dağıtılarak, birçok yerdan aynı anda basına iletilmesi sağlanamamıştır. Tüm bunlara ek olarak, gazete ve öteki basın kuruluşlarıyla ilişkinin Temmuz ayı boyunca da ısrarlı bir biçimde sürdürülmeyip, birkaç günle sınırlı bir iş olarak görülmesi yansıma oranını düşürmüştür. Halbuki dayanışma kampanyası gazetecilik açısından aktüalitesi hemen geçen bir haber değil, her an kullanılabilir bir haber olduğu için, bu tür zorlamalar etkili olabilirdi. Okuyucu mektuplarından, kampanyayı yansıtan kısa haber-yorumların yazılıp gönderilmesine kadar birçok yöntem daha başarılı sonuçlar almamızı sağlayabilirdi.

Özetle, kampanya deneyimimiz, basınla ve kamuoyunu oluşturup yönlendiren kişi ve kurumlarla ilişkinin sesimizi duyurabilmemiz bakımından ne kadar belirleyici olduğunu bir kere daha göstermiştir. Batı ülkelerinde Türkiye'deki demokrasi mücadelesiyle dayanışma için yapacağımız

hemen her çalışmanın ilk amacı bu ülkeler kamuoyunu bilgilendirmek ve harekete geçirmek olduğuna göre, yukarıda somut olarak sıralanan türden eksiklerimizi gidermemiz çalışmalarımızın etkinliğinin ana koşuludur. GFW Genel Merkezinin genelmesine 250'yi aşkın Federal Alman Öğretmen/aydınının cevap vermiş olması, Deutsche Volkszeitung'daki imza formunu iki hafta içinde 140 kişinin imzalayıp geri göndermesi gibi örnekler, bu tür subjektif eksikliklerin giderilmesiyle sesimizin daha gür çıkabilirdi durumlarda, Batılı aydınlar açısından azımsanmayacak bir duyarlılığın varolduğunu göstermektedir.

Bekleyen Acil İşler ve Bundan Böyle Yapılabilecek Çalışmalar :

Daha önce açıklandığına göre 15 Ağustos'ta Bildiri'yi imzalayanlardan 56'sı ile ilgili dava Sıkıyönetim Mahkemesinde başlayacaktır. Bu davanın öteki birçok davada olduğu gibi, giderek daha çok kişiyi kapsayacak biçimde genişletilmesi muhtemeldir. Zaten sıkıyönetim açıklamasında da "soruşturması tamamlanlardan 56'sı" gibi bir ifade kullanılmıştır. Bu davanın çıktıkça genişleyen ve etkinleşen bir dayanışmaya konu olması, rejimin başına bela haline getirilmesi, herşeyden önce Bildiri'nin açıklanmasıyla başlayan politik çıkışın sürdürülebilmesi açısından büyük önem taşımaktadır.

Öyleyse, varolan olanaklarımız içinde, biz, buradan ne yapabiliriz?

Kuşkusuz, yapılabilecek ve bu arada topluca yapabileceğimiz çok şey vardır. Ne var ki, bunlardan öncelikle geçmişte yaptığımız çalışmanın devamı niteliğini taşıyanları, en basit ve acil olanları gündeme almakta yarar vardır.

26 Haziran'dan bu yana gönderilen yeni yüzlerce imza vardır. Fransız Sosyalist ve Komünist Partisi üst düzey yöneticileri örneğinde olduğu gibi, yeni imzalardan bir bölümü seçme isimler listesinde değişiklikler yapmaya gerektirecek niteliktedir. Önümüzdeki 10-15 gün içinde de başka imzaların gelmesi çok muhtemeldir.

Bu nedenle, ilk olarak, çeşitli ülke ve çalışma alanlarındaki arkadaşların, eller varsa, ellerindeki yollamadıkları imzaları hemen iletmeleri ve önümüzdeki 10 gün içinde geçen seferden eksik kaldığını düşündükleri

seçme, basın ve kamuoyu bakımından önem taşıyan birkaç kişiden daha imza almaya çalışarak geçen seferki listeyi geliştirmeye çalışmalarını öneriyorum. Bu tür isimlerin, örneğin 10 Ağustos'a kadar -mümkünse telefon ya da ekspres mektupla- geçen basın bültenine ilişkin başkaca düzeltme ve önerilerle birlikte iletilmesi, 15 Ağustos'ta yeni bir basın bülteni ile konunun davanın başlaması vesile edilerek bir kere daha gündeme getirilebilmesini sağlayabilir. Yaz mevsimine girmiş bulunmamızın çok yönlü zorluklarına rağmen, bu tür bir ikinci girişim kampanyayı duyurmakta daha yüksek bir başarıyı olanaklı kılacaktır.

Kısa zamanda başarılması olanaklı ikinci iş, Frankfurter Rundschau'dan sonra, bu kez ikinci bir gazetede, Le Monde'da, Aydınlar Bildirisi'nin ve destek imzalarının yayınlatılmasıdır. Le Monde bakımından bu ancak ilan biçiminde mümkündür. Paris'teki arkadaşlarımızın verdiği bilgiye göre sözkonusu gazetede yarım sayfalık indirimli bir ilan için ödemesi gereken asgari bedel 30-40 bin Fransız Fransı ya da 10-13 bin Mark'tır. Ekteki mali durum özetinden anlaşılacağı gibi kampanya için şimdiye kadar yollanan bağışların toplamı yaklaşık 5,400 DM, yapılan harcamaların toplamı ise 3,150 DM'dir. Gönderildiği ya da gönderileceği bildirilip henüz ulaşmamış bağışların tümü aksamadan ilgili banka hesabına gelirse, hesapta halen bulunan 2,250 DM'a ek olarak 2,500 DM daha toplanacaktır. Demek ki, yalnız ilan masrafı bakımından bu paranın hem de önümüzdeki 15 gün içinde iki katına çıkarılması gerekmektedir. Bu mümkündür. Çünkü, gelen bağışlar son derece az sayıda bağışçı kişi ya da gruptan gelmiştir; birçok ülkeden hiçbir katkı yapılmamıştır; borç bulma ve bunu sonradan toplanacak bağışlarla kapatma olanakları kullanılmamıştır; yerli demokratik kuruluşların katkıları yok denecek ölçüde kalmış, bu tür kaynaklar zorlanmamıştır.

15 ya da 16 Ağustos'ta Le Monde'u açtığımızda orada kampanyamıza ait ilanı görmek istiyorsak, hemen harekete geçmeliyiz. En yakından başlayarak, toplanabilen tüm kaynakları bu iş için seferber etmeli, zaman sıkışıklığını düşünerek yollama için telefon ve telgraf havalesi gibi yöntemleri kullanmalı, durum ve potansiyel hakkında ayrıca da bilgi iletmeliyiz. Böylesi bir ilan ve çok sayıda gazete, dergide yayınlan-

çok haber ve listeler, birkaç televizyon ve radyoda daha konunun ele alınması, geçen haftalardaki eksiklerimizin önemli ölçüde kapanmasını sağlayacaktır. Ayrıca konunun canlı tutulmasına büyük katkıda bulunacaktır.

Görece kısa sürede başarılabilecek üçüncü iş, toplanan imzaların yalnız seçmelerinin değil tümünün, Türkiye'deki 1256 imza -meslek ve unvanlar dahil- ile birlikte yayınlanacağı; Aydınlar Bildirisi'ne ek olarak bu bildirinin hazırlanmasına neden olan yapı ve gelişmeler hakkında bir kısa özetin de içinde yer alacağı; basındaki yansımalarından örneklerle bezenmiş bir broşürün hazırlanmasıdır. Böyle bir broşürün hazırlanmasının gerektirdiği ek çalışma, olası katkıları gözönüne alınınca emeğe değebilecek bir ek çalışmadır kanısındayım. Üstelik, böyle bir broşürü gerek doğrudan, gerekse çeşitli kuruluşlar yoluyla satılması ile, mali bir yük altına girmeden hazırlayıp, yayınlamak da mümkündür. Bunun başarılabilmesi için tek tek ülke ve çalışma alanlarındaki arkadaşlara düşen en önemli iş -eğer şimdiye kadar yollamadılarsa- topladıkları imza sahiplerinin isim, soyadı ve mesleklerini gösterir daktilo edilmiş, mümkünse alfabetik olarak düzenlenmiş nihai bir listeyi hızla iletmeleridir. Kuşkusuz broşürle ilgili her türlü öneri ayrıca yararlı olacaktır.

Yukarıda önerilen üç acil iş dışında kampanyanın etkinleştirilerek sürdürülmesi için, bir bölümü Batılı aydınların kendileri tarafından önerilen -imzaların en ünlü birkaç Batılı aydından oluşacak bir heyet tarafından Türkiye'ye götürülerek iletilmesi gibi, Uluslararası kimi kuruluş, komisyonlara başvuru gibi- birçok alternatif çalışma daha vardır. Bunların tartışılmasına ve yeni önerilerin ortaya atılıp sonuçlandırılmasına girişebilmek için öncelikle ilk aşamadan artakalan işleri bir yandan bitiriyor olmamız zorunludur düşüncesindeyim. İlk aşamadan kalan bu tür çalışmalarda da daha önceki geniş katılımı, hızı, başarıyı sağlayabileceğimize güvenmek için yeterli nedenler vardır.

EK :

Mali Duruma İlişkin Özet Bilgiler :
27 Temmuz İtibariyle

B a ğ ı ş l a r

Tek tek Türkiye'li kişilerden gelen bağışlar toplamı (3 Kişi)	250.- DM
Tek tek Batılı aydınlardan gelen bağışlar toplamı (7 Kişi)	565.- DM
Türkiye'li grup ve örgütlerden gelen bağışlar toplamı (5 Bağış)	2,621.- DM
Batılı grup ve örgütlerden gelen bağışlar toplamı (5 Bağış)	1,912.37 DM
TOPLAM	5,348.37 DM

H a r c a m a l a r

Telefon Masrafları	1,697.80
Posta Pulu Masrafları	261.70
Telefaks Masrafları	53.--
Toplam Posta Masrafları	2,012.50 DM
Tren v.b. Ulaşım Masrafları	636.64 DM
Fotokopi Masrafları	402.20 DM
Kırtasiye Malzemesi Masrafları	71.45 DM
TOPLAM	3,122.79 DM

NOT: Harcamalar ve Bağışlara Ait Makbuz ve Faturalar Strasbourg'da Toplanmaktadır.

Sayın Orhan Silier

W.Raabe Weg 11

3550 Marburg

Herten, 19.08.1984

Konu: 1256 Aydınla Dayanışma İnsiyatifi çalışmaları hk.

Dağıtım: Bilgi için Sayın Profesör Server Tanilli'ye.

Sevgili Kardeşim Orhan,

Sayın Server Tanilli hocamızın onayını aldıktan sonra 26.05.1984 tarihinde Duisburg kentinde biraraya gelerek "1256 Aydınla Dayanışma Girişimi" ni oluşturduk. Görev bölümü yaptık, kendi alanlarımızda çalışmalara giriştik. O zamandan buyana yaptığım çalışmaların bir dökümünü ^{çıkardım.} yaptım. Hazırlayacağın "Sonuç raporuna" katkısı olur umuduyla gönderiyorum.

KURULAN ÖRGÜTSEL İLİŞKİLER:

Çalışmamızın başarılı yürümesi için önce tüm örgütlerimizin desteğinin alınması zorunlu olduğundan ilk ilişkileri vakit geçirmeden kurdum. Görev alanıma düşen örgütler şunlardı:

1. Kurd-Kom. Süleyman Ateş'le ilişki kurup girişimimizi ayrıntılı olarak anlattım. Çok olumlu karşıladı. Ayrıca kendilerinin de Aydınların çıkışını destekleme yönünde çalışmalar başlattıklarını söyledi. Ve merkezi bir girişimin oluşmasına karşı hoşnutluğunu belirtti. Daha sonra görüştüğüm tüm örgüt yöneticileri, aydınlar, sanatçılar, yazarlar, sendikacılar girişimimizi olumlu karşıladılar. En geniş bir biçimde destek vereceklerini dile getirdiler. Bunu hemen başlangıçta belirtmekte yarar var. Karşı çıkan kimse olmadı. Türkiye'deki arkadaşlarla uyum içinde yürütülmesi gerektiğini vurgulayan arkadaşlar oldu. Doğruydu da.

2.GERÇEK' ten Orhan Doğançay'la görüştüm.

3.DİBAF'tan Osman Sakalsız.

4.KOM-KAR'dan Serhat Bucak.

5.KKDK'dan Ömer Tuku

6.Birlik Yolu'undan Halil (Soyadını çıkaramadım)

7.FİDEF'den Hasan Özcan

8.HDF'den Ercan Karakaş

9.DEV-YOL'dan Taner Akçam

10. SAN-DER'den Aydın Karahasan

11. Türkiye Demokrasi Güçleriyle Day.İns'den Cengiz Yılmaz
Sendikalar'dan:

1.DGB'den Mete ATSU

2,IG-Metall'den Yılmaz Karahasan

3.IGBUE-Yeraltı Maden ve Enerji Sendikası'ndan Mikail Zopi

4.GEW-Berlinden Safter Çınar,

Ayrıca:

5.T.Maden-İŞ'den Mehmet Karaca

6.TÖB-DER'den Gültekin Gazioğlu

7.Bariş Derneği'nden Enis Coşkun

8.İKD'den Zülal Kılıç

9.İGD'den Alaattin Taş

KAMPANYA'NIN BAŞKA ÜLKELERDE DE YÜRÜTÜLMESİ İÇİN İLİŞKİ
KURULAN ÜLKELER:

1. FRANSA

2. F.ALMANYA

3. DANİMARKA

4. İSVEÇ

5. HOLLANDA

6. YUNANİSTAN

ve

7. Batı Berlin. Orada işlerin tam özümsemediği öğrenilince bi gidilmiş, birçok aydın, sanatçıyla görüşülmüş, oldukça büyük ka kıları sağlanmıştır.

İLİŞKİ KURULAN VE BÜYÜK ÇOĞUNLUĞUNUN DESTEĞİ SAĞLANAN
AYDIN VE SANATÇILARIMIZ:

Dursun Akçam, Prof.Hakkı Keskin, Fuat Bultan, Şeyda Talü,Ömer Polat, Yusuf Ziya Bahadınlı, Heval, İzel Hendek, Armağan Konrat, Dr. Faruk Şen, Yaşar Miraç, Dr.Bülent Tarakçıoğlu, İsmail Çoban, Ahmet Kardam, Özdemir Başargan, Dr.Berol Teber, Ekrem Aydın, Dr.Mümin Özdemir, Kemal Uzun, Cahit Baylal, Kerim (Berlin'den),Meral Taygun, Abdullah Yılmaz, Fakir Baykurt, Süleyman Üstün, Hüseyin Kaya, Akbar Berkalam, Hanefi Yeter, Mehmet Aksoy, Ayşim Atsız, Ali Söylemezoğlu, Mehmet Fıstık, Ülkü Gürkan...

Bu arkadaşlar içinde sadece beşinin dışında kalan herkes ya imzalarıyla ya da çevrelerinde aktif rol oynayarak geniş bir dayanışma desteği sağlamışlardır.

Yukarıda isimleri sıralanan örgüt temsilcileri, Aydın ve Sanatçılarımızdan 26'sıyla bizzat yüzyüze gelinerek konuşulmuş, gerisiyle telefon, mektup aracılığıyla ilişki kurulmuş, imzaların gelmesine dek ilişki hepsiyle sürdürülmüştür.

Basın açıklamasının Marburgdan alınarak Bonn'da 150 büyük ajans ve Gazete'ye dağıtımı örgütlenmiştir.

Çalışmaların ayrıntısını sen bilmektesin. Ben daha çok eksik yaptıklarımıza ve başarımızın nedenlerine değinmek istiyorum.

EKSİKLERİMİZ:

1. Daha başlangıcında ısrarla üstünde durduğumuz, ilişki adresi olarak Server hocanın isminden başka bir isim duyurulmayacak kararımız Şanar isteyerek ya da istemiyerek bozmuş , gönderilen ~~Zarflara~~ ~~adreslere~~ kendi adresini yapıştırmış, bu da Paris ve Berlin de v bazı örgütlerde tepkiye neden olmuş, işin yürümesi yavaşlamıştır

Senin Paris'e , benim Berlin'e dek gitmemi gündeme getirmiştir. Bir ölçüde aksama giderilmiştir.

2.Benim eksikliğim olmuş, ilişki kurduğum her örgüt ve kişilerde parasal desteği aynı ölçüde isteyememişim veya ısrarlı olmamışım Bu nedenle parasal dayanışma çok yüksek olmamıştır.

3.Türkiyeli aydınların imzalarını değerlendirememişizdir. Oysa imza veren birçok aydın bunu bizden beklemişlerdir. Beklemekte diler de.

4. Senin "Ara Rapor" diye şahsi adına bir yazıyı geniş olarak dördüncü bir eksik dağıtman olmuştur. Oysa bunu girişimdeki arkadaşlara sorup girişim adına yapabilir, başardığımız görkemli bir dayanışmanın ciddi yetine yaraşır bir sonuç ^{gerçekleştirmiş} olurduk. Çünkü bu girişimimiz, Nazım Hikmet'in hapisten kurtarılması girişiminden bu yana ^{ilk kez} dünya aydınlarının Türkiye aydınlarıyla büyük bir ^{dayanışması} girişimi ~~ilk kez~~ olmuştur. Tarihsel önemi de büyüktür. Ayrıca koordineli yazmış olsaydık ara raporu , diline de dikkat etmiş olurduk. Dümanın ülkemizi dört biryandan ateş altında tuttuğu bir dönemde, her bir sözcüğü kırk kere ölçüp biçmek zorundayız. Örneğin, 5. sayfada eleştiriler yapılırken, "... dar-milliyetçilik , teslimiyetçilik seyircilik ve alkışçılık ..." 4. Sayfada "... Parasal yönünü görmezlikten gelmiş ve veya parasal katkıdan kaçınmışlardır..." cümleler, "KOM-KAR'ın değerlendirilemez imzalar . göndermes gibi şeylerin yazılmış olması hoş değil ve bunlara katılmıyorum. Çünkü biz bir girişimiz, herkesin en küçük bir katkısına değer biçip, birleştirici, özendirici olmalıyız. Örgütsel birlik içindeymiş gibi davranamayız ki... Kimse eleştirilemez demiyorum, bunun üslubu gerçekten çok önemlidir. Biz bu konuda iğne üstünde olmak zorundayız...

Bir de telefon masrafını çok fazla buldum. Bu da şurdan kaynaklandı, sana ısrarla söylediğim halde, bizim ilişki kurduğumuz;

çalışmaların normal seyri içinde yürüdüğü yerlere, ^{dahi,} bir daha, bir daha telefon ettin...

Sevgili Orhan, bütün bunları neden yazıyorum? Senin gibi direnge kararlı, pılanlı arkadaşlarımızın işi, çalışması, bugünlük yarın lık değil ki... Daha uzun yıllar sağlıklı adımlar atmak zorunday. Yapılan her işte eksiklik olur . Artı ile eksi diyalektik bir bü tündür. Önemli olan artıyı birleştirici, olumlu yaklaşımlarla günbegün artırmaktır. *İğneleyici sözlerle azaltmak değil.*

OLUMLU SONUÇ:

Bir ay gibi bir süre içinde 3000 (Üçbin) ~~gibi~~ dünyaca ve enaz kendi ülkelerinde tanınmış aydın , sendikacı, sanatçı, politikacı kişiden dayanışma imzası almamış oldukça sevindirici bir başarı. Burjuva basını ne kadar ambargo koyup yayınlamama konusunda direnmişse de , bu ambargo tüm arkadaşlarımızın çalışmasıyla yırtılmış, tüm dünyada bu dayanışma kampanyası duyulmuştur. Özellikle de duyması gereken düşmanlar, ABD'den Federal Almanya gericilerine ve Cuntaya dek hepsi ^{bu büyük dayanışmayı} duymuş, halkımızın yalnız ol-
^{duyarak izlemişlerdir.} madıklarını birkez daha hınca ~~görmüşlerdir.~~ İkincisi ve bundan daha önemlisi Türkiye'de politikayla ilgilenen herkes bunu duy-
muş, dostlar, demokrasi güçleri moral kazanmışlar, sevinçlerini belli etmişlerdir. Onlara güç kaynağı olmuştur.

BAŞARININ NEDENLERİ:

1. Bunca acı, gözyaşı, cuntanın bunca saldırısından sonra hayatı kendisi başarılı olmamıza yardımcı olmuştur.
2. Türkiye'nin solda yeralan 5 partisinin ortak açıklamaları, birlikte mücadele konularında ileriye doğru adım atmaları başa-
rımıza büyük katkı ^{bulunmuştur.} ~~olmuştur.~~

3. Server Tanilli 'nin birleştirici kişiliği, tüm gruplarda olumlu karşılanmış, başarımızda oldukça etkili olmuştur.

4. Aktif çalışan arkadaşların dalıcılığı, girişkenliği, uzun yıllardan beri kurdukları kişisel ilişkiler başarımıza yardımcı olmuştur.

Daha da ilerisi, mükemmeli yapılamaz mıydı ? Yapılırdı. Ancak, ek siklerimiz, elde ettiğimiz sonucu gölgelemiyor. Tüm örgütlere, kişilere teşekkür edip kutlamak gerekiyor. Bunu bir Sonuç rapor ile AMA "1256 Aydınla dayanışma inisiyatifi" ADINA yapar imzala san sevinirim.

Mali Durum:

25-27. Mayıs tarihleri arasında yapılan (Duisburg) Unsere Zeit festifalinde Atılım standı komitesinden parasal yardım sağlanmıştır.

Masraflar:

Orhana elden verilen para		1000 (bin) DM.
Telefon		898.28 DM
Posta		55.40 DM
Yol ve benzin toplam		280.00 DM
Toplam		2233.68 DM

Birçok
Daha... popülebilir?

Yusuf Feyzuoğlu

TÜRKİYE'DE İNSAN HAKLARI ÜZERİNE ULUSLARARASI GÖRÜŞME
(HEARING) **DUYURU'SU**

12 Eylül 1980'de bilindiği gibi Türkiye'de bir askersel devirme oldu. Parlamento dağıtıldı, siyasi partiler kapatıldı. Sendikaların, meslek örgütlerinin ve derneklerin çalışmaları durduruldu. Yığın sal soruşturma ve tutuklamalar yapıldı. Açıklamalara göre; 12 Eylül 1980'den bugüne kadar **178.565**

kişi gözaltına alınarak soruşturmalardan geçirilmişlerdir.

Resmi makamlar bugün hapishanelerde 25.000'in üzerinde politik suçlardan dolayı tutuklu ve hükümlü bulunduğunu söylemektedirler. 5000'in üzerinde idam istemiyle açılmış davanın yargılaması sürmektedir. Yüzden fazla idam cezası infaz edilmek için Parlamentonun onayını beklemektedir. **25** idam cezası infaz edilmiştir. Uluslararası af örgütünün açıklamalarına göre soruşturmalar sırasında ikiyüze yakın kişi işkencede ölmüştür.

Askeri yönetim başta Anayasa olmak üzere devletin yapısını temelden düzenleyen birçok yeni yasa çıkarmıştır. Bu yasaların demokratik niteliği konusunda eleştiriler yaygındır.

Öte yandan 7 Kasım 1982 tarihinde yeni Anayasa halk oyuna sunuldu. Bu referandum aynı zamanda darbeyi gerçekleştiren General Evren 'i de 7 yıl için Cumhurbaşkanı yapmıştır.

Daha sonra kurulmasına izin verilen üç yeni partinin katıldığı genel seçimler oldu. Bu 6 Kasım 1983 Genel seçimlerini 25 Mart 1984 yerel yönetim seçimleri izledi.

Ne ki, böylece girilen bu yeni dönemde daha önce **açılmış** davalara yenilerinin eklenmeye başlandığına; soruşturmaların ve soruşturmalar sırasında işkenceler ile hapishanelerdeki ağır koşulların sona ermediğine ve insan hakları

61505 kişi
tutuklanmış,
41727 kişi
mahkum edilmiştir.

ihlallerinin sürdüğüne dair şikayetlerin arttığı ve yaygınlaştığı görülmektedir.

Türkiye'deki 1256 aydının imzlayıp Devlet Başkanına ve Millet Meclisi Başkanı'na verdikleri dilekçe ile sürmekte olan davalardaki avukatların İstanbul Sıkıyönetim Komutanlığına verdikleri toplu dilekçe'de bu şikayetler açıkça dile getirilmişlerdir. Bunun yanı sıra, gerek hükümet ve gerekse sıkıyönetim açıklamalarıyla doğrulanan, hapishane koşullarının ağırlığını protesto için yapılan açlık grevleri sonucu meydana gelen ölümler insan hakları ihlallerinin sürmekte olduğuna ilişkin şikayet ve iddialara ciddiye ve ağırlık kazandırmaktadır. Dilekçe haklarını kullanarak ülkelerinde demokrasiye ilişkin gözlem ve istemlerini dile getiren aydınlar hakkında açılan soruşturma ve yürütülen dava kamuoyu ve vicdanındaki bu rahatsızlığı derinleştirmiştir.

İşte bu olguları ve sonucu saptayan aşağıda imzası bulunan bizler Türkiye'de insan hakları konusunu ele alacak bir uluslararası görüşme toplantısı'nın(Hearing.) düzenlenmesinin girişimcisi ve destekçisi olmayı kararlaştırmış bulunuyoruz.

Amnesty International

Documentation Centre
International Secretariat
1 Easton Street
GB - LONDON WC1X 8DJ
Tel. 01.833 1771

M. Marc SCHWEYER
Représentant auprès du Conseil de l'Europe
10, avenue du Général de Gaulle
F - 67000 STRASBOURG
Tél. 61.38.24

Association internationale du Barreau
International Bar Association

To the

Executive Director
Office of the Director General
2, Harewood Place
GB - LONDON W1R 9HB
Tel. 01.629.1206

Association internationale de droit pénal (AIDP)
International Association of Penal Law

Prof. Dr. Gerhardt GREBING
Secrétaire Général adjoint
Licher Strasse 76
D - 6300 GIESSEN

Association internationale des jeunes avocats (AIJA)
Young Lawyer's International Association

Me François RUHLMANN
Représentant auprès du Conseil de l'Europe
22, rue du Général de Castelnau
F - 67000 STRASBOURG
Tél. 35.55.82

Centre international de recherches et d'études sociologiques,
pénales et pénitentiaires
International Centre of Sociological, Penal and Penitentiary
Research and Studies

M. Domenico CUCCHIARA
Secrétaire Général
Via Ghibellina, 59
I - 98100 MESSINA

Commission internationale de juristes (CIJ)
International Commission of Jurists

N. MacDERMOT, Esq., OBE, QC
Secretary General
109, route de Chêne (P.O. Box 120)
CH - 1224 CHENE-BOUGERIES/GENEVE
Tel. 35.19.73

Fédération internationale des droits de l'homme
International Federation for the Rights of Man

Me Antonio GARCIA BORRAJO
Vice-Président
23, rue du Dr. Potain (Esc. C, 5e)
F - 75019 PARIS

M. Pierre BOULAY
Représentant auprès du Conseil de l'Europe
3, square du Château
F - 67300 SCHILTIGHEIM
Tél. 83.27.29

Fédération pour le respect de l'homme et de l'humanité
Federation for the Respect of Man and Humanity

M. Jean-Jacques BALLAN
Service de documentation et d'études
20, avenue François Arago
F - 78110 LE VESINET

Ligue internationale des droits de l'homme
International League for Human Rights

Mrs Marilyn WEINGARTNER
United Nations Representative
236 East 46th Street
USA - NEW YORK NY 10017

Union internationale des avocats
International Association of Lawyers

Me Ernest ARENDT
Président
34 B, rue Philippe II (B.P. 39)
L - 2010 LUXEMBOURG

Union internationale des magistrats
International Association of Judges

M. Enzo MERIGGIOLA
Secrétaire Général Adjoint
44, rue Cantarini
I - 61100 PESARO

B A R I Ş

Association mondiale pour l'école instrument de paix (EIP)
World Association for the school as an instrument of peace

M. Janos TOTH
Conseiller en droits de l'homme
5-7, rue du Simplon
CH - 1207 GENEVE
Tél. (022) 35.24.22 / 36.44.52

Mouvement catholique international pour la Paix - Pax Christi
Pax Christi - International Catholic Peace Movement

Mlle Christiane OCKLY
Représentant auprès du Conseil de l'Europe
Résidence Leclerc
139 B, rue du Général Leclerc
F - 67400 OSTWALD
Tél. 30.31.05

Pax Christi
International Catholic Peace Movement
Kerkstraat 150
B - 2000 ANTWERPEN
Tel. (031) 35.02.72

Mouvement chrétien pour la paix
Christian Movement for Peace

Mlle Laurence EBERHARD
Secrétaire européen
46, rue de Vaugirard
F - 75006 PARIS

Mme Nadine MICHALSKI-MARCILLAT
Représentante auprès du Conseil de l'Europe
15, boulevard Clémenceau
F - 67000 STRASBOURG

Association internationale des arts plastiques (AIAP)
International Association of Art

M. Claude BLEYNIE
Représentant auprès du Conseil de l'Europe
UNESCO - MS1.04
1, rue Miollis
F - 75015 PARIS
Tél. 566.57.57 poste 50.06

Association littéraire et artistique internationale
International Literary and Artistic Association

Prof. Henri DESBOIS
Secrétaire Perpétuel
Hôtel du Cercle de la Librairie
117, boulevard St. Germain
F - 75006 PARIS

Confédération internationale des travailleurs intellectuels
International Confederation of Professional and Intellectual Workers

M. M. LETULLE
Président
1, rue de Courcelles
F - 75008 PARIS
Tél. 563.72.46 - 563.73.28

Conseil international des unions scientifiques
International Council of Scientific Unions

Dr F.W.G. BAKER
Executive Secretary
51, boulevard de Montmorency
F - 75016 PARIS
Tél. 527.77.02 - 525.03.29

Fédération internationale des acteurs
International Federation of Actors

Mr Peter Heinz KERSTEN
President
31 a, Thayer Street
GB - LONDON W1M 5LH
Tel. (01) 487.46.99

Fédération internationale des journalistes
International Federation of Journalists

M. Théo BOGAERTS
Secrétaire Général
1, boulevard Charlemagne (Bte 5)
B - 1041 BRUXELLES
Tél. (02) 736.80.15

Institut international de la Presse
International Press Institute

M. Jean-Jacques KIELHOLZ
Représentant auprès du Conseil de l'Europe
Dernières Nouvelles d'Alsace
17, rue de la Nuée Bleue
B.P. 406/RI
F - 67000 STRASBOURG
Tél. 32.48.77

Mr Peter GALLINER
Director
Dilke House
Malet Street
GB - LONDON WC1E 7JA
Tel. (01) 636 0703/4

Institut international du Théâtre
International Theatre Institute

M. André-Louis PERINETTI
Secrétaire Général
1, rue Miollis
F - 75015 PARIS

TÜSTAV
TÜRKİYE SOSYAL TARİH ARAŞTIRMA VAKFI

Association européenne des enseignants (AEDE)
European Association of Teachers

Dr. A. WESTERHOF
Président Européen
3, avenue Albert Béchet (Bte 8)
B - 1950 KRAAINEM
Tél. (heures bureau) Bruxelles 649.91.70

M. Serge MOSER
Secrétariat Général
CH - 1049 BOURNENS (Vaud)
Tél. (022) 44.77.50

Confédération européenne des syndicats
European Trade Union Confederation

M. Mathias HINTERSCHEID
Secrétaire Général
37, rue Montagne-aux-Herbes-Potagères
B - 1000 BRUXELLES
Tél. (02) 219.10.90

Entraide ouvrière internationale (EOI)
International Labour Assistance (ILA)

M. Richard HAAR
Secrétaire Général
Marie-Juchacz-Haus
Oppelner Strasse 130
D - 5300 BONN 1

Fédération internationale des associations d'instituteurs
International Federation of Teachers' Associations

M. Jean-Bernard GICQUEL
Secrétaire Général
3, rue de la Rochefoucauld
F - 75009 PARIS

Fédération internationale des professeurs de l'enseignement
secondaire officiel (FIPESO)
International Federation of Secondary Teachers

M. Jean PETITE
Secrétaire Général
7, rue de Villersexel
F - 75007 PARIS

GENÇ LİKBureau d'organisation européen des syndicaux des élèves
Organising Bureau of European School Student Unions

Mr Tony COLLINS
Secretary General
1 Kill Abbey
Deansgrange
Blackrock
IRL - Co. DUBLIN
Tel. 89.64.80

Communauté démocratique de la jeunesse européenne
Democrat Youth Community of Europe (DEMYC)

Mr David GRAYSON
Secretary General
131 Park Road
GB - WALLSEND, Tyne and Wear
Tel. 44 (0632) 63.49.88

Confédération européenne des organisations de centres de jeunes
European Confederation of Youth Club Organisations

Mr Niels H. ELBERLING
Secretary General
Landsforeningen Ungdomsringen
Ved Bellahøj 4
DK - 2700 BRØNSHØJ

Conseil européen des comités nationaux de jeunesse
Council of European National Youth Committees (CENYC)

Mr Alan CHRISTIE
Secretary General
Place Madou 6 (Bte 2, 4e étage)
B - 1030 BRUXELLES
Tél. 217.50.35

Fédération mondiale de jeunesse catholique
World Federation of Catholic Youth

To the
International Secretariat
c/o BDKJ
Postfach 320520
D - 4000 DUSSELDORF. 30

Jeunesse étudiante catholique internationale - Mouvement
international d'étudiants catholiques - Secrétariat européen
International Young Catholic Students - International
Movement of Catholic Students - European Secretariat

M. Jan DEREYMAEKER
Secrétaire européen
19, rue du Marteau
B - 1040 BRUXELLES
Tél. 218.54.37

Mouvement de la Jeunesse ouvrière chrétienne internationale
International Movement of Young Christian Workers

M. Léo KELLER
Secrétaire européen
16, rue Eugène Cattoir
B - 1050 BRUXELLES

Union européenne des jeunes démocrates chrétiens
European Union of Young Christian Democrats

M. Christian KOUTZINE
Président de la Commission des Droits de l'Homme
9, rue du Bouloi
F - 75001 PARIS
Tél. 261.38.22

Union internationale de la jeunesse socialiste
International Union of Socialist Youth

Mr Bengt OHLSON
Secretary General
Neustiftgasse 2
A - 1070 VIENNE
Tel. 93.12.67

TÜRKİYE SOSYAL TARİH ARAŞTIRMA VAKFI
TÜSTAV

Alliance européenne des unions chrétiennes féminines
European Young Women's Christian Association

European YWCA Secretariat
 c/o YWCA of Belgium
 57, rue St Bernard
 B - 1060 BRUXELLES

Alliance internationale des femmes (AIF)
International Alliance of Women (IAW)

Dr Sonja SCHMID-BURCK
 Representative to the Council of Europe
 27, Silberbachstrasse
 D - 7800 FREIBURG im BREISGAU
 Tel. (761) 77.816

Dr Hedi FLITZ
 Representative to the Council of Europe
 Im Druseltal 12, App. 541
 D - 3500 KASSEL-WILHELMSHÖHE
 Tel. (0561) 30.45.41

Centre européen du Conseil international des femmes
European Centre of the International Council of Women

Mme le Professeur Andrée MARTIN
 Première Vice-Présidente
 2 bis, avenue Raphaël
 F - 75016 PARIS
 Tél. 504.04.66

Centre européen féminin de recherche sur l'évolution de
la société (CEFRES)
European Center for Women's Studies on changing Society

Mme François LATOUR da VEIGA PINTO
 Secrétaire Générale
 37, avenue Dumas
 CH - GENEVE

Conseil international des femmes juives
International Council of Jewish Women

Mme Nicole KAHN
 Représentante auprès du Conseil de l'Europe
 9, quai Jacques Sturm
 F - 67000 STRASBOURG
 Tél. 35.35.34

Fédération internationale des femmes de carrières libérales
et commerciales
International Federation of Business and Professional Women

Mme Marcelle DEVAUD
Vice-Présidente
14, rue Montrosier
F - 92200 NEUILLY s/Seine

Femmes de l'Internationale Socialiste
Socialist International Women

Mrs Irmtraut LEIRER
Secretary General
88a St. Johns Wood High Street
GB - LONDON NW8 7SJ
Tel. (01) 586 1101

Groupe européen des femmes diplômées des universités (GEF DU)
University Women of Europe (UWE)

Mrs J GREMMEE-SCHAAFSMA
President
Waalsdorperweg 71
NL - 2597 HR THE HAGUE

Union européenne féminine
European Union of Women

Mme LEPELLETIER
Représentante auprès du Conseil de l'Europe
16, rue Boecklin
F - 67000 STRASBOURG-ROBERTSAU
Tél. 31.04.39

Mrs Marie-Elisabeth KLEE
Representative to the Council of Europe
Deutschherrenstrasse 137
D - 5300 BONN 2
Tél. (228) 33.05.37

Union mondiale des organisations féminines catholiques
World Union of Catholic Women's Organisations

Service des Relations
avec les Organisations internationales officielles
20, rue Notre-Dame-des-Champs
F - 75006 PARIS
Tél. 544.27.65

Association pour l'étude du problème mondial des réfugiés
Association for the study of the World Refugee Problem

Dr. Willibald LIEHR
Président
Sektionschef i.P.
Burggasse 75/8
A - 1070 VIENNE

Association internationale pour le progrès social
International Association for Social Progress

M. Jean-Paul PROMPER
Secrétariat Général
7, square Wiser (Boîte 17)
B - 1040 BRUXELLES
Tél. (02) 736.33.57 - 735.40.00

Confédération européenne des anciens combattants (CEAC)
European Veterans Federation

M. J. KOSCIUSKO-MORIZET
Ambassadeur de France
Président
56, boulevard Exelmans
F - 75016 PARIS
Tél. 651.27.35

Confédération internationale des anciens prisonniers de guerre
International Confederation of Former Prisoners of War

M. Werner KIESSLING
Délégué Général
Konstantinstrasse 17
D - 5300 BONN 2
Tél. (02221) 36.40.98

M. Jacques GOUJAT
Secrétaire Général
46, rue Copernic
F - 75782 PARIS CEDEX 16
Tél. 553.48.92

Congrès juif mondial "Branche européenne"
World Jewish Congress "European Branch"

Mr Daniel LACK
Executive Director
Case Postale 191
CH - 1211 GENEVE 20
Tel. 34.13.25

Conseil international des services d'aide familiale
International Council of homehelp services

Mme C. CHALVET de RECY
 Déléguée Permanente
 auprès du Conseil de l'Europe
 14, rue Gustave Charpentier
 F - 75017 PARIS
 Tél. 738.60.34

Secrétariat International
 Ramstraat 27
 POB 13020
 NL - 3507 LA UTRECHT

Fédération européenne d'associations nationales d'ingénieurs
European Federation of National Engineering Associations

M. Robert BUREAU
 Secrétaire Général
 4, rue de la Mission Marchand
 F - 75016 PARIS
 Tél. 224.91.43

Fédération mondiale des anciens combattants
World Veterans Federation

M. Serge WOURGAFT
 Secrétaire Général
 16, rue Hamelin
 F - 75016 PARIS
 Tél. 704.33.00

Internationale socialiste
Socialist International

Mr Pentti VAANANEN
 Secretary General
 88a, St. John's Wood High Street
 GB - LONDON NW8 7SJ
 Tel. 01.586 1101

Union internationale de maires
International Union of Mayors

M. Sigmund WIDMER
 Président
 Hôtel de Ville de Paris (Conseil municipal)
 F - 75004 PARIS

adresser toute correspondance au
 Secrétaire administratif : M. Robert BAUMAN (même adresse)

Union internationale de protection de l'enfance
International Union for Child Welfare

Mrs Evi UNDERHILL
Representative to the Council of Europe
1, rue de Varembé
CH - 1211 GENEVE 20

TÜRKİYE SOSYAL TÜRSTAV
TARİH ARAŞTIRMA VAKFI

TURKIYE DEMOKRASI GUÇLERIYLE DAYANIŞMA KOMITESİ
MERKEZİ BUROSU

33 Rue de la Grange-aux-Belles
75010 Paris

5 Ağustos 1984

Değerli arkadaşlar,

Avrupa Konseyi Parlamenterler Assamblesi'nin 7-11 Mayıs 1984 tarihleri arasında yaptığı 36/1. dönem toplantısı sonucunda, Türkiye üzerine tartışma notlarını ve alınan kararın Türkçe örneğini sizlere iletmiştik. Konsey'in 36/2. dönem sonbahar toplantısı 26 Eylül - 4 Ekim 1984 tarihleri arasında yapılacaktır.

Konsey'in Mayıs toplantısında Türkiye üzerine alınan kararda Türkiye'den beklentilerine ilişkin 1 yıllık bir süre öngördüğünden, Eylül sonu toplantısındaki oturuma Türkiye sorunu kendiliğinden gündeme gelmeyecektir.

Şimdi bulunduğumuz ülkelerde Konsey'in politik komisyon üyeleri başta olmak üzere, ilişkide bulunduğumuz Konsey parlamenterlerine, özellikle Konsey'in Mayıs'ta Türkiye üzerine aldığı kararlara ilişkin Türkiye'den beklentilerini içeren bir değişiklik olmadığını anlatmak, Konsey'in bu oturumunda da Türkiye sorununun tekrar gündeme alınmasını hedeflemek olmalıdır.

Dostça selamlarımızla.

TURKIYE DEMOKRASI GUCLERIYLE DAYANISMA
KOMITESİ MERKEZİ BUROSU

5 Ağustos 1984

Değerli arkadaşlar,

Avrupa Konseyi Parlamenterler Assamblesi 36/2. dönem toplantısı 26 Eylül - 4 Ekim 1984 tarihleri arasında yapılacaktır.

Bu toplantı nedeniyle 2 Ekim salı günü saat 14.30/18.00 arası 5 N°'lu toplantı salonunda, Avrupa Konseyi nezninde tanınan hükümetler dışı örgütlerin katılımıyla INSAN HAKLARI üzerine bir oturum yapılacaktır. Konseyin bu oturuma davet ettiği hükümetler dışı örgütlerin listesi ektedir.

Şimdi tüm dayanışma komitelerindeki arkadaşlarımıza düşen görev, bu hükümetler dışı kuruluşlarla temasa geçmek ve onların delegasyonlarına Türkiyeli insanların da alınmasını hedeflemek olmalıdır. Delegasyon içerisine alınması hedeflenen insanların dil bilmesi avantajdır. Bunun yanında kendisi yada bir yakını işkence görmüş, yakınını işkencede yitirmiş, işkenceye tanık olmuş yada bir yakını tutuklu bulunan insanlar olabileceği gibi, Türkiye'deki yasal düzenlemeleri uluslararası normlardan kalkarak bunların insan haklarıyla bağdaşmadığını belli verilerle ortaya koyacak isimler de hedeflenmelidir. Şayet bu örgütlerin delegasyonları içerisinde yer almak olanaklı olmuyorsa, bu örgütlerin delegasyonlarını oluşturan ekiplerle görüşmek ve onları Türkiye konusunda bilgilendirmek, kullanabilecekleri materyalleri hazırlayıp vermek hedeflenmelidir.

Dayanışma komitelerinin buna ilişkin yapacakları girişimlerin sonuçları da merkezi dayanışma büromuza iletilmelidir.

Dostça selamlarımızla.

TURKIYE DEMOKRASİ GUÇLERIYLE DAYANIŞMA
KOMİTESİ MERKEZİ BUROSU

TURKIYE DEMOKRASI GUÇLERIYLE DAYANIŞMA KOMITESİ

MERKEZİ BUROSU

33 Rue de la Grange-aux-Belles

75010 Paris

5 Ağustos 1984

Değerli arkadaşlar,

Bildiğiniz gibi 5 Avrupa ülkesinin Türkiye'yi Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine şikayet etmeleri sonucu bu mahkeme çalışmalarını sürdürüyor. Bu mahkemeyi oluşturan komisyonun çalışmaları fazla dışarı yansitilmamakla beraber Türkiye konusunda bilgi toplanıyor ve tanıklar dinleniyor.

Aşağıda mahkeme heyetini oluşturan üyeler ile davacı ülkelerin temsilcilerinin listesini veriyoruz. Kendileri ile temas kurmak olanaklı ise bu hedeflenmelidir. Bu olanaklı değilse kendilerine ulaştırılacak belge, doküman ve benzeri materyaller hedeflenmelidir.

Dostça selamlarımızla.

TURKIYE DEMOKRASI GUÇLERIYLE DAYANIŞMA
KOMİTESİ MERKEZİ BUROSU

A.I.H. MAHKEMESİNİN KOMİSYON ÜYELERİ :

Prof. S. TRECHEL (İsviçre)

Sir James FAWCETT (İngiltere)

Prof. G. JÖRUN DSSON (İzlanda)

Prof. J.A. CARILLO (İspanya)

DAVACI ÜLKELERİN TEMSİLCİLERİ :

S. GAD (Danimarka)

Mlle A. PEZARD ve B. WIDEMANN (Fransa)

D.J. KEUR (Hollanda)

B. BYE (Norveç)

M. H. BJÖRK ve M. WESTERLIND (İsveç)

TÜRKİYE DEMOKRASİ GÜÇLERİYLE
DAYANIŞMA KOMİTESİ MERKEZİ BÜROSU
33, rue de la Grange aux Belles
75010 Paris

F. Almanya (FİDEF)

DAYANIŞMA KOMİTELERİNE

Değerli Arkadaşlar,

Merkezi Dayanışma Komitemiz, Genel Af Kampanyasının sonuçlarını değerlendirerek, yurtdışında, çeşitli ülkelerde bulunan dayanışma komiteleri ve dayanışma hareketlerinin 1984 yılı sonuna dek genel af kampanyası ve onun politik sonuçları temel alınarak ele alınacak konuları saptadı.

Ele alınacak konulara ilişkin düzenlenmiş bir raporu sizlere iletiyoruz. Raporda belirtilen:

1. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine ilişkin çalışmalar merkezi olarak yapılacaktır. Bu konuda ilgili konulara ilişkin raporlar Merkezi Dayanışma Komitemizce hazırlattırılacaktır. Tahniz, dayanışma komitelerimizin, bulundukları ülkelerde, ilgili konularda görev verilecek, konulara katkıları konusunda öneride bulunmalarında yarar vardır.

2. Adopsi konusunda ve vılbaşında çocuklara hediye gönderme konusunda adreslerin tespiti ve bunların ülkelere koordineli dağılımı merkezi hedeflenmiştir. İundan amaç kimi ülkelere adres tespit edebilme olanaklarının bir diğer ülkeye göre daha fazla olabilme, bunun yanında yeterli adres temin edilemeyen kimi ülkelere ise adopsi ve hediye gönderme potansiyelinin varlığına rağmen iyi değerlendirilemeye olasılığıdır.

Merkezi Dayanışma Komitemiz olanaklar içerisinde her iki konu için adres tespitine gidecektir. Ancak ... ülkelerdeki dayanışma komitelerimiz de adres tespiti konusunda seferber olmalıdırlar. Ve temin ettikleri adresleri dayanışma merkezine iletmelidirler.

3. Çocuklara ilişkin kampanyada kullanılacak propoganda materyelleri merkezi olarak dayanışma komitemiz tarafından birer örnek Türkçe olarak sizlere iletilecektir. Bunların bulunduğunuz ülkenin dilinde çevirisi, çoğaltılması ve basımı, ülke dayanışma komitelerince gerçekleştirilecektir.

Bilgi edinmeniz dileğiyle dostça selamlar.

Paris, 16 Temmuz 1984

Türkiye Demokrasi Güçleriyle Dayanışma
Komitesi Merkezi Bürosu

Ek: 1 sayfalık rapor

Hapishanelerde açlık grevleri sonucu ölüm olayları

Hapishanelerde insanlık dışı uygulamalar devam ediyor. Açlık grevleri sonucu ölüm olayları meydana geliyor. Bu olaylardan ulusal ve uluslararası kamuoyunu bilgilendirmenin yanı sıra somut olarak ölen insanların isim-fotoğrafları-yaşları-ne kadar süredir tutuklu olduğu-yargılandığı dava vb bilgileri gelişmeleri daha çarpıcı hale getirmek ve dayanışma hareketinde, içeride ve dışarıda kamuoyunda etkin sergilemek-protesto seslerini yükseltmek;açlık grevleri sonucu yaşamını yitirenin mensup olduğu siyasetle dayanışma hareketi alanında ilkelerimizin ve yöntemlerimizin uyduğu noktalarda ortak kamuoyu oluşturma-protesto eylemleri örgütlemek olanakları aranmalıdır. Dayanışma komiteleri bu tür olaylar karşısında sağlıklı bilgiler derleyerek seri hareket edebilmelidirler.

Dayanışma komiteleri bu tür konularda, özellikle batı kamuoyunu seri ve ayrıntılı bilgilendirmede ner ülkenin kendi dilinde çıkan ve özellikle haber ajanslarının ilk haberi verişte değinmediği ayrıntıları haberleştirecek bir "dayanışma ajansı veya bülteni"ni çıkarmayı gerçekleştirmelidirler. Bu konuda mükemmelliyetçilik aranmamalı, haberin olanaklar içerisinde, yurtdışında değindiğimiz ilk ayrıntılardan derlenebilenlerde haber yapıp, o ülke kamuoyunu oluşturabilen basın-yayın, radyo-TV, parti, sendika ve diğer benzeri kuruluş ve kuruluşlere tek sayfa olsa da iletilmesi hedef olarak alınmalıdır.

Açlık grevleri sonucu meydana gelen ölüm olaylarını protesto etmek ve çeşitli etkinlikler göstermek için... ülkelerdeki dayanışma komitelerinin... özgün durumları tayin edici olmakla birlikte, gerçekleştirmeye olanaklı olan etkinlik türlerinin tepkisini değil, ilgisini ve giderek sempatisini çekecek biçimde bulup geliştirilmelidir.

Aydınlar Bildirisi Üzerine

Ülkemizde bilim-sanat-yazın alanındaki 1256 insanın "Demokrasiye ilişkin gözlemler ve istekler" adını taşıyan bildirisine destek olarak... dayanışma komitelerimizde etkin destekimza kampanyaları örgütlemenin içine girdiler ve özellikle yurt dışında tanınmış sanatçı-yazar-bilim adamı ve politikacıdan imzaların alınmasında etkin görev yürüttüler.

Şimdi Aydınlar Bildirisi olayına ilişkin gelişmeler burada kalmamalıdır. Özellikle aydınlar bildirisinin diğer sınıf ve katmanlarca sarılması, orijini için geniş, desteklemezacılara mektuplar örgütlenmelidir. Özellikle işçilerden ve diğer katmanlardan demokrat kişilere imzacılar içinde bulunan istedikleri kişilere istedikleri biçimde destek mektupları yazmaları propoganda edilmelidir.

Mektuplar imzacıların adresleri bilinmiyorsa doğrudan adreslerine, eğer bilinmiyorsa Cumhuriyet gazetesi, Mokka dergisine gönderilebilir.

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi

5 şikayetçi ülkenin başvurusunun gelişimi ve Türkiye'nin Avrupa Konseyi İnsan Hakları mahkemesindeki durumu yakından izlenmelidir. Olanaklar içerisinde bu davaya müdahil katılımanın yolları araştırmamalıdır. Geçmişte Türkiye Cumhuriyeti'nin Konvansiyonun bazı maddelerini onaylamaması sonucu TC vatandaşlarının bireyler olarak sözü geçen mahkemede dava açma yetkisi bulunmamaktadır. Bununla beraber bazı yollar yine de zorlanmalı ve denenmelidir. Bu yasal yollardan sonuç alınmasa bile çeşitli başvuru ve belgeler bilgilendirme ve propaganda açısından yararlı olacaktır. Örneğin 12 Eylül sonrası işkence görmüş veya bir yakınını işkenceye yitirmiş kişilerin ve insan hakları ve Konvansiyonun statüsü ile bağdaşmadığından hareketle 12 Eylül sonrası TC vatandaşlığından atılanların başvuruları hedeflenmelidir.

Ayrıca Konvansiyonun gündeminde olan aşağıdaki konularda Türkiye'deki gelişmeler üzerine raporlar hazırlanarak davayla ilişkin kişilere, başvuru belgeleri gönderilmeli ve eklenmelidir. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi davayı Konvansiyonun şu maddelerini gözönüne alarak inceleyecektir.

Madde 2: Herkese yaşam hakkı

Madde 3: İşkencenin, insan onurunu kırıcı ya da insanlık dışı kötü davranış ve cezaların yasak olması.

Madde 4: Angaryanın, mecburi çalışmanın yasak olması

Madde 5: Herkese güvenlik ve özgürlük hakkı

Madde 6: Özgür ve tarafsız bir mahkeme önünde, yasalar önünde eşitlik ilkesine göre ve normal bir zamana içinde herkese mahkeme hakkı

Madde 8: Herkese yazışma, ikamet ve özel aile yaşamının dokunulmazlığı hakkı

Madde 9: Din, inanç ve düşünce özgürlüğü

Madde 10: Düşüncelerini özgürce dile getirme hakkı

Madde 11: Dermek kurma ve toplantı yapma özgürlüğü

Madde 13: Ulusal bir kurum önünde herkese görüş bildirme hakkı

Madde 14: Belli bir hakkın herkes için eşit bir biçimde geçerli olması

Ek Maddeler:

Ek Madde 2: Özgür öğrenim hakkı

Ek madde 3: Özgür seçme ve seçilme hakkı

ADOPSI

Adopsi sözcüğü sözlük anlamında "benimseme, sanip çıkma, evlat edinme" anlamına gelmektedir. Uluslararası dayanışma hareketinde yerleşmiş anlamıyla ise herhangi bir tutukluya ve tutuklu ailesine maddi veya manevi olarak sanip çıkma anlamında kullanılmaktadır.

Bugün kimi insan nakıları örgütleri veya tutuklunun mesleğine bağlı olan paralel meslek örgütleri adopsi etme kararı alabiliyorlar. Moral açıdan adopsi olarak benimsenen bu yaklaşım dana çok kamuoyunda tanınan, aydın ve çevrelerden oluşuyor. Bu tutuklu ailesinden çok, o tutuklunun serbest bırakılması, özel bilgi toplanması, haberleşme ve özel olarak o kişiye ilişkin durumu yakından takip ve biçimde alabiliyor. Elbette ailesi ile haberleşiyor, zaman zaman da para yar dımı yapılıyor.

Örneğin Amnesty International'ın barış davasından 2 gazeteciyi adopsi etme kararı veya Belçika Messamier örgütünün Orhan Taylan'ı adopsi etme kararı gibi. Bu hangi davada hangi isimler one çıkacak sorusuna da bir yanıt olabilir. Ke ki bu adopsiler adopsi eden örgütlerin gücüne de bağlı olarak çok sınırlı ve lokal kalmakta, yerel dayanışma hareketlerinden kopuk yürümektedir. Burada daha önce de değindirmiş gibi moral açıdan etkisi olup maddi yönden katkı ya niç olmamakta olsa bile çok sınırlı düzeyde kalmaktadır. Genel olarak tutukluların ve tutuklu ailelerinin adopsi meselesinde ise gili ve Yunanistan dencylerinden sonuçlar çıkartmak olanaklıdır. Burada adopsi edilenlerin ünlü kişiler olması değil gerçekten maddi dayanışmaya intiyacı göstermesi önemlidir. Pek çok ülkede olduğu gibi doğrudan napishanelere ve tutuklulara para yardımı zor yapılmaktadır. O zaman; tutuklunun adı, soyadı, bulunduğu napishane, ailesinin durumu ve adresi biçiminde bir liste hazırlanmakta, bu listeye göre bir dağıtım yapılmaktadır. Burada ailesinin durumu denilirken evli-bekar olması, mesleği, kaç çocuğu olduğu, ailede çalışan olup olmaması, hangi davadan yargılandığı vb sosyal durumu öne alınır. Bu çok uzun bir enformasyonu içermiyor, 3-4 cümle yeterli. Burada önemli olan eğer adopsi bir sendika tarafından yapılacaksa veya sendikanın bir şubesi söz konusu ise kişinin sendika davasından yargılanıyor olması, öğretmen sendikası tarafından yapılıyorsa öğretmen olması. Kocasını herhangi bir davadan yargılanıyor ise eşinin, örneğin bir kadın örgütü üyesi olarak gösterilmesi gibi.

Adopsi bir aile ve birkaç aile tarafından birleştirilerek yapılabilir. Veya üniversitede oluşturulan bir grup bir aileye her ay düzenli bir para göndermeyi üstleniyor. Bir sendika veya şubesi kararı alabiliyor. Adopsiye bağlı çalışma grupları da oluşturuluyor, bunlar el işi vb satarak bu ailelere yardımcı oluyorlar.

Adopsilerde seçilen aile, para rayı gönderen kişi-kuruluş arasında asgari bir haberleşme sağlanıyor. Örneğin mektupla parayı aldı, ing yazıyor. Bu paranın yerine ulaşmış olduğunu denetlemek için ülkeye Avrupa'dan insanlar bile gidebiliyor. Paranın gönderilmesinde kullanılan yöntem isme havi çek. Bolayısıyla para sadece gönderilen tarafından çekiliyor, cunta el koyamıyor. Paranın alınmasında sorun çıkarsa söz konusu aileye onu destekleyen kuruluşlar protesto ediyor, propaganda olanakları doğuyor. Bu arada yabancı kuruluşların parayı Türkiyeli örgütlere verip kendilerinin bu paranın nereye gittiğini bilmemesi toplanılan paranın ve dayanışma hareketinin güvenilirliği ve yığınsallığı açısından sorun yaratıyor.

Avrupalı bugüne dek yaptığı yardımların ne ölçüde yerine ulaştığını an endişeli ve emin olmak istiyor. Örneğin bu paranın Türkiyeli işçi veya bir örgüt adına gönderilmesi önerisi bu yüzden iyi karşılanmıyor. Şimdi bizim sınırlı den yimimizde sorun sağlıklı adreslerin bulunup verilmesi;

tutukluların ve ailelerin adreslerinin özellikle yaz dönemi sonuna dek sağlanması ve maddi yardım yapılacakların tespiti. Bizim ilk saptamaları- mada göre ayda 10 Ocak'ta kadar para napishanelere isme gönderilebiliyor.

hapishanelerdeki durum, direniş haberleri, davalar hakkında bilgilen-
dirme vb de adopsi hareketinin yaygınlaşması ve benimsenmesi açısından
paralel yürüyecek bir çalışma olmalıdır. Avrupada bu çalışma içinde yontem
olarak ciyetteülkeden ülkeye değişmekle beraber, yerel birimler, mahalli
orgütlenmelerden daha çabuk sonuç alınmaktadır.

Miktarı ne olursa olsun temin edilen isim
ve adresler ülkelerin olanakları ve surlardaki etkinliklerimiz dikkate
alınarak adopsi hedeflenerek dağıtılmalıdır.

TÜRKİYE SOSYAL TARİH ARAŞTIRMA VAKFI
TÜSTAV

TUTUKLU VE YARDIMA MUHTAÇ AİLELERİN ÇOCUKLARINA YILBAŞI HEDİYESİ GÖNDERME KAMPANISI

Kampanyanın amacı: Tutukluların çocuklarına yönelik maddi yardım kampanyası, gerçekten de küçük yaşta annesiz, babasız büyümek zorunda kalan, sorgulara çekilen, annesi/babasını yıllar sonra hapishanelerde gören çocuklara yardımcı olmak, en önemlisi Avrupa ve Türkiye kamuoyunda cuntanın acımasız yüzünü teşhir etmek için kullanmak. Bu amaçla geniş bir kamuoyu yaratılabilir ve dayanışma hareketine yeni bir ivme kazandırılabilir.

Tutuklu Kampanya: Aile çocuklarına yılbaşı hediyesi adı altında olmakla birlikte geniş tutulmalıdır. Hediye göndermede annesi veya babası tutuklu çocukların yanında, geçmişte tutuklanmış, bugün için serbest bırakılmış olan veya ailesinden biri göçmenlik veya başka koşullarda yaşayan, veya militan bir aile olup yaşam zorlukları çeken tüm aile çocuklarını hedeflemelidir.

Kampanyanın zamanlaması: Kampanyanın ön hazırlığı yaz ayları içinde yapılmalı, Eylül ayı ile birlikte kampanya açılmalı ve kampanya ile birlikte propoganda materyelleri dağıtılmalıdır. Gönderilecek hediye paketleri Aralık ayı başından itibaren postalanmaya başlanmalıdır.

Avrupa çapında işbirliği yapılabilecek ek kuruluşlar: kiliseler, Kızılhaç kadın örgütleri, anti-faşist direniş örgütleri. (Her ülkede 2. Dünya savaşından kalma yardım örgütleri var) Sendikalar, UNICEF, Öğretmen örgütleri, uluslararası kadın örgütleri ve yerel birimler, çocuk yıllıyla ilişkin çocuklara yönelik örgütler, bürolar vb.

..... Kullanılacak propoganda malzemesi özellikle tutukluların çocuklarıyla görüş günlerinde hapishanelerde çekilmiş fotoğraflar, çocukların tutuklu anne babasına veya politik göçmenlikte-sürgündeki anne ve babasına yazdığı mektup veya şiirler, resimler ve bunlardan derlenmiş bir resimli bir broşür olabilir. Bunlar kampanya boyunca kitile iletişim araçları yoluyla da kullanılmalıdır. Bu konuda özel bir çaba gösterilmelidir.

Bu kampanyada kullanılacak propoganda malzemesi merkezi olarak ^{Komite} tarafından hazırlanacak ve bu kampanyayı yürütecek komite, girişim ve kişilere iletilecektir. Yurtdışında Avropanın değişik ülkelerinde bu materyellerin çevirisi ve çoğaltılması, o ülkede bu kampanyanın yürütücülerince gerçekleştirilmelidir. Yurt içinde ve yurtdışında bu kampanyanın örgütlenmesine ve yürütümüne özellikle ^{bayan arkadaşlarımızın} aktif katılımı hedeflenmelidir.

Bu kampanyada hedeflenen çocukların ailelerinin isim ve adresleri olana kadar içerisinde süratle tespit edilmelidir. Bu tespitlerde çocukların özellikle yaş durumları ve cinsiyetleri de düşünülmelidir. Saptanan isim ve adresler ^{Komite} ile iletilmelidir.

16 Temmuz 1984

TÜRKİYE DEMOKRASİ GÜÇLERİYLE

DANATIRMA KOMİTESİ-Paris

GENEL AF KAMPANYASI, SONUÇLARI, BAZI ÖNERİLER

"Genel Af:Tüm Politik Tutuklulara Özgürlük" belgisi altında yürütülen kampanya özellikle yurtdışı dayanışma hareketi açısından 7-11 Mayıs günleri Avrupa Konseyi toplantısı sırasındaki etkinliklerle tepe noktasına ulaştı.

Tüm politik tutukluların özgürlüğünü hedefleyen genel af kampanyasının, Strasbourg eyleminden sonra politik sonuçları da hedeflenerek dayanışma hareketlerine bu temelde yapacakları işlere ilişkin yeni görevler koymak, yeni perspektifler göstermek zorunludur. Bunun için **DAYANIŞMA KOMİTESİ** son toplantısında konuyu tartışmış, Genel Af:Tüm Politik Tutuklulara Özgürlük kampanyası temel alınarak bazı tespitlerle birlikte dayanışma komitelerinin ve dayanışma hareketinin aşağıda belirtilen noktalarda kampanyalar sürdürmeleri ve örgütlemelerinin olanaklı olduğu sonucuna varmıştır.

Ülke içinde ve dışında bugün Türkiye'de politik tutukluların özgürlüğü temelinde oluşmuş bir kamuoyu vardır. Oluşan bu kamuoyu içerde ve dışarda yeni kampanyalarla sürekli sıcak tutulmalı ve duyurulmalı püskeltilmelidir. Genel af, politik tutuklulara özgürlük temel belgi olarak kalmakla birlikte somut olarak yine kimi isimler uluslararası kamuoyunda öne çıkartılmalı ve bunlara yenileri eklenerek sürdürülmelidir. Yine, bunların yanı sıra kimi davalara ve mesleklere göre de dayanışma örgütlenmelidir. Örneğin: yazarlar, ressamlar, sanatçılar, avukatlar, doktorlar, mimar-mühendisler, öğretmenler, sendikacılar, kadınlar, gençler vb. Bu türden dayanışma etkinlikleri de uluslararası kamuoyunu duyarlı bulundurmaya ve meslektaşlarıyla somut dayanışmayı getirecektir. Ayrıca kamuoyunda ülkedeki politik tutukluların somutlanması sağlanacaktır.

Bu kampanyalara ilişkin örgütlenme yöntemi içerisinde öne çıkarılacak kimi isimler, olanaklı ise diğer politik hareketlerle birlikte saptanabilir. Bizim dayanışma komitelerimiz bu tür örgütlenmenin yabancıları değildir. Var olan ilişkileriyle genel af kampanyasını buradan yükseltebilirler. Ayrıca ülkede legal faaliyetlerini sürdüren çeşitli meslek örgütlerinden, çok sınırlı da olsa, kendi meslek guruplarına ilişkin, 12 Eylül sonrasını içeren gözaltı, tutuklu, açılmış dava sayısı, işten uzaklaştırma vb istatistikleri, rakamlara dayalı açıklamalar yapmaları da hedeflenmelidir.

Bunlar kampanyanın yan destekleri olacaktır. Genel af temelinde, insan hakları temelinde uluslararası platformlarda bu veriler kullanılabilir. Mesleklere göre dayanışma örgütlemeye de bu veriler yararlı olacaktır. Bu kampanyalarda öne çıkarılacak isimlerin uluslararası kamuoyunda lanse edilirken özgeçmişleri, meslekleri-sanatları alanındaki çalışmaları ile ilgili yanlar bilinmelidir.

Bir taraftan genel af; politik tutuklulara özgürlük kampanyası sürerken, bazı basın organlarında MHP ve yan örgütleri hakkında açılan davalarda faşistlerin, ileride bir "aı" düşünülerek, TCK'nın Anayasa'nın 14. Maddesi (devlet aleyhine işlenmiş suçlar, kapsamlı dışında bıraktığı maddelerden mahkum edildikleri haberleri yer almaktadır. Bu konu hukukçularımızca incelenmektedir.

Bugün cezaevlerinde tutukluların yaptıkları kimi hatıra el eşyaları ve kimi eser ve yayınlar ve benzeri-onları hatırlatacak bu türden eşyalardan oluşan bir sergi düzenlenerek Paris Avrupa ülkelerinde programlı olarak örgütlenmesi ~~hedeflenmektedir~~ **hedeflenecektir.**

Bu tür olanakların değerlendirilmesi propoganda olanaklarının yanında tutuklu ve tutuklu ailelerine maddi destek sağlama olanaklarını da açacaktır.

Türkiye'deki gelişmeler üzerine :

AYDINLAR NE İSTİYOR ?

Bilindiği gibi, geçtiğimiz haftalarda, aralarında emekli generallerin, bilim ve ilim adamlarının, doktor, avukat ve yazarların, sinema ve tiyatro sanatçılarının da bulunduğu 1300'den fazla aydın, TC.Cumhurbaşkanı Kenan Evren ve Meclis Başkanı Necmettin Karaduman'a bir dilekçe vererek, ülkemizdeki demokratik düzene ilişkin gözlem ve istemlerini belirttiler. Basından verilen haberlere göre dilekçeye sonradan imza koyan ve aydınlarla dayanışma içinde olduklarını bildirenlerin sayısı giderek artmakta.

Türkiye kamuoyunda ve Avrupa'daki Türkiyeliler arasında geniş yankılar uyandıran bu dilekçe ile ülkemizdeki aydınlar ne istiyorlar ? Dilekçeye imza atanlardan eski Hava Kuvvetleri Komutanı ve parlamenter Muhsin Batur ile sinema sanatçısı Türkân Şoray'ı, ses sanatkârı İbrahim Tatlıses'i biraraya getiren ortak istem nedir ? Cumhurbaşkanı K.Evren'i köpürterek "Biz çok aydın gördük" dedirten olay nedir ?

Şimdi bütün bu ve benzeri sorulara biz çalışanlar, emeği ile geçinenlerin gözüyle cevap arayalım. Bakalım aydınlar kimden, ne istemişler. İstemleri öyle ateş püskürtücü, yasa veya insanlık dışı şeyler mi ? Yoksa yurdunu gerçekten sevenlerin sesi mi ?

BİZ OLSAK NE YAPARDIK ?

"Demokrasiyi kendi öz değer ve kurumlarına yabancılaştırmak, biçimsel olarak koruyup, içeriğini boşaltmak, onu yıkmak kadar tehlikelidir" diyor aydınlar.

Aydınların bu sözleri, dünyanın neresinde olursa olsun, hangi politik ve dünya görüşüne sahip olunsak olalım, her akli başında, her sağ duyu sahibi insan tarafından : Ülkemizde demokrasinin "Şeklen" varolduğunu, gerçekte ise, işçi ve emekçilerin demokratik örgüt ve kuruluşlarının, sendikalarının kapatılışının, demokratik hak ve özgürlüklerin kısıtlanmasının, giderek demokrasiyi yok etmek anlamına geldiğini anlamaya yeter de, artar bile.

Aynı hak ve özgürlüklerimizin yaşadığımız Fed.Almanya'da kısıtlanmak istenmesi halinde bizler burada ne yapardık ? Haklarımızın korunması için sendikalarımız veya demokratik örgütlerimizin çağrısı üzerine yollara, miting alanlarına dökülmezmiydik, dökülmedik mi ? Fed.Almanya'nın diğer bir çok şehrinde olduğu gibi, 10 Ekim 82'de onbinlerce, yüzbinlerce emekçi Dortmund'a toplanmadık mı ? Demokratik hakları için birlikte hareket ülkemiz halkının da en öz, en tabii hakkı değildir ? Peki bütün bunlar haksa, ülkemizde niye kısıtlanır, kim, niye kısıtlar ? Kitle halinde yığinsal demokratik haklar için birlikte hareket çağrısı yapacak kuruluşların ülkemizde baskı ve yasak altında tutuluşu, olanlarında bu çağrıyı "Yasaklanma" korkusuyla yapamayışı bile ülkemizdeki demokratik hak ve özgürlüklerin kısıtlanışının, yasaklanışının en açık örneğidir.

HAIN KİM VE NEREDE ?

"İnsan haklarının yurt dışında tartışılmasını onur kırıcı buluyoruz" diyor aydınlar.

Bu olanak yasalarla, yasaklarla sınırlandırıldığı takdirde gerçek suçlu ülkesinin sorunlarını yurt dışında tartışanlar değil, fikir özgürlüğüne zincir vuran, düşüncüyü yasaklayan hükümettir. Ülke sorunlarının, insan haklarının yurt dışında tartışılması olgusu bile, bu hakkın ülkede mevcut olmadığını gösterir. Fikir özgürlüğünün olmadığı bir ülke de ise demokrasiden bahsedilemez. Ülkemizi "Reklâm" eden hükümetin yasakları ve onun yöneticileridir.

İNSAN HAKLARI VE HAPİSHANELER

Aydınlar, "Yaşam hakkı, insanca yaşama çağımızda hiç bir gerekçe ile ortadan kaldırılamayacak baş amaçtır, doğal ve kutsal bir haktır" derken, "Yargı kararı olmadan yurttaşların haklarının kısılmasını" dile getirirken, hapisanelerdeki henüz sorgusu bile yapılmamış, neden yattığını dahi bilmeyen binlerce, onbinlerce yurtsever vatandaştan bahsediyorlar.

~~Bu koşullar ve bu anlayış içersinde korkunun, tutsakların örneğini veriyorlar. Siyasal hakların elden gitmesinin, dernek, kooperatif, vakıf, meslek odaları, sendi-~~

ka ve siyasal partilere girmenin ve düşüncenin suç sayılmasını, çağdaş demokrasi anlayışıyla, hukuk devleti kavramıyla bağdaşamayacağını belirtiyorlar. Bunlar demokratik yaşamın kopmaz, bölünmez bir parçası, vazgeçilmez dayanağıdır diyorlar.

35 Saat mücadelesinin keskinleştiği, işsizliğin, yabancı düşmanlığının kol gezdiği Fed.Almanya koşullarında tüm çalışanların, özellikle yabancı işçilerin ve onlar arasında biz Türkiyelilerin sendikal hak ve özgürlüklerinden mahrum bırakılmasının, işverenlerin "Astığımız astık, kestiğimiz kestik", "Burada kanun benim" gibi davranışlarının doğuracağı sonuçları düşünebiliyor musunuz ? Grev boylarında birlik sendikalarının bayrağı altında işsizliğe karşı, işyerlerimizin korunması, güvence altına alınması, yeni işyerleri açılması uğruna 35 saatlik çalışma haftası için yağmur -çamur demeden, en zor koşullara göğüs geren yerli ve yabancı işçilerin sendikal örgütlenme hakkı, grev hakkı kısıtlanabilir, susturulabilir mi? Peki bu haklar "Demokrasiye geçtiği" söylenen Türkiyemizde neden kısıtlanır, neden yok edilir ? Aydınlar bunu sormakta hiç de haksız degillerdir.

İŞKENCE VAR MI, YOK MU ?

"Varlığı yasal kararlarla kanıtlanan işkence insanlığa karşı suçtur", "Sanık mahkûm oluncaya kadar masumdur" diyor aydınlar. Ceza evlerindeki koşulları eziyet ve işkence saydıklarını belirtiyorlar, "Ölüm cezalarının kaldırılınsını" savunuyorlar.

İçinde yaşadığımız Fed.Almanya'da barışı, sendikal, politik, sosyal, toplumsal hakları savunduğunuz diye hakkınızda soruşturma açıldığını, işkenceden geçirilip sonuçta ölüm cezasına çarptırıldığınızı bir an düşünmek bile tüylerinizi ürpertmeye yeterlidir. "Olmaz böyle şey" dersiniz.

Türkiye'de bütün bu hakların kısıtlanmasına, yasaklanmasına, düşünceye eyleme, "Hayat pahalılığı cana yetti, zam istiyoruz" demeye bile zincir vurulmasına, bu haklarımızı savunanların zindanlara atılmasına, hüküm giymesine ve hatta idamla yargılanıp, cezasının infaz

edilmesine öyleyse nasıl ve neden sessiz kalırız ?
Hak istemenin cezası, demokrasiye geçtiği söylenen bir
ülkede işkencemidir, ölümmüdür ?

SUÇLU KİM ?

"Suçları oluşturan toplumsal ve siyasal koşullardır"
diyor aydınlar ve böylece suçlunun kişiler değil, top-
lumun ve siyasal koşullarda olduğunu belirtiyorlar.

Şimdi soruyoruz : Türkiye toplumuna, siyasi güce yıl-
lar yılı kimler hakim di, halen de hakim olanlar kim-
lerdir ? Bunlar, işçilermidir, dar gelirli memurlar mı,
iflâsın eşiğindeki küçük esnaf mı, tahsil için üniver-
site de yer bulamayan talebeler mi, ülkemizde sayıları
Milyonları bulan işsizler ordusu mu, yoksa Almanya'ya,
el kapılarına sürülen, çoluğundan, çocuğundan ayrı dü-
şen, yuvası yıkılan "Almancı" lar mı ?

Ülkemizin toplumsal ve siyasal koşullarına yıllar yılı
olduğu gibi halen de Koç'lar, Sabancı'lar ve onların
yerli ve yabancı yandaşları hakimdir.

Kişilerin suçu, toplumsal ve siyasal koşullardan kay-
naklandığına ve bu koşullarda Koç'lar, Sabancı'lar ve
onların yerli ve yabancı yandaşları hakim olduğuna gö-
re, öyleyse gerçek suçluyu hakim olanlarda, onlarda
aramak gerekir.

Fed. Almanya ve Avrupa'nın diğer ülkelerinde, araların-
da yüzbinlerce Türkiyelinin de bulunduğu işsizliğin
suçlusu kişilerin kendisi mi, yoksa toplumsal ve siya-
sal koşullara hakim olanlarmıdır ? Soruyoruz sizlere :
Hanginize iş verildi, işyeri gösterildi de çalışmadı-
nız, çalışmak istemediniz ? Arbeitsamt'ların kapısını
Milyonlarca işsiz keyfinden mi aşındırıyor ? Oralarda-
ki insanlık dışı, insan onuru kırıcı durumlara zevk
için mi katlanıyorsunuz ?

Aydınların dilekçesinde dile getirdikleri bunlardan
başka bir şey değildir ki !!!

DEMOKRATİK BASIN - AMBARGOLU BASIN

Aydınlar, demokratik basının öneminden, değişik düşün-
celerinin özgürce yansıtılmasından, her türlü eleştiri-
nin sansüre uğramadan basında yer almasından yana ol-

dukalarını belirtiyorlar.

Bir basın ki, orada fikir özgürlüğüne yer yoktur, bir basın ki, eleştiriye sansür konur, o başının çağdaş basın özgürlüğüne sahip olduğundan bahsedilemez. Kalem, fırçaya, baskı makinalarına ambargo konulan ülkelerde, insanların haber alma, bilgi alma özgürlüğü kasıtlı olarak şekillendirilmek isteniyor demektir. Özgür basın, sadece her türlü ahlâk kurallarını ayaklar altına alarak boy boy seks köşeleri yayınlamak değildir.

GENEL AF İSTEMİ YÜKSELİYOR

Aydınlar dilekçesi, Türkiye'de geniş kapsamlı bir affı, "Genel Af" fı kaçınılmaz görüyor.

Eski generalinden, bilim ve ilim adamına, doktorundan, avukatına, gazetecisine, sinema ve tiyatro sanatçısına kadar sayıları giderek artan yurtseverler, demokratlar hapishanelerin, işkence odalarının boşaltılmasını, ölüm cezalarına son verilmesini ve bunun için de "Genel Af" çıkartılmasını istiyorlar. Bunu cesaret ve aklın hükmüyle savunuyorlar.

İŞÇİLER - EMEKÇİLER - KARDEŞLER !

Grev boylarında mücadele veren, barış için silahlanmaya karşı yürüyen, kazanılmış sendikal, sosyal ve demokratik haklarımıza yapılan saldırıları püskürtmek için miting alanlarını dolduran, yabancı düşmanlığına karşı mücadele veren, yeni çıkarılmak istenen yabancılara yasasına "Dur" demek için birleşen biz Fed.Almanya'daki Türkiyeli işçilerin istemleri de, Türkiye'deki aydınlar dilekçesinden değişik değildir. Bunlar bizlerinde istemleridir.

Muhsin Batur'u, Türkân Şoray'ı, Uğur Mumcu'yu biraraya getiren ortak olgu da budur. Ve bu olgu Fed.Almanya'daki tüm yurtseverleri kucaklamalıdır.

Aydınların istemlerini destekleyelim, genel af istemini yükseltelim. Genel affı hep birlikte isteyelim. Başarı, hepimizin ortak başarısı olacaktır.

Ein Gesuch, das abgefaßt ist, um den hohen Ämtern
des Staatspräsidenten und des Präsidenten der Großen
Nationalversammlung jeweils getrennt überreicht zu
werden, und das aus einer einseitigen "Einleitung"
und aus sechs Seiten "Beobachtungen und Forderungen
bezüglich der demokratischen Ordnung in der Türkei"
besteht.

TÜRKİYE SOSYAL TARİH ARAŞTIRMALARI
TÜSTAV

Die Türkei durchlebt eine ihrer schwersten Krisen, die sie noch nicht überwunden hat.

Es besteht kein Zweifel, daß für diese große Krise alle Teile, Schichten und Zuständigen unserer Gesellschaft gemeinsam verantwortlich sind.

Wir, die türkischen Intellektuellen, sind uns dabei über die Wichtigkeit und den hohen Stellenwert unserer Mängel und unserer Verantwortung bewußt. Diese Verantwortung gibt uns die Pflicht und das Recht, unsere Ansichten bezüglich des Übergangs unserer Gesellschaft zu einer gesunden und sicheren Ordnung zu veröffentlichen.

Wir halten es für notwendig, unsere Meinungen innerhalb der bestehenden Bestimmungen und in einem vom Gesetz Nr. 2969 nicht als strafbar angesehenen Rahmen zu veröffentlichen. Obwohl wir mit diesen eingrenzenden Bestimmungen nicht einverstanden sind, müssen wir uns in diesem Rahmen bewegen.

Wir sind mit Begeisterung davon überzeugt, daß unsere Gesellschaft durch die Anwendung vernünftiger Methoden zu einer lichten Zukunft gelangen wird. In diesem Glauben und indem wir unsere gemeinsame Verantwortung auf uns nehmen und von unserem der Verfassung entspringenden Petitionsrecht Gebrauch machen, überreichen wir hochachtungsvoll unsere Beobachtungen, Gedanken und Forderungen den höchsten Ämtern des Staates.

Die Beobachtungen und Forderungen der Unterzeichner bezüglich der demokratischen Ordnung in der Türkei

Die Demokratie lebt durch ihre Institutionen und Prinzipien. Wenn in einem Land die Institutionen, Begriffe und Prinzipien, die den Grundstein der Demokratie bilden, zerstört werden, so wird die Beseitigung der so entstandenen Schäden um so schwerer.

Die Entfremdung der Demokratie von den ihr eigenen Werten und Institutionen, die Aushöhlung ihres Inhaltes bei Beibehaltung der Form ist genauso gefährlich wie ihre Beseitigung. Aus diesen Gründen verteidigen wir die Bewahrung der Institutionen, Begriffe und Prinzipien, die den auf historische Erfahrung gegründeten Staatsaufbau aufrecht erhalten und ihre Stärkung in einem demokratischen Milieu.

Unser Volk ist aller Menschenrechte, die in zeitgenössischen Gesellschaften gelten, würdig und muß uneingeschränkt in ihren Besitz gelangen. Wir empfinden es als ehrverletzend, daß unser Land in die Lage eines solchen Landes gebracht wurde, bezüglich dessen im Ausland über die Garantien für die Menschenrechte diskutiert wird.

Das Recht auf Leben sowie ein menschenwürdiges Leben ist das Hauptziel des organisierten und gesellschaftlichen Daseins, das in unserer Zeit unter keiner Begründung beseitigt werden darf; es ist ein natürliches und unantastbares Recht. Daß dieses Recht einen Inhalt bekommt, ist daran gebunden, daß die Meinung frei geäußert und entwickelt werden kann und daß man sich auf ihrer Grundlage organisieren kann. Wir halten die Tatsache, daß die Individuen unserer Gesellschaft neue und unterschiedliche Gedanken hervorbringen, nicht - wie es darzustellen versucht wird - für die Ursache der Krisen, sondern für die Voraussetzung der Vitalität der Gesellschaft.

Die Gerechtigkeit, die letzte Zuflucht der Menschen, ist gleichzeitig die Hauptstütze eines menschenwürdigen Lebens. Die in einem zeitgenössischen Rechtsstaat gültigen Wege, sie zu verwirklichen, machen es notwendig, daß die Rechtssuche in keiner Weise behindert wird und daß bei der Rechtsfindung keine besonderen Rechtswege und außerordentlichen Methoden verwendet werden. Wir sind der Auffassung, daß es mit dem zeitgenössischen Demokratieverständnis nicht vereinbar ist, wenn außerordentliche Administrationsformen in Zeiten, die als normal bezeichnet werden, fort dauern.

Die Einschränkung der Rechte der Bürger ohne gerichtliches Verfahren, das Konstruieren von Straftatbeständen durch nicht diskutierbare einseitige administrative Vorgehensweisen, die Wegnahme der politischen Rechte und das Vorbringen allgemein gehaltener Beschuldigungen führen zum Verfall der gesellschaftlichen Zustände. Wenn der Eintritt in Vereine, Genossenschaften, Stiftungen, Berufskammern,

Gewerkschaften und politische Parteien sowie Meinungen, die zur Zeit, als sie geäußert wurden, nicht strafbar waren, nachträglich entsprechend der herrschenden Auffassung zu einer Straftat erklärt werden, so kann dies mit dem Begriff der Rechtsstaatlichkeit nicht vereinbart werden.

Für die verbreiteten Terroraktionen, die die Türkei durchlebt hat, kann das demokratische System selbst nicht verantwortlich gemacht werden.

Jede organisierte Gesellschaft hat die unvermeidliche Aufgabe, Gewaltaktionen zu bekämpfen. Aber es ist ein grundlegendes Charakteristikum der Staatlichkeit, bei der Bekämpfung des Terrors an die Rechtsnormen gebunden zu sein. Das Vorhandensein von Terror kann niemals die Anwendung gleicher Methoden durch den Staat rechtfertigen.

Die Folter, deren Vorhandensein auch durch gerichtliche Urteile bewiesen wurde, ist ein Verbrechen an der Menschheit. Wir haben die Befürchtung, daß die Folter in die Gewohnheit einer urteilslosen primitiven Vorabbestrafung überführt worden ist. Ferner halten wir die Gefängnisbedingungen, die die Zielsetzung der Freiheitsbeschränkung überschreiten, für Mißhandlung und Folter.

Es müssen alle notwendigen Maßnahmen ergriffen werden, um die Folter völlig auszumerzen. Die Verteidigung muß gleichzeitig mit der Ermittlung und Anschuldigung beginnen. Werden bei Untersuchungen und Ermittlungen irgendwelcher Art die Normen des Rechtsstaates verlassen, werden in den prozessualen Methoden die universellen Garantien für nichtig erachtet, die durch das Prinzip unterstrichen werden, daß ein Angeklagter in jedem Fall bis zu seiner Verurteilung als unschuldig anzusehen ist, so wird - besonders in politischen Prozessen - die Willkür zu einem Grundelement des Prozessverfahrens.

Wir glauben an die Notwendigkeit, angesichts der Tatsache, daß bei der Entstehung der Terroraktionen alle Teile der Gesellschaft eine Mitverantwortung tragen, die Vollstreckung der rechtskräftigen Todesurteile zu stoppen und die Todesstrafe aufzuheben, um den Gedanken, daß Töten eine Lösung sei, aus der Welt zu schaffen.

Ausgehend von der universellen Tatsache, daß verzögerte Gerechtigkeit Ungerechtigkeit ist, sind wir der Auffassung, daß alle laufenden Prozesse schnellstens zuende geführt werden müssen.

Es sind die gesellschaftlichen und politischen Bedingungen, die die Straftaten hervorrufen. Die Verantwortung, die die derzeitige labile Phase in der Türkei der Gesellschaft aufbürdet, darf nicht vergessen werden. Aus diesen Gründen und um zum sozialen Frieden beizutragen, halten wir eine umfassende Amnestie für unumgänglich. Diejenige Politik, die ein Weg ist, im öffentlichen Leben das Gute vom Schlechten, das Richtige vom Falschen zu unterscheiden, besteht in der Beteiligung der gesamten Gesellschaft an der Leitung der Gesellschaft.

Die Mängel der Tagespolitik, die in jedem Land auftreten und unvermeidlich sind, können nicht die Ursache dafür sein, daß der Dienst an der Gesellschaft durch politische Betätigung, der jedem offen stehen sollte, behindert wird und bestimmten Schichten, einer Person oder einer bestimmten Personengruppe als Monopol überlassen wird. Politik kann nicht ausschließlich auf Verwaltungsbeschlüsse reduziert werden.

Der Volkswille hat nur in solchen Gesellschaftsordnungen einen Inhalt, in denen sich alle Teile der Gesellschaft frei organisieren können. In Ländern, in denen niemand wegen seiner politischen Überzeugungen und philosophischen Anschauungen beschuldigt wird und wo kein Bürger wegen seiner religiösen Überzeugung kritisiert wird, ist der Volkswille die höchste Gewalt. Die Legalität dieser höchsten Gewalt ist abhängig von der Haltung, die sie zu den Grundrechten und Grundfreiheiten einnimmt.

Bedingungen, die die freie Bestimmung des Mehrheitswillens verhindern, stehen im Widerspruch zur Demokratie. Ebenso ist die Beseitigung der Grundrechte unter dem Vorwand des Mehrheitswillens unvereinbar mit der Demokratie.

Im geschichtlichen Entwicklungsprozess haben die demokratischen Verfassungen das Ziel, die Rechte und Freiheiten der Bürger zu garantieren. Bestimmungen, die die Stellung des Einzelnen dem Staat gegenüber schwächen, bedeuten - gleichgültig, unter welchem Namen sie eingeführt werden - eine Entfernung von der Demokratie. In dieser Lage wird die Verfassung, die die Quelle des demokratischen Lebens sein sollte, zu einem Hindernis für die Demokratie.

Die Gewerkschaften, Berufsverbände und Vereine und vor allem die politischen Parteien sind unverzichtbare Stützen des demokratischen Lebens. Die Berufsorganisationen müssen im gleichen Maße, in dem sie die Pflicht haben, die ökonomischen Interessen und die Solidarität ihrer Mitglieder zu verteidigen, zusammen mit den politischen Parteien die demokratischen Freiheiten der Personen und Gruppen schützen und müssen ein Mittel für ihre Teilnahme an der Leitung der gesellschaftlichen Prozesse sein. Deshalb glauben wir, daß es notwendig ist, dem Recht auf Organisation und Partizipation in den Bestimmungen der Verfassung die breitesten Garantien zukommen zu lassen.

In dem Leben einer jeden Gesellschaft ist das Vorhandensein der Elemente Freiheit, Vielfältigkeit und Erneuerung für die Zukunft und die Entwicklungsfähigkeit der Gesellschaft notwendig. Unter diesem Gesichtspunkt muß jede Art der geistigen Produktion geschützt werden, müssen neue Vorschläge der Öffentlichkeit frei unterbreitet werden können.

Eine freie Presse ist eines der Grundelemente, die die demokratische Ordnung vervollkommen. Um dies zu verwirklichen, ist es notwendig, daß die Gesellschaft unabhängig, unkontrolliert und vielseitig über sich selbst informiert wird,

daß unterschiedliche Gedanken frei verbreitet werden können und daß jede Art von Kritik in der Presse einen Platz findet. Vielseitige Meinungsbildung und die demokratische Kontrolle der Leitung der Gesellschaft ist nur mit einer solchen Presse zu verwirklichen. Aus eben diesen Gründen und unter Voraussetzung ihrer Neutralität glauben wir, daß die Autonomie auch der türkischen Rundfunk- und Fernsehanstalten verwirklicht werden muß.

Das Hauptziel der Bildung ist es, frei denkende, kenntnisreiche, fähige und schöpferische Menschen zu schaffen. Dem gegenüber ist es mit der Entwicklung unserer Zeit und der pluralistischen Demokratie nicht vereinbar, den eindimensionalen Menschen heranzuziehen. Die zeitgenössische Demokratie zielt darauf ab, Menschen zu entwickeln, die die Welt mit kritischen Augen betrachten können.

Wenn die Universitäten als der am besten ausgebildete Teil der Gesellschaft ihrer Autonomie beraubt werden und wenn behauptet wird, daß sie sich selbst zu leiten nicht würdig seien, so läuft dies darauf hinaus, zu leugnen, daß in unserem Land die Demokratie funktionsfähig sein könne. Die Unterstellung aller Hochschulen unter die Befehlsgewalt einer Kommission mit übermäßigen Kompetenzen, die durch Ernennungen zustande gekommen ist, erregt in der gleichen Weise, wie sie bereits jetzt sowohl die gute Ausbildung der Jugendlichen als auch die Wissenschaft behindert, auch für die Zukunft des Landes große Besorgnisse. Aus diesem Grunde halten wir es für notwendig, daß die Ordnung des Hochschulamtes (YÖK) unverzüglich in Richtung auf eine auf dem Wahlprinzip beruhende Autonomie hin geändert werden muß.

Wir möchten betonen, daß es eine Voraussetzung der Zivilisation ist, die juristischen und tatsächlichen Beschränkungen der Entstehung der geistigen und künstlerischen Erzeugnisse aufzuheben und die Denker und Künstler gemeinsam mit allen Bürgern mit den allgemeinen Garantien auszustatten. Eine gesunde gesellschaftliche Entwicklung setzt voraus:

- Freiheit bei der Schaffung und Verbreitung von Kunstwerken jeder Art,
- die völlige Aufhebung der Zensur, die das Kulturschaffen in äußerstem Maße behindert,
- kein Thema darf tabuisiert werden,
- Feststellung der strafrechtlichen Verantwortlichkeit ausschließlich durch die normalen juristischen Stellen.

Dies alles vorausgesetzt, glauben wir, daß wir uns unserer Verantwortung gegenüber der Gesellschaft bewußt sind, mit voller Offenheit daran, daß die zeitgenössische Demokratie, obwohl sie in den verschiedenen Ländern entsprechend den besonderen Bedingungen Unterschiede aufweist, dennoch ein unveränderliches Wesen

hat, daß auch unsere Nation sich die Institutionen und Prinzipien, die dies
Wesen ausmachen, zu eigen gemacht hat, daß es notwendig ist, alle gesetzlichen
Bestimmungen und Praktiken, die dem widersprechen, mit demokratischen Methoden zu
beseitigen und daß auf diese Weise ein gesunder und sicherer Ausweg aus der Krise,
die wir durchleben, gefunden werden wird.

TÜRKİYE SOSYAL TARİH ARAŞTIRMA VAKFI
TÜSTAV

ASAĞIDA İMZASI BULUNANLARIN TÜRKİYE'DE DEMOKRATİK DÜZENİ İLİŞKİN GÖZLEM VE İSTEMLERİ

Demokrasi, kurumları ve ilkeleriyle yasar. Bir ülkede demokrasinin temel harcını oluşturan kurum, kavram ve ilkeler yıkılırsa bunun zararlarını gidermek güçleşir. Demokrasiyi kendi öz değer ve kurumlarına yabancılaştırmak, biçimsel olarak koruyup içeriğini boşaltmak, onu yok etmek kadar tehlikelidir. Bu nedenlerle tarihsel birliğe dayalı devlet yapımızı ayakta tutmak için, kavram ve ilkelerin korunmasını ve demokratik ortam içinde güçlenmesini savunmaktayız.

Halkımız, çağdaş toplumlarda geçerli insan haklarının tümüne layık ve bunlara eksiksiz olarak sahip olmalıdır. Ülkemizin, insan haklarının güvenceleri yurt dışında tartışılır bir ülke durumuna düşürülmüş olmasını onur kırıcı buluyoruz.

Yaşam hakkı ve insanca yaşama, özgürlük ve toplumsal var olmanın çağımızda hiçbir gerekçe ile ortadan kaldırılamayacak baş amacdır; doğal ve kutsal bir hak. Bu hakkın anlam kazanması, düşüncüyü özgürce açıklamaya, geliştirmeye ve etrafında örgütlenmeye bağlıdır. Birleşimimizin yeni ve değişik düşünce üremelerini; gösterilmeye çalışıldığı gibi, bunların nedeni değil, toplumsal canlılığın gereği sayıyoruz.

İnsanların son sığınacağı olan adalet, insanca yaşamında başlıca dayanağıdır. Bunun gerçekleştirilmesinin çağdaş hukuk devletinde geçerli yolları, adalet arayışının hiçbir şekilde engellenmesini ve adaletle ulaşılmada olağanüstü yargı yollarına ve olağan dışı yöntemlere başvurulmamasını gerektirmektedir. Olağanüstü yönetim biçimlerinin olağan sayılan dönemlerde süreklilik kazanmamasının çağdaş demokrasi anlayışıyla bağdaşmayacağı görülmüştür.

Yargı kararı olmaksızın yurttaşların haklarının kısıtlanması, tartışılması mümkün olmayan tek yanlış idari işlemlerle suç oluşturmaları, siyasal hakların ellerden alınması ve genel suçlamalar yapılması, toplumsal yıkımlara yol açmaktadır. Dernek, kooperatif, vakıf, meslek odaları, sendika ve siyasal partilere girmen ve açıkladığı zaman suç sayılmalıyken, sonradan eğer men olan anlayışa göre, suç sayılması hukuk devleti kavramıyla bağdaşmaz.

Türkiye'nin yaşadığı yoğun terör eylemlerinden demokratik sistemin kendisi sorumlu tutulamaz.

Her örgütlü toplumun şiddet eylemleriyle mücadele etmesi kaçınılmazdır. Ancak devlet olmanın temel niteliği, terörle mücadelede hukuk ilkelerine bağlı kalmaktır. Terörün varlığı, hiçbir zaman, devletin de aynı yöntemlere başvurmamasını gerektirmez.

Varlığı yasal kararlarla da kanıtlanan işkence insanlığa karşı suçtur. İşkencenin yargısız, peşin ve ilkel bir cezalandırma alışkanlığına dönüştürülmüş olmasından endişe ediyoruz. Ayrıca, özgürlüğü sınırlandırma amacıyla aşan cezai hükümlerini de eziyet ve işkence sayıyoruz.

İşkencenin bütünü ortadan kaldırılması için gerekli önlemler alınmalıdır. Savunma, soruşturma ve kovuşturmada, hukuk devleti kuralları dışına çıkılır ve yargısal yöntemlerde en başta "sanık mahkûm oluncaya kadar masumdur" ilkesiyle vurgulanan evrensel güvenceler yok sayılır, keyfîlik, özellikle siyasal davalarda, yargılamaların temel unsurlarından biri olur.

Terör eylemlerinin oluşmasında toplumun bütün kesimlerinin sorumluluk payı olduğu göz önüne alınarak, ölüme dayalı çözüm düşüncesinin ortadan kaldırılması için, kesinleşmiş idam kararlarının infazlarının durdurulması ve ölüm cezalarının kaldırılması gereğini inanıyoruz. Gecikmiş adaletin adaletsizlik olduğu evrensel gerçeğe dayanarak, görülmekte olan davaların bir an önce sonuçlandırılması gerektiği görülmüştür.

Suçları oluşturan, toplumsal ve siyasal koşullardır. Türkiye'nin içinde yaşadığı çalkantılı dönemin topluma yüklediği sorumluluk unutulmamalıdır. Bu nedenlerden ötürü ve sosyal barışa katkıda bulunma için kapsamlı bir affı kaçınılmaz görüyoruz.

Kamu yaşamında iyiliği köten, doğruyu yanlışın ayrımanın yolu olan siyaset, toplumun tümünün yönetime katılmasıdır. Güncel siyasetin her ülkede görülen ve kaçınılmaz olan aksaklıkları, her kесе açık olması gereken siyaset yoluyla topluma hizmetin engellenmesinin ve belirli zümrelerin, kişilerin ve kişilerin tekeline bırakılmasının nedeni olamaz. Siyaset yalnızca idari kararlara indirgenemez.

Millî irade ancak, toplumun bütün kesimlerinin özgürce örgütlenebildiği düzenlerde anlam ifade eder. Kimsenin siyasal kanı ve felsefi düşüncesinden ötürü suçlanmadığı, hiçbir yurttaşın dinsel inançlarından dolayı kınanmadığı ülkelerde millî irade en üstün güçtür. Bu üstün gücün meşruluğu, temel hak ve özgürlüklere karşı takındığı tavra bağlıdır.

Çoğunluk iradesinin özgürce belirlenmesini engelleyen koşullar demokrasiye aykırıdır. Bunun gibi, çoğunluk iradesini bahane ederek temel hakları yok etmek de demokrasi ile bağdaşmaz.

Tarihsel gelişim süreci içinde demokratik anayasaların amacı, kişi hak ve özgürlüklerini güvence altına almaktır.

Birinci devlet karşısında güçsüzleştirici düzenlemeler, hangi anayasada da bulunur, demokrasiden uzaklaşma anlamına gelir. Bu durumda, demokratik yaşamın kaynağı olması gereken Anayasa, demokrasinin engeli olur.

Başta siyasal partiler olmak üzere, sendikalar, meslek kuruluşları ve dernekler demokratik yaşamın varlığını destekler. Mesleki örgütlenmeler, üyelerinin dayanışma ve ekonomik çıkarlarını savunmakla görevli oldukları kadar, siyasal partilerle birlikte, birey ve grupların demokratik özgürlüklerini korumanın ve yönetime katılma haklarının aracı ve etkeni de olmaktadır. Bu nedenle, örgütlenme ve katılım haklarının anayasal düzenlemeler içinde en geniş güvenceye kavuşturulması gerektiğine inanıyoruz.

Bir toplumun yaşayışında, özgürlük, çeşitlilik ve yenilik öğelerinin bulunması, toplumun geleceği ve gelişmeye açık tutulması için zorunludur. Bu bakımdan her türlü düşünce üretimi korunmalı, yeni öneriler kamuya özgürce sunulabilmelidir.

Özgür basın, demokratik düzeni bütünüyle temin eder. Bunun sağlanması için, bağımsız, denetimsiz ve çok yanlış olarak toplumun kendinden haberi olması, değişik düşüncelerin özgürce yansıtılması ve her türlü eleştirinin basında yer bulması zorunludur. Çok yönlü kamuoyu oluşması ve yönetimin demokratik denetimi ancak böyle bir basınla gerçekleştirilebilir. Yine bu nedenlerle ve yansızlığın önkoşulu olarak TRT'nin de özerkliğinin sağlanması gerektiğine inanıyoruz.

Eğitimin temel amacı, özgür düşünceli, bilgili, becerikli ve üretici insan yetiştirmektir. Bunun tersine, tek tip insan yaratmaya çalışmak, çağdaş gelişmeler ve çoğulcu demokrasiyle bağdaşmaz. Çağdaş toplum, dünyaya eleştirel gözle bakabilen insan yetiştirmeyi amaçlar.

Toplumun en yetkin kesimi olan üniversitelerin özerkliğinden yoksun bırakılarak kendi kendilerini yönetmeye layık olmadıkları ileri sürülmesi, ülkemizde demokrasinin işleyebileceğini inkâr etmek anlamına gelir. Bütün yüksek öğretim kurumlarının, atamalarla oluşturulan ayrı yetkili bir kurulun buyruğuna verilmesi, hem gençlerin iyi yetiştirilmesini, hem de bilim yapılımasını şimdiden engellediği gibi, ülkenin geleceği için büyük kaygılar da doğurmaktadır. Bu nedenle YÖK düzeninin bir an önce seçimi ilkesine dayalı özerklik yönünde değiştirilmesini gerektiriyoruz.

Fikir ve sanat ürünlerinin serbestçe oluşmasını engelleyen hukuki ve fiili sınırları kaldırmak ve her yurttaşla birlikte, düşünce ve sanat adamlarını da genel güvencelerle donatmanın bir uygarlık koşulu olduğunu önemle belirtmek isteriz. Sağlıklı bir toplumsal gelişme, her türlü sanat yapıtlarının üretiminde ve yayımında özgürlüğü, kültürel yaratıcı son derece sınırlayan sansürün toplan kaldırılması, hiçbir konunun tabu haline getirilmemesini, ceza sorumluluğunun yalnız olagan yargı mercilerince saptanmasını gerektirir.

Bütün bunların ışığında, topluma karşı sorumluluklarının bilincinde olan bizler, çağdaş demokrasinin, ayrı ayrı ülkelerin özel koşullarına göre uygulamadaki değişikliklere karşın, değişmeyen bir özü olduğunu, bu özü oluşturan kurum ve ilkelerin bizim ulusumuzda da benimsenmiş bulunduğuna, bunlara aykırı düşen yasal düzenleme ve uygulamaların demokratik yöntemlerle ortadan kaldırılması gerektiğine, yaşadığımız bunlardan, böylelikle, sağlıklı ve güvenli olarak çıkılacağına olanca içtenlikle inanmaktayız.

Hiermit schließen wir uns dem Manifest der 1256 türkischen Intellektuellen an, das den Titel trägt: " Unsere Vorstellungen von einem demokratischen System und unsere daraus resultierenden Forderungen".

Gleichzeitig protestieren wir gegen die Unterdrückung der Intellektuellen und die Ermittlungsverfahren gegen die Unterzeichner des Manifestes.

Wir erklären uns solidarisch mit den Kollegen in der Türkei.

Name	Beruf	Adresse	Unterschrift

Kontaktadresse : Prof. Dr. Server TANILLI, Institut d'Etudes Turques,
22, Rue Descartes, 6700 Stasbourg-FRANKREICH

KAMUOYUNA

Türkiye'de ilk aşamada 1256 aydın tarafından imzalanmış bulunan "Demokratik Düzene İlişkin Gözlem ve İstemler" başlıklı metindeki değerlendirmelere katılıyor ve kendileriyle dayanışmamızı bildiriyoruz.

Adı,soyadı	Ünvanı/mesleği	İmza

Bağlantı Adresi : Prof. Dr. Server TANILLI, Institut d'Etudes Turques,
22, Rue Descartes, 6700 Strasbourg - FRANCE

Kampanya hakkında kısa bilgiler :

HEDEFLER HAKKINDA:

- 1 - İlk adimda, yurt disinda yasayan her meslekten "Toplumca ünlü" kisilerin (Türkiyede yayinlanan bil-bildirideki imzalar papalelinde bir bilesim) ayni metne imza atmasini saglamak, sonucu Türkiye ve Dünya kamuoyuna açıklamak.
- 2 - Ayni zamanda, dünyanın her kösesindeki ünlü meslekdaşlarımızın (Her ülkeden en ünlü Max.25-30 imza) Türkiye'deki arkadaşlarını destekleyen imzalarını almak ve bunu kamuoyuna duyurmak. (Her olasılığı deneyerek, özellikle dis basın ve diger kitle iletisim araçları aracılığıyla duyurmak).

ILKELER HAKKINDA :

- 1 - Yurt disindaki "Toplumca ünlü kisiler" taranırken, sayi çoklugundan önce imzaların niteligine dikkat etmek. (Türkiye'deki liste örneğindeki gibi bir bilesim saglamak.)
(Önemli not: Yeterli nitelik ve nicelik saglanamasi halinde sonuçların açıklanmayacağını, imza sahiplerine önceden bildirmeliyiz.)
- 2 - Yabancı dostlarımızdan imza isterken - her ülkeden ilk elde 25-30 imza alınacagina göre - ünlülüğün yanısıra, imzaların mesleklere göre dengeli dağılmini da saglamaya çalışmak.

ISLEYIS HAKKINDA :

- 1 - Gerekli fotokopiler ve örnekler elden ele ve çoğaltılarak ılastırılmaktadır. Çalışmaya katılan her kisi, kendi çevresine yayacağı örneklerin çoğaltılmasını, gerekli posta, telefon, fotokopi, kirtasiye giderlerini kendi çevre olanaklarıyla saglamanın çaresini bulmalıdır.
- 2 - Toplanan imzalar, imza kagitlarındaki adrese postalanacaktır. (Prof.Tanilli-Strasbourg)
- 3 - Ancak alınan sonucu - Postadaki bir gecikme olasılığına karsi - telefonla özetlemenizi ÖNEMLE rica ederiz. Bu özet bilgiyi, kampanyaya katılmanız için sizinle ilk ilişkiyi kuran kisiye bildirebilirsiniz.

ZAMANLAMA HAKKINDA :

- 1 - Kendi insanlarımızdan toplanan imzalar en geç 12.06.1984 tarihinde postaya verilmeli ve ayni gün telefonla özet bilgi aktarılmalıdır.
- 2 - Yabancı imzalar için son tarih 15.06.1984'tür.
- 3- Sürelerin böyle bir is için çok kısa olduğu ortadadır. Ancak daha uzun süremiz, -ne yazık ki- yok.

FINANSMAN HAKKINDA :

Bu kampanyanın giderlerini karsilamak ve bildirinin Avrupanın belli basli birkaç gazetesinde yayinini saglamak büyükçe bir finansmanı gerektirmektedir. Bunu saglamak amacıyla:

- a- Kampanyaya imza veren tüm kisilerden ve
- b- Destek olabilecek diger kisi ve kuruluslardan saglanacak yardımların asagidaki hesap numarasına gönderilmesini rica ederiz.

1256 Türkiyeli Demokratla Dayanisma Girişimi. (Türkci Komitee)
Stadtsparkasse Marburg (Blz.53350007)
Konto Nr.41090606

Hepinize, hepimize basarilar!

İMZALAR

- Hüsnü Göksel, Prof.Dr, Hacettepe Üniversitesi Tıp Fakültesi Öğretim üyesi
- Şerafettin Turan, Prof.Dr, Dil ve Tarih-Coğrafya Fak. öğretim üyesi
- Suphi Gürseytrak, eski Tabii Senatör
- Bahri Savcı, Anayasa Profesörü, SBF eski öğretim üyesi
- Melih Cevdet Anday, Yazar
- İlhan Tekeli, Prof.Dr., ODTÜ öğretim üyesi
- Sami Küçük, eski Tabii Senatör
- Cevat Geray, Prof.Dr. SBF eski dekanı, Mülkiyeliler Birliği Başkanı
- Emin Değer, emekli hâkim albay, avukat
- Yakup Kepenek, Prof.Dr. ODTÜ Ekonomi Bölümü eski Başkanı
- Oktay Akbal, Yazar, Gazeteci
- Korkut Boratav, Prof.Dr. SBF eski öğretim üyesi
- Cahit Talas, Prof.Dr. SBF eski öğretim üyesi
- Halit Çelenk, Avukat
- Alpaslan Işıklı, Prof.Dr, SBF eski öğretim üyesi
- Mustafa Ekmekçi, Gazeteci, yazar
- Mete Tuncay, Doç.Dr. SBF eski öğretim üyesi
- Yalçın Doğan, Gazeteci, yazar
- Yılmaz Akıyüz, Doç.Dr. SBF eski öğretim üyesi
- Jülide Gülizar, Gazeteci
- Halûk Gerger, Dr. SBF eski öğretim üyesi
- Güngör Aydın, emekli vali, Mülkiyeliler Birliği eski başkanı
- Ahmet Kahraman, Gazeteci
- Güney Gönenç, Doç.Dr. ODTÜ Elektrik Mühendisliği eski öğretim üyesi
- Mahmut T.Öngören, Gazi Üniversitesi eski öğretim üyesi, gazeteci, yazar
- Müjdat Gezen, Hürriyet gazetesi mizah yönetmeni
- Aziz Nesin, Yazar (5 uluslararası, 5 ulusal ödül sahibi)
- Ümit Yaşar Oğuzcan, şair ve sanat galerisi yönetmeni

Vecdi Sayar, Sinema yazarı

Onat Kutlar, Yazar

Gencay Gürsoy, Prof.Dr. İstanbul Tıp Fak. eski öğretim üyesi

Hümeysra, Şarkıcı

Türkân Şoray, Sinema artisti, ulusal ve uluslararası ödüller sahibi

Cahit Tanyol, İst.Üniversitesi emekli Sosyoloji Profesörü

Esin Afşar Aral, Şarkıcı

Emre Kongar, eski Hacettepe Üniv. öğretim üyesi, Hürriyet Holding danışmanı

Memet Fuat, Yazar, eleştirmen, Adam yayınları danışmanı

Refik Durbaş, şair

Asım Bezirci, Yazar, eleştirmen

Genco Erkal, Tiyatro oyuncusu

~~Refik Durbaş, şair~~

Yaşar Kemal, Romancı-yazar, ulusal ve uluslararası birçok ödül sahibi

Tarık Akan, Sinema oyuncusu

Semih Balcıoğlu, Karikatürist

Erol Toy, Yazar ve YAZKO Başkanı

Attilâ Dorsay, Yazar, Sinema Eleştirmenleri Derneği Başkanı

Bilgesu Erenus, Oyun yazarı

Oğuz Aral, Karikatürist, Gırgır Dergisi yönetmeni

Atıf Yılmaz, Film yönetmeni

Memduh Ün, Film yapımcısı ve yönetmeni

Fatma Girik, Sinema oyuncusu

Kemal Özer, Şair, Varlık dergisi yönetmeni

Vedat Türkali, Yazar ve sinema yönetmeni

Hale Soygazi, Sinema sanatçısı

Emil Galip Sandalcı, Gazeteci, yazar

İsa Çelik, Fotoğraf sanatçısı

Demirtaş Ceyhun, Yazar, TYS İkinci Başkanı

Adnan Özyalçınar, Yazar, Yazko Edebiyat Yazı İşleri Yönetmeni

Aziz Çalışlar, Yazar

Arif Damar, Şair

Oktay Arayıcı, Yazar

Lütfi Akad, Film yönetmeni

Adalet Ağaoğlu, Yazar

A.Kadir, Şair, yazar

Nadir Nadi, Cumhuriyet gazetesi başyazarı

Hasan Cemal, Cumhuriyet gazetesi Genel Yayın Müdürü

Okay Gönensin, Cumhuriyet gazetesi yazı işleri müdürü

Şükran Ketençi, Gazeteci, yazar

Merih Sezen, Avukat, emekli Hazine müşaviri

Nuri Karacan, Prof.Dr., İst.Üniv. eski öğretim üyesi

Gündüz Vassaf, Dr., Boğaziçi Üniversitesi öğretim üyesi

Oya Köymen, Prof.Dr, Boğaziçi Üniversitesi eski öğretim üyesi

Rutkay Aziz, Tiyatro sanatçısı

Işık Yenersu, Tiyatro sanatçısı

Kerim Afşar, Tiyatro sanatçısı

Orhan Asena, Tiyatro sanatçısı

Bülent Tanık, Türkiye Mimar ve Mühendis Odaları Birliği Başkanı

Varlık Özmenek, Gazeteci, ANKA Ajansı

Fehmi Yavuz, Prof. SBF eski dekanı, Millî Eğitim eski Bakanı

Erdem Aksoy, Prof.Dr. KTÜ eski rektörü

Necdet Uğur

Ruhi Su, Müzisyen, ses sanatçısı

Rahmi Saltuk, Ses sanatçısı

Macit Gökberk, İst.Üniv. emekli öğretim üyesi

Ferit Edgü, Yazar, yayımcı

Turgut Kazan, Avukat

Tuğrul Eryılmaz, Gazeteci, Ankara Üniv. eski öğretim görevlisi

Bekim Yıldız, Yazar

Sennur Sezer, Şair

Alpay Kabacalı, Yazar, İletişim yayınları

Kemal Sülker, Gazeteci, yazar

Ali Ulvi, Karikatürist

Ferruh Doğan, Karikatürist

Yusuf Serhat Bucak, Avukat

Orhan Kurmuş, Doç.Dr. ODTÜ eski öğretim üyesi

Zafer Toprak, Doç.Dr., Boğaziçi Üniversitesi öğretim üyesi

Orhan Pamuk, Romancı-Yazar

Vedat Günyol, Yazar

Mehmet Başaran, Şair, yazar

Asaf Savaş Akat, Prof.Dr., İst.Üniversitesi İktisat Fak. eski öğretim üyesi

Fahir İz, Prof.Dr., Boğaziçi Üniversitesi öğretim üyesi

Osman N.Karaca, Gazeteci, Basın Enstitüsü Genel Sekreteri, ONK Copyright Ajansı sahibi

Şükrâh Kurdekul, Şair

Ülkü Tamer, Yazar, çevirmen, yayımcı

Teoman Aktürel, Öğretim görevlisi

Turhan Selçuk, Karikatürist

Can Yücel şair.

T. C.
ANKARA NOTERLİĞİ

15

7826

15 Mart 1968

Cumhurbaşkanlığı ve Türkiye Büyük Millet Meclisi
Başkanlığı Yüksek Katlarına ayrı ayrı sunulmak üzere
yazılan, bir sahifelik "Sunuş" bölümü ile, altı sahi-
felik "Türkiye'de Demokratik Düzene İlişkin Gözlem ve
İstemler" bölümlerinden oluşan Dilekçe.

Değerli Kağıt Dava
...akbuz karşılığı 1/200
...sülmüştür.

7826

55 Mart 1969

Türkiye, henüz atlattamadığı en ağır bunalımlarından birini yaşamaktadır. Kuşkusuz, bu büyük bunalımdan toplumumuzun bütün kesimleri, katmanları ve görevlileri ortaklaşa sorumludur. Biz Türk aydınları, eksiklerimizin ve sorumluluğumuzun öneminin ve önceliğinin bilincindeyiz. Bu bilinç, bize toplumumuzun sağlıklı ve güvenli bir düzene geçişiyle ilgili görüşlerimizi açıklama görev ve hakkını vermektedir.

Varolan düzenlemeler ve 2969 sayılı yasanın suç saymadığı çerçeve içinde görüşlerimizi açıklamayı gerekli görüyoruz. Bizler bu sınırlamaları benimsememekle birlikte, bu çerçeve içinde hareket etme durumundayız.

Bizler toplumumuzun akılcı yöntemler kullanarak aydınlık bir geleceğe ulaşacağına coşkuyla inanıyoruz. Bu inançla ve ortaklaşa sorumluluğumuzu üstlenip, kaynağını Anayasa'da bulan dilekçe hakkımızı kullanarak, kamu ile ilgili gözlem, düşünce ve istemlerimizi devletin en yüksek katlarına saygıyla sunuyoruz.

- 1 -

AŞAĞIDA İMZASI BULUNANLARIN
TÜRKİYE'DE DEMOKRATİK DÜZENE İLİŞKİN
GÖZLEM VE İSTEMLERİ

7826

5 Mart 98

Demokrasi, kurumları ve ilkeleriyle yaşar. Bir ülkede demokrasinin temel harcını oluşturan kurum, kavram ve ilkeler yıkılırsa bunun zararlarını gidermek güçleşir.

Demokrasiyi kendi öz değer ve kurumlarına yabancılaştırmak, biçimsel olarak koruyup içeriğini boşaltmak, onu yıkmak kadar tehlikelidir. Bu nedenlerle tarihsel birikime dayalı devlet yapımızı ayakta tutan kurum, kavram ve ilkelerin korunmasını ve demokratik ortam içinde güçlenmesini savunmaktayız.

Halkımız, çağdaş toplumlarda geçerli insan haklarının tümüne layıktır ve bunlara eksiksiz olarak sahip olmalıdır. Ülkemizin, insan haklarının güvenceleri yurt dışında tartışılır bir ülke durumuna düşürülmüş olmasını onur kırıcı buluyoruz.

Yaşam hakkı ve insanca yaşama, örgütlü ve toplumsal varolmanın çağımızda hiçbir gerekçe ile ortadan kaldırılamayacak baş amacdır; doğal ve kutsal bir haktır. Bu hakkın anlam kazanması, düşünceyi özgürce açıklamaya, geliştirmeye ve etrafında örgütlenmeye bağlıdır. Bireylerimizin yeni ve değişik düşünce üretmelerini, gösterilmeye çalışıldığı gibi, bunalımların nedeni değil, toplumsal canlılığın gereği sayıyoruz.

İnsanların son sığınağı olan adalet, insanca yaşamın la başlıca dayanağıdır. Bunun gerçekleşmesinin çağdaş hukuk devletinde geçerli yolları, adalet arayışının hiçbir şekilde

25 cum

7826
23 Mart 1984

- 2 -

engellenmemesini ve adalete ulaşmada olağanüstü yargı yollarına ve olağandışı yöntemlere başvurulmamasını gerektirmektedir. Olağanüstü yönetim biçimlerinin olağan sayılan dönemlerde süreklilik kazanmasının çağdaş demokrasi anlayışıyla bağdaşmayacağı görüşündeyiz.

Yargı kararı olmaksızın yurttaşların haklarının kısılması, tartışılması mümkün olmayan tek yanlı idari işlemlerle suç oluşturulması, siyasal hakların ellerden alınması, ve genel suçlamalar yapılması, toplumsal yıkımlara yol açmaktadır. Dernek, kooperatif, vakıf, meslek odaları, sendika ve siyasal partilere girmenin ve açıklandığı zaman suç sayılmayan düşüncelerin, sonradan egemen olan anlayışa göre, suç sayılması hukuk devleti kavramıyla bağdaşmaz.

Türkiye'nin yaşadığı yoğun terör eylemlerinden demokratik sistemin kendisi sorumlu tutulamaz.

Her örgütlü toplumun şiddet eylemleriyle mücadele etmesi kaçınılmaz görevidir. Ancak, devlet olmanın temel niteliği, terörle mücadelede hukuk ilkelerine bağlı kalmaktır. Terörün varlığı, hiçbir zaman, devletin de aynı yöntemlere başvurma-
sının gerekçesi olamaz.

Varlığı yasal kararlarla da kanıtlanan işkence insanlığa karşı suçtur. İşkencenin yargısız, peşin ve ilkel bir cezalandırma alışkanlığına dönüştürülmüş olmasından endişe ediyoruz. Ayrıca, özgürlüğü sınırlama amacını aşan cezaevi koşullarını da eziyet ve işkence sayıyoruz.

İşkencenin büsbütün ortadan kaldırılması için gerekli önlemler alınmalıdır. Savunma, soruşturma ve suçlama ile birlikte başlamalıdır. Her türlü soruşturma ve kovuşturmada, hukuk devleti kuralları dışına çıkılır ve yargısal yöntemlerde en başta "sanık mahkûm olunca kadar masumdur" ilkesiyle

vurgulanan evrensel güvenceler yok sayılırsa, keyfilik, özelliikle siyasal davalarda, yargılamanın temel unsurlarından biri olur.

5 Mart 1984

Terör eylemlerinin oluşmasında toplumun bütün kesimlerinin sorumluluk payı olduğu gözönüne alınarak, ölüme dayalı çözüm düşüncesinin ortadan kaldırılması için, kesinleşmiş idam kararlarının infazlarının durdurulması ve ölüm cezalarının kaldırılması gereğine inanıyoruz.

Gecikmiş adaletin adaletsizlik olduğu evrensel gerçeğine dayanarak, görülmekte olan davaların biran önce sonuçlandırılması gerektiği görüşündeyiz.

Suçları oluşturan, toplumsal ve siyasal koşullardır. Türkiye'nin içinde yaşadığı çalkantılı dönemin topluma yüklediği sorumluluk unutulmamalıdır. Bu nedenlerden ötürü ve sosyal barışa katkıda bulunmak için kapsamlı bir affı kaçınılmaz görüyoruz.

Kamu yaşamında iyiyi kötüden, doğruyu yanlıştan ayırmanın yolu olan siyaset, toplumun tümünün yönetime katılmasıdır. Güncel siyasetin her ülkede görülen ve kaçınılmaz olan aksaklıkları, herkese açık olması gereken siyaset yoluyla topluma hizmetin engellenmesinin ve belirli zümrelerin, kişinin ve kişilerin tekeline bırakılmasının nedeni olamaz. Siyaset yalnızca idari kararlara indirgenemez.

Milli irade ancak, toplumun bütün kesimlerinin özgürce örgütlenebildiği düzenlerde anlam ifade eder. Kimsenin siyasal kanı ve felsefi düşüncesinden ötürü suçlanmadığı, hiçbir yurttaşın dinsel inançlarından dolayı kınanmadığı ülkelerde milli irade en üstün güçtür. Bu üstün gücün meşruluğu, temel hak ve özgürlüklere karşı takındığı tavra bağlıdır.

Çoğunluk iradesinin belirlenmesini engelleyen

7826

koşullar demokrasiye aykırıdır. Bunun gibi, çoğunluk iradesini bahane ederek temel hakları yok etmek de demokrasi ile bağdaşmaz.

Tarihsel gelişim süreci içinde demokratik anayasaların amacı, kişi hak ve özgürlüklerini güvence altına almaktır. Bireyi devlet karşısında güçsüzleştiren düzenlemeler, hangi ad altında getirilirse getirilsin, demokrasiden uzaklaşma anlamına gelir. Bu durumda, demokratik yaşamın kaynağı olması gereken Anayasa, demokrasinin engeli olur.

Başta siyasal partiler olmak üzere, sendikalar, meslek kuruluşlar ve dernekler, demokratik yaşamın vazgeçilmez dayanaklarıdır. Mesleki örgütlenmeler, üyelerinin dayanışma ve ekonomik çıkarlarını savunmakla görevli oldukları kadar, siyasal partilerle birlikte, birey ve grupların demokratik özgürlüklerini korumanın ve yönetime katılmalarının aracı ve etkeni de olmalıdır. Bu nedenle, örgütlenme ve katılım haklarının anayasal düzenlemeler içinde en geniş güvencelere kavuşturulması gerektiğine inanıyoruz.

Bir toplumun yaşayışında, özgürlük, çeşitlilik ve yenilik öğelerinin bulunması, toplumun geleceği ve gelişmeye açık tutulması için zorunludur. Bu bakımdan her türlü düşünce üretimi korunmalı, yeni öneriler kamuya özgürce sunulabilmelidir.

Özgür basın, demokratik düzeni bütünleyen temel öğelerden biridir. Bunun sağlanması için, bağımsız, denetimsiz ve çok yanlı olarak toplumun kendinden haberli olması, değişik düşüncelerin özgürce yansıtılması ve her türlü eleştirinin basında/bulması zorunludur. Çok yönlü kamuoyu oluşması ve yönetimin demokratik denetimi ancak böyle bir basınla gerçekleştirilebilir. Yine bu nedenlerle ve yansızlığının önkoşulu olarak TRT'nin de özerkliğinin sağlanması gerektiğine inanıyoruz.

826
B. Mart

Eğitimin temel amacı, özgür düşünceli, bilgili, becerikli ve üretici insan yetiştirmektir. Bunun tersine, tek tip insan yaratmaya çalışmak, çağdaş gelişmeler ve çoğulcu demokrasiyle bağdaşmaz. Çağdaş demokrasi, dünyaya eleştirel gözle bakabilen insan yetiştirmeyi amaçlar.

Toplumun en yetişkin kesimi olan üniversitelerin özerklikten yoksun bırakılarak kendi kendilerini yönetmeye layık olmadıklarının ileri sürülmesi, ülkemizde demokrasinin işleyebileceğini inkâr etmek anlamına gelir. Bütün yüksek öğretim kurumlarının, atamalarla oluşturulan aşırı yetkili bir kurulun buyruğuna verilmesi, hem gençlerin iyi yetiştirilmesini, hem de bilim yapılmasını şimdiden engellediği gibi, ülkenin geleceği için büyük kaygılar da doğurmaktadır. Bu nedenle, YÖK düzeninin biran önce seçim ilkesine dayalı özerklik yönünde değiştirilmesini gerekli görüyoruz.

Fikir ve sanat ürünlerinin serbestçe oluşmasını engelleyen hukuki ve fiili sınırları kaldırmak ve her yurttaşla birlikte, düşünce ve sanat adamlarını da genel güvencelerle donatmanın bir uygarlık koşulu olduğunu önemle belirtmek isteriz. Sağlıklı bir toplumsal gelişme, her türlü sanat yapıtlarının üretiminde ve yayımında özgürlüğü, kültürel yaratıyı son derece sınırlayan sansürün toptan kaldırılmasını, hiçbir konunun tabu haline getirilmemesini, ceza sorumluluğunun yalnız olağan yargı mercilerince saptanmasını gerektirir.

Bütün bunların ışığında, topluma karşı sorumluluklarının bilincinde olan bizler, çağdaş demokrasinin, ayrı ayrı ülkelerin özel koşullarına göre uygulamadaki değişikliklere karşın, değişmeyen bir özü olduğuna bu özü oluşturan kurum ve ilkelerin bizim ulusumuzca da benimsenmiş bulunduğuna, bunlara

47826

aykırı düşen yasal düzenleme ve uygulamaların demokratik yöntemlerle ortadan kaldırılması gerektiğine, yaşadığımız bunalımdan, böylelikle, sağlıklı ve güvenli olarak çıkılacağına olanca içtenliğimizle inanmaktayız.

TÜSTAV
TÜRKİYE SOSYAL TARİH ARAŞTIRMA VAKFI